

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNELİ NAZMÎ DÎVÂNİ (521b-645b VARAKLAR)

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

HAZIRLAYAN

Naciye KAYA

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ziya AVŞAR

YOZGAT 2011

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNELİ NAZMÎ DÎVÂNİ (521b-645b VARAKLAR)

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

HAZIRLAYAN

Naciye KAYA

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ziya AVŞAR

YOZGAT 2011

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 8011050014 numaralı öğrencisi Naciye KAYA'nın hazırladığı "Edirneli Nazmî Dîvânı (521b-645b Varaklar) İnceleme-Metin-Tıpkıbasım" başlıklı ~~DOKTORA~~/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 01/12/2011 Perşembe günü saat 11:00'da yapılmış, tezin onayına ~~OY ÇOKLUĞU~~ / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Murat KACIROĞLU

Üye: Doç. Dr. Ziya AVŞAR (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Turgut KOÇOĞLU

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun 09.12.11 tarih ve 30.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Hikmet ULUSAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ	1
1. EDİRNELİ NAZMÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	1
1.1. HAYATI.....	1
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	4
1.3. ESERLERİ.....	10
1.3.1. Dîvân.....	10
1.3.2. Mecma'u'n-Nezâ'ir	13
1.3.3. Pend-i Attâr Çevirisi	14
1.3.4. Tevârîh-i Antâkiyye.....	16
1.3.5. Münşe'ât Mecmuası.....	18
2. DÎVÂN'IN İNCELENEN KISMINDA DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER..	19
2.1. DİN-TASAVVUF.....	19
2.1.1. Allah(c.c.)'ın İsimleri	19
2.1.2. Ahiret İnancı	24
2.1.3. Ölüm	24
2.1.4. Dünya Hayatının Geçiciliği	25

2.1.5. Rind- Zâhid	26
2.1.6. Kanaat	28
2.1.7. Hevâ-yı Nefs	29
2.1.8. Sabır	30
2.2. AŞK.....	31
2.2.1. ÂŞIK	34
2.2.2. MA'ŞÛK.....	36
2.3. TOPLUM	40
2.3.1. Şahıslar.....	40
2.3.1.1. Peygamberler ve Dört Halife	40
2.3.1.2. Şehrengiz Niteliğindeki Gazeller ve Tasviri Yapılan Güzeller.....	43
2.3.1.3. Model Aldığı Şairler	44
2.3.1.4. Aşk Hikâyelerinin Kahramanları	45
2.3.2. Eserler	47
2.3.3. Ülkeler ve Şehirler	48
2.3.4. Musiki, Mey ve İşret Meclisi.....	49
2.3.5. Sosyal Hayat	52
2.3.5.1. Atasözü, Özlü Söz Ve Deyimlerden Sosyal Hayatın Yansıması	52
2.3.5.2. Devre Eleştiri	53
2.3.5.3. Oyun.....	54
2.3.5.4. Gurbet	55
3. EDİRNELİ NAZMÎ DÎVÂNİ	56
3.1. NÜSHALARIN TANITIMI.....	56

3.1.1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi- TY.920	56
3.1.2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi-TY.1636	57
3.1.3. Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi- 675.Numara.....	57
3.2. METNİN İMLÂSINDA İZLENEN YOL.....	58
3.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	59
3.4. METİN	60
SONUÇ.....	784
KAYNAKÇA	785
ÖZGEÇMİŞ.....	787
EKLER.....	788
Ek 1 : Tıpkıbasım	788

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezi olarak incelediğimiz eserin adı Edirneli Nazmî Dîvân'ıdır. Edirneli Nazmî tarafından yazılmış olan eser, kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre 16.yüzyılda kaleme alınmıştır. Edebiyatımızda bugüne kadar yazılmış en hacimli divan olarak bilinmektedir.

16. yüzyıl, özellikle Kanunî Sultan Süleyman devri, Osmanlı Devleti'nin her bakımdan altın çağıdır. Ülkedeki genel değişime paralel olarak kültür ve edebiyat da gelişmiş, padişahlar bilim ve sanata önem vermişlerdir. Padişahların ve devlet büyüklerinin şiire, edebiyata önem vermeleri şairleri ve sanatçıları koruyarak değerli eserleri ödüllendirmeleri şiir ve edebiyatın gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur.

16. yüzyılda Dîvân edebiyatı, ortak İslâm kültürü içerisinde eser verirken Türk şairleri kendi duyuş ve düşüncelerini, gelenekleri, toplumun millî unsurları, sözü edilen ortak İslâmî malzemeyle yoğurmuşlar ve bir Türk şiiri yaratmışlardır. Bu dönemde “Türkî-yi Basît” ismiyle anılan bir girişim olmuştur. Bu girişim ile de en çok adı anılan şair Nazmî'dir. Bunun sebebi olarak da Dîvân'ında bulunan Türkî-yi Basît ile yazılmış şiirleri söyleyebiliriz.

Birçok kaynakta Türkî-yi Basît bir akım olarak anılsa da dikkat edilirse biz “akım” kelimesini kullanmadık. Sebebi ise tez danışmanım Doç.Dr. Ziya Avşar'ın “Türkî-yi Bâsit'i Yeniden Tartışmak” isimli makalesinde gerekçeleri sayılarak bir akım olmadığının ifade edilmiş olmasıdır. Makalenin sonuç kısmında şu cümle ile karşılaşırız,”Türkî-yi Basît için söylenecek son söz, onun mahallîleşme akımının bir sonucu olduğudur.”

Eseri bulmak için yapmış olduğumuz taramalarda, Edirneli Nazmî Dîvân'ının tam olan yegâne nüshasının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir nüshasının ise yine İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1636 numarada bulunduğu tespit edilmiştir. Eserin bir diğer nüshasının Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi 675 numarada bulunduğu Prof.Dr. Fatih Köksal tarafından bir makalesinde ifade edilmiştir.

Biz çalışmamızda, ulaşabildiğimiz İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan iki nüshayı esas aldık. Bizim incelediğimiz bölüm ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı bulunan nüshadaki 521b-645b kısımlarıdır.

Diğer nüshada incelediğimiz kısımlar bulunmadığı için karşılaştırma yapmadık. Yaptığımız çalışma sadece Dîvân'ın incelediğimiz kısmında bulunan gazelleri içermektedir. Gazel dışındaki diğer nazım şekilleri dikkate alınmamıştır.

Çalışmamız esas olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şairin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri ile ilgili bilgiler verdik. Şairin hayatı hakkında kaynaklarda çok fazla bilgiye rastlamadık. Şairin hayatını tezkireler ve Dîvân'ından elde ettiğimiz bilgilerle ortaya koymaya çalıştık. Şairin Türkî-yi Basît girişimi ile adı sıkça geçtiği için edebî kişiliği başlığında bu konudan da bahsettik.

İkinci bölümde ise Dîvân'ın incelenen kısmında dikkat çeken özellikler hakkında bilgi verdik. Bu ana başlığı da dikkatimizi çeken hususları işaret ederek kendi içinde başlıklara ayırdık. Dîvân'da incelediğimiz gazellerle bu hususları örneklendirmek suretiyle ifade ettik.

Üçüncü bölümde, Edirneli Nazmî Dîvânı başlığı adı altında, nüshaları ulaşabildiğimiz bilgiler kapsamında tanıtmaya çalıştık. Diğer bir alt başlığımız ise metin kuruluşunda izlenen yolun açıklanmasıdır. Detaylı olarak maddeler halinde çalışmamızı yaparken izlediğimiz yolu ifade ettik. Daha sonra ise kullandığımız transkripsiyon alfabesinin listesini ekledik. Ardından Dîvân'ın incelediğimiz metin kısmını ekledik. Daha sonra, tarafımızca incelenen kısmın tıpkıbasımını verdik. Bu bölümden sonra yer alan Sonuç, Kaynakça ve Özgeçmiş başlıklarıyla çalışmamız tamamlanmıştır. Ayrıca kullandığımız kısaltmaları burada belirtmek uygun olacaktır; bkz.: bakınız, yay.: yayınları, syf.: sayfa, v.s.: vesaire gibi kısaltmalardır.

Yapmış olduğumuz çalışmamızda, gösterilen özene rağmen gözden kaçan ya da üzerinde durulmamış olan eksiklikler ve hatalarımız için hocalarımızın ve arkadaşlarımızın hoşgörüsüne sığınırız.

Çalışma esnasında birçok kıymetli insanın yardımlarını gördüm. Bu isimleri zikretmemek kıymet bilmezlik olur. Bu çalışma yapılırken bilgisini, ilgisini ve yardımlarını üzerimizden eksik etmeyen değerli hocam Sayın Doç.Dr Ziya AVŞAR'a, çalışmamın başından sonuna kadar bilgisiyle bana yol gösteren Sayın Ali TAVŞANCIOĞLU'na, çalışmamın sonuna geldiğimde önemli düzeltmelerle bana vakit ayırıp yardımcı olan Sayın Yrd.Doç.Dr. Turgut KOÇOĞLU'na, bu yoğun çalışmamda bana desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen sevgili eşim Fatih Bey'e,

alışmam boyunca ziyaret ettiğim ve ayımızın eksik edilmediği Sahaf Kitapevi alışanlarına en kalbî teşekkürü bir bor bilirim.

Naciye KAYA

Yozgat – 2011

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Tezin Adı

Edirneli Nazmî Dîvânı (521b-645b Varaklar)

İnceleme– Metin-Tıpkıbasım

Naciye Kaya

Bozok Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

2011: 788+8 Sayfa

Eski Türk edebiyatı diye anılan Dîvân edebiyatının etkisi günümüze kadar devam etmiştir. Yazılmış olan bir çok eser, günümüzde araştırılmayı beklemektedir. Bunları ortaya çıkaracak olanlar da bu işe gönül vermiş ilim adamlarıdır. Bizce böylesine zengin bir estetiğe ve muhtevaya sahip olan bu eserler ve yazarlarının araştırılıp edebiyat dünyasına kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Bizim bu niyetle çalışmamıza konu ettiğimiz isim ise Edirneli Nazmî'dir.

Sadece 16. yüzyılın değil, bütün Türk edebiyatının en ilginç ve orijinal edebî kişiliklerinden biri olan Edirneli Nazmî, Türk edebiyatının en hacimli eserlerinden ikisinin sahibidir. Bu eserlerden ilki Türk edebiyatının en büyük nazire mecmuaları arasında yer alan *Mecmu'u'n-nezâ'ir*, öteki eser ise gerek şuarâ tezkirelerinde, gerekse Nazmî'den bahseden çalışmalarda fazla önem verilmemiş olan Dîvân'ıdır.

Çalışmamız, Edirneli Nazmî Dîvânı'nın, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı bulunan nüshası göz önüne alınarak yapılmıştır. Yapmış olduğumuz bu çalışma, adı geçen nüshanın 521b-645b kısımlarını içerir. Dîvân'ın çalışmış olduğumuz bu kısımlarında, gazel dışındaki diğer nazım şekilleri incelenmemiştir. Bu kısımlarda bulunan gazeller transkribe edilmiştir. Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Yapmış olduğumuz çeviri metinden sonra eserin tıpkıbasımını da eklenmiştir.

Sonuç itibariyle bu çalışma başta da ifade ettiğimiz üzere edebiyat dünyamıza bir katkı sağlamak düşüncesiyle hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 16.yüzyıl, Edirneli Nazmî, Dîvân, Edebiyat

ABSTRACT

Post Graduate Thesis

Name of Thesis

Edirneli Nazmî Dîvânı (521b-645b Papers) Review-Text- Facsimile

Naciye Kaya

Bozok University

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

2011: 788+8 Pages

Divan literature, the effect known as the old Turkish literature has continued until today. A lot of works which were written today, for research. Those who will reveal these are scientists that set their hearts on this affair. We think that exploring and bringing in these works which have a rich aesthetic and contents and their authors to the world of letters have a great importance. The name of Edirneli Nazmi is the subject of our studying to that end.

Edirneli Nazmî who is not only one of the most interesting and original literary personalities of 16th century, but also the whole Turkish Literature is the owner of the two voluminous works of Turkish Literature. The first of these works is *Mecmu'u'n-neza'ir* which is among the greatest nazire magazines of Turkish Literature, and the other is Divan which was not considered important either in poets' biographies or studies referring to Nazmî.

Our study has been prepared considering the copy of Edirneli Nazmî's Divan registered with the number of TY 920 in Istanbul University Library. This study includes 521b-645b parts of aforesaid copy. In these parts of Divan we studied on, the other types of verse except for lyric poem have not been examined. Our study consists of three main sections. The exact copy of the work was appended after the translation text we did.

In consequence, as we mentioned above, this study has been prepared in contemplation of making a contribution to our literature world.

Key Words: 16th century, Edirneli Nazmî, Divan, Literature

GİRİŞ

1. EDİRNELİ NAZMÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Doğum tarihi ile ilgili elimizde herhangi bir bilgi bulunmayan Nazmî'nin Edirneli olduğu kaynaklarda; “*Şehr-i Edirnedendür...¹*,” “*Edirneli²*,” “*Dârü'n-nasr ve'l-meymene olan şehr-i Edirnedendür³*,” “*Dârü'l-meymeneşehr-i Edirnedendür.⁴*,” “*Edirnevi⁵*,” “*Edirneli olup...⁶*” bu şekilde belirtilmiştir. Doğum yerinin Edirne olması da kuvvetle muhtemeldir.

Asıl isminin Mehemed(Muhammed) olduğu da kaynaklarda; “*Mehemed Beg⁷*,” “*Silahdar Mehemed Çelebi⁸*” şeklinde ifade edilmiştir.

Âşık Çelebi şâirin *kul oğullarından* olduğunu kaydeder. Hasan Çelebi ise; *Zaferin kendisine sığındığı sipahiler zümresindedir*, der. Buradaki kul oğlu terimini açmak gerekiyor. Fuat Köprülü bu tabiri Âşık Çelebi'deki biçimiyle naklederek izaha girişmemiş, Büyük Türk Klasikleri ise *Kaynaklar kendisini kul oğlu olarak tanımladıklarına göre bir yeniçerinin oğlu olarak dünyaya gelmiş olmalıdır* diye açıklayıcı bir cümle koymak gereğini duymuştur. Kul oğlu tabirinin izahı için Mehmet Zeki Pakalın: *Yeniçerilerden herhangi birinin ocaklarda babaları gibi askerlik eden oğulları hakkında kullanılır bir tabirdir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı : Yeniçerilerin evlenmelerine müsaade edildikten sonra bunların çocuklarını düşünmek icap etmişti. Çocuk yetişmeden evvel yeniçeri ölürse o çocuğun evvela ölen yeniçerinin oğlu olduğu iddası ihtiyarlarının şهادetleriyle ispat olunur ve sonra kendisine maaş bağlanırdı; çocuk yetişince babasının ortasına kaydolunurdu.*

¹Canım, Rıdvan; Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara, 2000, s. 535

²Tuman, Mehmet Nail; *Tuhfe-yi Nâilî*, Cilt 2, Madde no:4328, İstanbul, 1949, s. 1607

³Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay. c:II, Ankara, 1989, s.99

⁴Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay., İstanbul, 1997, s.296

⁵Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu'arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

⁶Şemsettin Sami; *Kâmûsu'l-Âlâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, s. 4589

⁷Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay, İstanbul, 1997, s.296

⁸Tuman, Mehmet Nail; *Tuhfe-yi Nâilî*, Cilt 2, Madde no:4328, İstanbul, 1949, s. 1607

Bu yeniçeri çocuklarına kuloğulları denilirdi. şeklindeki izahlarıyla yukarıdaki açıklayıcı cümleyi teyit ederler.”⁹

Nazmî'nin silahtar sınıfına geçmeden önce yaptığı başka bir görev ise bir kaynakta şöyle belirtilmiştir; “*Sâbikan der-i devletde ahkâm katiplerinden ve erbâb-ı kalemün münşî ve musâhiblerinden idi. Sonra bölüğe ilhâk olundu.*¹⁰”

Elimizde bulunan kaynaklardan asker olduğu ve orduda bulunduğu ortaya çıkan Nazmî, 16.yüzyılda yaşamıştır. Kaynaklarda asker olduğu ile ilgili bilgiler şu şekildedir; “*Sipahî oğlanı taifesinden idi*”¹¹, “*Kanunî Sultân Süleymân Hân zamanında zümre-yi sipâhiyândan idi*”¹², “*Kanunî Sultân Süleymân Hânun bendezâdelerinden zümre-yi sipâh-ı zafer-penâhdandır*”¹³, “*Sâhib-kırân-ı zemân merhûm Sultân Süleymân Hânun bendezâdelerinden olmagla zümre-yi sipâh-ı zaferpenâhdan olmuştur*”¹⁴, “*1.Süleymân(Kanunî) bendegânından bir sipahi olup...*”¹⁵, “*Şehr-i Edirnedен silahdarlar zümresinden....*”¹⁶ ve “*Silahdar Mehmed Çelebi, silahdarlar bölükbaşısı.....*”¹⁷

Şairin asker olduğunu incelemiş olduğumuz eserindeki şu beyitlerinden de anlamak mümkündür:

Ola şol kes kim hevâyı idemez her giz qarâr
Yıl gibi her dem yiler yürür sipâhîler gibi (482/4)

Gözlerüñ öldürmeğiçün ‘ aşık-ı bî dilleri
Sağlu şollu dağınur hañçer sipâhîler gibi (484/2)

⁹ Avşar, Ziya; *Edirneli Nazmî Hayatı-Edebi Kişiliği-Eserleri-Türki-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 1998, s.

¹⁰ Canım, Rıdvan; Latîfî, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara, 2000, s. 535

¹¹ Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu'arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

¹² Şemsettin Sami; *Kâmûsu'l-Âlâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, s. 4589

¹³ Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay, İstanbul, 1997, s.296

¹⁴ Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay., c:II, Ankara, 1989, s.99

¹⁵ Süreyya, Mehmed; *Sicill-i Osmânî*, Tarih Vakfı Yurt Yay., c.IV, İstanbul 1996, s.1241

¹⁶ Canım, Rıdvan; Latîfî, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara, 2000, s. 535

¹⁷ Tuman, Mehmet Nail; *Tuhfe-yi Nâilî*, Cilt 2, Madde no:4328, İstanbul, 1949, s. 1607

Bir feth-i bâba tuş oldum hiç

Oldum olaldan Nazmî sipâhi

(885/5)

“Asker olduğu ile ilgili bilgi veren kaynakların hepsiden aynı zamanda Kanunî Sultân Süleymân Hân döneminde yaşadığını çıkarmak mümkündür. Edirneli Nazmî, padişahın yakın ilgisini görüp meclislerine giren ve iltifatını kazanan şairlerdendir.”¹⁸

Ölüm tarihi ile bilgiler kesin olmamakla birlikte kaynaklarda farklı tarihler ortaya çıkmaktadır. Dikkatimizi çeken bir bilgi şu şekildedir; “*Vefatı H.955, M.1548*”¹⁹ “Pend-Nâme çevirisi şairin ölüm tarihi bakımından da yeni bir vesikadır. Yavuz Sultan Selimin bütün savaşlarına katılmış, Kanuni'nin birçok seferlerinde bulunmuş olan Nazmî'nin ölüm tarihi bilinmemektedir. Fuat Köprülü Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri'nde Riyazi'nin, Kafzâde Fâizi'nin ve Ahmed Bâdi'nin verdikleri H. 955 ölüm tarihinin yanlışlığını ortaya koymuş, Şairin Divanındaki tarih kıtalarına göre H. 962'den sonra ölmüş olduğunu ileri sürmüştü. Hammer ile Gibb verdikleri H.966 ölüm tarihinin dayandığı vesikayı bildirmediklerinden Nazmî'nin H. 962'den sonra ne kadar yaşamış olduğu hususunda bilgimiz yoktu. Nazmî Pend-Nâme'yi H. 967 de çevirdiğine göre Hammer ile Gibb'in verdikleri H. 966 tarihinde yanlış olduğu kesinlikle anlaşılmış ve şairin H. 967/M. 1559 dan sonra öldüğü ortaya çıkmış bulunmaktadır. Böylece Pend-Nâme çevirisi Nazmî'nin ölüm tarihi hususunda bilinenleri değiştirmiş olması bakımından da yeni bir vesika sayılır.”²⁰

Edirneli Nazmî, çok şiir yazmış, pek çok hadiseye tarih düşürmüş olmakla birlikte, devrinde tanınmış bir şair değildir. Bu kaynaklarda şu şekildedir: “*Hadd-ı zâtında makbûl-i hâs u 'âm olup şöhreti tam bulmamıştır.*”²¹ ”*Lâkin şi'rinde ol denlü hâlet olmayup nazmı mazhar-ı lutf u melâhat olmamışdur.*”²² Hayatı hakkında da kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

¹⁸Şentürk- Kartal, A.Atilla –Ahmet; *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay., 2007, s. 194

¹⁹Tuman, Mehmet Nail; *Tuhfe-yi Nâilî*, Cilt 2, Madde no:4328, İstanbul, 1949, s. 607

²⁰ Mazıoğlu, Hasibe; *Edirneli Nazmî'nin Pend-i Attâr Çevirisi*, 1977, s.53

²¹ Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu'arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

²² Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü's-şu'arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay., c:II, Ankara, 1989, s.99

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

“Edirneli Nazmî denilince akla hemen yazmış olduğu Türkî-yi Basît şiiirler akla gelir. “Türkî-yi Basît” bir terim olarak ilk defa Edirneli Nazmî tarafından kullanılmıştır. Daha doğrusu bu ibareyi kullanan yegâne kişi de Nazmî’dir. Buradan, bu tarzda, yani Klâsik şiiirimiz çerçevesi dahilinde, fakat sade veya saf Türkçe’yle yazan yegâne şairin Edirneli Nazmî olduğu anlaşılmalıdır.”²³

“Türkî-yi Basît, içinde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar bulunmayan veya çok az bulunan, fakat hem şekil, hem muhteva bakımından Divan şiiiri geleneği içerisinde yer alan şiiirlere verilen addır. Bu isimlendirme ilk defa Nazmî’nin Dîvân’ında görülmüştür ve esasında mevcut bilgilerimize göre başka bir yerde de geçmemektedir. Bu bakımdan Türkî-yi Basît’i bir “cereyan”, “akım” veya “hareket” vs. gibi kelimelerle adlandırmanın ne derece doğru olduğu tartışmaya açık bir meseledir.”²⁴

“Türkî-yi Basît’i bir akım olarak görmeyen diğere bir görüş ise, Türkî-yi Basît için söylenecek son söz, onun mahalîleşme akımının bir sonucu olduğudur”²⁵, şeklindedir. Yine aynı makalesinde hocamız konuyu biraz daha açarak, Edirneli Nazmî Divan’ını ilk kez bularak ilim âlemine tanıtan Köprülüzâde Mehmed Fuad’ı eleştirerek değinmiştir.”Köprülü’nün bu kadar heyecanlı karşıladığı bu hareket, onun üzerine dîvân oluşturacak kadar şiiir vermiş Nazmî tarafından çok önemli görülmez. Şair, *hasb-i hal ve arz-ı hallerinde*, Türkî-yi Basît ile şiiirler söylediğine dair en ufak bir değinmeye bile lüzum hissetmez. Nazmî Dîvân’da; *yedi binden ziyade şiiiri arûz üslûbu üzere hoş edada* söylediğini beyan ederken bir gerçeğin üzerini bilinçli bir şekilde örtmeye çalışır.”²⁶

Nazmî, eserinde Türkî-yi Basît ile yazmış olduğu şiiirlerini “Türkî-yi Basît” ibaresi ile dikkat çekecek bir şekilde, kırmızı mürekkeple, hemen şiiirin yanında ya da şiiirin üst başlığında belirtmiştir.

---

²³Köksal, M.Fatih; “Edirneli Nazmî’nin Yayınlanmamış Türkî-yi Basît Şiiirleri”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 2004,s. 63-82

²⁴ Köksal, M.Fatih; “Edirneli Nazmî’nin Yayınlanmamış Türkî-yi Basît Şiiirleri” s. 63-82

²⁵ Avşar ,Ziya; “Türkî-yi Basîti Yeniden Tartışmak”, *Bilig-18*, Yaz, 2001, s.139

²⁶Avşar, Ziya; “Türkî-yi Basîti Yeniden Tartışmak”, s.132

Nazmî'nin tezkirelerde ve kaynaklarda açık bir şekilde vurgulanan özelliği ise nazire yazmasıyla ilgilidir. Ayrıca şiirleri topladığına dair bilgiler de bu kaynaklarda yer alır. Edirneli Nazmî'nin nazire söylemesi ve şiir toplaması ile ilgili bilgiler kaynaklarda şu şekilde belirtilmiştir;”Çağdaş şairlerin gazellerini toplayarak birer nazire söyleyip padişaha takdim eylemiştir”²⁷,”Şu’arâ-yı zemân birbirinün tetebbu’ idüp didükleri cem idüp kendi dahi nazîre diyüp sultân-ı merkûma sunmuşdur.”²⁸,”Câmi’ün-Nezâyir müellifi”²⁹,”... Câmi’ün-Nezâyir tesmiye itmişdür”³⁰,”Kendisi de epeyce nazire söylemiş...”³¹,” Şu’arâ-yı zemân birbirinün tetebbu’ idüp didükleri gazelliyâtı nezâ’ir ile cem’ idüp her birine kendüsi dahi nazîre diyüp zikr olunan Sultân-ı Sikendere nazîre sunmuşdur.”³² “Fünûn-ı şî’rde üstâd ve hemîşe aksâm-ı nazm dimege mu’tâd nazm-ı belâgat meşhûn ile şâkird-i Nizâmî ve ‘işretgâh-ı fesâhatde bende-yi Câmi geçinür ve diyâr-ı Rûm’da sâhib-i Câmi’ün-Nezâyir demekle mülakkâb zîrâ ki şu’arâ-yı mütekaddimîn ü müteahhirînün bir birine nazîre vâkı’olan gazellerin cem’ idüp ve kendü dahi her birine birer ve ikişer gazel-i bî-nazîr nazîre dimişdür.”³³

“Nazmî'nin Necatî'ye söylediği bir nazire örneğini de burada belirtmek uygun olur:

Tutalım câmı dil anlar leb-i dilber yerine
Câmı kim anlayaol rûh-ı musavver yerine

Dilde yer eyleyenin diler isen hançerine
Dilemezsensanemâ tîrini gönder yerine”³⁴

²⁷Süreyya, Mehmed; *Sicill-i Osmânî*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996, c.IV, s.1241

²⁸ Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü’ş-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay, İstanbul, 1997, s.296

²⁹ Tuman, Mehmet Nail; *Tuhfe-yi Nâilî*, Cilt 2, Madde no:4328, İstanbul, 1949, s. 1607

³⁰Canım, Rıdvan; Latîfi,Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ, Ankara, 2000, s. 535

³¹ İsen, Mustafa; *Sehî Bey Tezkiresi*, Akçağ Yay.,Ankara, 1998, s.241

³² Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü’ş-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara 1989, c:II s.99

³³ Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu’arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

³⁴ İsen, Mustafa; *Sehî Bey Tezkiresi*, Akçağ Yay., Ankara, 1998, s. 242

Nazmî'nin edebî kişiliği ile ilgili kaynaklarda bilgiler yer almaktadır. Bunları söyleyecek olursak; “*Sanâ’i’ ü bedâ’i’-şi’riyyeye kûşîş-i bî-şumâr idüp etvâr-ı zemân ve âsâr-idevrân gibi maktûb-ı müstevî ve felek-i atlas gibi nücûm-ı nukatdan sâde vü âzâde ve felek-i sevâbit gibi kevâkib-i icâm ile müzeyyen eş’âr dimekle iştiâr bulmuşdur. Lâkin şi’rinde ol denlü hâlet olmayup nazmı mazhar-ı lutf u melâhat olmamışdur.*”³⁵ “*Eş’ârı musanni’ ise de pek latîf degildür*”³⁶

Diğer bir kaynakta ise şiiri ile ilgili şöyle bir bilgi yer alır; “*Ve bî-nokta ve pür-nokta ebyâtıyla ve kalb-i müstevî beytler dimekle şöhret bulmuşdur. Lâkin nazmı âmiyâne ve şi’ri miyânedür.*”³⁷

Başka bir tezkirede ise edebî yönü şöyle belirtilmiştir; “*El-hak ol pîr-i deryâ-dil envâ’-ı nazma mâyil ve gazeliyyât-ı âbdârı hasb-i hâl-i dil-i zâr diyü yigirmi dört ‘adet divân rakam itmişdür. Ve kasâyid ü tevârihi bî-hadd ü bî-şumâr ve her birinün vücûdu mânend-i ‘adem zîrâ ki şütür-kürbe vâkı’ olmuşdur. Hadd-i zâtında maktûb-ı hâs u ‘âm olup şöhret-i tâm bulmamışdur.*”³⁸

Bir diğer tezkirede ise edebî kişiliğinden şöyle bahs olunmuştur; “*Kendisi de epeyce nazire söylemiş, kabiliyetli ve ehliyet sahibi gençti.*”³⁹

“Nazmî, edebî yönü çok farklı, edebiyat tarihimizin hemen hiç bir devrinde ve şahsiyetinde görülmeyen özellikleri taşıyan, kelimenin tam mânâsıyla “orijinal” bir şairdir. Özellikle “*Osmanlı edebiyatı sahasında nazım şekli kadrosu en geniş ve hacim bakımından en büyük divan*” ortaya koyması onu diğer şairlerden ayıran en mühim taraflarından biridir.”⁴⁰

“Edirneli Nazmî, bu kadar çok manzume, bunca söz ve şekil oyunu ve bu denli yoğun vezin arayışı içinde manzumelerinde yer yer görünen “sanat kıvılcımları”nı da kaybettirmiştir. Şiirin temeli ve bir anlamda sebep-i vücudu olan “şiiriyet”i ihmâl etmiş, şiirde mânâda derinlikten ve “bîkr-i mânâ”dan çok şekilde zenginliği esas

³⁵ Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü’ş-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara 1989, c:II s.99

³⁶ Şemsettin Sami; *Kâmûsu’l-Âlâm*, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, s.4589

³⁷ Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü’ş-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay, İstanbul, 1997, s.296

³⁸ Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu’arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

³⁹ İsen, Mustafa; *Sehî Bey Tezkiresi*, Akçağ Yay., Ankara, 1998, s.241

⁴⁰ Köksal, M.Fatih; “Edirneli Nazmî’nin Yayınlanmamış Türkî-yi Basît Şiirleri”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 2004, Sayı.15,s. 63-82

olarak almış, “sanat” endişesini göz ardı etmiştir... Nazmî'nin şiirlerinde “şiiriyet” bulunmadığına ilişkin eleştirilerde elbette büyük haklılık payı vardır. Onun bir takım hünerler sergilerken sanatlı söyleyişten ve anlam derinliğinden uzaklaştığı da doğrudur. Ancak yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız gibi Nazmî'ye önem atfetmemiz onun sanatkârlığı dolayısıyla değildir. Buna rağmen onu şiiriyetten tamamen uzak bir nâzım veya müteşair kabul etmek de doğru olmaz. Zîrâ, Dîvân'ındaki bir takım gazeller, lirik yönü ağır basan, zengin ifade gücü de bulunan oldukça güzel şiirlerdir. Tabîî, Nazmî'de şiiriyeti veya derinliği azaltan, tutku derecesindeki hüner merakıyla beraber, hiç kimsenin yazmadığı kadar çok yazmasıdır.”⁴¹

Ayrıca Nazmî'nin, çok çeşitli nazım şekilleri kullanmaya gayret etmiş olduğunu görüyoruz. Nazmî, her tür ve şekilde yazmaya özen göstermiştir. Kaynaklardan öğrendiğimize göre çoğu kendi icadı olan 150'ye yakın aruz kalıbı kullanmıştır. Bit tezkirede konuyla ilgili şöyle bilgiler yer almaktadır;”*Erbâb-ı nazmun müntehâları katında ve fenn-i 'arûz bilenler yanında taktî' u evzânı sıhhate çıkup makbûl olmuşdur ...ve kendi dahi çok buhûr ibdâ' u ihtirâ' itmişdür.*”⁴²

“Esasen eserinden de Nazmî'nin arayışlarının iyi şiir söylemekten çok farklı şiir söylemek üzerinde yoğunlaştığını tespit edebilmekteyiz. Şiirleri bu açıdan değerlendirildiğinde, kullandığı mazmunlar “alelâde” ise de, buluşlarının “fevkalâde” olduğu gerçeğini teslim etmek gerekir.”⁴³

Ayrıca Nazmî, Dîvân'ın incelediğimiz kısımlarında kendisi ve şairliği ile de bizlere ipuçları vermektedir. Nazmda ne kadar üstün olduğunu sıkça vurgulamıştır. Tespit ettiklerimiz şu şekildedir:

Kemâli birle sensin Nazmîyâ sen

Bugün bu nazm fenninüñ ferîdi

(290/5)

⁴¹Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124.

⁴²Canım, Rıdvan; Latîfi, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara 2000, s.535

⁴³ Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124.

Naz̄iri yokdur imdi şöyle kim var
Bu Naz̄m̄inüñ gazel dimekte fevri (305/5)

Var mıdur gelsün berü meydāna biz de görelüm
Fenn-i naz̄muñ bir dağı Naz̄m̄i gibi bir ekmeli (363/5)

Naz̄m̄i naz̄m̄inuñ ne cevher olduğın
Oқыub gören bilür eş'arını (553/9)

Vaşf-ı zātuñda ider cevher elfāzı nişār
Naz̄m̄i naz̄m ehlinüñ olmuşdur öñüt şarrāfi (641/5)

Tab'ını elbet bilür baır-i dürer olduğın
Göre o kim Naz̄minüñ naz̄m-ı dürer bārını (787/5)

Mülk-i suheni māliki olduğına hük̄m ider
Göre o kim Naz̄minüñ defter ü dīvānını (789/5)

Naz̄m̄i her ne kadar nazmda en iyi olduğunu söylemiş olsa da kendisinin kıymetinin bilinmediğinin de farkındadır. Bunu şu beyitten anlamak mümkündür:

Қadr bulmadımsa naz̄m̄ıla Naz̄m̄i ne қadar
Şükr-i Bārī hele oldum nice dīvān ehli (675/5)

Yine Dīvān'da dikkatimizi çeken bir diğ̄er konu da Naz̄m̄i'nin tarzlarından etkilendiğı ya da şiirlerinde yer verdiğı isimlerdir;

Ġazel fenninde sen Naz̄m̄i Nizāmī tarzını gözle
Dilerseñ naz̄m-ı dürbāruñ müşerref ide āfākı (126/5)

Göreydi Naz̄miyā mestāne şi' rüñ
Saña ışık ola derdi Şeyh Cāmi (255/5)

Hâce Hâfız saña taḥsîn-i belîğ eylerdi
Görse Nazmî dürer elfâz u müselsel sözüni (665/5)

Elfâzdur nişârıla bu Nazmî şî' rde
Ṭarz-ı latîf Hâfız-ı Şîrâze başladı (836/3)

Ḳılduñ Mesîhî ṭarzını iḫyâ
Şâd oldu anuñ Nazmî revânı (880/6)⁴⁴

“Nazmî'nin Türkçede o dönemde pek rastlanmayan veya çok az kullanılan eski kelimelerle şiirler yazdığını görüyoruz. Nazmî'nin Yunus Emre, Ahmed Yesevî gibi isimlerin eserlerini okumuş ve onlardan etkilenmiş olduğu söylenebilir. Nazmî'nin şiirlerinden birinin “Bana seni gerek seni” şeklinde devam etmesi Ahmed Yesevî ve Yunus Emre'nin aynı yapıdaki şiirlerini akla getirmektedir.”⁴⁵ Bahsedilen bu şiir Dîvân'ın incelediğimiz kısmında bulunmaktadır:

Gel ey cihâna cân olan baña seni gerek seni
Serî-i dilde ḥân olan baña seni gerek seni

Ne mülk ü ḥânumân gerek ne ' izzet-i cihân gerek
Ne özge yâr-ı cân gerek baña seni gerek seni

Ṭapuñdan özge dilrübâ gerkez ey şanem baña
Yoluña cân u dil fedâ baña seni gerek seni

Ne kılayın ne ideyin seni arayı gideyin
Bu kâr u bârı nideyin baña seni gerek seni

⁴⁴ Diğer beyitler için bkz. 591/5, 759/3, 874/5, 875/8, 898/6

⁴⁵ Türkmen, Seyfullah; “Türkî-yi Basî't'in Söz Varlığı”, *Turkish Studies*, Yaz, 2009, s.280

Firâkuñile dembedem çeken belâ vü derd ü ğam

Kemîne bende Nazmîyem baña seni gerek seni (177)

“Nazmî’nin şiirlerinde ilgi çekici yönlerden birisi de müstakil bir şehrengiz oluşturacak kadar çok şiirinin bulunmasıdır. Onun buradaki metinde ve dîvânının tamamında bu konuda yazılmış şiirlerini bir araya getirdiğimizde bir kitapçık teşkil edecek bir hacimde bir eserin oluşacağı açıkça görülüyor. Bu düzenlemeyi başka bir çalışmaya havale ederek onun şehrengize konu olan kişilerin adlarını sıralayalım: Esirî-zâde Musli, Memi Şah, Hüseyin, İbrahim Bâlî, Çelebi, Gazanfer Bâlî, İlyas ve Cafer.”⁴⁶

1.3. ESERLERİ

1.3.1. Dîvân

Edirneli Nazmî’nin Dîvân’ı, 644 varak tutarındaki cesametiyle Türk diliyle kaleme alınmış en hacimli dîvândır. Bu eserin tam olan yegâne nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlıdır (Eserin yine İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 1636’da ve Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi 675 numarada birer nüshası bulunmakla beraber bunlar esas nüshaya göre hacimce pek küçük ve muhtasar yazmalardır).

“İlk defa Köprülüzâde Mehmed Fuad’ın İstanbul’da bir kitapçıda görerek 1926’da İstanbul Dârülfünûnu’na satın aldırıldığı bu eser, yine Köprülü tarafından tanıtılmıştır. Köprülü, bu Dîvân’daki Türkî-yi Basît şiirlerini 1928 yılında eski harflerle neşretmiştir.”⁴⁷ Köprülü, bu eserinde, “Millî Edebiyat Cereyanı”nın başlangıcı, ilk temsilcileri ve tarihî seyrini anlattıktan ve Edirneli Nazmî’nin hayatı, Mecma’u’n-nezâ’ir ve Dîvân hakkında bir takım bilgiler verdikten sonra, Türkî-yi Basît’le yazılmış 56’sı müfred olmak üzere muhtelif nazım şekillerinde yazılmış toplam 341 şiiri nakletmiştir.”⁴⁸

“Bu Divan’da 7777 gazel, 516 murabba’, 335 kıt’a, 193 müfred, 56 muhammes, 23 müstezad, 16 kaside, 13 mesnevi, 10 müseddes, 9 terkîb-bend, 7

⁴⁶Avşar, Ziya; Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1998, s.49

⁴⁷ Köprülü, Mehmed Fuad; *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan-ı Türkî-yi Basît*, Devlet Matbaası, İstanbul, 1928.s.65

⁴⁸ Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân’ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124

mu'aşşer, 5 tercî'-bend, 5 mütessa', 5 müsebba', 4 müsemmen ve 2 tahmis olmak üzere toplam 8976 şiir mevcuttur."⁴⁹ Nazmî'nin Ziya Avşar hocamızın verdiği bu bilgileri doğrular nitelikte Dîvân'ında şu beyitlerine rastlarız:

Nazmı eş'ârile oldı Nazmînün
Çâķ yedi biñ yidi yüz yetmiş yedi (510/5)

Yedi biñ yedi yüz yetmiş yedi oldı hep eş'arı
Bu Nazmînün o cem' iyyetile dîvânı tamâm oldı (899/5)

“Köprülü'nün söz konusu eserinden bu yana, Atsız'ın on altı sayfalık risalesi (Atsız, 1934)⁵⁰ ve birkaç yıl önce tamamlanmış bir doktora tezinden (Avşar, 1998) başka, eser üzerinde kayda değer bir çalışma yapılmamıştır. Köprülü ve Atsız'ın söz konusu eserlerinde Nazmî Dîvânı sadece “Türkî-yi Basît cereyanı” cephesinden ele alınmıştır. Halbuki yazımızda da görüleceği gibi Edirneli Nazmî Dîvânı, Türkî-yi Basît'le yazılan şiirlerden kaynaklanan değerinin yanı sıra, sadece muazzam hacmiyle değil, başka bakımlardan da son derece önemli, farklı ve tamamen orijinal bir eserdir. Ancak, bu değerli eser bilim çevrelerince bile sadece Türkî-yi Basît ile yazılmış şiirleri dolayısıyla bilinmekte ve lâıykıyla tanınmamaktadır. Sadece büyüklüğü ile bile dikkatleri çekmesi gereken bir eser olmasına rağmen ilgisiz kalınmasına bir sebep aramak gerekirse, Köprülü'nün Edirneli Nazmî ve eseri hakkında beyan ettiği menfî kanaatlerin bunda önemli rol oynadığı söylenebilir.”⁵¹

“Nazmî Dîvânı, klâsik dîvânlar gibi başlar. Eserin ilk şiiri bir “tevhid”dir. Nazmî'nin kendine has bir dîvân tertibi vardır. Bir kaynakta, “Nazmî ayrıca diğer hiçbir dîvânda görülmeyen bir uygulamaya yer vererek, her harfteki gazelleri de

---

⁴⁹Avşar, Ziya; Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1998 s.64-67

⁵⁰Atsız, Edirneli Nazmî Dîvânı'ndaki Türkî-yi Basît'le yazılmış şiirlerin dil özelliklerini incelediği bu çalışmasındaki tespit ve değerlendirmelerini yazma nüshadan değil, Köprülü'nün eski harfli neşrinden yapmıştır.

⁵¹ Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124

kendi aralarında aruz bahirlerine göre sıralamıştır. Musammatları da vezinlerini dikkate alarak gazellerin arasına koymuştur” şeklinde belirtilmiştir.”⁵²

“Dîvân’ında Nazmî, bütün yenilik, farklılık, orijinallik ve hünerlerini, belki bunların hepsini de kapsayacak bir kelimeyle ifade etmek gerekirse bütün “arayışlar”ını 19b sayfasında “Gazeliyyât” başlığı ile başlayan ve tam 591 varak sürecek olan bölümde gösterir. Bu bölümde manzumeler, diğer dîvânlarda olduğu gibi elifbâya göre sıralanmıştır. Farklılık, her harfle kafiyelenmiş manzumelerin ayrıca kendi içinde vezinlere göre de bir sıra takip edecek şekilde gruplandırılmış olmasındadır. Bu bölümdeki manzumeler sırayla; gazeller, bend sayıları küçükten büyüğe doğru olmak üzere musammatlar ve nihayet müstezâdlar hâlinde dizilmektedir.”⁵³

“Dîvân’ın incelediğimiz kısımlarında görük ki, Nazmî, aynı vezinle yazmış olduğu gazelleri, ilk başlıktan sonra, ”nazire” başlığı altında dizmiştir. Başka bir kafiye ya da redif sisteminde bir gazel yazacağı zamanda bunu “nev’-i diğer” olarak belirtmiştir. Başlıklar kırmızı mürekkep ile belirtilmiştir. Ayrıca Dîvân’ın sonunda önemli bir yekûn tutan tarih manzumeleri de yer almaktadır. Bu manzumeler Nazmî’nin dostları, hamîleri, devrin önde gelen şahsiyetleri, sanatkârları v.s. hakkında bize bilgi verdiği gibi, o devre ait bazı tarihî olaylara da ışık tutmaktadır.

Nazmî, eserini tertip ederken o kadar ayrıntıya girmiş ve o denli farklı şeyler denemiştir ki, yüzlerce sayfanın içinde birkaç özelliği bilinen bir gazelin yerini rahatlıkla bulabilmek kabildir. Bu tertipteki çok ilginç bir özellik de gazellerin “revî harfi”ne göre de kendi aralarında sıralanmış olmasıdır. Söz gelimi elifle kafiyelendirilen ve remel bahrinde yazılan gazeller ayrıca kendi aralarında elifbâ sırasıyla “revî harfi be olan yani kafiyesi ‘bâ’ olan gazel, revî harfi cîm, yani kafiyesi ‘câ’ olan...” gibi sıralanmıştır.”⁵⁴

---

⁵²Macit-İsen- Kılıç-Horata-Aksoyak, Muhsin-Mustafa- Filiz-Osman-İ.Hakkı; *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*,Grafiker Yay., Ankara, 2005 , s. 22

⁵³ Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân’ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124

⁵⁴ Köksal ,M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân’ına Yeni Bakışlar”, s.120

1.3.2. Mecma' u'n-Nezâ' ir

“Mecma' u'n-nezâ' ir, 14, 15 ve 16. yüzyılda yaşamış 360 kadar şairin 5000' in üzerinde şiirini / naziresini barındıran ve Türk edebiyatının en büyük nazire mecmuaları arasında bulunan bir eserdir.”⁵⁵

“Edirneli Nazmî'nin 930/1524'te derlediği Mecma' u'n-nezâ' ir'in nazire mecmuaları içersinde en çok beğenilen, tanınan ve yaygınlaşan bir eser olduğu, nüshaların çokluğundan anlaşılmaktadır. 10 nüshası bulunan eserde 360' ın üzerinde şairin 5527 şiiri yer almaktadır. Mecmua üzerine M.Fatih Köksal tarafından bir doktora tezi hazırlanmıştır. (Edirneli Nazmî, Mecma' u'n-nezâ' ir [İnceleme-Tenkidli Metin], 3c.,Hacettepe Üni.,2001)”⁵⁶

“Edirneli Nazmî'nin Mecma' u'n-nezâ' ir'i üzerinde yapılan hacimli doktora tez çalışmasında, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1547 numarada kayıtlı olan yazmanın Mecma' u'n-nezâ' ir'in bir başka nüshası olduğu belirtilmiştir.”⁵⁷

“Mecma' u'n Nezâ' ir'in beş nüshası vardır: **1.** Viyana Devlet Kütüphanesi, Flügel, I, No: 693. **2.** İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi, No: 4222. İstanbul nüshasının ebatları; 28 x 17 cm. dir. 461 varak olan bu eserde son sayfada 3356 gazeli ihtiva ettiği belirtilmektedir. Gazeller hem kafiyelerinin son harfine göre hem de arûz bahirlerine göre tasnif edilmiştir. Mecmu' atü'n Nezâ' ir'de Nazmî'nin 203 adet nazîresi vardır. **3.** Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. III. Ahmed No: 2644, **4.** Millet Ktp.Ali Emirî Manzum Eserler Kısmı ; No: 683-684, **5.**Manisa Muradiye Ktp. Çaşnigir , No: 18. Eserde 243 şâirin şiiri yer almaktadır.”⁵⁸

Ulaşabildiğimiz tezkirelerin çoğunda Nazmî'nin en önemli yönünün nazireler mecmuası meydana getirmek olduğu kaydedilmektedir; “*Çağdaş şairlerin gazellerini toplayarak birer nazire söyleyip padişaha takdim eylemiştir*”⁵⁹, “*Şu'arâ-yı zemân birbirinin tetebbu' idüp didükleri gazelliyâtı nezâ' ir ile cem' idüp her birine kendüsi*

⁵⁵ Köksal, M.Fatih;” Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar”, *BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 20, Kış, 2002, s. 101-124

⁵⁶Şentürk- Kartal ,A.Atila -Ahmet, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay., 2007, s. 198

⁵⁷Gültekin, Hasan;“Düzenleyeni Bilinmeyen Bir Nazire Mecmuası: Mecmû'a-i Nezâyir”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:1, Haziran, 2010, s.109

⁵⁸ Avşar, Ziya; Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basit ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1998,s.63

⁵⁹Süreyya, Mehmed; *Sicill-i Osmânî*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996, c.IV s.1241

dahı nazîre diyüp zikr olınan Sultân-ı Sikendere nazîre sunmuşdur.”⁶⁰“*Fünûn-ı şî’rde üstâd ve hemîşe aksâm-ı nazm dimege mu’tâd nazm-ı belâgat meşhûn ile şâkird-i Nizâmî ve ‘işretgâh-ı fesâhatde bende-yi Câmî geçinür ve diyâr-ı Rûm’da sâhib-i Câmî’ün-Nezâyir dimekle mülakkâb zîrâ ki şu’arâ-yı mütekaddimîn ü müteahhirînün bir birine nazîre vâkı’olan gazellerin cem’ idüp ve kendü dahi her birine birer ve ikişer gazel-i bî-nazîr nazîre dimişdür.*”⁶¹” *Şu’arâ-yı zemân birbirinün tettebbu’ idüp didükleri cem idüp kendi dahı nazîre diyüp sultân-ı merkûma sunmuşdur.*”⁶²,

Bu eserle ilgili en geniş bilgiyi M.Fatih Köksal hocanın yayımlanmamış doktora tezinde bulmak mümkündür.⁶³

1.3.3. Pend-i Attâr Çevirisi

“Nazmî’nin bu eserini, bilim dünyasına Hasibe Mazıoğlu tanıtmıştır. Bu yazma, DTCF Kütüphanesi Yazmaları, Muzaffer Ozak I/1461 numarada kayıtlıdır. Eser 967 (1559) da tamamlanmış, 968 (1560) da istinsah edilmiştir. 98 varaktır. 47a’ ya kadar harekelenmiştir Farsça aslı 900 beyit olan bu eseri, Nazmî 3000 beyite ikmal ederek, tercümeden ziyade telif bir hale getirmiştir.”⁶⁴

Edirneli Nazmî’nin bu eseri Dîvân’ı ve Mecma‘u’n-Nezâ’ir’i kadar meşhur olmayıp üzerinde yapılan çalışmalar kısıtlıdır.

“XVI. yüzyılda yapılan manzum Pend-Nâme-i Attâr çevirilerinden birisi de Edirneli Nazmî’ye aittir. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesinde bulunan Nazmî’nin çevirisi şimdilik elde bulunan tek yazma nüshadır. Elimizdeki bu tek yazma nüsha Nazmî’nin çeviriyi yaptığı tarihten bir sene sonra H. 968/1560 tarihinde istinsah edilmiş olması bakımından da değerlidir. İnce bir ta’lik kırması ile yazılmış olup 98 varaktır. 47a yaprağa kadar harekelenmiştir. Nazmî, çevirisini Kanûni Sultan Süleyman devrinde H. 967 /M. 1599 da Halep’te tamamlandığını şu beyitlerde söylemektedir:

⁶⁰ Kınalızâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü’s-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara 1989, c:II s.99

⁶¹ Solmaz, Süleyman; *Gülşen-i Şu’arâ*, Bağdatlı Ahdî, Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B., Denizli, 2009, s.294

⁶² Kutluk, İbrahim; Beyânî Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü’s-şu’arâ*, Türk Tarih Kurumu Yay, İstanbul, 1997, s.296

⁶³Köksal , M.Fatih; Edirneli Nazmî, Mecma‘u’n-nezâ’ir [İnceleme-Tenkidli Metin], 3c. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üni.,2001

⁶⁴ Avşar, Ziya; Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 1998,s.68

Oldı pes dokuz yüz altmış yidi tâ
Hicret-i ser-hayl-i cem'-i enbiyâ

Şehr-i şa'bânun omncı günü hem
Yevmü'l-isneyn idi bir ferhunde dem

Nazm ile irdi temâma bu kitâb
Okıyanlar olalar pend-iktisâb

Hem Haleb şehrinde irdi âhire
Geldi bâtın âleminden zâhire

Şeh Süleymânun zamânmda temâm
Oldı hayr ile karîn-i ihtimâm...⁶⁵

“Nazmî, Pend-nâme'yi kaleme alırken Attar'ın eserinin aslına sâdik kalmış, esere ilave olarak Türk âdet, gelenek ve göreneklerinden eklemelerde bulunmuştur. Bu eklemelerle, aslı 900 beyitten oluşan eser, Nazmî tarafından genişletilerek 3000 beyitten oluşan bir telif durumuna gelmiştir. Gerek Dîvânında, gerekse diğer eserlerinde kuvvetli ve etkileyici bir üslûbu olmayan Nazmî, Pend-nâme'de bu özelliklerinden sıyrılır. Nazmî eserinde, lafı uzatmak ve tekrarlara düşmek gibi birçok şairin yaptığı hatalardan uzak kalmış, samimi bir üslûpla hem dinî bilgisini, hem de şiir gücünü ortaya koymuştur.”⁶⁶

“Nazmî, Farsça bilmeyenlerin Pend-Nâme'yi okuyarak yararlanmaları için bu çeviriyi yaptığını söyler. Nazmî, başkalarının bir nice kitap ve destan yazdığını, kiminin Hüsrev ü Şîrîn, kiminin Leylî vü Mecnûn, kiminin Vâmık u Azrâ dediğini, bunlara benzer nice kitaplar yazıldığını, bunların hepsinde de güzel inciler ortaya

⁶⁵Mazıoğlu, Hasibe; “Edirneli Nazmî'nin Pend-i Attâr Çevirisi”, *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 1977, S.7

⁶⁶Güven, Ahmet Zeki; “Edirneli Nazmî'nin Pendnâmesinde Eğitim ve Ahlak Anlayışı”, *Journal of Turkish Studies*, Summer, 2009, s. 185

konduğunu anlatır. Ama bu kitapların tümü kuru efsanedir. Bunların hepsinde dünya ahvali pek çoktur, fakat ahirete yarar bir söz, bir nasihat yoktur. İçlerinde dine yarar bir söz, bir nasihat bulunmaz. Böylece Nazmî, halka yararlı olmak arzusu ile içten tutulduğunu söylediği Attâr'ın sözlerini Türkçeye çevirerek adının hayırla anılmasını istemiştir:

Ben dahi oldum hemin pey-rev ana
Tâ ki adum halk hayr ile ana

Pend-Nâme dimeğe idib heves
Eyledim ruhından istimdâd pes

...

Destime alub kitâbet hâmesin
Şeyhün itdim terceme Pend-Nâme'sin

İrdi Pend-Nâme temâma ber-murâd
Dilerem kim ola Şeyhün rûhı şâd

Okıyanlardan hemin oldur ricâ
İdeler biz bende için bir du'â

v. 13b-14a”⁶⁷

1.3.4. Tevârîh-i Antâkiyye

Bu eserin Nazmî'ye ait olabileceğini düşünen ve bunu mantıklı sebepler göstererek açıklayan hocamız M.Fatih Köksal'dır. Başka kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

“Tevârîh-i Antâkiyye'nin elimizdeki yegâne nüshası, Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 5336 numarada kayıtlı bir mecmuanın içerisinde. Üzerinde istinsah tarihi bulunmamakla beraber muhtelif yapraklarında yer alan çeşitli konular için düşünülmüş tarihler, mecmuanın 16. yüzyılın ikinci yarısında düzenlendiğini

⁶⁷ Mazıoğlu, Hasibe; “Edirneli Nazmî'nin Pend-i Attâr Çevirisi”, *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 1977, S.7

göstermektedir. Söz konusu mecmuada görebildiğimiz son tarih 993 (1585/86)'tür. Edirneli Nazmî'nin ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, bu mecmuanın düzenleniş tarihinin şairin ömür sürdüğü döneme oldukça yakın olduğunu söyleyebiliriz.”⁶⁸

“Kaynaklarda Nazmî'nin, şiirin yanında inşâda, yani nesirde de söz sahibi olduğu belirtilmektedir. Nazmî kendisi de, Divan'ındaki bir arz-ı hâlinde geçen

*Fünûn-ı nazma kim vardur şümûlüm
Dahi var fenn-i inşâyâ duhûlüm”*⁶⁹

beytiyle bu durumu açıklamaktadır. Yani Nazmî'nin nesir sahasında da kalem oynattığını söylemesi, eserin Nazmî'ye ait olması ihtimalini güçlendirici bir işaret sayılabilir.

“Edirneli Nazmî'nin aruzu çok iyi bildiğine dair eski kaynaklarda da bilgi bulunmaktadır. Onun bu yanı üzerinde özellikle duran Latîfî, “*Erbâb-ı nazmun müntehâları katında ve fenn-i 'arûz bilenler yanında taktî' u evzânı sıhhate çıkup makbûl olmuşdur ve Risâle-i Arûz'unda olan buhûrun her birinde elif kafiyesinde birer gazel diyüp kendü dahi çok buhûr ihtirâ' itmişdür*” demektedir.”⁷⁰

Eserin bulunduğu kütüphanenin yazmalar kataloğunu hazırlamış olan Abdülbâki Gölpınarlı da eserin müellifiyle ilgili “...Nazmî mahlasının bulunduğu göre bu eserin, Nazîreler mecmuası sahibi olup 955 te; 1548; vefat eden Nazmî'ye aid olması ihtimali vardır.”⁷¹ demektedir.

“Bu konuda sonuç olarak, eserin Edirneli Nazmî'ye ait olmasının kuvvetle muhtemel olduğunu, aksi ortaya konmadıkça mezkûr eserin Nazmî'nin eserleri arasında sayılması gerektiğini düşünüyoruz.”⁷²

⁶⁸ Köksal, M.Fatih; “Edirneli Nazmî'ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârih-i Antâkiye”, *Journal of Turkish Study - Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Günay Kut Armağanı III, V. 28/I, Harvard University Press, 2005, s. 47-108.

⁶⁹Köprülü, Mehmed Fuad; *Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Dîvân-i Türkî-yi Basît*, İstanbul, 1928, s. 53

⁷⁰Canım, Rıdvan; Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, Ankara, 2000, s. 535

⁷¹Gölpınarlı, Abdülbâki; Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu, MEB Yay., Ankara 1971, C. III, s. 317

⁷² Köksal, M.Fatih; “Edirneli Nazmî'ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârih-i Antâkiye”, *Journal of Turkish Study - Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Günay Kut Armağanı III, V. 28/I, Harvard University Press, 2005, s. 47-108.

“Klâsik eserlerimizin hemen tamamı gibi Tevârîh-i Antâkiye de tevhit ve naatla başlamaktadır. Birkaç cümlelik bu bölümden sonra Hz. Adem’den Hz. Muhammed’e gelene kadar geçen belli başlı peygamberlerden ve bunların arasında kaçar yıl olduğundan bahsedilmektedir. Dünyada kurulmuş en eski dört şehrin sırasıyla Beytü’l-harâm, Medînetü’l-uzmâ, Antakya ve Kostantınıyye olduğundan bahsedildikten sonra Antakya ile ilgili bahse geçilmektedir... Tevârîh-i Antâkiye, 16. yüzyıl klâsik Osmanlıcasının özelliklerini büyük oranda muhafaza eden bir metindir. Eski Anadolu Türkçesinde klâsik Osmanlıcaya geçiş devresi kabul edilen bu dönem metinlerinden görülen, özellikle aynı görevdeki kimi çekim eklerinde farklı şekillerin bir arada kullanılması Tevârîh-i Antâkiye’nin de belirgin dil özellikleri arasındadır.

„73

1.3.5. Münşe’ât Mecmuası

Türk edebiyatının en ilginç kişiliklerinden biri olan Edirneli Nazmî, özellikle Mecma’u’n-nezâ’ir adlı nazireler mecmuası ve Türkî-yi Basît ile yazdığı şiirleri ile tanınmış bir şairdir. Kaynaklarda da zikredilen bu iki eseri dışında, bir münşeât mecmuası ile mesnevi tarzında yazılmış bir Pend-nâme çevirisi de Edirneli Nazmî’nin eserleri arasında gösterilmektedir.⁷⁴

Münşeât mecmuasını tanıtanlar, eserin Edirneli Nazmî’ye ait olması ihtimalini, şair hakkında Latîfî Tezkiresi’nde geçen “*Sâbıkâ der-i devlette ahkâm kâtiplerinden ve erbâb-ı kalemin münşî ve muhâsiblerinden idi.*” ibaresini de göz önünde bulundurarak “tahmin” kayd-ı ihtiyadıyla ileri sürmektedirler.⁷⁵

---

⁷³Köksal, M.Fatih ; “Edirneli Nazmî’ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârîh-i Antâkiye”, *Journal of Turkish Study - Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Günay Kut Armağanı III, V. 28/I, Harvard University Press, 2005, s. 47-108.

⁷⁴Köksal, M.Fatih;” Edirneli Nazmî’ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârîh-i Antâkiye”

⁷⁵İlaydın- Erzi, Hikmet -Adnan Sadık;” XVI. Asra Aid Bir Münşe’ât Mecmuası”, *TTK Belleten*, C. XXI (1957), S. 82, s. 221-232

2. DÎVÂN'IN İNCELENEN KISMINDA DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER

2.1. DİN-TASAVVUF

Edirneli Nazmî Dîvânı'nın incelemiş olduğumuz kısımlarında oldukça fazla din ve tasavvuf konulu şiirlere rastladık. Bunları alt başlıklar halinde açıklayarak örneklerini vermeye çalıştık.

2.1.1. Allah(c.c.)'in İsimleri

Nazmî eserinde Allah'ın isim ve sıfatlarını sıklıkla kullanmıştır. Şimdi incelediğimiz kısımlarda dikkatimizi çeken örnekleri verebiliriz. Bu beyitlerde Allah'ın “**Hak**” ismi kullanılmıştır:

‘ Ayn-ı ‘ inâyet olur aña ol kim **Hak**’a ol
Teslimini ‘ ibâdeti birle ‘ ayân ide (18/3)

Bir kimse ki dâyim kıla beş vakit namâzı
Devlet anuñ anuñla ider **Hak**’a niyâzı (182/1)

Bu beyitlerde de Allah'ın “**Mevlâ**” ismi kullanılmıştır.

Ümmîd o dur ki ‘ afv ide **Mevlâ** günâhını
Her gâh tevbe eyleye ol kim günâhına (11/2)

Mevlâdan ol ki devlet-i ‘ uqbâ recâ ide
Bağmaz cihânuñ ol götiri ‘ izz ü câhına (11/3)

Helâke bâiş olur Nazmiyâ hırş
Çulına virmesün **Mevlâ** o hâli (249/5)

Sa‘ âdet aña kim idüb ‘ ibâdet
Ola **Mevlâsı** dergâhı penâhı (270/4)

Varlığın şol yoq bilüb fânî bilen bu ‘ âlemi
Cânla varur virür **Mevlâ** yolına varını (393/2)¹

Aşağıdaki beyitlerde ise “**Hayy**” ismi kullanılmıştır:

Memâtuñdan teğâfûl kıılma dâyim ol hâzer üzre
Hayâtuñda demâdem zikrûñ olsun Nazmîyâ yâ **Hayy** (114/5)

Cihânda olduñca Nazmîyâ hay
Demâdem zikrûñ olsun Nazmî yâ **Hayy** (215/5)

Yaramaz dirlik üzre iken ölüm
Gelmiye sen ‘ inâyet it yâ **Hayy** (790/3)

İncelediğimizde dikkatimizi çeken başka bir isim ise “**Vedûd**” dur. Eserde örneğine şu şekilde rastlıyoruz:

Ola anuñ ki haqqıla vedâdı
Çomaz dilden o zıkr-i yâ **Vedûdı** (282/4)

Tespit ettiğimiz bir diğer isim ise “**Bârî**” ismidir.

Ebed bâr-ı belâyı dehre düşmez
Çarîñ ola aña kim luğf-i **Bârî** (227/4)

---

¹ Diğer beyitler için bkz. 437/5, 438/5, 458/3, 566/5, 569/5, 595/6, 630/6, 652/4, 699/3, 746/3, 764/4, 765/4, 797/3, 828/5

Kār etmez ebed şurūr-ı eşrār
Kime ki ‘ināyet ide **Bārī** (321/2)²

Seyr-i cemālūñ ey yār mümkün degül çü her bār
Bari müyesser etse bir kere yine **Bārī** (848/2)²

Bu beyitlerde ise Allah’ın “**Ganī**” ismi kullanılmıştır:

Haḡ virür özge ğinā olmaz ebed muḡtāc-ı ḡalk
Dilde virdi ola anuñ kim demādem yā **Ġanī** (370/4)

Eyleme muḡtāc Nazmī derdmendi kimseye
Mübtezellükden ḡalāş it ol faḡīr-i yā **Ġanī** (372/5)

Ol şeh-i ḡübāna Nazmī ben gedā ḡul olmağı
Yār olub devlet müyesser ide mi Rabb-i **Ġanī** (375/9)

Faḡr-ı dünyāyıla ḡatm ḡıl Nazmīyi
Faḡr-ı dīnile ḡatm eyleme yā **Ġanī** (889/5)

Allah’ın “**Afüvv**” isminin kullanıldığı beyitler ise şunlardır:

‘Afv ḡıl her ne ḡünāh etdiyse anı yā ‘**Afüvv**
Şalma cürmine göre ḡüsrāne Nazmī mücrimi (380/5)

Ne ḡadar etse ḡüneh ḡişi olur
Luḡfila ‘afv-ı ‘**Afüvvüñ** māḡı (736/3)

² Diğer beyitler için bkz. 675/5, 857/2, 857/7

Her günāha umalım ‘afv-1 ‘**Afüvv**

Her günāhı olur ol çün ‘āfī (749/4)

Bu beyitlerde ise Allah’ın “**Rezzāk**” ismi kullanılmıştır:

Āb-1 ‘uzlet birle maḥv it hırşı yuy

Ḳıl ḵanā‘ at ni‘ met-i **Rezzāk**ca doy (500/1)

Hırşile ac gözlü olma aç gözün

Rızḵ-1 **Rezzāk**ca ḵanā‘ at birle doy (501/2)

Añmamaḵdur aña rızḵın veren ol **Rezzākı**

Cerre düşdügi o şūfī geḵenün zerrākı (643/1)

Bu beyitlerde ise Allah’ın “**Rahīm**” ismi kullanılmıştır:

Raḥm ider miskinlere hoş ḥulḵ olup olur **Raḥīm**

Şol kişi kim müsteḥaḵ-ı raḥmet-i Raḥmān ola (73/2)

Naḵmiyā eyler hevesden ḵalbi dūr

Ḥazret-i Rabb-i **Raḥīm**ün raḥmeti (506/7)

Ol **Raḥīm**ün raḥmetin umanlaruñ

Zikri yār ḥemān gerekdür dāyimi (543/4)

Allah’ın “**Rahmān**” ismi ise beyitlerde şöyle kullanılmıştır:

Raḥmıla baḵmaḵ gerekdür dāyimā miskinlere

Maḵlabı anuñ ki dāyim raḥmet-i **Raḥmān** ola (72/4)

Raḥm ider miskinlere hoş ḥulḳ olup olur Raḥīm
Şol kişi kim müsteḥaḳ-ı raḥmet-i **Raḥmān** ola (73/2)

Sa‘ âdet aña zî devlet ki bulur ‘âkıbet raḥmet
Mukârin ola luḳfila aña kim raḥm-ı **Raḥmānî** (131/6)

Vardur ümmîd k’ola raḥmet-i **Raḥmāna** ḳarîn
Şol tuvāna k’ola miskinlere bir merḥameti (593/4)

Bir kişinüñ ḥayr ola ger âḥırı
Raḥmet-i **Raḥmān**a gider âḥırı (782/1)

Eserde geḳen diğér bir isim ise “**Sâni**” dir:

Ḥikmet-i Ḥaḳdan olubdur behremend
Gözleyen her şeyde şun‘ -i **Şâni**‘i (535/2)

Bu beyitte ise Allah’ın “**Kâfi**” ismi kullanılmıştır:

Virür ey Nazmî kifâyet ḳadri
Rızḳımız ḥaḳḳ diyelim yâ **Kâfi** (749/5)

Allah’ın “**Samed**” ismine ise şu beyitte rastlamak mümkündür:

Her ne maḳşûdı ki varur aña vâşıl olur
İdine ol ki sened dergih-i Rabb-i **Şamedî** (595/5)

Ānîde irer maḳşûdına hoş
Kime kim ire ‘avn-i **Şamedî** (892/2)

2.1.2. Ahiret İnancı

Dîvân'ın incelediğimiz kısımlarında “âhiret, rûz-ı cezâ, haşr, kazâ” gibi kelimelerin beyitlerde kullanımıyla karşılaştık. Tespit ettiğimiz beyitler ise şu şekildedir:

Bulur her ittigini ki yanıncadır kazâ
Çalmaz kişinüñ eyledügi imdi yanına (6/4)

Añmak gerek o hâli ki var âhır âhiret
Tañdur ki evvelâ diye bir kimse aña lâ (97/8)

Çaderlenmiş kazâ evvelde âhirde geliser çün
Aña ey Nazmî çäre haqqa teslim ü rızâdur hey (173/5)

Bulırdur etdügin rûz-ı cezâda her kişi
Âh u väveylâ diyiser niceler ol günde vay (332/4)

Eyle fahr-ı gınâyile yerinme fahra
Çün beraber olısar haşrde yoşsulıla bây (583/5)

2.1.3. Ölüm

Ölüm ile ilgili de Nazmî'nin çok sayıda beyit söylediğini görüyoruz. Genelde şiirlerde “mevt, ecel” kelimeleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Her gâh mevt âlâmını yâd itmegi fevt itmeyüp
Her demde âh u vâyla muhkem bükâ itseñ nola (66/3)

‘ Āşık oldur mevtin añup dāyima giryān ola
Dembedem āh eyleyüp ol derdile nālān ola (71/1)

Nazmī olıcağ şoñı ölüm pes ne olam der
Farażā ki kişi mülk-i cihānuñ ola şāhı (193/5)

Ölümün añmaz ebed yāda getürmez ölimün
Kişiye pes ölüm añılsa elem virür vāy (583/2)

İriser ecel çünki diyince hāy
Kişi yā niçün mevtin añmaya vāy (863/1)³

2.1.4. Dünya Hayatının Geçiciliği

Nazmī, Dîvân’ının incelediğimiz kısımlarında dünyaya bağlanmanın boş olduğunu, fâni olduğunu özellikle vurgulamıştır. Dünyaya aldanmamak gerektiğini beyitlerde belirtmiştir. Bunların örneğini verecek olursak:

Çün rāḫat u şafā yok bu milket-i fenāda
Fānī cihānı terk it gel ey dil-i fütāde (32/4)

Ḥuzūrı olmaz olur ḫam esiri hem her dem
Aña kim ola bu dünyā umūrı endīşe (45/2)

---

³ Diğer beyitler için bkz.12/5, 112/1, 114/3, 247/1, 386/3, 461/3, 499/4, 585/4, 612/5, 618/5, 729/5, 747/5, 790/3, 824/4

Faķır olanlara bu ehl-i dñnyā iltifāt itmez	
Yine cinsine olur her birinñ luř u iřsānı	(132/4)
Bu dñnyāda ebed yokdur vefā hey	
Hemişe ĥālidür ĥalkā cefā hey	(316/1)
Ola her kimde ki dñnyā talebi	
O ğamile geçürür rñz u şebi	(707/1) ⁴

2.1.5. Rind- Zāhid

Rind, dñnya işlerini hoş gören, cihanın gözünde bir pul kadar bile değeri olmadığı kişi olarak bilinir. Meyhane, mey gibi kelimeleri bilerek kullanırlar. Rindlik dñvān şiirimizde bir mazmñn olarak ele alınır.

Edirneli Nazmî, rind kelimesini beyitlerinde kullanmıştır. Örneklerini verelim:

Her kesile müdāra ide gör kim bu cihānuñ	
Nazmî bu zārāfetile keçer ‘ārif ü rindi	(200/5)
Bildürmedi sevdüğünü aęyāra nigārı	
Kim gördüğü var bir dağı Nazmî gibi rindi	(201/5)
Ayık yürimez her ayak mest-i müdām olur yürür	
şol rind olanlar kim müdām elden düşürmez sāęarı	(326/4)

⁴ Diğer beyitler için bkz. 1/2, 12/4, 45/1, 45/5, 119/5, 173/2, 185/2, 185/4, 189/2, 316/5, 504/7

Dembedem def -i ğama andan bulurlar feth-i bāb

Anuñçün rindler bekler der-i meyḥāneyi (414/3)

Zāhid ise dīvān edebiyatında aşkı inkar eden, hiçbir zaman hakikatate ulaşamamış kaba sofı olarak bilinir. İlim ve imānı dış görünüşüyle anlar. Meyhaneye, meye çok karşıdır. Nazmî de bu mazmunu şiirlerinde kullanmıştır. Örnekleri ise şu şekildedir:

Yüri zāhidā ço ğurürü kim ‘amelünle yoğ saña feyz çün

Bu hidāyete kişi ermege meger ola ḥağğuñ keremi ola (108/4)

Zāhid o durur eylemiye āhını eksük

Artuğ ola ḥadden dūn u ğün dembedem ahı (194/7)

Zāhidüñ bāḥını pür kibr ü riyāyıla ḥased

Zāhirā şüret-i ḥağda geçinür ḥalka velī (613/4)

Ḳanğı yoldan varılır meykedeye didimdi

Zāhid ānı işidüb vay bire kemrāh didi (685/4)

Zāhid oldur eline sübha alub

Dembedem zikr ide o Sübhānı (795/3)

Zāhid ki cennet umar ‘āşık hemişe didār

Pes her kişinüñ olur bir fikrle me’āli (850/4)⁵

---

⁵ Diğer beyitler için bkz. 309/2, 340/2, 376/1, 619/4, 805/2, 850/4

2.1.6. Kanaat

Kanaat, Nazmî'nin gazellerinde sıklıkla kullandığı bir kelimedir. Kanaat etmenin önemini, kanaat edenin sıkıntıya düşmeyeceğini, dünyada huzurun kanaat etmek ile bulunabileceğini kelimenin geçtiği yerlerde vurgulamıştır. Nazmî'nin dîvânının incelediğimiz bölümlerinde bulunan şiirlerdeki kanaat kelimesinin geçtiği örnekleri verelim:

- Dāyim çeker meşakḳati olunca varı yok
Her kim ḳanā' at etmiye 'ālemde vārına (5/3)
- 'Ālemde her huzur ḳanā'atile bulunur
Ḳılmaz bu nefsi-şüm ḳanā'at ne fāyide (27/6)
- Dilerseñ mübtelā olmayasın ālām-ı devrāne
Ḳanā'atdür cihān içre o derdüñ yine dermānı (132/7)
- Her giz elem-i faḳr çeküb görmedi zillet
Her kim ki bu 'ālemde ḳanā'atile geçindi (200/4)
- Zī sa'ādet 'uzletile şol ḳanā'at idene
Ḳaḳ müyesser ide mi Nazmī baña ol devleti (337/7)
- Div-i nefsiñ olmıyam derseñ zebūnı Nazmiyā
Meskenüñ ḳāf-ı ḳanā'at ide gör 'anḳā gibi (467/5)

Hırşile ac gözlü olma aç gözün	
Rızk-ı Rezzâka kanâ' at birle doy	(501/2)
Kimseye ' arz eylemez varub ebed ihtiyâc	
Künc-i kanâ' at ola bir kişinün meskeni	(785/4)
Ey hırşıla düşen kişi rāh-ı dālālete	
Ancağ kanâ' at eyler o rahdan rehâ seni	(840/4) ⁶

2.1.7. Hevâ-yı Nefs

Hevâ-yı nefis, nefsin isteklerine tabii olmak olarak bilinir. Nazmî de nefse uymanın zararlarını, nefsin isteklerini terk etmememin kişiye üzüntü, bela getireceğini söylemiştir. Kelimeyi kullandığı beyitler ise şöyledir:

Hevâ-yı nefesine uyan demâdem	
Muqarrer tâbi' -i şeytân olur vây	(214/7)
Ey şol hevâ-yı nefsinin terk etmeyüb giden kişi	
Var rûha rāhat yirine her demde nālân ol yüri	(328/3)
Halkdan ' uzlet ferâgâtdür hevâ-yı nefsdan	
Şol kanâ' at kim odur âlâm-ı dünyānuñ emi	(366/3)

⁶ Diğer beyitler için bkz.5/4, 25/4, 179/4, 327/1, 347/4, 366/1,2,3,4,5, 369/2,5, 370/3, 485/1, 498/5, 500/1,501/5,585/2,776/6,840/4,852/1

Sa' y idüb terk ide bilmek bir kişi mu' tādını
Yıkmadır ıaşr-ı hevā-yı nefsinüñ bünyādını (386/1)⁷

Şol hevā-yı nefsine şarf eyleyen her anını
Göz göre kendü eliyle oda atar cānını (404/1)⁷

2.1.8. Sabır

Nazmî sabır kelimesini genellikle yarin cefalarına sabr etmek olarak kullanmıştır. Örneklerine ise şöyle rastlıyoruz:

Bir gün ola erdim deyü yarüñ vefāsına
Yıllar dūrür ki şabr iderdüm her cefāsına (15/1)

Dāyım belāya şabr ide gör imdi Nazmiyā
K'olmaz cihānda kimse bilürsen bilā belā (107/5)

Nefs atna binen kişinüñ başdan elinden
Elbette gider hiddetile şabrı ' inānı (191/2)

Hevādan el çeker ol kimse Nazmî
Ki elden ıomıya şabr u sükūnı (285/5)

ıatı gücdür derd-i faıre şabr güc
Ol belāyı çekmiyen şanır ıolay (498/3)⁸

---

⁷ Diğer beyitler için bkz.275/7, 276/2

2.2. AŞK

Edirneli Nazmî, şiirlerinde aşk konusuna sıkca değinmiştir. Kimi zaman aşkın faydalarından, kimi zaman da aşığı ne hale koyduğundan dem vurarak aşkın tarifini yapmıştır.

Örneğin bu beyitte Nazmî, aşkı çaresi bulunmayan bir derd olarak tanımlamıştır:

Bir özge derd imiş ‘ ışk yoğ devāsı hergiz
Şimden girü benüm âh kıaldı işüm Ğudāya (40/5)

Bu beyitte ise Nazmî, aşkın bir derd olduğunu söylemiş ancak bu derde düşenin de halinden memmun olduğunu, derdine deva aramaya niyeti olmayacağını vurgulamıştır:

Bir derd dürür ‘ ışk ki her düşen o derde
Mu‘ tād olur aşlâ dilemez derde devāyı (195/2)

Nazmî, yazmış olduğu bu beytinde ise aşkın bir derd olduğunu yine vurgulamış, kendisinin de bu derdi yaşayıp tecrübe ettiğini belirtmiştir. Ancak düşmanlarına bile bu derdin uğramamasını Allahtan dilemiştir:

Bir derd dürür Nazmiye ‘ ışkuñ senüñ ey dōst
Düşmenlerime virmesün Allah o derdi (196/5)

Edirneli Nazmî, yazmış olduğu bu beyitte, birinin gönlünde aşk derdi var ise eğer o kişi her an sıkıntıda, âhlar içinde kederdedir, diye manâ verebileceğimiz sözler söylemiştir:

---

⁸ Diğer beyitler için bkz.48/1, 132/5, 440/4, 549/3

Anuñ kim derd-i ʿışķı ola dilde

İder her dem derūni ah u zārı

(232/2)

Yukarıdaki beyte benzer manada bir beytinde ise Nazmî, yarin, sevgilinin aşkının derdiyle sıkıntısıyla hasta olduğumdan beri her işim sürekli dertli dertli âh etmek, inlemek olmuştur, diyor:

Olalı derd ü ğam-ı ʿışķ-ı yārıla bīmār

Olubdur âh işüm derd ile demâdem âh

(43/4)

Nazmî, bu beytinde ise aşk ehli olanlardan bahsetmiştir. Onları takdir etmiştir. Takdirini aferin sözü ile vurgulamıştır. Nazmî'nin bu beğenisinin sebebi ise aşk ehli olanların her birinin dünya meşgalelerinden tamamen soyutlanıp ilişkilerini kesmeleridir

Āferin ʿışķ ehline kim her biri

Şuğl-ı dünyâdan olur külli berī

(512/4)

Nazmî'nin aşk ile ilgili söylediği diğer örnek beyitleri ise burada vermeyi uygun bulduk:

ʿİşkâ düşen demâdem düşer yürür fiğâne

Her çünbîşi olur hep ʿışķıla ʿâşıkâne

(37/1)

Belâ-yı ʿışkına düşsün o bîvefâ yârũñ	
Dilirse bir kişi kim derd-i bîdevâya düşe	(47/2)
ʿİřkuña bel bağlayub tâ kim saña didim belî	
ʿİřkla sen ey perî ben bî dili etdũñ deli	(364/1)
Cân virüb cânâneye ölmekden özge ki ey gönül	
Derd-i ʿışkuñ bulmamışdur kimseler dermânını	(406/4)
ʿİřkıla cāndan seven cânânını	
Terk ider yolunda baş u cânını	(560/1)
ʿİřka düşen derde düşer imdi hây	
İři güci her dem olur âh u vâý	(773/1)
Cân virüb cânâneye ölmekden özge ki ey gönül	
Derd-i ʿışkuñ bulmamışdur kimseler dermânını	(897/5) ⁹

---

⁹ Diğer beyitler için bkz. 2/4, 29/2,5, 35/3, 44/3, 64/4, 68/2, 70/1, 78/1,4, 79/2, 91/1,7, 94/1,5, 102/3, 115/3, 128/5, 131/4, 145/3, 174/5, 237/3,323/5, 438/3, 550/3, 638/5,890/3

2.2.1. ÂŞIK

Edirneli Nazmî'nin Dîvân'ının incelediğimiz kısımlarında âşığı tanımlayan, âşığın nasıl olması ve nasıl davranması gerektiğini söyleyen bir çok beyite rastladık.

Rastladığımız bu beyitlerden olan aşağıdaki beyitte, bir âşığın ne yapması gerektiği söylenmiş, âşık tanımlanmaya çalışılmıştır. Âşığın her zaman aşk derdiyle ağlamasını, feryat etmesini, gözünden kanlı yaşlar dökmesini söylemiştir:

‘ Âşık odur kim derdile her dem figân ide

Çan yaşlarını çande olursa revân ide (19/1)

Bu beyitte ise âşıkların sevgilinin aşkı ile içki meclisindeki durumları, halleri söylenmiştir. Âşıklar ne zaman içki meclisine gitse ve orada kulaklarına def ve ney sesi gelse içten içe sevgilinin derdiyle âh çekip inlerler, diye mana verebileceğimiz beyit ise şöyledir:

Döküp gögsün derûnî âh ider derdüñle ‘ uşşâkuñ

Nedem bir bezm-i meyde diñlese şavt-ı def ü nâyı (139/4)

Nazmî'nin eserinin incelediğimiz bölümlerinde en çok dikkatimizi çeken bir gazeli burada vermeyi uygun buluyoruz. Bu gazelde bir âşığın vasıfları, sevgilinin uğruna her belaya sıkıntıya katlanması gerektiği, her an aşk ateşiyle yanarak gönlünden bu ateşi eksik etmemesi gerektiği söylenmiştir. Şimdi bu gazeli verelim:

‘ Âşık oldur kim gezüb şehr-i belâ esvâķını

Nälelerle ol mecmu‘ a eşvâķını

‘ Āşık oldur kim çeke ma‘ şūkunuñ her cevrini
Lā cerem ma‘ şūķ cevriile deger ‘ uşşākını

‘ Āşık oldur āhınuñ dūd-ı siyāhıyla ide
Ābnūsı āsmānuñ āsumānī ŧākını

‘ Āşık olan eksük etmez göñli şehristānunuñ
‘ Işķ odıyla ħadden artuķ şevķden iħrākını

Rāh-ı ‘ ışķa ger girerseñ şıdķla gir Nazmiyā
Müdde‘ī fa‘ lünden anda şaķını gör şaķını (400)

Edirneli Nazmî'nin eserinin incelediğimiz kısımlarında bulunan gazellerdeki aşık ile ilgili olan tespit ettiğimiz beyitlerin örneklerini vermeye burada devam etmek istiyoruz.

‘ Āşık kim ola şādık ol rāh-ı ‘ ışķ içinde
Ĥaķķā budur ki ķalmaz ‘ ışķıla baş u cāne (37/2)

Şu kim ‘ āşık geķe taķlidi ola ‘ ışķı yoķ yire
Anuñ lāzumdurur şol ‘ āşık-ı şādıķlara ķam‘ı (158/4)

Bilürler ‘ āşık-ı şādık olanı
Bilürler ‘ ışķla cāna ķıyanı (260/2)

‘ Işık derdün hecr-i zecrin bilmek isterseñ eger
Diñle ‘ uşşākuñ nigārā nāle vü efgānını (407/4)

Şanma hemdem ola ‘ uşşāka nigārā aġyār
Zāġ hiç eyleye mi bülbüle demsāzlığı (658/4)

‘ Uşşāk yeltenüb o nigāruñ hevāsına
Her biri bir maķāmda āvāze başladı (836/3)¹⁰

2.2.2. MA’ŞÛK

Edirneli Nazmî, Dîvân’ın incelediğimiz kısımlarında çoġu kez sevgiliden dem vurmıştır. Sevgiliden bahsedilen yerlerde “yâr, cânâne, dilber, sevgili, dilârâ, peri, nigâr, mehlikâ, şâh-ı hüsn” gibi kelimeleri kullanmıştır. Sevgiliden, ma’şuktan bahsedilen bu beyitleri burada verebiliriz:

Burada Nazmî, bir ay yüzlü serviye, selvi boylu sevgiliye gönlüm düşdü, aşık oldu, evvelden hür idim o sevgiliye gönlüm düşelden beri belaya, derde mübtela oldum, bend oldum, şeklinde çevirebileceğimiz bir beyit söylemiştir:

Düşdi revân bu gönlüm bir serv-i mehlikâyâ
Āzāde iken āġir bend oldı ol belâyâ (38/1)

¹⁰Diğer beyitler için bkz. 7/3, 12/2,55/3,133/2, 140/7, 235/1, 326/2, 349/1, 351/6, 470/2,591/4, 770/2, 805/5, 817/4

Nazmî'nin, sevgiliden bahsettiği beyitlerden biri de, kimin sevdiği, sevgilisi cevri, çilesi, eziyeti çok olan bir canan olursa, onun başından dertler, kederler, gamlar hiç eksik olmaz, manasında bir beyittir:

Eksük olmaz hâdden artuğ ğuşşa vü ğam cānına
Her kimüñ kim sevdiği bir cevri çok cānān ola (76/2)

Bu örnekte ise Nazmî, sevgilimin, cananımın yolunda ölmeye ben canımı versem ne olur ki, bu da bir şey midir, zaten aşğın canı her zaman maşukun, sevgilinin yoluna can vermeye hazırdır, manasında bir beyit söylemiştir:

Yolunda ölmege ben cān virürsem nola cānānuñ
Revāndur yolına ma' şūkuñ pes 'āşıkuñ cānı (134/5)

Nazmî, sevgiliden bahsettiği bu beyitte ise, ey sevgili, ey peri, senin o güzel hayalini ben gönlümde saklasam, hayalinin yeri gönlüm olsa ne olur sanki, zaten periler de harabe, yıkık dökük yerleri sevmez mi?, manasında sözlerle sevgiliye seslenmiştir:

Olsa hayālünüñ nola dil ey perī yeri
Zirā sever hemīşe harābe yeri peri (808/1)¹¹

---

¹¹ Diğer beyitler için bkz. 88/1, 134/1, 376/1, 401/1, 508/6, 539/2, 566/1, 539/2, 607/5, 625/4, 634/2, 691/3, 770/5, 830/2, 841/5

Nazmî, sevgiliyi anlatırken çok güzel teşbihlerde bulunmuştur. Sevgilinin saçı, gözü, boyu, kaşları bazı beyitlerde “sad, ra, elif” gibi harflere benzetilerek anlatılmıştır. Örneklerine şu şekilde rastlıyoruz:

Nazmî, sevgilinin kaşlarını ra harfine benzetererek, ona can vermek istediğini ancak sevgilinin buna razı olmadığını söyler:

Râ kaşlarına ey dil cân virmek ise rāyuñ

Ol mihr-i ‘ âlemārā rāzı degül bu rāya (38/3)

Sevgili sad gibi gözleri, lam gibi saçı ve elif gibi boyuyla, bunların güzelliğiyle daima aşıklarının ölüm salasını okur, diye yorumladığımız beyit ise şöyledir:

Şād çeşm ü lām zülfiyle elif kıddiyle yār

Çatline ‘ aşuqlarınun dāyima iyler şalā (70/3)

Nazmî bu beyitte, sevgilinin saçının lam gibi, boyunun ise elif gibi uzun ve narin olduğunu söylemiş ve yarının güzelliğine bedel kimsenin olmadığını vurgulamıştır:

Zülfile kıddi lām u elifdür

Hüsniyle yāre ya‘ ni bedel lā (109/4)

Nazmî, bu beyitte de sevgilinin yüzüne, dudağına ve boyuna “Cennet, kevser ve tûba” kelimelerini kullanarak benzetme yapmıştır;

Cemālün cennetü’l me’vādur anda

Lebün kevser kıdün tûbā degül mi (312/2)

Nazmî, bu beyitlerde ise sevgilinin dudağının lezzetinden bahsederek, şekere benzetmiştir;

Lezzetde dilberüñ **leb-i şeker feşânına**

Teşbih kıлмаğ özünü şehdüñ ne şânına (8/1)

Sevgilinin söylediği her söz lezzetli olur sanki ağzına şeker almış da onunla konuşuyor gibidir:

Vaşf-ı lebüñle her sözi anuñ düşer lezîz

Güyâ ki kıand-ı nâb alıpdur dehânına (10/8)

Ayrıca Nazmî, sevgilinin tenini şirin bir dille anlatmayı, tarif etmeyi, sütle balın karışımına benzetmiştir. Beyit ise şöyledir;

Ten-i sîmin yâri la' l-i şîrinile vaşf itmek

Çaruşturmağ gibidür birbirine südle bâlı (129/4)

Yine sevgiliden bahsedilen bir beyitte ise Nazmî, sevgilinin dudağını güzel bir benzetme ile süt ve şekere benzetmiştir. Burada, dilberin, o sevgilinin dudağı süt ve şeker gibidir, ben ona , bu benzerlikten dolayı, muhallebi desem ne olur sanki!, manasında bir beyit söylenmiştir.

Şîr ü şeker mişâli dürür dilberüñ **lebi**

Beñzer desem aña nola nâzik muħallebi (802/1)

Nazmî, sevgilinin yüzünü kutsallaştırarak Kâbe'ye benzetir ve bizim için o yüce bir yer, ulaşmak istediğimiz bir yer değil midir diye sorar. Beyit ise şöyledir: **Cemâlüñ Ka'be-yi 'ulyâ** değil mi

Bize ol maṭlab-ı a' lâ değil mi (312/1)

2.3. TOPLUM

2.3.1. Şahıslar

2.3.1.1. Peygamberler ve Dört Halife

Nazmî, peygamber isimlerini beyitlerinde sıkça kullanmıştır. En fazla kullandığı peygamber ismi ise “Yûsuf” peygamberin ismi olarak tespit ettik. Peygamber efendimizin “**H.z. Muhammed**” (s.a.s)’in ismi de kullanılmıştır. Kullanıldığı beyitler şöyledir;

Başlar Muḥammede şalavâta baḳan hemân
Zirâ güzellerün ruḫına beñzer âyine (21/2)

Muḥammed nûrı ḫaḳiçün bu Nazmî
Sever cāndan cemâl-i Muştafâyı (279/5)

Sever Nazmî Muḥammed nûrı ḫaḳkı
Benüm cānum cemâl-i Muştafâyı (280/7)¹²

En fazla ismi geçen peygamber olarak tespit ettiğimiz isim ise “**Yûsuf**” peygamber idi. İsmnin geçtiği beyitler ise şöyledir;

Benüm Yûsuf cemâlim yine sensin göz terâzudur
Bugün sultân-ı Mışr-ı ḫüsn olan ol Yûsuf-ı şânî (135/4)

Nigârum Mışr-ı ḫüsnüñ Yusûfidur
Bulubdur ḫüsn birle imtiyâzı (235/2)

---

¹² Diğer beyitler için bkz.279/1, 482/5, 610/5, 804/1, 804/5

Yūsūf-1 Mıŝr-1 melâhatdür bu dilber der gören
Şekkerin güftârla ol hūblar sultānını (406/2)

Mıŝr-1 hūsnūn olalı Yūsufi sen sultānım
Ben ıuluñ ıılmadayın ‘ izzet idüb hıdmetüni (660/4)¹³

İncelediğimiz gazellerde “**Yâkub**” peygamberin isminin geçtiğini de
tespit ettik. Bu beyitler ise şöyledir;

Baña hūznile Ya‘ kûb u aña hūsnile Yūsuf der
Gören ben dil perîşanı hem ol yâr-1 perî şanı (134/3)

Beni Ya‘ kûbveş hūznile giryân eyleme dāyim
Saña ey Yūsuf-1 şanı ola tâ her ehad şanı (134/9)

O Mıŝr-1 hūsne Yūsuf dilberüñ hūzniyle çün Ya‘ kûb
Gözüm yâşı olubdur Nazmi nıl ırmağınun seyli (161/5)

Beyitlerde ismi geçen bir diğerk peygamber ise “**İsâ**” peygamberdir.
Tespit ettiğimiz beyitler şöyledir;

Ne dirlük baña ıapınsuz beni dūr itme ıapıñdan
Eyâ ‘ İsi nefes sensin bu ben dil mürdenün cânı (136/3)

Lebün cânbağşdur ‘ İsa degül mi
Ya âb-1 Hızrdur cânâ degül mi (313/1)

¹³ Diğerk beyitler için bkz.40/2, 122/2, 134/3, 134/9, 135/5, 143/2, 161/5, 265/4, 268/3, 353/4, 406/2, 560/2, 561/3, 561/4, 591/5, 681/3, 695/6

Eyleyelden cān senüñ ʾİsī lebüñe nisbeti

Buldu ol yüzden ben anuñ birle rûhāniyyeti (343/1)¹⁴

Tespit ettiğimiz bir diğer peygamber ismi ise “**Süleymân**” ismidir. Geçtiği beyit şöyledir;

Tā Süleymân-ı zamān gönderdi aña Āşafın

Şaf çeküb anuñla deh olmadı cenge ʾudreti (344/4)

Āşafī mānendi bu Nazmī bulurdı iʿtibār

Virse ʾıadr aña Süleymân-ı zemānuñ āşafi (358/7)

Nazmî'nin Dîvân'ının incelediğimiz kısımlarında dört halife ile ilgili beyitler olduğunu da görmekteyiz. Örnekleri ise şu şekildedir;

Ḥamdilillah kim Muḥammed ümmetisin Nazmiyā

Çār yārı bir gör etme farḡ şāhīler gibi (482/5)

Muştafā ḥaḡḡı olurdu çār-ı yāruñ pencümi

Ger ḥilāfet ḥaḡḡını vireydi devrūñ dāveri (348/4)

Ḥamdilillah kim Muḥammed ümmetisin Nazmiyā

Çār yārı bir gör etme farḡ şāhīler gibi (482/5)

Ehl-i İslām olanuñ tāc seridür yekser

Şol Ebubekir ü ʿÖmer hem daḡı ʿOşmān u ʿAlī (612/4)

---

¹⁴ Diğer beyitler için bkz.353/4, 463/5, 603/2, 634/1

Bu' zı olmaz ebed aşhāb-ı Resūle hāşā
Nazmiyā kimde ki şıdķıla ola hubb-ı ' Alī (611/5)¹⁵

Nazmiyā ' adl-i ' Ömer şimdiki dem filcümle
Āl-i ' Oşmāndadur inşāfa bākınca be' ali (617/5)

2.3.1.2. Şehrengiz Niteliğindeki Gazeller ve Tasviri Yapılan Güzeller

Nazmî'nin eserinin incelediğimiz kısımlarında dikkatimizi çeken bir diğer husus ise, özel isimlerin geçtiği gazellerdir. Biz bu isimlerin tanınmış birileri olduğu kanısında değiliz. Tahminimiz Nazmî'nin arkadaşları oldukları yönündedir. Bu gazelerde kişiler şehrengiz niteliğinde anlatılmış, tasvir edilmiştir. Beyitler şöyledir:

Bu Nazmî bülbül-i gūyā olup ' ışķuñla her demde
Seni medh etsün ey yüzi gülistānum Ḥasan bāli (174/5)¹⁶

Nazmiyā bilsem nedir hikmet olur gāyet güzel
Şol güzel ola anuñ adı Muşlī ya Memī (368/5)

Ḥüsn ü hūlkıle bugün bī meşel ü hemtādur ' Ali
Ḥaķ bu kim dilberler içre hūb u ra' nādur ' Ali (489/1)

Luţfi yok ' aşıklara bir bī vefādur Muştafā
Cevri çok bī dillere bir pür cefādur Muştafā (490/1)

¹⁵“ Ali” ismiyle ilgili diğer beyitler için bkz.347/7, 364/5, 489/5, 610/5, 612/2

¹⁶ Beyitlerin devamına gazel numaralarından ulaşılabilir.

Ey perī rūyım melek hūyım benim cānım Memi	
Hūblar sulṭānısın sen hey güzel hānım Memi	(491/1) ¹⁷
Ey bugün ehl-i dilūñ cānı Meḥemmed Çelebi	
Vey kamu hūblaruñ hānı Meḥemmed Çelebi	(700/1)
Ey güzellükde bugün Yūsuf-ı Ken‘ān Muşlī	
Ġırrıle hūsn ü behā Mısrına sulṭān Muşlī	(701/1) ¹⁸

2.3.1.3. Model Aldığı Şairler

İncelediğimiz gazellerde Nazmî'nin isimlerini zikrettiği bazı şair ve edebî kişilikleri de tespit ettik. Bu şairlerin tarzlarından etkilendiğini belirttiği beyitler bulunmaktadır. Bunların isimleri ise beyitlerde şöyle geçer;

Ġazel fenninde sen Nazmī <i>Nizāmī</i> tarzını gözle	
Dilerseñ nazm-ı dürbāruñ müşerref ide āfākı	(126/5) ¹⁹
Göreydi Nazmiyā mestāne şı‘ rūñ	
Saña ışık ola derdi <i>Şeyḥ Cāmi</i>	(255/5)
Medḥ-i hūsnünde ider ey şeh Māḥmūd-ı Hışāl	
Nazmī <i>Firdevsī</i> gibi hūb u laṭif evşāfi	(642/5)

¹⁷“ Memi” isminin geçtiği diğer gazeller için bkz. 492.gazel, 798.gazel, 799.gazel

¹⁸ “Muslī” isminin geçtiği diğer gazel için bkz.702.gazel

¹⁹ Diğer beyitler için bkz.874/5, 898/6

<i>Hāce Hāfiz</i> saña taḥsīn-i belīg eylerdi	
Görse Nazmī dürer elfāz u müselsel sözüni	(665/5)
Vaşf-ı lebūñle nazmını görse	
Taḥsīn iderdi Nazmīye <i>Cāmi</i>	(875/8)
Qıldıñ Mesīhī tarzını iḥyā	
Şād oldı anuñ Nazmī revāni	(880/6)

2.3.1.4. Aşk Hikâyelerinin Kahramanları

Nazmî, incelediğimiz gazellerin çoğunda aşk hikâyelerinin kahramanlarına atıfta bulunmuş, kendi durumunu çoğu kez onlara benzetmiş ve isimlerini de sıkça kullanmıştır.

Bunlardan en çok rastladığımız meşhur aşk hikâyesi kahramanlarından olan “**Leylâ ile Mecnûn**”dur. Beyitlerde kullanımı ise şöyledir;

Qaldı Mecnûn nice bî diller ‘ömrüm zülfün	
Ehl-i diller bu sebebden aña dirler Leylâ	(82/2)
Leylî şaçun hevâsı ile ben ki ḥāk olam	
Mecnûn gibi cihānda adım dāsītān ola	(104/4)
Ey ‘aceb bilsem niçün yād etmez ol Leyli şifat	
Rāh-ı ‘ışkunda bu ben Mecnûn olan dīvāneyi	(414/4)

- Gönlümi sevdāya şalub ey şacı Leylī benim
Eyledüñ Mecnūn gibi āşufte vü şeydā beni (439/4)²⁰
Gazellerde adları geçen aşk kahramanlarından ikincisi ise
“**Ferhād/Hüsrev ü Şîrîn**”dir. Beyitlerde ise bu isimlere şöyle yer verilmiştir;
Sen H/hüsrev-i şeker leb Ş/şîrîn dehenden ayru
Feryād birle döndüm Ferhād-ı nāmūrāde (29/3)
Şîrîn lebüñ firākı ile ben ki cān virem
Ferhād gibi yād ola adım zemān ola (104/3)
‘Işkla Ferhāduñ olmuşdur dil ey şîrîn dehen
Hüsrev-i iklīm-i hüsn idelden Allahım seni (452/2)
‘Işkıla yoluña Ferhādveş ey Şîrîn leb
Cān virür ölmeye ben ‘āşık-ı dīvāne gibi (697/1)²¹
Tespit ettiğimiz diğer aşk hikâyesi kahramanlarının adı ise “**Vâmık u Azrâ**”dır. İncelediğimiz kısımlarda şu şekilde karşılaşıyoruz;
Olmuşum Mecnūn u Vâmık gibi ‘ışkıle bugün
Ol şucu leylīya ol ‘Azrâ i‘zāre mübtelā (78/4)

²⁰ Diğer beyitler için bkz.33/2, 363/3, 415/3, 422/4, 445/2, 446/1, 466/4, 516/4, 566/3, 576/5, 577/4, 616/4, 829/3, 874/4, 897/4

²¹ Diğer beyitler için bkz.118/2, 123/5, 126/2, 199/5, 267/1, 363/3, 379/1, 428/4, 432/5, 446/2, 452/2, 658/2, 677/5, 842/1

Cihānda Vāmık u Ferhād u Mecnūndur bu hāl üzre
Benüm cānum senüñ ‘ ışkuñla bu Nazmīnūñ emşāli (128/5)

Oldı Vāmık gibi şeydā Nazmī ‘ ışkuñla senüñ
Sen ‘ izāruñ birle tā olduñ güzel ‘ Azrā gibi (466/5)

2.3.2. Eserler

Dîvân’ın incelediğimiz kısımlarında Nazmî’nin bazı beyitlerinde eser isimlerini kullandığını görüyoruz. Adı geçen ünlü bir eser ise Sa’dî’nin Gülistân’ıdır. Molla Câmî’nin ise Bahâristân adlı eserine rastlıyoruz. Örneğine ise şöyle rastlıyoruz;

Nigāruñ haddi zībā haṭṭı birle
Gülistān u Bahāristān kitābı (218/4)

Dîvân’da Firdevsi’nin ünlü eseri Şehname’de geçen Rüstem-i Zal hikâyesinden bahsedildiği beyitler de bulunmaktadır;

‘ Işkıla kankı ‘ aşık kim tuta pence ey meh
Olur kemān-ı Rüstem lābüd aña kepāde (29/2)

Ṭutamaz bu Zāl-i gerdūnile kimse pençe hiç
Döne döne ol zebūn etmişdür anca Rüstemi (367/4)

Beyitlerde adı geçen ünlü bir eser ise Feridüddîn Attâr’ın “Mantiku’t-tayr” isimli eseridir. Bir beyitte şöyle kullanılmıştır;

Manıku’t-tayr oқıdur kuşlara geldikce behār
Būy-ı ezhārla eyler oda ‘ Atṭārlığı (657/2)

Aşk hikâyelerinin kahramanlarının adını bir önceki başlıkta geçtikleri yerleri işaret ederek söylemiştik. Burada da Nazmî Mecnûn ve Ferhâd ismini kullanarak bunların bir kısma olduğundan dem vurmıştır. Beyitte şöyledir;

Oğınmaz merdâneler Ferhâd u Mecnûn kışşasın

Zenperestüñ Nazmiyâ añmazlar anlar adını (385/5)

2.3.3. Ülkeler ve Şehirler

Dîvân'ın incelediğimiz kısımlarında Nazmî'nin birçok şehir ve ülke ismini kullandığını tespit ettik. Beyitlerde şöyle yer almaktadır;

Beñzer o Hıfâ hûbı şanemüñ

Çin zülfi güzel misk-i Hötene (59/4)

Beñzetmek anuñ Nazmî ne güzel

Dendânlarını dürr-i ' Adene (59/5)²²

Bir ' acemzâde güzel kopdı yine Rûmda kim

Her gören hüsniñle âni aña der cân kesi (603/4)²³

Gül ' arūsına benefşe dağı nergis aksi

Bir Karavaş biri Rûmî birisi Habeşî (604/4)

Bu nağşıla nigâra tuş olmadı iden seyr

Mağâm-ı dilkeşile ' Irâkî vü Hicâzî (322/4)

²² Diğer beyitler için bkz.60/2, 606/3,

²³ Diğer beyitler için bkz.127/3, 154/4, 175/4, 201/6, 304/5, 364/5, 488/3, 634/4

Nigārā Yūsuf-ı Ken'ân Mısrı yâd ider filhâl
Görenler sende bu vechile hüs n ü kıadd-i mevrünı (143/2)

Yusûf-ı Mısr-ı melâhatdür bu dilber der gören
Şekkerin güftârla ol hüblar sulţânını (406/2)²⁴

Hazzın idem dirideñ Nazmî diyâr-ı Şâmuñ
Şevk u zevkile elüñden kıoma câm-ı Halebi (590/5)

Götürile gibi 'ilm-i 'Arabî
Ki aña birde çoğaldı 'Acemî (728/4)

Küyıdur şehr-i Stanbulda anuñ dikilü taşı
Taş bağılu güzel olmağın o cânâ Muşlî (701/4)

2.3.4. Musiki, Mey ve İşret Meclisi

Nazmî, incelediğimizi gazellerde gördüğümüz kadarıyla şiirlerinde musiki terimi diyebileceğimiz kavramları kullanmıştır. Bunlar “keman, beste, ney, def, çeng, cümbüş, çıgân” gibi kelimelerdir. Beyitlerde şöyle geçer;

Kıaddüm büküldü derdle bağırum delindi âh
Demsâz olalı bezm-i gamuñ çeng ü nâyına (13/2)

---

²⁴ Diğer beyitler için bkz.122/2, 135/4, 135/5, 161/5, 235/2, 433/1, 492/1, 560/2, 561/3, 561/4, 591/5, 660/4, 681/3, 700/2,

Bir kezden ahı oğına nüh çarlı dembedem
Eyler hedef bu büküp oña ıaddin kemān ide (19/2)

Zülfi k'olubdur anuñ diller ucında beste
Dilber anuñçün anı şalar hemişe petse (28/1)

‘Işka düşen demādem düşer yürür fiğāne
Her çünbīşi olur hep ‘ışkıla ‘āşıkāne (37/1)

Bezm-i mey içre lāzımdur olmağ
Nāy u def ile çeng ü çigāne (53/4)

Şafā sürüb müdām içsek senüñle ey nigārum mey
Demādem cūş idüb gūş eylesek āvāz-ı çeng ü ney (116/1)

İncelediğimiz kısımlardaki gazellerde tespit ettiğimiz diğer bir husus ise “mey, şarap, işret meclisi, bāde, cām, boza, kadeh, saki, meyhāne, ayak” gibi kelimelerin kullanımıyla ilgilidir. Bunları beyitlerde geçen şekliyle belirtecek olursak;

Şākī şafā sürer o ki zerīn kadeğ tutup
Gül yüzlülerle düşe benefşe şerābına (2/3)

‘ Aşk ola bezmüñ ol meyle pür sebūsına K’ olur müdām cānuñ o bā‘ iş ıolusına	(16/1) ²⁵
Nazmī ıuluña çün ıolu içdüñ effendi luıf idüp Bezm-i mey uslubunca bir buse ‘ aıā itseñ nola	(67/5)
Cām-ı mey-i vaıdete düş Nazmiyā Dilerseñ ıalbe müdāmı cilā	(89/5)
Döküp gögsün derüñi ā hider derdüñle ‘ uşşāıuñ Nedem bir bezm-i meyde diñlese şavt-ı def ü nāyı	(139/4)
Dembedem def -i ğama andan bulurlar fetı-i bāb Anuñçün rindler bekler der-i meyıāneyi	(414/3)
Öper müdām alla yāruñ dudāıını Al etmede meyüñ çeker olmaz ayaıını	(834/1)
Devrüñ ğamın ki def i def eyler anuñ için Devr içre ehl-i diller içer müdām bāde	(30/2) ²⁶
Bilse şarāb-ı nābuñ keyfiyyet-i şafāsın Şāfī olurdı şūfī hoş zevııla şafāda	(33/3) ²⁷

²⁵ Diğer beyitler için bkz.22/7, 30/3, 35/1, 41/4, 53/4, 85/3, 112/5, 115/2, 116/1, 147/5, 149/3, 199/4, 215/2, 218/2, 239/5, 243/1, 297/4, 324/1, 549/4, 662/3, 791/2, 845/5, 899/4

²⁶ Diğer beyitler için bkz.8/4, 31/2, 32/1, 35/2, 342/2, 411/3, 600/1, 644/4, 691/6,

2.3.5. Sosyal Hayat

2.3.5.1. Atasözü, Özlü Söz Ve Deyimlerden Sosyal Hayatın Yansıması

Nazmî, gazellerini incelediğimiz kadarıyla, gazellerin büyük bir kısmında, insanlara mesaj verici, hayra çağırıcı bir üslûp kullanmıştır. Bu tespitten yola çıkarak, Nazmî'nin söylediği bu beyitleri atasözü-özlü söz başlığı altında açıklamayı uygun bulduk. Ayrıca rastladığımız bu beyitlerde Nazmî'nin “atalar, atalar pendî” türünden ifadeleri bize bu beyitleri bu başlık altında yazmanın makul olacağını göstermiştir. Tespit ettiğimiz beyitler ise şöyledir.

Günümüzde kullandığımız “Herkes ne ederse kendine eder” atasözü, Nazmî'nin şu beytinde yer almıştır:

Ço kimse ğıybetin ki demiş ğardaş atalar
Her kişi her ne eylerse kendü cânına (6/3)

Yine günümüzde kullandığımız “ Aç tokun halinden anlamaz” atasözü de Nazmî'nin şu beytinde yerini almıştır:

Aç gedānuñ ne bilür ħālini
Ħüb ğıdālarla olan mübtelā (91/4)

Günümüzde kullanımı “Herşey aslına döner” sözü de Nazmî'nin şu beyitlerinde konu edilmiştir:

Ölub ħāk olub āh olsağ gerek yoğ
Varur aşlına āğır çünki her şey (215/3)

---

²⁷ Diğer beyitler için bkz. 35/5, 40/6, 106/1, 218/1, 222/5, 223/3, 238/4, 239/3, 336/5, 642/2, 770/4, 818/1, 830/1, 870/4, 873/3, 887/5,

Nazmî ḥāk-i ḳademüñ olmağa cān virse nola

Aşlına rāci‘ olur āḫırı çünkim her şey (587/5)

Günümüzde kullandığımız “Soyu iyi olanın kendi de iyi olur” sözü de Nazmî’nin bu beytinde kullanılmıştır:

Eyü olur yaramaz olmaz ekşer

Her ol kim bir eyünüñ ola şoyı (289/3)

Bu beyitte de günümüzde kullandığımız “ Dünya malı dünyada kalır” atasözüne benzer bir ifade kullanıldığını görüyoruz. Yani dünyaya meyl etmek boştur, faydasızdır:

Atalar pendin eger kim diñleriseñ ey aḫî

Merd olub meyl etme her giz pîrezen dehre daḫı (345/1)

Bu beyitte de günümüzde kullandığımız “Vücut kocar, gönül kocamaz” atasözüne benzer bir ifade kullanılmıştır.

Ḳocamazımıñ göñül yaş yaşadıkca kişi

Ger yaşı yetmiş olub bulsa daḫı sekseni (785/2)²⁸

2.3.5.2. Devre Eleştiri

Nazmî’nin Dîvân’ının incelediğimiz kısımlarında dikkatimizi çeken hususlardan biri de sık sık “rüşvet” kelimesinin geçmesidir. Rüşvet olmadan himmet, iyilik bulunmayacağını söylemiş ve eleştirmiştir. Bununla ilgili beyitler ise şöyledir;

Rüşvetsüz o kim himmet umar şimdiki demler

Ümmîd idinür yoḫ yire bir emr-i muḫālî (185/10)

²⁸ Diğer beyit için bkz. 289/4

Bir zamāndur ŧimdi kim rüŧvet viren nādānlara
Çadr virüb hār iderler merdüm-i dāniŧleri (383/2)

Yokdur devletlüye kim kimseye
Himmeti olmayub ola rüŧveti (775/5)

Ol ki rüŧvet virüb alur manŧıb
Baŧına ŧatun alur ğavĝāyı (764/5)²⁹

2.3.5.3. Oyun

Dîvân'ın incelediĝimiz bölümlerindeki gazellerde “oyun, nerd, zar” gibi isimlere rastladık. Nerd kelimesinin Arapçada, tavla oyununa karŧılık geldiĝini öğrendik. Yani Nazmî tavla oyununa dem vurarak oldukça fazla beyit üretmiŧtir. Tespit ettiĝimiz beyitler ise ŧöyledir;

Devr içre döner derd ehli yekser
Nerd-i belāda zār ile zāre (52/3)

Nerd-i ğam-ı ıŧka düŧüp derdile
Döne döne zār olana ıŧk ola (93/3)

Belā nerdinde halkı döne döne
Olur zār iylemek devrũn oyunu (285/4)

Bu devrũn döne döne nerd-i ğamda
Dili zār itmek olmuŧdur oyunu (287/3)³⁰

²⁹ Diĝer beyitler için bkz. 509/1, 509/2, 668/2, 826/3

2.3.5.4. Gurbet

Nazmî incelediğimiz gazellerinde gurbetten bahsetmiştir. Gurbetin ancak vatandan ayrı düşünce anlaşılacağını, gurbetin insanı hasrete düşüreceğini vurgulamıştır. Gurbet ile ilgili tespit ettiğimiz beyitler ise şöyledir;

Başına nîce görmediği nesnelere gelür
Nâgah ki düşe bir kişi ğurbet diyârına (4/3)

Bilmez vaţan huzûrunı ‘ âlemde Nazmiyâ
Tâ düşmeyince bir kişi ğurbet diyârına (5/5)

Düşen bir ğurbete elbet düşer bir ğasrete imdi
O ğasretten olur hep âh u girye dembedem kârı (119/3)

Şular kim hecr-i cânân ile ğurbet illeriñ gezdi
Uşandı bu cihândan hecrile cândan dağı bezdi (163/1)³¹

---

³⁰ Diğer beyitler için bkz.120/1, 180/1, 226/1, 227/2, 228/6, 231/7, 233/3, 300/5, 442/3, 494/2, 635/1, 656/3, 740/1, 845/3, 847/4, 849/3, 872/4

³¹ Diğer beyitler için bkz.167/4, 442/5, 444/1

3. EDİRNELİ NAZMÎ DÎVÂNİ

3.1. NÜSHALARIN TANITIMI

Edirneli Nazmî Dîvânı'nın tespit ettiğimiz üç nüshası bulunmaktadır. Bunlardan elimizde bulunan, ulaşabildiğimiz nüshalar İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan nüshalarıdır.

3.1.1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi- TY.920

“Edirneli Nazmî Dîvânı'nın tam olan yegâne nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlıdır. Bu numarada kayıtlı bulunan nüsha, 350x210; 280x100 mm. ölçüsünde, her sayfada ortalama 40 satırdan oluşmaktadır. 643 varakta, aharlı kağıda Hicrî 962(1554/55) yazılmıştır.

Kahverengi meşin, şemseli, köşebentli bir cildi vardır. Şiirleri siyah, başlıkları surh (kırmızı) mürekkeple yazılan eserin la yüzünde Edirneli Nazmî'nin Hasan Çelebi Tezkiresi'nden aktarılan biyografisi bulunmaktadır. Müstensih ise belli değildir.”¹

baş: Tevhîd bâri ‘azze ismüh

Ferah fezâ-yı revân lâ ilahe illâllah

Terah zidâ-yı cenân lâ ilahe illâllah

son: Temmetü'l-kitâb bi'avnillâhil melikü'l vehhâb ‘ala yedi faķîrû'l-haķîr
türâbü'l-aķdâm ü fuķarâ fi târihü'l-mezbûr

---

¹ M.Fatih Köksal, Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar, BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi), S. 20 (Kış 2002), s. 101-124.

3.1.2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi-TY.1636

Edirneli Nazmî Dîvânı'nın ulaşabildiğimiz bir diğer nüshası ise İstanbul Üniversitesi TY 1636'da kayıtlı olan nüshasıdır. Tam olan nüshaya göre küçük ve muhtasar bir nüshadır.

Her sayfa ortalama 23 satırdan oluşmaktadır. 121 varaktan ibarettir. Şiirler siyah, şiir başlıkları ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

baş: Hazā Kitāb ü Dîvān-ı Nazmî
Ol ki gözler rızā-yı Rabb-i ḥakem
Aña teslīm ider özün her dem

son: Sen server-i ḥüsnuñ ey nigārīn
Ḥaḳ ide ziyāde ' ömrin āmīn

3.1.3. Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi- 675.Numara

Bu nüshaya ise ulaşmamız mümkün olmamıştır. Ancak tam olan nüshaya göre hacimce pek küçük ve muhtasar bir yazma olduğu M.Fatih Köksal tarafından belirtilmiştir.²

---

² M.Fatih Köksal, Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Dîvân'ına Yeni Bakışlar, BİLİG (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi), S. 20 (Kış 2002), s. 101-124.

3.2. METNİN İMLÂSINDA İZLENEN YOL

1. Metin kuruluşunda ilmî eserlerde kullanılan transkripsiyon sistemini kullandık.
2. Arapça ve Farsça uzun ünlüleri, üzerine (-) işareti koyarak gösterdik: şāh, türāb
3. Metne tarafımızca yapılan eklentileri ise [...] işareti ile gösterdik: [ki]
4. Ses düşmelerini, kesme işareti ile gösterdik: k'ola, k'eyledi
5. Arapça tamlamaları ise Arapça gramer kuralına uygun olarak okuduk: mine'l mā'i
6. Farsça tamlamalarda ise tamlanana getirilen izafet kesresini (-i) şeklinde gösterdik: nār-ı ıřķ
7. Metinde bulunan Arapça ve Farsça beyitleri italik yazı ile belirttik.
8. Farsça kelimelerdeki “vāv-ı ma'dûle”yi ise (ā) şeklinde gösterdik: ḥān, Ḥāce
9. Özel adların ve diğer kelimelerin yazımında Türk Dil Kurumu'nun İmlâ Klavuzu'na uyuldu.
10. Metnin çevrilmesi husundaki imlâ yazımında ise hocamız Doç. Dr. Ziya Avşar'ın “Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce Ve Öneriler “ adlı makalesinde belirttiği hususları dikkate aldık.

3.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Sesliler :

a) kısa : ا : a, e, ı, i, u, ü   َ, ِ, ِ : a, e   ِ, ِ, ِ : ı, i
    ُ, ُ, ُ : u, ü, o, ö

b) uzun : ا : ā   ِ : î   و : ū, ō

Sessizler :

ء	د	ص	ş
ب	b, p	ض	d, z
پ	p	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	s	ع	‘
ج	c, ç	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	h	ق	k
خ	h	ك	k, g, ñ
د	d	گ	g
ذ	z	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	j	ه	h
س	s	و	v
ش	ş	ی	y

3.4. METİN

GAZELLER

Nev' -i dīger kâfiye bā redif ü vaşl u ħurūc ĩncā bā revī vü nūn vaşl u hā ħurūc

[521 b]

1

- (1) Her kim ki düşe yöriye ħalkuñ ' itābına
Cellād-ı rūzigāruñ o düşer ' iķābına
- (2) Aĥmaķdur ol kim işbu cihānkārına yelüp
Düşe yöriye dāyım anuñ ıztırābına
- (3) ' Aķıl o dur kim dāyım o ' ibret gözi ile
Bu kâinātuñ ide nażar-ı inķılābına
- (4) Aĥsent ol ehle kim aña olunsa bir su 'āl
Ķādir ola hemandem ol anuñ cevābına
- (5) Nażmına **Nażmi**'nüñ ider ol ehl olan nażar
Deryā-yı nażmuñ öyle o dürr-i ħōşābına
mef' ūlü/ fā' ilātü/mefā' ilü/fā' ilün

Nazîre

2

- (1) Ol hüsñ şâhınıñ der devlet-i me'âbına
Yüz sürebilsem olsa meded fetḥ-i bâbına
- (2) Bir anda kim göre bir kişi anide mihr ider
Ol âsmân-ı hüsñ ü behâ âfitâbına
- (3) Şâkî şafâ sürer o ki zerîn kadeḥ tütup
Gül yüzlülerle düşe benefşe şerâbına
- (4) Her kim ki nâr-ı 'aşka düşe yana göz göre
Anuñ düşer o nice nice ıztırâbına
- (5) Ey şâh-ı hüsñ bir nazâr it bâri görsün el
Bu **Nazmi**'ye yoluñda ol ayak türâbına
mef' ülü/ fâ' ilätü/mefâ' ilü/fâ' ilün

Nev' -i dîger deran kâfiye incâ tâ revî

3

- (1) 'Âkıll odur ṭayanmaya her giz ḥayâtına
Her gâh muntazır ola ṭura memâtına

- (2) Bilür ne yüzden olduğun elbet şafasını
Ehl-i nazar nazar ide ānuñ kim zilletine
- (3) Her kişinüñ sa' yd u şaķī olması ebed
Rüz-ı ezelde hep yazılıptur berātına
- (4) Bir dem gelür ki şanmadığı miñnete düşer
Şol her nefes binüp yürkiye nefes atına
- (5) Bilür ne cevher olduğımı her nazar iden
Bu **Nazmi**'nün o nazm-ı leṭāfet sımātına
meṫ ülü/ fā' ilätü/mefā' ilü/fā' ilün

Nev' -i dīger deran kāfiye incā rā revī

4

- (1) Bir kimse kim ḳanā' at ide neyse vārına
Düşmez varup ciḥānuñ o yok yire kārına
- (2) Bir baḥtiyār olandur o kim iḥtiyāra
Ḳul ola ḥidmet eyleye bir iḥtiyārına
- (3) Başına nice görmediği nesnelere gelür
Nāgah ki düşe bir kişi ğurbet diyārına

- (4) Her ankı kes ki oya Őer u sūra kārını
La' net our gören anuñ ol nev' akārına
- (5) Zī hayf aña ki afletle bī-vefālauñ
Vārını yok yere oya **Nazmī** niŐārına
mef' ũlũ/ fā' ilātũ/mefā' ĩlũ/fā' ilũn

Nazire 5

- (1) Barı anuñ ki yanmaya bir far nārına
Ram eylemez far olanuñ iftiārına
- (2) Bir kes ki dũŐmũŐ olmaya far ıztırābına
Far ehlinũn ta' accũp ider ıztırārına
- (3) Dāyim eker meŐaati olunca varı yok
Her kim anā' at etmiye ' ālemde vārına
- (4) Bir fara dũŐmez ol ki dũŐe bir anā' ate
Őũkr etmek dũŐer dũn u gũn gird-i kārına
- (5) Bilmez vaan huzũrunı ' ālemde **Nazmiyā**
Tā dũŐmeyince bir kişi urbet diyārına
mef' ũlũ/ fā' ilātũ/mefā' ĩlũ/fā' ilũn

Nev' -i dīger derān qāfiye incā nūn revī

6

- (1) Her kim ki ide anı ki ol düşe şānına
Her giz hālel getürmez ol adına şānına
- (2) 'Āqıl o dur ki ğaybı hāzır görüp hemīn
Ġybet sözini almaya her giz zebānına
- (3) Qo kimse ğybetin ki demiş qardaş atalar
Her kişi her ne eylerse kendü cānına
- (4) Bulur her ittigini ki yanıncadır qazā
Qalmaz kişinüñ eyledügi imdi yanına

[522 a]

- (5) Bir ehl-i 'ırzuñ ol ki urup 'ırzını yıqa
Anuñ o **Nazmiyā** girer ol demde qanına
mef' ūlü/ fa' ilätü/mefa' ilü/fa' ilün

Nazire

7

- (1) Her ne gelürse söyleyen ey dil-i zebānına
Dāyim nedāmetin çeker uğrar ziyānına

- (2) ‘ Ārif odur ki fāriğ ola ehl-i ḥāl ola
Bir kimse vāqıf olmaya raz-ı nihānına
- (3) ‘ Āşık odur ki neydügin anuñ o dem bile
Bezm-i belāda gūş ura her kim fiğānına
- (4) Aḥvāl-i dehri pīrezeni nice şaymayup
Gerçek erenler anuñ inanmaz yalanına
- (5) Şevk-ı bahārı bāğ-ı cihānuñ bir iki gün
Ḥaqq bu ki degmez āhır-ı ḥüzn-i ḥazānına
- (6) Şanmañ şafağ ufğda görinen ki ancanuñ
Her demde döne döne girer çarḥ ḳanına
- (7) Kim ḳaldı **Nazmiyā** kim anuñ rehzen-i ecel
İr görmedi ziyān u zarar ḥānumānına
mef̄ ūlū/ fā’ ilātū/mefā’ ilū/fā’ ilün

Nazire

8

- (1) Lezzetde dilberüñ leb-i şekker feşānına
Teşbih ḳılmağ özünü şehdüñ ne şānına

- (2) Güçeklik ile benzedi nāyāb olmada
Yaruñ ne şüphe zerrece söz yoğ dehānına
- (3) Cānān lebine cān mey aldı bu reşkden
Ben ʿāşık-ı fütādenüñ od düşdi cānına
- (4) Devr içre hoş şafālarla laʿl-i bādenüñ
Pīr-i muğāna hıdmet iden idi kanına
- (5) El ıara ıara zülfüne yāruñ yüzün süre
Nazmī bu şānenüñ bilebilsem ne şānın
meʿ ulü/ faʿ ilātü/mefaʿ ilü/faʿ ilün

Nazire

9

- (1) Cānānenüñ hadeng-i muħabbet nişānına
ʿĀşıkdan özgenüñ hedef olmağ ne şānına
- (2) Sevdüm bir āfitāb-ı cemāli kim āh anuñ
Her māh rü sühāya döner gelse yanına
- (3) Lāyık mıdır ki ħüsn ü leřāfette dilberüñ
Gül ruħlarına öyküne ğonce dehānına

(4) Kimdir ki kı1 u kâl ide yok yire dilberüñ

Bir zerrece dehânına kı1ca miyânına

(5) **Nazmî**'nün oldu nazmı şafâ bahş dilberüñ

Meddâh olalı la' l-i leb-i dürr feşânına

mef' ülü/ fâ' ilâtü/mefâ' ilü/fâ' ilün

Nazîre

10

(1) Meclisde bir mela' liñi ğayruñ dehânına

Ben ' âşıkuñ cefâyıla cevr itme cânına

(2) Zülfüñ lebüñe ikide bir hâil olduğı

' Āşık1arınuñ belâ durur ey dost cânına

(3) Āl ile donanup bizi öldürme āl ile

Göz göre ' âşıkuñ güzelim girme kı1nına

(4) Medh ü şenāyı kâmetüñ iddikçe dil revān

' Āşık1aruñ deger hele rûh-ı revān

(5) Hecr-i lebüñle ağlamadan kı1zardı göz

Döndi bi' aynihi güzelim la' l-i kânına

- (6) ʿİzz ü saʿ âdet ehli dūrūr ol ki dāyima
Sürer yüzini sen şeh-i ḥüsn āsitānına
- (7) **Nazmī** ki vaşf-ı laʿ lüñ ider āferin anuñ
Nazm-ı laṭīf ve nāzik ü cevher feşānına
- (8) Vaşf-ı lebūñle her sözi anuñ düşer lezīz
Güyā ki ḳand-ı nāb alıpdur dehānına
mefʿ ülü/ fāʿ ilātü/mefāʿ ilü/fāʿ ilün

Nevʿ-ı dīger derān ḳāfiye incā hā revī

11

- (1) Her kim niyāza dura demādem ilāhına
Bulur ilāhuñ imdi o yol bārgāhına
- (2) Ümmīd o dur ki ʿafv ide Mevlā günāhını
Her gāh tevbe eyleye ol kim günāhına
- (3) Mevlādan ol ki devlet-i ʿuḳbā recā ide
Baḳmaz cihānuñ ol götiri ʿizz ü cāhına
- (4) Āzādelikle başına sultān ola ol kim
Reşk eylemez cemīʿ cihān pādşāhına

(5) **Nazmî** qanā' at ehli ola tā ki bir kişi

Her gāh ūkr iinde olur ol ilāhma

mef' ūlū/ fā' ilātū/mefā' ilū/fā' ilūn

Nev'-i diğer deran kāfiye incā yā revî

12

(1) Kendüyi gösterür kişi iün her āyine

Lāzım o yüzden aña baķınmaķ her āyine

(2) 'Āşık yalancı dünyada gerek o dur o kim

Her demde qan yaşı gözinün düşe payına

(3) Her emrde müşāvere kim emr-i Hāķķ durur

Vay aña anı qoya düşe kendü rāyına

(4) Az 'ömr iinde tül-i emel birle bitdi hāy

Çoķ şāhlar ki geldi bu dünya sarāyına

(5) Her işiñ ol kim gözleye **Nazmî** kolayını

Ölür başiret üstüne gitmez kolayına

mef' ūlū/ fā' ilātū/mefā' ilū/fā' ilūn

[522 b]

Nazîre

13

(1) Her mehveşüñ deger gözini hüsni âyine

Yüz tutdı şimdi gözle bu âyine âyına

(2) Qaddüm büküldü derdle bağrum delindi âh

Demsâz olalı bezm-i ğamuñ çeng ü nâyına

(3) Yıldızlar içre mâh görünür hemân

Seyr ide yâr girse güzeller alâyına

(4) ‘Âşkı o dilberüñ dili idindi câygâh

Bir şâhdur ki girdi o sırça sarâyına

(5) Kol tolamaq bu **Nazmî** o yâruñ miyânına

Âsândı geleydi eger kim kolayına

mef’ ulü/ fâ’ ilâtü/mefâ’ ilü/fâ’ ilün

Nazîre

14

(1) Ey mâh rû muqâbele olur hüsnuñ âyine

Görince yüzi bek aşılacaqdur âyine

(2) Ey şehr-i yâr hüsni melâhatde bir dağı

Mislüñ senüñ gelür mi bu dünyâ sarâyına

(3) Sensün o şâh-ı hüsni ki sensün güzel begüm

Serdâr olan hemîşe güzeller alâyına

(4) Mağşūdum üzere vaşluñ için şarf iderdüm âh

Ben kullı mâlik eylese Mevlâ hazâyine

(5) Devlet verürdi **Nazmiyâ** el sürebilse yüz

Sen şâh-ı hüsniñ âh o sa' âdetlü pâyine

(6) Dil naqd-i eşk-i çeşmi revân etdi yoluña

Yağdı cayır cayır anı irgürdi çâyına

mef' ülü/ fâ' ilätü/mefâ' ilü/fâ' ilün

Nev'-i diğer kâfiye bâ vaşl u hurûc u mezîd incâ elif revî vaşl vu nün hurûc u hâ mezîd

15

(1) Bir gün ola erdim deyü yarüñ vefâsına

Yıllar dürür ki şabr iderdüm her cefâsına

(2) Müjgân ü zülf ü kıddile bir pir belâdur ol

Yolında turmuşam ben anuñ her belâsına

- (3) Hecri ğamını kim çekerem āhır ol baña
Vaşl olmaz ise hayf bu ben mübtelāsına
- (4) Kanıyla taldığım gözim āh ol iki gözim
Bilürdi vāqıf olsa yāşum mācerāsına
- (5) **Nazmī** dem ola hemdem ola saña ol nigār
Sen el götür müdāvim ol anuñ du‘āsına
mef‘ ulü/ fā‘ ilātü/mefā‘ ilü/fā‘ ilün

Nev‘-i diğer derān kâfiye incā vāv rev

16

- (1) ‘Aşq ola bezmün ol meyle pür sebūsına
K’olur müdām cānuñ o bā‘ iş tulusına
- (2) Dil-i dilberün diler kim ide vaşlı ‘ālemün
Yā Rāb ol ide mi ‘acep ol arzūsına
- (3) Gün gibi göñli rüşen olur şevkile hemīn
Bu devrün ol ki mihr ide bir māhrūsına
- (4) Zülfini üsti yanına alsa dehān-ı yār
Nola kim kiçi ‘izzet ider hep ulısına

- (5) Cānānenūñ ki la' li olur sözde cānfezā
Cān vīrsün mi **Nazmi** anuñ la' li būsına
mef' ulü/ fā' ilātü/mefā' ilü/fā' ilün

Müreddef der kâfiye-yi muhaffef bâ elif incâ rā revî

17

- (1) Her kim ki arzu-yı ruḡ ü zülf-i yār ide
Lazum gelür kim leyl ü nehār āh u zār ide
- (2) Evvel öñinde vārımı hep dermeyān ider
Her kim meyānımı o nigāruñ kenār ide
- (3) 'Āşık o dur ki nāleyile bağrımı delüp
Bezm-i belāda neydüğüni āşikār ide
- (4) Bağmaz bu 'ālemüñ götiri māl u mülkine
Ol kim cihānda genc ü fenā ihtiyār ide
- (5) Yüz sürmek el virürse eger ḡāk-i pāyüñe
Nağd-i revānı yoluña **Nazmi** nişār ide
mef' ulü/ fā' ilātü/mefā' ilü/fā' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye incâ nūn revî

18

- (1) Bir kişi nice bir ehlini gerān ide
Nice bir anı kendiye bār-ı girān ide
- (2) Cāndan murādı şahidini ber kenād ider
Her kim ki vara vāra vārını hep dermeyān ide
- (3) ‘Ayn-ı ‘ināyet olur aña ol kim Hāḡḡa ol
Teslimini ‘ibādeti birle ‘ayān ide
- (4) Her giz riyāsını olmadığın hep ‘ayān ide
Hāḡḡa ‘ibādetin oña dāyim nihān ide
- (5) Ṭül-i emelleriyle geçer ‘ömrü **Nazmiyā**
Dāyim o kim āl-i celāl-i cihān ide
mef’ ulü/ fā’ ilātü/mefā’ ilü/fā’ ilün

Nazire

19

- (1) ‘Āşık odur kim derdile her dem fiḡān ide
Ḳan yaşlarını ḡande olursa revān ide
- (2) Bir kezden ahı oḡına nüh çarḡı dembedem
Eyler hedef bu büküp oña ḡaddin kemān ide

(3) Kūyında ol nigār mı görsün güzel güzel

Her kim dilerse seyr-i gül ü gülistān ide

(4) Dāyim kenār ider o nigāruñ miyānını

Vārını kemer mişāli o kim der-miyān ide

[523 a]

(5) ʿ Āşık odur ki ʿ ışkla maʿ şūkı yolına

Başdan revānı naḳdini **Naẓmi** revān ide

mefʿ ūlü/ fāʿ ilātü/mefāʿ ilü/fāʿ ilün

Nevʿ -i dīger der ḳāfiye-i mücerred rā revī

20

(1) Tütup baḳınsa ḳarşusına dilber āyine

Şan māh-ı bedri kendine mihr eyler āyine

(2) Dāyim muḳābile olduğı demde her āyine

ʿ Aks-i nigārı baḡrına başar her āyine

(3) Biñ yüzlüdür ki her güzelin ḥüsnüni āyine

Hep göze göz olur yüze yüz ekşer āyine

- (4) Dāyim şafāda olsa acep mi ki dāyimā
‘ Aks-i nigāri bir hoş iderdür bir āyine
- (5) Şevk ve şafāda beñzemesse hadd-i dilbere
Almazlardı ellerine eller āyine
- (6) Virür cilā yüzine o yüzden güzellerün
Hüsn ile öykünür ruḥına beñzer āyine
- (7) Berber dükkanına aşılır tırur ekşeri
Kanden güzel geçerse döner baqar āyine
- (8) Hodbīn eder nigāri virüp hüsnüne gurur
Tuta nigāra qarşu ki bir berber āyine
- (9) Alup nigār eline baqındıqça **Nazmiyā**
Olur nazarda bir baq meh-i manzar āyine
mef’ ulü/ fā’ ilātü/mefā’ ilü/fā’ ilün

Nazīre

21

- (1) Her mihr-i hadeng ki qarşusına tıtar āyine
Bir mäh-ı bedre döner o yüzden her āyine
- (2) Başlar Muḥammede şalavāta baqan hemān
Zirā güzellerün ruḥına beñzer āyine

- (3) Göstermezidi ellere başdan şafâ yüzün
Hadd-i nigāra beñzemeseydi ger āyine
- (4) Alup ele ki bir daḥı gülnār ide nazār
‘Aksiyle görünür göze göz āzer āyine
- (5) Naḳş-ı cemāl birle ki yüz gösterür nigār
O yüzden olsa nola şafā göster āyine
- (6) Hıdbin olurlar eyleseler dāyimā nazār
Alup eline nāzıla güzeller āyine
- (7) Bir yüzi biñ bir aşla çıkarur şu veche kim
Her dilbere muḳābil olur ekşer āyine
- (8) Berber dükkanı içre güzeller gözetmegin
Eyler nigāh her tarafa döner āyine
- (9) Şan māh-ı bedr mihre muḳābil olur tamām
Nazmī nigāra olsa ne dem manzar āyine
mef̄ ülü/ fā’ ilätü/mefā’ ilü/fā’ ilün

Nev’-i dīger der ḳāfiye müreddef bā elif incā nūn revī

22

- (1) Gördi çü ḥaṭṭ-ı ‘arız cānān gere gere
Oldı benefşe reşkle ol an gere gere

- (2) Bir aḡ güle döner Şu müdevver ‘imāme kim
Başına Őarınur anı cānān gere gere
- (3) ‘Innāb la‘li ḥasreti birle mişāl tut
Demlerdürür ki baḡladı dil ḳan gere gere
- (4) Mevc urdı ta ki ḳarb kef-i rüzgarıla
Hep oldı rü-yı baḥr firāvān gere gere
- (5) Kesb-i hevā içün düm-i ṫāvusdan anuñ
Pür çin-i zülfi mirvaḥadur Şan gere gere
- (6) Çeşmim ki cām-ı ḥāne- yi dildürür olubdurur
Ānuñ teli Őirişkle müjgān gere gere
- (7) Tebhāleler mey-i la‘l-i leb-i dilrübāda āh
Yā **Nazmiyā** nişāne-yi dendān gere gere
mef‘ ūlü/ fā‘ ilātü/mefā‘ ilü/fā‘ ilün

Nazire

23

- (1) Görđi yanan nāzik cānān gere gere
Reşkinden oldı neyşeker ol an gere gere
- (2) Derdā ki oldı şehd-i lebün ḥasretiyle āh
Zembür ḥāne gibi dil ey cān göre göre
- (3) Pürdür ḥayāl-i miyve-yi vaşluñla hep derün
Lāḡar tenün sepetdür aña Şan gere gere

- (4) Tel tel kuşak belünde ki vardır şaruldı şan
Kâfur ter nihâline mārân göre göre
- (5) Girdâp şanma döne döne cevr-i devrden
Nazmî olupdurur dil ‘ummân gere gere
mef‘ ülü/ fâ‘ ilâtü/mefâ‘ ilü/fâ‘ ilün

[523 b]

Nazîre 24

- (1) Ördükçe sarı saçını cānān gere gere
Zincîr-i zer görünür o her an gere gere
- (2) Hatt-ı ‘izârıdur o yüzü gülşenüñ hemîn
Şirāze-yi kitāb-ı gülistān gere gere
- (3) Hüb u lâţîf naşşile şan ‘anberinedür
Boynında zülf-i sünbül-i cānān gere gere
- (4) Hücrem haşırî zülfi hayâliyle görünür
Peyveste biri birine mārân gere gere
- (5) Tebhâlelerle **Nazmî** o zîbâ leb-i nigâr
Naşş-ı nigin la‘ lidür şan gere gere
mef‘ ülü/ fâ‘ ilâtü/mefâ‘ ilü/fâ‘ ilün

Nev' -i dīger der kâfiye-yi mücerred incâ tâ revî

25

- (1) ' Aql olmayınca kişiye devlet ne fâyide
K'olmaz o devletile sa' âdet ne fâyide
- (2) Ne deñlü kılsa bir kişi sa' -y1 şalaḥ-ı nefis
Mānidür ol sa' âdete ğaflet ne fâyide
- (3) Hâḳḳ vermesidür kişi virmek imdi pes
Hâḳḳ vermeyince kimseye ḥıdmet ne fâyide
- (4) ' Uzlet ḳanâ' atıyla olur imdi bir kişi
Ehl-i ḳanâ' at olmasa ' uzlet ne fâyide
- (5) Ne deñlü erse devlet-i dünyāya bir kişi
Nazmî fenâdurur şonu elbet ne fâyide
mef' ülü/ fâ' ilätü/mefâ' ilü/fâ' ilün

Nazire

26

- (1) Cānānesiz dil ehline şoḥbet ne fâyide
Bīmār olana irmese şıḥḥat ne fâyide

- (2) Bî bāde şoĥbetüñ ne şafāsın bulur kişi
Bulmasa rûĥ-ı rāĥıla raĥat ne fāyide
- (3) Şûfî şafā dedükleri bir özge ĥaldür
Ammā ki sende yoĥdur o ĥalet ne fāyide
- (4) Ey bülbül etme nāle güle ĥarşu kim anuñ
Güşında ver penbe-yi ĥaflet ne fāyide
- (5) İrdüñ çü nazm u neşrile **Nazmi** kemāle lîk
İnşā vü şî' re ĥalmadı raĥbet ne fāyide
meᶑ' ülü/ fa' ilätü/mefa' ilü/fa' ilün

Nazire

27

- (1) Bir dilrübāda k' olmaya şefĥat ne fāyide
Ol dilrübāya pes ya muĥabbet ne fāyide
- (2) Gün yüzi seyrine ĥomaz aĥyār ol mehüñ
Var t̥ali' umda āh nuĥüset ne fāyide
- (3) Aĥyār vaşlıla süre dāyim şafā ü zevĥ
Ben hicrile çekem ĥam ü miĥnet ne fāyide

- (4) Hicrân metâ' -ı vuşlata hâ ırgürüp ziyân
Virür anuñla albe melâlet ne fâyide
- (5) Dünya uzurı kûşe-yi ' uzletdür velî
Girmez ele o kûşe-yi ' uzlet ne fâyide
- (6) ' Âlemde her uzur anâ' atile bulunur
Kılmaz bu nefsi-i şûm anâ' at ne fâyide
- (7) Elde avuçda k' olmiya **Nazmî** zerile sîm
Yok yerlere aña bire ıdmet ne fâyide
mef' ulü/ fâ' ilâtü/mefâ' ilü/fâ' ilün

[524 a]

Der bar-i muzâri' cüz'-i areb ü cüz'-i sâlim tatî' eş mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü
fâ' ilâtün

28

- (1) Zülfi k' olubdur anuñ diller ucında beste
Dilber anuñçün anı şalar hemîşe peste
- (2) Ol serv-i mehliânüñ yanınca sâyesi vâr
Her dem bele şalınur zîâlî' -i uceste

- (3) Manzûr-ı çeşm-i dildâr olduğı rûy-ı ağıyâr
Ekşiye mâyil olur maĥmûr u mest ü ĥaste
- (4) Bezme şafâ vü revnaĥ viren temâm odur kim
Mül ola desti desti gül ola deste deste
- (5) Ğamzeñ ruĥım urubdur zülfüñ idündürür bend
Bendeñdürür efendi Nażmi şikeste beste
- mef' ulü / fâ' ilâtün / mef' ulü / fâ' ilâtün

Nev' -i dıĝer kâfiye bâ redif vaşl u redif zâyid ĩncâ hâ revî ve elif redif vaşl u redif dâl zâyid

29

- (1) Gün yüzüñi görelden ben zerre-yi fütâde
Mihrüñ gönülde oldu günden güne ziyâde
- (2) ' Işķıla ķanķı ' âşķı kim tuta pence ey meh
Olur kemân-ı Rüstem lâbüd aña kepâde
- (3) Sen Ĥ/ĥüsrev-i şeker leb Ş/şirîn dehenden ayru
Feryâd birle döndüm Ferhâd-ı nâmurâde
- (4) Dev[r] içre döne döne cânum sürer şafâlar
Cânâ senüñ elüñden devr itse câm-ı bâde

- (5) Hāk-i rehūnde görüb kılsañ nola terahḥum
‘Işkuñ zelīlidür çün bu **Nazmī**-yi fütāde

mef’ ülü / fā’ ilātün / mef’ ülü / fā’ ilātün

Nazire

30

- (1) Ālām-ı zillet ile ol kim ola fütāde
Bilmez beḳā ḥuzūrın bu menzil-i fenāde
- (2) Devrūñ ḡamın ki def’ i def’ eyler anuñ için
Devr içre ehl-i diller içer müdām bāde
- (3) Meclisde dilberūñ mey andan ḥelāl midür
Öper müdām la’ lin vāy bu ḥarāmzāde
- (4) Bir ḥoş şafāya irüb cānum gelür yirine
Cānān benümle bir dem pehlü olunca sāde
- (5) Kanlu yaşıñla āhuñ yiri gögi tutubdur
‘Işk ola saña **Nazmī** olsun dimek ziyāde

mef’ ülü / fā’ ilātün / mef’ ülü / fā’ ilātün

Nev’-i diḡer kāfiye bā redif ü vaşl incā dāl revī vü elif redif ü hā vaşl

31

- (1) Virür bilişlük ol yār her bilmedügi yāde
Hergiz getürmez ammā ben āşināyı yāde

- (2) omaz gönülde cevce am aşılı demdem
Vir nş-1 bde ile am ırmenini bde
- (3) lemde var iken şol merdn-1 nkaşlet
Hergiz muarin olma eaş-1 bednihde
- (4) ırmazdı bir arada ger olmasaydı hemdem
h u fign u feryd Ferhd-1 nmurde
- (5) Zilletde olsa **Nazm** şeh ulları  aceb mi
Meyl itmez oldu erkn n şimdi  adl u dde
mef l / f iltn / mef l / f iltn

Nazre heme ebyteş mala u tecns

32

- (1) Terk it hevy ayrı mrni virme bde
Gl yüzlülerle şf nş eyle cm-1 bde
- (2) Yrn yok nazri behcetde v behda
Nin olur o hemdem ayr-1 bednihde
- (3) Didüm ki gl gibi gel gönlümi ıl kşde
Amz idüb o once düşdi sözüm kesde
- (4) n rhat u şfa yok bu milket-i fenda
Fn cihn terk it gel ey dil-i ftde

- (5) Çünkü getürmez olduñ Nazmî kuluñı yâde
Gel bâri âşinâlık itme efendi yâde

mef' ulü / fâ' ilâtün / mef' ulü / fâ' ilâtün

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl u hurûc incâ elif revî vü dâl u vaşl u hâ hurûc

33

- (1) Ol hüsn-i husrevini bu behcet ü behâda
Gören didi kim olmaz kıymet aña behâda
- (2) Mecnûnuñ eşk-i çeşmi olmasa süz senden
Kuşlar kebâb olurdı başındaki yuvada
- (3) Bilse şarâb-ı nâbuñ keyfiyyet-i şafâsın
Şâfî olurdı şüfî hoş zevkıla şafâda
- (4) Merğüb olur gâzelde gerçi hayâl-i nâzük
Hâlet çoğ olur ammâ rengin ü ter edâda

[524 b]

- (5) **Nazmî** olur giriftâr cânım belâ vü derde
Yâr ile gördüğümce ağıyarı bir arada
- (6) Çin zülfün ile ' ömrüm hemdem geçer şabâ çün
Bu gayret ile nâfe kanlar yudar Hâtâda

mef' ulü / fâ' ilâtün / mef' ulü / fâ' ilâtün

Nev' -i dīger kâfiye bā redif ü vaşl incā şīn revī vü elif redif ü hā vaşl

34

- (1) Ol sīmtēn ki geyer zerrīn benek kumāşa
Anı diler ki her kim baksa gözi kamaşa
- (2) Sevdāsı 'ömre sürdi hergiz nihāyeti yok
Zülfine dilberūn dil pes nice bir tolaşa
- (3) Āb-ı revān degülse didār-ı yāre ' aşık
Hāke niçün sürer yüz baş urmağıla tşa
- (4) Gözüm yaşı ki benden yüz buldı pes o yüzden
Göz göre nice bir ol her demde başdan aş
- (5) Ya öldürür ya ölür iki bir itmez āhir
Ağyārıla bu **Nazmī** pes nice bir şavaşa

mef' ülü / fā' ilātün / mef' ülü / fā' ilātün

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be vāv incā nīz şīn revī

35

- (1) Şāfī mey ile her kim öğrense 'ıyş u nūşa
Her demde nuql-i meydür hep aña zād u tüşe

- (2) Bir kûşe olsa tenhâ yâr ile bâde içsek
Âvâz-ı ğayr anda hep ırmese bu ğuşa
- (3) ‘İşkuñ alub şafâsın ‘ışkıla üns iden dil
Mümkin degüldür olmağ me’nüş ‘ağl u hûşa
- (4) Ol nâzenin nigârum bir rûhdur muşavver
Hüsñ ü cemâli nağşı beñzer anuñ sürûşa
- (5) Bir dilber ile içsek şâfî şarâb **Nazmî**
Ol şevğ birle gelsek biñ cûş ile ğurûşa
- mef’ ülü / fâ’ ilâtün / mef’ ülü / fâ’ ilâtün

Nev’-i diğer der kâfiye-yi müreddef be yâ incâ nîz şîn revî

36

- (1) Hecründe ol ki cânâ ğamlar çeker hemîşe
Her dem olur işi âh yağışmaz ol hem işe
- (2) İki gözüm kapuñda her ğâh gördüğince
Egri bağmaz ğasûduñ gözi bize hemîşe
- (3) Olduğ bu ğün senüñle çün hemdem idelüm ‘ıyş
Bir dağı bu ğüne âh kim bile kim irişe
- (4) Ağyâre luğf idüb âh ‘uşşâğa ğahr ğılma
Olma ğüzel cefâhû cevri idinme pîşe

- (5) İlden ki gördi **Nazmî** gendüye yonmağı tā
İdindi anı pîşe geldikce işe tîşe

mef' ülü / fâ' ilâtün / mef' ülü / fâ' ilâtün

Nev'-i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl nûn revî

37

- (1) 'Işka düşen demâdem düşer yürür figâne
Her çünbîşi olur hep 'ışkıla 'âşıkâne

- (2) 'Âşık kim ola şâdık ol râh-ı 'ışık içinde
Hâkkâ budur ki qalmaz 'ışkıla baş u câne

- (3) Baqmaz yüzine iller qalur ayaqda düşkün
Bir zillete düşüre her kimi kim zemâne

- (4) İtdükde 'azm-i 'uqbâ terk eyleyüb cihânı
Gelmez giden ebed âh bir daği bu cihâne

- (5) Bâğ-ı cihânda **Nazmî** yekser iriser eyvây
'Ömri bahârı âhir her kişinün hazâne

mef' ülü / fâ' ilâtün / mef' ülü / fâ' ilâtün

Nev'-i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ yâ revî vü elif redif ü hâ vaşl

- (1) Düşdi revân bu gönlüm bir serv-i mehlikâyâ
 Âzâde iken âhîr bend oldu ol belâyâ
- (2) Bu gün yüzün bir aydur kim görmedüm o mâhuñ
 Her dem irerse tañ mı âhum benüm semâyâ
- (3) Râ kaçlarına ey dil cân virmek ise râyuñ
 Ol mihr-i 'âlemârâ râzı degül bu râya
- (4) Her gün bile şalınur ol serv-i serkeş ile
 Pâyine düşer anuñ her kânde gitse sâye
- (5) Ka'be işigi anuñ kıble idüdü âhîr
Nazmî gönül virelden cânıla Muştafâyâ
- mef' ülü / fâ' ilâtün / mef' ülü / fâ' ilâtün

Nazîre

- (1) Düşdi revân bu gönlüm bir serv-i mehlikâyâ
 Âzâde iken âhîr bend oldu ol belâyâ
- (2) Bu gün yüzün bir aydur kim görmedüm o mâhuñ
 Her dem irerse tañ mı âhum benüm semâyâ

- (3) Rā qaşlarına ey dil cān virmek ise rāyuñ
Ol mihr-i ʿālemārā rāzı degül bu rāya
- (4) Her gün bile şalınur ol serv-i serkeş ile
Pāyine düşer anuñ her kınde gitse sāye
- (5) Kaʿbe işigi anuñ kıble idüdü āhır
Nazmī gönül virelden cānıla Muştafāya
- mefʿ ülü / fāʿ ilātün / mefʿ ülü / fāʿ ilātün

Nazire

40

- (1) Ümmīd-i vaşlın idüb dil viren ol hümāya
Yel gibi yeltenür ol olmaz yire hevāya
- (2) Yūsufdurur o cānān bu hüsn ile behāda
Cānlar deger tutulsa bu hüsn ile behāya
- (3) Gönlümi cevri dilber zīr ü zeber kılanda
Āhum çıkar semāya yaşum irer şerāya
- (4) Varub sitārem ile muhkem tutuşmak için
Çıkdı şerār-ı āhum döne döne semāya
- (5) Bir özge derd imiş ʿışk yok devāsı hergiz
Şimden girü benüm āh kıldı işüm Hudāya

- (6) Şāfī şarāba düşse nola dil ehli zīrā
Düşer şarābıla dil pürşevk olub şafāya

[525a]

- (7) Āh eylemezdi **Nazmī** ḥadden ziyāde her dem
Yār etmese cefālar biḥadd ü bīnihāye

mef' ūlū / fā' ilātün / mef' ūlū / fā' ilātün

Nev' -i dīger kâfiye bā vaşl u ḥurūc incā mīm revī vü dāl vaşl u hā ḥurūc

41

- (1) Naşş-ı cemāl o resme kim vardur ol şanemde
Her kim [ki] görse anı gönül virür o demde
- (2) Ol ḳadd ü zülf ü fem kim var ol güzelde zībā
Hechrine düşen anuñ her dem olur elemde
- (3) Āh u figān u nāle eyler yürür demādem
Heçr ile ola ol kim derd ü belā vü ğamda
- (4) Bezm-i mey içre yārūñ şol gül yüzine karşı
Şevḳıla bülbül olub her dil olur nağamda
- (5) **Nazmī** ne dem kim itse cānāne la' lini vaşf
Her bir kelāmı güyā cāndan gelür o demde

mef' ūlū / fā' ilātün / mef' ūlū / fā' ilātün

Der baħr-i mcetteŒ ‘arz u arb maqŒŒur taqŒi‘ eŒ mefā‘ilün fe‘ ilātün mefā‘ilün
fe‘ ilāt der kâfiye-yi müreddef ĩncâ hâ revĭ

42

- (1) Sa‘ âdet aña ki olub Œalâħ ile her gâh
Dilinde ola hemĭn lâilâheillallâh
- (2) Sa‘ âdet ehlidür o kim olub Œalâħ zre
Demâdem eylign söyleye anuñ efvâh
- (3) KiŒi o nev‘ a kiŒiyle gerekdrr hemdem
Ki ehl-i ħâl ola her ħâlden ola âgâh
- (4) Bir iki yzly kes ile kiŒi ki hemdem ola
O yüzden ikide bir ol belâ eker her gâh
- (5) Ĥudâdan anı dile **Nazmiyâ** hemĭn her gâh
Ki ola Œoñ nefesnde dilnde zıkr-i ĩlâh
mefā‘ ilün/ fe‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ilāt

Nazire

43

- (1) O Œâh-ı ħüsn ki itmez bu ben ulına nigâh
‘ Aceb Œuum nola bilsem nedür arada günâh
- (2) İder bu gönlümi ŒevĒıla gün gibi rŒen
Ne gün ki zerrece mihr eylese baña ol mâh

(3) Ceresveş itmez idüm nāle dembedem dilden
Cefālar itmese dilber baña eger her gāh

(4) Olalı derd ü ğam-ı ʿışk-ı yārıla bīmār
Olubdur āh işüm derd ile demādem āh

(5) *Egerçi naḳd-i revānem nişār şod Nazmī*
Merā diġer nekoned ān nigār meyl ü nigāh
mefāʿ ilün/ feʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilāt

**Der baḫr-i mücettes ʿarüz u ḳarb mahzūf taḳṫīʿ eş mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün
feʿ ilün ḳāfiye bā redif ü vaşl ĩncā şĩn revĩ vü yā redif ü hā vaşl**

44

(1) Düşe müdām o ki zevḳ u şafāyıla ʿıyşa
Düşe şoñında ne şübhe hemişe teşvīşe

(2) Bu bezm-i devrde elbet düşer şoñında müdām
Şafā-yı ʿıyşa düşen bir keder virür işe

(3) Göñülde ʿışkı şāfĩ olmaġ olur emr-i muḫāl
Ki ʿışk āteş-i sūzān göñül daġı şĩşe

(4) Urub ṫumʿ -ı teberden ḫalkā ekşer ehl-i ʿörf
İdindi gendüne yonmaġı tĩşeveş pĩşe

(5) Düşen hevāya dembedem olur yeler oñmaz
Düşer cihān hevāsiyle be **Nazmī** teşvīşe
mefāʿ ilün/ feʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

Nazîre

45

- (1) Aña kim ola bu dünyâ şafâsı endîşe
Düşer hemîşe nice ğuşşa birle teşvîşe
- (2) Huzûrı olmaz olur ham esîri hem her dem
Aña kim ola bu dünyâ umûrı endîşe
- (3) Göñül yıķub yürimez bir özine hayr şanan
Bilürse ger bütün olmaz ebed şınan şîşe
- (4) Yıķarlar illeri göz göre hep ayaklarlar
O zâlim ehl-i kazâlar ki çıķa teftîşe
- (5) ‘ Aceb mi bulmasa nazmıla **Nazmî** bir ragbet
Kim aĝniyâ nazâr itmez iñende dervîşe

mefâ‘ ilün/ fe‘ ilâtün/ mefâ‘ ilün/ fe‘ ilün

Nazîre

46

- (1) Şaçun ğirihlerini gel çöz ey cefâ pîşe
Düşürme göñlümi bend-i belâ vü teşvîşe
- (2) Bu dil ki tutdı anı halka halka dâĝ-ı ğamuñ
Olubdur ol şanemâ bir kilid-i endîşe

- (3) Elinde cām-ı şafābaḥş gördi sāk̄inūñ
Şu gibi gönlin aḫıtdı aña revān şīşe
- (4) Ğam-ı zamāneyi tuymaz şu kim müdāvim ola
Müdām şevḳ u sürūr u şafāyla ʿıyşe
- (5) ʿĀleddevām duʿ ā-yi devām-ı ʿömrūñ ider
Begüm mürüvvet ü luḫ it bu **Nazmī** dervīşe
- mefāʿ ilün/ feʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

Müreddef ḳāfiye bā vaşl u ḫurūc ĩncā elif revī

47

- (1) Şu dil ki ʿışkıla bir yār-i bī[ve]fāya düşe
Belāya uğraya cānı anuñ cefāya düşe
- (2) Belā-yı ʿışkına düşsün o bīvefā yārūñ
Dilerse bir kişi kim derd-i bīdevāya düşe
- (3) Düşerse çeşm ü ḳad-i dilrübāya cān u gönül
Ḳazāya uğraya cān u gönül belāya düşe

[525b]

- (4) Nigā[r]-ı şūḫıla düşsün müdām cām-ı meye
Dilerse cānı şu kim şevḳıla şafāya düşe

(5) Cihānda bir yeler oñmaz olur ş u kim **Nazmî**

Hevāya yeltene her dem daħi hevāya düşe

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

**Der baħr-i vāfir 'arūz u ɗarb maħzūf taḳṭî' eş mefā' iletün mefā' iletün mefā' iletün
mefā' iletün ḳāfiye bā vaşl u ħurūc u mezīd ü nāyire elif revī**

48

(1) Belālu gönül ki şabr ide āh o pürsitemüñ cefālarına

Fenāda hemīn umar kim anuñ dem ola ire vefālarına

(2) Güzellük ile o māh liḳā cihānı bu gün araladı hep

Güzeller alayınuñ gireli sa' ādet ile aralarına

(3) Bu zülf ü bu çeşm ü ḳāmet ile o şāh-ı cemāli her ki göre

Her anda anuñ şafālarıyla müdāvīm olur du' ālarına

(4) Gönül şaçuña ki misk-i Hıṭā dimüş tatalum ḫaṭālar idüb

Sen ey gözi āhuvāne güzel ḳalem çek anuñ ḫaṭālarına

(5) Nola ğamıla dilüb yüregın bu **Nazmî** iderse nāle çü ney

Yine yeler ol ya her güzelüñ demādem uyub hevālarına

mefā' iletün/ mefā' iletün/ mefā' iletün/ mefā' iletün

**Der baħr-i müteḳārib sālīm 'arūz u ɗarb maḳşūr taḳṭî' eş fe' ülün fe' ülün fe' ülün
fe' ülān der ḳāfiye-yi müreddef bā elif**

- (1) İ̇nāyet ide bir ulma ki Allāh
İder İ̇avnını aña her gāh hemrāh
- (2) Saİ̇ ādet aña kim İ̇ ibādetde olub
Ola zıkr-i tevḥīde meṣḡul her gāh
- (3) O kim ḥalkıla ḥulıla dirilü hep
Ölince anuñ eylugin söyler efvāh
- (4) Gerekdür dilefgār olanlara luṭfi
Aña kim müyesser ola cümle dilḥāh
- (5) Ne müṣkil belā **Nazmiyā** bir kiṣi āh
Ki hemrāh-ı eṣrār olub ola kemrāh
- feİ̇ ülün/ feİ̇ ülün/ feİ̇ ülün/ feİ̇ ülān

Der baḥr-i müteḳārib müsemmen İ̇arüz u ḍarb maḳṣūr taḳṭiİ̇ eṣ feİ̇ ülün feİ̇ ülün
feİ̇ ülün feİ̇ ül der ḳāfiye-yi müreddef bā elif

- (1) Demādem ide ol ki zıkr-i İ̇lāh
İ̇lāh aña luṭfiyla eyler nigāh
- (2) Saİ̇ ādetdür ol aña ol kimse kim
Ne nām-ı vezir aña ne nām-ı ṣāh

(3) Hemîn derd-i ser kesb ider göz göre
Geyer başına ol ki bir zer külâh

(4) Düşe ol ki bir derde düşkün olub
İder derd ile dembedem âh u vâh

(5) Ğam-ı rûzgârıla **Nazmî** hemîn
Kişi derde düşer yürür her dem âh

fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ül

Nazîre

51

(1) Günâhın anub ol k'ide her gün âh
Ümîd ol anuñla gide her günâh

(2) Bu gün her günâhı k'ider yârın ol
Nedâmetler idüb diyiser o âh

(3) O kim câh birle ğurûr eyler ol
Meger añmaz olacağın câyi çâh

(4) Cihân pürdürür hikmet-i Hâkķıla
Gerek hikmet-i Hâkķıla pes nigâh

(5) Beher hâl olur ehl-i hâl olana
Bu **Nazmî** muħabbet belâ iştibâh

fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ül

Der baħr-i mütekārib müsemmen cüz' -i eşlem ve cüz' -i sālīm taqṭī' eş fa' lün fe' ülün
fa' lün fe' ülün kâfiye bâ redif ü vaşl râ revî

52

- (1) Düşmek kişi bir qorhulı kâre
Düşmek gibidür göz göre nâre
  - (2) Derdini bilmez terk-i diyāruñ
İkdām idenler terk-i diyāre
  - (3) Devr içre döner derd ehli yekser
Nerd-i belāda zār ile zāre
  - (4) Her nevcüvāndan hürmet gerekdür
Her köhne pîre her ihtiyāre
  - (5) Var naqd-i 'ömrüñ itme telef gel
Yok yire **Nazmî** yer yok nişāre
- fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev' -i diğere der an kâfiye incā nün revî

53

- (1) La' lüñ getürsem cānā zebāne
İrer şafālar şevkıla cāne
- (2) Cān hemdem idi cānā senüñle
Gelmezden öñden ben bu cihāne

- (3) İtmezdi hıdmet bulmasa hürmet
Tāze cüvānlar pīr-i muġāne
- (4) Bezm-i mey içre lāzımdur olmağ
Nāy u def ile çeng ü çigāne
- (5) Cāh-ı cihāne meyl itme **Nazmī**
Çün bir qarāra qalmaz zemāne
- fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Der baħr-i mütedārik sālīm taqṭī' eş fā' ilün fā' ilün fā' ilün fā' ilün kâfiye bā redif ü
vaşl u ħurūc ĩncā rā revī vü elif redif ü lām vaşl u hā ħurūc

54

- (1) Ol ki hemdem ola her dem ahyārıla
Hemreh olub yürimez ol eşrārıla
- (2) Küfre varur şoñ ucı Ĥudā şağlasun
Her günāha kişi dāyım ışrārıla
- (3) Ĥāl-i 'ālemden āgāh olan yār olur
Bir vefā ehli ehl-i kerem yārıla
- (4) Her kaçan cānına bir elem virmeden
Hemdem olmaz ebed bir cefākārıla

- (5) Ehl-i dünyā kaçır hemnişin olmadan
Nazmi biçāre mānendi nāçārıla

fā' ilün/ fā' ilün/ fā' ilün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ nîz râ revî vü nûn vaşl

55

- (1) ' Āşık oldur virüb varını yārına
Virmeye yārını ' ālemüñ varına
- (2) Mihri şevkıyla ol dilberüñ giceler
Tāña kalur meh-i bedr ruhsārına

[526a]

- (3) Merdüm-i çeşmidür cümle ' uşşâkınuñ
Ol nigāruñ bağan naqş-ı dîdārına
- (4) Ol lebi gonca vü ol ruhı güldürür
Luţf u revnaq viren hüsñ gülzārına
- (5) Nazmiyā pâyine yüz sürem dir iseñ
Bağla dil riştesin zülfinüñ tārına
- fā' ilün/ fā' ilün/ fā' ilün/ fā' ilün

- (1) Yâr odur dâyima vaşl ola yârına
 omaya vaşlını  ahd idüb yârına
- (2) Vaşluñı hey güzel şalma ferdâya gel
 Vaşl olalum bu gün kim çıkar yârına
- (3) Raħm idüb lu kıl vuşlatuñ âyini
 Nice bir yana dil firatuñ nârına
- (4) Ğonceveş baş çekem hıraya sensizin
 Göz açub bamayam dehr gülzârına
- (5) Medħ ider dembedem cevher-i zâtuñı
 Nazmi'nüñ kıl nazar nazm-ı dürbârına

fâ' ilün/ fâ' ilün/ fâ' ilün/ fâ' ilün

Der baħr-i mütedârik cüz'-i matû' ve cüz'-i maħbün tatî'eş fa' lün fe' ilün fa' lün
 fe' ilün âfiye bâ vaşl ĩncâ râ revî

- (1) Baħtı oliser yâr ol püsere
 utarsa ulak pend-i pedere
- (2) Kes düşer olur her yirde ħacel
 Her kes ki düşe şür ile şere

- (3) Her kimde k'ola çok hırşıla az
Ol t̄alib olur çok s̄im ü zere
- (4) Her kim ki dil̄ir ola o hem̄in
Göz göre kıyar c̄anıla sere
- (5) Bu **Nazmi** ne dem bir nazmı ki der
Elfāzı döner dürr ü gühere
- fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Nev' -i diğer der an k̄āfiye ĩncā mīm revī heme ebyāteş luğaz

58

- (1) Ol k̄āmet ile ol zül̄f ü feme
Göñül vireli düşdüm eleme
- (2) Çeşm ile gören ebrū vü femin
Göñül virür ol z̄ibā şaneme
- (3) Zül̄f ü dehenin āh ol şanemüñ
Görem mi yine irüb o deme
- (4) Ebrū vü femin bā' iş olur āh
Ol pürsitemüñ gözümde neme

- (5) Çeşmiyle anuñ zülf ü deheni
Nazmî beni sevķ eyler ʿ ademe

faʿ lün/ feʿ ilün/ faʿ lün/ feʿ ilün

Nevʿ -i diğer der an kâfiye incâ nün revî

59

- (1) Cân vir gönül ol nâzük bedene
Meyl eyler ise cândan sevene
- (2) İtmez nideyin bir dem eşer âh
Âhen dil olan ol sîm tene
- (3) Ol hadd ü o kâd dilberde ki var
Beñzer o dilâ serv ü semene
- (4) Beñzer o Hıfâ hûbı şanemüñ
Çîn zülfi güzel misk-i Hötene
- (5) Beñzetmek anuñ Nazmî ne güzel
Dendânlarını dürr-i ʿ Adene

faʿ lün/ feʿ ilün/ faʿ lün/ feʿ ilün

Nazîre

60

- (1) İden nazâr ol ğonce dehene
Gül gibi gelür rengin suhene
- (2) Dendânlarıdur ol la' l-i lebün
Hoş kıadr viren dürr-i ' Adene
- (3) Cân cāna olub cānāne ile
Girsek ikimüz bir pîrehene
- (4) Ādem mi şanur yārab o perî
Kim māyil olur her echrime
- (5) Cānbağş olur āh ey **Nazmi** revān
Cānāne ne dem gelse suhene
fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Nazîre

61

- (1) Zībā yañağün beñzer semene
Nevreste haţuñ ra' nā çemene
- (2) Güzel yaraşur gey hüsn virür
Zer beft kabāsın sîm tene

(3) Gūyā ki yığar ol demde şeker
Şirin leb ile gelseñ suhene

(4) Cevr ile cefā itme kerem it
Cānā seni şol cāndan sevene

(5) Bir vech ile bu **Nazmī** ruhuñı
Beñzetti güzel berg-i semene

fa^ˆ lün/ fe^ˆ ilün/ fa^ˆ lün/ fe^ˆ ilün

Harf ül lāmelif

[526b]

Der baħr-i hezec sālīm taḳti^ˆ eş mefā^ˆ ilün mefā^ˆ ilün mefā^ˆ ilün mefā^ˆ ilün der ḳāfiye-i
mücerred

62

(1) Kişi derdine dermān bulmağ olmaz hāşılı illā
Dūn u gūn cān u gönülden diye ‘ ışķıle yā Mevlā

(2) O kim bir luḫf yüzün göstere her kime olursa
Neye olursa olur ol o yüzden elyāḳ u evlā

(3) Ola ol kimse kim merdüm iyü olup tamam aşlı
Degildür eylūgi eksük yaramaz olmaz ol aşla

(4) Döner bir ʿarūsa ḡonce-yi bezm-i ḡülsitān içre
Ki başına bürür baştan başa yāşıl kızıl u ala

(5) Selāset üzredür elfāz-ı **Nazmī** ḡaḡ bu ḡāyetde
Ki her nazmı añuñ ḡüyā ki pürdür lulu- yı lala

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Nazire

63

(1) Bu dünyā devleti kim var şebātı yoḡdurur aşla
O devletden kişi görmez ḡam u derd ü belā illā

(2) ʿ Acebdür devlet-i dünyā kim anuñ ehli bilcümle
ʿ Avām-ı nāsdan olur olursa daḡı ger monlā

(3) ʿ Acebdür şimdiki devletlülerden bir kerem umsañ
Elinde yoḡısa dünyā devletinden gelmez illā lā

(4) Bugün şol zulm iden ḡükkām-ı zālīm ḡöz ḡöre yā Rab
ʿ Azāb-ı duzaḡı añmaz mı yarın āh u vāveyla

(5) ḡüdāya sen ḡalāş eyle hevā ü ḡırş-ı dünyādan
Bu **Nazmī** ʿ abd-i ednāya odur bir maḡlab-ı āʿ lā

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Der baḡr-ı hezec müsemmen heme ecza maḡbūz taḡḡiʿ eş mefāʿ ilün mefāʿ ilün
mefāʿ ilün mefāʿ ilün der ḡāfiye-yi mücerred

- (1) Anuñ ki yâr u hemdemi cihânda bî vefâ ola
Ne cāndan aña lezzet ü ne ‘ömrden şafâ ola
- (2) Cemâl ü hüsñ ü hulkla nazîri olmaya bugün
O dilberüñ yolına ‘aql u cān u dil fedâ ola
- (3) Firâķ-ı yârla yaşım ki demler oldı ķan aķar
Cihān içinde söylenüp bir özge mācerâ ola
- (4) Cihānda kârı her nefes figān u āh u zār olur
Āam u belâyı ‘ışķa her kişi mübtelâ ola
- (5) Nigārla muşāḫabetde gey şaķın ki **Nazmiyâ**
Gele ḫasūd nagehān arada bir ķazâ ola
- mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün

**Der baḫr-ı hezec müseddes ‘arüz u ḫarb maḫzûf taḫti‘ eş mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün fe‘ ülün
der ķāfiye-yi mücerred**

- (1) Senüñ ol seyr-i serv-i ķadd belâ
Güzel bir maḫlabımdur ğāyet ā‘ lâ
- (2) Meleksün sen güzel ādem ya ḫürî
Maḫallüñ gülşen-i firdevs-i ā‘ lâ

- (3) Melek āsā apuh bir rŭh-1 cānā
Felek fersā apuh āk-1 mu' allā
- (4) Nigāra virmemiřdŭr bir nigāra
Saņa virdŭgi naş-1 hŭsn-i Mevlā
- (5) Saņa mānend mŭsteřnā gŭzel hı
Bu **Nazmī** gŭrmemiřdŭr zatuñ illā
mefā' ilŭn/ mefā' ilŭn/ fe' ŭlŭn

**Der baħr-1 recez sālīm tati' eş mŭstef' ilŭn mŭstef' ilŭn mŭstef' ilŭn mŭstef' ilŭn der
āfiye-yi mŭcerred elif revī mŭreddef**

66

- (1) řimdengerŭ ey dil hemīn terk-i hevā itseñ nola
Olup sŭkŭn ŭzre ŭzŭñ amdan rehā itseñ nola
- (2) Uřanmadıñ mı yel gibi her dem hevāya yelden
Gendŭñde ol hāli dilā gelsŭñ cŭdā itseñ nola
- (3) Her gāh mevt ālāmını yād itmegi fevt itmeyŭp
Her demde āh u vāyıla muħkem bŭkā itseñ nola
- (4) Tevhīd tıgın her nefes nefsi-i pelīd iŭn şalup
Ol kāfir-i bedhŭyıla dāyım azā itseñ nola

- (5) Şūfi gibi şāfi tırup şevkīle tevḥīd eyleyüp
Ol ḥāletile **Nazmiyā** kesb-i şafā itseñ nola

müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün

Nazire

67

- (1) Şimdengerü hey bivefā terk-i cefā itseñ nola
Raḥm eyleyüp ‘āşıklara mihr ü vefā itseñ nola
- (2) Çün ‘ıyd-ı ḥüsnüñdür bugün bu demde qurbān olduğım
Luṭf eyleyüp ‘uşşākıla bir merḥabā itseñ nola
- (3) Şol bende-yi ğamda ey şeh-i ḥübān giriftāruñ olan
Bunca dil ğamıñı şād idüp rehā itseñ nola
- (4) ‘Uşşākı dāyim men‘ ider tapuñda āh ikidebir
Aġyārı qapuñdan sürüp cānā cüdā itseñ nola
- (5) **Nazmī** quluña çün tolu içdüñ effendi luṭf idüp
Bezm-i mey uslubunca bir buse ‘aṭā itseñ nola

müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün

Nazire

68

- (1) Yārile şāfi nūş-ı cām-ı cānfezā itseñ nola
Şevkīle şūfi zevk idüp kesb-i şafā itseñ nola

(2) ‘ Işık yolında terk-i ser idüp hezerân şevkıle
Ey dil-i revân cânâneye cânı fedâ itseñ nola

(3) Tığ-ı cefâyıla helâk itmek dilermişsin beni
Hükümñ revân her ne dilerseñ dilberâ itseñ nola

(4) İblisile her giz enîs olmaz bilürsün çün melek
Ağyâr-ı div endâmı kendünden cüdâ itseñ nola

[527a]

(5) Düşmiş hevâña zerreveş şevkuñla sergerdân dürür
Ey âftâbum **Nazmî**‘ye mihr ü vefâ itseñ nola

müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün

Nazîre musammaṭ 69

(1) Birgün sen ey mehrü baña mihr ü vefâ itseñ nola
‘ Arz iyleyüp şevk u şafâ terk-i cefâ itseñ nola

(2) Rüşen nazar iden saña şevkuñla kim kalur taña
Ey mâh o yüzden sen aña mihr ü vefâ itseñ nola

(3) Kim varisa bedhâhdan hep devr ola sen şâhdan
Ağyârũnı dergâhdan sürüp cüdâ itseñ nola

(4) ‘ Arz eyleyüp dīdāruñi gūş itdürüp güftāruñi
Ben ‘ ışķuñla zāruñi ğamdan rehā itseñ nola

(5) Ki gāh **Nazmī** zaruñ ol ‘ ışķla bīmāruña
Ol ‘ āşık-ı ğamhāruña buse ‘ aṭā itseñ nola

müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün

**Der baḥr-ı remel müsemmen ‘ arūz u ḍarb maḥzūf takti‘ eş fā‘ ilātün fā‘ ilātün
fā‘ ilātün fā‘ ilün der kâfiye- yi mücerred muḳaffā**

70

(1) Derd-i ‘ ışķa mübtelā olmaḳ kişi müşkül belā
Bir oñulmaz derde düşer aña olan mübtelā

(2) Cān dilerse ‘ āşķuñdan nola ma‘ şuḳ āḫır
Evvelā ‘ āşık mı dur ol ki‘ de bīm-i cān ola

(3) Şād çeşm ü lām zülfiyle elif ḳaddiyle yār
Ḳatline ‘ āşuḳlarınıñ dāyima iyler şalā

(4) Ac u muḥtācuñ ne bilür ğuşşā vü ğam yidigün
Cerb ü ü şir̄in lūt u pūtıla olanlar imtilā

(5) Âḫır eyler **Nazmī** cānān yolına cānın revān
Cānı cānāndan diriğ iyler ‘ āşık evvelā

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Müreddef der kâfiye-yi müreddef bâ elif incâ nûn revî

71

- (1) ‘Âşık oldur mevtin añup dâyima giryân ola
Dembedem âh eyleyüp ol derdile nâlân ola
- (2) Çün degil bâki cihân fâni oluser âhırı
Pes kişi anuñ nesine şâd olup hândân ola
- (3) Hağ te‘âla rahmetile aña ihsân eyleye
Şol kişi kim ‘âdeti miskinlere ihsân ola
- (4) Âdemîlik bilmez Âdem hâşurun hem gözlemez
Kañkı kes kim ehrimen tab’ ola bir nâdân ola
- (5) Ol bilür **Nazmî** benüm hâl-i digergünüm kim ol
Çok belâ çekmiş olup azurde-yi devrân ola
fa‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nazîre

72

- (1) Bir kişi kim mübtelâ-yı derd bî dermân ola
Her dem ol lâzum gelür kim derdile nâlân ola
- (2) Bir derûni hâli var hâdden birün her dem o kim
Derdile âh eyleyüp hep turmayup giryân ola

- (3) Kande olsa yaşı kanıyla gelür hep dembedem
Zahm-ı tığ-ı ı şkla bağı kimün kim kan ola
- (4) Rahmıla bakmaq gerekdür dāyimā miskinlere
Maṭlabı anuñ ki dāyim raḥmet-i Raḥmān ola
- (5) Kurtulup **Nazmī** dalāletden bulur rāh-ı hüdā
Kula Mevlādan ne dem kim luṭfila iḥsān ola
- fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Nazire

73

- (1) Şānı olur şefkat anuñ kim kerīm ʾüş-şān ola
Hem olur şefkat dağı şol dilde kim imān ola
- (2) Raḥm ider miskinlere hoş hulk olup olur Raḥīm
Şol kişi kim müsteḥak-ı raḥmet-i Raḥmān ola
- (3) Kalbi enva^ç u vesāvesden olur bilcümle pāk
Ol kim anuñ dilde dāyim zikri yā sübhān ola
- (4) Derdini ani bilür anuñ işiden neydügin
ı İşkıla şol dem şu kim bağırun dilüp nālān ola
- (5) Derdini bilmez felāket ehlinün illā şu kim
Döne döne **Nazmiyā** āzurde-yi devrān ola
- fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

- (1) Ol perî cān gibi gözden nice bir pinhān ola
 ‘Āşık-ı bî diller ansız nice bir bîcān ola
- (2) Gülşen-i kūyunda her dem bulbul-i gūya olur
 Her kimüñ kim sevdiği gül yüzlü bir cānān ola
- (3) ‘Āşık-ı şādık odur kim şevk ü ‘ıyd u vaşlıla
 Bir kemān-ı ebrū nigāra cānıla kırbān ola
- (4) İtdi meclisde beni bir mährū sāki helāk
 Vay aña kim sevdiği ol āfet-i devrān ola
- (5) Kıanı ol gün kim saña rüzı olup rüz-ı vişāl
 Bu şeb hicrāna **Nazmî** ğāyet ü pāyān ola
- fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

- (1) Dostum hicrūñle çeşmim nice bir giryān ola
 Kim görüp bu mācerāyı düşmenüm ħandān ola
- (2) Ey gül-i bağ-ı letāfet ħār-ı ğamda dembedem
 Nice bir biñ derdile ben bülbulüñ nālān ola

- (3) Bu revā mıdur saña ey pādşāh-ı hüsñ kim
Mülk-i dil devründe ābādaniken virān ola

[527 b]

- (4) Yā hevā-yı zülfüñ āhır bāde vire hākimi
Yağuşuña ‘ıyd vaşluñda gönül qurbān ola
- (5) Çün yazılmışda yuyulmuş yok muhaqqak ‘ākıbet
Haṭṭ-ı la‘ lüñ ile **Nazmiye** belā-yı cān ola

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

76

- (1) Derd-i hicrānuñıla çeşmim nice bir giryān ola
Nice bir ol macerādan her dem eşkim kan ola
- (2) Eksük olmaz ḥadden artuğ ğuşşa vü ğam cānına
Her kimüñ kim sevdiği bir cevri çok cānān ola
- (3) Sen yüzi gülşen ele aldıcca cāmı gül gibi
Oқunan meclisde lāzımdur bahāristān ola
- (4) Şöyle germ it bezmi kim sen şem‘-i hüsñüñ şevkıne
Ehl-i bezmüñ kimi giryān u kimi ḥandān ola
- (5) Ḥadd u ḥaṭṭuñ yādına ‘āşık ki dünyādan gide
Hemre ol yolda aña imānla qurān ola

- (6) Zülf ü haṭṭuñ ḥasretiyle cān viren ‘āşıqlaruñ
Her biten ḳabri giyāhı sünbül ü reyhān ola
- (7) Ğamdan ölmüş ‘āşıḳ anı görse bulur tāze cān
Ol perī bilsem ‘acep **Nazmī** ne yüzden cān ola
- fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diĝer ḳāfiye bā redif u vaşl incā lām revī

77

- (1) Dünyede bir dilber-i şāhib cemāle ‘ışḳ ola
‘Ālem ü vaḥdetde anuñ vişāle ‘ışḳ ola
- (2) Mülket-i ḥüsn ü behā dilberlerinüñ ḥüsrevi
Bir şeker güftār ü bir şirīn maḳāle ‘ışḳ ola
- (3) Zīnet ü revnaḳ varur ḥüsn ü cemāle ḥaḳ bu kim
Dilberüñ ḥaddinde olan ḥaṭṭ u ḥāle ‘ışḳ ola
- (4) Kār-ı zār-ı ‘ışḳ içinde yār için ağyārıla
Ehl-i ‘aşḳuñ etdigi ceng ü cüdāla ‘ışḳ ola
- (5) Cān revān iyler reh-i ‘aşḳunda cānānuñ revān
‘Işḳ ola her ‘āşıḳ-ı āşufte ḥāle ‘ışḳ ola

- (6) Ādemīlūk gelmez aşla cāhil ü nā ehlünden
Bu cihān içre hemān ehl-i kemāle ʿ ışķ ola
- (7) Dilberūñ vaşf-ı dehāniyla miyānunda revān
Nazmī'nūñ derc itdigi şol kıyl ü k̄āle ʿ ışķ ola
- fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ -i dīger derān k̄āfiye incā rā ħarf revī

78

- (1) Dil olaldan cānıla ʿ ışķ-ı nigāra mübtelā
Olmuşum derd ü ğamile āh u zāra mübtelā
- (2) Ol cefā ü cevri çok dildāre dil virelden āh
Olmuşum derd ü belā-yı şumāre mübtelā
- (3) Olmuşum Mecnūn u Vāmıķ gibi ʿ ışķile bugün
Ol şuçı leylīya ol ʿ Azrā iʿ zāre mübtelā
- (4) Dostlar düşmanlar olmasun bu ben biçāreveş
ʿ Işķıla āşufte olub derd-i yāre mübtelā
- (5) Görmedüm bir zerrece mihrün o māhuñ **Nazmiyā**
Görüp olaldan aña ben bī sitāre mübtelā
- fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

[528a]

Der baħr-1 remel müseddes ‘arūz u ɗarb maħzūf takṭi‘eş fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün
der ƙāfiye-yi mücerred

79

- (1) Ƙadd ü zülfiyle beni bir pür belā
Āh kim itdi belāya mübtelā
- (2) Cānıla sevdügüm ol cānānı ben
İşidenler didi saña ‘ışķ ola
- (3) Baķsam ol dildāra dil āyinesi
Ĥoş cefāyile bulur şāfi cilā
- (4) Şāh-1 mülk-i ‘ışķ olduñ tā ki sen
Ol şeh-i ĥübāna ƙul olduñ dilā
- (5) Būs-1 la‘ liçün o cānānuñ revān
Nazmī cān naķdin nişār itse nola

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Müreddef ƙāfiye redif u vaşl incā rā revī

80

- (1) Ben ki ‘ışķ-1 yāra oldum mübtelā
Her dem āh u zāra oldum mübtelā

- (2) Nağş-ı hüsni ‘ ışka şaldı gönümi
Bir büt-i ‘ ayyāra oldum mübtelā
- (3) ‘ Işkıla dīvāne olsam nola kim
Bir perī ruhsāra oldum mübtelā
- (4) Şuğ şirin lebler içre ‘ ışkıla
Bir şeker güftāre oldum mübtelā
- (5) **Nazmiyā** ‘ ışkıla oldum dilfigār
Tā kim ol dildāre oldum mübtelā

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

[528 b]

**Der baħr-ı remel müsemmen maħbūn ‘ arūz u ğarb maħzūf taħti‘ eş fe‘ ilātün fe‘ ilātün
fe‘ ilātün fe‘ ilün der kâfiye-yi mücerred**

81

- (1) Ol ki meyl eylemedi pīrezen-i dehre dilā
‘ Işķ ola ğayretine erlikse ancağ ola
- (2) Jeng-i ğam kār idemez aña devr içre müdām
Cām-ı şāfile verür āyine-yi ğalbe cilā
- (3) Ķadd-i belāsı hevāsında yelerken bu gönül
Zülfi sevdāsı daħı oldu belā üzre belā

- (4) Donanup gül gibi ālile o çeşmi ala
Nice bir gönümi her gāh bu ālile ala
- (5) İns birle kim perī eylemez aşla bir üns
Baña yār olmasa pes vahşet idüp yār nola
- (6) uluñum hālime raħm iyle efendi derisem
Nazmiyā der baña ol düşleri lulu-1 lālā
- (7) Dāğ-1 firat ki beni Şimdi yaar līk umaram
Yāre ben vaşl olam ol yüzi arasıyla ala
- fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazire

82

- (1) Hāk-i pāyüñdür iki gözüm için kuhl-i cilā
Anuñ efser gibi baş üzre yeri olsa nola
- (2) aldı Mecnūn nice bī diller ' ömrüm zülfüñ
Ehl-i diller bu sebebden aña dirler Leylā
- (3) Lām zülfüñ elif addüñi her kim ki göre
Diyemez hüsñ ü cemāl içre nigāra saña lā
- (4) Hāsret-i zülf ü ruħuñla budur ümmīd saña
İre feryād-1 Şeb ü āh seher bir dem ola

- (5) **Nazmî** cânâne belâñı çeker imiş bilesin
Bir senüñ gibi güzelden çekesin sende belâ

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

Müreddef der kıâfiye-yi mücerred incâ mîm harf revî

83

- (1) Dil diler dilberle hoş dem idüp hemdem ola
Şol harîm-i harem-i kûyına hem maḥrem ola
- (2) Ola mı yâ Râb o demler ki nigârile müdâm
Îyş u nûş eyleyevüz cân u gönül ḥürrem ola
- (3) Zî sa' âdet aña kim hemdemi her dem anuñ
Bir perî rûy u melek ḥûyı güzel Âdem ola

[529 a]

- (4) Ne şafâsı olur olmasa bile bir şeh-i ḥüsn
Tutalum elde müdâm içmege cām-ı cem ola
- (5) **Nazmiyâ** nice bir ol iki gözimden ayru
Dembedem ağlaya bu iki gözim pür nem ola

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

Nev' -i diğer kıâfiye bâ redif u vaşl incâ râ revî ü elif redif u kâf vaşl

- (1) Dilberā şol ki senüñ 'âşık-ı ğamh̄āruñ ola
Derd ü miñnetle gerek zār u giriftāruñ ola
- (2) Yüz şuyın topraĝa şalmaĝ gerek ey serv-i revān
Şu gibi her kişi kim 'âşık-ı didāruñ ola
- (3) Būse-yi en' amımı luţf it leb-i şir̄inūñden
Hūsrevā cānıla her kim ki ħarīdarūñ ola
- (4) Cān ṭabībisün effendi leb-i cānbaḥşuñdan
Demidür kim dil-i bīmāruma tımāruñ ola
- (5) Raḥm kıl āhına şol sāyeveş üftādelerūñ
Ki demādem senüñ ey serv hevādāruñ ola
- (6) Hūsrevā şî' ri niçün olmya şir̄in ü lezīz
Nazmī vaşf itdüĝi çün la' l-i şeker bāruñ ola
- (7) Naĝd-i cānı o nigāruñ yolına kıl işār
Tā ki ' ālemde gönül gün gibi āsāruñ ola
- fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diĝer der kâfiye- yi mücerred incā rā revī

- (1) Yâ Rab ol gönlüm alan şuḥ püser neyler ola
Gözlerim nûrî ol ruḥsar-ı ḳamer neyler ola
- (2) Künc-i firḳatde ben ansız çekerem ğuşşalar ol
Bensiz ağyarıla ŧenlik mi ider neyler ola
- (3) Bezm-i ğamda çekerem ben ciĝerüm ḳanın o yâr
Bezm-i ŧādîde ‘aceb mey mi ier neyler ola
- (4) Olmuŧum ben ten-i bîcân o perîden ayru
Beni cândan ayurup âh o nider neyler ola
- (5) Ben ḳulın ol ŧeh-i ḥübânım añup der mi ki âh
‘Acebâ **Nazmî** gedâdan ne ḥaber neyler ola
- fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

**Der baḥr-ı remel müseddes maḥbûn ‘arûz u ḋarb maḥzûf taḳṭi‘ eŧ fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün
fe‘ ilün der ḳâfiye mücerred**

- (1) Alla donanup ol gözi elâ
Alıla gönlümi nice bir ala
- (2) Cân virür ölmege yolına anuñ
Cânıla ol kim añâ ‘âŧiḳ ola

- (3) Gözlerüme o gözüm nûrınuñ
Ayağı tozı durur kuhl-ı cilā
- (4) Çün qadīmi qulıyam ol şeh-i hüsn
Dise ben qulına nola lālā
- (5) Şu gibi ‘āşık-ı didār durur
Nazmī her dilbere dil verse nola
- fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazīre 87

- (1) Yār ağıyarıla kim hemdem ola
Olur ol cāna cefā bāle belā
- (2) Cānıla sevdügi cānān kişinüñ
Cānına eylemese cevr dilā
- (3) Lām zülfi ile elif qaddi ile
Yāre kimdür ki diye hüsnile lā
- (4) Yok melāhatde nazīri anuñ
Var ide anı yaradan mevlā
- (5) **Nazmī**’nüñ cāñısın ey cānum sen
Saña cānum dise her dem o nola
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

- (1) Ol dilārām ki her dem dil ala
Dil virür her kes añā āh dilā
- (2) Dile derd olur eger kim dildār
Her kime olursa hemdem ola
- (3) Göñlüm egler degil aşla kimse
Āh o dildār o dilārām illā
- (4) Sevdüğim rūḡ-ı muşavver dūrür āh
Kimdūrür der añā ol resmile lā
- (5) Dil esirger degül āh ol dildār
Raḡm añā resm degildür zirā
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Der baḡr-ı seri' 'aruz u ḡarb maḡzūf taḡti'eş müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün der
ḡāfiye-yi mücerred

- (1) Şol kişi kim ḡalib-i dünyā ola
Āḡırun añār mı ola evvelā
- (2) Ola bu dünyāya şu kes kim ḡariş
Olur añā ol bir oñulmaz belā

- (3) Şuğlını dünyāya koyan kimsenñ
Āhireti cānibi yā Rab nola
- (4) Nefs-i hevāsıyla dūrür her kişi
Anca belāya kim olur mübtelā
- (5) Cām-ı mey-i vaḥdete düş **Nazmiyā**
Dilerseñ ḳalbe müdāmı cilā
- müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

Nazīre

[529b]

90

- (1) Eylerken ḥān u vişāle şālā
Yār beni firḳate niçün şala
- (2) Vay ne şafāyıldı vefā eyleyüp
Terk-i cefā eylese dilber nola
- (3) Dünyede cānān yolına ölmege
‘Işḳıla şol cān verene ‘ışḳ ola
- (4) Ölmege cānān yolına āḫiri
‘Āşıḳa müşkül mü gelür evvelā
- (5) Oldı bu **Nazmi**’ye yine belā
Gönlün alup göz göre bir pür belā
müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

- (1) Ğam yimesün ğayrı belâdan dilâ
 ‘ Işķ belâsına olan mübtelâ
- (2) Câm-ı şafâ olsa nazarda müdâm
 Cân u dil âyinesi bulur cilâ
- (3) Şu gibi şol meşrebi şâfi olup
 ‘ Āşık-ı didâr olana ‘ ışķ ola
- (4) Aç gedānuñ ne bilür hâlini
 Hüb ğıdâlarla olan mübtelâ
- (5) Şîve-yi reftârıla ser tâ ķadem
 Oldı baña ol ķadd-i bâlâ belâ
- (6) Çeşm ile zülf ü ķaddi dilberüñ
 Ķatline ‘ âşıkıların eyler şalâ
- (7) ‘ Işķıla cân naķdini cānāeye
 Cümle nişâr eylese **Nazmî** nola
 müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fâ‘ ilün

Müreddef der ķāfiye-yi müreddef bâ elif rā revî

- (1) Her dem o kim zārı idüp zār ola
Kim bile kim ne eleme var ola
- (2) Olmaz ebed ma' rifetile hüner
Anda kim biğayret ü bî' ar ola
- (3) Yoldaş o dur kimseye kim yanını
Bekleye kılıç gibi yār er ola
- (4) Hiç gerekmez ' arz ortada tā
İki kişi birbirine yār ola
- (5) Kimseye hayr itmez ebed **Nazmiyā**
Şer işe yilmek aña kim kār ola
- müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

Nev'-i diğ̄er der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

- (1) ' Işkıla şol yār olana ' ışk ola
' Işka talebkār olana ' ışk ola
- (2) Şāf dil olub şu gibi pāk olup
' Āşık-ı didār olana ' ışk ola

- (3) Nerd-i ğam-ı ʿışķa dūşüp derdile
Döne döne zār olana ʿışķ ola
- (4) Nār-ı ğam-ı ʿışķla leyl ü nehār
Göz göre yanar olana ʿışķ ola
- (5) ʿIşķ işi ħayrānı olup andan ħoş
Vākıf-ı esrār olana ʿışķ ola
- (6) Derd-i ğam-ı ʿışķıla **Nazmī** hemīn
Zār u dilfigār olana ʿışķ ola
- (7) Bār-ı girān-ı ğam-ı dehri kıoyup
Şöyle sebek/sebükbār olana ʿışķ ola
- müfteʿ ilün/ müfteʿ ilün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīġer der kıāfiye-yi mücerred incā mīz rā revī

94

- (1) ġitmese dilden yeridür ger belā
Çünkü çeker ʿışķa dūşenler belā
- (2) Dil ola mı ġuşşa vü ġamdan ħalāş
Ki oldı baña firķat-i dilber belā
- (3) Oldı döġinmez bir uzun mācerā
Kānlu yaşım veh ki ʿacebtür belā

- (4) Nice belā olmiya ser tā adem
K o l anemũn addi muavver belā
- (5) I amı hier eleme **Nazmiyā**
Oldı baa veh ki belā ber belā
- mũfte ilũn/ mũfte ilũn/ fā ilũn

Nazire

95

- (1) I amı āıa yekser belā
Hecr eleme lĩk acceptür belā
- (2) Derd ü am-ı zũlf ü addũn oldı āh
Bu dil-i bĩmāra belā ber belā
- (3) Fitne opar āmetũn itse ıyām
Rast dimi aa diyenler belā
- (4) Hep baa hecrũnde gelür am belĩ
Gice irer kiiye eker belā
- (5) Ba aı abdāl olayın ııla
Eyleyeyin azm ü reh-i kerbelā
- (6) I yolında yeme am **Nazmiyā**
Baına irdike senũn her belā

- (7) Ola sa'adet senün āhır nefes
Rūz-1 ezel didünse ger belā

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

[530 a]

Der baħr-1 ħafif 'arūz u ħarb maħzūf taḫṭi' eṣ fā' ilātün mefā' ilün fa' lün der ḳāfiye- yi
mücerred

96

- (1) Dilde tevḫīd anuñ ki zikri ola
Ḳalbi her dem bulur anuñıla cilā
- (2) Ḳalbi olur beri vesāvesden
İ' tiḳādı anuñ ki muḫkem ola
- (3) Tıtıcaḳ kişi işi yolından
Kimse ol yolda diyemez aña lā
- (4) Olıcaḳ bir tevekküli kişinün
Rızḳ için ğam yemez o hiç aşla
- (5) Lafz-1 **Nazmī** selāsetiyle eder
Nazmı güyā ki lulu- yı lālā
fā' ilātün/ mefā' ilün/ fa' lün

Der baħr-ı muzāri‘ şadr u ibtidā aħreb u haşv-i mekfūf u ‘arūz u ğarb maħzūf
tağġi‘ eş mef‘ ūlū fā‘ ilātū mefā‘ ilūn fā‘ ilūn der ħāfiye-i mücerred

97

- (1) Bu dehr-i pīrezen hevesinden geĉüp dilā
Hiĉ aña meyl eylemeyen merde ‘ ışĉ ola
- (2) ‘ Āĳıl ola o kimse ki fikr ide āĳırın
Dünyāya meyl itmek olur mu ol evvelā
- (3) ‘ Uĳbā ğamın yemez ebed añmaz o cānibi
Dünyā belāsına ola her kim ki mübtelā
- (4) İĳbāl-i dehrden kişi bir nefret etmekse
Yiter numune ħāl-i şehidān-ı kerbelā
- (5) Ma‘ nīde ĉāh olur kişi cāh-ı dehr-i dūn
Ol cāha ol ki düşe düşer ĉāha zī belā
- (6) Ma‘ nā yüzinde gözleri toymaz bir acdur
Şol çoĳ yemek yemekle olan dāyim imtilā
- (7) Merdüm o dur ki etmiye azār bir dili
Şānı mürüvvet ola anuñ luĳfila dilā
- (8) Añmaĳ gerek o ħāli ki var āĳır āĳiret
Tañdur ki evvelā diye bir kimse aña lā

- (9) Candan olan müdāvimi tevḥīd zikrinüñ
Virür demâdem âyine-yi albine cilâ
- (10) Dâyim varur şafâyıla bir özge vaḥdete
Tevḥīd zikrünüñ eylemeden ol ki ḥaz ala
- (11) Dünyâ heveslerün o ki terk ide **Nazmiyâ**
Pes andan özge aña sa'âdet daḥı nola
- mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mefâ' ilün/ fâ' ilün

Müreddef der âfiye-yi mücerred bâ elif râ revî

98

- (1) 'Uşşâ nasına o nigâruñ ki zâr ola
Kim bile ol ne resmile dilkeş nigâr ola
- (2) Her nâzı nâzikâne olur nâzenîn olur
Dilber ki diller almada bir şivekâr ola
- (3) Her demde zârı birle bu devr içre vay aña
Kim merd-i ğamda döne döne kârı zâr ola
- (4) Lazum gelür şu 'ış hevâsına düşene
Her demde yel gibi yele hep bîarâr ola

- (5) Bir b̄usesini ḡoremed̄um **Nazmiyā** daḥı
Yāruñ dehānı yoḡ dersem pes ne var ola

mef̄ ̄l̄ü/ fā̄ ilāt̄ün/ mefā̄ il̄ün/ fā̄ il̄ün

Nev̄-i d̄iger derān ḡāfiye incā n̄ün revī

99

- (1) ̄ Āşık o dur ki ḡan yaşı her dem revān ola
Her ḡandeyise ṡurmiya kendü revān ola
- (2) Her ḡandeyise āh-ı der̄ün bildürür o dem
Anuñ ki ḡahr-ı dehrile hep baḡrı ḡan ola
- (3) Olur semend-i devlete ānı s̄üvār o kim
Baḡtı hem̄in sā ādetile hem̄ inān ola
- (4) Devlet odur ki görmiye her giz fenā yüzün
Başdan beḡāya yüz ṡuta vü cāvidān ola
- (5) İrer taḡayyür āḡırı her kāmuranlıḡa
Bir kişı **Nazmiyā** nice bir kāmuran ola

mef̄ ̄l̄ü/ fā̄ ilāt̄ün/ mefā̄ il̄ün/ fā̄ il̄ün

Nazire

100

- (1) Ādemler öldürür o perī nice cān ola
Anuñ fedā yolına ḡönül nice cān ola

- (2) Şubḥ u şālī şevḳına kim sine çāk olam
Mihrüm o māha gün gibi ol gün ‘ayān ola
- (3) ‘Āşık odur ki cān vire ma‘ şūḳı yolına
Ma‘ şūḳ odur kim ‘āşıkına mihrībān ola
- (4) ‘Āşık odur ki neydüğünü āşikār idüb
Bezm-i belāda kārı demādem fiğān ola
- (5) Ānī gönül virür gören anı bu ānıla
Nazmī güzel ben aña derin anda ān ola
- mef‘ ūlū/ fā‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fā‘ ilün

Nazire

101

- (1) Bir dilrübāda ḥulḳıla kim ḥüsn ü ān ola
Anı sevr gönül aña rūḥum revān ola
- (2) Dilber odur ki ola miyānı güftārda
Dāyim anuñ kenārı revān der miyān ola
- (3) ‘Āşık odur ki āhı anuñ āteşin olub
Āḳar şu gibi eşki müselsel revān ola
- (4) Mihrün gönülde şaḳladuğum bilesin tamām
Ey māh o gün ki cümle nihānlar ‘ayān ola

[530 b]

- (5) Ey meh bu **Nazmî** bir gün ola göre gün yüzün
Farkı ferahla muttaşıl fırkadân ola

mef' ülü/ fâ' ilätün/ mefâ' ilün/ fâ' ilün

Der baħr-ı muzâri' aħreb Mu' aħħar (529 b-derkenar)

102

- (1) Dilber kim ola cevr ü cefâlarıla pür belâ

Müşkil belâdürür olasın aña mübtelâ

- (2) Cânâne yolına nola cân virsem âħiri

'Älemde 'aşıkā nedürür ölmek evvelâ

- (3) 'Işkı yolında eyler isem cânımı revân

Cân ile sevmişem ben o cânâneyi nola

- (4) Şol dilrübâ ki tolu içüb merħabâ ide

Anuñ laţif řab'ına devr içre 'ışķ ola

- (5) *Yek dem negired āh-ı derün **Nazmiyâ** řarār*

Bâ 'aşķ-ı dilrübâ ki dilem geşt mübtelâ

mef' ülü/ fâ' ilätün/ mefâ' ilün/ fâ' ilün

Müreddef der kıāfiye-yi müreddef bā elif bā revī

103

- (1) Şol dilrübā efendi ki ʿālīcenāb ola
Kul olan añā nice saʿādet meʿāb ola
- (2) Terk eyle varlıġuñ ki iresin vuşlata ġoñül
Varlıġ arada yoġ yire nice hiçāb ola
- (3) Yaş gelse ġözlerüme nola dūd-ı āhumdan
Bārān olur ne dem hevāda seġāb ola
- (4) Yüz sürmek elverirse ayaġuna dilberüñ
Şol dem virür ki külli vücūdım türāb ola
- (5) Nār-ı firāġ u leşker-i ġam birle milk-i dil
Nazmī nice yaġıla yıġıla ġarāb ola
mefʿülü/ fāʿilātün/ mefāʿilün/ fāʿilün

Nazīre

104

- (1) Mihrüñ ġoñülde nice bir ey meh nihān ola
Bir ġün ola ki ġün gibi olda ʿayān ola

- (2) Bir b̄usesine la^ˆ l-i leb-i r̄uḥ baḥṣuñuñ
Maḳṣ̄ud eger ki c̄anısa ^ˆömr̄üm rev̄ān ola
- (3) Ş̄ir̄in lebüñ fir̄āḳı ile ben ki c̄ān virem
Ferh̄ād gibi ȳād ola adım zem̄ān ola
- (4) Leyl̄i şaḥuñ hev̄ası ile ben ki ḥāk olam
Mecn̄un gibi cih̄ānda adım d̄āsit̄ān ola
- (5) **Nazm̄i** ki derd-i ^ˆıṣḳuñı dilde nih̄ān ider
Āhile āḥır ol dem ola kim ^ˆaȳān ola
- mef^ˆ ūl̄ü/ f̄ā^ˆ il̄āt̄un/ mef̄ā^ˆ il̄un/ f̄ā^ˆ il̄un

Naz̄ire

105

- (1) Dilber odur ki s̄im ten ü m̄ū miȳān ola
Şimş̄ād ḳadd ü gül ruḥ u ḡonce deh̄ān ola
- (2) Cevr ü cef̄ası az ola mihr ü vef̄ası çok
Fett̄ān-ı r̄ūzḡār ola ş̄uḥ-ı cih̄ān ola
- (3) ^ˆĀş̄ıḳ odur ki cismi za^ˆ ȳif ola r̄ūyı zerd
Ḳaddi ḥam olub āhı oḳına niş̄ān ola
- (4) Derd ü bel̄ā ü zecr ü ḡam-ı ḳahr̄ıla iş̄i
Ferȳād u āh u n̄āle v̄ü z̄ār u fiḡ̄ān ola

- (5) Şevkuñle s̄inemi ideyin şubḥ gibi çāk
Mihrũñ göñũlde nice bir ey meh-i nihān ola
- (6) Ğamzen kaçan ki dil dileye dilegi geçe
La' lüñ ne dem ki қanum nūş-ı cān ola
- (7) Қadrini bilmedüğüñe devrũnde **Nazmi'**nüñ
Biñ biñ nedāmet eyleyesin bir zemān ola
mef' ũlü/ fā' ilātün/ mefā' ilün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der қāfiye-yi mücerred ĩncā rā revī

106

- (1) Dersem yüzũñle alnuña şems ü қamer nola
Dersem dilũñle aғzuña şehd ü şeker nola
- (2) Şevқ-i ceb̄in ü ḥaddile mihr ü meh gibi
Kūyuñdan eylesem gice gündüz güzer nola
- (3) Seyr-i cemālũñile ki rüşen olur gözüm
İki gözüm desem saña nūr-ı başar nola
- (4) 'Āşıqlara ki ' arz-ı cemāl etmez olduñ āh
Kūyuñ ḥolarsa serbeser āh ey püser nola
- (5) Nazmı ki medḥ ider leb ü dendānuñı güzel
Nazmī anuñ olursa dürile güher nola
mef' ũlü/ fā' ilātün/ mefā' ilün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye-yi incâ elif revî

107

- (1) Bir kimseye gelüb ki musallaḡ ola belā
Her kande gitse bile gider her yaña belā
- (2) Göñül belāsıdur kişiyē ḡaḡ bu evvelā
Dünyā ġamıyla kim çekilür dāyimā belā
- (3) Aḡdan ḡarayı seçmez olur gözi ādemüñ
Dünyā ġamıyla kim çeke şubḡ u mesa belā
- (4) Sensin belāya düşmege ekşer baña sebeb
Sensin ḡaḡīḡatā baña olan dilā belā
- (5) Dāyim belāya şabr ide gör imdi **Nazmiyā**
K'olmaz cihānda kimse bilürsen bilā belā

mef' ülü/ fā' ilātün/ mefā' ilün/ fā' ilün

Der baḡr-ı kāmīl taḡḡi' eş mütefā' ilün mütefā' ilün mütefā' ilün mütefā' ilün müreddef
kâfiye bā vaşl mīm revî

108

- (1) Şanma anuñ ki senüñ gibi bu cihānda bir şanemi ola
Nice kāfir ola o kim anuñ daḡı göñli içre ġamı ola

- (2) add ü zülfüñile dehānuñ ki düşübdürür gönül ey şanem
Bu belālarile bu yoılığı varise anuñ eleme ola
- (3) ü na'ım-i vaşluña cānıla uzanur gönül nice demdürür
Bu cihān içinde kıyāmetüm aña cān viren iremi ola
- (4) Yüri zāhidā o gurūrı kim 'amelüñle yo saña feyz ün
Bu hidāyete kişi ermege meger ola hauñ keremi ola
- (5) Nola **Nazmiyā** nazār itse yār aña kim o cānıla dāyimā
ademi ğubārı olub anuñ ademinde bir idemi ola

mütefā' ilün/ mütefā' ilün/ mütefā' ilün/ mütefā' ilün

**Der baħr-ı müteķārib cüz'-i işlem ü cüz'-i sālīm tati' eş fa' lün fe' ülün fa' lün
fe' ülün der āfiye-yi mücerred**

109

- (1) Munzūrüm olma ol add-i belā
Bir malabımdur a' lādan a' lā
- (2) Bilsem nedür ben āh anuñ aşlı
Kim baña bamaz ol dilber aşlā
- (3) Güzeller ire almadı gönülüm
Ala göz ile ol dilber illā

(4) Zülfile addi lām u elifdür
Hüsniile yāre ya‘ ni bedel lā

(5) Dünyāya **Nazmī** meyl etmez aşla
İde hidāyet kime ki Mevlā

fa‘ lün/ fe‘ ülün/ fa‘ lün/ fe‘ ülün

Der baħr-ı mütedārik heme eczā maħbūn tatı‘ eş fa‘ lün fa‘ lün fa‘ lün fa‘ lün
müreddef der āfiye-yi mücerred mīm revī

110

(1) O ki bir güzele vara hemdem ola
Aña aña bedel nice ‘ālim ola

[531 a]

(2) Nice demdürür uş k’iderüz urub āh
Añavuz bu demi yine bir dem ola

(3) O ki bāıl ola aña olmaz o kim
Ola ha söze āyil o mülzem ola

(4) Kime olursa oınur keremi
Harm-ı kereme o ki maħrem ola

(5) Yöresine ebed varub uğramaya gel
O ki **Nazmī** anuñ keremi kem ola

fe‘ ilün/ fe‘ ilün/ fe‘ ilün/ fe‘ ilün

Der kâfiye-yi mütedârik cüz' -i maқта' u cüz' -i maḥbūn taḳti' eş fa' lūn fe' ilūn fa' lūn
fe' ilūn der kâfiye-yi mücerred

111

- (1) Manzâr aña kim bir mehveş ola
Bulur gözi ḥoş şevkıla cilâ
- (2) Almadı benim bu gönlümi âh
İllâ ki yine ol gözi elâ
- (3) Çün baña ḥayât anuñla durur
Cānum desem ol cānāna nola
- (4) Zülfile ḳaddi âh ol güzelūñ
Başdan ayağa bir özge belâ
- (5) **Nazmî** diler âh ol gözi elâ
Her gâh nice gönüller ala

fa' lūn/ fe' ilūn/ fa' lūn/ fe' ilūn

Ḥarfü'l-yâ

Der baḥr-ı hezec sâlim taḳti' eş mefâ' ilūn mefâ' ilūn mefâ' ilūn mefâ' ilūn der kâfiye-
yi mücerred yâ revî

112

- (1) Öliser sen degilsen ḥod olısar tâ ḳıyāmet ḥay
Gel imdi mevtüñi fikr eyle her gâh olma gâfil hey

- (2) Neden iqbāl ü cāh u māl u mülk-i dehre dil virmek
Bilürsin çünkü hālūndür muḳarrer ʿāḳıbet her şey
- (3) ʿAceb görmez mi dünyā devletine ğırre olanlar
Ki çok key bağrına ḳahr odı birle dehr urubdur key
- (4) Yigitlik çāğı kim faşl-ı behāra beñzer āh ammā
Yigitler ḳocalıḳ düşgünligüdür mişl-i faşl-ı dey
- (5) Suḳūn üzre olub şimdengerü **Nazmī** hevādan ğiç
Nice bir gūş-ı şavt-ı ney nice bir nūş-ı cām-ı mey

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

Nazire

113

- (1) Eyā ğāfil nice bir ğaflet işbu ʿālem içre hey
Niçün olmayasın bir ḫāʿ at üzre olduğınca ḫay
- (2) İñende olmasun iqbāle mağrūr ehl-i ʿünvān kim
İdübdür döne döne defterin devr ancanuñ hey ḫay
- (3) Cihāndur bu ğam u şādī uluya kiçiye birdür
Dem olur gey ulu key bağrına nār-ı ğam urur key
- (4) Bizi bir āşinā gelse yem-i ğamdan ḫalāş etse
Bize ḫaḳ virse irişe o bir ḫıẓr-ı Ḥoceste pey

- (5) Kişi hâk olmadın kendözini bilmek gerekdür hâk
Muqarrer hod olur aşlına rāci' **Nazmiyā** her şey

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

114

- (1) Libās-ı 'adlūni halka tazallümden hazer kııl gey
Ki ey hüküm işi çok ki bağına ol hâl idibdür key
- (2) Mürüvvet ide gör gör hâtemi kim añulur dāhı
Eger çi hâtemün bu dūr idübdür defterini tay
- (3) Nice bir 'izz-i dehre gırre olmak mevtün añ mevtün
Gel imdi 'ākıl işin işle gâfil olma andan hey
- (4) Sa' âdet aña kim ehl-i şekâvet yolını koyub
İrüb fazl-ı hüdâya ilede rāh-ı hedâye pey
- (5) Memātuñdan teğâfül kıılma dāyim ol hazer üzre
Hayātuñda demâdem zikrün olsun **Nazmiyā** yâ Hayy

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

115

- (1) Leb-i cānbahşı nuṭkı mürde 'uşşâkı eyler hay
Sa' âdetdür hey ol 'İsî demile hemdem olmak hey

- (2) Ne hoş hâletdürür bu kim müdâm içdikce her pîri
Civân eyler hemân dem şol şafâ vü şevk zevk-i mey
- (3) Derûnhâletin yâd etdürür ‘ışk ehlinüñ her dem
Şafâ vü şevk ü zevkıla şadâ-yı ‘ud u çeng ü ney
- (4) Giyicek egnine şûfî donanub cübbe-yi şûfî
‘Avâm âsâ uş it nefsine uyub gırre olur gey
- (5) Sa‘ âdet aña kim **Nazmî** bu dünyâ devletin koyub
Hemîşe yâr ide mevtin cihânda olduğunca hay
- mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün

Nazîre

116

- (1) Şafâ sürüb müdâm içsek senüñle ey nigârum mey
Demâdem cûş idüb gûş eylesek âvâz-ı çeng ü ney
- (2) Lebüñden şâdır olan her kelâmuñ luţfi her demde
İder her ‘âşık-ı dil mürde-yi ey yâr-i cânım hay
- (3) Benüm cânım leb-i la‘ lüñde olan hâlünüñ reşki
Olubdur ‘âşıkun cânında haqqâ göz göre bir key
- (4) Benüm mâhum güzeller şâhısın sen çünki gün gibi
Ten-i şîmîñe zerrîn benekler gey yaraşır gey

- (5) Şehāda **Nazmiyā** sultān Süleymān gibi bir serv
Ebed görülmemişdür defter-i hātem olaldan ʾay (derkenar)

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

[531 b]

Nev'-i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā dāl revī vü elif redif ü yā vaşl

117

- (1) Anuñ kim dāyimā luṭf u mürüvvet ola mu' tādı
O yüzden eller içre eylükile añılur adı
- (2) Sa' ādet aña kim her gāh māyil ola bir ḥayra
Ne dem kim añıla adı ola hep ḥayrıla yādı
- (3) Müyesser ide Ḥaḫḫ gönli murādın aña kim dāyim
Görüp ḥoş ḥāṭır ide bir zelīl ü zār u nāşādı
- (4) Görür bir ehl-i luṭfuñ luṭfun ol kim aña ḥıdmetle
Ola bir boynı baḡlu bendesi mānendi münḳādı
- (5) Neye yarar düşünmek **Nazmiyā** emvāl ü evlāde
Kişiye fitnedür ḥod şübhesiz emvāl ü evlādı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

- (1) Ezelden şan' at-ı ıŝķuñ benüm ' âlemde üstâdı
Hemân efsânedür ol şan' atıñ Ferhâda isnâdı
- (2) Düşüp ' ıŝķına bir ŝîrîñ lebüñ Ferhâdveş göñlüm
Demâdem ' ıŝķıla eyler anuñ yâdile feryâdı
- (3) O ŝîrîñ lebden ayru küh-ı ğamda kim ider feryâd
Kaya yanķusına almaz göñül feryâd-ı Ferhâdı
- (4) Olup serkeşte her dem zerreveş mihr-i hevâsıyla
Diler her dil ki ola ol yüzi ħurŝîdüñ feraĥŝâdı
- (5) Dâlâletden ħalâŝ olam der-i tevĥîde yol bulam
Hidâyet eylerise ben ķulına **Nazmiyâ** hâdî
- mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ mefâ' îlün

Nev' -i diĝer der an ķâfiye incâ râ revî muķaddem (derkenar)

- (1) Ola devr içre ol kim derd merdinüñ ŧurup zârı
Demâdem ŧurmaz iyler döne döne derdile zârı
- (2) Ħalâŝ olur hemîn bâr-ı belâ vü derd-i dünyâdan
Muķârin ola luħfila añâ kim yârî-i bârı

- (3) Düşen bir ğurbete elbet düşer bir hasrete imdi
O hasretten olur hep āh u girye dembedem kārı
- (4) Yerile añmaz ehl-i cāh çāh-ı kabri zīgaflet
Gözetmezler k'ola eylükle her birinüñ āşārı
- (5) Gözetmezler faķır olanları ihsānıla **Nazmī**
Bu dünyā ehlinüñ birbirinedür yine işārı
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

120

- (1) Ola devr içre nerd-i derdüñ ol nāçār kim zārı
Demādem döne döne derdile olur işi zārı
- (2) Hüdā gönli murādın vire raḥmet ide luḥfuñdan
O kim hoş ḥatır ide göricek bir zār u nāçārı
- (3) Kerm ehli mürevvetkānidür ol kimse kim görüp
Hemīşe dilhoş itmekde ola her bir dilefgārı
- (4) O tül-i emelde ola tura dāyimü'l- evķāt
Olur anuñ demādem bātıl u bīhūde efkārı
- (5) Günah itdükçe ol kim kılmaya her giz bir istiġfār
Olur anuñ hemīşe her günehde veh ki işrārı

- (6) Demâdem bir kiři kim gūř ura aŗbâr-ı aŗyâra
Anuñla ‘âmil olup yöreye uŗratmaz eşrârı
- (7) Degildür vâkıf olmaŗ **Nazmiyâ** bir vechile ķâbil
İder her kimi kim olursa ĥayrân ‘ıřķ esrârı
- mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün

Nev‘-i diğer derân ķâfiye incâ râ revî mu’ahŗer

121

- (1) Beni yok yerine koyup benüm ol ‘ömrümñ vârı
Beni zâr eyleyüp her dem baña âĥ itdirür zârı
- (2) Benüm ol nâzeninüm gerçi bir pür nâz nâzıkdür
Velikin yâr idinür her ĥaşın ü tünd aŗyârı
- (3) O yârı âĥ o yârı bilse âĥum nâr-ı ĥâbından
Baña baŗtum olurdı yâr iderdi devletüm yârı
- (4) O dilber alıla dil murġın alur bâġ-ı ĥüsnünde
Anuñ bir aġ olupdur ķara zülfinüñ o her târı
- (5) Delüp sînem dilüm iki dilüp âĥır helâk eyler
Cefâ tîriyle ol dilber bu ben zâr-ı dilefgârı

(6) Kişinüñ bile sinesine çünküm bir kefen giydür
Ne ıŝŝı andan āhır yoğ olıser cümleten vārı

(7) Senüñ şol dürr-i meknün gibi cevher sözlerüñ **Nazmî**
İriŝse güş-ı ŝāh-ı kānbağŝa gāh geh bāri

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i diğeri derān kâfiye incā zā revî

122

(1) Senüñçün itse ağıyārile ' aşık cenge āğāzı
İder şan dīn için küffār birle ceng bir gāzi

(2) Güzellik Mıŝrınun sen Yūsufisun çünki sulţānum
Güzeller cem' inün sensin güzellik birle mümtāzı

(3) Demādem çeşmüne kıan itdürürse ğamzıla ğamzeñ
' Aceb mi hemdem idinmiş ol anuñ gibi ğammāzı

(4) Olubdur çün senüñ ' aşkuñ hümāsı birle hem pervāz
Göñül ŝāhini her dem nola itse yüce pervāzı

(5) Baña ol bî vefā ol pür cefā her gāh **Nazmî** āh
İder şol ħadden artuğ cevri ħadden artarur nāzı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev^ç-i dīger derān kâfiye incā sīn revī

123

- (1) Bilürsün ey perī ḥod dīv ızlāl itdigin nāsı
Niçün yanuñdan etmez sen cüdā aḡyār-ı ḥannāsı
- (2) Nazar kııl gel benüm cānum lebūñ hecriyle gör ḡamdan
Gider mi bādesiz bir dem gönñül mir 'ātınuñ pāsı
- (3) Çemen ḥaṭṭ ile sünbül ca 'd ile gören yüzüñ alnuñ
Görür bir yerde nevrüz ile nüvez Hıẓr u İlyāsı
- (4) Çemende cünd-i dey çün ḥāricīdür kesr için anı
Bahār anīde süsenden 'alemler çekdi 'abbāsı
- (5) Bu **Nazmī**'nün eyā şīrīn dehen la' lūñ firākıyla
Deler Ferhādveş daḡı vü taşı eşki elmāsı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev^ç-i dīger derān kâfiye incā şīn revī

124

- (1) Anuñ kim secdegāhı ola ey meh işigūñ taşı
Yeridür rif atile göge irürse eger başı
- (2) Helāk olmak muḡarrerdür ḡam-ı ' işḡuñla āḡır dil
Elinden degme derdile anuñ kırtarmaz ol başı

[532 a]

- (3) Ğamuñıla şöyle üns etmişdürür dil cānıla cānā
K'olubdur birbirinüñ cānıla dilden qarındaşı
- (4) Ulu ni' metdürür ' aşıklara bu cānib-i haqdan
Degildür h̄ān-ı ' ışq ey müdde' i her kişinüñ aşı
- (5) İrerdı vaşluna cānānenüñ cān şübhesiz **Nazmī**
Vücuduñ arada göz göre olmasa eger nāşī
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazīre

125

- (1) Kişinüñ vāqıf ola şöyle kim sırrına bir nāşī
Belāya uğrar ol yüzden anuñ hey göz göre başı
- (2) İki kes bir yire gelse üçinci olma gılzetdür
Hoş olmaz kimsenüñ başı anuñla ol k'ola nāşı
- (3) Olur h̄āli mükedder olmaz aşla ğuşşadan h̄āli
O kim yolsuz iş ide yöriye her gāh yoldaşı
- (4) Degildür ğayret ol kim bir hasīsüñ h̄ıdmetde idüp
Yiye biñ minnetile sofrasında bir qaşık aşı

- (5) Odur 'âkı1 ki bu dehri ħarâbâbâdda her giz
Binaya düşmekile ħomıya taş üstine taş
- (6) Ĥaħîħatde o dur 'âşıħ ki şâdıħ ola 'ışħında
Gözinüñ aħa her dem ħandeyise ħanla yaşı
- (7) Bilür bir dürr-i meknün olduħun ehl olan nazmuñ
Bu **Nazmî**'nüñ oħınsa her ne dem nazm-ı güherpâşı
- mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diħer derân ħâfiye incâ ħâf revî

126

- (1) Müdâm ehl-i şafa bezmünde bir dilber gerek sâħî
K'ola destinde zerrîn câm simîn sâ'id u sâħî
- (2) Nigârum bir şekker güftâr u şirîn leb şanemdür kim
Cihân Ĥüsrevlerün Ferhâd idüpdür ħüsn-i aħlâħı
- (3) Nigârum gibi 'âlemde benüm ey dil nigârum yok
Nigârũñ var benüm gibi hezerân lîk 'uşşâħı
- (4) Reh-ı 'ışħ u muħabbetden şaħın çıħma ki 'âlemde
Ĥişinün bir eyü adı dürür ancaħ ħalan bâħı

- (5) Ğazel fenninde sen **Nazmî** Nizâmî tarzını gözle
Dilerseñ nazm-ı dürbâruñ müşerref ide âfâkı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lām revî

127

- (1) Be hey zālīm giyüp gül gibi her dem cāme-yi alı
Nice bir idesin cānile dil almağıçün ālı
- (2) Lebün şehd-i şifā ruḡlaruñ verd-i ter ü tāze
Senün mişlüñ mi vardur hey gülüm balım Ḥüsni Bālî
- (3) Delürdüm rüy-i zībāñı göreldeñ nola ger bir dem
Diseñ ' ışık ola aḡvālün nedür hey Rüm abdālı
- (4) Ḥarīm-i Ka' be-yi kuyuñda vaşluñ ' ıydı şevkına
Benüm kılem tapuña cān virüp qurbānlar olmalı
- (5) Senün dür dişlerün vaşfını nazm itmekde nāziktir
Bugün ey la' l[-i leb] olmaya bu **Nazmî**'nün emşālî

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nazire

128

- (1) Ruḡ-ı gülgünüñ üstünde göreldeñ şol siyeh ḡālî
Göñül anuñ ḡayālinden degildür bir nefes ḡālî

- (2) Leb-i la' lüne kand ü qaddüne ey serv vü şah-ı gül
Müdām öykünmegün var mıdur andan dādı vü dāli
- (3) Düşelden senden ayru derdile bimārüzār oldum
Nigārā katı düşvār oldu ben āşiftenün hāli
- (4) Eşigünde beni ger bende olmağa qabul itseñ
Bulurdum bende şahum devletünde ' izz ü iqbāli
- (5) Cihānda Vāmıq u Ferhād u Mecnūndur bu hāl üzre
Benüm cānum senün ' işkuñla bu **Nazm̄inūñ** emşāli
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

129

- (1) Degil hāli hayāli çeşm ü dilden dilberün hāli
Beni meftün idipdür ol nola sen ' āşkuñ hāli
- (2) Nola fettānlığıla diller alsa göz göre anı
Fiten fenninde çün bir danedür ol dilberün hāli
- (3) Dehānile miyānı varlığıun bilmez nigārınuñ
Hemān yok yire ider anı iden kıylile qāli
- (4) Ten-i şimin yāri la' l-i şirinile vaşf itmek
Qaruşturmaq gibidür birbirine südle bāli

(5) Şağın aldanma devrũ ey gönũl nekrile ālına
Cihāndan kām alam dirseñ ele al bāde-yi alı

(6) Bu devr-i çarḡ fānũs-ı ḡayāle beñzer ey dil kim
Kişiyē bir dem içre gösterür biñ dürlü eşkālī

[532 b]

(7) Sa' ādet **Nazmiyā** ḡaḡ cānibũnden bir hidāyetdür
Kişinũñ fayide virmez añā sa' yī vü ihmālī

mefā' īlũn/ mefā' īlũn/ mefā' īlũn/ mefā' īlũn

Nev' -i diğē derān ḡāfiye incā mīm revī

130

(1) Hedā ehlinũñ olmaz bir sũkũnı birle ārāmı
Geçer yel gibi yelmekde demādem şubḡıla şāmı

(2) Zihī ḡayf añā kim bir nesne taḡsilinde olmayup
Giçe āvārelik birle hevāda her dem eyyāmı

(3) Murādın vire ḡaḡ ol devlet ehlinũñ ki raḡm idüp
Murāda irgöre bir faḡr birle zār u nākāmı

(4) Bulur neşv ü nemā ḡaḡḡā sa' ādet birle ' ālemde
Kimũñ kim dāyima bir ḡayrıla yād oluna nāmı

- (5) Geçer yel gibi yelmekde demâdem rûzgârı hep
Hevâyile heves **Nazmî** kıomaz âdemde ârâmı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Nev'î-dîger derân kıâfiye incâ nûn revî

131

- (1) Bir ehl-i luţfuñ anuñ kim eline gire dâmâni
Hâlâş iyler hemîn eldarlığında ol giribâni
- (2) Düşüp ayağına yüz sürmekile bir murâd olur
Eline gire her kimüñ ki bir luţf u kerem kânı
- (3) Ne yerde görse bir üftâdeyi hâk-i mezelletde
İder bir şefkat anuñ kim ola kıalbinde îmâni
- (4) Vuķûfunda kemâlile beher hâl olmağıla zâr
Olur esrâr-ı 'ışkuñ her kışı elbette hayrâni
- (5) Sefer âlemine düşmek bir âdem ihtiyârıla
Hemân ol göz göre bir oda atmaķ gibidir cânı
- (6) Sa' âdet âña zî devlet ki bulur 'âkıbet rahmet
Mukârin ola luţfıla âña kim rahm-ı Raħmânî

- (7) Olur ey **Nazmi** cevher haq budur kim hadd-i zātında
O zāt-ı hoş şafātuñ kim ola luḡ u kerem şānı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

132

- (1) Kılursun mübtezel ey çarḡ gerçi ehl-i ' irfānı
Virürsin cāh ile her cāhile ammā ki ' ünvānı
- (2) Sen itdügüñ cefāyı kimse itmez ey çarḡ
Meger kim ' aşık-ı miskine yine kendü cānānı
- (3) Refāhiyyetde her küstāḡ olan nādānlar ammā kim
Geçer zilletile her mahcüb olan dānālar ki anı
- (4) Faḡır olanlara bu ehl-i dünyā iltifāt itmez
Yine cinsine olur her birinüñ luḡ u iḡsānı
- (5) Cihānda her belā vü derde şabr āsāndurur ammā
Kişiyē müşkül olur ḡayret-i emşāl ü aḡrānı
- (6) Cefā vü cevri le döne döne dolapveş **Nazmi**
Nice bir inlede bu devr-i dūn ben zār u giryānı
- (7) Dilerseñ mübtelā olmayasın ālām-ı devrāne
Kānā' atdür cihān içre o derdüñ yine dermānı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

- (1) Şu resme hüsni ü anı var nigârũ kim gören anı
Göñül virür aña gördüğiden biihtiyâr ânî
- (2) Cihân içinde ‘ aşık oldurur kim qalmayup cāna
Bugün ‘ ışkıla cānānı yolında terk ide cānı
- (3) Cihân içre ki mecnūn peyk-ideşt-i ‘ ışkı evvel
Bugün sensin müşerref iyleyen ey dil bu meydānı
- (4) Dilerseñ derde dermān derd-i yāre yār ol ey ‘ aşık
Cihānda ehl-i ‘ ışkuñ derd-i yār olur çü dermānı
- (5) Ne baħr olur senũñ řab‘ uñ ki **Nazmî** neşr ider dāyim
Nigârũñ vaşf-ı dendānunda hoş nazm-ı dür efşānı

mefā‘ ĩlũn/ mefā‘ ĩlũn/ mefā‘ ĩlũn/ mefā‘ ĩlũn

- (1) O cānānda görüp ol hüsni ü anı sevdi cān anı
Perî şanur gören ādem o cānum cānı cānānı
- (2) O vechile güzellik kim var ol güzelde yok mişli
O yüzden hüsni ile oldur bugün bir Yūsuf-ı şānî
- (3) Baña hüzni ile Ya‘ kũb u aña hüsni ile Yūsuf der
Gören ben dil perişānı hem ol yār-ı perî şānı

- (4) Baña dīvāne ādem aña ādem cānı der gören
İde dildār-ı perī şanı dağı ben dil perīşānı
- (5) Yolunda ölmege ben cān virürsem nola cānānuñ
Revāndur yolına ma' şūkuñ pes ' aşıkuñ cānı
- (6) O kim haṭṭ-ı ğubār-ı la' l-i yāre vāķıf olam der
Ķalur ḥayretde ol yüzden olur ğāyetde ḥayrānı
- (7) O serv-i gülruḥuñ her dem bugün gülzār-ı kūyında
İder ' ışķ ehli bülbülveş hezār āhile efgānı
- (8) Benem **Nazmī** ki nazm-ı dūrfeşānum birle meşhūram
Benüm Nazmī diyü adum añanlardur keremkānı
- (9) Beni Ya' kūbveş ḥūznile giryān eyleme dāyim
Saña ey Yūsuf-ı şānī ola tā her eḥad şānī

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazīre

135

- (1) Sever her ' aşıkuñ cānı gibisin sen şūḥ-ı cānānı
Perīsın sen hey ādem cānı sensün ' aşıkuñ cānı

[533 a]

- (2) Demādem cevr idersin cānına ben dil-i perīşānuñ
Her ādem cānı budur sen perī şān dilberüñ şānı

- (3) Nice gün nice aydur gün yüzüñden dūram ey māhum
Demādem ʔanmı irgürsem göge feryād u efgānı
- (4) Benüm Yūsuf cemālim yine sensin göz terāzudur
Bugün sultān-ı Mıŝr-ı hūsn olan ol Yūsuf-ı ŝānı
- (5) Eyā Yūsuf cemālim ey meh-i Ken' ānum elkıŝŝa
Ŗeker leblerle sensin sen melāḥat Mışrı sultānı
- (6) Ḥaṭṭuñ birle gözim nūrı ḥadüñ bir ḥad kitābıdur
Gören miŝbāḥ-ı hūsn oḥur o hūsn-i ḥaṭṭıla anı
- (7) Ŗeh-i iklīm-i nazm olduđı demden dūr gibi pürdür
Bu **Nazmı** bendenüñ şol bek güzeller birle dīvānı
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazıre

136

- (1) Bilür cānā lebüñden buse alan lezzet-i cānı
Bulur her dem senüñle hemdem olan ḥazṣ-ı ruḥānı
- (2) Ḷapuñ daru ŝ- ŝifā sende bu ben bīmāre tımār it
Bulur her ḥaste dil çünküm bu der de derde dermānı
- (3) Ne dirlik bañā ṭapuñsuz beni dūr itme ḳapuñdan
Eyā ' İŝı nefes sensin bu ben dil mürdenüñ cānı

- (4) Cihân teng oldu sensüz başum ey pâdişâh-ı hüsn
Gül olmayınca olur bülbülün pes bağ zindânı
- (5) Ayağun toprağından tek benüm bir dirligim olsun
Ölürsemde gerekmez hıızr elinden âb-ı hayvânı
- (6) Mey-i hecrün humârun def için şun câm-ı vaşluñ kim
Gönülden def ide tâ ğuşşa vü âlâm-ı devrânı
- (7) Kapuñdan def idüp ağıyarı ‘uşşâka vefâlar kııl
K’ola ey pâdişâh-ı hüsn saña her ehad şanı
- (8) Gel inşâf it bu **Nazmî** senden ayru nice sağ olsun
Ki ol dil hastenün ‘âlemde sensün ey perî cânı
- (9) Sa’ âdet şol kişinün kim işigün bekleye dâyim
Zihî devlet anuñ kim hıdmetünde giçe her anı
- mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün/ mefâ’îlün

Nev’-i diğer deran kâfiye incâ hâ revî

137

- (1) Demâdem cân u dilden zıkr ide her kim ki Allahı
Anuñ Allah olur her gâh luḫfı birle hemrâhı
- (2) Sa’ âdet aña kim şahlar kapusı kulluğın koyup
Ola dâyim penâhı ol hüdânuñ yüce dergâhı

- (3) Ebed yok nef'i çün 'uqbāya belkim var ziyānı pes
Nider bir kişi ya dünyada 'izz ü devlet ü cāhı
- (4) Ola her kim ki dünyā [ehli] olup t̄alib-i dünyā
Anuñ olmaz diriğā cānib-i 'uqbādan agāhı
- (5) Bu **Nazmī** kuluñı kırtar d̄alāletden hidāyet kı
İlāhī ey kamu halkuñ penāhı şāhlar şāhı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev'-i dīger deran k̄āfiye incā yā revī

138

- (1) İdüpdür gün yüzüñ hecri gözüme tar dünyāyı
Benüm māhum firākuñ aldı vah ben zār u şeydāyı
- (2) Bañā mihr iyleyüp pür şevk iderdüñ bu hazīn göñlüm
Benüm māhum eger sen olmasan gün gibi hercāyı
- (3) Diriğā künc-i firqartde vişālüñ hasreti birle
İki gözüm göz elden çıkdı āh ağlayı ağlayı
- (4) Murādım bu ki ayağüñ tozına yüz sürem bir gün
Efendi ben k̄ulıñ iyler tapuñdan ol temennāyı
- (5) Bu dünyāda senüñle hemdem olmağdur murād ancak
Baña sensiz benim 'ömrüm gerekmez işbu dünyāyı

(6) Bu **Nazmî** ' aşığı hecrüñle öldür dil behey zâlim
Anı vaşluñla ihyâ kı l esirge gel o şeydâyı

(7) Gözim nûrı güzel ruhsâruñı seyr itmege şevkı
Meh-i berdüñ tamam ah añma mihr-i ' âlemarâyı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

[533 b]

Nazîre

139

(1) Senüñ kim tãña qor şol şems yüzüñ şevkı bedr ayı
Aña baqdurma gözi degmesün ağıyâr-ı bed râyı

(2) Gözim nûrı yüzüñle alnuña beñzer disem olur
Güzellikde meh-i bedrile mihr-i ' âlemarâyı

(3) Hâkıqatde göge peyveste itmekdür benüm mahum
İşigüñde saña irgöribilmek âhile vâyı

(4) Döküp gögsün derünî â hider derdüñle ' uşşâquñ
Nedem bir bezm-i meyde diñlese şavt-ı def ü nâyı

(5) İdersüñ şevk ile her câyı rüşen gün gibi her gün
O yüzden dirler ey mâhum saña gün gibi hercâyı

(6) Temettu' dur ne şübhe ' ömrden hoş aña kim her dem
Alur zülfüñden ol bû-yı ' abîr ü ' anberäsâyı

- (7) Nigārā şol güzel ayağũña çirkün yüzün **Nazmî**
Sürerse ger deger devlet yüzünden hażzıla pâyı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazîre

140

- (1) Senũñ mihrũñ idüp sergeşte mihr-i ' âlemārâyı
Gezer her gün seni arayı arayı her arayı
- (2) O kim gün yüzün ay alnuñ göre ' âlicenābuñda
Göge irgürür ol şevkıle ol dem hevâyıla hâyı
- (3) Bu yüzden ey meh-i bîmihr mihr-i ' âlemārādur
Saña manend hercâyı ki rüşen ide her câyı
- (4) Düşen ' aşık eyā ma' şük cānum hecrũñe ğamdan
Demādem eksük itmez hadden artuğ āhıla vāyı
- (5) Virür cāna meşām cānıma hoşbū ne dem añsam
Senũñ zülf-i semensâyıla haţt-ı ' anber āsâyı
- (6) Virürdi devlet el **Nazmî**'ye ' izzetden alurdi pây
Sa' ādet birle degse yüzine sen dilberũñ pâyı
- (7) İder pür cüş ' uşşâkı nigāruñ şevkine ani
Ne dem nâyı ele alup serāğāz eylese nâyı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i dīger kâfiye bâ vaşl u ħurūc elif revī

141

- (1) Beni āşufte itdi bir nigā[r]uñ naqş-ı zībāsı
Kim anuñ deyr-i ħüsn içre bulunmaz mişl ü hemtāsı
- (2) Dil ü cān bülbülin āşufte vü şūrīde ħāl itdi
Leţāfet gülsitānınuñ yine bir verd-i ra' nāsı
- (3) Ne hoş 'ālem ne şīrīn demdür ey dīvāne dil dāyım
Güzeller ħüsrevi ferhād-ı bālinüñ temāşası
- (4) Dilerseñ yād ide aduñ irişdü göge feryāduñ
Güzeller şāhı ferhāduñ gönül olduñ çü şeydāsı
- (5) Cihān içre zihī ferħunde t̄ālī' **Nazmiyā** şol kim
O māh-ı burc-ı ħüsnüñ āsitānı ola me'vāsı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i dīger kâfiye bâ redif ü vaşl ĩncā nūn revī vü vāv redif ü yā vaşl

142

- (1) Ben ol Leylī cemālūñ k' olmuşam 'ışķıla Mecnūnı
Gören fettān gözün anuñ olur ānīde meftūnı
- (2) Revān teslīm-i cān idüp sever cān ile 'āşıķlar
O zülfi cīm ü ol addi elif ol ķaşları nūnı

- (3) Budur şükürüm gönül kim küşe-yi firqatde bir lahza
Çomaz hâli hayâl-i yâr ben hâli digergünü
- (4) Nice olmaya her dil murğı dildârũ şikârı kim
Hümâ pervâz bir şahbâzdur zülf-i hümâyũnı
- (5) Nigârũ zülf [ü] dendânun şağın vaşf itme nâdâna
Nişâr itmek ne lâzum hâke **Nazmî** dürr-i meknûnı
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Nazîre

143

- (1) Gören 'ışkuñla ey leyLî şıfat ben qalbi mağzũnı
Hemândem yâd ider âşufte vü dilhaste mecnũnı
- (2) Nigârâ Yûsuf-ı Ken'ân Mışrı yâd ider filhâl
Görenler sende bu vechile hüsñ ü qadd-i mevzũnı
- (3) Dönersin hüsñile bir gonce-yi terlikde geydikce
Çâba-yı sebz içine câme-yi âl ile gülgünü
- (4) Nola bezmünde zâri birle dögsem def gibi gögsüm
Budur naqş-ı nigâra karşı 'uşşâkuñ çü kânunı
- (5) Bu **Nazmî** gibi şâhum boynı bağılu bende itdũñ sen
Leb ü dendânıla yâqût-ı nâbı dürr-i meknûnı
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ yâ revî

144

- (1) O dildârũ dilâ her dem hevâ-yı zülf-i müşgîni
‘ Acep sevdâlara yelter bu ben âvâre miskîni

[534 a]

- (2) Ser-i zülfi o dildârũ belâ başıdurur gerçi
Melaḥâtkânidür ammâ şorarsañ la‘ l-i şîrîni
- (3) Beni gördükce peyveste kaçın çatup o cânânum
Cebînin çîn idermiydi baña ger olmasa kini
- (4) Dilâ gülruḥları şevkıyla dildârũ serâgâz it
Ki bülbüller hezârân ideler ol şavta taḥsîni
- (5) Leb-i la‘ l ü ruḥı vaşfında **Nazmî** dembedem söyler
Laṭîf elfâz-ı şîrînile ḥûb ebyât-ı rengîni

mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün

Nazîre

145

- (1) Görenler Ḥüsrevâ sende o nâzik la‘ l-i şîrîni
Sever cânile sen cânâmı sen nâzik nigârîni

- (2) Hevā-yı zūlf-i müşğīnūñ ider sevdādan āvāre
Benüm gibi nice āşufte vü āvāre miskīni
- (3) Belā-yı ʿışk def ine hemān irincedür tıgūñ
Ki zīra āteş-i sūzān bulur ābile teskīn
- (4) Göze göz hüsñüñ āyīne yüze yüz olur āyīne
ʿAcep ol aşılacak kimden öğrendi bu āyīni
- (5) Eger bir buse ihsān eylese cānydı **Nazmī**'nūñ
İdüp luṭf ol güzeller hüsrevinūñ laʿl-i şīrīni

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

Nevʿ-i diğer der an kâfiye incâ fâ revî vü vāv redif

146

- (1) Giyicek engine şūfī donanup cübbe-yi şūfī
Diler kim görenūñ ola şafā vaşfiyla mevşūfī
- (2) Hāsīs olan ki mālın degme yire varup itmez şarf
Anuñ her gāh olmaz yire olur cümle maşrūfī
- (3) Zamānuñ ekşer ehl-i hükmi nehy-i münkeri koyup
Diriğā itmez olmuşlardur aşlā emr-i maʿrūfī
- (4) Biri erkān-ı dīvānuñ ki zulm idine ʿādet
Diriğā olur ol ʿādet anuñ kânūn-ı meʿlūfī

- (5) Sa' âdet **Nazmiyâ** ol şâhib-i devlet olanuñ kim
Ola şerr ehli olan kandeyise cümle maḥzûfi

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diğ er kâfiye bâ kayd u vaş l incâ bâ revî vü râ kayd u yâ vaş l

147

- (1) Nigâr için nola ağıyâra ' uşşâk ursalar ḍarbi
Ki dîn için müslümânlar ider küffârile ḥarbi
- (2) Beni taşlarla taşlar gören ol sengîn dilidür kim
Bu dilber sevdürür dildâdesine kendüni ḍarbi
- (3) Hemîn cev r ü cefâ-yı dilberile dilde ' uşşâkuñ
Demâdem eksük olmaz ḥadden artuḡ ğuşşa vü kerbi
- (4) Kâmer kim yıl on iki ay ider seyr ü sefer ṭurmaz
Şanâsın şeh Süleymândur ṭutubdur şarkı vü ğarbi
- (5) Mey-i şafî açar gül gibi şâfi ' aşıkuñ gön lün
Velikin **Nazmiyâ** şūf ilerüñ ekş er o tek cerbi
- mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diğ er deran kâfiye incâ lâm ḥarf kayd

- (1) Dilüñ düzd olduğunda kimsenüñ kim yokdurur selbi
Anuñ lâzumdurur dildâr dâr-ı zülfüne şalbi
- (2) Budur ben bildigim añladığım bu zâhir ü bâtın
Teni sîm ol semensîmānuñ āhendur velî kalbi
- (3) Nigāri görmege varmağ kıatı gücdür şu bâbile
Kıpusunda anuñ ağıyārdan iti dürür kelbi
- (4) Olubdurur şimdi dünyā devletinde olan a' yāna
Kıatı bed 'ādet ü hū rızķ u mālūñ ağızı vü celbi
- (5) O kim dünyāya kıādir ola olmaya ebed hıayrı
Eşirrādandur ol anuñ be **Nazmî** hıayrdur şalbi
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i dığer deran kıāfiye ĩncā yā harf kıayd

- (1) Sürer yüz gerden ü pāyine yāruñ dāmen u ceybi
Aña reşķ iylerem gördükce ben 'abd-i bilāraybi
- (2) Nigāruñ boynına kim yüz sürer gözgöre kıarşımda
O yüzden cānıma eyler cefālar āh anuñ ceybi

- (3) Zihi mey kim kim anı nūş iderse gösterür anı
Aña vaqt-i şebābile berāber şol dem-i şeybi
- (4) Hüdā ahlāk olan urmaz yüzine kimsenüñ ‘aybın
Ki settār’ul- ‘uyüb iyler cihānda setr her ‘aybı
- (5) Dehānuñ vaşfını yoqdan cihānı var iden haqqı
Bu **Nazmiyā** ider ta‘līm her dem hātıf-ı ğaybı
mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

Nev‘-i diġer deran kāfiye ĩncā dāl revī vü rā kayd

150

- (1) Görenler bende hunin eşk ile bu çehre-yi zerdi
Bilür ‘ışkuñ ġamıyla ey cefā hu çekdügim derdi
- (2) İnen germ olmasun hurşid mihri şavķına şanup
Senüñ mihrüñle dür ey mährü şubhuñ dem-i serdi
- (3) Yüzüñ mihri düşürdi şevķine hurşid-i cihāntābı
O yüzden alnuñ ey iki gözim mäh-ı cihāngerdi
- (4) Qarar itmez cemālün ġülşeninsüz ‘andelīb-i dil
Şanasın kim anā büy-ı vefā virdi ruhuñ virdi

- (5) Yüzün ayâğına **Nazmî** meger şol dem süre kim ol
Türâb olup hevâñile ide dāmānuña gerdi

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazîre

151

[534 b]

- (1) Bugün kim bir yüzi gül şuh dilberdür hüdâ verdi
Anuñ mānendi olmağın 'azîz itmiş hüdâ verdi
- (2) Leb-i cânbağşı birle hānde vü güftāre geldükce
O cânān cânile meyl itdürür kendüye her ferdi
- (3) Dönüp yüzüne baqmazlar yerile mihr-i gerdunuñ
Görenler şehri seyr iylerken ol mäh-ı cihāngerdi
- (4) Yavuz dilden yavuz gözden hüdāya şaqla luţfuñdan
O pîr olası mülk-i hüsn sulţānı civānmerdi
- (5) Lebinden ol şabîb-i cân eger emsem buyurmazsa
Bu ben dilhaste-yi **Nazmî** alur āhır anuñ derdi

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nîz dāl revî vü nün kayd

- (1) Nice kâr eyleye ehl-i riyānuñ göñlüme pendi
Açar şunuñ olunmaz çün has ü hâşâkile bendi
- (2) Güzeller hüsrevi olduğın ân-ı hüsniye bilür
Leb-i şîrinile seyr iden ol şüh-ı şeker hândı
- (3) Lebin lezzetde yāruñ kande olsa beñzedür kande
Dil ehli zevkile gâyetde şîrin görmegin kandi
- (4) Hazer üzre gerek ‘âşık ki kanlar dökülür her dem
Haırlı yoldurur gâyetde haqqâ ‘ışık derbendi
- (5) Hayâl-i yâr neyler **Nazmiyâ** gönülde şüfinüñ
Ki bir şah idinür mi câ harâbâbad bir kendi
- mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün

Nev‘-i diğer deran kâfiye incâ nîz dâl revî vü hâ kayd

- (1) Gönül tıflınuñ olaldan bu şanduk beden mehdi
Gamile geçmek oldı her zamānı cümle-yi ‘ahdi
- (2) Şebîh olmağıla lezzetde filcümle leb-i yâre
Tutarlar rağbetile kande olsa şekker ü şehdi

- (3) ʿ Acebdür ḥāli dünyā devletinde olan eşḥāsuñ
Ki dünyā cemʿine olur hermişe saʿyi vü cehdi
- (4) Vaşak kürkiyle şol ḥükkāmı kim teftiše şalarlar
Aña beñzer kim şalarlar şeker almağa bir fehdi
- (5) Cihān zulm u fiten birle olubdur **Nazmiyā** memlū
Zamānuñ āḥirīdür çıksa görsek ḥazret-i mehdī
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün
- Nevʿ-i diğder deran ḳāfiye incā rā revī vü vāv ḳayd**

154

- (1) Baña bir luṭf ḳılsa biñ cefā iyer yine fevri
O cānānuñ belā-yı cān durur ḥaḳḳā ki ol ṭavrı
- (2) Beni gördükce oḳlar urur oḳlar sīnemi her dem
Geçübdür cānıma ol ḳaşı yā cānānuñ ol cevri
- (3) Sürer şāfī şafā eyler müdām envāʿ şevḳ ü zevḳ
Geçe cānānile anuñ ki nūş-ı cāmile devri
- (4) Açar gül gibi yelken taḳyesi her dilberi gāyet
Yarşur ḥaḳ budur dilberlere hem Rūm ili ṭavrı
- (5) Cemāl ü ḥüsn burcı mihrīdür ol gözlerüm nūrı
Leṭāfet birle **Nazmī** hem odur bağ-ı behā nevri
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ nĭz rā revĭ vü hâ kayd

155

- (1) O kim kendüye bir kayd idine bu devlet-i dehri
Ne kayd olur o kim andan çeker dāyim nice qahrı
- (2) Dūn u gūn şehri ol şehriyār-ı hūsn olan yāruñ
Olubdur beklemekde ayla gūn iki hemşehri
- (3) Beni yāmile gördükce şararup düşmenūñ beñzi
Ĝazab ider döger şöyle ki yüzünden aqar zehri
- (4) Bu çeşmim çeşmesārınuñ firāq-ı yārde seylin
Görenler 'aynına almaz firāt u dicle veş nehri
- (5) Degil 'arıflere maḥfi riyā içündürür bĭ şek
Demādem zikr-i ḥaḫda **Nazmiyā** şūfĭlerūñ cehri

mefā' ĩlūn/ mefā' ĩlūn/ mefā' ĩlūn/ mefā' ĩlūn

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ nĭz rā revĭ vü yā kayd

156

- (1) Feraḫ virür dile dāyim cemāl-i dilrübā seyri
İder ol seyr dilden zāyil anĭde ğam-ı ğayrı
- (2) Diler dil dilberi kūyında görmek bülbülü zĭrā
Hezār elḫānıla ḥoş dem ider gülzār u gül seyri

- (3) Nigārum gibi naqş-ı hüsni dilkeş bir nigār olmaz
Şanemler birle gerçi kim hüsni ü behā deyri
- (4) Hevāsına düşübdür bir hümā pervāz dildāruñ
Hevāyı oldı demlerdür yeler yel gibi dil tayrı
- (5) Eger çi şerre yilmez kendü hālın gözler ammā kim
Doğunmaz yine **Nazmī** bī kese bir kimsenüñ hayrı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazīre

157

- (1) Baña cânbağş olurken dāyimā cânānenüñ seyri
Nola 'ālemde andan yeg nidem ben 'ālem-i ğayrı
- (2) Bu dünyā var lafına ben virem mi yoq yire yāri
Bütün dünyā deger bir dem benim ol yārimüñ seyri
- (3) Nigārum gibi bir güzel görölmez gerçi kim pirdür
Bugün zībā şanemlerle kamu hüsni ü behā deyri
- (4) O māhuñ āsitānından bu gönlüm nice alam ben
Müyesser midür avlamak kişi gökde uçan tayrı
- (5) Beni ol yārsız **Nazmī** gören ağyār birle der
Bu şūr-ı şerre düşmüş qalmış gitmiş bunuñ hayrı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

[535 a]

Nev^ç-i dīger deran kâfiye ĩncâ^ç ayn revî vü mīm kayd ü yâ vaşl

158

- (1) Şu^ç âşık kim ide ma^ç şūkı vaşlun gūş anuñ sem^ç i
O demde uyanur anı şol uyur bahtuñ şem^ç i
- (2) Düşe ma^ç şūkı hecriyle şu^ç âşık kim ğam u derde
Anuñ her demde her kande olursa kan olur dem^ç i
- (3) Şu dem-i ateşin âhide^ç âşık anuñ ol demde
Tutar bark-ı cihân mânendi âfâkı hemân lam^ç ı
- (4) Şu kim^ç âşık geçe taklidi ola^ç ışkı yok yire
Anuñ lâzumdurur şol^ç âşık-ı şādıklara kam^ç ı
- (5) Dilerseñ **Nazmiyâ** şol şöhbete kim ola ruhâni
Varol hoş bezm cânbahşa ki ola cânâneler cem^ç i

mefâ^ç ĩlün/ mefâ^ç ĩlün/ mefâ^ç ĩlün/ mefâ^ç ĩlün

Nev^ç-i dīger deran kâfiye ĩncâ kâf revî vü rā kayd u yâ vaşl

159

- (1) Şu^ç âşık kim dilinde nâr-ı^ç ışkıla ola harkı
Giribânunda vü cisminde olur dāyimâ harkı

- (2) Degildür dâğ-ı ten-i ʿışka nişân dilde gerekdür dâğ
Yerile gökcedür ol ikisinüñ lâ cerem farkı
- (3) Odur ʿâşık ki âfâkı şirişkile virüp ğarğa
Şirişkinden ola yine vücudı mülkünüñ ğarğı
- (4) O gün yüzlü güzel kūyunda kaçre kaçre kan yaşum
Şanasın sürh serdür kim tutubdur cânib-i şarkı
- (5) O mâhuñ âsitâniye ne gün gün gibi yüz sürse
Bu **Nazmî** ħâki pânuñ göge irer şu kaçden farkı

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün

Nevʿ-i diğder deran kaçfiye incâ nîz kaç revî vü vāv kayd

160

- (1) Dilinden eksük olmaz kaçden artuk kaçlet-i şevkı
Ola devr içre anuñ kim şerâb-ı nâbdan zevkı
- (2) Budur maĥbûb u mey eglence olduğı dil ehline
Ki maĥbûb u meyüñ her gönli şevk u zevkedür şevkı
- (3) Vişâl-i dilrübâdan ehl-i dil cânile kaçz iyler
Ki zîrâ anuñ olur cânfezâ şol kaçlet-i şevkı
- (4) Odur ʿâşık ki maʿ şûka ola teslîm ʿaşkıyla
Ridâ-yı şıdk u ihlâş ola boynunda anuñ kaçvkı

- (5) Bu dünyâ devleti fikrinden itdiñ **Nazmiyâ** 'uzlet
Ki gördüñ nice olduğımı âhır nice çok cevķı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lâm revî vü yâ kayd

161

- (1) Dil-i Mecnûnı şöyle almış idi hâlet-i Leylî
Ki hayretde geçerde her nehârı cümle-yi leyli
- (2) Bağışlar cânına 'âşıkларуñ cân vuşlât-ı cânân
Aña anuñçün olur cânile 'âşıkларуñ meyli
- (3) Olur şöhetgeh-i vaşlı nigâruñ 'âşıka cennet
Cehennem olur ammâ künc-i hecri âh u vâveyli
- (4) Göñül mülki ne yüzden şenlik olup ola âbâdân
Ki ğam hayli kónubdur anda hayli dem dürür hayli
- (5) O Mışr-ı hüsne Yûsuf dilberüñ hüzniyle çün Ya' kûb
Gözim yâşı olubdur **Nazmi** nîl ırmağınuñ seyli

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl u ğurûc incâ râ revî vü dâl vaşl u yâ ğurûc

- (1) Güzeller şahı hüsniyle tañ mı hüdāverdi
Bu hüsni kime virmişdür o māha kim hüdā verdi
- (2) Gül-i ruhsārına bir yüzden olmuşdur şebih ammā
O vechile ter ü zībā yaratmamış hüdā verdi
- (3) Ğam-ı aşkıla ol Leylī şıfat yāruñ eger Mecnūn
Göreydi çekdüğim derdi baña şad āferin derdi
- (4) O māhuñ gün yüzün görmek murād-ı cānum olmuşdı
Bihamdillah ki gördüm haq baña ol günü gösterdi
- (5) Laṭife eyleyüp la' l-i lebinden buse ahd itdi
O cānān baña **Nazmī** luṭfıla cānumdan oyverdi
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i diger deran kâfiye incâ zâ revî

- (1) Şular kim hecr-i cānān ile ğurbet illeriñ gezdi
Uşandı bu cihāndan hecrile cāndan daḡı bezdi
- (2) Leb-i cānāneye öykündügün küllelik birle
Eline her kimüñ girediyse şekker başını ezdi

- (3) Baña ol nāzenīnüm nāzikāne nāz ider oldı
Meger cānile dilden kendine ‘āşıklıgum sezdi
- (4) Derūn-ı dilden āhım görmese kendüyi gördükce
Benüm ‘āşıklıgım kendüye ol dildār bilmezdi
- (5) Yüzüme bakmaz oldı gözine göstermez oldı āh
Benüm iki gözüm **Nazmiyā** benden [ki]meger bezdi
- mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā elif revī

164

- (1) Şatupdur dīnini dünyāya külliyā ribā ehli
Mürīdidür merīdūñ şüphesiz cümle riyā ehli
- (2) Bu dünyā ehlinūñ şol māl u cāh şevketi kim var
Ebed ‘aynine almaz yok yire қor fenā ehli
- (3) Cihān cāhında olmaқ başa gāvğā şatuñ almaқdur
Ḥaқīqat gözleyince anuñ ehliдür belā ehli
- (4) Beқāsı yok fenāsı var görürken devlet-i dehri
‘Acep ol yola yelmek yel gibi her dem hevā ehli

[535 b]

- (5) Hevāyı terk idüp **Nazmī** sükūn üzre olanlardur
Bu ʿālemde ne deñlü varies zevk ü şafā ehli
mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün

Nevʿ-i dīger der kafiye-yi müreddef bā elif īncā hā revī

165

- (1) Didüm niçün olubdur geydigüñ zerrīn külāh egri
Didi ol mäh-ı nevdür pes olur bī iştibāh egri
- (2) Döner bir şemʿ -i kāfūrīye kim yel şuʿ lesin almış
Çağan kim geysel ol sīmin beden zerrīn külāh egri
- (3) Didim kim rast kıddüñde niçün egri ola zülfüñ
Eyitdi toğru sözdür bu kim olur rü siyāh egri
- (4) Nigārun güyyā kūy-ı belā vü fitnedür hāli
Aña çevgāndurur kʼolmuşdur ol zülf-i dütā egri
- (5) Gelür **Nazmī**ʼye toğru egri baķsañ tīr-i müjgānuñ
Nişāna toğru tīr atan ider lā büd nigāh egri
mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün

Nazire

166

- (1) Ruķuñ bağında anıñçündür ol zülf-i dütā egri
Düm-i řāvus olur cevlān ile bī iştibāh egri

- (2) Meger ʿ aşıklar āhından egildi sünbül-i zülfün
Ki zîrâ her ne dem bād esse olur her giyâh egri
- (3) Bugün gün yüzlü dilberler içinde mäh-ı nev gibi
Saña ey âfitâbım gey yaraşur şebkülâh egri
- (4) Saña karşı ki cānâ [bezm] içinde cān-ı men diye
Görüp anı ider kuyında ya neyzen nigâh egri
- (5) Nigāruñ **Nazmiyâ** meclisde kıadd ü zülfi şevkına
Tırup rakķaş rakş itse yürür geh toğrı gâh egri
- mefâʿ îlün/ mefâʿ îlün/ mefâʿ îlün/ mefâʿ îlün

Nevʿ -i diğer deran kıâfiye ĩncâ nĳz hâ revĳ

167

- (1) Ebed olmaz bir âdem etmemek anca günâh imdi
Gerekdür tevbe andan Rabb-i ʿ âfidür ilâh imdi
- (2) Cihân câhına düşmek bir belâ çâhına düşmekdür
O hâlile belâya düşmüş olur ehl-i câh imdi
- (3) Güc olur bir [r]efâhiyyet şöunda âdeme zillet
Peso l derdile olur her kesün hâli tebâh imdi

- (4) Faqir olup kiři bir ğurbete dūřmek řatı ğüctür
Ğaribe kimseler zīrā ki itmez bir nigāh imdi
- (5) Anuñ kim dilde derdi ola ey **Nazmī** zarurīdür
Derūndan aña řol ğadden [egri]her demde āh imdi
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nazire

168

- (1) Yüzüme başmaz oldu yār neyki bir ğünāh imdi
Bu yüzden mi olur ğüsn iline kim olsa řāh imdi
- (2) Selāma şurduğumca ğördüğümce dāyim ol yāri
Selāma degmez isem itse bāri bir nigāh imdi
- (3) Ŧutardı baña yüz řāfi řafā ğönlüm olurdu ğoş
Nigāh itse baña her ğāh o řāh-ı ğüsn āh imdi
- (4) Vefā yüzünden itse bir řafā birle nazār ğāhī
Yiterdi ben şula ol beg ğüzelden 'izz ü cāh imdi
- (5) Yüzüm ğördükce yüzün dönderür benden be **Nazmī** yār
Nigāh itmez baña bilsem nedür benden ğünāh imdi
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev'-i dīğer deran řāfiye incā lām revī

169

- (1) Düşüp zülfün hevāsına gönül şūrīde hāl oldu
Bir arada bir ārām iylemek aña muḥāl oldu
- (2) Miyānuñ bir kenar itmek ḥayāli ide ide āh
Ġamile incelüp cismim kıla döndi ḥayāl oldu
- (3) Elif ḳaddün ğamile derd çekmekden benüm cānum
Büküldi ḳāmetüm gör işte ol derd üzre dāl oldu
- (4) Melāḥat birle şimdi ṣāh-ı ḥübān sensün ey dilber
Leṭāfet birle kim ḥüsn ü cemālün ber kemāl oldu
- (5) Bu **Nazmī** kıyl ü ḳāl-i vaṣf-ı la' lünle miyānuñda
Güzel bārik-i güftār oldu ḥoş rengin maḳāl oldu

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev'-i diğer deran ḳāfiye incā nün revī

170

- (1) Ġam-ı dünyā baña derā ki bir bār-ı girān oldu
Dögünmez āh her giz özge bār-ı bī gerān oldu
- (2) Cihān fitne tutdı oldu gey fitne zamānı hey
Meger kim āḥir-i şer olduğı geldi ' ayān oldu

- (3) Muḥabbet götürüldi götüri ḥalk oldu pür ḥīle
Eyü olmadı ḥāli ʿālemün yatlu zamān oldu
- (4) Göz açup baqdı dünyā yüzüne anlar ki ey **Nazmī**
O yüzden göz yumup āḥırine gözden nihān oldu
- (5) Ne nāmuñ ḫalısardur ne nişānuñ anı añ dāyim
Ki çoqlar az zamānda gitdi bī nām u nişān oldu

mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün

Nazire

171

- (1) O mehrū kim varup aḡyāra yār-ı mihrībān oldu
Anuñ māhiyyeti ʿuṣṣāḫa gün gibi ʿayān oldu
- (2) Göñül kim zülfüne bend oldu yāruñ ḫurtuluş yoḫ ḥiç
Aña ol tek tururken bir belā-yı nāgehān oldu
- (3) Dile dildārumuñ kim tıḡ-ı hecri zaḥm urubdur āh
O demdür kim benüm eşk-i çeşmim böyle ḫan oldu

[536 a]

- (4) Olubdur sehmnāk aḡyārı yāruñ şimdilik benden
Büküldi ḫaddüm āhum oqlarına tā kemān oldu
- (5) Dirigā **Nazmiyā** biz bir zamāna ḫalmışuzdur kim
Vefā didükleri ʿālemde bī nām u nişān oldu
mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün

Nev^ç-i dīger kāfiye bā redif ü vaşl u ħurūc ĩncā nūn-ı evvel revī ü elif redif ü nūn-ı
şānī vaşl u hā ħurūc

172

- (1) Nigārā ‘āşıķuñ aġyār ķahrı cānına geçdi
Bugün söġdi seninçün ol anuñ ĩmānına geçdi
- (2) Senūñ tır-i müjeñ sehminden ey ķaşı kemānum dil
Nice ķan aġlamasun dembedem kim cānına geçdi
- (3) Melāĥat birle güzeller saña t̄āpu ķılur cümle
Sa’ ādet birle t̄āpuñ kim behā eyvānına geçdi
- (4) Ĥarīdār-ı metā^ç-ı ‘ışķ olaldan bu dil-i pür derd
Elem bāzārgāhında belā dükkānına geçdi
- (5) Şeref buldı leţāfet birle bendenūñ nazmı
Şerīf ismūñ çü anuñ defter ü dīvānuna geçdi
mefā^ç ĩlün/ mefā^ç ĩlün/ mefā^ç ĩlün/ mefā^ç ĩlün

Nev^ç-i dīger kāfiye bā redif ü vaşl u ħurūc ĩncā elif revī

173

- (1) Bu dūnyā serbeser pür şūr u şer birle belādur hey
Gönül virmek aña maĥz-ı ĥaţardur gey ĥaţadur hey
- (2) Eger ‘āķil işin itmek isterseñ eyā ġāfil
Şaķın aldanma dūnyāya ki dūnyā bī vefādur hey

- (3) Anuñ kim olmaya şanı sa^ç âdet üzre pes anuñ
Hemîn hâli seķâvet birle envâ^ç -ı cefâdur hey
- (4) Kaçan kim bir belâ gelse hemîn çekmekdürür çâre
Ne çâre çün gelür ol kim kaderlenmiş kazâdur hey
- (5) Kaderlenmiş kazâ evvelde âhirde geliser çün
Aña ey **Nazmî** çâre haķķa teslîm ü rızâdur hey
- mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün

Nev^ç -i dîger kâfiye bâ redif ü vaşl încâ nûn revî

174

- (1) Bugün sensiñ güzeller şâhı sulţānum Ḥasan bâli
Senün mişlün mi var ey şâh-ı hûbānum Ḥasan bâli
- (2) Dil ü cān bende olup bende düşdi dām-ı^ç ışķuñda
Yine ben de sañā bir bende sulţānum Ḥasan bâli
- (3) Kāra baḥtum gibi olur kārānu gözüme^ç âlem
Firāķuñda ay alnı māh-ı tābānum Ḥasan bâli
- (4) Senün şol kākülünle lebründen ayru ben zāre
Ne dirlük hey benüm cānum Ḥasan bâli
- (5) Bu **Nazmî** bülbül-i gūyā olup^ç ışķuñla her demde
Seni medḥ etsün ey yüzi gülistānum Ḥasan bâli
mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün

[536b]

[537 a]

Der baħr-i hezec müsemmen musabbağ taḳṫi' eṣ mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
mefā' ilün der ḳāfiye-yi müreddef bā elif incā yā revī

175

- (1) Demādem bezm-i devrān içre dilden nāle idüp nāy
Hemān ehl-i dile derd-i derūnun añdurur ol vāy
- (2) Dil almasıyla benden ol perī' aḳlum daħı getdi
Bu derdile işim eyvā dūrür her dem benüm eyvāy
- (3) Kemāl-i ḥüsni çağında irer dilberlerüñ ḥaṫṫı
Belī bedr olduğı gün ṫolur dāyım ṫutulsa ay
- (4) Ruḥunda leşker-i ḥaṫṫı öñünde kim ṫurur ḥāli
Şanasın Rūm ili begler begisi gösterür ālāy
- (5) O cānānuñ leb-i şirīni evşāfında cān ile
Olubdur güyiyā bu **Nazmi** bir ṫuṫı-yi şekker ḥā
mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

[537 b]

Nazire

176

- (1) Gözüm nūrı yüzüñ her kim ki görse gün şanur ya ay
Güzellikde senüñ mişlüñ mi var ey āftābum ay

- (2) Saña ey gözlerüm nûrı yüzi bedr ay dildârum
Ne vechi var muķārın ola her bedbaht her bedr ey
- (3) Günüm sen sīb-i ğabġabdan cüdâ eyvâ ile geġdi
Sürerse bu cüdâlık ‘ömre ħâlim nolusar eyvâ ey
- (4) Helâk itdün beni cevr ü cefâ vü şivelerle sen
Seni ben böyle bilmezdim ne âfet yârmışsun hây
- (5) Ķabul it ħulluġa **Nazmî** ħuluñ red itme luţf iyle
Efendi anı ħapuñda kemîne ħullaruñdan şay
- mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün

Müreddef heme ebyâteş musammâţ

177

- (1) Gel ey cihâna cân olan baña seni gerek seni
Serîr-i dilde ħân olan baña seni gerek seni
- (2) Ne mülk ü ħânumân gerek ne ‘izzet-i cihân gerek
Ne özge yâr-ı cân gerek baña seni gerek seni
- (3) Ŧapuñdan özge dilrübâ gerkez ey şanem baña
Yoluña cân u dil fedâ baña seni gerek seni
- (4) Ne ħılayın ne ideyin seni arayı ġideyin
Bu kâr u bârı nideyin baña seni gerek seni

- (5) Firākuñile dembedem çeken belā vü derd ü ğam
Kemine bende **Nazmī**yem baña seni gerek seni

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Der baħr-ı hezec müsemmen şadr ü ibtidā aħrab u haşv mekfūf u 'arūz u ğarb
makşūr der kâfiye-yi müreddef bā elif taḳti' eş mef' ūlu mefā' ilü mefā' ilü mefā' ilü

178

- (1) Her demde ola ol kim işi derdile eyvā ey
Bir derd-i giriftārı hevā ehlidür ol hay
- (2) Kılmaya anuñ ḫālī' i kim kendüne yārı
Yārı daħı yār olmaz olur kendüne eyvā ey
- (3) Aħvālını aşlıyla tedārik idemez hiç
Bir kimse ki bi' ' aḳl ola pes olur o bedr ay
- (4) Kalmasa gerek kimsenüñ uş kimsede haḳḳı
Ol yirde ki yoħsulla bir olsa gerek bāy
- (5) **Nazmī** ne belādur kişi bir işde kim ola
Güni ğamla giçe nice hafteyıla ay

mef' ūlu/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ mefā' ilü

Nev' -i diĝer kâfiye bā vaşl u ğurūc u mezid incā elif revī (derkenar)

- (1) Cihānda devlet ehlinüñ ki yok ebed vefāları
Velīk var hemīşe çok nice nice cefāları
- (2) O cāh u devletile her ğurur idenlerüñ olur
Cihānda zūlmile sitem hemīşe muqtezāları
- (3) Ğam-ı cihānla düşer kişi nice belālara
Ferāĝ-ı bāli olmıyan beli çeker belālari
- (4) Kānā' atile dāyimā gönülleri ğanīdürür
Ferāĝate düşenlerüñ hey özgedür şafāları
- (5) Geçirme rüzgāruñı hey özge āh u vāhile
Ol oñmaduqlar işidür ço **Nazmī** ol hevāları
- mef' ūlu/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ mefā' ilü

Der baħr-ı hezec müsemmen şadr u ibtidā aħrab u haşv mekfūf u 'arūz u darb
mahzūf taqti' eş mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün kâfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

[538 a]

- (1) Devr içre o kim nerd-i belānuñ ola zārı
Her gāh olur dōne dōne āh işi zārī
- (2) Vardur dil zārunda anuñ ' ışk beher hāli
Her demde o kim āhile zārı ola kārı

- (3) Olur nigerān aña nigārān ŧu nigārūn
Kim hūsnile mümtāz ide ol hāzret-i Bārī
- (4) Kim olursa māyil olur naqş u nigāra
Kimdür o ki gözetmiye bir naqş-ı nigārī
- (5) Devletde sa‘ ādetde olan **Nazmī** odur kim
Ṭā‘ atde ‘ ibādetde geçe leyl ü nehārī
mef‘ ūlū/ mefā‘ īlū/ mefā‘ īlū/ fe‘ ūlūn

Nazīre

181

- (1) Bir ‘ilm ü hünerden ola ol kimse ki ‘ārī
Yokdur ebedi şübhe mi var ğayret ü ‘ārī
- (2) ‘İlm ü hüneri hilm ü vaqārī olanuñ hoş
Olur kerem ü luṭf şi‘ārī vü dişārī
- (3) Bir devlet-i iqbāle odur elyaq u evlā
Luṭf u keremi birle ola hilm ü vaqārī
- (4) Devletde sa‘ ādetde durur dāyım olar kim
Ṭā‘ atde ‘ ibādetde giçe leyl ü nehārī
- (5) Baqsañ ne kadar **Nazmī** ğam-ı faqrıla zāra
Ārām idemez her dem ider āhile zārī
mef‘ ūlū/ mefā‘ īlū/ mefā‘ īlū/ fe‘ ūlūn

Nev' -i diger deran kâfiye ĩncâ zâ revî

182

- (1) Bir kimse ki dâyim kıla beş vaķit namâzı
Devlet anuñ anuñla ider Hâķķa niyâzı
- (2) Bir kimse ki bir kimseden iylik göre bir hoş
İylik bilürise ger o çoĝa şayar azı
- (3) Eksilmez ebed yokluĝı ma' nide çoĝalur
Vardıkça ki arta kişinüñ hırşıla azı
- (4) Şol devlete ĝirre ki tutar kendüni ĝarrâ
Bir işde olur ellere bir nev' ile nâzı
- (5) **Nazmî** eşir-i pend-i pederdür o püser kim
Her gâh kitâb okıya yaza daĝı yâzı

me' ũlü/ mefâ' ĩlü/ mefâ' ĩlü/ fe' ũlün

Nev' -i diger deran kâfiye ĩncâ kâf revî

183

- (1) Bir nesne ki fâni ola ol olmıya bâķi
Bir andurur anuñ o vişâlile firâķı
- (2) Ol kim dilemez devlet-i fâni aña âhır
Bir devlet-i bâķi viriser ĥazret-i bâķi

- (3) Uyar bulunur bişiken ol an olur ol on
Bir biri ile iki kesün k'ola vifâkı
- (4) Doğunsa gerek şerri beher hâl aña ol kim
Maḥrem idine kendine bir ehl-i nifâkı
- (5) Hemdemlügi zevkı yiri olmaz zürefānuñ
Nazmî o kesün ki olmya bir hoşca mezâkı
- mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

Nev' -i diğeri deran kâfiye incâ lām revî

184

- (1) Anuñ kim ola kâr-ı cihân hırşıla hâli
Bir ğuşşa vü ğamdan ola mı ol k'ola hâlî
- (2) Sine bile sine ebedi gitmeyiser hây
Bunda qalısar her kişinüñ rızkı vü mālı
- (3) Māl için ola fikr ü me'âl anda ki dāyim
Pür derd ü ğam iyler anı ol fikr ü me'âli
- (4) Artura tura bir kişi kim māl ü menālün
Artar o kadar ğuşşa vü ğam birle melâli

- (5) Şan dūr dūr olunmuş ola bir dūrc içine derc
Nazmī'nün o nazmında olan cümle maḳāli

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

Nazīre

185

- (1) Eşḳāl-i cihāndan oña hiç olmıya ḥāli
Her laḫzada ğam çekmek olur derdile ḥāli
- (2) Dünyā talebiyle o ki ṭul-i emel iyler
Olur elem ol aña çeker anca melāli
- (3) Müşkil elem ol ṭālib-i dünyāya kim olur
Her laḫzada mālī ciheti fikr ü me'āli
- (4) Dünyāya talebkārlaruñ yok yire varı
Bir biri ile ṭurmaz ider ceng ü cidāli
- (5) Vay aña ki dünyā talebinde ola her an
Anuñla giçe rüz u şeb anuñ meh ü sāli
- (6) Cem' iyyet-i māl için elem kim çeker ādem
İyler ol elem ḳaddin anuñ lām mişāli
- (7) Olmasun iñen kimse yüce cāhile maḡrūr
Her nesnenüñ olur çü kemālinde zevāl

- (8) Cāhile ne maḡrūr olur ādem ki dem olur
Elden gider ol cāh ḡālur gözde ḡayāli
- (9) Bu aşırda bir himmet ümīdin ide **Nazmī**
Yoḡ yire nice bir idesin ḡıyl ile ḡāli
- (10) Rüşvetsüz o kim himmet umar şimdiki demler
Ümmīd idinür yoḡ yire bir emr-i muḡāli
- (11) Bir emr-i muḡāli ḡişi kim idine maḡşūd
ḡalmaz aña bī fāyide sa‘ yile mecāli
- mef‘ ūlū/ mefā‘ īlū/ mefā‘ īlū/ fe‘ ūlūn

Nazīre (derkenar) 186

- (1) Yād etmiycek luḡfila ben ‘āşık-ı zārı
Her bār cefā eylemeseñ cānıma bari
- (2) Neydügini bilmek dilerisen dil zāruñ
Ey dilber işit dembedem ol etdigi zārı
- (3) Cevr odu ile yaḡma benüm göñlümi yıḡma
Ben ‘āşık-ı zāruñ nice bir yoḡ ola varı
- (4) Her resmile her dem bañā sen naḡş geçersin
Sevdümse şu sen şūḡ cefāpīşe nigārı

(5) Ma' lûb olur aġyāra beher ħāl be **Nazmî**

Yāri aña kim eyliye luḡfila yāri

mef' ūlū/ mefā' īlū/ mefā' īlū/ fe' ūlūn

[538 b]

Nev' -i dīger deran ḡāfiye īncā mīm revî

187

(1) Nefsinūñ ola bir nefes ol kimse ki rāmı

Nefs olur anuñ imdi pes ol ħālile rāmı

(2) Her kim ola hep kār-ı cihān üstine pes ol

Endūh u ġamile geġirür ŧubḡı vü ŧāmı

(3) Peyġambere ḡaḡḡā ki ŧaḡḡīḡ ümmet odur kim

İkrām ile yād iyleye aḡḡāb-ı kirāmı

(4) Hep alıla aḡḡāba gerek ḡāsıla 'āmı

İkrām idebilmez anı ḡayfā nice 'āmı

(5) Her vechile bir neḡv ü nemā **Nazmî**'ye yiter

Nazmı aña söyle ki her nāmede nāmı

mef' ūlū/ mefā' īlū/ mefā' īlū/ fe' ūlūn

Nev' -i dīger deran ḡāfiye īncā nūn revî

- (1) Hāl idine dāyim o kim işğāl-i cihāmı
Düşer yürür belāya endūh-ı belāya dil ü cāmı
- (2) Her şuretile meyl idenüñ naqş-ı cemāli
Gördüğü nigāra olur elbet nigerānı
- (3) Şol hūb ki nādān ola baqmaz aña ‘ arif
Hüsniye olursa dağı bir Yūsuf-ı şāni
- (4) Her hüsne tağayyür geliser nitekim āhır
Her faşl-ı bahāruñ olısar vaqt-i hazānı
- (5) Şol nesne kim ‘ uqbāya anuñ olmya nef’ i
Nazmī heves itme aña terk iyle sen anı
- mef’ ülü/ mefā’ ilü/ mefā’ ilü/ fe’ ülün

Nazīre

- (1) ‘ Aql ehli ‘ ayān görürken ‘ ālemi fāni
Almaz ebedi ‘ aynına a’ yān-ı cihāmı
- (2) Dünyā cihetinden kişinüñ hāşılı ol kim
Gavğaya düşer başı belāya dil ü cāmı
- (3) Dünyā hevesinden bulur ol kimse rehā kim
Haqqı tuta berk iyleye terk adı [vü]şānı

(4) Şol devlet-i dünyâ nice devletdürür evvel
Kim ola tırur tırmadın uş âhırı fâni

(5) Bil **Nazmi** h̄arâb olmasıdur ʿâlemüñ imdi
Kim tuta eʿâli yirini vara edâni

mefʿülü/ mefâʿilü/ mefâʿilü/ feʿülün

Nazire 190

(1) Her h̄alüñ olur çüñkü muqarrer güzeranı
Ol maʿniye her h̄âl pes anıdürür anı

(2) Reşk eylemez ârâyışla h̄alk cihâna
Terk iyleye ol kim heves-i câh-ı cihâni

(3) Dünyanuñ odur nef i ki ğamdan kişi her bār
Yoq h̄add ü geranı çeke bir bār-ı giranı

(4) Hey göriserüz ol günü kim olusar anda
Bilcümle ʿayân her kişinüñ setr-i nihâni

(5) Her nazmı hemîn cevher olur **Nazmi** şafâda
Anuñ ki dürefşanlıĝ ola nazmıla şanı

mefʿülü/ mefâʿilü/ mefâʿilü/ feʿülün

Nazire 191

(1) Nefs atına binüb iden irhâ-yı ʿinâni
Göz göre ayaklar eli altında olanı

- (2) Nefs atına binen kiřinüñ başdan elinden
Elbette gider ıiddetile şabrı ‘ inānı
- (3) Uymaya o kim vesvese-yi nefste her giz
Rāhatda olur rüħı olur řād revānı
- (4) Olur ne niyāz eylese maķbül der-i ıaķ
Yüz tuta añā kim řasenāt-ı řamedānı
- (5) **Nazmı** bulur elbette kemālile leťāfet
Bir nazmda kim ħüb ola elfāz u me‘ āni
me‘ ūlū/ mefā‘ ĩlū/ mefā‘ ĩlū/ fe‘ ūlūn

Nazıre

192

- (1) Luťfile nigāruñ ki var ol dürc-i dehānı
Yok anı bilür kāndur o bir özge nihānı
- (2) Varise miyānına budur yok didigi il
Zırā ki kenar olmaz anuñ ħiç miyānı
- (3) Cān u dili deyrinde ider naķřını taşvir
Ol kim ola anuñ o nigāra nigerānı
- (4) Dilber odürür anda ola ħüsnile bir an
Dil cāndan ider meyl añā anı sever ānı

- (5) Yok dimez ider yāra nesi varisa īṣār
Bu **Nazmi** revān iyler aña naḡd-i revānı
mef' ūlü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ūlün

Nev' -i diğer deran kāfiye incā hā revī

193

- (1) Añub kişi 'ömründe her etdügi günāhı
Her dem ne içün göklere irgürmiye ahı
- (2) Ah eylese her dem kişi öz hālını añub
Her giz bu cihān hāliline olmasa nigāhı
- (3) Her gāh nefāyis yimegi ḡosa kişi ah
Gāhi yerine yise ḡurı itmegi gāhi
- (4) Olmaḡ güç olur bir kişi bir nākes-ı muḡtāc
Sen ṣaḡla o hālile meṣaḡḡatden ilāhī

[539 a]

- (5) **Nazmi** olıcaḡ ṣoñı ölüm pes ne olam der
Farażā ki kişi mülk-i cihānuñ ola ṣāhı
mef' ūlü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ūlün

- (1) Olduğca ziyāde kiřinũñ ıadrile cāhı
Artar o ıadar nice ıaıāyıla gũnāhı
- (2) Devlet aña kim dāyim ide ıaıııa ı ibādet
Gāhi ide tesbīh ü tilāvet ide gāhi
- (3) Añmaıı gerek ol gũni kişi kim olııardur
Her nesnesine cũmleten a ı zāsı gũvāhı
- (4) Lāzum kişiye āıireti hālidür evvel
Āıır ıtııııar ıunki beher hāl ol rāhı
- (5) Bir hāl gerekdür kişide tā ki o nāgah
Ol hāli ile bulmıya bir özge tebāhı
- (6) ı Ākıı o durur kim bu cihāna göz aııp hiıı
Bir meyl yüzün ebed olmaya nigāhı
- (7) Zāhid o durur eylemiye āhını eksük
Artuıı ola hādden dũn u gũn dembedem ahı
- (8) Nāgāh varub dũřmiye bir rāh-ı dālāle
Nazmī ıulıña ııl keremũñ rehber ilāhi

- (9) Varma der-i ğayre variken dergeh-i mevlā
Devlet aña kim ola o dergāh penāhı

mef' ūlū/ mefā' īlū/ mefā' īlū/ fe' ūlūn

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā yā revī

195

- (1) Kim ' ıřka dūřerse kim olur özge hevāyı
Her dem o hevāyıla ider āhile vāyı

- (2) Bir derd dūrūr ' ıřķ ki her dūřen o derde
Mu' tād olur ařlā dilemez derde devāyı

- (3) Bir şuğla o kim yile yile çıķa ayaķdan
Almaķdurur ol başına bir özge belāyı

- (4) Meyl iylemez ařlā cihet-i dār-ı fenāya
Her kim ki fenā fikrūn idüp ola fenāyi

- (5) Elbette olur ķandeyise bir yeler oñmaz
Nazmī o kim āvāre olub olma hevāyi

mef' ūlū/ mefā' īlū/ mefā' īlū/ fe' ūlūn

Nev' -i dīger kâfiye bā kayd u vařl ĩncā dāl revī vū rā kayd ü yā vařl

196

- (1) Her kim ki göre bende gey bu ķehre-yi zerdi
Bilūr bu ğam-ı ' ıřķıla ol dilde ki derdi

- (2) Yolında ölem ben ki olam o hâk o nigâruñ
Korqum bu anuñ üstine bād irgüre gerdi
- (3) Gün yüzi güzelligine germ olması artar
‘Uşşâkınuñ olduqca ziyâde dem-i serdi
- (4) Her gâh ider yâr için ağıyârıla ‘uşşâk
Kâfirile müselmân gibi ‘ışqıla neberdi
- (5) Bir derd dürür **Nazmi**’ye ‘ışkuñ senüñ ey dōst
Düşmenlerime virmesün Allah o derdi

mef’ ülü/ mefa’ ilü/ mefa’ ilü/ fe’ ülün

Nev’-i diğer deran kâfiye incâ nîz dâl revî ü nün kayd

197

- (1) Bulmazsa yaşım cüy olub ol serv-i bülendi
Nemdür nideyin ben o delükanlu levendi
- (2) Dil görmediği demde eşiginde o mâhı
Ol dem göge irgürür o feryâd-ı bülendi
- (3) Olma yüze yüz yârıla âyineveş ey dil
Senden o şanem çünkü bu vechile uşandı

- (4) Ben bendesine bir naz̄ar etmez o Şeh-i h̄üsn
Biñ kez dirisem yāricuñ Allah efendi
- (5) Lezzetde leb-i dilbere olmasa müşābih
Ehl-i dil ebed almazdı ağzına şandı
- (6) Boynına dağar silsile-yi cevri müselsel
Yāruñ bu durur **Naz̄mi**-yi dīvāniye bendi
- (7) Būs-ı dehen-i yārdan el çek demegi řo
Var yok yire nā masih̄ baña sen itme bu pendi

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

Naz̄ire

198

- (1) Zūlfüñ bu benim boynıma kim dađtı kemendi
Etdi beni bende saña bendile efendi
- (2) Efkār-ı hađuñ hātır mı etdi müşevveŐ
Añma dile giysülerüñüñ geçüdiği bendi
- (3) Ne dadı var ey hüsrev ü Şir̄in leb anuñ kim
Lezzetde müşābih diyeler la'lüñe şandı
- (4) Şand-ı lebime şandı diyü iyleme bühtān
Bu teşne göñül çande lebüñ şandine şandı

- (5) İrgürdi hayâlatile hoş Nazmî kemâle
Oldı şanmasın **Nazmî** bugün şeyh-i hocendî

mef' ülü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ülün

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl u hurûc incâ nûn revî ü dâl u vaşl u yâ hurûc

199

- (1) Yazardı zemîn sebz bisâtıla düşündi
Bezm-i çemen envā' -ı şukûfeyle bezendi
- (2) Hengām-ı laţîfi ile eyyām behāruñ
Cân u dile yine feraḥ u şevk yürindi
- (3) Şavt eyleyicek karşıña 'uşşâk nigārâ
Bülbül kodı âvâzeyi varise gücendi
- (4) Demsâz olamayım diyü şavt-ı dîlzâra
Mey meclisine gelmege bülbüller üşendi

[539b]

- (5) Şîrîn lebile böyle şeker ḥandeyile hoş
Sen ḥüsrev-i ḥübâni gören ḥüb begendi
- (6) Câm-ı meyi la' lüñe müdām iyleme hemdem
Nazmî kulıñuñ cânını acıtma efendi

- (7) Cān naḳdini cānān yolına etdi revān dil
Varını düketdi nesi var ise dükendi
mef^ʿ ūlū/ mefā^ʿ īlū/ mefā^ʿ īlū/ fe^ʿ ūlūn

Nev^ʿ -i diġer deran ḳāfiye īncā nīz nūn revī ammā hā mā ḳableṣ meksūr

200

- (1) Yā Rab nola ṣandı bu cihāndan ne sezindi
Aldandı anuñ devletine ṣol ki sevindi
- (2) İdüb nice üftādeleri ḥıṣmile pāmāl
Nefs atına bindi niceler anca depindi
- (3) Ḳurtıldı ḥalāletden ebed olmadı gümrāh
‘Iṣḳı ṣu ki her maḳṣad ne rehber edindi
- (4) Her giz elem-i faḳr çeküb görmedi zillet
Her kim ki bu ‘ālemde ḳanā‘ atile geçindi
- (5) Her kesile müdāra ide gör kim bu cihānuñ
Nazmī bu zarāfetile keçer ‘ārif ü rindi
mef^ʿ ūlū/ mefā^ʿ īlū/ mefā^ʿ īlū/ fe^ʿ ūlūn

- (1) Sevdim seni didimdi o cânâne sevindi
Didi severiseñ beni cânile sev indi
- (2) Sevmegile sevilmegele sevindüri seni yâr
Ver müjde diyü sende dil ü cânâna sevindi
- (3) Cân hazzını buldı dem cânbağşısı ile hoş
Her kim ki o cânâneyi cânâna edindi
- (4) Dil meclis-i hüsnünde k'anuñ zülfine düşdi
Şan tıflı durur 'ıyda şalıncağa bindi
- (5) Bildürmedi sevdüğünü ağyâra nigârı
Kim gördüğü var bir dağı **Nazmî** gibi rindi
- (6) Beyler ki 'ızârında var ol hûb haţânuñ
İdindi vaţan Rûmda şan bir nice hindi
- mef' ülü/ mefâ' ilü/ mefâ' ilü/ fe' ülün

Müreddef der **ķāfiye-yi mücerred incā nūn revī**

- (1) Hüsni ili şehi şimdiki sensin sen efendi
Kimdür saña cânile ķul olmayan efendi

- (2) Cān isterseñ vaşluña yoluñda revāndur
Cān üstüne hükmüñ nola ben ul sen efendi
- (3) Sen  arz-ı cemāl iyliycek mihr yüzünden
Göñlüm gözüm olur açılıb rüşen efendi
- (4) Kūyuñda seni görmiycek göñlüm açılmaz
Etsem ne adar seyr-i gül ü gülşen efendi
- (5) **Nazmī** gibi ey niceleri  aşık idübdür
Bu hüşni ki virmiş saña yār iden efendi

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

Nev' -i dīger deran āfiye ĩncā rā revī

203

- (1) Bizden öñ o dünyāya gelenler nice oldu
almadı biri gitdi gidenler nice oldu
- (2) Uş gelmedige döndi geçenler bu cihāna
Ol dāver-i devrān geçinenler nice oldu
- (3) ānūn-ı adīm üzre degil şimdiki erkān
Hep bozgun ol evvelki düzenler nice oldu
- (4) Dünyā hevesi birle idüb cānı revān uş
Dünyāyı o cānile sevenler nice oldu

- (5) Ey **Nazmi** hevâlarda yelen yel gibi her dem
Ol nice nice merdile zenler nice oldu

mef' ülü/ mefâ' ilü/ mefâ' ilü/ fe' ülün

[540 a]

Der baħr hezec müsemmen cüz'î aħreb ve cüz'î sâlim taħti'eş mef' ülü mefâ' ilün
mef' ülü mefâ' ilün kâfiye bâ redif ü vaşl' incâ dâl revî

204

- (1) Şol şâh-ı cihānuñ kim 'adlile ola dâdı
'Älemde anuñ bir hoş iylikle çıkar adı
- (2) Ol kim yiremez yolda yöriye olur müfsid
Olur kimi olursa dâyim anuñ ifsâdı
- (3) Hâkkâ bu durur olur terk etmesi gey müşkil
Bir nesne kişinüñ kim dâyim ola mu' tâdı
- (4) Hâk vire mi luţfundan bir mürşid-i kâmil kim
Halkâ ola ħayr ile dâyim anuñ irşâdı
- (5) Âşâr-ı hidâyetden bir behre ricâsıyla
Nazmî diyelim dâyim gel 'ışķıla yâ hâdi

mef' ülü/ mefâ' ilün/ mef' ülü/ mefâ' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ nûn revî

205

- (1) Her kim seve cānile sen sevgüli cānānı
‘ Işkuñla virür cānā āhır yoluña cānı
- (2) Tā gördi gözim cānā bu hüsñ ü cemālile
Şol sende olan anı sevdi seni cān anı
- (3) Şol hüsñile anı kim sen dilbere virmiş haq
Haqqā bu ki sevmişdür cānā dil ü cān anı
- (4) Būse vireyin diyü dildādelerüñ her dem
Bāl çalmadur ağızına şekker lebñññ şānı
- (5) La‘ lüñ öpücücek cānā bir cān katılur cāna
La‘ lüñle bu **Nazmî**’nüñ sensin güzelim cānı

mef’ ülü/ mefā’ ĩlün/ mef’ ülü/ mefā’ ĩlün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ yâ revî

206

- (1) Nāgeh ki göre gözim bir naqş-ı dilārâyı
‘ Işkına düşüb gider āh anı dil arayı

- (2) İdüb kişinüñ her bār elbette gözine tar
El darlığı dar iyler başına bu dünyâyı [derkenar]

[540 b]

- (3) Her kim ki olub bakes nākām ola ‘ālemde
Ol nev‘e kesün dāyim ğam kūşesidür cāyı
- (4) Cānına şafā irüb ‘ışkıla gelür cūşa
Tırmaya o kim her dem zıkr iyleye mevlāyı
- (5) Dünyā işine düşen ne işşı ider **Nazmî**
Başına şatun alur bir göz göre ğavġāyı
- mef‘ ülü/ mefā‘ ilün/ mef‘ ülü/ mefā‘ ilün

Nev‘-i dīger **ķāfiye bā redif ü vaşl u ħurūc incā lām revî ü vāv redif ü dāl vaşl u yā**
ħurūc **207**

- (1) Hışm etdi baña dilber bilsem ki yine noldı
Ĝam çekdigim andan ol aġyār feraħ buldı
- (2) Aġyār-ı bedendişün efkārına düşelden
Derdā bu dil-i efkār endühile ğam tıldı
- (3) Öykündüġiçün sünbül zülfine nigārınuñ
Ĝülşende şabā anuñ yekser şaçunu yoldı

(4) Ta aldı ta auldan el ekdi te alludan
Ol hailetile mecnn  ış ire ferid oldu

(5) Ol yzi bahrımдан ayru dşeli **Nazm**
Evr-1 hazn gibi bezim şararub şoldu

mef l/ mef ln/ mef l/ mef ln

**Der bahr hezec mşemmen cz-i areb ve cz-i slim  arz u arb maşr tati eş
mef l mef ln mef l mef ln der fiye-yi mreddef b elif**

208

(1) Hsnile yzn gndr ol vechile alnu ay
Gn gibi grn her gn gel ay iki gzm ay

(2) Yiterdi bana şhm iblle  izz  ch
Ben bendeye apuda olaydı eger bir cy

(3)  Işun ki dşb cna sevdm seni ben cna
Cevrnle helk oldum ne fetmişn hy

(4) Her bezm-i firunda def gibi dgb snem
Nle iderem dilden her demde nitekim ny

(5) Gn yzn bu **Nazm** grem diy bir gn ah
Hsret ekeli oldu ay iki gzm bir ay

mef l/ mef ln/ mef l/ mef ln

Der bahr hezec müseddes ‘arūz u ʿarḥ maḳṣūr taḳṭi‘ eṣ mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īl
der ḳāfiye-yi müreddef bā elif [mu‘aḥḥer]

209

- (1) Cefā vü cevṛ oḳıyḷa ol ḳaşı yāy
Delübdür nice kez baḡrum benüm vāy
- (2) Temāṣāsı virür cān u dile ṣevḳ
Kim anuñ yüzidür gün gün alnidur ay
- (3) Delikdür baḡrı ‘āṣıḳlar gibi kim
Demādem derdile nālān olur nāy
- (4) Nigār ile diler ‘uṣṣāḳ ṣoḥbet
Yine esbāb bezmi sāḳiyā yāy
- (5) Dehānundan saña bir buse virmez
Dehānın **Nazmi** var yoḳ yirine ṣay
mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ mefā‘īl

Nazire [muḳaddem] 210

- (1) Kiṣi bidürmekiçün niydügin vāy
Demādem nāle ḳılsa nitekim nāy
- (2) Heves ḳılmaz cihānda mesned-i cāh
Aña kim kūṣe-yi ‘uzlet ola cāy

- (3) Demâdem hayr olsun niyyetüñ hep
Şaķın bir şerre her giz iyleme rāy
- (4) Sa' âdet birle yârab hızr erişse
Bize bir mürşid-i kâmil meded vāy
- (5) Hücüm etdikce hey di nefsiñe hey
Şaķın hāy uyma **Nazmî** nefsüñe hāy
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îl

Nazîre [muqaddem] 211

- (1) Belâ küncün edinse bir kişi cāy
Gözi yaşımı kılsa bir aķar çāy
- (2) Hemîşe âhîret fikrin idüb
Demâdem turub etse âhile vāy
- (3) Ecel kim ha deyince iriser âh
O hâli dāyimā fikr idelim hāy
- (4) Añar mı ola ol günü aña bir
Ki birdür anda hep yoħsulla bāy
- (5) Be **Nazmî** çün olursun 'âķibet yoķ
Var imdi varlıĝın yoķ yirine şay
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îl

- (1) Vişâl-i 'âşîka kim yâr ide rây
Odur 'âlemde rây-ı 'âlemârây
- (2) Güzeller çârde sâle olunca
Güzellik birle olur yüzi bed rây
- (3) Anuñ kim ola dilde derd-i 'ışkı
İşi her demde olur âhile vây
- (4) Demâdem yâd idüb meclisde yârı
Neye yarardı feryâd etmese nây
- (5) Bulur **Nazmî** cihânda devlet ü câh
Bulan yâr işigüñde mesken ü cây

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îl

- (1) İşim âh oldı derd-i 'ışkıla vây
Eser ki mübtelâ gey sevdüğim hây
- (2) Cefâlarla helâk itdüñ beni âh
Ne âfet yârmişsun sen güzel hây (derkenar)

- (3) Öperken pâdişâhum el ayağũ
Umaram başım içün ben dağı pây
- (4) Ne vechi var bunuñ ay âfitâbım
Yüzüñe öyküne gün alnıña ay
- (5) İrerdi devlete **Nazmî** olaydı
Der-i devlet me'âbuñda aña cây
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îl

Müreddef der kıâfiye-yi müreddef bâ elif incâ nün revî (derkenar)

214

- (1) Bu dünyâ 'âkıbet vîrân olur vây
Ne kim var hâkile yeksân olur vây
- (2) Kişinüñ kârı dünyâ şuglı birle
Ėam-ı endüh bî pâyân olur vây
- (3) Hevâsınca olanuñ rûzgâruñ
Demâdem işi âh efgân olur vây
- (4) Çeker tırnaz belâlar döne döne
O kim âzurde-yi devrân olur vây
- (5) Olur dolabveş zârîde her dem
O kim devr içre sergerdân olur vây

- (6) Ne deñlü bir kişi olursa ĥandān
Beher ĥāl āĥırı giryān olur vāy
- (7) Hevā-yı nefsine uyan demādem
Muĥarrer tābi‘ -i Őeytān olur vāy
- (8) Nice cānān diyü dil virilenler
Dem olur kim belā-yı cān olur vāy
- (9) Bu aşr ‘ ayānına bir ĥurı Şöhret
Ne özge ‘ ādet ü erkān olur vāy
- (10) Ne gücdür bildüğün bir sinle nādān
Çıĥar bir cāha ‘ āliŐān olur vāy
- (11) Cihān cāhınuñ ehli ekŐeriyā
‘ Acebdür **Nazmiyā** nādān olur vāy
mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩl

[541 b]

Der baĥr hezec müseddes ‘ arüz u ĥarb maĥzūf taĥti‘ eŐ mefā‘ ĩlün mefā‘ ĩlün fe‘ ülün
der ĥāfiye-yi mücerred muĥaddem (derkenar)

215

- (1) Ne dem meclisde kim nālān olan ney
Der ol derd-i derūni neydüğün hey

- (2) Müdām olmazdı nice şerre bā' iş
Eger ümmü 'l-ḥabā 'iş olmasa mey
- (3) Ölub ḥāk olub āh olsaḡ gerek yoḡ
Varur aşlına āḡır çünki her şey
- (4) Mişāli bu cihānuñ filḥaḡiḡa
Hemīn filḡāl birle il olur ḡay
- (5) Cihānda olduḡuñca **Nazmiyā** hay
Demādem zikrūñ olsun Nazmī yā Ḥay
mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nazīre (derkenar) 216

- (1) Bilürdür bezmde keyfiyyetin mey
Daḡı neydüḡini bir demde hem ney
- (2) Cihāna vermek olmaz kişi kendün
Cihān fānidürür fāni cihān hey
- (3) Muḡadder ölürüz ḥāk oluruz āh
Olur aşlına rāci' çünki her şey
- (4) Yaramazdan bir iyilik ummaḡ olmaz
Yaramaz kimse olmaz degmede ey

- (5) Bu devr āhır be **Nazmī** her kişinūñ
Beher hāl idiserdür defterün tay

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Der baħr hezec müseddes 'arūz u darb maħzūf taqti' eş mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün
ķāfiye bā redif ü vaşl ĩncā bā revī vü elif redif ü yā vaşl mu'ahħir

217

- (1) Tuta her kim ki bir rāh-ı şevābı
Bulur ol yolda ol anca şevābı
- (2) Helāline ħarāmına kişinūñ
Olısar dur ħesābı vü ' azābı
- (3) Ĥased bir bed ' ameldür iztırārı
K' artar eksük olmaz iztırābı
- (4) Der-i dūndan kişi ħayr umsun ħiç
Ki münsed olur anda luṭf bābı
- (5) Kelām-ı muşatṭım nādāna **Nazmī**
Nişār-ı ħāk olur dürr-i ħoşābı
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

- (1) Nigāruñ arzū-yı la' l-i bābı
Baña nūş etdürür şāfi şerābı
- (2) Meye meyl etmesün mi ehl-i diller
Ki ref' iylər güzellerden hicābı
- (3) İder faşl-ı bahār ehl-i şafāya
Gülistān bezmi içün fetḥ-i bābı
- (4) Nigāruñ ḥaddi zībā ḥaṭṭı birle
Gülistān u Bahāristān kitābı
- (5) Bulur dem göz gönül rüşenligün āh
Göreydim bir o yüzden āfitābı
- (6) Süren bir vechile yüz zülf-i yāre
Alur 'ömr-i 'azîzinden nişābı
- (7) Añub yāruñ leb-i la' lini **Nazmî**
Müdām elden qomaz la' lin şerāb

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

- (1) Tapuñ dilberlerüñ 'ālīcenābı
 apuç ehl-i dilüñ 'izzet me'ābı
- (2) apuçdan ğayrı bir me'vā gözetmek
 Güzel řāhum dil ehlinüñ ne bābı
- (3) Efendi bende bildüm mülk-i hüsnüñ
 Tapuç olduğı řāh-ı kāmıyābı
- (4) Benüm řāhum reh-i 'ıřķuñda bende
 Kemīne bendeyim pāyüñ türābı
- (5) Dürr-i pākize cevherdür çü zātuñ
 Bu **Nazmī**'nüñ sañadur intisābı
- mefā'ılün/ mefā'ılün/ fe'ülün

Nev'-i diğer deran āfiye ĩncā tā revī

- (1) Ne cevher ola yāruñ pāk zātı
 Ki luşfile mükemmel her řıfātı
- (2) Reh-i 'ıřķ içre 'uřřāķa nigāruñ
 Hıyatı vaşldur hicrān memātı

- (3) Kemānveş bükdi addim cevr oıyla
O seng̃in dil baña hayf itdi atı
- (4) Sa' ādetile görüb üstünde yarı
Ferahdan uramaz altında atı
- (5) Dise cān la' l-i cānāneye **Nazmī**
Nola anuñladur anuñ hayatı
- mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nazire

221

- (1) Seversen zāt-ı ferhunde şıfātı
Sa' ādetment ola anuñ zātı
- (2) Seni nāzile seyrāna giderken
Gider gören dil ehlinüñ hayatı
- (3) Dehānuñ mişlüni bulmaya bir kes
Ararsa zerre zerre kāinātı
- (4) atı āhen dil olmadan gelür āh
Şu dilber k'ola aşdan bağı
- (5) Benem **Nazmī** benüm cānum ki bildüm
Ne cevhersin güzel sen hūb zātı
- mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ cĭm revĭ

222

- (1) Ŗu ' aŖıķ kim eke hercũnle acı
Aña raħm eyle cānā sende acı
- (2) ViŖālũn ħānına kim oymaz aġyār
Yanuńda utma sen ol gōzi aı
- (3) Lebũn yādınadur ehl-i Ŗafānuń
Mey-i nābile Ŗāfi imtizācı
- (4) Ayaġı tozıdur sen Ŗāh-ı ħũsnũn
Sa' ādet ehlinũn baŖında tācı
- (5) Bu **Nazmĭ** ħastanuń ey cān abĭbi
Leb-i la' lũn Ŗerābıdur ' ilācı

mefā' ĩlũn/ mefā' ĩlũn/ fe' ũlũn

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ ħā revĭ

223

- (1) İderseñ rāħıla bezm-i revāħı
Yine baŖla Ŗabũħile Ŗabāħı
- (2) Diler her kim ki raħat bula rũħı
Mũdām imek gerek Ŗevķile rāħı

- (3) Şerāb-ı ʿışk dur maʿ nī yüzünden
Harābāta şalan ehl-i şalāhı
- (4) Hevā-yı ʿışk dilberden kesilmez
Göñül murğınuñ oldıķca cenāhı
- (5) Günāh etdikce **Nazmī** tövbe iyle
Günāhı lābüd olur tövbe māhı
- mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ feʿ ülün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ dāl revī muʿaḥḥar

224

- (1) Anuñ kim bed ola aşl u nejādı
Olur anuñda bed ṭabʿ u nihānı
- (2) Olur her bed nihād olan beher ḥāl
Şekāvet birle bed efʿ āle bā
- (3) İder bed olmağın her yüzden ağıyār
Der-i dilberde envāʿ -ı fesādı
- (4) Der-i dilberde şūr u şerr-i ağıyār
Dil-i ʿāşıkda kıomaz şevķ ü şādı

- (5) Arada olmasa aġyār-ı yāruñ
Olurđı **Nazmi** ile ittiḥādı

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nazire muḳaddem 225

- (1) Kişinüñ bir kişiye bir vedādı
Gerek şıdḳıla k'ola ittiḥādı
- (2) Kişi eylüge sa'y etmek gerek hep
Ki eylük birle yād olına adı
- (3) Olunmaz eyligile yād o kes kim
Bilişle ger beraber göre yādı
- (4) Bilinür şirreti bādī nazarda
Ola ol kes ki dāyim şerre bādī
- (5) Murādın vire ḥaḳ anuñ ki **Nazmī**
Murāda ergüre bir nā murādı

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

[542 b]

Nev'-i diġer deran ḳāfiye incā rā revī

- (1) Belā nerdinüñ ol kim ola zārı
Olur hep döne döne kārı zārı
- (2) İder imānı olan şefkat elbet
Görüb derdile bir bīmār u zārı
- (3) Olur hep ağlamak hem añlamak āh
Belāya düşenüñ her demde kārı
- (4) Huzūra düşmenüñ ğamdan ğalāşuñ
Kamu yerde müdārādur medārı
- (5) Mūra ’āt-ı nazır üzre ider ħüb
Bu **Nazmī** cümle nazm-ı dürr nişārı
- mefā’ ilün/ mefā’ ilün/ fe’ ülün

Nazire

- (1) Anuñ kim olmya nāmūs ü ’ārı
Olur ol ma’ rifetden imdi ’ārı
- (2) Olur nerd-i belāda ol k’ola zār
Demādem döne döne kārı zārı

- (3) Bu dünyā kārı kim ğam bārıdur pes
Ne kayd ola kişıye āh o bārı
- (4) Ebed bār-ı belāyı dehre düşmez
Ḳarīn ola añā kim luṭf-i Bārī
- (5) Be **Nazmī** ehl-i cāha ‘ arz-ı ḥācet
Degildür ehl-i ‘ırzuñ imdi kārı
- mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ fe‘ ũlün

Nazire

228

- (1) Dem ü vaḳt-i zemistān u behārı
Geçürme hoş geçür leyl ü nehārı
- (2) Zemistān u behāruñ şevḳ u zevḳun
Geçürme yok çü devrānuñ ḳararı
- (3) Olur fark etmemek aḳdan ḳarayı
Geçürmek bīhude leyl ü nehārı
- (4) Kişi öz ḥālin ağlayub dūn u gūn
Demādem eylese āhile zārı
- (5) Kişi kendü geñile ‘ aşık olmaz
Degildür ‘ışḳ işi hāy ihtiyārı

(6) Ğam derdiyle sergerdān olanlar
Belā nerdinüñ olur **Nazmi** zārı

(7) Ne tutsa el virür āsānlığıla
İde şol kimsenüñ kim bahtı yārı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire

229

(1) Baña yārī kılaydı luḡ-i Bāri
Gözüm yārı göreydi āh bari

(2) O serv-i nāzeninüñ tırdığıyla
Boyı pür nāz bergi şivebārı

(3) Zihi baht-i şeref zī ḡali' -i sa' d
Anuñ kim mihr ide gün yüzlü yārı

(4) Lebāleb cām içüb leb ber leb olsa
Kişinüñ bezm-i vuşlatda nigārı

(5) Virüb varın bu **Nazmi** vaşl için āh
Müyesser olmadı yoğ oldu varı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

- (1) Benim başımdurur ğam kühsârı
Bu çeşmim çeşmesi anuñ buñârı
- (2) Benüm cânım gözümden yaña gel kim
Periler yiridür çeşme kenarı
- (3) Bu resme naķş-ı ħüsnüñ oldıĝıçün
Sever ‘uşşâķ cāndan sen nigârı
- (4) Hemāndem ‘andelīb-i zāruñ olur
Gören ey ğonce leb sen güli‘ zârı
- (5) Ayaĝuñ tozına naķd-i revānı
Yeridür olsa **Nazmî**’nüñ nişârı
- mefā‘îlün/ mefā‘îlün/ fe‘ülün

- (1) Cemālün ħüsn-i gülzârı behârı
Ruĝ u zülfün anuñ leyl ü nehârı
- (2) ‘İzāruñ ħaţtuñile ‘ārzuñla
Çemen şaĥnıdurur şu ber kenarı
- (3) Olur bir bülbül-i şūrīde ħālün
Gören sen serv kıadd ü gül‘ izârı

- (4) Edübdür gül 'izāruñ bülbül-i zār
Benüm gibi niçe niçe hezārı
- (5) Nigāristān-ı çīn görmiyenler
Güzel kaşruñda görsün sen nigārı
- (6) Bu **Nazmī**'nüñ eyā rūḥ-ı revānum
Saña naḳd-i revānidür nişārı
- (7) Olaldan nerd-i ğamda derdile zār
İşim olmuşdurur her demde zārı
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazīre (derkenar) 232

- (1) Degildür kişiye 'ışk ihtiyārı
Belādur kişiyi uğrar ıztırārı
- (2) Anuñ kim derd-i 'ışkı ola dilde
İder her dem derūni ah u zārı
- (3) Sükün bulmaz ebed her 'ışka düşen
Hevāya düşenüñ olmaz kararı
- (4) Bir özge mācerādur 'ışkdan eşk
Ki 'ādetdür ola gelmiş o cārī

(5) Kişinüñ naqd-i 'ömri hayf **Nazmî**

Hevâ yolında ola hep nişârı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nazîre

[543 a]

233

(1) İder hecründe her dem âh u zârı

Gönül böyle geçürür rûzgârı

(2) İder her dem gamuñdan bülbül-i dil

Hezâr ey gül i'zârüm âh u zârı

(3) İder zârı demâdem döne döne

Dil oldı nerd-i derdüñ nâgeh zârı

(4) Niçe bir vâde-yi vuşlat ben oldum

Hey âfet kim çeker bu intizârı

(5) İrerdi göge başım kadrile ger

İşigünde bulaydım i'tibârı

(6) İşigünde hasûd görmez olsam

Baňa gösterse bari anı barî

- (7) Nigārā naqş-ı ħüsnünüñ kim ki görse
Tapaña cāmı olur bergüzārı
- (8) Bu **Nazmī**'nüñ gözi merdümlerinüñ
Ayağun tozına dürdür nişārı
- (9) Ne fettān dilrübādur kimse bilmez
Benüm gön̄lüm alan ol şīve kārı
- mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ülün

Nazīre heme ebyāteş maḥla' bā tecnīs tām

234

- (1) Görem yārı kılsa baht yārı
Sa' ādet aña k'ide bahtı yārı
- (2) Cefā vü cevriye her bār bārı
Beni deng etmese ol şīve bārı
- (3) Bu gön̄lüm oldı nerd-i derd zārı
Anuñçün her dem iyler āh u zārı
- (4) O kim bir ma' rifetden ola 'ārı
Anuñ olmaz ebed nāmūs ü 'ārı

- (5) Be **Nazmî** nâz hâbandan o yârı
Fiğānuñıla uyarı gör o yârı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ zâ revî

235

- (1) Nigâr etse ne deñlü ' izz ü nâzı
Aña ' uşşâk arturur niyâzı
- (2) Nigârum Mışr-ı hüsnüñ Yusûfidur
Bulubdur hüsn birle imtiyâzı
- (3) Bulub bir dilber-i mahmûd haşlet
Anuñla her seher nûş it ayâzı

[543 b]

- (4) Urub ağıyârı şol kâfir yirine
Olur her kim ki öldürürse gâzi
- (5) Olur **Nazmî** haqîki ' ışka bâ' iş
Ola şol dilde kim ' ışk-ı mecâzı
- mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ sîn revî

236

- (1) Fenâ ehli kim ola bir palâsı
Murâd idinmez ol özge libâsı
- (2) Belâsı öldürür kim olmya hiç
Fenâ ehlinüñ egninde palâsı
- (3) Bekâsı yok fenâdur şoñı dehrün
Şebât üzre urulmamış asâsı
- (4) Felek 'ömri ekinün her kesün âh
Biçer anuñ meh-i nev elde dâsı
- (5) Ğanimet gör be **Nazmî** varluğun var
Demâdem haqqa kıl şükr ü sipâsı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ şîn revî

237

- (1) Gözümün kande aqsa kanlu yaşı
Olur pür lâle anuñ tağ u taşu
- (2) Anuñçün kan aqar yaşım demâdem
Tolubdur bağrumun kanile başu

- (3) Düşürdi gönlümi sevdâ-yı ʿışka
Nigāruñ kara gözi kara kaşı
- (4) Olunca ʿāşık u maʿşuk birlik
Arada olamaz bir kimse nāşī
- (5) Olur derdiyle **Nazmī** bağı pür hūn
Şu kim hūn-ı gam ola her dem aşī
- mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ulün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ şād revī

238

- (1) Olanlar o perī rūnuñ havāşī
Havāşile bulubdur ihtişāşī
- (2) Oğur teşhiri için ol perinūñ
ʿAvām-ı nās turmayub havaşī
- (3) Giriftār-ı gam-ı devrān olanuñ
Şerāb-ı dilküşādandur halāşī
- (4) Kadīmi yār gibi eskisidür
Şerābuñ hikmet üzre hūb u hāşī

(5) Varursam Һazrete **Nazmī** meded vay

Me' āsi birle ben kemrāh ' āši

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nev' -i diğer deran k̄āfiye ĩncā đād revī

239

(1) Dehānı bŭseye k' olmaya rāzı

Görinür ğonce gibi inķibāzı

(2) Leťāfet birle ol ğŭri likānuñ

Lebi kevşer ruğı cennet riyāzı

(3) Şerāb iće şu kim dilbersiz anı

Muğal bī ğadd ta' zīr itse k̄āzı

(4) Bilinmez ğāl-i müstaķbel nedür āh

Diriğā ğiće gitdi emr-i māzi

(5) Meyüñ dilbersiz olmaz zevķı **Nazmī**

Aña ağmaķdur iden i' tirāzı

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nev' -i diğer deran k̄āfiye ĩncā t̄ā revī

- (1) Düşe ʿıyş için ey sâkı bisâtı
Meyile bezme ver şevk u neşâtı
- (2) Ki dildârile ehl-i diller anda
Şafâlar birle ide ihtilâtı
- (3) Meyile mâyil olub gösterürler
Güzeller ʿâşıkına inbisâtı
- (4) Muhabbet birle mestâne nigârûñ
Olur ʿuşşâka bir hoş irtibâtı
- (5) Mey ü maḥbûbesiz **Nazmî** nedürler
Cihân dâreyni bir köhne ribâtı
- mefâʿîlün/ mefâʿîlün/ feʿülün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ gayn revî

- (1) Leb-i cânân kim oldur cân metâʿı
Var andan cânuñ özge intifâʿı
- (2) Şafâ-yı cāndurur çün vaşl-ı cânân
Olur her cân anuñçün aña sâʿı

(3) O māhuñ sūz-ı mihri var dilinde
Anuñ şevkiyledür şemsüñ şu 'ā' ı

(4) Dehān-ı yār bir mevhūm şeydür
Kimüñ var aña yoğ yire nizā' ı

(5) Leb-i cānāndan alduğunca buse
Olur **Nazmī** aña cānile dā' ı

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā ğayn revī

242

(1) Bahār erdi yine ol ' ıyş çāğı
Şafā bağş etdi cümle bāğ u rāğı

(2) Güzellerle şafası bāğ u rāğūñ
Virür şūrile cennetden ferāğı

[544 a]

(3) Turub gül şevkıle bülbül demādem
Pür eyler şavt-ı rengin birle bāğı

(4) Saña baş egmeden gülşende ğonce
Egilüb dal olur her gül budağı

(5) Gözünüñ ' aynı olmağıla nergis
Olupdur gülşenüñ çeşm-i çerāğı

- (6) Lebũn yādile gülşende dil ehli
Müdām içer ele alub ayāğı
- (7) Bu çağı yine gördũn şükür **Nazmĩ**
Bulalum bizde bir gülşen bucāğı
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

Nev' -i dıger deran kâfiye incâ fâ revĩ

243

- (1) Müdām içüb mey-i gülreng ü şāfi
Olalum bülbül-i hoşgūyı şāfi
- (2) Meşāhaddür mey-i şāfuñ şāfāsı
Anuñçün kimdür iden ihtilāfi
- (3) Şāfā virür dile şāfi mey ammā
Anuñ esrārla afyün hilāfi
- (4) Mey-i nābı koyub nādāndur ol kim
Oturub boza içe ura lafi
- (5) Şerābı iç müdāmi ammā ki **Nazmĩ**
Günāha koma ammā i' tirāfi
- mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

Nev' -i diger deran kâfiye incâ kâf revî

244

- (1) Güzel olmak gerek meclisde sâki
Bilürin sâ' idi simîn-i sâki
- (2) Ne dadı var şerâb-ı telhîn andan
Güzel olmayıcağ meclisde sâki
- (3) Ölürsañ ' ışğdan ayrulma ey dil
Gerekse ger saña bir yâr-ı bâki
- (4) Sürerse ' ömre ger vâhasretâ vay
Dil ü cânuñ nigâra iştiyâkı
- (5) Nice bir hasret-i vaşlıla çekmek
Baña **Nazmî** bu endûh-ı firâkı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ulün

Nazîre mu 'ahhar 245

- (1) Gözet yârânı devrûñ gözle sâki
Senüñle şoşbetümüz yine bâki
- (2) Vişâl-i yârıla olan şafâda
Ne bilsün derd u âlâm-ı firâkı

- (3) Cüdā olmağdan ey dil cism-i cāndan
Eşeddür cānā cānān iftirākı
- (4) Felek ğam birle etdi tākātum tāk
Harāb olsun anuñ eyvān u tākı
- (5) Virür elfāz-ı nāme birle **Nazmī**
İder dildāre ‘ arz-ı iştiyākı
- mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ fe‘ ũlün

Nazire muqaddem 246

- (1) Degül devlet kişiyē çünki bākı
Nider ya şöhret ile tımtıurākı
- (2) Şu devlet k’ola bākı anı luḡ it
‘ İnāyet eyle yā ḡallāk-ı bākı
- (3) Niçe kavimile qardaşdan olub dūr
Niçe kez çekmişüz derd-i firākı
- (4) Hemīn ‘ ömre sürer bir derdmiş āh
Kişiyē cem‘ -i yārān iftirākı
- (5) Şafādur ehl-i ‘ irfān cem‘ i **Nazmī**
Olarla düşse şöhbet ittifākı
- mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ fe‘ ũlün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ kâf revî

247

- (1) Anuñ kim ola dilde ' ışk pâki
Ölümden ağlamaz olmazda bâki
- (2) Ğam-ı dildâra dil kim mübtelâdur
O ğamdandır anuñ âhır helâkı
- (3) Bilür ' ışk odu olduĝın gönülde
Görenler bende âh süz nâki
- (4) Hevâdan geçiser âh kim dil
Olnca ger zerre bu cism hâki
- (5) O mâhuñ **Nazmiyâ** hecründe âhum
Yiridür gözlese her dem simâkı

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

[544 b]

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lâm revî

248

- (1) Şu kim bir ma' rifetden ola hâli
Behâyim hâlidür ma' nide hâli

- (2) Olub devletlüler hep mala mâyl
Gözetmez oldular şâhib kemâli
- (3) Sebeb olmağdurur zûlm-i 'azîme
Verilmek bir deniye câh-ı 'âli
- (4) Getürür qalbe dâyim ğuşsa vü ğam
Bu dünyâ şuğlunuñ fikr ü me'âli
- (5) Sa' âdet **Nazmiyâ** anuñ ki her an
Ola bî kayd olub bir hoşca hâli

mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ fe' ülün

Nazîre

249

- (1) Ola bir ma' rifetden ol ki hâli
Olur gey bed cehâlet birle hâli
- (2) Ne müşkül hey kişinüñ dâyim alan
Hemîn dünyâ ola fikr ü me'âli
- (3) Ta' alluğ birle haqqâ halka başdan
Ayağ bağıdurur ehli 'iyâli
- (4) Diriğâ her kişinüñ âhır-ı kâr
Muqarrerdür cihândan irtihâl

- (5) Helāke bāis olur **Nazmiyā** hırş
Çulına virmesün Mevlā o ħāli

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire 250

- (1) Kişinüñ beyhude fikr ü me'āli
Olur hep bā' iş-i ħüzn ü melāli
- (2) Demādem ehli dünyānuñ hep ekşer
Olur fikr u me'āli rızq u māli
- (3) Anuñ kim olmiya ħaqq üzre kārı
Olur elbette bāṭıl her ħayāli
- (4) Eli bir devlete iren kişinüñ
Olur çoqlar esir-i pāymāli
- (5) Sa' ādet aña kim ħaqq üzre olub
Ĥaḳīḳat ola **Nazmī** her maḳāli

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire 251

- (1) Sa' ādet aña kim bir köhne şālı
Giye anuñla giçe mäh u sāli

(2) Bu dünyā devletin süren zavallı
‘ Aceb añmaz mı k’anuñ var zevāli

(3) Kişinüñ vardığınca hırşısı artar
Ne deñlü olsa çok māl ü menāli

(4) Murād idinmez ol kim ola ‘ āķıl
Bir olmaz işi bir emr-i muķāli

(5) Diye **Nazmī** ki bir nazmı o demde
Müselsel neşr ider güyā le’āli

mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ fe‘ ūlün

Nazire

252

(1) Demādem dilberün ģāli ģayāli
Ķomaz ģāli bu ben āşifte ģāli

(2) Sever ol dilrübāyı cān u dilden
Gören anda cemāl-i ber kemāli

(3) Nola sermest olub şeydālġ itsem
Gerekdür ‘ āşık olan lāübāli

(4) Bu ‘ ışķ ehline ‘ ıyd olur o ġün kim
Ĥüdā rüzī ķıla rüz-i vişāli

- (5) Nigāra nāmeler yazdıķca **Nazmī**
İder inşāsımı neşr-i le'ālī
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire 253

- (1) Dil ü cānuñ kamu fikr ü hayālī
Sa' ādet birle cānānuñ vişālī
- (2) O cānānuñ ne hikmet ey gönül şor
Revān baķş olduğı la' li zülālī
- (3) Olur dīvānesi āh ol perinūñ
Görenler anda ol hūsn ü cemālī
- (4) Gören gün gibi rüşen hātır olur
Ol alnı māhı ol kaşı hilālī
- (5) Leţāfet gülşeninde ol nigāruñ
Yüzi gül kāmetsi bir gül nihālī
- (6) Nigāruñ vaşf-ı dendānında **Nazmī**
Olubdur sözlerüm nazm-ı le'ālī
- (7) Digergündür benüm her gāh hālim
Budur pes ' aşıķuñ her gāh hālī
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

(1) Görenler sende bu hüsni ü cemâli
Olur sen dilberün âşufte hâli

(2) Miyânuñ mû ser-i müdur dehânuñ
Budur her diğkat ehlinün hayâli

[545 a]

(3) Ruḥ-ı gülnâruñ üstünde siyeh ḥaṭ
Hemân od üzre dūduñ bir mişâli

(4) Şafâlar vermege her teşne câna
Hemân irincedür la' lūñ zülâli

(5) Gönül ayînesinde câm-ı la' lūñ
Ḳomaz bir zerrece gerd-i melâli

(6) Vişâlūñ 'ıydına kıblem erenler
Bulur ka' be ḳapuñda ḳadr-ı 'âli

(7) Müselsel vaşf ider dendânlaruñ çün
Bu **Nazmî** nazm ider güyâ le'âli

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ulün

Nev'-i diğer deran ḳâfiye incâ mîm revî

- (1) İdüb yārıla mey bezmün müdāmı
 Kılalum anda şāfi nūş cāmı
- (2) O servūñ gül yüzünde sünbülidür
 Göñüller murğınuñ ālile dāmı
- (3) ‘ Aceb teşhīr ider ol çeşmi seḥḥār
 Dil ü cāndan ḥavāşıla ‘ avāmı
- (4) Bulurdum ben de ‘ izzile sa‘ ādet
 Olaydım bir şeh-i ḥüsnüñ ğulāmı
- (5) Göreydi **Nazmiyā** mestāne şı‘ rüñ
 Saña ışk ola derdi Şeyḥ Cāmi
- mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ fe‘ ülün

Nev‘-i diğ̄er deran ḳāfiye ĩncā nūn revī

- (1) Aña olmasun āḥır ol ki fāni
 Fenā künci olur dāyım mekānı
- (2) Kişi añmaḳ anı ki āḥır
 Gidüb ḳalmayısar nām u nişānı

- (3) Fenāsın aña ol kim dāyim alan
Yirile añmaz iqbāl-i cihānı
- (4) Cihān ikbālin añmaz ‘āqıl olan
Bilür anı geçer anuñ zemānı
- (5) Cihān kim var olısar ‘āqıbet yoq
Ne **Nazmī** yoq yirine qo var anı
mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

Nazire

257

- (1) Şu devlet k’ola fāni añma anı
Giçer çünküm zamānı anuñ anı
- (2) Nedür devlet ki anide añalar
Hey anide giçer devlet zamānı
- (3) Şu devlet k’ola fāni nolur andan
Odur devlet k’ola ol cāvidānı
- (4) ‘Ameldür kişiye bāqi qalan bes
Qamu fānidürür bāqi qalanı
- (5) Kişi dehre gönül virmek ‘aceb hāl
Bilürken oldıgın bu dehr fāni

(6) Çeker her bār-ı ğamdan ehl-i dünyā
Bilāḥad bīgerān bār-ı girānı

(7) Şu baḥr-ı nazımdur ṭab' uñ ki **Nazmī**
Ṭoludur dürr-i elfāz u me' āni

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire 258

(1) Ola anuñ ki derd-i bī gerānı
Olur anuñ o bir bār-ı girānı

(2) ' Aceb ğaflet kişiyē meyl-i dünyā
Görürken olduĝın dünyāyı fāni

(3) Ğaraż ne ' izz-i dünyāya ṭalebden
Degül çün ' izz-i dünyā cāvidānı

(4) Sa' ādet aña geçüb varlıĝından
Ḳoya yoĝ yirine fāni cihānı

(5) İder elfāz-ı güher bārıla pür
Bu **Nazmī** cümle nazm-ı dürfeşānı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

- (1) Anuñ kim ʿ aklı var hâl-i zamânı
Görüb yoğ yirine ıor bu cihânı
- (2) Saʿ âdet [aña] idüb hep ʿ ibâdet
ʿ İbâdetde giçer ekşer zamânı
- (3) O kim yarıya ibrişim götürmez
Göñüllüdür buçuğa alma anı
- (4) Neye yarar be **Nazmî** evvelâ meyl
Şol iğbâle ki şoñu ola fâni
- (5) Kişi meyl eylemek ol vağt olaydı
Olaydı ʿ izz-i dünyâ câvidânı
- mefâʿ îlün/ mefâʿ îlün/ feʿ ülün

- (1) Şu kim ʿ âşık durur şıdıkile anı
Bilür ʿ ışık ehli gördiği dem anı
- (2) Bilürler ʿ âşık-ı şâdığ olanı
Bilürler ʿ ışıkla câna kıyanı

- (3) Olur gün gibi dilde mihr zāhir
Zücāc içre çerāġ olmaz nihānī

[545 b]

- (4) Reh-i ʿışķ içre maʿ şūķına başdan
Fedādur ʿāşıķuñ ʿışķıla cānı
- (5) Senüñ **Nazmī** bu nazm-ı hāl baķşuñ
Seni yād etdiriser cāvidānı
- mefāʿ īlün/ mefāʿ īlün/ feʿ ūlün

Nazire

261

- (1) O dildāruñ nedir bu hūsn ü anı
Ki cān virür görenler her dem anı
- (2) Ele al gül gibi gel cāmı sāki
Giçer devrān bilürsin çünki anı
- (3) Gözüm yaşı ile ol serv-i nāza
Revān itdüm revān şu gibi cānı
- (4) İderdüm der miyān ol yāra vārum
Eger bir kez kenar olsa miyānı

- (5) İşidüb nazmuñı řād ola nazmuñı
Behişt içinde ‘adn̄inũñ revānı

mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ fe‘ūlün

Nazire

262

- (1) Nigāruñ seyr-i naķř-ı ģüsn ü anı
řafādur dil diler her anda anı
- (2) Bir olmaz fikrdür yoķ yire ey dil
Saña ol dilberũñ būs-ı dehānı
- (3) İder mey ins birle ol perī üns
Anuñ vaģřetdür pes inse řānı
- (4) Sa‘ādet bulmaz olmaz her giz iflāģ
řeķāvet ehli olan şol edānı
- (5) Ĥayātı la‘l-i cānān birledür āĥ
Bu **Nazmī**’nũñ odur ma‘nide cānı

mefā‘īlün/ mefā‘īlün/ fe‘ūlün

Nazire

263

- (1) Yanından dūr olanuñ yār-ı cānı
Bütün cisminde ģalmaz yārī cānı

- (2) Ne sihr eyler ‘aceb ol aşları yā
Gören cānile urbān olur anı
- (3) İçeydi yār kanum ana ana
O demler ey dil-i dīvāne anı
- (4) Tehī olsa sebū nāgāh meyden
urur bezm ehlinūñ ol demde anı
- (5) Virür her dem afālar cāna **Nazmī**
Nigāruñ vaşf-ı la‘ l-i dūrfeşānı
- mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ fe‘ ūlün

Nazīre

264

- (1) Seven cānile sen aşı kemānı
Saña urbān olur itme gümānı
- (2) Kemānı deste ber deste oıla
Beş on kez almasuñ itsüñ kem anı
- (3) İder anı gözüñ göz göre her dem
Hey inşāfuñ be zālīm imdi anı
- (4) Leb-i la‘ lüñe mānend olduıçün
Dediler raa cānā rū-ı şānī

- (5) Eger naqşın göreydi sen nigāruñ
Ne şüret bağlaridi ola Māni
- (6) Senüñ hecrüñde ey meh dūd-ı āhum
Göge boyar demādem āsumānı
- (7) Budur sevdügi ol sen pāk zātı
Ki sensin **Nazmi**'nün rüh-ı revānı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire

265

- (1) Güci kim çoğ ider qaşuñ kemānı
Nolayıdı āh ideydi ol kim anı
- (2) Seni şol bir nazār kim görse cānā
Sever biñ cānla sen yār-ı cānı
- (3) Olurdi baña luḫi āşikāre
Dehānuñ virse bir buse nihānı
- (4) Eyā Yūsuf liḫā gün gibi rüşen
Sen olduğıñ meh-i Ken' ān-ı şānı
- (5) O mehrü mihrini bir dilde **Nazmi**
Gümānı kim ola iyler güm anı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

- (1) Dehānuñ var diyü iden gümānı
İder gendün o fikrile güm anı
- (2) Baña karşı kim öper ağızuñ ağıyār
Göreydim itdügin devrān güm anı
- (3) Güce görüb güci çoğ itmegile
Çolayım aldı şol karşı kemānı
- (4) Baña göz göre hışm-ı çeşmüñ olur
Havāle iylemek bir Türkmānı
- (5) Nigārā vaşf-ı naşş-ı hüsnüñile
Olubdur **Nazmi** haqqā özge māni
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

[546 a]

- (1) Gören sen hüsrev-i Ş/şir̄in dehānı
Sever cāndan olur Ferhāduñ anı

- (2) Giyüb altunlular ey āfitābum
Serāser gün gibi yaḳduñ cihānı
- (3) Baña olmaz yire būs-ı lebünçün
Dehānuñ nükteler itse nihānī
- (4) Dehānuñ kimi vardur der kimi yoḳ
İderler yoḳ yire hā bir gümānı
- (5) Bu devrün luṭfla sür hey kıyāmet
Giçer çün ḥüsünüñ āḫır zamānı
- (6) Geçür ʿömrün şafā vü ʿişretile
Geçür çün kim bilürsen devr ānı
- (7) Yazaldan ḥaṭṭ-ı laʿlün vaşfını ḥüb
Didiler **Nazmi**'ye yāḳut-ı şānī
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ulün

Nazire

268

- (1) Begüm sen şāh-ı ḥüsünüñ āsitānı
Hümā-yı ʿizz ü devlet āşiyānı

- (2) Senüñ ey şāh-ı hūbān āsitānuñ
Sa' ādet āña kim ola mekānı
- (3) Sen ol sultān-ı hūbānsun ki dirler
Ṭapuña Yūsuf-ı Ken' ān-ı şāni
- (4) İdüb gün gibi 'arz-ı hūsn özüñe
Ḳul itdūñ ey efendi bu cihānı
- (5) Benüm sen yār cānımsun nola ben
Revān etsem senüñ yoluñda cānı
- (6) Benüm cānum lebüñ la' l ü dehānı
Leṭāfet birle ḥaḳḳā la' l-i kānı
- (7) Müsellemdür senüñ ḥüsñile anuñ
Güzel oldur kim anuñ ola ānı
- (8) Muḳarrerdür seni kim görse sevmek
Bu āñile benüm sevdüğim anı

- (9) İder her an vaşf-ı ān-ı hüsniñ
Komaz **Nazmî** dilinden bir dem anı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ vāv revî

269

- (1) Şenā ü medhile zemm ü mesāvi
Gelür hāl ehline cümle müsāvi
- (2) Muḥabbet âteşiyle 'ışk ehli
Virür zer gibi şāfi ḳalbe tāvi
- (3) Bir içüm şuya döner luṭfla yār
Güzel ter cāme giyse rengi mavi
- (4) O mehrū ol melekḫū işiginde
Belā çekmek bir āfetdür semāvi
- (5) Bu **Nazmî** şayd ḳılmaḳ ol hümāyı
Hevādan avlamak gibidür avı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ hâ revî

270

- (1) Cihānuñ devlet ü iqbāl ü cāhı
Hāqīkatde belā vü derd çāhı
- (2) Elinden gelse göz yumsa bir ādem
Cihān yüzine kılmasa nigāhı
- (3) Kişi dünyāda idüb yād-ı ' uqbā
Gehi āh eylese ağlasa gāhı
- (4) Sa' ādet aña kim idüb ' ibādet
Ola Mevlāsı dergāhı penāhı
- (5) Hüdādan kōrқан ādem çok çoğ iyeler
Günāhı çokluğına her gün āhı

[546 b]

- (6) Nedāmet birle bari tövbe kılsa
Ne dem kim kişi etse bir günāhı
- (7) Dālāletden beri olur tūtanlar
Tāriķ-i şer' gibi şāhrāhı

- (8) İder dāyim tarīḳ-i şer'e ilḳā
Kişinüñ ola ol kim ḫayrḫāhı
- (9) ' İnāyet ḳıl mededsiz ḳullaruña
Meded senden meded senden ilāhī
- (10) Günehlü ḳullaruña senden olur
' İnāyet pādişahlar pādişāhı
- (11) Sükün idüb ḫuzūr idem dime sen
Nitekim ola sen **Nazmī** sipāhī
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

Nazire

271

- (1) Görüb bir yüzi mihri alnı māhı
Gönül virdüm meded senden ilāhī
- (2) İrerse tañ mı āhım göklere āh
Bir aydur görmedüm ol yüzi māhı
- (3) Ğam-ı ' ışḳıla bilsün neydüğümi
Demādem ideyin feryād u āhı

- (4) Olaydum işigünde bende anuñ
Bulurdum ben de ƙadr u ' izz ü cāhı
- (5) Tıtaradı **Nazmiyā** devlet baña yüz
Olaydı ol nigāruñ bir nigāhı
mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

Nazīre

272

- (1) Tıpuñdur ħüsn ilinüñ pādişāhı
Ƙapuñdur ehl-i diller secdegāhı
- (2) Beni kendüñe ħüsn ü ħulƙla sen
Ƙul itdün hey güzeller pādişāhı
- (3) Yaluñ yüzlü güzellerdür bu yüzden
Saña teşbīh iderler mihr ü māhı
- (4) Ƙamaşur gün yüzüñe baƙamaz göz
Kim idrāk ide sen māhı kemāhı
- (5) Bu **Nazmī** kimdürür derseñ efendi
Ƙapuñuñ bende-yi bī iştibāhı
mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ūlün

- (1) Sen olduñ tâ sipihr-i ħüsn-i mâhı
Ben oldum baħr-i ıřķ içinde mâhi
- (2) Nigāri bir meh-i bîmihr olanuñ
Yeridür göge irse her dem āhi
- (3) O kim mihr ola ħaddi cebhesi mâh
Hey anı göremez kimse kemāhi
- (4) Ola ol kim bir alnı ay yüzi gün
Dili pür şevķ ider anuñ nigāhı
- (5) Yüzi şems ü kamerler sevgüsinüñ
Olur şevķ-i dili **Nazmi** güvāhı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev' -i dîger deran kâfiye incâ yâ revî

- (1) Demâdem ol ki zıkr eyler ħüdāyı
Ebed fikre götürmez mâsivāyı

- (2) Cihān arayı arayı gider hep
Ola anuñ ki bir hoş hüsni-rāyı
- (3) ‘İbādet birle t̄ā‘ atde geçürür
Sa‘ ādet ehli her şubḥ u mesāyı
- (4) Yiler yel gibi hep āvāre her dem
Yiler oñmaz olur olan hevāyı
- (5) Laṭīf elfāzla ḥaḳḳā demādem
İder nazmında **Nazmī** ḥüb edāyı
mefā‘ īlün/ mefā‘ īlün/ fe‘ ülün

Nazīre

275

- (1) O kim dünyā ola hep fikr ü rāyı
Olur tā ḥāk olunca ol hevāyı
- (2) Hevāyı olmağ olur oñmadıklık
Hevādan geç gönül terk it hevāyı
- (3) Düşer dünyā gamıyla derde ādem
İder derdile her dem āh u vāyı

- (4) Her olan mübtelā dünyā ğamına
Çeker dünyā ğamı birle belāyı
- (5) Olur her dem işi ebter her işde
O kim yād itmiye nām-ı hüdāyı
- (6) Dilerseñ haq resūlinden şefā' at
Koma ħubb-ı 'Aliyy-i murtażāyı
- (7) Belāsından hevā-yı nefsunūñ āh
Hüdā kırtara **Nazmī** mübtelāyı
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazīre

276

- (1) Olur āvāre olanlar hevāyī
İder beyhūde her dem āh u vāyı
- (2) Hevā-yı nefsi önünce yelenler
Olur yelve kışu gibi hevāyī

[547 a]

- (3) Teb-i t̄ab-ı ecel geldikde derd̄a
Tutar yeks̄an kamu yoḥs̄ul u b̄ayı
- (4) Kişi 'uḳb̄asını d̄unyāya ŧatmaḳ
ŧatun almaḳdurur baša belāyı
- (5) Um̄ur-ı d̄ünyev̄id̄ür **Nazmiyā** āh
Belāya uḡradan ben mübtelāyı
mefā' il̄ün/ mefā' il̄ün/ fe' ul̄ün

Naz̄ire

277

- (1) Bu demler her h̄ümāveŧ dilr̄übāyı
' Acebd̄ür görürüm cümle hevāyı
- (2) Anadan ŧimdi toḡan oḡlan uŧaḳ
' Aceb ḳuŧlar olurlar hep hevāyı
- (3) D̄uŧürür yanına her ȳüzi gün āh
Hem̄in bir s̄āyeveŧ ȳüzi ḳarayı
- (4) Vefāsızlar cefāsıdur diriḡā
Belāya uḡradan ben mübtelāyı

(5) Be **Nazmî** şimdiki maĥbûblardan

Sen aşla itme ümmîd-i vefâyı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nazîre

278

(1) Hümâyun zülfüñe beñzer hevâyî

Daĥı bulmadılar illâ hümâyı

(2) Esirge mübtelâñı hey vefâsız

İñende ĥadden aşurma cefâyı

(3) Çatub yâ қаşlaruñ peyveste cānā

Baña nice idersin yayķārâyı

(4) Beni öldürmegimiş fikr ü rāyuñ

Hele unutma cānā sen bu rāyı

(5) Ne cevherdür bilür **Nazmî** anuñçün

Sever cāndan o la' l-i cānfezâyı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nazîre

279

(1) Gören bu ĥüsñile sen mehlikâyı

Görür ma' nîde nür-ı Muştafâyı

- (2) Düşelden sen hümānuñ ʿışķuna āh
Şabā mānendi oldum ben hevāyī
- (3) Dolanub kūyuñı her gün kılayım
Saña döne döne zikr-i vefāyı
- (4) Baña vaşl olmazisen alıser āh
Belā-yı firķatüñ ben mübtelāyı
- (5) Muḥammed nūrı ḥaķiçün bu **Nazmī**
Sever cāndan cemāl-i Muştafāyı
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

Nazire

280

- (1) Olan sevdā-yı zülfüñile hevāyı
Alur başına biñ dürlü belāyı
- (2) Muḥarrredür hevāyı olması āh
Benüm gibi sevenler sen hümāyı
- (3) Benüm ʿömrüm senüñ zülfüñdürür āh
Belāya uğradan ben mübtelāyı

- (4) Baña mihr ü vefâ-yı mahzıdı âh
Eger terk eyleseñ cevr ü cefâyı
- (5) Benüm şâhum cenâb-ı devletüñden
Cüdâ kıılma kuluñam ben gedâyı
- (6) Fedâ itsem nola yoluñda cânım
Olur ‘ aşık benüm cânım fedâyî
- (7) Sever **Nazmî** Muḥammed nûrı ḥaḳḳı
Benüm cânım cemâl-i Muştafâyı
mefâ‘ îlün/ mefâ‘ îlün/ fe‘ ülün

Nev‘-i diğır deran kâfiye incâ râ revî ü vâv redif

281

- (1) Ola anuñ ki dilde bir futûrı
O ğamdan hiç kalmaz bir ḥuzûrı
- (2) Ola çün mihrیبân bir yâr o yüzden
Olur her kişinüñ bir gözi nûrı
- (3) O kim bir ḥıdmeti şevkıla ide
O ḥıdmetkâr olur gönül sürûrı

(4) Degildür ihtiyârı birle düşmek

Düşer ʿışk âdeme nâgeh zarûri

(5) İder teslim nazm-ı **Nazmi**'ye ol

Kim ola fenn-i şî' re bir şu'ûri

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ dâl revî ü vāv redif Muqaddem (derkenar)

282

(1) O kim olmaya bir ihsân u cûdı

Anuñ birdür ʿadem birle vucûdı

(2) Hevâya şarf olunmağ kişinüñ âh

Telef olmağdurur ʿömri nuğûdı

(3) Yıkılmasın mı dil kim eksük olmaz

Hey andan hâdden artuğ ğam cünûdı

(4) Ola anuñ ki hağkıla vedâdı

Çomaz dilden o zîkr-i yâ Vedûdı

(5) Sa'âdet **Nazmiyâ** anuñ ki her dem

Hağkâtten ola güft u şunûdı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

[547 b]

Nazire

283

- (1) İdenler niçe sūr-ı pūr sūrūrı
Görürler soñra mâtemden fütūrı
- (2) Ƙuşūr-ı ʿ aqlıdur ʿ ömr-i Ƙaşırı
Uzun şanub yapan nice Ƙuşūrı
- (3) Sükûna varmayınca bir Ƙarâra
Hevâ ehlinüñ olmaz bir Ƙuzūrı
- (4) İden gönülleri mihriyle pūr şevƘ
Olur rüşen o Ƙalkuñ gözi nūrı
- (5) Ƙişi kim derde düşe **Nazmiyâ** âh
Demâdem olur âh etmek zarūrı
mefâʿ îlün/ mefâʿ îlün/ feʿ ülün

Nevʿ-i dîger deran Ƙâfiye ĩncâ lâm revî

284

- (1) Ola maƘşūdunuñ ol kim vuşūli
Virür el aña her kârūñ Ƙuşūli

- (2) O kim bir ehl-i himmet ola anuñ
Kim olursa olur hıdmetle qulı
- (3) O kim bir qābil olub ola muqbil
Olur her kimiñ olursa qabūli
- (4) Düşer her yirde kes elbette dāyim
İde her işi ol kes kim fuzūli
- (5) Kemāle irgürübdür **Nazmi** nazmı
Kemālile dūrür nazma şumūli
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev'-i diğer deran qāfiye incā nūn revī

285

- (1) O kim şāf olmya anuñ derūni
Şafā üzre dağı olmaz birūni
- (2) Ola her kimde kim hadden birūn derd
Demādem āh ider tūrmaz derūni
- (3) Olur derd ü gam ile taqati taq
Ola nefsinūñ ol kes kim zebūni

(4) Belā nerdinde ḥalkı döne döne

Olur zār iylemek devrũñ oyunu

(5) Hevādan el çeker ol kimse **Nazmĩ**

Ki elden ḳomıya şabr u sũkũnı

mefā' ĩlũn/ mefā' ĩlũn/ fe' ũlũn

Nazĩre

286

(1) Hevāyıla o kim pũrdũr derũni

Anuñ fiş fiş ider her dem birũni

(2) Derũnı pũr cefā olan kişinũñ

Ebed olmaz keder birle birũni [derkenar]

(3) Çel olub hep cefā ṭopunı çekmek

Şaḳĩ oĝlanlaruñ olur oyunu

(4) Ne vechile yerise ḥar şamānı

Ḥasĩs ol nev' a yer ḳurı şomunı

(5) İdũb tekmĩl **Nazmĩ** fenn-i nazmı

Olubdur ḥaḳ bu nazmuñ zũ funũnı

mefā' ĩlũn/ mefā' ĩlũn/ fe' ũlũn

- (1) Ola ol kes ki nefsinüñ zebûnı
Ebed olmaz bir ârām u sukûnı
- (2) Anuñ kim ‘ ışkı ola dilde her dem
İder hâdden birün âh-ı derûni
- (3) Bu devrün döne döne nerd-i ğamda
Dili zâr itmek olmuşdur oyunu
- (4) Hüdâ göstermesün görmek güc olur
Kişi devletde bir nādān-ı dūnı
- (5) Ceres var añlar ey **Nazmî** yürekden
Ola anuñ ki baht-ı sernigūnı
mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ fe‘ ũlün

Nev‘-i dīġer deran kâfiye ĩncā yā ħarf revī bā kâfiye-yi ma‘ mũlī

- (1) Olur bedbaht o kim bed ola ħuyı
Ebed gelmez daġı andan negūyı
- (2) Kişi dökme olur ‘ ırz yıķmaķ
Kişinüñ ‘ ırzıdur çün yüzi şuyı

- (3) Gözine görünür vardur eyā dost
O kim gözine göstermez ʿadūyı
- (4) Şu şūfi kim ola şāfi şafāda
Olur ʿıŝķıla her dem hāy u hūyı
- (5) Şafā baĥş olur ey **Nazmī** güler yüz
Pes ol yüzden severler ĥanderūyı
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ulün

Nazire

289

- (1) Ola kimde ki ĥaĥķuñ cüst u cūyı
Anuñ hep ĥaĥdan olur güft u gūyı
- (2) Bilürdür kendüni bir ĥāletile
Ola her kimde kim bir ʿıŝķ būyı
- (3) Eyü olur yaramaz olmaz ekşer
Her ol kim bir eyünüñ ola şoyı
- (4) ʿUluv-v-i şānına bir bāʿ iş olamaz
Kişinüñ yüce olmağıla boyı

- (5) Nice tuş ola **Nazmî** devlete kim
Olubdur yiri anuñ faqr kûyı
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ dâl revî vü yâ redif

[548 a]

290

- (1) O kim huy idine fi'l-i merîdi
Meridüñ olur ol imdi mürîdi
- (2) Şafında çopa bulmaya şefâ' at
O bî dîn k'âña medhîle yezîdi
- (3) O kes kim ola ahmaq fehmi olmaz
Yaşın bilür o her emr-i ba'îdi
- (4) İderler mihr bir mehrûya hemtâ
Aña k'anuñ ola baht-ı sa'îdi
- (5) Kemâli birle sensin **Nazmiyâ** sen
Bugün bu nazm fenninüñ ferîdi
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ülün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye īncā rā revī

291

- (1) Görüb bir pāymāl olmuş faḳiri
Olur luḳf ehli olan destg̃iri
- (2) Ola bir şāhib-i şadruñ ki raḥmı
Olur bir bīkesün elbet zahīri
- (3) Ola çün bir civān ehl-i sa' ādet
Ri' āyetde olur elbette pīri
- (4) Ebed dünyāya olmaz māyil ol kim
Ola ahvāl-i dünyānuñ ḥabīri
- (5) Selef tarzın ri'āyet eylemekde
Bu **Nazmī'**nün bugün yoḳdur nazīri
mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ülün

Nazīre

292

- (1) Ola her kim ki bend-i ḡam esīri
Fenā mülkinün olur ol emīri
- (2) Aşaḡa yuḡaru şol yilmeden yeg
İdinmek örtü döşek bir ḥaşırı

- (3) Yüze gülmek kişiye bed şıfatdur
O yüzden şahşuñ oñmaz biñde biri
- (4) Ne görürse ʿayān olur aña kim
Ola āyineveş rüşen zamīri
- (5) Dedikce **Nazmi** her nazma nazīre
Riʿ āyet kııl mürāʿāt-ı nazīri
mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ulün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ lâm re

293

- (1) Görüb rüşen nazarlar bir zelīli
Olurlar bir murādınuñ delīli
- (2) Şahinüñ teşnegān-ı fakre olur
Senāsı ābı luṭfile sebīli
- (3) Saʿ ādetdür seḫā bir kimseye kim
Kim olursa olur cāndan ḫalīli
- (4) Kişi rızķ için aşla yimesün ğam
Ki ḫaḫdur kişinüñ rızķı kefīli

(5) Mecāziden idüb **Nazmî** ferāgat

Ḥaḳīḳi eyler oldı ḳāl u ḳıylı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran ḳāfiye incā nün revî

294

(1) İdine ol ki 'âdet kibr ü kini

Şaḥiḥ olmaz o şaḥşuñ imdi dîni

(2) Elem virür kişiye muḥkem ol kim

Ola nādānlaruñ ğāyet ḥaşıni

(3) Ola anuñ ki bir derdi beher ḥāl

Olur her demde āhile enîni

(4) Ba' id olmaz ḥuşûli imdi bî şek

Ola bir nesnenüñ kim bir yaḳîni

(5) Mürüvvet ehli oldur **Nazmiyâ** kim

Görüb şād ide bir ḳalb-i ḥazîni

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

- (1) Ola anuñ ki luṭf-ı haḡ mu'îni
Sa' âdet dâyimâ olur ḡarîni
- (2) Anuñ kim ola bir ḡoş ' aḡlı kâmil
Mükemmel olur anuñ bâb-ı dîni
- (3) Hevâya şarf iden şaḡlıḡında
Çüridür naḡd-i ' ömr-i nâzenini
- (4) Olur sîni çü soñ menzil kişi pes
Niçün añmaya sîne vara sîni
- (5) İder nazmında **Nazmî** derc güyâ
Laṭîf elfâzdan dürr-i şemîni
mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ fe' ülün

Nev'-i dîḡer ḡâfiye bâ vaşl u ḡurüc încâ elif revî vü dâl u vaşl u yâ ḡurüc

- (1) Her ârâyı serâser mihr aradı
Saña mânend dilber bulımadı
- (2) Dil oldı ḡaste iken tündrest uş
Dile yâr urduḡı yâre yaradı

- (3) Vefâsı olmaz olursa olur az
Dil anca dilrübâyı çok şınadı
- (4) Dilâ dilber dilerse cânuñu ger
Fedâdur yoluña cânâ noladı
- (5) Yir etdi dilde ğam şol vechle kim
Yerile dilde bir şâdî kıomadı

[548 b]

- (6) Mürüvvet kıalmadı ‘ âlemde her giz
Kerem bâbın meger devrân kıapadı
- (7) Sa‘ âdet buldı **Nazmî** ol ki yâruñ
Miyânına kemerveş kıol kıoladı
mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ülün

Nev‘-i dîger deran kıâfiye ĩncâ sĩn revĩ

297

- (1) Vefâ-yı maĥzı olurdı her cefâsı
Nigâruñ olsa geh geh ger vefâsı
- (2) Belâsı bâl olur bâl-i hazĩne
Güzel kim vaşl içün ola belâsı

(3) İder rā qaşı birle ey rā-yı mekr āh

Bu rāyı qomaz anuñ güc burası

(4) Ne dem cānāne ile nūş olunsa

Olur cāndan mey-i şāfuñ şafası

(5) Belā-yı cān çeker **Nazmī** şu kim āh

Ola bir pür belānuñ mübtelāsı

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev'-i diğer kâfiye bā kayd u vaşl incā dāl revī vü rā kayd ü yā vaşl

298

(1) O kim var eşk-i germ ü āh-ı serdi

Anuñ vardur dilinde ' ışk derdi

(2) Nice setr ide ' aşık sırr-ı ' ışkın

İder zāhir o hāli rūy-ı zerdi

(3) İder teşbīh hatt-ı hadd-i yāre

Şu ' aşık kim göre verd üzre geri

(4) Odur ' aşık ki dūd-ı āhı birle

Siyāh ola bu tāk-ı lāciverdi

- (5) İder her bezmi Nazmî germ filhâl
Ne dem kim ide ʿâşık âh-ı serdi
mefâʿîlün/ mefâʿîlün/ feʿülün

Nazire

299

- (1) Ola her kimde kim bir ʿışk derdi
Yeñilmaz eşk-i germi âh-ı serdi
- (2) İde ʿışkıla ol kim işin altun
Ola ʿayn-ı zer anuñ rûy-ı zerdi
- (3) İşi zâr olmağ olur döne döne
Kişi kim ola kârı ʿışk nerdi
- (4) Vara ʿışkıla ol kim hâki bâde
Anuñ sertâc-ı âfâk ola gerdi
- (5) Muqarrer haldür **Nazmî** beher hâl
Olur ʿışkıla merdüñ bir neberdi
mefâʿîlün/ mefâʿîlün/ feʿülün

- (1) Kimüñ kim ola dilde ʿışk derdi
Nişândur anuñ andan rüy-ı zerdi
- (2) Demâdem derdile feryâduma yâr
Ne derdi ger bileydi âh-ı derdi
- (3) Olur mey meclisi germ ehl-i meclis
Ne demler kim iderler âh-ı serdi
- (4) Kişi zeyn eylemek zen kesi kendin
Degüldür imdi her giz kâr-ı merdî
- (5) Bu devr içre be **Nazmî** döne döne
Beni zâr eylemişdür derd nerdi
mefâʿîlün/ mefâʿîlün/ feʿülün

Nevʿ-ı diğer deran kâfiye incâ nîz dâl revî vü nûn kayd

- (1) Oğul kim yâr idine bir levendi
Aña kâr etmez ata ana pendî
- (2) Kime kim ʿâdet ola yüze gülmek
O yüzden halka iyler rişhandı

- (3) Ölünce urtuluş yokdur kişiyeye
Olunca hırşdan boynına bendi
- (4) Olur Mevlâ dağı şâkir ne şübhe
O uldan kim ola Şâkir efendi
- (5) Murâdın vire dâyim ha aña kim
Du'âdan aña **Nazmî** müstemendi
mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün

Nazîre (derkenar) 302

- (1) Daar boynına zülfünden kemendi
İder ayâra hayfâ yâ o bendi
- (2) Nice dilhaste olmayım ki dilber
Şalar hep hecrine ben derdmendi
- (3) Benim sevmez o sevdüğim dedüğim
uluñam yâricuñ Allah efendi
- (4) Bilür hüsniye mümtâz olduğın râst
Gören ol âmeti serv-i bülendi

(5) Bu **Nazmî** la^ç l-i yâri añsa qande

Alur ağızına şan bir pâre qandi

mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ fe^ç ülün

Nev^ç-i diğêr derân qâfiye încâ nîz dâl revî vü hâ kayd

303

(1) O kim her gâh şerre ola cehdi

Dürüst olmaz ebed hayr üzre ç ahdi

(2) Eyüyi yatludan fark etmiyen kes

Görür bir imdi düşâbile şehdi

(3) Vaşaq kürkün giyen hâkimdür ekşer

Sitem vâdisinün ç unfile fehdi

(4) Nişânedür her kese tabutdan hây

Dağı şol tıfliken örtüli mehdi

(5) Cihândan gitdi ey **Nazmî** nizâm uş

Gele gibi tamam ol devr-i mehdi

mefâ^ç îlün/ mefâ^ç îlün/ fe^ç ülün

Nev^ç-i diğêr derân qâfiye încâ nîz dâl ü yâ harf kayd

- (1) Ola anuñ ki dünyā şuğlı kayd
Olur āh o o kelb-i nefis şaydı
- (2) Hazer üzre gerekdür kişi dāyim
Cihānuñ çoğdurur çün mekr ü keydi

[549 a]

- (3) Musallağ olmada a' dā-yı dīne
Olur mü' minlerüñ kuvvetde eydi
- (4) Dü rüy olan olur fitne ider sevğ
Biri biriyle cenge ' amru zeydi
- (5) ' Arab birle ' Acem geldikde Rūma
Olur rāy **Nazmi** bābā dağı seydi
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün
Nev'-i diğer derān kâfiye incā rā revī vü vāv kayd

- (1) Ne deñlü hoşlıgıla severse devri
Göriser kişi yine anca cevri
- (2) Veriser postı başdan kim anda
Ola zağm-ı kazānuñ mağza gavrı

- (3) Hāmākatdan gelür gāyet kişiye
Ki kendüye göre olmaya tavrı
- (4) Kişinüñ artar elhaq gözi nūrı
Göre gülşende kim her nev' a nevri
- (5) Nazīri yoqdur imdi şöyle kim var
Bu **Nazmī**'nün ğazel dimekte fevri
mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazīre (derkenar) 306

- (1) Nigāruñ naqş geçmek birle cevri
Olubdur luṭfi yoq resmi vü tavrı
- (2) Su 'āl itsem vişāli ḥālin ol yār
Virür bir yoq cevābın baña fevr
- (3) Çeke cām-ı şafāyı ol ki şāfī
Ebed çekmez ğam u endūh-ı devri
- (4) Şaḫınur baġbān bāġ içre dāyim
Gözi nūrı gibi mecmu' -ı nevri

(5) Sevelden **Nazmiyā** cānāne-yi cān

İder cānāne dāyim cāna cevri

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incā nîz rā revî vü hâ kayd

307

(1) Kişiyе variken yok yire qahrı

Ṭaleb kıлмақ neden iqbāl-i dehri

(2) Alışmaz rüstâyı birle her giz

Zarîf olub ola ol kes ki şehri

(3) Şu şūfi ki atmıya aḥfāyıla hem

Riyādur zıkr-i ḥaḫda k'ola cehri

(4) Memās olur biribirine başdan

Riyāzet ehlinüñ şadrile zahrı

(5) Müselmān olan olmaz **Nazmi** hemdem

Şu şahşıla k'ola mülhid ya dehri

mefā' īlün/ mefā' īlün/ fe' ülün

Nazîre (derkenar) 308

- (1) Muḳarrer olıcaḳ envā^ç -ı ḳahrı
Kişi neyler ola iḳbāl-i dehri
- (2) Ola şehr içre bir mehrü ki peydâ
Tutar hoş şöhreti gün gibi şehri
- (3) Düşen baḡdâd-ı kûy-ı yârdan dūr
Gözünden aḳıdır şaṭ gibi nehri
- (4) O kim bed nefis ola anuñ yüzünden
Ġazab vaḳtinde aḳar imdi zehri
- (5) Bu dünyâ **Nazmiyâ** kim olıser yoḳ
Anuñçün çekme var yoḳ yire ḳahrı
mefā^ç îlün/ mefā^ç îlün/ fe^ç ülün

Nev^ç -i diġer deran ḳâfiye ĩncâ nîz râ revî vü yâ ḳayd

309

- (1) Anuñ kim ola dâyim kâr ḳayrı
Ol almaz ^ç aynine bir kâr-ı ġayrı

(2) Varur ʿ aşk ehli vaqt olur o seyre

Ki zāhid görmiye düşde o seyri

(3) Olur bī maʿ rifet hūbānile şan

Şanemler birle pür bū dehr-i deyri

(4) Anuñçün dāyimā uçmağ diler kim

Bulısar rāhat andan rūh-ı tayrı

(5) Irāğ ol ol tavāyifden ki **Nazmī**

Ola anlar dürüzi yā nuşayrı

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

Nevʿ-i diğ er derān kâfiye incā ʿ ayn revī mīm kayd

310

(1) O kim gūş ide vaşl-ı yāri semʿ ī

Uyanur anuñile bahtı şemʿ ī

(2) Odur ʿ āşık ki yāri ḥasretinden

Gele hunīn anuñ her demde demʿ ī

(3) Odur ʿ āşık ki āhı ola pür sūz

Ṭuta bir berķ var āfākı lemʿ ī

(4) Şu kim ʿāşık geçe olmaya ʿışkı

Anuñ lazımdurur ʿuşşāka ʿam ı

(5) Kim ola Nazmī cāndan etmiye ʿaz

Ola bir yerde kim maḥbūb cem ı

mefā ı lün/ mefā ı lün/ fe ı lün

Müreddef der ʿāfiye-yi müreddef bā elif yā revī

311

(1) ʿİzāruñ ḥüsnile gün ay efendi

Cebīnūñ bedr olmuş ey efendi

(2) Beni gördükce ʿaşuñ etdigün ʿin

Baḥa ʿarz etmedür geç rāy efendi

(3) Baḥa ʿarşu şunarsun ḡayra la ı lün

Nice bir cāna cevruñ hāy efendi

(4) Dimāḡım dembedem ʿalsun ʿo ḥoşbüy

Senūñ bu zülf-i ʿanbersay efendi

(5) ʿApuñdan ʿılma **Nazmī** bendeñi red

Anı kem ʿullaruñdan şay efendi

mefā ı lün/ mefā ı lün/ fe ı lün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

312

- (1) Cemâlûñ Ka'be-yi 'ulyâ degil mi
Bize ol ma'lab-ı a' lâ degil mi

[549 b]

- (2) Cemâlûñ cennetü'l me'vâdur anda
Lebûñ kevşer kadûñ tûbâ degül mi
- (3) Cemâlûñ gülsitân-ı lu'f anda
Lebûñ bir gonçe-yi ra' nâ degül mi
- (4) Cemâlûñ künc anuñ üstünde zülfüñ
Tılsım için bir ejderhâ degül mi
- (5) Cemâlûñ mihri envârında ey mâh
Bu **Nazmî** zerre-yi ednâ degül mi
mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

Nazîre

313

- (1) Lebûñ cânbağşdur 'İsâ degül mi
Ya âb-ı Hızrdur cânâ degül mi

- (2) Yoluñda yelmede bādile āhım
Olur hempā añā hemtā degül mi
- (3) Tolaşmağ leylī-yi zülfüñe ‘ömrüm
Dil-i mecnūna bir sevdā degül mi
- (4) Verilmek cāhile bir cāh ile qadr
Kemāl ehline bir ĩzā degül mi
- (5) Bugün bu bī vefā dünyāya **Nazmī**
Gören viren ‘aceb şeydā degül mi
mefā‘ ĩlün/ mefā‘ ĩlün/ fe‘ ũlün
Nev‘-i dīger deran qāfiye ĩncā rā revī

314

- (1) Ĥadũñ ĥüsnile verd-i ter degül mi
Qadũñ luţfila yā ‘ar‘ ar degül mi
- (2) Ne gizlersin hey āfet hey kıyāmet
Yüzũñ cennet lebũñ kevşer degül mi
- (3) Qapuñda dembedem āh eylerem āh
Erişmez sem‘ uña demler degül mi

(4) Saña ‘āşıklığım izhârı başdan

Reh-i ‘ışkuñda terk-i ser degül mi

(5) Senüñ şol vaşf-ı zātuñda demâdem

Bu **Nazmî**’nün sözi cevher degül mi

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ülün

Nev‘-i dîger der kâfiye-yi müreddef bâ elif nün revî

315

(1) Dudağın çeşme-yi hayvân degül mi

O bir ma‘nide cânâ cân degül mi

(2) Kıyâmet bir güzelsin hem o yüzden

Cemâlün rûha-yı rahvân degül mi

(3) İdeydi türk-i çeşmüñ terk-i hışmın

Niçün hem rahmı yok insân degül mi

(4) Güzel her demde hoş büyla zülfün

Beni hayrân eden reyhân degül mi

(5) Demâdem vaşf-ı dendânuñda **Nazmî**

Kelâm etdikce dürefşân degül mi

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ülün

(1) Bu dünyâda ebed yokdur vefâ hey

Hemîşe hâlidür halka cefâ hey

(2) Vefâsızdan vefâ ümmîdi kim var

Olur yok yire bir olmaz recâ hey

(3) Bu dünyâ kârına el uran elhak

Alur başına göz göre belâ hey

(4) Aña ki bir muşîbet ola olur

Gözi yaşı dökünmez mâcerâ hey

(5) Veren kes bî vefâ dünyâya gönül

Ebed ' uqbâyı añmaz **Nazmiyâ** hey

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

[550 a]

[550b]

[551 a]

[551 b]

[552 a]

[552 b]

Der baħr-ı hezec müseddes şadr u ibtidā aħrab u cüz' ü rüm u pencüm maħbūz u
'arüz u ğarb maħşūr taħti' eş mefulü mefā' ilün mefā' il

317

- (1) Yüzüñdür o mihr-i 'ālem ārāy
Kim ħüsñile beñzemez aña ay
- (2) Bir dilber-i cevr pīşesin sen
Vay aña ki dil vire saña vay
- (3) Çeşmiñle nedir baña bu ħışmiñ
Hay iki gözüm nedir şuçım hay
- (4) Senden kim ola kim etmiye sehm
Düşmez pes eliñden oğıla yay
- (5) *Nazmī* ziderün küned demādem
Der bezm-i ğam-ı to nāle çün nāy
mefulü/ mefā' ilün/ mefā' il

Deran baħr ĩncā 'arüz u ğarb maħzūf taħti' eş mef' ulü mefā' ilün fe' ulün der kâfiye-
yi mücerred yā revī

- (1) Düşmez saña her güzel yörü hay
Ağyārıla varub içme gel mey
- (2) Şevkuñle ki şavt ide muğanni
Def sine döger fiğān ider ney
- (3) Her mürde dili sözüñ dirildür
Mā'ile olur çü külli şey hay
- (4) Sen şūha serāser-i 'acemle
Dībā-yı firengi yaraşur gey
- (5) *Bā şevk u şafā müdām **Nazmī***
Ber yād-ı lebet hemi hored mey
me^f ülü/ me^{fā} ilün/ fe^c ülün

Nev^c -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl rā revī

- (1) Ğam nerdinüñ ol kim ola zārı
Her demde ider fiğān u zārı
- (2) Ğam virse kime bir ıztırābı
Her dem olur āhı ıztırārı

(3) Her dem geçirür hevâya düşen

Āvâreligile rûzigârı

(4) Dünyâ hevesiyle her kişinüñ

Ṭül-i emel olur özge kârı

(5) **Nazmî**'ye bir i' tibâr olurdu

Nazmuñ eger olsa i' tibârı

mef' ülü/ mefâ' ilün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün revî

320

(1) Maṭlûb idine o kim cihânı

Ġam birle giçer hemîn zemânı

(2) Her kişi gider cihândan âhır

Qalmaz dağı nāmıla nişânı

(3) Āhır olısar dürür dirîğâ

Her 'ömr-i bahârınuñ ḥazânı

(4) Her vechile luṭfa mâyil olur

Ol kimse kim ola luṭf şânı

- (5) Bir ‘âlem zevke düşer ol kim
Terk eyleye **Nazmiyâ** cihânı
mef‘ ülü/ mefâ‘ ilün/ fe‘ ülün

Nazîre (derkenar) 321

- (1) Luṭfını ider hemîşe yâri
Bâri ide her kime ki yâri
- (2) Kâr etmez ebed şurûr-ı eşrâr
Kime ki ‘ inâyet ide Bârî
- (3) Bir düne varub rezâlet etmez
Filcümle anuñ kim ol ‘ âri
- (4) Her an ola ol ki hıssat üzere
Yoğ olısar anıñile varı
- (5) Aḥsent şu kimseye ki **Nazmî**
Ḥaḳ yolına ola bir nişârı
mef‘ ülü/ mefâ‘ ilün/ fe‘ ülün

**Der baḥr hezec müsemmen cüz’-i maḳbûz u cüz’-i aḥreb taḳṭi‘ eş mefâ‘ ilün fe‘ ülün
mefâ‘ ilün fe‘ ülün muḳaffâ**

- (1) Demâdem etse ‘uŝŝâķ figân-ı cân güdâzı
Nola kim eksük etmez dil ehli sözü sazi
- (2) Niyâza gelse ‘uŝŝâķ nigâr gelse nâza
Güzel yaraşır ol an o nâzenîne nâzı
- (3) Fütâdesi olanlar iderler ol nigâruñ
Ķapusına yüz urub tapusına niyâzı
- (4) Bu naķşıla nigâra tuş olmadı iden seyr
Maķâm-ı dilkeşile ‘Irâķî vü Hicâzî
- (5) Cemâli gülşeninde hemîşe **Nazmiyâ** haķ
Laţîf ü taze tutsun o serv ü serfirâzı
mefâ‘ ilün/ fe‘ ülün/ mefâ‘ ilün/ fe‘ ülün

Müreddef der ķâfiye-yi mücerred ĩncâ tâ revî

- (1) Lebün egerçi ruha şafâ vü raķat oldı
Müjeñ bÿyâ ki ķalbe belâ vü âfet oldı

- (2) Nuḥūset etmemiřdi beni mükedder elḥāl
Yüzüñi görmek ey māh baña sa‘ ādet oldı

[553 a]

- (3) Sevdüm ki cān u dilden saña muḥabbet etdim
Baña fiġān u nāle hemişe ‘ ādet oldı

- (4) Belā-yı ‘ ıřkuñıla hemişe firḫatüñde
Çekerse dil melālet nola melāmet oldı

- (5) Görüb nigāri **Nazmī** çü ‘ āřık oldum āñi
Baña bu ḫālet ‘ ışk bir özge ḫālet oldı
mefā‘ ilün/ fe‘ ülün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

**Der baḫr-ı hezec müřemmen ki Mevlānā Cāmī iḫtirā‘ gerde heme eczā maḫbūz u
ebter taḫṫi‘ eş mefā‘ ilün fa‘ mefā‘ ilün fa‘ mefā‘ ilün fa‘ mefā‘ ilün fa‘**

324

- (1) Ğanīmet añla geçürme zāyi‘ gel ey gönül mevsim bahāri
Müdām içüb mey geçür řafā vü sürürla leyli vü nehāri
- (2) Güzel sever diyü ṫa‘ n idersin hemiře ‘ ıřk ehline be řūfī
İřitmedüñ mi cihānda anı degil bu ‘ ışk işi iḫtiyāri

- (3) Kenār olur didiler nigāruñ miyānını dāyım işidelden
Gözüm yaş1 bu ğamile deryā olubdurur yoğ anuñ kenārı
- (4) Görür gülistān-ı kūyuñ içre ħasūd ħārile şalınursun
İder bu cān bülbüli demādem eliñden ey gül fiĝān u zārı
- (5) Beni ħalāş eylemez nigārum gelüb firākı ğamından imdi
Hemişe **Nazmī** nice çekem ben bu ħasretile bu intizārı
mefā' ilün fa' / mefā' ilün fa' / mefā' ilün fa' / mefā' ilün fa'

Der baħr-i hezec müşemmen heme eczā mekfūf u ebter tađtı' eş mefā' il fa' mefā' il
fa' mefā' il fa' mefā' il fa' muğteri'

325

- (1) Derisem nola her āfet eger senüñ çeşmüne cihān sāħiri
İçer dembedem benim ħanımı ŧurub göz göre gör ol kāfiri
- (2) Vefā ' ilminüñ degil ehli hiç egerçiki ey dil ol dilrübā
Cefā fenninüñ cihānda velī o mihr olubdurur māhiri
- (3) Gözi yaşıdır bu ' ışđ ehlinüñ öliceğ gönül hemān ağları
Dağı bağrı başıdur derdile yanınca bile anuñ acır1
- (4) Anuñ kim riyā ile pür ola cihān içre ey gönül bāđını
Ne ışđı olar aña zühdile müzeyyen ola eger zāhiri

(5) Bu aḥvāl ʿ iṣṣuñ āsān gelür çü insāna **Nazmiyā** evveli

Velī çok ğam u belā gösterür cihān içre āḥırı [āḥırı]

mefāʿ il faʿ / mefāʿ il faʿ / mefāʿ il faʿ / mefāʿ il faʿ

Der baḥr-ı recez sālīm taḳṭiʿ eş müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün
ḳāfiye bā vaşl incā rā revī vü yā vaşl

326

(1) Cāri olan yaşımdurur deryā gibi bīḥad çeri

Ugradığı yiri yıkar çok mācerāyıla ceri

(2) ʿ Āşık ki şādık ola ol etmez ne şübhe bīm-i cān

Cānānesinün yoluña eyler revān cān u seri

(3) Zāri ḳılıb dil bülbüli zār olur anı göricek

Bir şaçı sünbül yüzi gül bir ḥüb-ı çeşm ʿ anberi

(4) Ayık yürimez her ayak mest-i müdām olur yürür

Şol rind olanlar kim müdām elden düşürmez sāğarı

(5) Pürdür ider her demde hep her nazmı ḥüb elfāzla

Bir dürc içine derc ider güyā ki **Nazmī** cevheri

müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef il

- (1) Ol kimse kim olmak diler âlâm dünyâdan beri
Anuñ ÷anâ' atıla hemîn bir künc-i ' uzletdür yeri
- (2) Bu pîrezen dünyâ ki var terk idemez her kes anı
Yok yirine tutar anı var başka anuñda eri
- (3) Şol manşıb ehli ey ' aceb fikr eylemez mi anı kim
Kendü yerine âhırı naşb ideserler âheri
- (4) Her ne gelürse önüne sel gibi hep yıkar revân
' Âşıkларуñ yaşı gibi ğâyet cerî ola çeri
- (5) Nazm ehli içinde olub ma' nide **Nazmî** cevheri
Hakka ki eyler dembedem işâr nazm-ı cevheri
müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün

Müreddef der ÷âfiye-yi müreddef bâ elif incâ nün revî

- (1) Ey dil ğam-ı dünyâyıla tap zâr u hayrân ol yüri
Cem' iyyet-i ğam birle hep yiter perîşân ol yüri

- (2) Var her günāhuñ yād idüb idüb anuñçün her gün āh
Ol hālũne ırma hemĩn dāyim peřimān ol yũri
- (3) Ey şol hevā-yı nefsinĩ terk etmeyũb giden kişi
Var rũħa rāħat yirine her demde nālān ol yũri
- (4) Ey dũne dũne devrden cevri ũzre olan dembedem
Dolabveş zāri kılub nālān u giryān ol yũri
- (5) ‘İzz-i cihānı terk idũb ola bilũrseñ ger gedā
Var **Nazmiyā** ũz başına bir ũzge sultān ol yũri
mũstef’ ilũn/ mũstef’ ilũn/ mũstef’ ilũn/ mũstef’ ilũn

Nazĩre (derkenar)

329

- (1) şol kiřinũn ki dāyimā kũnc-i ferāğ ola yeri
Devlet anuñ ki hep olur dũnye ğamından ol beri
- (2) Bir kiřinũn aña gerek cān u diliyle cehdi kim
Anuñ ola hemĩře ol rāh-ı hedāya rehberi
- (3) Devlet-i dũnyeviye kim dũře kişi olur işi
Ĥalkıla bihũde cedel tā ki şeker elemleri

- (4) Her neye şunarise el el virür aña nişe ol
Kendüne baht-ı yâr olur şad ola ol ki aḡteri
- (5) **Nazmî** ki nazmı ber kemâl etdi leṭâfet üzre pes
Eyledi dürc-i nazmda derc o nazm-ı cevheri
müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün/ müstef ilün

[553 b]

Nev^c-i dîger kâfiye bâ redif ü vaşl ĩncâ lâm revî

330

- (1) İsteve bir kimesne kim hoşca ferâğ-ı bālını
Boynına almaz ellerün göz göre ol vebālını
- (2) Bîhude eylemez nazâr ḡaḡ bu ki kimse ḡālını
Bile ve añlıya kişi şöyle ki kimse ḡālını
- (3) Vay aña kim gözetmeyüb rāh-ı hedāya girmegi
Hep geçire ḡalālile her gün o māh u sālını
- (4) ‘Aḡlı mı var o kimsenün kim nice ḡırs u āzla
Çoḡ dere dünve mālını ide anuñ me’ālını

(5) Mü'min odur [ki]**Nazmiyâ** haq diye qoya bātılı

Hiç harāma baqmayub gözliye hep helālini

müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün

**Der baħr-ı recez müsemmen heme eczâ maṭvî taḳṭi' eş müfte' ilün müfte' ilün
müfte' ilün müfte' ilün ḳāfiye bā vaşl tā revî**

331

(1) Ḳanḳı kişinüñ kim ola 'ilmi ile ma'rifeti

'İzzile rif' atde ider anı anuñ ol ciheti

(2) Bir kişide kim ebedi olmiya bir 'ilm ü hüner

Kimsenüñ olmaz aña ol ḥālle 'āṭifeti

(3) Dāyim o kes kim ṭura şirretde şeqāvetde ola

İre mi bir 'āfiyete ḥayr ola mı 'āḳıbeti

(4) 'Āḳıbeti 'āfiyeti her kişinüñ oldurur o kim

Ḥayr ola ger 'āḳıbeti birle o ḥoş 'āfiyeti

(5) Ulu sa'ādet o durur kişiyey **Nazmi** o kim

Rabb-i ḡafūruñ ola āḥır aña bir maḡfireti

müfte' ilün/ müfte' ilün/ müfte' ilün/ müfte' ilün

Der baħr-ı remel müşemmen ‘arūz u ɗarb maḳşūr taḳṭi’eş fā‘ilātün fā‘ilātün
fā‘ilātün fā‘ilāt der ḳāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī

332

(1) Dembedem ‘āşık ki eyler ‘ışık birle āh u vay

Şūfī anı görüb eyler şevḳıla hem hūy u hāy

(2) Her ḫaṭardan hep ḫazer eyler şaḳınur varṭadan

Ḳanḳı kimse ki ola bir ḫūb fikr ü nīk rāy

(3) Varıserdur bir yere mecmū‘ maḫlūḳaṭ kim

Hep beraber olısar anda her yoḫsūl u bāy

(4) Bulısdur etdügin rūz-ı cezāda her kişi

Āh u vāveylā diyiser niceler ol günde vay

(5) Āteşilik eyleyüb her kesle ḫadd olma ebed

Ola gör her yerde **Naẓmī** meskenetle ḫak-i pāy

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilāt

Der baħr-ı remel müşemmen ‘arūz u ɗarb maḫzūf taḳṭi’eş fā‘ilātün fā‘ilātün
fā‘ilātün fā‘ilün ḳāfiye bā vaşl ĩncā bā revī vü yā vaşl

- (1) Pāk ü t̄āhir olsa z̄āhir bir kişinüñ mezhebi
 Qalbi olur pür şafā şāfī anuñla meşrebi
- (2) Hey ne devlet ne sa' ādetdür o kim bir kişinüñ
 Giçe hep t̄ā' at ' ibādet birle her rüz u şebi
- (3) Bu felekde t̄ālī' i rif' atde olan kimsenüñ
 Her giz alışmaz felāket ehli birle kevkebi
- (4) Sūzişinden ' aşıkuñ olur vücūdı nār-ı maḥz
 Vardurur ḥālet-i ' işkuñ özge bir t̄āb-ı tebi
- (5) Ka' betullāha varub yüz sürmek iyler arzū
 Oldurur **Nazmī** günahkāruñ bir a' lā maḥlabı
 fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

- (1) Ola şāfī şu gibi şol kimsenüñ kim meşrebi
 ' Āşık-ı dīdārdur pāk olur anuñ mezhebi

[554 a]

- (2) Giryeden farq etmese aqdan qarayı bir kişi
 Ekser ol ḥālile geçe āh anuñ rüz u şebi

- (3) Her neye kim el ura asānlığıla el verür
Her kime kim yüz tuta ʿ izz ü saʿ ādet kevkebi
- (4) Devlet-i dünyā bir ednā iʿ tibārı nesnedür
Ehl-i dünyānuñ ʿ aceb kim oldur aʿ lā maṭlabı
- (5) Yirine şarf iylemez malın telef eyler ʿ abeş
Ola **Nazmī** şol ğanı kim aḥmaḳ olub bir ğabī
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazīre

335

- (1) Kimde kim ola o māhuñ naḳş-ı ḥarb-i gabgabı
Günden izhardur ol olduĝı saʿ ādet kevkebi
- (2) Nice ādem olmasın kim ol perinüñ hemdemi
Dīḥū aĝyārdur yanında ʿ āşık-ı ecnebi
- (3) Ol yüzi gün alnı ayuñ hemdemi olanlaruñ
Zī saʿ ādet ʿ ıyd olur rüzi vü ḳadr olur şebi
- (4) Şol benüm maṭlūb cānım yaʿ nī cānānım ki var
Āh kim her görenüñ cānile olur maṭlabı

(5) Cān bağışlar ʿāşık-ı dil mürdesine luṭfla

Nazmiyā cānımdur ol cānānenüñ būs-ı lebi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazīre

336

(1) Bir yūzi gün alnı ay anuñ kim ola maṭlabı

Hep anuñ şevk-i ḥayālile geçer rüz u şebi

(2) Ol mehūñ mihrin görüb rüşen dil olur şevkle

Her kimiñ kim ṭālīʿī ola saʿādet kevkebi

(3) Ol kıyāmet dilberūñ kūyı güzellikde behişt

Miṣl-i ḥūr-i ʿıyn kendü ʿayn-ı kevşerdür lebi

(4) Pürdürür kendü ṭufeyli naḳşı zība ṭıflıla

Çīn nigāristānıdur şan ol nigāruñ mektebi

(5) Zarfun iyler bezmde şāfī şerābuñ meşrebe

Nazmiyā oldur şafā ehli zarīfūñ meşrebi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger deran ḳāfiye ĩncā tā revī

- (1) Kim çekerse haq yolunda miñnetile zaħmeti
Oldur ümmīd ide haqkuñ aña luḡ u raħmeti
- (2) Vay aña kim añmayub soñın ide fişķ u fücūr
Ola ʿişyān üzre hep şeytāna idüb laʿneti
- (3) Dāyimā ol kim ʿibādetile giçe ʿömri günü
Gün gibi artar anuñ vardıkca nūraniyyeti
- (4) Ola ol kim dembedem fişķ u ficūr üzre anuñ
Eksük olmaz bir belā başundan olur nikbeti
- (5) Āħiret fikrūñ kıllur dünyāya olmaz mültefit
Rūħa raħmet birle āħır isteyenler rāħatı
- (6) Keşret-i zenbile ol kim artıra tuğyānını
Kılllet ile eksük olmaz dāyim anuñ zilleti
- (7) Zī saʿādet ʿuzletile şol kanāʿat idene
Haq müyesser ide mi **Nazmī** baña ol devleti
fāʿilātün/ fāʿilātün/ fāʿilātün/ fāʿilün

- (1) Artar dünyâ belâsı birle ol kim şöhreti
Eksük olmaz derdi andan görür âhır âfeti
- (2) Devlet-i dünyâda olan derd sır çekmekdedür
Pür elem pür ğamdurur ma' nîde dünyâ devleti
- (3) Şimdiki devletlüler yanında ekşer kimsenüñ
Hey meded bir hasbetenillah bakmaz hâceti
- (4) Gördigine mâyl olmaz kime kim ola naşîb
Bir hidâyet irişüb keşretde vahdet hâleti
- (5) Zî sa' âdet kim olur dünyâ belâsından beri
Bir hidâyet ide **Nazmî** kime kim haq hazreti
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- (1) Câh ile kim câhile yüz tuta dünyâ devleti
Başdan olur izdiyâd-ı ' izz ü qadre himmeti
- (2) Ekşeriyâ âdeme virür ğarûr âsâ ğurûr
Gebr ider kibr üzre çok şahşî bu dünyâ devleti

- (3) İdinür çoğın merîd elkışşa kendüye mürîd
Az durur az nesnesi küfre ilter gâyeti
- (4) Şarḫ-ı İslâm emrû nehy-i haḫḫa tab‘ iyetdürür
Lâ cerem oldur hemîn ehl-i sa‘ âdet ‘ âdeti
- (5) Bir mekândan bir mekâna güç bu dünyâda kolay
Nazmiyâ ‘ uqbâya güç ammâ güc olur gey katı
fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nazîre

340

- (1) Ol melek sîmâya vaḫdet birle bulan vuşlatı
Buldı nūrâniyyetile ḫâl-i rûḫâniyyeti
- (2) Gülşen-i kûyında sen görseñ o serv-i gülruḫı
Zâhidâ añmazduñ ölseñ daḫı ḫûr-ı cenneti
- (3) Ḥüsni-i ü ḫulḫıla melek sîmâ güzeller varken
Cinnetidür şol periler vaşfın iden cinneti
- (4) Yüz sürer dergâhına ol şâh-ı ḫüsnüñ dâyimâ
Şol ḫuluñ kim vardurur başında ‘ izz ü devlet

[554 b]

- (5) Dembedem āh-1 derūnum āteşin olub gelür
Şol kadar hürkat verübdür cāna cānān firqati
- (6) Şan' at-1 'ışk içre sırbāz olmadır üstādlik
Başa iletmekdürür başdan hüner bir şan' atı
- (7) La' l-i cān efzāy cānān yādına **Nazmī** müdām
Bezm-i devrān içre vir rāhile rūha rāhatı
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

341

- (1) Oldığıçün gül gibi la' lüne cāmuñ nisbeti
Eller üzre tutilur her yirede vardur hürmeti
- (2) Cāmile bezmünde kim hoş hāl olurduķ şevkuña
Ola mı bir dağı ol dem görevüz ol hāleti
- (3) Haķ bu kim zaķķūmdan cānā firākuñ cāmı telh
Āb-1 kevşerden leziz ammā vişālün şerbeti
- (4) Cennet ehli şübhesiz bulur hayāt-1 cāvidān
Kevşerüñ beñzerse la' lün şerbetine lezzeti

- (5) Sen ne cevher olduĝuñ ĝāyet güzel bilür güzel
Zātuña **Nazmī**'nüñ anuñçündürür bu nisbeti
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre 342

- (1) Oldıĝıçün la' lüñe lezzetde ıandüñ nisbeti
ıandeyise vardurur zevııle bir hoş raĝbeti
- (2) Dil ziyāde māyil olduĝı leb ü ruhsāruña
Buña cānā bāde ile hūbdur gül şöĝbeti
- (3) Sūre-yi ve'sşemsdür hatt-ı ruĝuñ māhum senüñ
Gün gibi rüşendür anuñ olduĝı nūr ayeti
- (4) Gör sitārem ay olur kim tāl' im yārī kılub
Görmezem bir gün sa' ādet birle sen meh tala' tı
- (5) Sen güzeller şāhınuñ meddāhıdur çün dāyimā
Bulsa **Nazmī**'nüñ nola nazmı o yüzden raĝbeti
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre 343

- (1) Eyleyelden cān senüñ 'İsī lebüñe nisbeti
Buldum ol yüzden ben anuñ birle rūhāniyyeti

- (2) Hax budur kim cān qatar cānına cānā Ādemūñ
Sen perīrū yār-ı cānuñ āh bir dem vuşlatı
- (3) Taşlar urur sīnesin taşlar yürürsen dembedem
‘ Āşıkuñ ey qalbi āhen āhın alursın qatı
- (4) Da‘ vetile kapuñı şūfī ki şāfī bekler āh
Şanasın bir cinnetīkes cāy idinmiş cenneti
- (5) Gün yüzüñ vaşfındadır her maṭla‘ ı bu **Nazmi**’nüñ
Anuñ ol yüzdendürür gün gibi nūrāniyyeti
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire be uslūb-ı dīger 344

- (1) Gözüne tar etdi dehri tā ḥasāret zulmeti
Şāh-ı şarḫuñ rūşen oldı gün gibi māhiyyeti
- (2) Tıḡ-ı qahrile anuñ yā qaşdı kemān şavletin
Şeyh Süleymānuñ anı başdı kemāl-i şevketi
- (3) Oldı ‘ ālem şāhınuñ ‘ ālim kemāl-i ferrine
Olmadı yine bu def‘ a dāḫı cenge cür‘eti

- (4) Tā Süleymān-ı zamān gönderdi aña Āşafın
Şaf çeküb anuñla deh olmadı cenge kudreti
- (5) Etdi envā^ç -ı hıyel göstermedi yüz cür^ç eti
Pes kaçub rübāhveş tağlara urdı şūreti
- (6) ^ç Aklı olaydı olurdu bende şah-ı ^ç āleme
Ya ölürdü tūruşub cenge olaydı ğayreti
- (7) Hāğ virirse idiserdür çeşmüne dünyāyı çār
Çār-ı yāre ikide bir ol la^ç inüñ la^ç neti
- (8) Hāğ virürse aña aşhāb-ı kirāma sebbinüñ
Doğına bir inhidām-ı tām birle nikbeti
- (9) Dāyim olub fırşat u nuşret qarını **Nazmiyā**
Arta gün günden şeh-i şahibkırānuñ devleti
fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Nev^ç -i dīger derān k̄āfiye ĩncā hā revī bā k̄āfiye ma^ç mūli

345

- (1) Atalar pendin eger kim diñleriseñ ey aḫī
Merd olub meyl etme her giz pīrezen dehre daḫı

- (2) Böyle yidüm böyle yidürdüm demek olmaz kişi
Böyle demek ey aḥī pes çoḡlaruñ oldu faḥı
- (3) Ḥaḡḡ için yimek yidürmek ḥayrdur ammā degil
Kim diye bir kişi adum ola il içre aḥī
- (4) Buḡl-i mālile neden cānın ōda atmaḡ baḡıl
Ehl-i cennet olısdur ḥod seḡāyıla saḡı
- (5) Ḥayr u ŧerden söz gerekmez gebr-i müslim ḥaḡḡına
Kim bilür kim olısdur cenneti yā dūzaḡı
- (6) ŧāh-ı Müslim cennete girmek ne ŧübhe ‘adlile
K’oldı Nūḡirevān ‘ādil kāfiriken berzaḡı
- (7) ‘Āḡıḡ olub ‘ıḡḡa yār ol **Nazmiyā** ol ‘ıḡḡıla
Göge irgür her ne yerde olurise āvāḡı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diġer deran ḡāfiye ĩncā dāl revī (derkenar)

346

- (1) Servetüñ görse revān bir dilber-i belā ḡadi
Bu dil-i āḡuftenüñ olur ol a‘ lā maḡḡadı

- (2) Destres bulmaḳ ser-i zülfüñe öz ma' şūḳunuñ
Başdan olur 'āşık-ı miskine 'ömr-i sermedi
- (3) Eylemez aḡyārdan 'uşşāḳı farḳ āh ol nigār
Ġāyet istignā yüzünden gözlemez nīk ü bedi
- (4) Devlete olmaz muḳārin zillete düşer yürür
Olmiya anuñ ki bir şāhib-i sa' ādet mesnedi
- (5) Kimden umarlar ola yarın şefā' at **Nazmiyā**
Sevmeyenler āl ü aşḫāb-ı kirām-ı Aḫmedi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i dīger derān ḳāfiye ĩncā rā ḫarf revī

347

- (1) Ġuşşa vü ḡam kim olur dilde bilāḫad bir çeri
Şöyle kim çāḡlāñgıla mā-yi cāriveş ceri

[555 a]

- (2) Yelteyüb özge hevāya eyleyüb sergeşte çarḫ
Gezdiribdür serseri nice serāmed serveri

- (3) Hākveş ol kim özün alçağ tutub ide sükün
Serseri yel gibi yelmekden hālās eyler seri
- (4) Şol kanā‘ at meskeni miskinlerinüñ her biri
Zī sa‘ ādet kim olurlar dehr qahrından beri
- (5) Bu yalancı pīrezen dehre o kim aldanmaya
Oldur āfākuñ erenler cāniçün gerçek eri
- (6) Zenperest olmağdan olur imdi ya dünyāperset
Şol seven er muttaşıl sīm ü zerile zīveri
- (7) Āl ü aşhāb-ı resūlün quliyım **Nazmī** dahı
Şāh-ı merdān-ı ‘ Alīnün qanberinüñ qanberi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazīre

348

- (1) Derd ü ğamdan qurtaram diyen kişi cān u seri
El çeker cümle hevādan gezmez aşlā serseri
- (2) Enbiyānuñ serveri elfaqr u faħri didi çün
Tutan ol yolu serīr-i faħruñ olur serveri

- (3) Zāhir olur çehresinde nūr-ı imān gün gibi
Zī sa' ādet ol kim ola luḫf-ı ilāhuñ mazharı
- (4) Muştafā haḫḫı olurdı çār-ı yāruñ pencümi
Ger hilāfet haḫḫımı vireydi devrũñ dāveri
- (5) Kāni' ḫuşk u ter olanlar şeh-i baḫr ü beri
Hiçe almaz **Nazmiyā** ol kayddan olur beri
fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilũn

Nazire be uslũb-ı diger 349

- (1) 'Āşık oldur vire cānān yoluna cān u seri
Gezmiye da' vā-yı 'ışık idüb cihānda serseri
- (2) 'Āşıka luḫf u vefā eyler güzel az olur az
Māyil olur anlarũñ cevri ü cefāya ekşeri
- (3) Sa' d olur baḫtım şeref bulur sitārem gün gibi
Her ne gün görsem sa' ādet birle ol meh peykeri
- (4) Ehl-i bezme şevk u zevkile şafā virür müdām
Alsa cānān destine cām-ı mey-i cān perveri

(5) Çekmeyim derseñ ğam-ı devrānı her dem **Nazmiyā**

Düş mey-i nābe müdām elden düşürme sāğarı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

350

(1) Hāk-i pāyüñe müşābih olduğıcün cevheri

İstedügi gibi şatar dostum her cevheri

(2) Hüsñ ü hülķ ü 'izz ü nāzile bugün sensin begüm

Dilrübālar serveri maħbūblar ser defteri

(3) Ey meh-i burc-ı sa' ādet cān u dilden mihrüñe

Cümle mihr ehli benüm gibi olubdur müşteri

(4) Şubħ-ı şādık yār kim diyü yoluñda mihrle

Bezl ider her gün gelüb bir hāş zerr-i ca' ferī

(5) Gün yüzüñ vaşfinda ey meh **Nazmi**'nüñ eş'ārını

Görse rüşen hātır u pür şevķ olurdı Enveri

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

351

(1) Ey cemāli burc-ı hüsñüñ āfitāb-ı enveri

Mihrüñe mäh-ı münir olduğı rüşen müşteri

- (2) Bu cemāl-i berkemāl ol vechile kim sende var
Varise sensin serir-i ḥüsnüñ ey şeh serveri
- (3) Sen melek simāya cānā cānla dil vireli
Gözüme ḥüsnile görünmez benüm her giz peri
- (4) Derdime emsem lebün olur olursa āḥiri
Ey ṭabīb-i cān ölürsemde gerekmez āḥeri

[555 b]

- (5) Fitneden kim dostum ḥālī degil ḥaddüñde ḥāl
Dembedem āşufte ḥāl iden odur ‘āşıkları
- (6) ‘Āşıkūñ maḳşūdı cān u ser degül cānānedür
Yoluña terk eylemek cānā nedür cān u seri
- (7) Naẓm-ı güher bāruñı gösterme her nādāna kim
Olmıyanlar cevheri **Naẓmī** ne bilsün cevheri
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Naẓire

352

- (1) Dilde yir etse nola sen şāh-ı ḥüsnüñ ḥançeri
K’oldur ol biçarenüñ yanuñda ancaḳ deyleri

- (2) İki gözümçün ayağũn tozıdur kühl-i cilā
Başım için hāk-i pāyũndür sa' ādet efseri
- (3) Hey kıyāmet gūş iden kūyuñda güftāruñ senũñ
Olırise istemez firdevs ü āb-ı kevşeri
- (4) Görmeyiser bir saña beñzer güzel dilber güzel
Dünye turduqça felek tokuz dolanursa yiri
- (5) Söze gelse ey mesihādem lebũñ ihyā ider
Ġamdan ölmüş derdmend üftāde vü bī dilleri
- (6) Maṭlab-ı a' lā bir ednā kuluñ olmaḡdur baña
Kuluñum luṭf it kabũl it kulluġa ben çākeri
- (7) Dür nişār elfāzla nādāna eş' ār oḡımaḡ
Hāke neşr etmekdürür ma' nīde **Nazmī** cevheri
fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilũn

Nazīre

353

- (1) Hüsñile ol heft kişver serveri İskenderi
Her gören cāñile olur bende-yi fermāñberi

- (2) Kırtulam derseñ eger deycür-ı ğamdan ey göñül
Sende ol ol mihr-i ğüsñüñ zerre-yi ğāk-i deri
- (3) Ol sa' ādet mihrünüñ ol kim işigin bekleye
Ğün gibi ' ālemde ğadrile sipihr olur yiri
- (4) Bir şanemdür Ğıẓr ğaṭ 'İsī nefes Yūsuf cemāl
Her gören ādem şanur anı melekdür ya peri
- (5) Āşikār it ğün gibi mihrüñ o māha ey göñül
Ğalüñe raĥm ide şāyed olasın ğamdan beri
- (6) Ğün gibi rüşendurur maĥfī degül her ğāl aña
Kim zamīridür anuñ āyine-yi İskenderī
- (7) Ey siyādet bezminüñ şem' ü çerāĝ rüşeni
Vey sa' ādet burcınuñ ğurşīd ü mäh-ı enveri
- (8) Āsitān-ı devletünde ğulluĝa ğılsuñ ğabül
İrgürüdüñ ' izzete luṭfile **Nazmī** aĥkarı
- (9) Bend-i ğamdan kırtulurdum bende olsam ğapuñuñ
Ben de olsam ğapuñuñ ' abd-i ğaĥīr ü kemteri

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire der medh-i kesī 354

- (1) Ey gönül deycür-ı gamdan olmağ isterseñ beri
Bir sa' âdet şemsinüñ ol zerre-yi hāk-i deri
- (2) K'ola anuñ pertev-i ihsānı şāmil 'āleme
Niteki āfāka ziyā-yı āfitāb-ı hāveri
- (3) Her kim anuñ gibi şems-i devlete olsa qarın
Tāli' vü bahtı şeref bulub olur sa' d ahteri
- (4) Oldur ol şems sehā-yı 'izz ü devlet kim anuñ
Her sa' âdet ehli mihrine olubdur müşteri
- (5) Ya'ni şems-i burc devlet Aḥmed Āğā kim bugün
Oldur a' yān-ı der-i devlet me'ābuñ mefḥarı
- (6) Zāt-ı pāki olsa anuñ nola ger maḳbūl şāh
Cevherī olan bilür elbette ḳadr-i cevheri
- (7) Her perişān ḫāle luḫf etmekdürür şānı anuñ
Oldurur zāhir bugün luḫf-ı İlāhuñ mazharı

- (8) Ey zāmīr-i şems-i burc-ı devlet ü ' izz ü cemāl
Mazhar olan luţfuña lābüd bulur zīb ü ferī
- (9) Āsitān-ı devletüñ kulluğı kim ' izzetdürür
Kıl kabül ol ' izzete luţf eyle **Nazmī** aḥkārı
- (10) Nītekim ibāb-ı ' izz ü devlete her bir gedā
İntisāb idüb göre her vechile himmetleri
- (11) Yarıcūñ Allah olub hem devlet ü ' ömrüñ mezīd
Dāyimā ola hevādarūñ bu devrüñ dāveri
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre şan' ateş müşā' are 355

- (1) Görse bir ehl-i nażar bir dilber-i meh peykeri
Mihrlle olur aña ānīde cāndan müşteri
- (2) Müşteri oldum görüb mihrlle cāndan ben dağı
Sen nigār-ı mihr tal' at dilber-i meh peykeri
- (3) Peykeri meh dilberi mihrlle kimdür sevmiyen
Sevdüğim andan huşūşa ki beñzer dilberi

- (4) Dilberi anuñ ki mehrũ olub ola mihribān
Zī sa' ādet añā kim vardur anuñ sa' d aḥteri
- (5) Aḥteri sa' d olduğı gün gibi rüşendür anuñ
Kim ola mihr etdigi mānend mihr-i ḥāveri
- (6) Ḥāveri çarḥuñ ki mihrile müşerrefdür hemīn
Reşk ider yirde görüb her mişl-i mihr-i enveri
- (7) Enveri görse bu rüşen Nazmī şevķ-ı mihr idüb
Diridi ki **Nazmi**'dür iqlīm-i nazmuñ serveri
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

[556 a]

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ şin revî

356

- (1) Serkeş olub tiz olan kimse kim olur âteşi
Her dile urur ezâyıla göze göz âteşi
- (2) Cenge düşerler biribiriyle bedḥular hemān
Çün gele bir yire ikisi üç dördi beşi

- (3) Dil virüb düşer bu dünyāya Һarīş olub   avām
Nītekim ger kesler üşer Һande görse bir leşi
- (4) Ān-ı Һüsne kimse mağrūr olmasun kim bu felek
Döndürübdür bir Һusūfa nice rüy-ı mehveşi
- (5) Tıflveş meyl itme **Nazmī** merd ol imdi māҺaşal
Göresin her Һande kim bir özge naqş-ı dilkeşi
fā  ilātün/ fā  ilātün/ fā  ilātün/ fā  ilün

Nazire

357

- (1) Şem  -i bezmün Һiddetinden oldı efvn ateşi
Didilerdi bir yāluñ yüzlü ışıkdur ateşi
- (2) Ol Һul oğlı beg güzel cānānenün her gün güneş
Gökden inüb kūyuna geçmek dilermiş yerdeşi
- (3) Pür Һadeng it sineñi Һurbiyyet isterseñ gönül
Ol kemān ebrūya gör nice dađılmış tirkeşi
- (4) Günü doğmasun mı bu ҺarҺuñ ki her şeb tā seher
Meh gibi bir Һüb yāluñ yüzlüdür pehlū kişi

(5) Tāli^ʿ im mes^ʿūd olur bulur sitārem hem şeref

Gördükce **Nazmiyā** ben ol^ʿ izār-ı mehveşi

fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilün

Nev^ʿ-i diğer deran kâfiye ĩncā fā revī

358

(1) ʿArz-ı mihr eyler ne gün görse o zāt-ı eşrefi

Gösterüb mihr-i felek bir kıymeti zer eşrefi

(2) Eşrefi çekşatmağın çek çek nigāra bezmde

Đarb-ı kef birle uşul üzre döger muṭrıb defi

(3) Ḥaddi ḥüsn-i ḥaṭṭı birle bu muḥakḳak māḥaşal

Dilberüñ olmuşdurur ey dil cemālī muşḥafı

(4) İrişür āh-ı dilim her dem dil-i dildāre şan

Mevc-i baḥruñ bād eliyle doḳınur senge kefi

(5) Ol ki kār-ı ʿışka uya ulaşa her dem anuñ

Zār-ı ğam irādı olur naḳd-i eşki maşrafı

(6) Cevher-i nazma bu Nazmī naḳd-i ṭab^ʿ ı k'etdi şarf

Ehl-i nazm içre odur ma^ʿ nī yüzünden şayrafı

- (7) Āşafī mānendi bu **Nazmī** bulurdı i‘ tibār
Virse qadr aña Süleymān-ı zemānuñ āşafı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran kâfiye incâ kâf revî

359

- (1) Reng ü bûyıla semen mişli tıtanlar zanbağı
Zâhirâ beñzetmedür sîm mezâba zîbağı
- (2) Büt ki hüsn-i şüretile olamaz insân şan‘at
Hüsn-i hulkıla gerek pes hüsn k’ola revnağı
- (3) ‘Āşık oldur kim ne dem âh etse ide ebrveş
Dûd-ı âhile siyâh ânide çarh-ı ezrâkı
- (4) Himmet-i ‘âli ile idinmek olur merd olan
Tevsen-i çarhı özinüñ bir semend-i elyağı
- (5) ‘Ākl ile hemdem ol **Nazmī** dilerseñ hazz-ı rûh
Hemdem idinme ‘azâb-ı rûhdur her ahmağı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran kâfiye incâ lām revî

360

- (1) Devlete irinceye dek imdi bir şahsuñ eli
Hıdmetile taqati taq u dü tā olur beli
- (2) İhtiyārele kul olmasun kabul etmekdürür
Bir kişi kim hıdmete bel bağlayub diye belī
- (3) Varlığın yok bilmeyen dünyāya şol gönül viren
‘Aklı yoqluğundan olmazdı degilmidür deli
- (4) Zāhiri ma‘ mūr nice bāṭını yekser ḥarāb
Müşteri idüb ‘avāmı kendini şatar veli
- (5) **Nazmiyā** ḥayr olur elbet bir kişinüñ āḥır
Luṭfa mazhar olub olmuş olıcaq ḥayr evveli
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

361

- (1) Cāh birle devlete irince bir şahsuñ eli
Ḥadmine yüz süre süre iki kat olur beli
- (2) Ḥaḳ budur kim göz göre başına alur bir belā
Hıdmetine bel büküb bir şahsuñ ol diyen belī

- (3) Fitne olan kâdir olmaz gerçi kim bir cür'ete
Fitne birle 'âleme bir velvele şalar veli
- (4) Her mürâyi şûfi kim dâyim riyâ üzre olur
Yine göz göre geçinür halk yüzine velî
- (5) **Nazmiyâ** bulur 'uluvv-i şânı olanlar fütûr
Manşib-ı a' lāya kim naşb ideler bir esfeli
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire 362

- (1) Hıdmetile evvelâ bükülmesin âhır beli
İhtiyâr etmek gerekdür hıdmete diyen belî
- (2) Soñı her sūruñ ki mâtem her sūrūruñ soñı gam
Gücdürür her nesnenüñ pes soñı āsān evveli

[556 b]

- (3) Gözi kimse görmez olur göricek görmezlenür
Bir denî bir devlete irince ayaklar eli
- (4) Her ne deñlü şâlih olsa tâlih olur âhır
Azar âdem kâdr bulsa olsa dâhı ger velî

- (5) Şöyle düşer şügl-ı dünyāya ki ʿaqlın aldurur
Ehl-i dünyā **Nazmiyā** maʿnide olur hep deli
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire 363

- (1) İncedür ol dilrübānuñ mūydan belkim beli
İncelikde mūya ol her giz demez bil kim belī
- (2) Sīm ten gerçek sipāhi dilber yine yaraşur
Başına daķunsa altun telli balıķçıl teli
- (3) Lebleri şirīn şacı leylī güzeller ʿışķına
Olmuşam Ferhād u Mecnūn gibi bende bir deli
- (4) Baş ķor ayađına cāmuñ meclis-i meyde mūdām
Gözle gör ikide bir hepanda destinūñ eli
- (5) Var mıdur gelsün berü meydāna bizde gürelüm
Fenn-i nazmuñ bir dağı **Nazmī** gibi bir ekmeli
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

- (1) ‘Işkuña bel bağlayub tã kim saña didim belî
‘Işkla sen ey perî ben bî dili etdüñ deli
- (2) Gerçi cãyı bülbülün gülzâr olur ey gül’ izâr
Ben hezâr efgânla dürem işigünden veli
- (3) Olma nãle nã ehli hemdem ehl-i diller varken
Devlet-i hüsnünde gel hemdem edinme erzeli
- (4) Şanasın güldeste birle bir gül-i nesrîndürür
La’ lüñün mey tolu zer sâğarla saķinün eli
- (5) Rûm ili gercikleri şol merdler gerçekleri
Nazmiyâ şıdķıla derler lâ fetã illã ‘Alî
fã’ ilâtün/ fã’ ilâtün/ fã’ ilâtün/ fã’ ilün

Nev’-i diğeri deran kãfiye incã mîm revî

- (1) Âdemîlikden haberdâr olub olan âdemi
Luţfla ikrãmıla âdemler elbet âdemi
- (2) Aña kim ma’ lûm ola şol hâl-i ‘âlem pes gerek
Aña ol her gâh her emrinde hâl-i ‘âlemi

- (3) Şol heves birle idüb bir sever olub hoş pür sürür
Yâ Rab añmaz mı soñunda ol ğamile mâtemi
- (4) Ehl-i manşıb kim çeker keşretten ekşer derdser
Anuñ ol yüzden çöker başına bu dünyâ ğamı
- (5) Ağlasam derdim aña ben oñmadık bîçâre âh
Bulabilsem **Nazmiyâ** hemderd olur bir hemdemi
fâ^ç ilâtün/ fâ^ç ilâtün/ fâ^ç ilâtün/ fâ^ç ilün

Nazîre

366

- (1) Ey kıanâ^ç at künci zevkün bilmek ister âdemî
Bir sa^ç âdet küncidür ol kim oñarur âdemî
- (2) Genc-i lâyüfnâ durur haqqâ kıanâ^ç at kim anuñ
Ehli istiğnâyıla ^ç aynine almaz ^ç âlemi
- (3) Halkdan ^ç uzlet ferâġatdür hevâ-yı nefsdan
Şol kıanâ^ç at kim odur âlâm-ı dünyânuñ emi
- (4) Maşaşal ^ç uzletdürür dâhı ferâġat cümleden
Şol kıanâ^ç at kim anuñla def^ç olur dünyâ ğamı

(5) **Naz̄miyā** ehl-i ḵanā‘ atdür cihān içre hemīn

Zāt-ı ferḥunde şıfātıyla enāmuñ erkemi

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Naz̄ire

367

(1) Āh u derdā ādemūñ her gāh bu dünyā ğamı

Dar ider başına tār eyler gözine ‘ālemi

(2) Olıcaḵ āḥır muḵarrer mevt ḥaḵ bu kim ‘aceb

Ġırre olmaḵ devlet-i dünyāya miskin-i ādemī

(3) Ey şu ğāfil kim sürürile ider bir özge sūr

Añmaz anı kim anuñ āḥır muḵarrer mātemi

(4) Ṭutamaz bu Zāl-i gerdūnile kimse pençe hiç

Döne döne ol zebūn etmişdür anca Rüstemi

(5) Behre mend olmaḵ sa‘ ādetden cihānda **Naz̄miyā**

Ḵişinūñ ehl-i sa‘ ādet olmağımıñ hemdemi

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Naz̄ire

368

(1) Dilber oldur ehl-i diller ola ey dil hemdemi

Geçmiye nādānlarile anuñ aşla hem demi

- (2) Şol perî rûlarla şehâ hoşca ‘ âlem etmege
Âdemî kıomaz tıtubdur behrimenler ‘ âlemi
- (3) Ol perîşân âdemîlik bilmeyüb diller yıķar
Âdemî olan perîşân dil ider mi âdemi
- (4) Tâķ olubdur tãķatim bâr-ı ğamile hey meded
Âh kim bi tãķat eyler âdemî dünyâ ğamı
- (5) **Nazmiyâ** bilsem nedir hikmet olur ğâyet güzel
Şol güzel ola anuñ adı Muşlî ya Memî
fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nev‘-i dıĝer deran kãfiye incã nün revî

369

- (1) Ol ki ğam birle ola pür muttaşıl pîrâmeni
Gözüne bir ğam palâsı görünür pîrâheni

[557 a]

- (2) Diyü nefis öldürme gelmez bir mekes deñlü aña
Ol ki ‘ anķâveş ola ķâf-ı ķanã‘ at meskeni
- (3) Bilmek ister ol ki cennetle cehennem ĥâlini
‘ Ayn-ı ‘ ibret birle görsün gülnaķile gülşeni

(4) Kendün ey ʿāli ʿatān hey gebr olursun etme kibr

Sevmez imdi şöyle bil kibr ideni Hāḡ ey denī

(5) Gel ḡanāʿ at ḡıl sükün eyle sükūt it **Nazmiyā**

ʿAnkebūtuñ gör o ḡālile virür rızḡuñ ḡanı

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

370

(1) Pür ḡam olur ehl-i dünyā olanuñ pīrāmeni

Şöyle kim her bār olur hep bār-ı ḡam pīrāheni

(2) Düşürür her dem nice derdile anca ḡuşşaya

Meyl-i dünyā ideni işḡāl-i dünyā-yı denī

(3) Genc-i lāyüfnā bulub özge ḡınā taḡşıl ider

Bir kişinüñ kim ola künc-i ḡanāʿ at meskeni

(4) Hāḡ virür özge ḡınā olmaz ebed muḡtāc-ı ḡalk

Dilde viridi ola anuñ kim demādem yā ḡanı

(5) Dür nişār olmazdı ḡoş nazmı demādem olmasa

ḡabʿ-ı **Nazmi** cevher-i lafz u meʿāni maʿdeni

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

- (1) ʿIşğ odına yanub idüb külli hākister teni
Hāk olayın bulına cānān çü hāk ister beni
- (2) Gün gibi zerrīn benekler giyse ol sīmin beden
Māha döner encümile ola pūr pīrāmeni
- (3) Dūd-ı āh-ı ʿāşığa boyanmış döner hemān
Ol semen ten her ne dem giyse libās-ı süseni
- (4) ʿÖmre sürer bir saʿ ādet bulmuş ol cānānenüñ
Kim sürer geh zülfine geh başına yüz dāmeni
- (5) Lezzetinden hazz ider cān laʿ l-i cānān varken
Kānde görseñ ağızına çal kändüñ adın añanı
- (6) Ol leb-i laʿ l u haṭ-ı pīrüne birle **Nazmiyā**
Luṭf kānidür o cānān hem melāḥat maʿ deni
- (7) Hey senüñ bu resmile naḡş-ı cemālün ey nigār
Gösterür şol bir muşavver rūḥ şüretde seni
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazîre

372

- (1) Bu leţâfet birle yâruñ güldürür nâzûk teni
Hûb u ra' nâ berg-i güldür giydigi pîrâheni
- (2) Gülşen hüsneine karşı âh u zârı kılmadan
'Andelîb-i zâr idübdür âh ol gülruĥ beni
- (3) Gülşen-i kûyında zârum görüb ol gülruĥ didi
Bülbül-i zâr mısın ancak işitebildim ben seni
- (4) Sevmişem bir şûĥ-ı şengül yüzi gülşen hûbı kim
Gören olur bülbül-i zârî o yüzi gülşeni
- (5) Eyleme muhtâc **Nazmî** derdmendi kimseye
Mübtezellükden ĥalâş it ol faķîr-i yâ Ğanî
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

373

- (1) Gey yaraşur hûb açar gül gül benek atlas seni
Kim olur sen tûrdıĥuñla bir leţâfet gülşeni
- (2) Mül gibi la' lin dūdâĥuñdur melâĥat menba' ı
Gül gibi rengîn yañaĥındur leţâfet gülşeni

(3) Her gören der kim serâser gülşen etmiş kendüni

Câme-yi zerrinle sen dilber-i simin teni

(4) Zülfünü ' ömrümde bir kez boynıma şal tek benim

Hay efendi boynı bağılu kul ideyin işte beni

(5) Sende olan ân-ı hüsnü bir güzelde görmedi

Anuñçün sevdi bu **Nazmî** kuluñ şâhum seni

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

374

(1) Ey ' izârı gül lebi gonce leţâfet gülşeni

Gören olur bülbül-i zârûñ bu vechile seni

(2) Gördüğüm cânâne içinde cânâ ben yine

Bir vefâsı yok cefâsı çok seni gördüm seni

(3) Dâyimâ kim luţf u mihr eyler sen âh ağıyâra âh

Öldürürsin sen bu cevri ü qâhrla âhır beni

(4) Hâk bu kim devründe cânâ cân şafâsın sürer âh

Çadre ermiş gibi sen cânânenüñ pîrâheni

- (5) Gün gibi virür serâser saña zîb ü fer tamâm
Gey açar zerrin libâs ey mâh sen sîmin teni
- (6) Hüsni gibi görmüşem vaz' ı hüsni çok nâzenin
Görmedim ammâ ki her vechile senden ahseni
- (7) Kande olsa kand-ı la' lûn zikrini dilden kıomaz
Var mı **Nazmî** gibi şîrînkâr meddâhuñ kanı
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazire 375

- (1) Gördi gözüm tâ ki cânâ sevdi bu canım seni
'Âşık etdüñ kendüñe şol bir nazarda sen beni
- (2) Sen perîsin bu güzellik birle bir cânsın ki âh
Göricek diyü ana oldum bir nazar cânâ seni

[557 b]

- (3) Beñzedür řāvus-ı firdevse revân ey yâr-ı cân
Câme-yi zerrinle kim görse sen sîmin teni
- (4) Sen o cevhersin ki şol zâr-ı şerîfüñdür senüñ
Ey lebi la' lüm melâhatkânî behcet ma' deni

- (5) Bülbül olub nola etsem arşuña zārı hezār
Kim yüzüñ gldr senüñ sen bir leafet gülşeni
- (6) Hsnle řānuñ senüñ ‘ālī iken ey řāh-ı hüsn
Görme lāyık kim saña hemdem ola her bir denī
- (7) Sevmişimdr ben ki sen cānānı cānā cānile
Yoluña cān virrm bil yoluña cān vireni
- (8) Ayrulub benden beni ağlatma derd-i hecrile
Dostum güldürme ben miskine luş it dşmeni
- (9) Ol şeh-i hbāna **Nazmī** ben gedā ul olmağı
Yār olub devlet müyesser ide mi Rabb-i Ğanī
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīđer deran āfiye īncā bā revī ammā mā ableş meksr

376

- (1) Mezheb-i ‘ıřķuñ şu ‘āřık k’ola cānā zāhidi
Olur ol cānile sen ma‘ řķ-ı cānuñ řālibi
- (2) Gün yüzüñ āyine sen cānā cihān āyinesin
Kim muķābil kim gire řevķuñle raķsa gün gibi

- (3) Sen nigāruñ vaşf-ı naķş-ı hüsni birle her ne dem
Başlasa ʿ uşşāk-ı şavta germi eyler muṭrıbı
- (4) Ey nigārum şavt-ı ʿ uşşākıla her dem olsa pür
Nola kim cāy-ı şafādur kūyuñuñ her cānibi
- (5) Bende devlete irerdüm **Nazmiyā** bir manşıba
Virse ehline eger erkān-ı devlet manşıbı
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dıger deran kâfiye ĩncā lām revī

377

- (1) Halkuñ olur haķ budur kim kâyil-i haķ kâbili
Haķķa kâyil olmadur halka belī haķķā bili
- (2) ʿ Aklı olmayan ider yok yire çok hılt-ı kelām
Bulduğun söyler dili olan kesüñ ṭurmaz dili
- (3) ʿ Ālim-i ʿ āmil odur ʿ ālemde bī raybı ü riyā
Hasbetenlillah hall ide hemen her müşkili
- (4) Kılmaya oķ gibi kaddin yā gibi tā kim duta
Rāh-ı haķda rāst kimdir alabilen menzili

(5) Şükr-i haqquñ biñde birin kâdir olmaz kim kıla

Nazmiyâ cisminde dil olsa kişinüñ her kılı

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazire

378

(1) Haq virüb bir kişi olmaq bir murâduñ vâşılı

Ömre sürer bir şafâdur hazz-ı cândur hâşılı

(2) Her bahâr eyyâmı gül seyrile bülbül nağmesi

Şevk ü zevke sevķ ider elbette her cân u dili

(3) Cüş ider güş etse diller açılır güller gibi

Her şecer kim her seher olur belâbil maḥfili

(4) Özge bir bâr-ı girândur kim çeken bilür hemân

Şol beyâbân-ı belâda guşsa vü gam muḥmili

(5) Cismüñi bir berr-i gam tut pür gam olduñ şöyle çün

Qıl taşavvur hâr u ḥas cismüñde **Nazmî** her kılı

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- (1) Kıanķı dilber kim ola Şir̄in lebi tatlu dili
Her dil olur   ışķla Ferhādı cāndan māyili
- (2) Yāre didüm kim maĥallũn nāneheller kıaplamıŐ
Didi kim ĥall eyledũn ĥayli maĥall-i mũŐkili
- (3) Kıāyil olmaz yār bir kıāyil kıul ala yanma
Kullanur her kıande kim olursa bir nāķābli
- (4) Kıanķı   āŐık kim ola iksir-i   ışķuñ tālibi
Olamaz cān naķdini ĥarc etmeyince vāŐılı
- (5) **Nazmiyā** Şol yeryüzünde degme yire Őıĥmayan
Anı añmaz mı yer altı olısar ser menzili
fā  ilātũn/ fā  ilātũn/ fā  ilātũn/ fā  ilũn

Nev -i diĥer deran kıāfiye ĩncā mĩm revĩ

- (1)   IŐķ meydānında   āŐık gorse başdan her kimi
Derde Şalar anı ānĩ mũlk-ik  ışķuñ ĥākimi

- (2) Meşrebi şâfi olub ehl-i şafānuñ hem dahı
Şu gibi hep yüzi yerde alçağ olur yalımı
- (3) ‘Ākıl olub bir başiret üzre olan ādemi
Paraya atılmaz olmaz yire atmaz adımı
- (4) Çok taleb birle ki bir t̄alib geze bu ‘ālemi
Az görür ḡāyetde bir ‘ilmiyle ‘āmil ‘ālimi
- (5) ‘Afv kııl her ne günāh etdiyse anı yā ‘Afüvv
Şalma cürmine göre h̄üsrāne **Nazmī** mücrimi
- (6) Merve haqqı ‘ışk h̄alātından almaz bir şāfā
Ka‘be-yi ‘ışkuñ o kim şıdķıla olmaz maḥremi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīger deran k̄āfiye ĩncā lām revī ammā mā k̄ableş mazmūm

381

- (1) Gördügi dem bir lebi ter gonce ḥaddi ter güli
Hiç olur mı anı cāndan sevmemek dil bülbüli
- (2) Şevk ü zevk ü ḥazḫ anuñ kim ilte gülşen seyri
Bir yañağı gül dudağı gonce saçı sünbüli (derkenar)

[558 a]

(3) Cān şafāsın sürmek oldur bir kişi ʿālemde kim

Yüzi gül cānānelerle nūş ide şāfī müli

(4) Meclis ehline müdāmī düşürüb bir ğulgüle

Şevk birle şavta sevķ eyler şürāhi kulkulı

(5) Hāl-i ʿışķa düşmemek olur mı **Nazmī** dembedem

Gül gibi ğuş eyleyen ğülşende şavt-ı bülbüli

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

382

(1) Her ne dem şevķıla ħandān eylese bülbül ğüli

Yüz tutar ğöz ğöre giryān etmege gül bülbüli

(2) Bāĝ bir maĥbūba beñzer kim ğözi nergis anuñ

Ğonce ve ğüldür dehān u ħaddi sünbül kāküli

(3) ʿĀşıķuñ ʿışķıla döginmekden olur ğögsi def

Daĝlardur dāyre tutmuş serāser cülcüli

(4) Hiç nesne añılmaz meyhūre ğönlün veli

Bezm-i meyde bülbüle hemtā şürāhi kulkulı

(5) Nazm meydânında koşdukca semend-i tab 'uñı

Sensin alan **Nazmiyâ** her gâh başdan öñdüli

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i dîger kâfiye bâ vaşl u hurûc u mezîd ĩncâ şĩn revĩ ü lâm vaşl u râ hurûc u yâ mezîd

383

(1) Ehl-i dünyânuñ ' acebdür nâ sezâ cünbişleri

Kim huşümetdür biribiriyle ekşer işleri

(2) Bir zamândur şimdi kim rüşvet viren nādānlara

Qadr virüb hār iderler merdüm-i dānişleri

(3) Şimdiki dem zulmdür hükâmunuñ ekşer meyli āh

Ellerinden eyler eller anlaruñ nālişleri

(4) Hırşla ekl-i harāma hākim-i zālimlerüñ

Gerek dürründe mişāli çat çat eyler dişleri

(5) Ehl-i hükümüñ **Nazmiyâ** koyub erenler cünbüşin

Kaḥbezenlükdüe tarīq-i hĩleye gidişleri

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i dîger deran kâfiye ĩncâ lâm revĩ

- (1) Ola şefkatden berî şol keslerüñ kim dilleri
 ‘Unfla söyleşmege mu‘tād olur hep dilleri
- (2) Neyler ola ulular bünyād idüb kâh-ı ferâh
 Bir mifāk-ı teng olur hūd ‘ākıbet menzilleri
- (3) Kānde kim şavt u terennüm birle ola sâz u söz
 Anlaruñ ehl-i hevâ her dem olur mâyilleri
- (4) Cevher-i iksîr-i vaşluñ ‘ışkla t̄alibleri
 Olımazlar naqd-i cān harc etmedin vāşılları
- (5) İdemezler ibtizāl aşla olalar kim **Nazmiyâ**
 Āb-ı ğayretile sirişte olmuş ola gülleri
 fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilün

Nev‘-i dīger kâfiye bā redif ü vaşl u hurūc ĩncâ dāl revî

- (1) Kim getirürse dile bir ehl-i hayruñ yādını
 Hayırla alur dile ol demde anuñ adını

- (2) Hâk te'âlâ irgüre bünyâd-ı 'ömrine hâlel
Ol kim ide muttaşıl zûlm u sitem bünyâdını
- (3) Söyine yâ Rab ocağı hem hârâb ola evi
Zulmle tûrmaz yapar her kim hârâbâbâdı
- (4) Tâli'inden ağlayub bir bî sitâre yiridür
Göklere peyveste etse dembedem feryâdını
- (5) Oğınmaz merdâneler Ferhâd u Mecnûn kışşasın
Zenperestüñ **Nazmiyâ** añmazlar anlar adını
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

386

- (1) Sa' y idüb terk ide bilmek bir kişi mu' tādını
Yıkmadur kaçır-ı hevâ-yı nefsinüñ bünyâdını
- (2) Şübhesiz ehl-i sa' âdetdür şu kimse kim anuñ
Hayrıla yâd ideler 'âlemde dâyim adını
- (3) Zî sa' âdet aña dirlikde ölüm aḥvâlini
Yâd idüp ihzâr ide 'uqbâ yolunuñ zâdını

(4) ʿĀkıl oldur kim tedārik ide ġāfil olmya

Dirliginde olümünün ide her dem yādını

(5) **Nazmiyā** olur Yezide laʿ leti bī ihtiyār

Ol ki cānile sever peygamberün evlādını

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

387

(1) Gördi çün bīhad fezā gönlüm ḥarāb ābādını

Anda urdı ʿışq şehrinün uran bünyādını

(2) Ol perī ben görmedin maḥfī varub her gāh āh

Eyler aġyāruñ müşerref şol ḥarābābādını

(3) Gör ne zālimdür o şāh-ı ḥüsn kim gözgöre āh

Dergehinden dūr ider ben bende-yi münḳādını

(4) Kim ki buse añsa tatlu tatlu söger ol nigār

Her kime olursa her dem virür aġzı dādını

(5) Ḳāmet-i dildāri **Nazmī** her ne dem yād etse bād

Raḳşa koyar būsitānuñ şād idüb şimşādını

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nev' -i dīger kâfiye bâ redif ü vaşl u ħurūc ĩncā bâ revī ü elif redif u nūn u vaşl u yā
ħurūc (derkenar)

388

- (1) Cem' idüb cünd-i şeyāṭından nice aħzābını
Çoqlar anuñla ider çok mül-i dil iħrābını
- (2) Şimdiki dem kaşd-ı ifsādıla nice müfsidin
Ekşerriyyā şerre yilter 'izz ü cāh erbābını
- (3) Şol kişi kim ide dünyā devletine dāhı ol
Gözlemezse yuf kadīmi yār olan aħbābını
- (4) İyle dūn himmetler oldur yār u yoldaşın degil
Belki gözetmez ebed evlādını ensābını
- (5) Kıo aña bir kapusın dervişler yiri degil
Nazmiyā bilmek gerek her kişi kendü bābını
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire (derkenar) 389

- (1) Döne döne devr sevķ etdügi ğam aħzābını
İster anuñla gönüller mülkinüñ iħrābını

- (2) Öliceğ ħod uyanur pes āħır öyle olıcak
Nice bir bir kişi dāyim ide ħaflet ħābını
- (3) ‘Āķıl olduru derbeder olmaķdan idüb iħtirāz
Etmeye ħadden tecāvüz bile kendü bābını
- (4) Bir ħaberden olmaz alması geçer eyvayile
Nār idüb gözgöre yiren iķün engürābını
- (5) Ġāyetile bī mürevvet olmadandır **Nazmiyā**
Luħf birle bir kişi gözetmemek aħbābını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran ķāfiye ĩncā tā revī (derkenar)

390

- (1) Şayķıl-ı tevħīdle ačan gönül mür’ātını
Kesb-i ħāl idüb derūnī cevher eyler zātını
- (2) Olmaz aşlā eksigi bir kesb-i ħāl-i uħrevī
Artar ol kes ki ħırmaz dünyevī dādāteni
- (3) Cāhile kim cāhile eyler ħurūrı sevķ-i şevķ
Her yaña sürer o yüzden her nefes nefes atını

- (4) Od ocağ uyarmadur bir dirlige olmağ sebeb
Māḥaşal ol rūşen etmekdür kerem mişkātını
- (5) Pādişāh-ı mülket-i nazm olduğına ḥükm ider
Göre **Nazmī**'nüñ o kim dīvān-ı külliyyātını
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

391

- (1) Añdurur 'ıŝķıla Ferhād ile Mecnūn adını
'ıŝķ ola her dem bu dil yād etdürür üstādını
- (2) Bī sūtūn Ferhādını yād eyler ey Ŝirīn dehen
Kūh-ı ğamda ğūş iden ben 'āşıķuñ feryādını (derkenar)

[558 b]

- (3) Sen mehūñ mihrine menzilġāḥ kılmış hey güzel
Şehr dilde ḥāne-yi 'ıŝķuñ uran bünyādını
- (4) Şol elif ḳaddūñle cānā dāl zūlfūñ göreli
Serv ü sūnbül her dem añar sen nigāruñ adını
- (5) Öldürür āḫır bu **Nazmī** 'āşıķı derdūñ ki sen
Kūh-ı hecre şalduñ ol şirīn lebüñ Ferhādını
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran āfiye īncā rā revī

392

- (1) Şu gibi iden revān ol a yolına revānı
auñ ol yolıla āır griser dīdārını
- (2) Bu cihāna meyli olmayub fenāsın fikr idüb
ār u as utar fenā ehli cihān glzārını
- (3) Dil vire ol kim bu dnyāya dilfigār olur ol
Kim umr-ı dnyeviye or amu efkārını
- (4) Gzine bir mihr u meh al' at kimñ kim grine
Gñline gz gre or mehr muabbet nārını
- (5) Yo dīn varını **Nazmī** varamaz a yoluna
a yolun varan verendr a yoluna varını
fā' ilātn/ fā' ilātn/ fā' ilātn/ fā' iln

Nazire

393

- (1) a yoluna eyleyen māl  menāl īārını
Griserdr ayrıla āır anuñ āārını

- (2) Varlığın şol yoq bilüb fānī bilen bu ‘ālemi
Cānla varur virür Mevlā yolına varını
- (3) Rūḥına irüb merāḥ irer kişi maqşūdına
‘İzzi artar ḥayra şarf eylerse ger her kārını
- (4) Göstere bī keslere her kim bugün iḥsān yüzün
Ḥaḫ aña yarın müyesser eyleye dīdārını
- (5) **Nazmiyā** dünyāperest olmaq belāsıdur o kim
Dāyim alan ḳoya dünyā kārına efkārını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

394

- (1) Gözlerim tā gördi ol māhuñ güneş ruḥsārını
Yaḳdı ol mihriyle gönlümde muḥabbet nārını
- (2) Per yaḳar pervānesi olur dil u cāndan hemān
Gören ol şem‘-i cemālūñ şol ruḥ-ı gülnārını
- (3) Eşḳ-i ḥūnīnle al etdim muḥabbet nāmesin
Umaram bu alıla yāruñ görem dīdārını

(4) Bezm-i ğamda çeng olubdur k̄āmetim kanlu yaşım

Al ibrişimden etmişdür anuñ o tārını

(5) **Nazmiyā** la^ˆl-i lebi bīmāriyam bir luṭf idüb

Ol ṭabīb-i cānum āh añmaz bu ben bimārını

fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilün

Nazire

395

(1) Ol ṭabīb-i cān görür hecründe ben bīmārını

Āh kim bir vaşlla luṭf eylemez tımārını

(2) Cān revān eyler o dem yolına ol cānānenüñ

Gūş iden güftārını seyr eyleyen reftārını

(3) ʾĀşık-ı şāfī dilün kalmaz kararı şu gibi

Gördigince cūş ider dildārunuñ dīdārını

(4) Kevşerile hūr-ı eynüñ ʿaynıdur firdevsde

Yāri kūyunda görüb gūş eylemek güftārını

(5) Gūş urur cānile zirā vaşf-ı cānāniledür

Gūş idenler **Nazmi**'nün bu nazm-ı gūher bārını

fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilün

- (1) Vaşl olursañ ol bugün öldüm ben añma yarını
Yâr olan ferdâya şalmaz hey kıyâmet yârını
- (2) Saña cân virür seven cânâ çü sen cânâneyi
Vaşluñ için yok yire harc eyler ammâ varını
- (3) Kuluñum niçün efendi baña etmezsın nazâr
Gözlemez mi şâh olan luğfıla hıdmetkârını
- (4) Dembedem ben bülbül-i zâruñ hezâr efgânla
Alma ey gül zârını göster yüzüñ gül zârını
- (5) La' l-i şîrîñüñ ne dem vaşf eylese **Nazmî** senüñ
Cânla diñlerler anuñ şekkerin güftârını
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğêr deran kâfiye incâ şîn revî

- (1) Køl şığayub baş açub iden adû şavaşını
Her tarafından işidür taşsinile sâbaşını

- (2) Merdler meydānına merdāne ayağın başan
Ortaya qomaq gerek evvel qademde başını
- (3) Nice olur merdlik bilür gören hemā başdan
Hān Selīmüñ şah-ı ʿİsmailile uğraşını
- (4) Yolsuz olub hiçbir yol bilmemekdendir o kim
Bölünüb bir buñ deminde gözlemez yoldaşını
- (5) Şöyle gözetmek gerekdür iki yoldaş birbirin
Kim bile yoldaşını birbiri öz qardaşını
- (6) Yoldaşuñ qadriñ ne bilsün nice yol derdün çeküb
Yol tozun düşünmiyen yaşdığıñ yol taşını
- (7) **Nazmi** irgürmüş kemāle dürr gibi sözlerledür
Nazminüñ her ehl görüb nazm-ı gevherpâşını
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

[559 a]

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ gayn revî

- (1) Hüsni çağrı özge devletdür bilen ol çağrı
Kendüne hemdem edinmez bir kesün alçağını
- (2) İşleye bilmezligile ol ki yüz qaralığın
Göriser kendüyi bildikde o yüzi ağını
- (3) Ehli nâ ehlile yeksân görmiye ol kim anuñ
Göze sürme etmelüdür ayağı toprağını
- (4) Hâline vay ol diyâruñ k'ideler hâkim aña
Bir kara gönüllü ağıryanı bedhü ağını
- (5) **Nazmiyâ** her çanķı kes kim öñün ardın şanmiya
Güzeller ol bir buñ deminde şolunı vü şağını
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ fâ revî

- (1) Şol mürüvvet kânî kim bezl eyleye eltâfını
Hep ider eşnâf-ı eltâfile halk evşâfını

- (2) Kankı ehl-i hüküm kim bir ehl-i inşâf ola hoş
Halk anuñ dâ' isidür haq artıra inşâfını
- (3) Ehl-i hayr alur du' â-yı hayr o yüzden hem dağı
Ehl-i hayruñ hayrla yâd etdürür eslâfını
- (4) İşiden avter sözüñ avret sözile iş eden
Er degildür urmasun ' âlemde erlik lâfını
- (5) Yâr u yoldaş olmağ olmaz bulmayınca bir kişi
Bir kişininüñ **Nazmiyâ** şu gibi gönli şâfını
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ kâf revî

400

- (1) ' Âşık oldur kim gezüb şehr-i belâ esvâkıını
Nâlelerle ol mecmu' a eşvâkıını
- (2) ' Âşık oldur kim çeke ma' şûkunuñ her cevriini
Lâ cerem ma' şûk cevriile deger ' uşşâkıını
- (3) ' Âşık oldur âhınıñ dūd-ı siyâhıyla ide
Ābnūsı āsmānuñ āsumānī tākını

- (4) ʿĀşık olan eksük etmez göñli şehristānunuñ
ʿIşık odıyla ḥadden artuq şevqden iḥrākını
- (5) Rāh-1 ʿışka ger girerseñ şıdqla gir **Nazmiyā**
Müddeʿî faʿ lünden anda şakını gör şakını
faʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger deran kâfiye ĩncā kâf revî

401

- (1) Bir nazār şol dem ki göre sine-yi şad çākini
Fehmi der maʿ şūq o yüzden ʿāşık-1 bî bākını
- (2) Rāh-1 ʿışk içre ki yüz döndürmiye baş vermeden
ʿĀşık anuñla ider işbāt-1 ʿışk-1 pākini
- (3) Kālb-i ʿāşık ʿışkla aqar şudur ya yañar od
Bāde virür ol hevā eñ soñra anuñ ḥākini
- (4) Dāyimā şād ola ol kim bir ayaqda qalmısuñ
Luṭf yüzünden ele ala dil-i gamnākini

(5) Ehl-i dünyānuñ sevinsün **Nazmiyā** varişleri

Göricek şol hıssatile mālına imsākini

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lām revî

402

(1) Şol fenâyıla geçüren kimse mäh visâlini

Bir görür şehler libâsile gedâlar şâlnı

(2) Mâyil olmaz ' âlemüñ iqbâl ü ' izz ü câhına

Bilüb idrâk eyleyenler ' âlemüñ aḥvâlini

(3) Şoñına ḥod mālın eller yiyiser pes ışşına

Ṭotalım bir var yemez cem' ide dünyâ mālını

(4) Pîrezen dehrüñ alınmaz hiç mekr ü âline

Alabilen merdānuñ her şaḥşa mekr ü âlini

(5) Gelse âh ol ḥâl elinden kişinüñ **Nazmiyā**

Olsa ekşer vaḳt hep secde yerinde alnı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ mîm revî

- (1) Tālib-i dünyā ki bu devrũn çeker ālāmını
Her dem āhile geçürür ol hemīn eyyāmını
- (2) Ehl-i cāh olan düşer bihude bir hengāmeye
Kim geçürür derd-i ser birle o her hengāmını
- (3) Çok elem çok ğam çeker keşretde olan dāimā
Kurtulur andan o kim nūş ide vaḥdet cāmını
- (4) Dil viren dünyāya bir mehrũ gibi mihr eyleyüb
Hep geçürür vay anuñ fikrile şubḥ u şāmını
- (5) Atlas u dībāyı görür kendüne **Nazmī** ḥarām
Ala ol kim engine faḫr ü fenā iḥrāmını
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nûn revî

- (1) Şol hevā-yı nefsine şarf eyleyen her anını
Göz göre kendü eliyle oda atar cānını
- (2) Ekşeriyā cünbiş-i ehl-i hevādan dem urur
Söyledür olsañ ne dem her mezhebũñ a' yānını

- (3) ʿĀşık-ı şādık degildür ʿışkdan bīgānedür
Derd-i ʿışkuñ hey diriğ ol kim diler dermānını
- (4) ʿĀşık oldur her ne yerde olurise ʿışkla
Göklere peyveste ide dembedem efgānını

[559 b]

- (5) Pādişāh-ı mülk-i maʿnī olduğun añlar tamām
Ol ki **Nazmī**'nün temāşā eyleye dīvānını
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

405

- (1) Fikr ü zikr-i haqqā qor o kimse kim her ānını
Haqquñ ol her ān görür ol hālle ihsānını
- (2) Kār-ı dünyāya düşüb fikre düşünmek dāimā
Oda atmağdur kişi göz göre haqqā cānını
- (3) Ğayret altında olar olur başiret üstüne
Gözliye ol kimse kim ʿālemde ād u şānını
- (4) ʿĀşık etse vaşl-ı maʿşūka nola dāyim taleb
Lābūd ister kim olursa derdinüñ dermānını

- (5) ulı olurdum olunca yolına  lurdum  h
Ger bulaydım **Nazmiy ** bir  hret sult nını
f ' il t n/ f ' il t n/ f ' il t n/ f ' ilün

Nazire 406

- (1) aqlasa k ynekl   hından gönül c n nını
Nola kim göz göre kimse oda atmaz c nını
- (2) Yus f-ı Mışr-ı mel hatd r bu dilber der gören
ekkerin g ft rla ol h blar sult nını
- (3) Neyleyim kim gülşen k yunda  h ol gül' iz r
Di nlemez ben bülbülün bir dem hez r efg nını
- (4) C n virüb c n neye ölmekden  zge ki ey gönül
Derd-i ' işku n bulmamışdur kimseler derm nını
- (5) **Nazmi**'n n mülk-i me'  n  H sreviyem didigin
Nazminu n arzından  nlar her gören div nını
f ' il t n/ f ' il t n/ f ' il t n/ f ' ilün

Nazire 407

- (1) Sen nig ru n göre ol kim naşş-ı hüsn    nını
Naşş-ı hüsnün seyrine şarf eyler ol her  nını

- (2) Görüb ol kim ‘ışqla sen yâr-ı cāna dil vire
Yoluña āhır revān eyler o cānā cānını
- (3) Ğonce gibi yaķası gülgünü pīrāhen giyüb
Hāy zālim ‘āşıķuñ boynuña aldñ ķanını
- (4) ‘Işķ derdün hecr-i zecrin bilmek isterseñ eger
Diñle ‘uşşāķuñ nigārā nāle vü efgānını
- (5) **Nazmi** gibi cānla olur ħarīdāruñ senüñ
Her gören la‘ lüñle cānā sen leţāfet kānını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diĝer deran ķāfiye ĩncā hā revī

408

- (1) Biñ güzeller şāhbāzı ol güzeller şāhını
Her gören der hey bu bir ħüsñ āşiyānı şāhını
- (2) Gün gibi rüşendür ol kim ħālet-i şevķile āh
Mihr idüb gören sever ol burc-ı ħüsñüñ māhını
- (3) Gülşen-i kūyında ol gül yüzlü bülbüller gibi
Dembedem ‘āşıķlaruñ alur hezārān āhını

(4) Ādem oldur ehl-i ḥāl olub mürüvvet birle hoş

Gözliye hemrāhını pāk eyleye hemrāhını

(5) Ger dilerseñ dil beri ola cefālar çekmeden

Nazmiyā sev dilberüñ bir ḥālden āgāhını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i dīger deran ḳāfiye ĩncā yā revī

409

(1) Ol kim ister def-i' şerr-i rüzgār-ı ḥāyını

Dāyimā bir kūşe-yi ' uzlet idinür cāyını

(2) Olısdur cümle varı yok yire uş hep hebā

Ol ki dünyā şuğlına şarf ide fikr ü rāyını

(3) Ḳanḳı şūfī kim ola şāfī şafā-yı ḳalble

Dembedem eyler şafā ḥāliyle hūy u ḥāyını

(4) Artıḡ olur derdi ' ışḳuñ ' aşıḳ anuñçündürür

Eksük etmez dembedem derdiyle āh u vāyını

(5) Rast gelmez oḡ gibi atılınca her yaña

Nazmiyā çekmek güc olur ḳatı ' ışḳuñ yayını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

(1) Meykede küncün ideyin kes müdāmī cāyını

Kesrider cünd-i ğumūm-ı rüzgār-ı hāyını

(2) Mevlevī gibi semā^c eylerdi şūfī şevkden

Diñelse bir dem gelüb bezm-i şafānuñ nāyını

(3) Yār elinden ala ayağı müdām ol kim ele

Her ayakda alur ol şāfī şāfādan pāyını

[560 a]

(4) Ol kemān-ı ebrū ki güci ‘ aşıķa bīhad dūrür

Begdūrür çekmek güc olur kıatı anuñ yayını

(5) **Nazmiyā** gördüm bugün ol gözleri ala yine

Hüsniile kesr etdi cümle hūblar ālāyını

fā^c ilātün/ fā^c ilātün/ fā^c ilātün/ fā^c ilün

Nev^c-i dīġer kâfiye bā redif ü vaşl u hurūc u mezīd ĩncā dāl revī ü elif redif ü hā vaşl

ü yā-yı evvel hurūc ü yā-yı şānī mezīd

(1) Sevmez āh ol sevdüğim dilber bu ben didādeyi

Hākile yeksān diler her gāh ben üftādeyi

- (2) Yine zerrin cāmla meclisde sāḳi görsevüz
Her nazar bir sâ' idî simîn ü sâḳi sâdeyi
- (3) Dest-i dilberde şanur güldeste içre lâledür
Her gören bâdı nazar cāmıla la' lin bâdeyi
- (4) Gözyaşı gibi ayakda görür olduk hey dirîğ
Göz göre her yirde şimdi cümle merdüm zâdeyi
- (5) **Nazmiyâ** bulunmadı erkānda bir şāhib-i kerem
Raḥm idüb bir ber murād ide bu ben üftādeyi
fâ' ilātün/ fâ' ilātün/ fâ' ilātün/ fâ' ilün

Nev' -i dîger deran ḳāfiye ĩncā rā revî

412

- (1) Zerbekler birle seyrān etsün ol mehpāreyi
Görmiyen bir yerde seyr-i seb' a-yı seyyāreyi
- (2) Sevmişim bir pāresi çok derzi dilber kim bozub
Ḳodı astarsız yaḳasız āh ben āvāreyi
- (3) İrgürirdi vaşlıla ol cān ṭabībi istese
Şıḥḥate ḥecrile ben bīmār olan bīçāreyi

(4) Cümleten şerh ideyin ol yâre ‘ arz-ı hâl idüb

Tıg-ı gamdan tende olan şerha şerha yâreyi

(5) Rüşen olur gözlerim gördükce **Nazmî** dâyimâ

Gün gibi ol gözlerüm nûrı olan mehpâreyi

fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nev‘ -i dîger deran kâfiye incâ nûn revî

413

(1) Görse bir şürîde lâ ya‘ kııl gezer mestâneyi

Beñzedür ‘ âkıl aña bir ‘ âşık-ı dîvâneyi

(2) ‘ Âşık-ı şâdık revân cân virür etmez hiç bāk

Görse bîpervâ ne dem bir per yaçar pervâneyi

(3) Künc-i bîhadd ıssı olam der me’âl-i māl idüb

Cânıla dilden seven dünyâ diyen vîrâneyi

(4) Âhır ey kardaşlar olur zâri birle zar ebed

Şol oğul kim ide âzâr ata birle anayı

(5) Her haq̄ikat gözleyen zindan yirine qor hem̄in

Nazmiyā dünyādın bu pür elem kâşāneyi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

414

(1) Luṭfıla rām etmegın her pür cefā cānāneyi

Ḥürmetile iller el üzre tatar peymāneyi

(2) Cām gül olsun şürāḫi gonce muṭrıb' andelib

Reşk-i gülzār idelüm gel sākıyā kâşāneyi

(3) Dembedem def' -i ğama andan bulurlar fetḫ-i bāb

Anuñçün rındler bekler der-i meyḫāneyi

(4) Ey ' aceb bilsem niçün yād etmez ol Leyli şıfat

Rāh-ı ' ışkunda bu ben Mecnūn olan dīvāneyi

(5) Olmuşam ğavvāş **Nazmī** baḫr-i ' ışkunda anuñ

Var ümīdim kim bulam bir ğün ben ol dürdāneyi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Müreddef der kâfiye-yi müreddef bā elif nūn revī

415

- (1) Ehl-i dil cāndan dilerse būs-ı cānān almağı
Nola her zevk ehli ister lezzet-i cān almağı
- (2) Ben kuluñ cānā lebüñ būsına cān virsem nola
Bendeler gāyet sever sulṭāndan ihsān almağı
- (3) Peyk-i rāh-ı ʿışk olub Mecnūn teg ey leyli hırām
Māhiye iden benim ʿıškuñda meydān almağı
- (4) Kaşd-ı feşad eylerse düşmen dostum feşşādına
Hañçerüñle şeh ṭamardan umar kul kan almağı
- (5) Āh u efgān etdürürsin **Nazmi**'ye bülbül gibi
Gül gibi her dem seversin āh u efgān almağı
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i diğder deran kâfiye incâ râ revî

416

- (1) Yâr ʿâdet idine çün yâr-ı ağıyâr olmağı
Añmasun ʿâşık ebed ol yârla yâr olmağı

- (2) Dilbere karşı heves etme dilâzâr olmağa
Eylemez terk âh o dilber çün dil âzâr olmağı
- (3) Başlıya dilber saña çünküm dil âzâr olmağa
Sende ço karşısına anuñ dilâzâr olmağı
- (4) ‘Işkıla alışmaz almaz hazzını ‘âşıklığuñ
İstemez nādān olan andan haberdār olmağı
- (5) Ola bir dilber ki **Nazmî** zâtı cevher aña sen
Koma elden naqd-i cânile haridār olmağı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer kâfiye deran incâ dāl revî mu’ahhar

417

- (1) Baña hecrinde ğamın kim ol perizād eyledi
‘Işkla şeydā beni âh ol perizād eyledi
- (2) Tâli‘im sa‘d oldı yine mihr yüzün gösterüb
Gönlüm ol hürşid ruhsārüm feraḥşād eyledi

[560 b]

- (3) Hüsn ilinden geldi ayağı tozuyla hatt-ı yār
Ehl-i ‘ışka bir muḥabbet nāme irād eyledi

(4) ʿ Işkla Ferhādveş feryādıma demsāz olub

Ṭağlar feryād-ı Ferhādı yine yād eyledi

(5) Cānım acıtmışdı ğam ol Hüsrev-i hüsnuñ yine

Nazmiyā nüşin revān-ı laʿ li hoş dād eyledi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire Muḳaddem (derkenar) (559 a)

418

(1) Nefsi ol kim arzu vermekle muʿ tād eyledi

Elʿ iyāz ol nefse kendin ʿ abd-i münḳād eyledi

(2) Muḳtezāsı üzre ol kim tābiʿ oldı nefesine

Kendine ḥaḳḳā budur kim zılm ü bīdār eyledi

(3) Ol ki ʿ aksi tutdı dāyim muḳtezā-yı nefsinüñ

Rūḥa rāḥat virdi göñlün ğamdan āzād eyledi

(4) Etdi iḥrāsı evin eyvāy virān u ḥarāb

Ol ki dünyāsı evin maʿ mūr u ābād eyledi

(5) Meyl idüb dil virmedi dünyāya her giz **Nazmiyā**

Āḥiret ḥālını ol kim dāyimā yād eyledi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

- (1) Yine meclisde beni ol la' l-i leb yād eyledi
Cām-ı cānbaḡşıla ġamġin gönlümi şād eyledi
- (2) Ol yüzi ġurşid ' arz-ı mihr idüb ben zerreye
Bu dil-i ġamġini luḡfundan feraḡşād eyledi
- (3) Göñlimi leylî saçı sevdāsı Mecnün eyleyüb
Ol lebi şirîn beni ' ışķıla ferhād eyledi
- (4) Ḳatlime naş viren ey dil ḡaşı gözidür velî
Yār aġmāz etdi ḡadd ü zülfini ād eyledi
- (5) Dil fezāsın cāygāh idindi çün sultān-ı ' ışķ
Ḥaḡ budur kim ol ḡarābābādı ābād eyledi
- (6) Şu yirine ḡarcanub ehl-i hevāyı rüzġār
Ancanuñ ḡākini ol bu yolda berbād eyledi
- (7) Cām-ı la' l-i cānfezāyıla bu **Nazmî** bendenüñ
Ol güzeller şāhı göñlün ġamdan āzād eyledi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diġer deran ḡāfiye ġncā rā revî

420

- (1) Hadden aşdı cevr-i cānān cāmekār eyledi
Āh kim cānımdan ol ben zārı bīzār eyledi
- (2) Ol yüzi günden beni dūr eyleyüb bu devr-i dūn
Gözüme zülfi gibi ʿālem yüzün tar eyledi
- (3) Şu gibi aqıtdı gönüm kendine ʿıřqıla tā
Baña ol dildār bir dem ʿarz-ı dīdār eyledi
- (4) Gördüğüm demden beni demlerdür āh ol gülʿizār
Bülbül-i şūrīdeveş zārı ile zār eyledi
- (5) İñlerem derdile her dem **Nazmiyā** kim cānıma
Ol cefākār etdügi bīhad cefā kār eyledi
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger der kâfiye-yi müreddef beyā ĩncā rā revī

421

- (1) Āhım ol sengin dile varise teʿşīr etmedi
Kim beni zār etmede bir hāl tağyīr etmedi

- (2) Vardurur her ehl-i dilde şevk mihri ol mehûñ
Ol gözüm nûrı kimûñ gönünde bir yir etmedi
- (3) Yağdı ol dildâr tâ kim cevriye dil hânesin
Çodı vîrân anı bir luţfile ta' mîr etmedi
- (4) Cânını cânânına etmekte 'ışkıla revân
'Âşık-ı şâdıklar ikdâm etdi te' hîr etmedi
- (5) Haddi haţtı zav kitâbıdur ki göz nûrın döküb
Vaşfın anuñ kimse **Nazmî** [böyle] taħrîr etmedi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğder der kâfiye-yi müreddef bâ elif nûn revî

422

- (1) Ol ki bîmâr-ı belâ-yı 'ışk-ı cânân olmadı
Çadr-i şihhat bilmez ol k'âzurde-yi cân olmadı
- (2) Ol tabîb-i cân bu ben bîmârına tımâr için
Göre gelmek fikr iderdüm aña dermân olmadı
- (3) Ol perişân ehrimen cem' iyyetine vardığın
Görmeyince bu benim gönüm perişân olmadı

- (4) ' Işık meydânında Mecnûn teg tekâpûda ebed
Kimse ben ' âşık gibi bir merd-i meydân olmadı
- (5) **Nazmiyâ** hüsniye olmayınca şehir aşub âh
Gün gibi ol mâh bir meşhûr devrân olmadı
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nîz nûn revî

423

- (1) Bir kişiye kim ola bir hâl cân eglencesi
Ol beher hâl olırsardur hem cenân eglencesi
- (2) Eylemezdi mâhşâşal insân olan her giz heves
Vuşlat-ı cânân eger olmasa cân eglencesi
- (3) Olsa fahri zînet u şöhret ' avâmuñ nola kim
Ekşeriyâ oldurur halk-ı cihân eglencesi
- (4) Hırş u âzıla biraz ' ömr içre dünyâ çokluğu
Çok cihân halkımuñ olur her zamân eglencesi
- (5) **Nazmiye** eglencedür güftâr-ı nazm-ı dür nişâr
Cevherinüñ cevher olur pes hemân eglencesi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

424

- (1) Būs-ı cānān fikridür her demde cān eglencesi
Vaşl-ı hūbān fikridür dāima cenān eglencesi
- (2) ‘Āşık ola cānıla dilden şu kim bir dilbere
Fıkr-i vuşlat olur anuñ her zemān eglencesi
- (3) Oldurur sâhib nazar ‘ālemde hem ehl-i mezāk
Kim mey ü maḥbūb ola anuñ hemān eglencesi
- (4) Nola memdūḥ olsa her yerde şerābile kebāb
Yimek içmekdür hemān ḥalk-ı cihān eglencesi
- (5) **Nazmiyā** cān lezzetin bulur cihān içre şu kim
Ḳande olsa bir şirin zebān eglencesi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

[561 a]

Nazîre

425

- (1) Olsa didāruñla kūyuñ nola cān eglencesi
Bülbülün olur gülile gülsitān eglencesi

- (2) Seyr-i zülf ü kıadd ü haddüñ egler ehl-i küyuñı
Sünbül ü serv ü gül olur bāgbān eglencesi
- (3) Derd-i hecrüñ birle ‘āşık biñ kez olurdı helāk
Fikr-i vaşluñ olmasaydı her zemān eglencesi
- (4) Zikr-i būs u fikr-i vaşluñdur güzel her dem senüñ
Cān-ı bīmārile kalb-i nā tüvān eglencesi
- (5) Her dem ey cān-ı cihān her laḫza ey maḫşūd-ı cān
Yād-ı la‘ lüñdür senüñ **Nazmī**’ye cān eglencesi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazīre

426

- (1) Arzū-yı la‘ lüñ olsa nola cān eglencesi
Fikr-i şihḫatdür çü bīmāruñ hemān eglencesi
- (2) La‘ lüñe filcümle mānend olmasaydı dilberā
‘Āşıkuñ cisminde hiç olmazdı cān eglencesi
- (3) Kıande olsa la‘ l-i nābuñ zikrider dil dembedem
Kand olur pes tūṭi-yi şirīn zebān eglencesi

- (4) La' lüñe meyl etse nola sâkin-i kûyuñ k' olur
Kevşer ey hûri liķā ehl-i cinān eglencesi
- (5) Ehl-i kûyuñ göñlüni la' lüñle eglerse nola
Ėoncedur ey serv-i gülruķ bāgbān eglencesi
- (6) La' lüñe meyl eylesem nola müdām ehl-i dilüñ
Çün olur şāfī şerāb-ı erguvān eglencesi
- (7) Şevķ-i la' lüñdür veren dāyim şafālar **Nazmiye**
Cevherinüñ cevher olur her zamān eglencesi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran ķāfiye ĩncā rā revī

427

- (1) Terk-i eşhāşıla tenhā bir kenār egler beni
Anda dāyim şuğl-ı güftār-i kibār egler beni
- (2) Faķrıla serkeşte hālim seyr-i gülşen yirine
Hāl baķş olmaķda geşt-i keştizār egler beni
- (3) Geçdi 'ömrüm āhıla āh olmadım bir ber murād
Yine ol ümmīdile bu rüzgār egler beni

(4) Ğam beni çoğdan helāk eylerdi ammā dāyimā

Sevķ sevķ olunmağa bir intizār egler beni

(5) Söylerem eş‘ār söz iş‘ār u pür hālet şî‘ār

Nazmi’yem güftār-ı nazm-ı dūr nişār egler beni

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

428

(1) Şanma seyr-i gülsitān u lālezār egler beni

Dembedem bir ğonce leb bir gül‘ izār egler beni

(2) Bülbül-i şūrīdesi olaldan ol gül yüzlünñ

Gülşen-i kūyunda feryād-ı hezār egler beni

(3) Gönlüm egler şanma gülşende gül ü sünbül benim

Rüz u şeb yād-ı ruķ u zülf-i nigār egler beni

(4) Firķatinde ol güzeller hüsrevi şîrîn lebün

Dembedem ferhādveş feryād u zār egler beni

(5) Bu cihān bāğında **Nazmi** hüsñ ü hulķ u luţfila

Bir semen ten ğonce leb lāle ‘ izār egler beni

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

- (1) Her gün ümmîd-i temâşâ-yı nigâr egler beni
Her giçe yine hayâl-i vaşl-ı yâr egler beni
- (2) Va' de-yi vaşlıla ben Mecnûnı ol Leyli şıfat
Deşt-i firqatde qodı ol intizâr egler beni
- (3) Girye etdürür baña düşünâm-ı telhile yine
Hânde-yi şîrinle ol şivekâr egler beni
- (4) Bir yüzi gün alnı ayuñ şöhetî dâyim benim
Gönlümü pür şevk idüb leyli nehâr egler beni
- (5) Kûyına varsam nigârûñ dâmenime yapışur
Gitmege qomaz seg-i kûy-ı nigâr egler beni
- (6) Kendime qorsañ beni âdemde cevce ğam qomaz
Hâşılı ey dil kenâr-ı geştzâr egler beni
- (7) Vaşf-ı dendân u leb-i cânânelerle dembedem
Nazmiyem nazmı dür-i gevher nişâr egler beni
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nîz râ revî

- (1) Derd-i hicrānuñ ki cānā dilfikār eyler beni
 Āh kim ol derd āhır hāksār eyler beni
- (2) Kuliym her kim senüñçün döge söge ben kuluñ
 Ol melāmetden efendi şanma ʿār eyler beni
- (3) Hālet-i ʿışkuñ senüñ bir özge hāletdür kim ol
 Yoluña cān virmede bī ihtiyār eyler beni
- (4) Hār-ı miñnetle idübdür pāre pāre yüregim
 Gül yüzün hecri ki bülbül gibi zār eyler beni
- (5) Yollarında ʿākıbet üftāde vü pāmāl idüb
 Derd-i ʿışk-ı yār **Nazmī** dilfikār eyler beni
 fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger deran kâfiye ĩncā nūn revī

[561 b]

- (1) Ey cihāna dil viren āzurde-yi cān ol yüri
 Derd-i ser birle hemīn pāmāl-i devrān ol yüri

- (2) Dembedem uyma hevāya çıkarur başdan seni
Ey tariķin gözleyen hākile yeksān ol yüri
- (3) Ey tariķ-i ʿışķa düşen fenn-i ʿışķuñ muttaşıl
Vākıf-ı esrārı olmasında hayrān ol yüri
- (4) Hālet-i ʿışķıla ey dil neydüğüñ bildürmege
Turmadın var dembedem derdile nālān ol yüri
- (5) Olma **Nazmī** hiçbir yoldan ʿavāma pişrev
ʿĀrifiseñ peyrev-i erbāb-ı ʿirfān ol yüri
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

432

- (1) Teng u nāmi ķo gedā-yı kūy-ı cānān ol yüri
Var gönül öz başıña ʿālemde sultān ol yüri
- (2) Her dem ol serv-i revānuñ pāyine yüz sürmege
Şu gibi her sū gönül hākile yeksān ol yüri
- (3) Kūy-ı cānāna revān olduķca cān gönlüm gibi
Sende ey eşķ-i revānım turma ğalķān ol yüri

(4) Añladuñ keffiyet-i esrâr-ı ʿ ışkı çün gönül

Anuñ efkârına düş her gâh hayrân ol yüri

(5) Terk-i ser kııl cânile yolunda ol şîrîn lebüñ

Nazmiyâ Ferhâdveş ʿ ışkıla destân ol yüri

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

Nazire

433

(1) Hüsniye ey mihr-i talʿ at mâh-ı Kenʿ ân ol yüri

Var melâhat Mısrına ʿ âlemde sulţân ol yüri

(2) Laʿ l-ı şihhat bahşîñile ey tabîb-i cân u dil

Haste diller derdine luţfile dermân ol yüri

(3) Göz göre her dem helâkı kaçdına ʿ aşıkларуñ

Ey cefâhû çeşm ü gamzen birle fettân ol yüri

(4) Yürüyüb geldüñ leb-i laʿ ine cânânüñ revân

Sende ey haţţ bir yañadan âfet-i cân ol yüri

(5) Bâde-yi ʿ ışkıla esrâr-ı muhabbet şevkıne

Turna **Nazmî** ʿ âlem eyle mest ü hayrân ol yüri

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

Nevʿ-i diğeri deran kâfiye incâ nîz nün revî

- (1) Ey göñül var bî ser ü sāmān olayduñ ola mı
Ya‘ nî kim öz başuña sulṭān olayduñ ola mı
- (2) Sen daḥı ey cān cenān gibi olub olmaz yere
Göz göre serkeşte-yi devrān olayduñ ola mı
- (3) Her hevāda ey ḥıred başdan uyub her dem dile
Pīriken vardıkça hey oḡlān olayduñ ola mı
- (4) Bir dögünmez mācerā olub gel ey yaşım revān
Dembedem her ḳande olsa ḳan olayduñ ola mı
- (5) Döne döne devrūñ olub **Nazmiyā** serkeştesi
Ṭurmadın biḥūde sergerdān olayduñ ola mı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

- (1) Dāyim ey dil ḥākile yeksān olayduñ ola mı
Rāh-ı ḡamda ṭā ebed virān olayduñ ola mı
- (2) Görmeyüb bir ḥoş refāhiyyet yüzün şimdengerü
Vādi-yi zilletde sergerdān olayduñ ola mı

- (3) Ey zelīl olan gedā sa‘ y ide ki devletlūden
Behremend-i himmet ü iḥsān olayduñ ola mı
- (4) Şerre yiltersen beni her demde āh ey nefsi-i şūm
Baña bu iğvāyıla şeyṭān olayduñ ola mı
- (5) Pīrlıkde ḳomaduñ sen nevcüvānluḳ ḫālını
Ḳānī ‘ aḳluñ **Nazmiyā** oḅlān olayduñ ola mı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazīre   **436**

- (1) Gel göñül var bende-yi cānān olayduñ ola mı
Bir gedāyiken varub sulṭān olayduñ ola mı
- (2) Her perī her gāh idinürse yeridür cāygāh
Şöyle ey dil dāyimā virān olayduñ ola mı
- (3) Ka‘ be-yi kūyunda ey dil ‘ıyd-ı vaşlı şevḳıne
Yaḳışına dilberüñ ḳurbān olayduñ ola mı
- (4) ‘ Işḳa uydıysa ne var dil tıflı ṭa‘ n etmek neden
Sende ey pīr-i ḫired oḅlān olayduñ ola mı

(5) Cānuña şāfī şafālar virmek için **Nazmiyā**

Hemdem cām-ı leb-i cānān olayduñ ola mı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif revī

437

(1) Āh kim eylemez hevāya nefis her dem hā beni

ƘorƘaram kim uğradur bir derde ol derdā beni

(2) Şol hevā kim başdadur başdan hey oldur yel gibi

Bir Ƙarāra bīƘarār iden demādem vā beni

(3) OlmamaƘ benden ebed hāli o bed hāl anuñ

Nola aşlı Ƙomaz aşlā ğam tek ü tenhā beni

(4) Bulamazsam ger umūr-i dünyevīden bir hālāş

Alısardur āh kim āhır ğam-ı dünyā beni

(5) Düşmezidüm **Nazmiyā** bir dāhı dünyā şuğlına

Ol belādan Ƙurtaraydı āh eger Mevlā beni

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

[562 a]

Nazîre**438**

- (1) Vaşluñ ihsânile bir gün añmaduñ cānā beni
Böyle alursa eger bu derd ü asret vā beni
- (2) Vadet etmek neydi hecrũnde ayālũnle senũn
Bir nefes Şol am diyen zālim osa tenhā beni
- (3) Eylesem ‘ iŐkuñ yolında nola cān u dil fedā
Cān u dilden ‘ aŐı etdũn sevdũgim zirā beni
- (4) Cām-ı ‘ iŐkuñ āleti Őev-i hezārile senũn
Bũlbũl-i gũyā idũbdũr ey semen sīmā beni
- (5) **Nazmi**yem kim eylerem yoluñda cān nadin niŐār
Şöyle kim rũz-ı viŐāle irgũre Mevlā beni
fā‘ ilātũn/ fā‘ ilātũn/ fā‘ ilātũn/ fā‘ ilũn

Nazîre**439**

- (1) Sen perĩnũn firati bĩ cān idũb cānā beni
‘ Āibet eyler dehānuñ gibi nā peydā beni
- (2) Nola cān atsam cemālũn Şem‘ ine cānā revān
Eyledi pervāneveŐ Őevuñ ũ bĩpervā beni

- (3) Seyr idüb hercāyi ħurşīd-i cihān ārā gibi
Mihrile āra cihānı yaq yūri ara beni
- (4) Gönlümi sevdāya şalub ey şaçı Leylī benim
Eyledüñ Mecnūn gibi āşufte vü şeydā beni
- (5) **Nazmiyem** kim sevmişem cānım gibi cānā seni
Sen perinüñ ‘ ışkıdur şeydā iden cānā beni
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire 440

- (1) Ol gül-i ra‘ nā kim etdi bülbül-i gūyā beni
Etmesün mi ħüsnine medḥ ü şenāgū ya beni
- (2) Karşusına āh u zārile ki her dem zār ider
Kendüden bīdār ola der ol şanem gūyā beni
- (3) Yārim āgaz yārim añmadı beni bir luḥfla
Ağlasun bu ğamdan ölürsem bütün dünyā beni
- (4) ‘ Aql u şabrın tağıdur gördükce ben dīvānenüñ
Aşlı bu kim dāyim ister ol perī tenhā beni

- (5) Zülfine olařma dildāruñ desem dil tıflına
Diñlemez ol aşılası eslemez ařlā beni
- (6) Cāna cānān derdi **Nazmī** bir elem virdi ki āh
Bu elemden ‘ākıbet ol derd alur derdā beni
- (7) Bir řanem gördüm nigāristān-ı hūsn içre ki āh
Kıldı hayrān naķřına ol şuret zībā beni
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diđer deran ķāfiye ĩncā nūn revī

441

- (1) Dergehūnden dūr idüb redd eyleyelden sen beni
Dostum řa‘ nile āh öldürdi uř dūřmen beni
- (2) Nola yazub yañulub ey şağı dikleş dilrübā
Aya deñlü kāğıdile añsañ eyā sen beni
- (3) Seyr-i tařvīr-i cemālūñ kim tařavvur eylerem
Ey nigār ol şuretile eglerem hep ben beni
- (4) şöyle za‘ file kim dīvāruñ etsem ittikā
Ey şanem naķř-ı hacar şanur hemīn gören beni

- (5) Dembedem sensin hezār āhile zāri etdirüb
Zār iden bülbül gibi āh ey yüzi gülşen beni
- (6) ʿAndelib-i gülşen-i ḥüsnüñdürür göñlüm benim
Gülşen-i ḥüsnüñdür iden ey yüzi gül şen beni
- (7) **Nazmi** kim āsitānuñ bendesiyem ben senüñ
Sende dūr etme efendi āsitānuñdan beni
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğder der kâfiye-yi müreddef bâ elif ʿincâ nün revî

442

- (1) Ğussa vü endüh-ı devrân kim kıomaz bir an beni
Anı görüb döne döne inledür devrân beni
- (2) Bezm-i ğamsâzına demsâzım nice demdür ki āh
Neydügim bilür gören gördüğü dem nālân beni
- (3) Nerd-i derdüñ döne döne olmuşmudur zâri āh
Oldurur devr içre iden böyle sergerdân beni
- (4) Olayım mest-i müdâm-ı cām-ı ʿışk ol hâlîle
Kim ola her kim görürse vâlih ü ḥayrân beni

- (5) Tā ki düşdüm **Nazmiyā** nāgeh diyār-ı ğurbete
Ağladur derdile her dem ḥasret-i yārān beni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire 443

- (1) Eşigüñden dūr idüb çarḥ etdi sergerdān beni
Döne döne iñledür her dem ğam-ı devrān beni
- (2) Tir-i müjgānuñ ḥayāli ey kemān ebrū senüñ
Ney gibi bağrum delüb her dem ider nālān beni
- (3) Kāra baḥtımdur iden ey māh-ı tābānum benim
Gün yüzüñden ayru her dem ebrüveş giryān beni
- (4) Şabra çārem yok vişālüñ ḥöd benim cānım muhāl
Öldüriser 'ākıbet bu derdle hicrān beni
- (5) Hāḳ bilür cān u cihāndan **Nazmiyā** bīzār ider
Şöyle kim bir luḫfla yād etmiye cānān beni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

- (1) Ğurbete şalub hevā-yı kākül-i cānān beni
Nāfe gibi etdi bu devr içre sergerdān beni

[562 b]

- (2) Geçmezem la' li hayālinden hezārān cevri
Gerçi kim bīzār ider cānımdan ol cānān beni
- (3) Vaşf-ı hüsnün gül gibi gūş etmegile āh kim
‘Āşık etmişdür kulağdan ol gözi fettān beni
- (4) Fikr-i vaşl-ı yārile eğlenmek olurdu gönül
Bir nefes tenhā kosa derd ü ğam-ı hicrān beni
- (5) Hāk olursam miḥnet ü derd ü ğāmile tañ mı kim
Ol perīden dūr idüb devr eyledi bīcān beni
- (6) Kūy-ı yārı dembedem feryādıla tolanmadan
Gör neye döndürdi āḥır āh kim devrān beni
- (7) Ol meh-i nā mihribānuñ zerre gibi **Nazmiyā**
Etdi devr içre hevā-yı ‘ışkı sergerdān beni
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv incā nîz nûn revî

445

- (1) Ol gözi fettân kim etdi ' ışkla meftûn beni
Ayırabilürse ' ışkundan o ' ışk olsun beni
- (2) Bir lebi şîrîmûñ oldum ' ışkla ferhâdı ben
Bir saçı leyli edübdür âh kim Mecnûn beni
- (3) Hüsni gülzârundan ayru zâr idüb bülbül gibi
Şûh u şengül bir güzeldür âh iden maḥzûn beni
- (4) Mâcerâ-yı ' ışkı ' aynile ' ayân eyler revân
Ḳandeyise bildürür bu dîde-yi pür ḥûn beni
- (5) Âh kim **Nazmî** beni ayırdı yârımdan felek
Etdi ol ' âlicenâbdan cüdâ ol dûn beni
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yâ nûn revî

446

- (1) ' Işkla bir zülfi leyli kâküli müşgîn beni
Etdi Mecnûn eyleyüb âşufte vü miskîn beni

- (2) Telh olub ʿıyşım demâdem nola feryâd eylesem
ʿIşkla Ferhâd idübdür bir lebi şîrîñ beni
- (3) Āyine tutar baña qarşu cemâli āyine
Cevre başlar gördüğü an ol cefâ āyin beni
- (4) Düşmeni gördüm kim olmuş yârdan dūn devr o dūn
Görecek oldu helâk ol kâfir ol bî dīn beni
- (5) **Nazmiyâ** yâd etdirüb yâruñ leb-i laʿ lün müdâm
Sevķ-i şevķ idüb ider hoş dem mey-i laʿ lin beni
fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

Nevʿ-i dîger der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

447

- (1) Naķş-ı hüsñile gören bu resme müsteşnâ seni
Deyr-i dilde eylemez naķş ey nigâr illâ seni
- (2) Leblerüñ cân her sözüñ cândan gelür güyâ senüñ
Cânla sevdüğü oldur her gören cânâ seni
- (3) Leb şunar gibi olursun yine düşersin zarîf
Gel lelim em mâ deye der bilmeyen ammâ seni

- (4) ‘ Aks-i çeşmüñ olsa dāyim çeşme-yi çeşmimde āh
Cān göziyle gözlemekdür ol güzel zīrā seni
- (5) Çün görünmez kimseye cān gibi bir cism-i laṭīf
Göremezsem ben ‘ aceb mi ey melek sīmā seni
- (6) Bir perīsin sen ki vaşluñ cān bağışlar ādeme
Yā eyā cānım güzel kim sevmiye āyā seni
- (7) Ey perī cānı gelürdi yirine imdi revān
Sīneye çekseydi **Nazmī** bir gece tenhā seni
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘ -i dīger deran ḳāfiye ĩncā vāv revī

448

- (1) ‘ Işḳ u meşkile ki añmaz ol gözi āhū seni
İdiser bu cevriye ey dil helāk āh o seni
- (2) Her cefā hūnuñ çekersin dāyimā ḳayḡusını
Şaḳm ey dil bir gün alur āḥır ol ḳayḡusını
- (3) Sen ki sevdüñ dilberüñ ey dil kemān ebrūsunu
Kendine ḳurbān idiser ol kemān ebrū seni

- (4) Cān meşāmın sünbül-i zülfile ol cānān bugün
Eyleyüb hoşbū didi kim hoş dem eyler bu seni
- (5) Şāhid-i mey **Nazmiyā** yıķub yūriyüb nice bir
Başña çıkub ayaklar ol delūķanlu seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire 449

- (1) Vay ki gözler yürür aġyāruñ deyen bedhū seni
Avlar āh o seg uş āhır ey gözi āhū seni
- (2) Cānım olur ġuşsa vü ġamdan biri cānā benim
Gözlerim görse kaçan aġyārdan ayru seni
- (3) Kandesin kim ķanlu yaşıım cūy olub ey serv-i ķad
Cust u cū eyler demādem şu gibi her sū seni
- (4) Sürse reftār-ı güle diller nola ger şāfī şafā
Bir içim şu gösterür ol ķāmet-i dircū seni
- (5) **Nazmiyem** kim himmetüñle oldı rüşen gün gibi
Tālī' im sa' d olduġı tā gördüm ey mehrū seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye īncā nūn revī

450

(1) ' Işḳla dīvāne oldum tā ki sevdim ben seni
Sen perīsın bil hey ādem cānı cānān sen seni

(2) Sen bir ādem cānı cānānesin cemāl ü ḥüsñile
Ey perī cāndan sever ānīde her gören seni

[563 a]

(3) ' Işḳla şeydā idüb ' aḳlım perīşān eyledi
Ey perī şān dilrübā dil sevdi tā cāndan seni

(4) Saña ādem dil virüb cāndan severse ey perī
Nola görür her güzelden ḥüsñile aḥsen seni

(5) Bir perīsın sen ki vaşluñ cān bağışlar ādeme
Nazmi yem cāndan seversem nola cānā ben seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

451

(1) Ayru gördüm ey perī çün ehrimenlerden seni
Tenden ayru cāna beñzetedüm o yüzden ben seni

- (2) adrũni bilmezlerle hemdem olmazduñ eger
Hũsnile ne adre ermiřsũn bileydũn sen seni
- (3) h kim sevdürmedi ben  aşık-ı zãri saña
Ey benim ma řũk-ı cãnım baña sevdüren seni
- (4) Her ne müşkil derd o kim ğamĝin görürken sen beni
Görürũm ol demde ben ey yãr-i cãnım şen seni
- (5) Olsun aĝvãli periřãn bulmasun her giz niřãm
Eyleyen ey zãtı cevher dũr **Nazmi**'den seni
fã ilãtũn/ fã ilãtũn/ fã ilãtũn/ fã ilũn

Nev-i diĝer ãfiye bã redif ü vaşl ĩncã hã revĩ vũ elif redif ü bã vaşl deran ãfiye se

harf ü dü hareketest

452

- (1) Nola ğünden ğünilersem ey yũzi mãhım seni
Kim ğözinden ışşanur ğören ğüzel řãhum seni
- (2)  Iřřla Ferhãduñ olmuşdur dil ey řĩrin dehen
Hũsrev-i iřlĩm-i hũsn idelden Allahım seni
- (3) Bilürũm nãzıkdır ğũlden mizãcun orşaram
ĩncide bãd-ı řabãveř dembedem aħım seni

- (4) Göreyin cānā ki cāndan ayrıla tiz günde kim
Benden ayırmağ diler ağıyār-ı bedhāhum seni
- (5) **Nazmī** sen cānāne cānā cāndan olsa nola kul
Cān virür kul olmağa gören güzel şahım seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif revī

453

- (1) Tā ki gördüm cān u dilden dilberā sevdüm seni
‘ Işkıla oldum belāña mübtelā sevdüm seni
- (2) Bu cemāl-i ber kemāl ü hüsn bī hemtāyıla
Ben seni gördüm görelden dilberā sevdüm seni
- (3) Gözde nem gönülde ğam başda belā ‘ ışkıyla āh
İşite hālīm sevdüğim didim saña sevdim seni
- (4) Gör sitārem görmedim bir zerrece mihrüñ senüñ
Tā şu demden kim görüb ey mehlikā sevdüm seni
- (5) Ka'be idindim kapuñ hem kıble idindim tapuñ
Tañrı haқиçün habibüm Muştafā sevdüm seni

(6) **Nazmi**em kim bende-yi fermānuñam ey şāh-ı hüsñ

Her ne cevruñ varise eyle baña sevdüm seni

(7) Oynaduk sevdüm seni oynayanı bezm-i yāre

Fırşat el virði baña didim aña sevdim seni

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğēr kâfiye bā redif ü vaşl u hürüc u mezîd ü nâyire ĩncā rā revî vü elif ü

mîm vaşl u şîn hürüc u sîn mezîd ü nün nâyire

454

(1) Ey gönül bîmârmışsın böyle bilmezdim seni

Derdile nâçârmışsın böyle bilmezdim seni

(2) Her ne görseñ meyl idersin tıflveş ay oğlanum

Nefsüne uyarmışsın böyle bilmezdim seni

(3) Hâzz-ı nefsuñ gözleyüb ĩzā edersin cānuña

Ne 'aceb bedkârmışsın böyle bilmezdim seni

(4) Ergiçersin pîrezen dehrüñ dehrüñ çekersin kâhrını

Hâk bu kim bî 'armışsın böyle bilmezdim seni

- (5) **Nazmiyā** hayrāmı olmuşsin hayālātuñ ki sen
Vākıf-ı esrārmışsin böyle bilmezdim seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre 455

- (1) Bī ḥaḳīḳat yārmışsin böyle bilmezdim seni
Hey nice ' ayyārmışsin böyle bilmezdim seni
- (2) ' Āşıḳa her dem cefālar etmegimiş ' ādetüñ
Pür cefā dildārmışsun böyle bilmezdim seni
- (3) Zūlmile ' āşıḳlar öldürmekdürür işüñ gücüñ
Her ne zālīm yārmışsin böyle bilmezdim seni
- (4) Bī gerān aḡyār almışdur kenāruñ ey nigār
Bir gül-i pürḥārmışsin böyle bilmezdim seni
- (5) Būs-ı la' lüñ **Nazmi**'ye iḳrār idüb döndüñ yine
Yār-ı bī iḳrārmışsin böyle bilmezdim seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre 456

- (1) ' Ahde ṭurmaz yārmışsin böyle bilmezdim seni
Hey ne bī iḳrārmışsin böyle bilmezdim seni

- (2) Gönlüm alub va' de-yi vaşl etmişidün etmedün
Gönlümi aldärmışsın böyle bilmezdim seni
- (3) Cevrile kaçduñ helāk etmekdürür ' aşıkları
Ne ' acib cevvarmışsın böyle bilmezdim seni
- (4) Tatlu tatlu kim sögersün añıcağ būs-ı lebün
Hey ne şirinkärmışsın böyle bilmezdim seni
- (5) Luḫfi yokdur ' aşıka dimişdi bir ' aşık seni
Didigince varmışsun böyle bilmezdim seni

[563 b]

- (6) Būse-yi la' lini cerr itdüm gülüb dilber didi
Nazmiyā cerrārmışsın böyle bilmezdim seni
- (7) Gülşen-i kūyında görüb didi ol gülruḫ beni
' Andelīb-i zārmışsın böyle bilmezdim seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i dīger der kāfiye-yi mücerred ĩncā rā revī Mu'ahḫar

457

- (1) Sevmesin mi cān u dilden ehl-i diller dilberi
Kimdürür pes sevmiyen bir nāzik ü ter dilberi

- (2) Gün gibi rûşen bu gönli dāyimā pür şevk olur
Kaṅkī ‘āşık kim sever bir mähpeyker dilberi
- (3) Çün meşeldür bu ki el cinsü ilel cins-i yemil
Meyl ider cān anuñ için göricek her dilberi
- (4) Māhaşal cān cāna olmağ didigi ehl-i dilün
Åşikār olur kaçankim sevse dilber dilberi
- (5) Māhrü dilberlerle geçdi ‘ömrüm **Nazmi** lîk
Gün gibi hercāyi gördüm āh ekşer dilberi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğder deran kâfiye incā elif revî muqaddem

458

- (1) Kişi kim her gāh u herān göre dünyā emrini
Unıdur külli gider eyvāy ‘uqbā emrini
- (2) Fikr-i ‘uqbāyı ider ‘āqıl bu dünyāda bugün
Fikriçün lâzımdurur her ferde ferdā emrini
- (3) Gözler ānı ‘ayn-ı ‘avni birle Mevlā dāyimā
Gözliye her kaṅkī kul herān ki Mevlā emrini

- (4) Kişide olmak gerek her gāh teslīm ü rızā
Aña kim oldur gören bilcümle eşyā emri
- (5) **Nazmiyā** her ānda ol meşgūl ‘ uqbā emrine
Nef’ī yok var zarrı külli ço bu dünyā emrini
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīger kâfiye bā redif ü vaşl nūn revī

459

- (1) Hep tağayyür bulısar her hüsniye anuñ soñı
‘ Ālem-i ru’ya mişāli olısar anuñ soñı
- (2) Olısar anı mübeddel bir ğamile ğuşşaya
Şevk ü zevkile geçen her hın ü her anuñ soñı
- (3) Her kimüñ dönse murādı üzere dāyim üstine
‘ Aksine dönmekdürür yine bu devrānuñ soñı
- (4) Luţf u ihsān ehli olanlar sa‘ ādet ehlidür
Lā cerem hayr olısar her luţf u ihsānuñ soñı
- (5) **Nazmiyā** her kim demādem şerre yiler yel gibi
Hayr olur mı hiç o yüzden ehl-i tuğyānuñ soñı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev' -i dīger der kıāfiye-yi mücerred ĩncā elif revī

460

- (1) Şükr kim bilcümle bende meyl-i dünyā kıalmadı
Ehl-i dünyā devletine reşkim aşla kıalmadı
- (2) Getdi dünyānuñ hevā-yı seyrine yeltenme pes
Etmedüğim hiçbir özge temāşā kıalmadı
- (3) Anca dilber sevdi dil yok sevdi ancaķ ĩaridār
Pes o yüzden getdi hem dilden o sevdā kıalmadı
- (4) Devlete irüb bu dünyānuñ iderken 'ālemin
Gördük anı dāĥı getdi çok eĥibbā kıalmadı
- (5) Baña dünyā devletin ĥaķ şükür rūzi kıılmadı
Pes baña şol künc-i 'uzlet gibi bir cā kıalmadı
- (6) Devlet-i dünyāya şol maĥrūr olan görmez mi kim
Nice kendü gibiye her giz bu dünyā kıalmadı
- (7) Şevketile [çünkü] ĩskender bir adı kıalmadı pes
Dāĥı getdi özge dārātile Dārā kıalmadı

- (8) Şolqadar dūn perver oldı şimdi erbāb-ı düvel
Kim birinde ehle bir meyl ü muḥābā ḳalmadı
- (9) Ḥasbetenlillah yoḳdur şimdi hiç a‘ yānda luṭf
Luṭf olardan getdi ḳaṭ‘ olundı ḳaṭ‘ ā ḳalmadı
- (10) Māḥaşal şimdi der-i himmet ḳapandı şöyle kim
Himmet aḥvāli ebed bir derde derdā ḳalmadı
- (11) Şolqadar ḳıldı selef nazmın tetebbu‘ **Nazmi** kim
Bir nazīre didügi tarz-ı ğarra ḳalmadı
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘ -i diĝer der ḳāfiye-yi müreddef bā elif īncā nūn revī

461

- (1) Zūlfūñ ucından belāya düşmedük cān ḳalmadı
Ol perişān etmedük dil ey perī şān ḳalmadı
- (2) Sen nigāra cān-ı ‘ uşşāḳ eyle müştāḳ oldı kim
Senden ayru her birinde ey perī cān ḳalmadı
- (3) Dirligünde nesne yoḳ sensiz benim ol derde āh
Ey ṭabīb-i cān ölümünden özge dermān ḳalmadı

(4) Görmedim ben saña beñzer bir güzel cānım güzel

Görmedüğim gerçi bir meşhūr-ı devrān kalmadı

(5) Oldı ihsān bil' arāz hem irteşā bil iştirā

Nazmiyā bir kimsede ḥasbī bir ihsān kalmadı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye incā nīz nūn revī

462

(1) Her kaçan ağıyār kılsa vaşl-ı cānān kaşdı

Göz göre eyler ḥaḳīḳat gözleseñ cān kaşdı

(2) Zülf-i kāfir giş ider yāruñ ruḥında muttaşıl

Her müslimānlar meded göz göre imān kaşdı

[564 a]

(3) Luḳf-ı güftārile cānān cān bağışlar dembedem

' Āşık-ı bī dillere etdikce ihsān kaşdı

(4) Luḳf idüb bulurdı ben dilḥastenüñ dehānını

Ol ṭabīb-i cān u dil etseydi dehān kaşdı

(5) La' l-i cānānımdan ol kim buse almak istiye

Nazmiyā göz göre eyler āh kim cān kaçdını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā elif revī

463

(1) ' Ārifūñ olur dili vüs' atde bir deryā gibi

Māḥaşal olmaz keder olur şafāda mā gibi

(2) Her giz olmaz bir ḥaḳīḳat gelmez aşla bir kerem

Meyl-i dünyā iden olur bī vefā dünyā gibi

(3) Göz qaradub el kırar ol kim ḥaṭarnāk işlere

Aña derdā ol kıru sevdā bir özge dā gibi

(4) Bīḥude efkār efkār eyler elbet ' aqlını

Kār-ı dehre düşen ādem pes olur şeydā gibi

(5) Mürde ḳalbin **Nazmiyā** ma' nide iḥyā etmedür

Bir kişi olmak mücerred ḥazret-i ' İsā gibi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazîre Mu'ahher 464

- (1) 'Āşık oldur beñzi ğamdan zerd ola ayva gibi
Top ola çevgān ' ışka gönli bir elma gibi
- (2) 'Āşık oldur ' ışk odına tutuşa pervāne var
Etmeye beyhūhe nāliş bülbül-i gūyā gibi
- (3) Cūy-ı ekşim içre ol hūri liķānuñ rāstı
Sidre ķaddi ' aksi görünür baña tūbā gibi
- (4) Cāme-yi zerbeft ile ol meh serāser ' ālemi
Yaķdı göz göze bugün mihr-i cihān ārā gibi
- (5) Ol der-i pākizenūñ **Nazmi** hayālin yiridür
Bağrına başsa eger şūrīde dil deryā gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazîre 465

- (1) Cām-ı mey meclisde k'olmuşdur gül-i ra' nā gibi
Olmasun mı ehl-i meclis bülbül-i gūyā gibi
- (2) Cām-ı la' lin görmez destinde cānānuñ müdām
Ġonce-yi zanbaķlar içre bir gül-i hamrā gibi

- (3) Uğrun uğrun şol kıya bağışlarile āh kim
Ol gözi ālā güzel gönlüm benim ala gibi
- (4) Çok serāmed dilrübālar gördüm illā görmedüm
Şol benüm gönlüm alan dildār-ı müsteşnā gibi (derkenar)
- (5) Hāḡ budur kim **Nazmiyā** bu dehr-i pür ḡahr içre hiç
Yokdurur bir cāy-ı rāḡat künc-i istignā gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire 466

- (1) Sen ' izāruñ birle kim olduñ gül-i ra' nā gibi
Ben hezār-ı āhile oldum bülbül-i gūyā gibi
- (2) Ḥasret-i sīb-i zeneḡdānuñla āh eyvā benim
Derd ü ḡamdan oldu beñzüm şararub ayva gibi
- (3) Ehl-i dāniş ile her dem hemdemüñ nādānı ḡo
Pādişāhım olma dūnperver deni dūnyā gibi
- (4) ' Işḡ meydānında Mecnūndan ḡeçince bir daḡı
Yokdur ey Leyli şıfat ben ' āşık-ı şeydā gibi

- (5) Oldı Vāmıķ gibi şeydā **Nazmi** ‘ iŝķuñla senüñ
Sen ‘ izāruñ birle tā olduñ güzel ‘ Azrā gibi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire Muqaddem 467

- (1) Nefs kim her ādeme olmuşdur ejderhā gibi
Anı ol ‘ide helāk ol olmadur ‘ anķā gibi
- (2) Oynadur nice dilerse nefis la‘ bet bāzveŝ
Aldı gūyā avucına gūy-ı dili elma gibi
- (3) Manşıb almasında şol derdi ki cāh ehli çeker
Beñzi ol derdile derdā zerd olur ayva gibi
- (4) Dünyevī ğam ‘ ārifüñ gönline kılmaz hiç eşer
Gönli anı anuñ anı maħv ider deryā gibi
- (5) Div-i nefsüñ olmıyam derseñ zebūnı **Nazmiyā**
Meskenüñ ķāf-ı ķanā‘ at ide gör ‘ anķā gibi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diĝer der ķāfiye-yi mücerred ĩncā rā revī

- (1) Başlar üzre yir ider her şūḥ verd-i ter gibi
 Eller üzre tutulur cānım şafā göster gibi

[564 b]

- (2) Meskenetle ayağa yüz süre ol kim güneş var
 Yiri ol yüzden anuñ baş üzredür efser gibi
- (3) Cāhile kim ḳadr ü raġbet olur oldı cāh ile
 Şimdiki erkān-ı devlet cümle dūn perver gibi
- (4) Bir ayaḳda ḳalmıř isterse vire bir devlet el
 Destgīr olmaz aña bu demde sīm ü zer gibi
- (5) İşşı ne bir zāt bulunmaz ḫarīdār olma ḫoř
 Gerçi kim nazmuñ olubdur **Nazmiyā** cevher gibi
 fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Nev^ç-i dīġer der ḳāfiye-yi mücerred ĩncā lām revī

- (1) Ola ḫıdmet birle bir şaḫşa o kes kim ḳul gibi
 Olur anuñ buyruġı boynında anuñ ġul gibi

- (2) Ol ki ş̄r̄in ş̄ān olub ola kelāmı şehd s̄ān
Anı eller ata senden yek görür oğul gibi
- (3) Kimde kim olub güler yüz ola hem b̄y-ı germ
Başlar üzre yiri vardur ş̄übhe mi var gül gibi
- (4) Göñül içre gül gibi olur ğidā-yı r̄ūh hem
Eylese bir hoş nefes bir dem şadā bülbül gibi
- (5) **Naz̄miyā** bir şahş-ı nādān cāme geydikce se reng
Görinür ma^ç nide ħar üzre alaca çul gibi
fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Naz̄ire

470

- (1) Xanı bir gönli açık rengin muşāhib gül gibi
Xande var bir şūh u ş̄r̄inkār hemdem mül gibi
- (2) Bir nigāruñ yādına ^ç uşşāka demsāz olmağa
Hoş nevā bir nağme olmaz nāle-yi bülbül gibi
- (3) Bülbül-i zāruñ hezār efgānı oldur kim yaqub
Nār-ı ^ç ışq-ı gül idübdür külli cismin kül gibi

(4) Fitnenüñ çāk öte ucıdur ser-i zülf-i nigār

Başa iletmişdür olda şan' atın kākül gibi

(5) Gül gibi açmağa hoş şevkıla gamgīn dilleri

Nazmiyā dāhı ne var devr içre nüş-ı mül gibi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

471

(1) Ben hezār āh idüb efgān eylesem bülbül gibi

Gūş urub gūş eylemez āh ol nigārum gül gibi

(2) Kānķı dilberdür dil-i gamgīnimi şādān iden

Ol nigār-ı şūh u ol cānāne-yi şengül gibi

(3) Künc-i firķatde leb ü ruhsārı yādı dilberün

Gönlüm açar gül gibi virür şafālar mül gibi

(4) Ol efendim ben kılın ağıyārla bir görür āh

Bilmez anı ol kim olmaz ecnebīler kıl gibi

(5) **Nazmi** ol nāzik püser vaşında her şı' ri ki der

Bikr-i ma' nīlerle besler anı ol oğul gibi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

- (1) Gülşen ol sen açılıb ey yüzi gülşen gül gibi
Ağlayayın dembedem karşında ben bülbül gibi
- (2) Gül yüzünden ayrı nâr-ı hecrle ben bülbülün
Yanmadan ey yüzi gül beñzüm olubdur kül gibi
- (3) Hâsret-i kıadd u ruḥ u zülfünle seyr-i bağda
Nesne açmaz gönlimi serv ü gül ü sünbül gibi
- (4) Giy yaraşur ey yüzi âgım saña şol kara zent
Kim cemâl ü ḥüsnuñe zînet virür kâkül gibi
- (5) Dembedem la' l ü ruḥuñ vaşf etdügi **Nazmî** bu kim
‘Ârife olmaz bir eglence gülile mül gibi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i dîger deran kıâfiye ĩncâ yâ revî

- (1) ‘Âlem-i zevk ola mı devr içre nüş-ı mey gibi
Bâ' iş-i şevk ola mı güş-ı şadâ-yı ney gibi

(2) Düşmüşem baħr-i ğama bir āşinā yoķ yād idüb

Baňa ire bir meded Hızr-ı Hoceste pey gibi

(3) Kişiyē ‘ ahd-i şebāb olur mişāl-i faşl-ı şayf

Hem olur hengām şeyb ol nev‘ a vaķt-i dey gibi

(4) Ol kim adı dembedem bir ğayrıla yād olına

Olmamışdur ol ğaķıķat birle olur ğay gibi

(5) **Nazmiyā** olur cihānuñ varlığı āħır ki yoķ

Evvelā gelmek gerek ol kişiyē lā şey gibi

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘ -i diĝer der ķāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā rā revī

474

(1) Ķande var bir ğüb-ı müsteşnā benim yārum gibi

Ķanı bir maĝbüb bī hemtā o dildārim gibi

(2) Olmiya ben sevdüğim cānān gibi bir cān güzel

Bulmiya bir yār-i cān kimse benim yārim gibi

(3) Uyĝudan uyandurub ol tıflı her şeb tā seher

Bīĝuzūr iden demādem āhıla zārum gibi

- (4) Çok cefākārı görüb çoğın işitdim gerçi līk
Bir cefākār olmaz ol yār-ı cefākārım gibi
- (5) Kimdürür ol kân-ı nāzik vaşf-ı zātında gören
Böyle nāzik nazmī **Nazmī** nazm-ı dürbārım gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün revî

[565 a]

475

- (1) Derd-i ' ışkı şaklarisem nola ger cānım gibi
İsterem ol derdi ben zīrā ki dehānım gibi
- (2) Hālet-i ' ışkıla olursam eger şūrīde hāl
Yire çalam ' arı filhāl ādım u şānım gibi
- (3) Hālīm etmişdür digergün āh kim tül-i emel
Bu döginmez guşsa-yı bihadd ü pāyānım gibi
- (4) Kānde olursa idüb gönlüm perişān u hazīn
Akıdur gözüm yaşın gam dembedem kanım gibi

(5) Cull-i sa'yi başdan oldı uş helâkim **Nazmiyâ**

Ġull-i ğam kim boğazım aldı giribânım gibi

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

476

(1) Görmedüm ben bir güzel hüsni cānānım gibi

Anuñiçündür ben anı sevdüğim cānım gibi

(2) Beytü'l-aḫzanum benim kimdir müşerref eyleyen

Şevḳ-i mihr-i hüsne ol mäh-ı Ken' ānım gibi

(3) Lāyık olmazdı gülistān bezmine ger olmasa

Bülbülüñ feryād u zārı āh u efgānım gibi

(4) Nice bir 'ırzım yıḳub ḫükkām-ı bî dīn dembedem

Ḳara ḳara toprağa yüzüm şuyın ḳanım gibi

(5) Ol nigāruñ vaşf-ı dendānında bir nazm-ı laṭīf

Olmiya **Nazmī** benim nazm-ı dürefşānım gibi

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

477

(1) Ḳanı bir cānāna māyil cān benim cānım gibi

Ḳande var bir cān deger cānāna cānānım gibi

- (2) Rūşen etmez h̄atırım pür şevk idüb göñlüm gözüm
Seyri bir mehpārenüñ ol mäh-1 t̄abānım gibi
- (3) Rūz u şeb zülf ü ruḥ-1 dilber ki eglencemdür
Sevmişimdür cān u dilden d̄inim ĩmānım gibi
- (4) Göz göz aḩar çeşmeler kim vardurur kühsāra
Olmiya ʿ aynı anuñ bu çeşm-i giryānım gibi
- (5) Bu cihān içre benim cānānıladur dirligim
Nazmiyā cānānı sevsem ben nola cānım gibi
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

478

- (1) Sevmesem sen yār-1 cānı ey perī cānım gibi
Mihrüñe cān içre cāy etmezdim ĩmānım gibi
- (2) Hiçbir cānān perīşān göñlümi bir dem benim
Egmez ey yār-1 cānım sen perī şānım gibi
- (3) Olmasun zülfüñ hevāsı birle ḩālī kimsenüñ
Ey perī şānım benim ḩāl-i perīşānım gibi

(4) Çok yaşasun hāk-i pāyūñe benimle yüz sürer
Hemreh olmaz baña her giz işüñ eşk-i ğalṭānum gibi

(5) **Nazmiyem** kim mihr-i ruḥsāruñ ṭutub cāndan ‘aziz
Şaklarım ey māhrū sīnemde īmānım gibi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

**Nev‘-i dīġer k̄āfiye bā redif ü vaşl u ḥurūc u mezīd īncā mīm revī vü elif redif ü yā
vaşl u lām ḥurūc u rā mezīd**

479

(1) Etmezem ekl-i ḥarāma meyl ‘āmīler gibi
Kim olur ‘āmīler ol yolda ḥarāmīler gibi

(2) Zıddıyım evlāda buġz etmekde mervānilerūñ
Çar pāre etmezem inkār imāmīler gibi

(3) Her dile kim ḥubb-ı dünyā şala gök āh olur ol
Tırmayub neşv ü nemā bulmağda nāmiler gibi

(4) Oğlu yaylu şol ḥarāmīler gibi ma‘ nīde ğam
Oğlar oğlar birle her bir ḳalbi rāmīler gibi

- (5) Bu nazmıyla bu **Nazmî** hadd-i gâyetde kemâl
Cevhere döndürdi tâ nazmı nizâmîler gibi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre 480

- (1) Çün behâr erdi yine cûş eyle nâmîler gibi
Şoḥbet-i ḥâş eyle ḥâmûş olma 'âmîler gibi
- (2) Dembedem olub behâruñ şevkı eyle sineçäk
Baş açub meydâna gir 'ışkıla nâmîler gibi
- (3) Hâricîdür şahn-ı gülşende diyü gün şebneme
Tıḡ urur yıl on iki aydur imâmîler gibi
- (4) Ehl-i kûyı kim o ḥürî çehreden alur selâm
Seyr-i dîdâr eyler ol dârüsselâmîler gibi
- (5) Ol güzeller ḥüsrevin **Nazmî** ki vaşf iyer ḥasen
Oldı nazmı hoş kemâl üzre nizâmîler gibi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre 481

- (1) Kân ider her dem gözün ḥunı ḥarâmîler gibi
Gördüğün oḡlar müeñ oḡlarla râmîler gibi

- (2) Kār bān-ı çinidi zülfüñ metâ' -ı bûyile
Tārumār etdi şabā irüb ħarāmīler gibi
- (3) Kūyuña varub ser-i zülfüñ görenler bir nazar
‘Ömr-i sermed kesbider dārüsselāmīler gibi
- (4) Ey nigārum hemdemüñ ‘uşşâķ kıl aġyārı ķo
Gözle ehl-i dilleri gel görme ‘āmīler gibi
- (5) **Nazmi** kim vaşf etdi ħüsnüñ ħüsrevā ħub-ı ħasen
Nazmıla erdi kemāle ol niżāmīler gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

[565 b]

Nev' -i dīġer deran ķāfiye ĩncā hā revī

482

- (1) Sehvile mezhebde ol kim ola şāhīler gibi
Tevbe etse yine andan ola sāhīler gibi
- (2) Ĥaķ irāġ ide o kesden k'ola bāṭıl bāṭını
Ola ammā zāhiri merd-i ilāhīler gibi

- (3) Olmaz İslâmı şahîh anuñ ki gözetmez helâl
Yer harâmı bir harâmîvar gâhîler gibi
- (4) Ola şol kes kim hevâyı idemez her giz qarâr
Yıl gibi her dem yiler yürür sipâhîler gibi
- (5) Hamdilillah kim Muhammed ümmetisin **Nazmiyâ**
Çâr yârı bir gör etme fark şâhîler gibi
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

483

- (1) Gördi tâc-ı surh urundı lâle şâhîler gibi
Altun üsküf geydi pes nergis sipâhîler gibi
- (2) Hamdilillah pâk sünniyüz ki 'Oşmânîlerüz
Olmadı şol surh ser diyen tebâhîler gibi
- (3) Qo mecâzî 'ışkıla lâf urmağı ey müdde'î
Tâlib-i 'ışk-ı haqîki ol ilâhîler gibi
- (4) Tir-i âhım korqusundan her gice zâl-i felek
Pullu cevşenler giyer deryâda mâhîler gibi

- (5) Şiḥḥate irerdi **Nazmī** ḥaste dil dildārunuñ
Ṭatlu ṭatlu leblerün āh emse gāhīler gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre 484

- (1) Oddan āhum tāc-ı surḥ urundı şāhiler gibi
Ḳandan ekşim allar[1] geydi sipāhīler gibi
- (2) Gözlerün öldürmegiçün ' aşık-ı bī dilleri
Şaḡlu şollu daḳınur ḥançer sipāhīler gibi
- (3) Dilberā ḳaşuñ ḥayāli birle dilde ḥançerün
İdinübdür cāyuña deryāda māhīler gibi
- (4) Ḥaṭṭ-ı reyḥānuña ey gülruḡ benefşe reşk idüb
Ḳaralar şarındı başına ilāhīler gibi
- (5) La' l-i şīrīnün bu Nazmī derdmende Ḥüsrevā
Ḳande kim olursa emdür ḳandü gāhīler gibi
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i dīger der ḳāfiye-yi mücerred ĩncā tā revī

- (1) Gire mi yā Rab elüme bir ferāgat kūşesi
Ya‘ nī kim bir bā‘ iş-i rāhat ḵanā‘ at kūşesi
- (2) Hazz u rāhat bulması cān u dilüñ ‘ uzletdedür
Hoş sa‘ ādetdür ele girince ‘ uzlet kūşesi
- (3) Ola dünyādan beri ol kim olur anuñ yiri
Şevḵ ü şādı vü şafālar birle rāhat kūşesi
- (4) Dār-ı dünyā kim beḵāsı yoḵ fenādur āhırı
Anda her cānib ki var bir derd ü miḥnet kūşesi
- (5) Tālib-i dünyā olanuñ filḵaḵıḵa **Nazmiyā**
Miḥnetile cāyuña cāgāhıdur mezillet kūşesi
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diġer der ḵāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā rā revī

- (1) Vuşlatuñdan dūr idüb ben ‘ āşıkı hey yār hey
Yüregim şemşir-i hicrānuñla yiter yār hey

- (2) Cānıma cevr ü cefālar kılmāğıla dāyimā
Eyledüñ cāndan beni cānā meded bīzār hey
- (3) Baña karşı göz göre ağıyāra būs-ı leb virüb
Cānımı acıtma ey şīrīn dehen dildār hey
- (4) Bār-ı ğam taḥmīl idüb dersin taḥammül kıla añā
Etme bāri baña anuñıla cefā her bār hey
- (5) Vaşluña ermezse **Nazmī** viriser derdile cān
K'eyledi cānına cānā derd-i hecrüñ kār hey
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revī

487

- (1) Ebr olub āh ol meh-i tābāna yelken taqyesi
Māni^c olur gün yüzün seyrāna yelken taqyesi
- (2) Dil alub elile başdan şoñra qaşd-ı cān ider
Göz göre girür demādem қana yelken taqyesi
- (3) Leblerinden buse alur muttaşıl cānānenüñ
Qaşd ider açmaz yüzünden cāna yelken taqyesi

(4) Turmayub dil tıflını yilter hevāya dembedem

Nev civān dilberlerüñ merdāne yelken taqyesi

(5) La^ç l-i cānānile **Nazmī** her dem olur leb be leb

Hemdem olmuş şolqadar cānāne yelken taqyesi

fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Nazire

488

(1) Gey düşer altunlu sen cānāne yelken taqyesi

Gey güzeller Hüsrevi şāhāne yelken taqyesi

(2) Keyqubādı tāca beñzer gey virür zīnet saña

Yaraşur sen Hüsrev-i hūbāna yelken taqyesi

(3) Rūm ili maḥbūbı gercik hūbsın gey yaraşır

Nev civānım saña şol merdāne yelken taqyesi

(4) Yüz sürer dāyim leb ü reḥā ki göz göre āh

Qaşd ider hem cāna hem imāna yelken taqyesi

[566 a]

(5) Dūd-ı āhı gibi **Nazmī** aşıkuñ bir ebr olub

Sāye şalar sen meh-i tābāna yelken taqyesi

fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Nev' -i dīger kâfiye bâ vaşl u ħurūc ĩncâ elif revī

489

- (1) Ħüsn ü ħulķile bugün bī meşel ü hemtâdur ' Ali
Ħaķ bu kim dilberler içre ħüb u ra' nâdur ' Ali
- (2) Şehr içinde mâhrû ra' nâ güzeller çok velī
Gün gibi rüşen bu kim anlardan a' lâdur ' Ali
- (3) Söze gelse ğamdan ölmüş ' âşıkı iĥyâ ider
Bu leb-i cânbaĥşıla bugün mesîĥâdur ' Ali
- (4) Ğırre-yi meh kaşı alnı bedr yüzi âfitâb
Ğırre olmasun mı bu ħüsnile ğarrâdur ' Ali
- (5) Aña âdem nice cânlar virmesün kim **Nazmiyâ**
Bir perī peyker melek manzar dilârâdur ' Alī
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ nīz elif revī

490

- (1) Luţfi yok ' âşıklara bir bī vefâdur Muşţafâ
Cevri çok bī dillere bir pür cefâdur Muşţafâ

- (2) ‘Āşık-ı üftâde vü pāmāl ü sergerdânına
Zerrece mihr eylemez bir mehlikâdur Muşafâ
- (3) Bâğ-ı hüsn içre kıyâm etdikce kıpar fitneler
Bir kıyâmet serv-i kâmet dilrübâdur Muşafâ
- (4) Her melâhatde güzeller içre bulmuş imtiyâz
Mülket-i hüsn ü cemâle pâdişâdur Muşafâ
- (5) Hüsnile **Nazmî** benim kıblem olan ra‘ nâ şanem
Tapdığım Tañrı haķiçün Muşafâdur Muşafâ
fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nev‘-i dîger kâfiye bâ redif ü vaşl nûn revî

491

- (1) Ey perî rûyım melek hûyım benim cânım Memi
Hüblar sulţânısın sen hey güzel hânım Memi
- (2) Yoluña cânım revân olsun senüñ ferhâd var
‘Işkıla ey Hüsrev-i şîrîn lehim cânım Memi
- (3) Sen hümânuñ ben hevâsına düşelden dembedem
Göklere peyveste olur âh efgânım Memi

(4) Ehl-i dillerden hezārān bñlbñlññ vardur senññ

Ey yñzi gñlşen boyı serv-i ħırāmānım Memi

(5) **Nazmi** nazm-ı dñrnişāriile ki medĥ eyler seni

Sende iĥsān it ħuluñdur āña sultānım Memi

fā' ilātñn/ fā' ilātñn/ fā' ilātñn/ fā' ilñn

Nazire

492

(1) Mışr-ı ĥñsnññ Yñsufısın sen ki sultānım Memi

Saña mihr eyler gören ey māĥ-ı Ken' ānım Memi

(2) Sen güzeller şāhısın ben ħuluñum cāndan senññ

Yoluña cānım revān olsuñ güzel ĥānım benim

(3) Sen güzeller Ĥñsrevisin ben senññ Ferhāduñum

Ey şeker ĥand ü leb-i şīrinile cānım Memi

(4) Sen bir ādem cānısın cevr ü cefālarıla beni

Dil perişān etme luţf it ey perişānım Memi

(5) 'Arz-ı ĥñsn itdikce olur bñlbñl-i zāruñ hezār

Ey yñzi ĥñsn ü leţāfetde gñlistānım Memi

(6) Ey lebi şūḥ u ʿ izār u ʿ arız pür luḫfila

Āfet-i cān u belā-yı dīnim īmānım Memi

(7) Şevķile rūşen dil olur **Nazmi** gördükce seni

Ey yüzi ḫurşīd ü alnı māh tābānım Memi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

[566 b]

[567 a]

[567 b]

[568 a]

[568 b]

[569 a]

Der baḫr-i remel müseddes ʿ arūz u ḫarb maḫşūr taḫṭiʿ eş fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilāt der
ķāfiye-yi müreddef bā elif īncā yā revī ü elif redif

493

(1) Olısar çün çāh-ı ḫabr eñ soñra cāy

Pes aña göre gerekür fikr ü rāy

[569 b]

(2) Cāna te ʿ şīr eyler anı dembedem

ʿ Işķ ḫālātīle olan hūy u hāy

- (3) ʿ Işık şāhına olur maʿ nīde dil
Bir şafā peydā olur sırça sarāy
- (4) Zerrece mihr etme bī mihr olana
Olsa dāhı bir yüzi gün alnı ay
- (5) **Nazmiyā** olsun gerekdür hey meded
ʿ Āķibet varsaķ gerekdür hāke vay
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilāt

Nazīre   **494**

- (1) Añalum ol günü dāyim imdi hāy
K'anda yeksān olısar yoħsūl u bāy
- (2) Düşürüb devr ādemi nerd-i ğama
Döndürür bir zāre zārī birle vay
- (3) Rūzgārile hevā her ādemi
İdeser demlerle nālān mişl-i nāy
- (4) ʿ Ālemün aşlıyla zevķun duymaĝa
Olmaz aşla künc-i ʿ uzlet gibi cāy

- (5) Vay biz ‘āşīye **Nazmī** k’eylerüz
Şuğl-ı dünyā birle bâtıfı fikr ü rāy
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilāt

Nazīre 495

- (1) Dembedem kim ‘āşık eyler āh u vāy
Derd-i ‘ışkuñ muqtezāsıdur o hāy
- (2) Akıdur her çāğ yāşın çāğ çāğ
‘Āşikuñ bir çāyı olur turduğı cāy
- (3) Şevkile rüşen dil eyler ādemi
Her nazarda bir yüzi gün alnı ay
- (4) Hemdem olanlar olur kendüye rām
Bir kişi kim ola bir hoş nık rāy
- (5) Bir sa‘ ādet ehlinüñ düşen pāyına
Ola gör **Nazmī** hemişe hāk-i pāy
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilāt

Nazīre 496

- (1) İdinübdür bir yüzi gün alnı ay
Rüz u şeb cān u dilim me‘ vā ü cāy

- (2) Fıkr ü zıkr-i zülf ü hadd-i yârdur
Cân u dilden gıce gündüz yıl vay
- (3) ‘Âşık olan neydigin bildirmege
Nâle eyler dembedem mânend-i nây
- (4) ‘Âşık oldur gözi yâşın çağ çağ
Akıdub her çağ ide her câyı cây
- (5) **Nazmiyâ** bir gözleri güzel güzel
Gönlimi aldı benim göz göre hây
fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilât

Nazîre 497

- (1) Bezm-i ğamda niçe bir mânend-i nây
Hasretünden nâle idem şöyle vay
- (2) Bâğ-ı kûyuñ k’eyler eşküm cust u cüy
Etmek ister anda ey gülçehre cây
- (3) Ben kuluñ koluñ tölamağ boynına
Devlet el virürse sulţânım kolay

(4) Haṭṭ belürdi ḥālũñ eṭrāfında şan

Şāh-ı hind etdi çeri cem'ine rāy

(5) Göge ergüren fiğānun **Nazmi'**nũñ

Ḥasretũñdür ey yüzi gün alnı ay

fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilāt

Nazire (derkenar) 498

(1) Bu cihāna her gelen yoḥsũl u bāy

Götürürler götüri eñ soñra pāy

(2) Aña kim bir pāye olmışdur naşīb

Aña başar pāy alur andan o pāy

(3) Kātı gücdür derd-i faḳre şabr güc

Ol belāyı çekmiyen şanır kolay

(4) Teng dest olmaḳ belāsı ādemũñ

Dar ider başına dār-ı dehri vay

(5) Kişiyе bir ḥoş ḳanā' at etmege

Her giz olmaz künc-i 'uzlet gibi cāy

- (6) Āķıbet çünküm dürilür defteri
Sende şıfrāsā cihānı hiçe şay
- (7) Ġāfil olma andan āķır āh eccl
Hā deyince iriserdür imdi hāy
- (8) Kādir olsa ħavf-ı ħaķdan bir kişi
Göziyaşm eylese her çāğ cāy
- (9) Delse **Nazmī** derdile bağrın kişi
Nāle etse dembedem mānend-i nāy
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilāt

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be vāv ĩncā nız yā revī heme kāfiyehā ma' lüm

499

- (1) Ol ki göñli kıatı ola mişl-i rūy
Olur ol āyineveş hem suħte rūy
- (2) Hep şavāb üzre olur eyler şevāb
Kār-ı ħayr ol kimseye kim ola ħuy
- (3) Birini terk etme kıl beş vaķtūñi
Kō hevā ehlin şalāt ehline uy

(4) Geç hevâdan mevtüñ añ gözyaşı dök

Hırşî ƙo nefsüñ ocâğına şü ƙoy

(5) Oñmaz ol kim ola başında hevâ

Olmaz anda **Nazmiyâ** hemâ-yı rüy

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilât

Nazire incâ heme ƙâfiyehâ mecmül

500

(1) Āb-ı 'uzlet birle maḥv it hırşî yuy

Ƙıl ƙanâ' at ni' met-i Rezzâƙa doy

(2) Nefs kim gözler cihân ârâyişin

Gözini tığ-ı ƙanâ' at birle oy

(3) Gelse elden tırmasa etse ƙişi

Ḥavf-ı ḥaƙdan gözi yaşın mişl-i cüy

(4) Ādem olur âdemîlik ƙaşd ider

Ola ol kim nîk ḥüy u yaḥşî şoy

(5) **Nazmiyâ** olur her aḥmaƙ özge ƙuş

Ādemîlik bilmez olur imdi toy

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilât

Nazîre in nîz heme mecmûl

[570 a]

501

- (1) Kişi haqqı etmegile cüst ü cüy
Eşikini etse müselsel mişl-i cüy
- (2) Hırşile ac gözlü olma aç gözün
Rızq-ı Rezzâka kanâ' at birle doy
- (3) Ola ol kim aşlı kem umma kerem
İyligi olanlar olur yaḥşî soy
- (4) Özgedür bâğ-ı vücūd-ı ehl-i cūd
Pürdür ezhâr-ı keremden anda bûy
- (5) Levḥ-i dilden ḥaṭṭ-ı hırşî **Nazmiyâ**
Gel kanâ' at-i zencirile qazı yuy
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilât

Ḳâfiye bâ vaşl ĩncâ bâ revî ü yâ vaşl muḳaddem (derkenar)

502

- (1) Ola dünyâ her kimün kim maṭlabı
Derd ü ğam birle geçer rûz u şebi

- (2) Rūşen olur gün gibi māhiyyeti
Kime yüz tütarsa devlet kevkebi
- (3) ‘ Işık-ı pāke münker olur göz göre
El‘ iyāz ol kim yetüre mezhebi
- (4) ‘ Āşık-ı dīdār ola ol kim olur
Şu gibi hoş pāk ü şāfī meşrebi
- (5) Merd-i ‘ ākıl dehri sevmez **Nazmiyā**
Olmaz aşla zen perest illā ğabī
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilāt

**Der baħr-i remel müseddes ‘ arūz u arb maħzūf taḳṭi‘ eş fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün
ḳāfiye bā vaşl ĩncā tā revī ü yā vaşl Mu’ahħar**

503

- (1) Nūş ider her kim ki cām u vaħdeti
Olur anda şevḳ ü zevḳuñ keşreti
- (2) Vaħdetile ol ki bir üns iyleye
Keşretile olmaz aşla ülfeti

- (3) Zî sa' âdet aña kim her vaqit anuñ
Hakka tâ' atle giçe her sâ' ati
- (4) Devlet oldur kişiye olmiya
Devlet-i dünyāya meyl ü raġbeti
- (5) Özge miḥnetdür mezellet kişiye
Virmesün haq kimsiye ol miḥneti
- (6) Āhır-ı şerdür ki yok bir ehl-i hayr
Ola tā miskinlere bir şefqati
- (7) Bitmez oldı **Nazmiyā** fiqr ehlinüñ
Devlet erbābı katında ḥaceti
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

504

- (1) Kime kim yār ola baht u devleti
Rūşen olur gün gibi māhiyyeti
- (2) Şöyle kim ' uqbāya nef' i olmiya
Pes neye yarar bu dünyā devleti

- (3) Ol k'ide luṭfun revān ola revā
Ḥaḳ ta'ālā dergehinde ḥāceti
- (4) Şol fenā ehli olan 'āriflerüñ
Ehl-i dünyāyla olmaz ülfeti
- (5) Devlet anuñ kim yiriyle olmya
Devlet-i dünyāya her giz raġbeti
- (6) Bī vefā dünyāya dil virmek kişi
Nolısar fikr etmemekdür ġāyeti
- (7) Devlet-i dünyāya virmez **Nazmiyā**
'Ārif olan zevḳ-i künc-i 'uzleti
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

505

- (1) Ola anuñ kim 'uluvv-i himmeti
Kişiye devletdür anuñ ḥıdmeti
- (2) Ola dūn himmet o kim her kim aña
Ḥıdmet ide olur aḥır nekbeti

- (3) adr bilmez bir kes-i nādānuñ āh
Hıdmeti ha bu ki mūškildür atı
- (4) Zī sa‘ ādet devlet-i dūnyā iūn
ekmiye bir kişi biñ biñ zilleti
- (5) Devlet anuñ kim bu dūnyā devletin
Eyleyüb terk ide andan ‘uzleti
- (6) Devlet ü ibāl dehrüñ evvelā
Kişi fikr etse nolısar gāyeti
- (7) Devlet anuñ **Nazmiyā** nāmīde kim
Eksigi olmaya dūnyā devleti
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

506

- (1) açmaz ol kim ekmeden bir nekbeti
Āhır ol ölüer gider bir nekbeti
- (2) Yel gibi her dem hevāya yilmeden
Oñmadulukdur kiřinüñ gāyeti

- (3) Oñmayub ayakda qalur baqmaz el
Olmaz anuñ kim başında devleti
- (4) Qadr bulsa cāh-i ʿālile deni
Ne qadar olursa olmaz raġbeti
- (5) Cāhıla bir cāhile virilse qadr
Ehle olmaz raġbeti vü himmeti
- (6) Cünd-i ġam her çend kim dil mülkine
Düşe elbette ider bir ʿarıtı
- (7) **Nazmiyā** eyler hevesden qalbi dūr
Hāzret-i Rabb-i Raġimūñ raġmeti
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

507

- (1) Vay aña kim olmıya bir ṭāʿati
Ola ṭāʿatde demādem ġafleti
- (2) Ṭāʿate ġaflet gerekmez kʿādemūñ
Ṭāʿat içündür ezelden hılqati

(3) Zî sa' âdet ol kişiye kim anuñ

Ola dāyim ṭā' atile ülfeti

[570 b]

(4) Ṭā' at etmekden ebed olmaz cüdā

Bir kişide k'ola ḥaḫḫuñ ḥaṣyeti

(5) Kāṣki gelse elüñden **Nazmiyā**

Ṭā' ata şarf eyleseñ her sâ' atı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire Mu'ahhar 508

(1) Ola mı yāruñ müyesser vuşlatı

Ben gedā görem mi āh ol devleti

(2) Yüz sürer ol şāh-ı ḥüsnüñ pāyına

Ola anuñ kim başında devleti

(3) Şöyle kim bî mihr ola bir mahrū

Rūşen olur gün gibi māhiyyeti

(4) Şevķile olurdı rūşen göz gönül

Görebilsem bir gün ol meh ṭal' atı

- (5) Añlamaz zevk ü şafsın vuşlatuñ
Çekmiyen derd ü belâ-yı firqati
- (6) ‘Āşıkā ma‘ şūkuñ olur göz göre
Firqati bir derd ü miñnet ħasreti
- (7) Çekmiyen bir derd-i nazm qahrıla
Bilmez aşla qadr-i ħazz-ı şıñhati
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire Muqaddem 509

- (1) Şimdiki dem anca şāhib devleti
Eylemişdür ehl-i dünyā rüşveti
- (2) Māyil olaldan aña bir rüşveti
Qalmamışdur ehlüñ aşla rağbeti
- (3) Bitmez olmuşdur rızā-yı ħaqqıçün
Kimsenüñ erkān qatında ħāceti
- (4) Bir kese mañşūş olubdur şimdi vay
Memleket tedbiri kim yok nişfeti

(5) Şimdi ekşer şāhib-i iqbāl ü cāh

Hep ʔariķinde olubdur nekbeti

(6) Hāķdan anı isteriz **Nazmī** hemān

Pādişāhuñ arta ʔ ömr ü devleti

(7) Ğālib olub dāyimā a ʔ dāsına

Vardıgınca arta ʔura firşatı

fā ʔ ilātün/ fā ʔ ilātün/ fā ʔ ilün

Nev ʔ -i diğer deran kāfiye ĩncā dāl revī

510

(1) Ol ki farķ etmiye nīk ü bedi

Olamaz bir nesnede anuñ yedi

(2) Her huşuşı dāyimā mesned olur

Olmıya ol kimsenüñ kim mesnedi

(3) Manşib ehline gelür şöyle gurūr

Devleti şān olsardur sermedi

(4) Zī sa‘ ādet k’ola mü ’min olanuñ

Tā kıyāmet nūrla pūr merķadi

(5) Nazmı eş‘ ārile oldı **Nazminüñ**

Çāk yedi biñ yidi yüz yetmiş yedi

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīger deran kâfiye ĩncā rā revī

511

(1) Künc-i ‘uzlet ola anuñ kim yiri

Olur ol işgāl-i dünyādan beri

(2) Hazz anuñdur otura bir köşede

Gezmiye serkeşte añla serseri

(3) Sır veriser her kes āhır lā cerem

Olurise dāhı ‘ālem serveri

(4) Her kişi kendü yerinde āhırı

Añmaz anı göriserdür āheri

(5) Başına sulţāndur ol kim kimsenüñ

Olmıya bir bende-yi fermānberi

(6) Devlet anuñ ola dāyım nefsinüñ

Muḳtezāsına muḳālif işleri

(7) Zī sa‘ ādet zī sa‘ ādet olur ol

K’ola **Nazmī** şuḡl-ı dünyādan berī

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazīre

512

(1) Bu yalan dünyāda bir gerçek eri

Bulabileydim olaydım çākeri

(2) Hı̄kmet-i ḥaḳḳıle dāyım pür görür

‘ Ārif-i billah olanlar her yeri

(3) Mülk-i dünyāyı tutar şey’i ḳalīl

‘ Āḳıbetendīş olanuñ ekşeri

(4) Āferīn ‘ ışḳ ehline kim her biri

Şuḡl-ı dünyādan olur külli berī

(5) Hırşıla dünyā işine düşenüñ

Derde düşer göz göre cān u seri

(6) Eksük olmaz kişiye bed hemdemün

Ḥadden artuḵ fitne vü şūr u şeri

(7) Zen perest olmaḵ degildür merd işi

Özgedür **Nazmī** hey ol işün eri

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

[571 a]

513

(1) Her kimün kim ola çok sīm ü zeri

Çok belādan ḵurtarur cān seri

(2) Āz u hırşıla olur dünyā perest

Her zamān ḥalḵ-ı cihānuñ ekşeri

(3) Pīrezen dünyāya bir meyl etmeyen

Merd-i ḥaḵdur oldur ol semtün eri

(4) Başdan olmaz 'aḵlı yoḵ kes ber vücūd

Başda 'aḵl olur sa' ādet efseri

(5) Bir alaylı cevze döner **Nazmiyā**

Kendine viren zerile zīveri

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

514

(1) Olmağ istersen bu dünyādan beri

Meyl-i dehr-i pīrezenden ol beri

(2) Her hevāyi olanuñ olmaz yere

Kārı her dem yelmek olur serseri

(3) Doyum eyler āhiri bir āheri

Şaqlar ol pinti ki pek sīm ü zeri

(4) Derbeder olur o kim bī'ār ola

Her kesūñ varub olur hāk-i deri

(5) Luḫfıla alur elūñ göñlün ele

Nazmiyā ol k'ola bir gönül eri

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

515

(1) Ola ol kim ayd-ı dünyādan beri

Zī sa'ādet künc-i'uzletdür yeri

- (2) Bu yalancı p̄irezen d̄unyāya hiç
Meyl kılmaz ʿ ālemüñ gerçek eri
- (3) K̄āniʿ ĩuşk-ı ter olan ehl-i ĩāl
ʿ Aynine almaz ũeh-i maĥrū beri
- (4) Yüzüne bir kimse baĥmaz māĥaſal
Elde anuñ kʼolmıya ſ̄im ü zeri
- (5) ʿ Āſıĥuñ cāri olan eſki revān
Nazmiyā ģāyet ceri b̄iĥad çeri
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Naz̄ire

516

- (1) Vire cānān yolına ol kim seri
Ehl-i ʿ ıſĥuñ olur ol ser defteri
- (2) Zevĥı ʿ ıſĥuñ hep tecerrüd birledür
Çekmez ol zevĥı gören derd-i seri
- (3) Ŵol tecerrüd iĥtiyār idenlerüñ
Her biri olur taʿ alluĥdan beri

(4) Bulmasa Mecnûn tecerrüd ' âlemin

' Işkıla meydānuñ olmazdı eri

(5) Cānıla dil terk ider yolunda şol

Cānıla dilden sevenler dilberi

(6) Bād-ı āhım şiddetidür dembedem

Şarşarı serkeşte iden serseri

(7) Hāk-i pāy-i yār başdan **Nazmiyā**

Başım içün bir sa' âdet efseri (derkenar)

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lām rev

517

(1) Halkdan ' uzlet sa' âdetdür velī

Anı iden olmaz illā kim velī

(2) Bār-ı miḥnet çekmeden bir kişinūñ

Bükülür āh iki kat olur beli

(3) Bağlaya bir hıdmete her kim ki bel

Dimek olur ol ḥaḳīḳatde belī

(4) Hep düşer bilmezligile varṭaya

Uşlı olmayub ola ol kim deli

(5) Yār idinme **Nazmiyā** bir mühmili

K'ādemüñ oldur bir özge mühmeli

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā mīm revī

518

(1) Şol kişi kim ola bir hoş ādemī

Ol beḡāyet hoş görür bir ādemi

(2) Ḳaldurur düşmüşleri bir ehl-i cūd

Hākden gün her nice kim şebnemi

(3) Kimde kim bir fehm ü idrāk olmiya

Olmaz ol bir nesnenüñ aşla emi

(4) Anı kim ide hevāyi rūzgār

Anuñ āhile geḡer ekşer demi

(5) Ol kim anda ḡubb-ı dünyā olmiya

Eylemez kār aña dünyānuñ ḡamı

(6) Mâyil olmaz ʿizz ü cāh-ı ʿāleme

Añlıya künhiyle ol kim ʿālemi

(7) **Nazmiyā** ʿālem nice yıkılmasun

Ehl-i ʿilmüñ ehl-i ʿörf eñ aʿlemi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

519

(1) Ādemüñ bu ʿālemüñ derd ü ğamı

Dar ider başına dār-ı ʿālemi

[571 b]

(2) Her feraḥ şöñun teraḥ bil dāyimā

Gözle her sūruñ şöñunda mātemi

(3) Denk kılduğı gibi esrār-ı ğam

Beng eyler teng-i dil her ādemi

(4) Vehme düşer fehme irer bir ḥalel

Ol ki bir lāyefhem ola hemdemi

(5) Fehme noḳşān istemezseñ **Nazmiyā**

Hemdemüñ idinme bir lāyefhemi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazîre

520

- (1) Añlıya her kim ki hâl-i ‘âlemi
Özge hâlile geçürür her demi
- (2) Bilmeziken âhîret hâlin nolur
Ne belâdur kişiye dünyâ ğamı
- (3) Rûzgâruñ âh elinden âh kim
Dembedem yilter hevâya âdemi
- (4) ‘Âkıllı oldur ol ki ğâfil olmiya
Aña her sûruñ şoñunda mâtemi
- (5) Şoñun añan **Nazmiyâ** fark eylemez
Bir gedâdan pādşâh-ı ‘âlemi
fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

Nazîre

521

- (1) Ola bir dildâr anuñ kim hemdemi
Dilde hâşâ kim ola anuñ ğamı
- (2) Añmaz âdem diyü her giz adımı
Ol perî eyler helâk âh âdemi

- (3) Vaşl-ı dilberdür aña ne iştibâh
Yine şol dil yâresinüñ merhemi
- (4) Çeşm ü kıadd ü zülf ü fem seyrânınuñ
Her güzelde vardur özge ʿâlemi
- (5) Cân bağışlar cânına **Nazmî** revân
Ola bir cânân anuñ kim hemdemi
fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

Nevʿ-i dîger deran kıâfiye ĩncâ nün revî

522

- (1) Bir dem öz hâlimde kıomazsın beni
Neyleyim âh ey gönül bilmen seni
- (2) Ger helâkuñ isteriseñ nefsile
[Gel] hevâya yelteneni gör yelteneni
- (3) Dünyevî şuğl üzre olur her kesüñ
Ĝuşşa vü gam birle pür pîrâmeni
- (4) Ola ʿâlî himmet ol kim kendine
İstemez iķbâl-i dünyâ-yı denî

(5) **Nazmiyā** cevher dūrūr ol zāt kim

Ola bir luḡf u mūrūvvet ma' deni

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

523

(1) Kendü ḡālimde ḡomazsın sen beni

Neyleyim āh imdi ey dil ben seni

(2) Diline ne deñlü sıḡḡat iderse āhını

İdemez nerm āh o ḡalbi āheni

(3) 'Āşık oldur ḡande olsa dembedem

ḡan peşinden pūr ola pīrāmeni

(4) 'Āşıḡa her bār olur bār-ı girān

Bī gerān endūhla pīrāheni

(5) Cevr-i cānān cānıma kār eyleyüb

Nazmiyā cāndan uşandurđı beni

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

524

(1) Bāḡ-ı cennetdūr cemālūñ ḡülşeni

Sevmesün mi ādem ey ḡūri seni

- (2) Bu cemāl ü hüsñile ey bî nazîr
Bir nazarda ‘ aşık etdüñ sen beni

[572 a]

- (3) Zî sa‘ âdet pādşāhım añā kim
Dergeh-i iqbālũñ ola meskeni
- (4) Hemdemũñ olmağ degül vaż‘ -ı ḥāsen
Ey ‘ alîşānım ola ol kim denî
- (5) Ḥaddũñi ḥaṭṭũñ ki ṭutmuş şanasın
Pür ğubār olmuşdurur gül ḥırmeni
- (6) La‘ l-i dũrbāruñ nice medḥ etmesũn
Cānla sevmişdürür **Nazmî** seni
- (7) Kesbider ḥaḳḳā ğınā birle ‘ anā
Ḥırşıla mu‘ tād olınca bir ğanı
fā‘ ilātũn/ fā‘ ilātũn/ fā‘ ilũn

Nazîre

525

- (1) Hey bir âdem cāmı gördüm ben seni
Ey perî dîvāne etdüñ sen beni

- (2) Cān virürdim ölmege yoluñda ben
Güzelsüñ sen yoluña cān vireni
- (3) Bülbül-i dil kılsa her dem nola cūş
Oldı kūyuñ gülşeni çün meskeni
- (4) Sen ki bir cānānesin ʿ ālīcenāb
Saña düşmez hemdem olmağ her deni
- (5) **Nazmi** yem āşufte olub laʿ lüñe
Sevmişem cānile cānā ben seni
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ -i dīger deran kâfiye ĩncā hā revī

526

- (1) Maʿ rifetden ola ol kes kim tehi
Hiç ebed ʿ ālemden olmaz āgehi
- (2) Kişinüñ olmağ gerek her yolıla
Kendüne bir hoş münāsib hemrehi
- (3) Dāyimā bir kişi hağğa şükr idüb
Eyleye tãʿ at zihī devlet zihī

(4) Ehl-i cāmuñ māyil olur himmete

Cāh-ı adre elyaı vü evcehi

(5) Kendüñe hemdem idinme zinhār

Nazmiyā bir ama u eblehi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

527

(1) Hüsñ ilinüñ sensin a güzel şehī

Hem güzellik göginüñ mihr ü mehi

(2) addüñe beñzer ki kendin beñzedür

oğrusı mevzūndurur serv-i şehī

(3) A benim iki gözüm sen merdinüñ

Yol mı āhiryanlar olma hemrehi

(4) Ram iderdüñ hāliline ben ' aıuñ

' I derdinüñ olayduñ āgehi

(5) Hālet-i ' ıuñla dāyim pürdürür

Nazmi'yi sen sevdüğim görme tehi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lām revî mâ kableş meksür

528

- (1) Halkuñ olur kâyil-i haq kâbili
Olmaz ekşer kimsede haqqâ bili
- (2) Uşlı olmayub ola ol kim deli
Bulduğın söyler yürür turmaz dili
- (3) Her tutan hükmi-ki kitâb-ı münzeli
Râst alur haq yolunda menzili
- (4) Dâyim eyler nice kâr-ı mühmeli
Mühmel olur âdemüñ pes mühmili
- (5) Hıdmete bağlar belî diyüb beli
Ola **Nazmî** kimde kim bir hoş bili
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ bâ revî ü elif revî vü yâ vaşl

529

- (1) Ol kim anuñ ola rây-ı şâyibi
Olur ol vechile fikr-i şâkıbı

- (2) Devlet anuñ kim göre dīn bābınuñ
Her ne etse lāzımı vü vācibi
- (3) Her namāzı hep cemā'atle kılar
Ehl-i sünnet mezhebīnūñ zāhibi
- (4) Uḫrevī 'izz ü cemāl etmez me'āl
Dünyevī iḳbāl ü devlet şāhibi
- (5) Dāyım ol taḫşīl-i 'ilmūñ **Nazmiyā**
Cān u dilden ṭālībi vü rāğıbı
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

530

- (1) Ola dāyım ol ki dünyā ṭālībi
Olamaz nefsi dünyenūñ ḡālībi
- (2) Añmaz evvelden muşāhib olanı
Şoñradan olan o devlet şāhibi
- (3) Eyle māluñdan hibe etme hebā
Ey uman kes luṭf-ı Rabb-i Vāhibi

(4) Binme nefis atına çok añ anı kim

Olacağsın ağac atıñ rākibi

(5) Hey ne kāfir ne müslemāndur o kim

Ola bir bīhūde mezheb zāhibi

[572 b]

(6) Gözler elbet dāyimā şavb-ı şavāb

Bir kişinüñ k'ola rāy-ı şāyibi

(7) Kıl sükün olma hevāyī dembedem

Nazmiyā yiter tolan her cānibi

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye ĩncā dāl revī

531

(1) Gözler ol hayr isteyen bir 'ābidi

K'olmıya bir yerden anuñ 'āidi

(2) Ehl-i buhl olanda añmaz hiç Ehad

Hayr birle emr-i Rabb-i Vāhidi

(3) Müsrif olan bir taşadduğ eylemez

Eyler olmaz yire harc-ı zāyidi

(4) Hep gider var ʿ aklı ol kim yok yire

Eyleye her gāh fikr-i fāsidi

(5) Eyleyüb ey **Nazmi** fikr-i fāsidi

Ḳo demādem şol ḥayāl-i kāsidi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ -i dīger deran ḳāfiye ĩncā rā ḥarf revī

532

(1) Olıcaḳ bir kimse bī kes āḥırı

Öliceḳ olmayısar bir acırı

(2) Evveli ḥayr üzredür lāraybe fīh

Ḥayr ola ol kimsenüñ kim āḥırı

(3) Şākir olur andan ol Rabb-i şekūr

Ola ol ḥāletüñ ol kim şākiri

(4) Bilesincedür demādem ʿ avn-i ḥaḳ

Ol ki ḥaḳḳuñ ola her dem zākiri

(5) **Nazmiyā** mümtāz olur raġbet bulur

Ola bir fennüñ o kim bir māhiri

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

- (1) Ehl-i zevk anı diler kim hâtırı
Ne dilerse ola anı hâzırı
- (2) Ehl-i hayr olub iden kaçd-ı şevâb
Şerr işüñ olmaz ne şübhe nâtırı
- (3) Hiçe degmez bātını olub harâb
Ola ma' mūr ol kesüñ kim zâhiri
- (4) Her umûrı hep kuşur üzre ider
Ola bir emrûñ o kes kim kâşırı
- (5) Ol k'ola her bî kese **Nazmî** mu' in
Ola haq her yirde anuñ nâşırı
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ ' ayn revî

- (1) Olmayınca bir kişinüñ tãli' i
Bir mühimmend olur bir mâti' i

(2) Şāhıdur baħr u berüñ ħuşk u terüñ

Bir kişi kim ola dāyim ķāni' i

(3) ' Ārif oldur gözliye her nesnenüñ

Her ne ise kendözüne nāfi' i

(4) Zī sa' ādet añā ma' bed idine

Bir ' aliyyü'l-ķadr ' ālī cāmi' i

(5) Vāķı' a görmek gibidir vāķı' ā

Nazmiyā iķbāl-i dehrüñ vāķı' ı

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

535

(1) Yār ola bir kimsenüñ kim t̄ali' i

El virür her nesnenüñ hep nāfi' i

(2) Ĥikmet-i ħaķdan olubdur behremend

Gözleyen her şeyde şun' -i Şāni' i

(3) Dāyimā ħayr işe niķün varmıya

Olmıya bir kimsenüñ kim māni' i

(4) Ol ki mü' mindür kelâm-ı ğıybetün

Her giz olmaz nâııkı vü sâmi' i

(5) Zıkr-i haııkı kıoma dilden **Nazmi** kim

Oldur olan her belânuñ dâfi' i

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kıafiye ĩncâ fâ revî

536

(1) Ola ol kim bu cihânuñ 'ârifi

Olur ol hâl-i cihânuñ vâkıfı

(2) Hey ne müşkildür berâ-yı maşlaıat

Medııle bir dūnuñ olmaı vâşıfı

(3) Bir derūñ varub olur bir tayıfe

ıavf-ı Ka' be gibi veh kim tayıfi

(4) Devlet anuñ kim ola Mevlâsınuñ

Kıبریâsı Ka' besinūñ 'âkıfi

(5) Şey demez şâh-ı cihâna **Nazmiyâ**

Ola ol kim bu cihânuñ 'ârifi

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- (1) Ehl-i hükümün zâlimi vü hâyîfi
Olmaz aşla hışm-ı haqqun hâyîfi
- (2) Ola bir hayr ehli ol kim halk anuñ
Dembedem hayrıla olur vâşîfi

[573 a]

- (3) ‘Âkıllı oldur gözleyüb her hâlile
Ola aḥvâl-i cihānuñ vâḳıfı
- (4) Zî sa‘ âdet kim varub bir ṭâyife
Ka‘ betullahuñ olalar ṭâyîfi
- (5) Dâyim olur kendü hâlinde o kim
Ola ey **Nazmî** cihānuñ ‘ârîfi
fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilün

Nev‘-i diğer deran kâfiye incâ kâf revî

- (1) Ola anuñ ol ki yâr-ı şâdıķı
Gözler ol anuñla haqq-ı sâbıķı

- (2) Er odur kim dönmiye dāyim tura
Her kimüñle olsa ‘ahd-i vāşıkı
- (3) Kimde görse halk hüs-n-i hulğ olur
Zākir anı halk iden ol Hālıkı
- (4) Her ne dem bād-ı murād etse hübüb
Keşti-yi âmālün olur sâyıkı
- (5) **Nazmiyā** gözler haqīkat gözleyen
Her kimüñle olsa haqq-ı sâbıkı
fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilātün/ fâ‘ ilün

Nazire (derkenar) 539

- (1) Yār sevmez ben qadīmī ‘aşıkı
Gözlemez zirā ki haqq-ı sâbıkı
- (2) Benden ol ma‘ şük-ı cān kaçmazdı ger
Gözlese bir ‘ışıkı birle şādıkı
- (3) Aña māyillerdür ekşer hūblar
K’olmıya kendülerinün lāyıkı

(4) Muḳtezāsı derd-i ʿıṣṣkuñ ʿākıbet

Oldurur kim öldürür her ʿāşıḳı

(5) Nazm-ı cevherbār birle **Nazmiyā**

Sensin olan fenn-i nazmuñ fāyıḳı

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dıger deran ḳāfiye ĩncā kāf revĭ

540

(1) Ola ol kim rāh-ı ḥaḳḳuñ sāliki

Olur ol elbette dūnyā tāriki

(2) Giymegi sevmez fenā ehli ḳumaş

Bel ḳumaşı doḳıyan ol şāyiki

(3) Nākes olan kes hemĭn cāndan olur

Māluñ olduḳı o māluñ māsiki

(4) Ḳıl taşadduḳ ḥaḳ yolına maluñı

Ey olan ol nice maluñ māliki

(5) Olısdur **Nazmiyā** cümle vücūd

Şol ʿadem mülkinüñ āḥır sāliki

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nev' -i dīger deran qāfiye īncā lām revī

541

- (1) İşbu dünyānuñ olanlar māyili
Māyil-i mal olmadandur hāşılı
- (2) ' Ālem içre qadr-i ' ālem pest olur
Çekseler cāh-ı bülende cāhili
- (3) Şimdiki ' aşr içre bulmaz oldı qadr
Hiçbir fennüñ diriğā kāmili
- (4) Çoğalurdı ber kemāl ehl-i kemāl
Etselerdi terbiyet her qābili
- (5) Mala māyil kimse olmaz **Nazmiyā**
Ma' rifet ehlinüñ aşla māyili
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

542

- (1) Ola ol kim ādemüñ bir qābili
Olur ol ma' kûl sözüñ qābili

- (2) Ol kişi kim ola anuñ bahtı yār
Dāyim olur her murāduñ vāşılı
- (3) Her zamānda göremez halkı-i cihān
Bir metīnū’ş-şer‘ şāh-ı ‘ādili
- (4) Her kim olursa sever ol ‘ālimi
K’ola dāyim ‘ilmünūñ ol ‘āmili
- (5) Zūlm olur bir ‘ālime naşb etseler
Nazmiyā bir manşıba bir cāhili
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīger deran kâfiye ĩncā mīm revī

543

- (1) Vay ol ile ki ideler bir zālimi
Göz göre el üzre yekser hākimi
- (2) Olur İslāmı şahīḥ olan tamām
Eyledügi her günāhuñ nādimi
- (3) Hāḡ budur kim bir müselmāndur şahīḥ
Dāyimi beş vaḡtūñ olan kâyimi

- (4) Ol Raḥīmūñ raḥmetin umanlaruñ
Zikri yār ḥemān gerekdür dāyimi
- (5) **Nazmiyā** oldur müselmān kim göre
Dāyim İslāmuñ ne ise lāzımı
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā nūn revī

544

- (1) Sen sen ol yanuñda tıtma ḥāyini
Ol ḥaṭardan ṣaḳını gör ṣaḳını
- (2) Tıta mı bir ay yerin kem kim zaḡın
İde mi bāzī-yi bāz u ṣāhini
- (3) Yimiyen malını ma' nīde olur
Anca maluñ vāriṣ için ḥāzini
- (4) Dāyimā ḥaḳḳa tevekkül eyleyen
Bu günü ḥoṣ görür añmaz yārını
- (5) Ḳurtulur dünyā ḡamından **Nazmiyā**
Ola ol kim künc-i ' uzlet sākini
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger k̄āfiye bā redif ü vaşl u ħurūc incā rā revī vü elif redif ü k̄āf vaşl u yā
ħurūc (derkenar)

545

- (1) Terk idüb ey yār-ı cānım yāruñı
Yār idindüñ āh kim aġyāruñı
- (2) Derdine dermān olub aġyāruñ āh
Añmaz olduñ ' aşıq-ı bīmāruñı
- (3) Ĥayf kim aġyāra ' arz eylersin āh
Dembedem şol ħālet-i güftāruñ
- (4) Ne revā aġyāra her anda revān
Gösterürsin şive-yi reftāruñı
- (5) **Nazmi**'yi terk eyledüñ gitdi dirīġ
Etmedüñ ammā ki terk aġyāruñı
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger k̄āfiye bā redif ü vaşl u ħurūc incā rā revī

546

- (1) Olsa bir görmek naşīb ol yārımı
İki şanmaz hep virürdüm vārını

[573 b]

(2) ʿIşkı bīmāriyem āh etmez nidem

Ol ʿtabīb-i cān benim tımārımı

(3) Diñlemez bir dem benim ol yüzi gül

Bülbül āsā her dem āh u zārımı

(4) Kim ki beñzetdiyse beñzetmiş güzel

Mihriyle māha ruḡ-ı dildārımı

(5) Vaşlına varum virürdüm yārimüñ

Nazmiyā kılsa ʿkabül işārımı

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğeri deran ʿkāfiye ĩncā kāf revī

547

(1) Ğayrdan hiç olmaduğın bākümi

Bilür ol kim bile ʿışk-ı pākümi

(2) Çekdiğim derdi bilürdi ʿışkıla

Görse ger dilber dil-i şad çākümi

- (3) Gitmiye benden hevā-yı ʿ ışk ebed
Bāde vire ol hevā ger hākūmi
- (4) Kendine dil virdigimden dilrübā
ʿ Ārifise ger bilür idrākūmi
- (5) **Nazmiyā** aġyārdan etmezdi baña
Bilse dilber dilde ʿ ışk-ı pākūmi
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger deran kâfiye ĩncā lām revī

548

- (1) Yād idüb ol yār ferruḥ fālūmi
Hep şafābaḥş eylerem her kâlūmi
- (2) Umaram ben bende kim ol şāh-ı ḥüsn
Ḥıdmetimde görmiye ihmālūmi
- (3) Yār raḥm etmez baña derdā görüb
Derd-i ʿ ışkıla digergün ḥālūmi
- (4) Murġ-ı dil olmazdı hey bī perr ü bāl
İstese dilber ferāġ-ı bālūmi

(5) **Nazmiyā** bihūde āmālimdür āh

Bed kılan her dem benimle ʿ amālūmi

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye ĩncā mīm revī

549

(1) Dilde ʿ ışkundan olan ālāmumı

Dilber eyvāy istemez iʿ lāmumı

(2) Almaz ol dildār elümden nāmemi

Añmaz olmuşdur dağı hem nāmumı

(3) Ol dilārāmuñ hevā-yı ʿ ışkı āh

Dilden aldı şabırla ārāmumı

(4) Añlar ol kim göñlüm egler cām-ı mey

Göriccek destimde şāfī cāmumı

(5) Her dem āhile geçürmek **Nazmiyā**

Kārım oldu āh her hengāmumı

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye ĩncā nūn revī

- (1) Görsem aġyārile ol cānānumı
Görürüm ānī belāda cānumı
- (2) Görmesem bāri denīler birle āh
Şāh-ı hūsn ol şāh-ı ʿālīşānumı
- (3) ʿIşķ derdine düşüb olur helāk
Her gören ol āfet-i devrānumı
- (4) Ol gözi hūmı beni gördüġi dem
Kande ise dökmek ister ķanumı
- (5) Mülk-i nazmuñ şāhı olduġum bilür
Nazmiyā gören benim dīvānumı
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

**Nevʿ-i dīġer ķāfiye bā redif ü vaşl u ġurüc İncā rā revī vü elif redif ü nūn vaşl u yā
ġurüc 551**

- (1) ʿIşķ-i pākile sevenler yārını
Yok demez yolına virür vārını
- (2) Şu gibi ķalbi şafāsından bilür
Bāk-i dilber ʿāşık-ı dīdārını

(3) ʿ Işık derdinden ne pervā añā kim

Eyleye bīmār iden tımārını

(4) Șomıya ol kim bugüni yārına

Bu günü hoş görür añmaz yārını

(5) Var ola **Nazmī** şu kim yok dimiye

Bez̄l ide haȘ verdigünden varını

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazīre

552

(1) Ol ṭabīb-i cān bu ben bīmārını

Göre gelse eylese tımārını

(2) Yār gülmek Șaşdına her gāh āh

AȘladur zārı ile ben zārını

(3) Yaş döker her gülmedük baş şöyle kim

AȘlamaȘa Șor demādem kārını

(4) ʿ Āşık olmaz ʿ ışık yolın varamaz

Kişi tā terk etmeyince ʿ arını

(5) **Nazmi** cānān vaşlına cān naqđini

Yok demez virür muhaşşal varını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

[574 a]

553

(1) Ol ki cānile sever dildārını

Cān virür seyr etmege dīdārını

(2) 'Āşık oldur 'ışkıla ma' şūkına

Demiye yok vara vire varını

(3) Yāre karşı eksük etmez bu gönül

Ḥadden artuq zārı ile zārını

(4) Mürde dil cān bulur ol cānānenüñ

Her ne dem gūş eylese güftārını

(5) Akıdur bir şü gibi gönülün revān

Ol boyı servüñ gören reftārını

(6) Bülbül-i dil göricek bulur şafā

Ol boyı servüñ yüzi gülzārını

- (7) Ol ʃabīb-i cān bu ben bīmārınuñ
Ölsem etmez derdile tımārını
- (8) Cān ʃabībīdür o cānān līkin āh
Gözlemez tımārıla tımārını
- (9) **Nazmi** nazmınıñ ne cevher olduğın
Okıyub gören bilür eş‘ārını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran ʃāfiye ĩncā ğayn revī Mu’abhar

554

- (1) Dehrüñ andan seyr-i bāğ u rāğını
Añar elbet ‘ıyş u ‘ışret çāğını
- (2) Gitmeyince tā tekellüf aradan
Kimsenüñ kimse götürmez lāğını
- (3) Yüce manşıblarda bāri görmesek
Ehl-i cāhuñ himmeti alçāğını
- (4) Yağa nār-ı zulmlie halkı o kim
Hağ söyindüre anuñ ocāğını

(5) **Nazmiyā** bir destgīr olaydı āh

Gözleyeydi ben ayak toprağını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā ŧĩn revĭ Muqaddem

555

(1) Nice görürse kiŧi kardaŧını

Öylece görmek gerek yoldaŧını

(2) Bir nigāruñ naqŧ-ı ħüsnün göricek

Naqŧa göre fikr kıl naqqāŧını

(3) Ola bir nāmerd kim dūnyā perest

Zeyn ider zenvār içini tāŧını

(4) Kankı kimse kim dūŧe bir manŧıba

Ugradur baŧdan belāya baŧını

(5) **Nazmiyā** merd olana merdānelik

Oldurur kim gözliye yoldaŧını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā kâf revĭ

- (1) ‘ Āşıkun ma‘ şūḳ ‘ ışḳ-ı pākini
Göricek andan götürür bākini
- (2) ‘ Āşıkun derd-i dilin ma‘ şūḳ-ı cān
Fehm ider görünce gögsi çākini
- (3) Şol hevā-yı ‘ ışḳ kim ‘ āşıkdadur
Ol hevā bāde viriser ḥākini
- (4) Her ḥuşūşı ehl olan teslīm ider
Bir kişnün göricek idrākini
- (5) Hiçe sayar **Nazmiyā** ehl-i fenā
Ḥācenün esbābıla emlākini
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran kāfiye incā lām revī

- (1) Eylemez ḥayr üzre hiç āmālını
Şerre şarf eyler o kim a‘ mālını
- (2) Her sözi her dem kişi ḥaḳ söylese
Bihude kılmasa kıyl ü ḳālını

(3) Bir kişi Allahdan bilmek gerek

Her cihette sa‘ yini a‘ mālını

(4) Kişi neyley Őonı fāni olıcağ

Bu cihānuñ devlet u iķbālını

(5) Düşme devrūñ devlet ü iķbālını

Düş gibi bil ‘ ızzet u iclālını

(6) Kişi niçün ğırre ola devlete

Görüriken ‘ ālemūñ aĥvālını

(7) ‘ Ālemūñ ĥālin ne bilsün **Nazmiyā**

Bilmeye Şol kimse kim öz ĥālını

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘ -i dīĝer deran ķāfiye ĩncā mīm revī

558

(1) Vire nefse ol ki dāyim kāmını

Āĥır anuñ göriser ālāmını

(2) Nefsini kim etmiye kendüye rām

Bulamaz ol rūĥınuñ ārāmını

- (3) Halkıla ol kim dirile hulķıla
Raħmet oķur yād idenler nāmını
- (4) Bezm-i keşretten ebed sürmez şafā
Nüş ide her kim ki vaħdet cāmını
- (5) Añlamaz aĝ u ķarayı yahşı göz
İdemez hem fark şubħ u şāmını

[574 b]

- (6) Vay o şahşā kim geçüre **Nazmiyā**
Ārzū-yı nefside eyyāmını
- (7) Cāy-ı lu[‘] b u lehv her hengāmeye
Ĥayf aña şarf ide her hengāmını
fā[‘] ilātün/ fā[‘] ilātün/ fā[‘] ilün

Nev[‘]-i dīger deran ķāfiye ĩncā nūn revī

559

- (1) [‘] Işķ-ı pākile seven cānānını
Yolına bī bāk virür cānını
- (2) Kendü cānından daħı artıķ sever
[‘] Āşıķ-ı şādıķ olan cān[ān]ını

- (3) Hadden artuğ derdi olan derd mend
Eksük etmez nāle vü efgānını
- (4) Derd-i ʿ işkıla o kim muʿ tād ola
Derd-i ʿ iŝkuñ istemez dermānını
- (5) Nice ʿ āŝıkdur bilür añlar tamām
Okıyanlar **Nazmi**'nüñ dīvānını
fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire   **560**

- (1) ʿ Işkıla cāndan seven cānānını
Terk ider yolunda baş u cānını
- (2) Hüsñile Yūsufdurur bu der gören
Ol melāhat Mıŝrınıñ sulṭānını
- (3) Gören anı dil virür ol dilbere
Görüb anuñ böyle hüsñ ü ānını
- (4) Ol ṭabīb-i cān baña vaşl olsa āh
Hoş bulurdum derdimüñ dermānını

(5) Sevdi cāndan ḥānde-yi la'lin görüb

Nazmi ol ḥüsn ü leṭāfet kânını

(6) Nüş-ı cām iden nigāriyle müdām

Ḥoş şafā birle sürer devrānını

(7) Şimdiki erkān-ı 'izz ü devletüñ

Görmez olduḡ luṭfila iḥsānını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazire

561

(1) Sevdi göñlüm bir güzeller ḥānını

Bir perī rüyı bir ādem cānını

(2) Böyle ān-ı ḥüsnele anı gören

Aña işār eyler ānī cānını

(3) Anı görsün ol ki görmek istiye

Mışr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Ken' ānını

(4) Yūsuf-ı Ken' āndurur bu der gören

Ol melāḥat Mışrınıñ sultānını

- (5) Ol ŧeh-i ħüsn añsa bir ben bendesin
Bende görsem anuñ ol iħŧānını
- (6) Dil periŧān etdiginden ħam yemez
Ol peri ŧānuñ bilenler ŧānını
- (7) Ān ħüsn-i yār olan eglencesi
Aña ŧarf eyler hemīn her ānını
- (8) Cānını eyler fedā cānānına
Ol ki cānile sever cānānını
- (9) Baŧdan olsun ölmek ardınca hemān
Derd-i ‘ iŧħuñ isteyen dermānını
- (10) **Nazmi** kim sevdi o cānānı revān
Aña teslīm eylemiŧdür cānını
- (11) ‘ Āŧıħuñ girer demādem ħanına
Ķande kim olursa döker ħanını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīħer deran ħāfiye ĩncā hā revī

562

(1) Yine sevdim bir güzeller şāhını
Kulı oldum beklerem dergāhını

(2) Āsitānında o mehrū ‘āşıkuñ
Göge ergürür demādem āhını

(3) Ol perīnūñ āh ādem öldürür
Ehrimen idindügi hemrāhını

(4) Devlet el virürdi dil murğına āh
Olsa dildāruñ elinde şāhini

(5) **Nazmiyā** şevķile anı mihr ider
Her gören ol burc-ı hūsnūñ māhını
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīger deran ķāfiye ĩncā yā revī

563

(1) Künc-i ‘uzlet ide ol kim cāyını
Kurtarur hār-ı hevesden pāyını

(2) İde hādden artıg ol kim pāderāne
Alısar dest-i belādan pāyını

(3) Veh ki bir maqşūdı olmaz uḥrevī

Şarf iden dünyāya fikr ü rāyını

(4) Ḥadden artuḡ gam çeken dünyā için

Eksük etmez her dem āh u vāyını

(5) Bāy olan varlularuñ yoḥsullara

Bekdürür çekmek güc olur yāyını

(6) Bir tıtar cām-ı ecel ḥalkuñ müdām

Cümleten yoḥsulı birle bāyını

[575 a]

(7) Gelse elden **Nazmiyā** kılsa deñiz

Bir kişi gözi yaşınıñ çāyını

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl u ḥurüc incā bā revī vü vāv redif ü nün vaşl u yā

ḥurüc

564

(1) Sevmişem şehruñ bir āfet ḥübını

Bir kıyāmet şūḥ-ı şehreşübını

(2) Cānı içre cān edinür dil virüb

Gören ol maḥbūblar maḥbūbını

- (3) Hāk-i pāyi cevher-i iksīr-i kām
Degme ṭālib bulmaz ol maṭlūbını
- (4) Bir ele alub yüzüm severidim āh
Şol ayağı tozınıñ cārubını
- (5) Āferīn **Nazmī**'ye kim dāyim sever
Dilberüñ ğāyetde bir mergūbını
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā yā revī

565

- (1) Dilberüñ kıılmağa cüst u cūyını
Şalaram her sū bu ekşüm cūyını
- (2) Oldıgınca şu gibi ekşüm revān
Gözler ol serv-i revānuñ sūyını
- (3) Serv-i gülruḡ işte budur der gören
Dilberüñ güzel yüziyle boyını
- (4) Bād esen olsun ki yāruñ irgürür
Baña bū-yı mū-yı ' anber būyını

- (5) İçürüb hancer dile didi deme
İçimden yāruñ bir içim şuyını
- (6) Ummasa mihrün o mahrū yārumuñ
Beklemezdi gün bütün gün kūyını
- (7) Rūz u şeb fikr ü hayāl eyler yürir
Dilberuñ bu **Nazmi** rüy u müyını
fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

Müreddef der kâfiye-yi mücerred ĩncā elif revī

566

- (1) ‘ Işık-ı dilber k’eyledi şeydā beni
Derde uğratmışdurur derdā beni
- (2) ‘ Āşık idüb kendüne āh ol perī
‘ Aqlım alub eyledi şeydā beni
- (3) Şol leb-i şīrīnle Ferhādveş
Etdi Mecnūn ol şacı Leylā beni
- (4) Dūd-ı āhımla görüb gözüm yaşın
Ağlar acır ebrile deryā beni

(5) Ol mehûn **Nazmî** görem mi gün yüzün

Ol güne ergüre mi Mevlâ beni

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazîre

567

(1) Derde düşdüm hecre şalduñ tâ beni

Çurtar ol gamdan gel öldür yâ beni

(2) Şükrüm oldur kim hayâlün bir nefes

Künc-i firqatde qomaz tenhâ beni

(3) Her gün ey meh saña ' arz-ı mihr idüb

Yağdı hürşid-i cihân ârâ beni

(4) Gül yüzün şevkı senün ey gonce leb

Eylemişdür bülbül-i güyâ beni

(5) **Nazmiyem** yolunda sen cânänenün

Şanma cân terk eylemez cânâ beni

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nev'-i diğer der kâfiye-yi müreddef bâ elif nün revî

- (1) Āh kim terk eyledi cānān beni
 odı g r kim göz göre b cān beni
- (2) Devr-i d r idüb o mahden nice bir
 Döne döne ide sergerdān beni
- (3) Derd o dur kim y r bilmez neyd gim
 Derdile her dem k'ider n l n beni
- (4) R z-ı vaşl olmaya r z  Şöyle kim
  ld r r derd   gam-ı hicr n beni
- (5) Ağladuğım bu ki and n olur  h
 Y r görüb **Nazmiy ** giry n beni
 f  il t n/ f  il t n/ f  ilün

Nev' -i d ger der  fiye-yi mücerred  nc  elif rev 

- (1) Gördi t   snile b  hemt  seni
 Sevdi dil ey dilber-i ra' n  seni

- (2) Yerde buldum gögde isterken bugün
Ben ki gördüm ey melek sîmâ seni
- (3) Göricek güftâr-ı la' lûñ hâletün
Sevmiyen cānile kimdür yâ seni
- (4) Hâḫ bu kim cānım gelürdi yirine
Bağrıma başsam eger cānâ seni
- (5) Devlet ü ' izzet bulurdi dostum
Nazmiyâ vaşl eylese Mevlâ seni
fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

Nazire   **570**

- (1) Gördi bu hüsñile gözüm tâ seni
Sevmemek olur mı gönüm yâ seni

[575 b]

- (2) Bir perîsin sen ki cānımsın benim
Sevmişem ben ' âşık-ı şeydâ seni
- (3) Leblerüñ her sözde cānbaḫş olmağın
Her gören cāndan sever cānâ seni

(4) Kūyuñı her gün ˘olanmazdı eger

Sevmese mihr-i cihān ārā seni

(5) Sevdı **Nazmī** cānıla rūhı gibi

Gördügi dem ey melek sīmā seni

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i dīger der ˘āfiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī vū elif redif ü harektī ki pīş

ez redif āmed ˘azf u ˘areket revī mücerri ve ˘areketī ki pīş ez revī āmednümā ve pes

derin ˘āfiye se ˘arf ü ˘areketest

571

(1) Göz görüb tā sevdi cānā cān seni

Dil revān idindi hem cānān seni

(2) Bir perisin sen ki cānā idinür

Gören ādem cānı içre cān seni

(3) Ey elif ˘ad nūn ebrū ölürem

Cāndan ayru görmesem bir an seni

(4) Cebhe vū ˘addünle gözler rüz u şeb

Mihr-i dirāşānum meh-i tābān seni

- (5) Nola ben giryān olursam olayın
Göreyin tek dāyimā ḥandān seni
- (6) Neyledim ben kim ne dem görseñ beni
Görmezem ḥandān o dem çendān seni
- (7) Hiç koynundan çıkarmaz hey güzel
Nazmi'nün vaşfila her dīvān seni
fā^ç ilātün/ fā^ç ilātün/ fā^ç ilün

**Nev^ç-i dīger der ḳāfiye-yi mücerred ĩncā nūn revī ü ḥareketī piş ez revī āmednümā
vü pes derin ḳāfiye yek ḥarf ü yek ḥareketest**

572

- (1) Mest idüb şāḳi meyile sen beni
Ḥoş şafā virüb idersin şen beni
- (2) Bir meh-i bī mihrsın kim cevriile
Sensin ey āfet helāk iden beni
- (3) Ḥüsn ilinün şāhısın bil sen seni
Kim ṭapuña bende ḳıldım ben seni

(4) Ayrığın odi o ama dostum

Senden ayırma diler dşmen beni

(5) **Nazmiyem** kim ışuıla ey per

 şık-ı dvane itdn sen beni

f iltn/ f iltn/ f iln

Nev-i dger deran fiye nc nz nn rev

573

(1) Bir nazar cn ki grdm ben seni

Dil virb sevdm o dem cndan seni

(2) Saa snile per der her gren

Gr ne dem cnsın bil sen seni

(3)  Andelb-i zru olur  şıla

Her gren h ey yzi glşen seni

(4) Glşen-i kyuda hmdur iden

Blbl s ey yzi glşen seni

(5) **Nazmiyem** kim ande-yi la ln grb

Sevmişem cnile cn ben seni

f iltn/ f iltn/ f iln

Nev' -i dīger deran ḳāfiye īncā elif revī

574

- (1) Sevmişem cānım gibi tā ben seni
Terk idem mi göz göre ya ben seni
- (2) Deyr-i cān u dilde taşvīr etmişem
Naḳş-ı ḥüsnile nigārā ben seni
- (3) Kūyuñı firdevse beñzetsem nola
Görmüşem ḥūriye hemtā ben seni
- (4) 'Andelīb-i zāruñ olmazdım senüñ
Görmesem gül gibi ra' nā ben seni
- (5) **Nazmi**em cerr için etdüm naşb-ı nefis
Etmüşem cerr anca ḥattā ben seni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nazīre

575

- (1) Gördüğüm dem böyle zībā ben seni
Sevmişem cānile cānā ben seni
- (2) Yoluña cānım revān etsem nola
Sevmişem cānile zirā ben seni

- (3) Mihrũn idinmişdürür cān içre cāy
Sevmişem ey māhrũ ta ben seni
- (4) Dāyim olmazdım ğamuñdan pür melāl
Sevmesem ey şũh-ı ra' nā ben seni
- (5) **Nazmi**em ey hũb-ı müsteşnā ki hiç
Sevmedim bir hũbı illā ben seni
fā' ilātũn/ fā' ilātũn/ fā' ilũn

Nev'-i diĝer deran kāfiye ĩncā nĩz elif revĩ

576

- (1) ' Āşık etdũn ey perĩ ta sen beni
Eyledũn ' ışkuñla şeydā sen beni
- (2) Bir nazarda ' āşık etdũn kendũne
Naşş-ı hũsnile nigārā sen beni
- (3) Senden olur yine dermān derdime
Sen düşürdũn derde zĩrā sen beni

[576 a]

- (4) Türk çeşmũn etmese naħcĩr ger
Terkiye aşmazduñ aşlā sen beni

(5) **Nazmiyem** Mecnūn tek ey Leylī şıfat

Eyledüñ ʿ ışkuñla şeydā sen beni

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nazire

577

(1) Cevre muʿ tād eyledüñ tā sen beni

Bildüm öldürdüñ dirigā sen beni

(2) Sen kim eylersin baña cevriye hayf

Öldürürsüñ imdi hayfā sen beni

(3) Zerd-i rüy iden gamile zer gibi

Sensin āh ey sīm sīmā sen beni

(4) Sevdim ey Leylī ta ben seni

Eyledüñ Mecnūna hemtā sen beni

(5) **Nazmiyem** kim ey perī ʿ ışkuñla āh

Etmedüñ dīvāne illā sen beni

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğer der kâfiye-yi müreddef bâ elif nūn revī

- (1) Gözliye çün bir müselmān ḥālını
 Ḥoş görür ol öyle herān ḥālını
- (2) Dāyimā cem‘ iyyet-i ğam dilde āh
 Ādemūñ eyler perişān ḥālını
- (3) Bir kişi kim ire bir nev devlete
 Añmaz olur eski yārān ḥālını
- (4) Görürüm gün gibi bilcümle ‘ ayān
 Meyl-i dünyā birle a‘ yān ḥālını
- (5) Bir kişde k’ola teslīm ü rızā
 Ḥoş görür **Nazmī** o herān ḥālını
 fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nev‘ -i diğer deran kâfiye incā nîz nûn revî

- (1) Görmese bir kimse çendān kendüni
 Ḥāk bilse kişi herān kendüni
- (2) ‘ Ākıl oldur ‘ aqlımı cem‘ eyleyüb
 Etmiye her giz perişān kendüni

- (3) Şu gibi her çağ olur çağlanlığı
Yiñemez dīvāne olan kendüni
- (4) Zî sa' âdet aña ki kim olub şehîd
İde haq yolına qurbān kendüni
- (5) Şaklıya haq kişiyi bed kişiden
Nazmiyā şaklar müselmān kendüni
fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incā rā revî ü elif redif

580

- (1) Olısar yok bu cihān kim var hey
Yok yirine qo anı gel var hey
- (2) Bir başiret üzre olmayan olur
Nāgehān nāçār çeşmi çār hey
- (3) Güc taħammül aña anuñ kim ola
Çekdügi bār-ı belā her bār hey
- (4) Kişinüñ başına eyler ellerüñ
Cevr ü qahrı dār-ı dehri dār hey

- (5) Mihr-i devlet kime yüz göstermese
‘ Ālem olur gözlerine tār hey
- (6) Hāb-ı ğafletden beher hāl ādemi
İdiser āhır ecel bīdār hey
- (7) Az ‘ ömründe nice bir bir kişi
Eyleye yok yire çok efkār hey
- (8) Hep dilfigār olur ol kim idine
Bihude efkārı her dem kār hey
- (9) Eyle her dem **Nazmiyā** ‘ ilmi kelām
Etme cehli muḳtezā efkār hey
fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

Nazire

581

- (1) Ad u şānuñ gözle var ey yār hey
Olma kimüñle gerekse yār hey
- (2) Cevr-i cānān k’ola bīhad dāyimā
Ādemi cāndan ider bīzār hey

(3) Bir yūzi gūn alnı ayuñ firqati

Göze ʿālem yüzün eyler tār ey

(4) Teng ü dest olmaḵ belāsı ādemüñ

Başına eyler cihānı dār hey

(5) Bī vefālar yolına var vārını

Etme **Nazmī** yoḵ yire īṣār hey

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger ḵāfiye bā vaşl u ḥurūc incā elif revī vü dāl vaşl u rā ḥurūc u ḥareketī ki

pīş ez revī āmed tevcīh ü ḥareketi ki baʿ d ez revī āmednümā ve pes derīn ḵāfiye se

ḥarf ü dü ḥareketest

582

(1) Hep giriftār-ı belādur her kişi

Ānuñile mübtelādur her kişi

(2) Ḥāñ-ı endūh u ğam-ı devrāne āh

Miḥnetile imtilādur her kişi

(3) Ehl-i dillerdür şafa zevḵun bilen

Şanma kim ehl-i şafādur her kişi

[576 b]

(4) Şöyle şanur her vefā ehli olan

Luṭfıla ehl-i vefādur her kişi

(5) Her muḥabbet birle olan bīriyā

Eyle şanur bī riyādur her kişi

(6) İşbu ‘ālemde vücūdı mülküne

Mâlik olmuş pâdişādur her kişi

(7) Ol beni bigāne gören dilbere

Nazmiyā āh āşinādur her kişi

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

[577 a]

[577 b]

Der baḥr-ı müsemmen heme eczā maḥbūn u ‘arūz u ḍarb maḥşūr taḳṭi‘ eş fe‘ ilātün

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilāt der ḳāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī ü elif redif ve

ḥareketi ki pīş ez redif āmede ḥazf pes der derin ḳāfiye dü ḥarf ve yek ḥareketest

583

(1) Çünkü bir çāh olısar kişiye āḫiri cāy

Anı añub kişi yaşın ne içün etmiye çāy

- (2) Ölümün añmaz ebed yāda getürmez ölümün
Kişiyē pes ölüm añılsa elem virür vāy
- (3) Etse şol deñlü teveccüh kişi bir haq yola kim
Etmese bihude fikrile ebed bāñıl rāy
- (4) Çokdur önüñde hañar var hazer üzre ola gör
Nazmiyā gāfleti qo yürümr hey gāfil hāy
- (5) Eyle faħr-ı ğınāyile yerinme faqra
Çün beraber olısar haşrde yoħsulıla bāy
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün /fe' ilāt

Nazire

584

- (1) Delinübdür yüregi nāle iderse nola nāy
Qanqı dilde k'ola ' illet olur anuñ işi vay
- (2) Her qačan ' aşıkın öldürmege rāy eylese yār
Oq tutar ğamzeleri hāzır ider qaşları yāy
- (3) Rüz u şeb rüşen olur fikr ü hayālile göñül
Ol güzel kim yañağı gündür anuñ alnıdur ay

(4) Karabaşımda bu aķ şaĉ beñzer kim berfe

Ṭaġda bir depe başına düşüb idine cāy

(5) Bekdürür ʿ ışķ kemānı anı çekmek güc olur

Nazmiyā belki şanur eller anı ķola ķolay

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilāt

Nevʿ -i dīġer der ķāfiye-yi müreddef be vāv ĩncā nĳz yā revĳ

585

(1) Nedürür şavmaʿ alar içre olan hāyile huy

Ey gönül ʿ ārif olub añla bu ħāli yōri ŧoy

(2) Bulalım künc-i ķanāʿ atde fenāsız künci

Oñmadıķ dil seni ben oñara gel baña uy

(3) Dirhem eşķüñle ol mülk-i beķāya ŧālib

Bu fenā mülketinüñ yōri ocaġına şu ķoy

(4) Müʿmin oldurur kʿölümin fikr idüb idinmiye hiç

Kibr ü kin ü ħasedi kendözine ʿ ādet u ħuy

(5) Cām-ı vaġdetden idüb nüş müdām ey **Nazmĳ**

Mest-i ʿ ışķ ol yōri biñ şevķile ķıl hāyile hūy

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün /feʿ ilāt

Der bahr-ı remel müşemmen heme eczā maḥbūn' arūz u ɗarb maḥzūf taḫti' eṣ
fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fa' lūn der ḫāfiye-yi mücerred ĩncā yā revī ü hareketi pīṣ
ez revī āmed tevciḥ pes derīn ḫāfiye yek ḫarf ü yek ḫareketest

586

- (1) Meclisi gül gibi pür şevḫ idicek sāḡār-ı mey
Yeridür gelse o dem nāleye bülbül gibi ney
- (2) Çünkü pār pār yanar ol şem' -i behā meclisde
Dönse pırpır nola pervāne olub sāḡār-ı mey
- (3) Bezm-i nādānda dil ehli yiridür etse sukūt
Bülbülüñ şevḫine pes māni' olur mevsim-i dey
- (4) Etdi devr içre beni döne döne sergerdān
Hey ne fettān olur ol āfet-i devrānım hey
- (5) Āh kim ḫasreti ol gülruḫ u ḡonce dehenūñ
Lāleveş yüregine urdı bu **Nazminūñ** key
fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fa' lūn

Nazīre

587

- (1) Zerbenek cāme saña giy yaraşur gül gibi giy
Cāna ey sīm ten ammā urur ol bīḫad key

- (2) Gül gül olur yanağum şevk u şafâyıla müdâm
Her ne dem kim idesin nüş güzel gül gibi mey
- (3) Şem^ç veş meclis-i ağıyârı idersen rüşen
Gözümüz aydın ay iki gözüm âfet güzel ay
- (4) Tîr-i ğamzeñ dile geçdi göze göz cân diler âh
Hey demezseñ eger ol cânı helâk eyler hey
- (5) **Nazmi** ħâk-i ħademüñ olmağa cân virse nola
Aşlına râci^ç olur âhırı çünkim her şey
fe^ç ilâtün/ fe^ç ilâtün/ fe^ç ilâtün/ fa^ç lün

**Nev^ç-i diğer ħâfiye bâ vaşl ĩncâ bâ revî vü yâ vaşl u hareketi ki piş ez revî âmed
tevcih vü hareket revî mücerri pes derin ħâfiye dü ħarf ü dü hareketest**

588

- (1) Her kimüñ kim ola dünyâ cihetine talebi
Ġamıla tül-i emel birle geçer rüz u şebi
- (2) Ol ki dünyâ cihetinde ola dâyim çeker ol
Ol cihetden nice endühıla anca ta^ç bı
- (3) İşlemez bir işi ħağ yolına dünyâ ehli
Kışinüñ olmycağ fıkrası yâhüd zehebi

[578 a]

(4) Ādına şanına yok anda ki olmaya kerem

Añıla adı huşūşā beg anuñ ya çebebi

(5) Behremend olmaz ebed kimsenüñ ihsānından

Nazmiyā şol kişinüñ k'ola hayā vü edebi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

589

(1) Naqş-ı 'aqlile ziyāde ola ol kes ki ğabī

İşbu dünyā tarabı olur anuñ hep talebi

(2) Fikr-i dünyāyla yatub tura ol kim dāyim

Ġam u endühıla geçmekde olur rüz u şebi

(3) Ol ki şerr işe yele işini sürer yürür ol

Anuñ aşılmağa ol ip olur āhır sebebi

(4) 'Āķibet varısaruz cümlemiz āh ol yere kim

Ne efendi olur ol yerde ne beg ne çebebi

(5) Āl ü aşhābına ḥāṣā ne diyü münker olur

Nazmiyā anda ki şıdkıla ola ḥubb-ı nebī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

590

(1) Cānfezā olmasa cānānuñ eger būs-ı lebi

Cāndan olmazdı aña ' aşık olanuñ talebi

(2) Bezm-i meyde leb-i cānānı ki aġyār öper

' Āşıkuñ cānına āh irgören oldur ta' abı

(3) Leb-i dilber gibi olmasa müferriḥ sāķī

Ehl-i dīl içmezdi şevķile mā' il ' inebi

(4) Dīni ĩmānı durur sevdüġi yārānuñ kim

Ola lalası ile kendü güzel bir çelevi

(5) Ḥazẓın idem dirideñ **Nazmi** diyār-ı Şāmuñ

Şevķ u zevķile elüñden koma cām-ı Ḥalebi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

591

(1) Cān baġışlar çün o cānānecigün būs-ı lebi

Nola cānile idersem aña bende talebi

- (2) Leb-i ŧirinine ol ħüsrev ħübānuñ dil
Heves etse nola ħelvāya ider meyl ŧabī
- (3) Ruħına kāküline dāyim ide ol ki nazār
‘Iyd u ħādr olur anuñ ħāŧılı her rüz u ŧebi
- (4) Ķurıdur ħanını aġyāruñ o la‘ li ‘innāb
Her ne dem kim iĸe ‘uŧŧāķıla mā’ il ‘inebi
- (5) Yūsuf-ı Mıŧr-ı melāħat didüġim ŧādıķdur
Nazmiyā la‘ l-i ŧeker bārıa Ca‘ fer Ķelebi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

592

- (1) ŧevķ u zevķile müdām etmeġe ‘ıyŧ u ŧarabı
İĸelim sen lebi ‘innābile mā’ il ‘inebi
- (2) Dehenüñile lebüñe beñzediġüĸün cāna
Peste ile sever ehl-i dil olanlar raħabı
- (3) Āhı pür āteŧ ü dūd olur anuñ kim her dem
Ĥasret-i zülf ü ruħuñ birle geĸür rüz u ŧebi

(4) Baña niçün nazaruñ yok beni bilmez misin āh

Hey efendi kuluñum bendesinüñ hey çeledi

(5) La' l-i cânbağşuñla zāt-ı şafā bağşuñdur

Nazmi'nüñ cânıla ey rūh-ı revānım talebi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ tâ revî

593

(1) Zî sa' âdet oña hayr ola anuñ 'âkıbeti

'İzz-i bâki ile hayr ola anuñ âhireti

(2) Nef' i ne fâydası olmıycağ âhirete

Aña kim yüz tuta her vechile dünyâ ciheti

(3) Ulu ni' metdür ulu şükrüni bilmek devlet

Kişinüñ bir iki gün şıhhatile 'âfiyeti

(4) Vardur ümmîd k'ola rahmet-i Raḥmāna qarîn

Şol tuvāna k'ola miskinlere bir merḥameti

(5) Derseñ kim saña kimse dimiye çün u çerä

Nazmiyâ koma elüñden alasin meskeneti

fe' ilätün/ fe' ilätün/ fe' ilätün/ fa' lün

Nazire

594

(1) Ol řabīb-i dile vaşl olursuñ 'ākıbeti

Dile ol hāletile haste dile 'āfiyeti

(2) Dil-i bīmārıma tımārı olurdı olsa

Ol řabīb-i dil ü cānuñ baña bir merhameti

(3) Yār olur yār eyü varmaz hele düşmenlerle

Dostlar āh kim anuñ yiremez ol ciheti

(4) Her dem ağıyārıla hemdem olur olmaz yere āh

Dilberüñ olmıycaķ 'āşıkına 'ātıfeti

(5) Bir dili nerm dilārām dilā āh kıanı

Kim olub seng dil olmaya cefākār kıatı

(6) Hāsedüñ kim hasedi āşıķa hiç olmaz kem

Yeridür it yerine yirse her yerde eti

(7) Dilek eyle o ʔabīb-i dilũn olmaĝa senũn

Nazmiyā derdüñe dermānıla bir menfa‘ ati

fe‘ ilātũn/ fe‘ ilātũn/ fe‘ ilātũn/ fa‘ lũn

Nev‘-i diĝer deran kâfiye ĩncā dāl revĩ

[578 b]

595

(1) Ol ki başında ola devleti birle ĥiredi

Başdan olmaz bu cihān mülkine māyil ebedĩ

(2) İşbu dũnyā ʔalebinde olanũn varı ki var

Yoĝ olunca alışur yoĝ yire cism ü cesedi

(3) Zĩ sa‘ ādet deĝiřür āĥirete dũnyāyı

‘ Āķıl olub o ki farĝ idebile nĩk ü bedi

(4) Ola her kim ki ĥasũd eylemez ol aşla sũd

Uĝradur bir eleme āĥırını anı ĥasedi

(5) Her ne maĝřũdı ki varur aña vāřıl olur

İdine ol ki sened derĝeh-i Rabb-i şamedı

(6) Her murādına varur vāşıl olur velhāşıl

Nazmiyā ol kim ola dergeh-i Mevlā senedi

(7) ‘Āķıl oldur aña dāyim o günü kim anda

Kimsenüñ olmayıser kimseye her giz mededi

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

596

(1) Zevķıle ācıyı ŧatluyı daķı nīk ü bedi

Farķ ider ol kim ola her nede olursa yedi

(2) Ol ki bī aşl ola bilmez nedürür ādemilük

Ādem olmaz o cihet birle ol oñmaz ebedī

(3) Ĥaķ ırāğ eyleye kim olur oñulmaz bir derd

Dilde anuñ kim ola hırşı vü hıķd u ĥasedi

(4) Farķı şāluñ nedir aţlāsla ki berdü ĥardan

Çünki bir şaķlar ikisi daķı cism ü cesedi

(5) Başa varmaz işi ayaķda ħalur ey **Nazmī**

Olmya bir kişinüñ kim ebedī bir senedi

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev' -i dīger deran k̄āfiye īncā rā revī

597

- (1) Çeke dünyā hevesi birle o kim derd-i seri
Māḥaşal bir zenūñ olmaḡ gibidür er nökeri
- (2) Olma dünyāya ḥarīṣ eyleme anuñıla ġurūr
Şoñra ey ġāfil anuñ çok zararı var zararı
- (3) Erdürür māḥaşal er şol kişi kim her yüzden
Pīrezen dehre anuñ olmaya her giz nazarı
- (4) Bu cihāna gelen elbette gider āḫırı āh
Kimse virmez o gidenden ebedī bir ḥaberi
- (5) Dem-ı rıḫletden öñ öñütce tedārik göre gör
Nazmiyā şa' b-ı seferdür katı ' uḡbā seferi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

598

- (1) Ol ki dünyāya ḫapar şöyle sever sīm ü zeri
Ki virür sīm ü zer içün keh olur cān u seri

- (2) ‘ Āqıl oldur ki üzen varṭalara şalmıya hiç
Dāyim alan ola her cāy ḥaṭırdan ḥazeri
- (3) Ḥaberi olmaz ebed kendüden olur bedḥāl
Olmıya ḥāl-i cihāndan o kesüñ kim ḥaberi
- (4) Kimde kim olmya idrāk kem olur ‘ aqlı
Nice añlar ne bilür ehl-i kemāl ü hüneri
- (5) Ehl-i şefkat olur eyler kime olsa şefkat
Ola bir kimsede filcümle ki imān eşeri
- (6) Gerçek erdür bu yalan dünyāda velḥāşıl o kim
Her ne söylerse beher ḥāl ola sözünñ eri
- (7) Söz güherdür olur olmaz yere söz ḥarc etme
Māḥaşal ḥāke nişar eyle **Nazmī** güheri
fe° ilātün/ fe° ilātün/ fe° ilātün/ fa° lün

Nazīre (derkenar) 599

- (1) Ḥuşk u ter ḳāni° i ğamdan olur elbette beri
Olur ol ḥālile devrüñ o şeh-i baḥr ü beri

- (2) Her keder kim vire ğam hâtıra ki yine gider
Sen hemân nefis eleminden gideri gör kederi
- (3) Gün gibi rüşen olur mihri kime olursa
Şol gönülde kim olan zerre kadar ʿışk eşeri
- (4) Nazarı var ola şol ʿârif cânuñ kim ola
Kendü cânânesine pāk demâdem nazarı
- (5) Ol ki ʿâşıkdur anuñ ʿışkıla olur **Nazmî**
Dembedem nâle-yi şebgîrile âh-ı seheri
feʿ ilâtün/ feʿ ilâtün/ feʿ ilâtün/ faʿ lün

Nazîre   **600**

- (1) Hâtıruñda ğam-ı devrânıla olan kederi
Bâde-yi şâfıla şâfî gideri gör gideri
- (2) Hınçer-i hâr ide mi bağda bülbüllere kâr
Her biri gülden edindi çü hezârân siperi
- (3) Başmağı günü kıpar dâhı tabânı derisi
Körpe kızu gibi güzellerüñ olan güderi

(4) Yüzi gülşendür o şengül güzelün hüsni kim

Gözi nergis lebi gonce ruhidur verd-i tarı

(5) **Nazminün** şevkıle gönli vü gözi rüşen olur

Göriccek ol ruhi şemsi cebini kameri

fe' ilätün/ fe' ilätün/ fe' ilätün/ fa' lün

[579 a]

Nazire

601

(1) Dāyimā çeşme idünür yerini çünkü perī

Sen perinün nola ger olsa bu çeşmümde yeri

(2) Gözlerümün yaşı şu gibi olaldan cārī

Ayağın tozına yüz sürmege ol oldı cerī

(3) Şemsi dülbendile gey yaraşur ey mäh saña

Benek altunlu kapaga k'ola yaçası kameri

(4) Tatlu tatlu ezilür la' lüne ey Hüsrev-i hüsn

Bezm-i meyde nice şirîn mezedür gör şekeri

(5) Gözlerinden güzelim her dem ider Nazmî nişār

‘ Aks-i la‘ lüñe senüñ yoluña yāķūt-ı teri

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazīre Şan‘ ateş muşā‘ are

602

(1) Terk ider ‘ ışķıla yoluñda senüñ cān u seri

Kimde kim ola cihān içre bugün ‘ ışķ eşeri

(2) Eşeri kılcadur her kişi bilür beligüm

Dehenüñden alamaz zerrece ammā ḥaberi

(3) Ḥaberi olanuñ ay āfet-i cān ‘ ışķuñdan

Dembedem guşşa çeküb kanıla tolar cigeri

(4) Cigeri ḥār-ı ğamuñ pāreledi ey yüzi gül

Nola ben bülbülüñ luţfila kılsañ nazarı

(5) Nazarı var ola ‘ ālemde anuñ kim dūn u ğūn

Manzar ola aña yüzüñ ğūnı alnuñ kameri

(6) Kameri ṯā ki koyub şevķ-i cebīñüñ giceler

Güneşi çarḥa koyar mihr-i ‘ izāruñ seheri

(7) Seheri ey yüzi gül bülbül-i âşufte şıfat

Nazmi'nün alma hezâr âhımı eyle hazeri

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev'-i diğer deran **ķāfiye ĩncā sĩn revĩ**

603

(1) Vaşl-ı cānānesine āhır olur destresi

Her kimüñ k'olmıya bir ğayrı hevāya hevesi

(2) Leb-i 'Īsā demile ol cānānuñ

Cān bağışlar işiden mürde dile her nefesi

(3) Leb-i cānāne ki var luţfila yiryir ħali

Beñzer ol şehde o kim olmıya ħāli mekesi

(4) Bir 'acemzāde güzel ĳopdı yine Rūmda kim

Her gören ħüsnile ānı aña der cān kesi

(5) Ol nigāruñ ğam-ı hecride ki baħr oldu yaşım

Nazmiyā 'aynına almaz o Fırāt u Arası

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev'-i diğer deran **ķāfiye ĩncā şĩn revĩ**

604

- (1) Dehr bir leş gibidür t̄alib olanlar o leşi
Çıekişi t̄alaşı seg gibi giderler o leşi
- (2) Güşteḡir-i gamı d̄ivāne dil ol dem ki göre
Görüşi başlar anuñla tutar anı güreşi
- (3) Tapan aḥmak nice t̄apar ola aya güneşe
Haḫ aña eyledi serkeşte çün ayı güneşi
- (4) Gül ' arūsına benefşe daḫı nergis aksi
Bir Ḳaravaş biri Rūmī birisi Ḥabeşī
- (5) Öğrenir bād-ı hevāya kişi ol dem **Nazmī**
Bir iki gün ki gele anuñ üçü dördü beşi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire

605

- (1) Tola tā la' l-i sirişk eşiginüñ içi t̄aşı
Her dem ey d̄ide o kıymatlu t̄aşı anda t̄aşı
- (2) Baña bir zerrece mihr eyleye diyü bir gün
Nice ay oldı ki gözler gözüm ol mähveşi

- (3) Gör sitârem ki benüm yâr olub alı  im h
Ay olur g remizin bir gün o yüzi güneşi
- (4) Fitne v  mekrile h ol gözi aşı g zel n 
G nlimi aldı o fett n gözi mekk r aşı
- (5) **Nazmiy ** derd-i fir kıla o Őir n dehen n
Tutsa Ferh d dil n hı nola aÇ u aşı
fe  il t n/ fe  il t n/ fe  il t n/ fa  l n

Nazire

606

- (1) Gören env r-ı tecelli ile sen m hveŐi
G zine zerrece göstermese olur güneşi
- (2) Sen meh n pertev mihrini görenler dilde
Yere indi Şanur ey n r-ı muşavver güneşi
- (3) Devr-i add nde lebün  li ki var   Adn içre
Leb-i kevŐerde urur  sn ne Bil l-i H beŐi
- (4) T  kim gördüm güzelim  sn ni alur g zile
Gönlümi aldı benim sen güzelün gözi aşı

- (5) Zikr-i la' lūñile bulur **Nazmi** dil teşne haqqā
Kişinūñ qand-i nebātile gider pes ' aţeşi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire 607

- (1) Delü gön̄lüm o perī çihre-yi ol mähveşi
Gördigünce şacı zincirine başlar tolaş
(2) Ol gözim nūrı yüzi alnı ile ' arz eyler
Bir güzellik k'ider anı hacel ayı güneşi

[579 b]

- (3) Ğāyet-i mertebede hūsn ü behādur haqqā
Bir güzel kim ola ğāyetde güzel gözi qaşı
(4) Şol kadardur leb-i cānāne ta' ttuş cānda
Ki degildür gider ansız anuñ aşla ' ataş
(5) Reh-i ma' şūqda bārān gibi bīhadd ü girān
' Āşıkuñ başına elbette yıĝar ta' na taş
(6) Saña atduĝı taş yār taş eşigine
Nazmiyā tā pür ola eşigünūñ içi taş

- (7) Tağlarda ki revān çeşme görünür çeşme
Aña beñzeridi o Ferhāduñ ağan gözi yaşı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lâm revî

608

- (1) Kañkı kes kim 'ilmi bed ola anuñ ezeli
Ebedî ol kesemez anı velakin eceli
- (2) Ne yaman ol kişi kim bātını bātıl ola vay
Zāhirā şüre-i haqqda geçine halka velî
- (3) Devlet anuñ ki ola dāyim 'amel-i şālihile
Vay aña kim ola bed hālile bātıl 'ameli
- (4) Ne belā bağlayasın hıdmet için bir kese bel
Kesesen haqdan ümîdüñ diyesen aña belî
- (5) Başına bār-ı belā almadurur **Nazmî** o kim
Bir kesüñ hıdmeti birle iki bükile beli
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazîre

609

- (1) İşbu dünyâ için ol kim ola tül-i emeli
Olısar anuñ o hâliyle ebed bed ' ameli
- (2) Ola aşlıla o kim uşlı bu dünyâya ebed
Eylemez meyl ü heves ola veli ol ki dili
- (3) Ne belâdur ki bili diyü kişi bir kişiye
Tapu kılub ide hıdmet iki bükile beli
- (4) Zî sa' âdet ki sa' âdetde olısar ebedî
Mazhar olmuş ola haq lutfına ol kim ezeli
- (5) Ola bir kimsede kim hubb-i Hasan birle Hüseyin
Gerçek ümmetdürür ol Aḥmede **Nazmî** ba' lî
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazîre

610

- (1) Bir kişinüñ kim ire devlet-i dünyâya eli
Veh ki tül-i emeli birle olur bed ' ameli
- (2) Ola her kimde ki dünyâ ' ameli maḥaşal ol
Olur olunca anuñ vây ki tül-i emeli

- (3) Zī sa' ādet kim olur şānı sa' ādet ebedi
Behresi ola sa' ādetden anuñ kim ezeli
- (4) Şol fenā ehli ki aşlile odur ol uşlı
Ehl-i dünyā göricek derler aña belki deli
- (5) Nice umar ki Muḥammed ola maḥşerde şefī'
Nazmiyā ol kim ola münkir-i evlād-ı ' Alī
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

611

- (1) Zī sa' ādet aña kim ḥayr ola dāyim ' ameli
Etmeye bā' iş-i şer bihude tül-i emeli
- (2) Ger sa' ādet ola ya ola şeqāvet kişide
Ebedi gitmeyiserdür virilübdür ezeli
- (3) El uzatmaz ele zülme şer işe başmaz ayak
Öñcesin uş başa tırur bile ol kim eceli
- (4) Yiri her yirde olur ḥürmetile bes belli
Ol ki yirin bile hem bildürene diyü belī

(5) Bu' zı olmaz ebed aşhâb-ı resûle hâşâ

Nazmiyâ kimde ki şıdķıla ola ĥubb-ı ' Alî

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazîre

612

(1) Āşinâlık olıcaķ bir kişi birle ezeli

Olıardur ebedî şöyle ki ola lem yezelî

(2) Ķande olısar muķarrer ki mükerrer şekker

Kelle derpest ider ol vechile şân-ı ' Alî

(3) Söyliye herze o kes tırmıya kaç' â ki dili

Uşlı şanma anı aşlıyla delidür o deli

(4) Ehl-i İslâm olanuñ tâc seridür yekser

Şol Ebubekir ü ' Ömer hem daķı ' Oşmân u ' Alî

(5) **Nazmiyâ** her giz ölüm añmaz olam dimez o kim

Ṭırmaz eyler dūn u gūn bihude ṭul-i emeli

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazîre

613

(1) Yoķdurur didim o nâzik bedenüñ kılca beli

Ehl-i diķķat bu sözüme didiler cümle belî

- (2) Nev behār-ı gül-i ruḥsārı ile āh o perī
Eylemişdür nice uşlıları aşlıyla deli
- (3) ‘Āşık ister mi ḥaṭṭı geldigini ma‘ şūḳuñ
Bilür ol kendünüñ āḫır olırsardur eceli
- (4) Zāhidüñ bātını pür kibr ü riyâyıla ḥased
Zāhirā şüret-i ḥaḳda geçinür ḥalka velī
- (5) Yāruñ ağızıyla beli varmudur dirseñ **Nazmī**
Ağızı bir zerrece yok kılcıca durur belki beli
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

[580 a]

Nazire   **614**

- (1) Sevdi gönüm yine gāyetde güzel bir güzeli
Ki güzellikte bulunmaz anuñ aşlā bedeli
- (2) Ol perī peykeri bu ḥüsnile gören ādem
Ne kadar uşlı olursa olur aşlıyla deli
- (3) El virür devlet aña ol şeh-i mülk-i ḥüsnüñ
İre yüz sürmege ayağına anuñ ki eli

- (4) Kim ider la' line pālūdeyi anuñ nisbet
Kimdür ol kim tuta şekkerile beraber 'aseli
- (5) Nağd-i cānı yolına **Nazmī** nişār eyle revān
Saña vaşl olursa ger o güzeller güzeli
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre   **615**

- (1) Heves-i zūlfūñ anuñ kim ola tūl-i emeli
'Ömri olduğca o sevdā 'amelidür 'ameli
- (2) Görinür mi gözüne hūsn ü cemālile perī
Göre bu gāyet behcetde o kim sen güzeli
- (3) Ān-ı hūsnūñ göricek birbirine 'aşıklar
Didiler kim bedeli olmya anuñ bedeli
- (4) Zāyil olmaya bu 'ışkuñ dil ü cāndan ebedi
Mihrim ey meh saña çünküm ezeli'dür ezeli
- (5) Āhene eyler eşer āhına doymaz āhın
Kālbüñe **Nazmi**'nūñ āhır idemez kār velī
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire**616**

- (1) Ān-ı h̄üsnile görenler güzelim sen güzeli
Didiler olmaya bu h̄üsnile anuñ bedeli
- (2) Naz̄aruñ var ola der h̄üsnüñe tesl̄im eyler
Kime göstersem eyâ şūh̄ güzel sen güzeli
- (3) Şāneveş zülf-i perişānuña ermek ‘ ömrüm
Dil-i şad çākümüñ oldu yine t̄ul-i emeli
- (4) Leyli zülfüñle gören h̄āl-i perişānumı der
Sende bu dünyede Mecnūn bedelisin be deli
- (5) Vaşf ider çün leb-i cānbağşımı sen h̄ızr̄ haṭuñ
Naz̄mi’nün āb-ı hayāt olsa nola her ğazeli
fe’ ilātün/ fe’ ilātün/ fe’ ilātün/ fa’ lün

Naz̄ire**617**

- (1) Göz görüb sevmemek olmaz bu gönül bir güzeli
Niylesün kim virülübdür aña ol h̄āl ezeli
- (2) Bağrımuñ başı ki peykānıla oğlar t̄oldı
T̄utdı şankim cebeli nice çeri bir cebeli

- (3) Dökeli kanlu yaşım kandeyise ben her dem
‘ Işk ehli baña reşk eyler olubdur dökeli
- (4) Ey bir eylik dileyüb ‘ ırzını bir hoş şaķınan
Kesül andan o kesün kim ola bir bed ‘ ameli
- (5) **Nazmiyâ** ‘ adl-i ‘ Ömer şimdiki dem filcümle
Âl-i ‘ Oşmāndadur inşāfa baķınca be‘ ali
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘-i diğer deran kâfiye incâ mîm revî

618

- (1) Artıĝ olduķca kişinün ĥademi vü ĥaşemi
Artar eksilmez aña göre ĝamı vü elemi
- (2) Ne ķadar düşse kişi bir feraĥile zevķe
Şoñra anuñ olur elbet bir elem birle ĝamı
- (3) Dāyimā añsa o ĥāli kişi kim āĥır kār
Olısar āh vücūdile berāber ‘ ademi
- (4) Kāşki gelse elinden kişinün āh ol ĥāl
Giķe hep zāri ile āhıla her demde demi

(5) Añalım dembedem unıtmayalum hāy ölümü

Nazmiyā müşkil elemdür çatı ölüm elemi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

619

(1) Ol ki seyr ide görüb naqş-ı güzel bir şanemi

Qalmaz ol ān her anuñ zerrece gönülde ğamı

(2) Qana ğark eyleyeyin cismin anuñ dimiş o yār

Hak ta' ālā baña rūzī kıla mı āh o demi

(3) Ol şeh-i hüsn içe tā şevkıle şāfī cāmı

İder ol şād müdām anuñla rūh-i Cem' i

(4) Zāhidā zühdile mi hāşıl olur kişiye feyz

Vay aña k'ermiye luţf ıssı hudānuñ keremi

(5) Cevrün ol pür sitem artursa nola **Nazmī** saña

Eksük olmaz güzelün ' aşıka cevr ü sitemi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

620

(1) Ey nigārum o ki hemdem idinesin şanemi

Gösterür şūret aña behcet ider def' -i ğamı

(2) Kāmet ü zülf ü femüñdür elif ü lāmıla mīm

Anlaruñ hasreti birle çekerem āh elemi

(3) Ne revādur yoluña cān veren üftādelerüñ

Ola yanuñda vücūdile berāber ‘ ademi

(4) Rūzgārın geçire ol ki hevāñile senüñ

Her dem āhile geçer āh anuñ cümle demi

[580 b]

(5) **Nazmi** ister mi ki sen olasın ağıyārıla yār

Saña yatlu şana mı ol ki seversen şanemi

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘-i diğeri deran kâfiye ĩncā nūn revī

621

(1) Kānķı dūn kim aña yüz tuta bu dünyā-yı denī

Gözlemez himmet-i ‘ālī ile hıdmet edeni

(2) Gerçek erler heves etmez bu yalan dünyāya

Zerreye almaz olar hiç o hevāya düşeni

- (3) ‘Ākıl olan şoñını fikr ider olmaz ğāfil
Yār idinmez er olan dehr diyen pīrezeni
- (4) Seni yoldan çıkarur sen hevāya düşesin
Ġül-i nefis azdurur aldar şaķın ol yolda seni
- (5) Şükür kim ol şu‘ āradan degilüm **Nazmī** ki vay
Hezlgūy olub anuñ hicv ola anca suħeni
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazīre

622

- (1) Özge ħāl özge o kim baĝda her gül diken
Ancadur degse yine degdigi her gül diken
- (2) Ĥikmete kılsa nazar kişi olur ol taşdıķ
“İtteķi şerre men aħsente ileyhi” dejeni
- (3) Dünyevī devlete iren niye irdüm der ola
Bile ħālin öliceķ ħāķ olıcaķ cümle teni
- (4) Himmeti kendine ‘ālī olur etmez ‘ārif
Hemçü ‘āmī heves-i devlet dünyā-yı denī

(5) **Nazmiyā** ‘ārif oldur kim kelimāta gelicek

Ebedī söylemeye bihude olan suḥeni

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazīre

623

(1) Sensin āh uğradan envā‘ -ı beliyyāta beni

Ey gönül neyleyeyin bilmezem eyvāy seni

(2) Ey gönül haḫ bu ki meydānda bugün arasın er

Şöyle kim terk idesin dehr diyen pīrezeni

(3) Göz diker her kes aña kim gele bir kes ileri

Her kesün olur o yüzden pes o gözi dikeni

(4) Hāke yeksān idiser ʔop-ı havādiş āhır

Bir kesün burc mişāli daḫı olsa bedeni

(5) **Nazmiyā** haḫ sözi söyle ne ḫadar sevilirsün

Etme ammā ebedī bāḫıl olan bir suḥeni

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazīre

624

(1) Her ne dem açsa o cānān suḥen içün deheni

Ġaybdandur anuñ ol nev‘ le gūyā suḥeni

- (2) Cān revān eylemek āsāndı cānān yolına
Bilse cānān nideyin kendini cāndan seveni
- (3) aub ādemden ider kendini pinhān o perī
afīyyen yār idinūr āh ki her ehrimeni
- (4) Ol mehūñ gōren iiginde yaım encūmini
Zann ider ki oldu sipihr encūminūñ encūmeni
- (5) Cānıla med-i leb-i la' lūn ider cānānuñ
Nāzik olduı bu **Nazmī**'nūñ odur her sueni
fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fa' lūn

Nazīre   **625**

- (1) aınur dembedem āhımdan o nāzik bedeni
Ditrer ūstine yel estūrmez anuñ pīrehehi
- (2) Yo degūl var miyān u dehehi ol yāruñ
Mūdūrūr līk miyānı ser mūdūr dehehi
- (3) Od dūer gōz gōre cānına serāser ānı
Gōren altunlu libāsiyla o sīmīn bedeni

(4) O gözi fitne vü ol kıyâmet dilber

Öldürür âhır kâr âh cefâyıla beni

(5) Vaşf-i cānāneyıla cāna şafalar virür

Nazmi'nün nazm-ı ter ü nâzikle her suhēni

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

626

(1) Küşte-yi 'ışka kefen olsa nola pīreheni

Lā cerem pīrehen olur şühedānuñ kefeni

(2) Olsun eşkim gibi nem varise yoluñda revān

Cān virüb yoluña ben cānıla sevdüm çü seni

(3) Beni ağlatma gel ağıyāruña karşı luţf it

Dostum düşmenime böyle gülünc itme beni

(4) Şem' -i kāfūriye teşbīh ider ey mählikā

Altun üsküfle gören bezmde sen sīm teni

(5) **Nazmi** la' lüñile ruhuñ vaşfin idelden cānā

Oldı rengin ü ter ü taze vü şirīn suhēni

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire**627**

- (1) Göre her kim ki güzel ḥande-yi leb birle seni
Lebüñüñ medḥi olur cāndan anuñ her suḥeni
- (2) Cān virüb yoluña ʿışkıla olur Ferhāduñ
Ḥüsrevā şol leb-i şir̄inile kim görse seni
- (3) Cān bağışlar sen eyā rūḥ-ı revān baña revān
Yād idüb būs-ı lebüñile idicek şād beni

[581 a]

- (4) Sen per̄inüñ virür āh ādeme cān ḥaz̄zımı āh
Ḥālet-i ḥande-yi laʿ l-i lebi nuṭḥ-ı deheni
- (5) Ḥüsrevā **Naz̄mi** sever cānıla her ḫandeyise
Leb-i şir̄in ü şeker ḥandeñi her yād ideni
feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Naz̄ire**628**

- (1) Alnuña luṭfımı var beñzedeler yā semeni
Yüzüñe vechimi var beñzedeler yāsemeni
- (2) Güzel oldur kim ola ḥüsnile ol müsteşnā
Sevmedi göñlüm o yüzden güzel illā ki seni

- (3) add-i mevzūnıñı yād eylerem ānīde revān
Her ne demler ki gōrem seyride serv-i emeni
- (4) Dūşmenūñ ĥod degilüm dostuñum imdi senūñ
Ağladub dūşmene ey dost gülünc etme beni
- (5) **Nazmi** vaşf itse ne dem şol leb-i la' lūñ cānā
Şevķile cāndan ider ol dem o güyā suĥeni
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire (derkenar) 629

- (1) Bed nazār birle o yüzi güle her göz dikeni
Kör ide ĥaķķ kim o yüzden olur ol göz dikeni
- (2) Berg-i sebzile döner lāle-yi ĥamrāya nigār
Giyse gülgūnı libās üzre libās-ı emeni
- (3) Vechi var yoķ deheni didigimūñ ol yāruñ
Būse iĥsānun iderdi ger olaydı deheni
- (4) Zer nişār eyler idem diyü miyānını kenār
Her gören oçduğını zer kemer ol sım teni

- (5) Medhinde o şeh-i hüsnüñ ider **Nazmî** nişâr
Dembedem nice nice cevher ü dürr-i suheni
fe' ilätün/ fe' ilätün/ fe' ilätün/ fa' lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün revî

630

- (1) İltemez semt-i hedāya ebedî veh ki rehi
Lu' b u lehvile geçen 'ömre zihî hayf zihî
- (2) Hayra sa' y eylemeden ol ki şafāsız ola ol
İltemez mürde haqqı Ka' be-yi maşşūda rehi
- (3) Şefqati yokluğıdur şübhe var imānında
Bir faķiri görüb olmaya o kim bir nigehi
- (4) Günehi artığ olur tã' ati eksük olanuñ
Zî sa' ādet aña ger 'afv olunursa günehi
- (5) Pürdürür pür dürer-i 'ışkıla belkim kalbi
Nazmiyā gördigüñi görme bu 'ālemde tehi

- (6) Naẓar it kim saña serkeşte idübdür Mevlâ
Ebrû bād u felegi hem daḡı mihrile mehi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire   **631**

- (1) Z̄ulmile āh ki öldürdi bu ben bī günehi
Her ne ṭālīm olur ol ḡüsñ ilinüñ pādīṣehi
- (2) Görsün ebrūların alnile dilā dildāruñ
Görmiyen iki hilāl üzre meh-i çārdehi
- (3) Öliceḡ ıṣḡıla ben baña ne ḡāl olduḡımı
Söyleye ḡāl dili birle mezārım giyeḡi
- (4) Her dem olmazdı hevāyıla derün-ı ney pür
Ḥālet-i ıṣḡıdan olaydı eḡer kim o teḡī
- (5) **Naz̄miyā** dönmedi çarḡ üstüne maḡṣūd gice
Saña ḡayf oldu bu devr içre zihī ḡayf zihī
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire   **632**

- (1) Ol ki varmaya anuñ Ka' be-yi maḡṣūda rehi
Düzdür ımre ṣafādan o zihī ḡayf zihī

- (2) Pürdürür s̄ine-yi b̄i k̄inesi h̄ub̄s̄ile t̄am̄am
Naḡṣ-ı ʿıṣḡıla ṣaf̄adan Ńu ḡöñül k'ola tehi
- (3) Diken olur gözüme ol yüzi günden ayru
Serbeser gülşen-i dehrũ görinen her giyehi
- (4) Çardeh s̄ale ȳaluñ yüzlülerũ gün yüzine
Vechi var her kiŃi beñzetse meh-i çardehi
- (5) Œevḡ-i mihri ile gün yüzlü güzel körpelerũ
Ne ḡadar p̄irise bu **Nazmi** olur h̄ak-i rehi
fe' ilātũ/ fe' ilātũ/ fe' ilātũ/ fa' lün

Naz̄ire

633

- (1) Sen ki ḡatlı eyleyesin tıḡıla her b̄i ḡünehi
Sevsen olasar ḡabrinde biten her giyehi
- (2) Ḳapuña yüz sürüb ol kim ire ḡılbem ṡapuña
İrgürür Merve ḡaḡḡı Ka' be-yi maḡşũda rehi
- (3) Ey melek Œevḡ-ı ceb̄inũñle ruḡuñ devr iḡre āh
Rũz u Œeb d̄one d̄one çarḡa ḡoyar mihr ü mehi

- (4) add-i bālāyile gel yaşlu gōzüm cānibine
Leb-i cūda yarařur unki gūzel serv-i sehi
- (5) Olsa řāhım nola bu **Nazmi** gedāya nıgehūñ
řehlerūñ bendelere ünküm olur bir nıgehi
fe‘ ilātūn/ fe‘ ilātūn/ fe‘ ilātūn/ fa‘ lūn

Nev‘-i dıger deran āfiye ĩncā yā revī

634

- (1) Bulıca büt-i ‘ İsī demi vū hıızr peyi
oma elden sebeb-i ‘ ıyşa ne var andan eyi

[581 b]

- (2) Sāı-yi bezm ki bir māhliā dilber ola
Her kişi şevıle alur eline cām-ı meyi
- (3) Dembedem meclis-i meyde otırub dāyreden
Def gibi gūř uralım gūř idelüm eng ü neyi
- (4) Rūmuñ öykünmiye bir ‘ iřret-i kāřānesine
‘ Acemuñ kim añılır şol amu kāřān u reyi

(5) **Nazmiyā** bir görür erbāb-ı şafā 'ışret için

Bezm-i hengām-ı behārı dem-i eyyām-ı deyi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

**Nev' -i dīger kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā rā revī vü elif redif ü yā vaşl u hareketi ki piş
ez redif āmed hazf ü hareketi revī mücerri pes derin kâfiye se harf ü dü hareketest**

635

(1) Olalı nerd-i belā vü elemün dil zārı

Dembedem döne döne āh kim eyler zārı

(2) Etdi hecri beni bīmār o ṭabīb-i cānuñ

Baña vaşl olmayıcağ ol kim ider tımārı

(3) Āh ben ḥaste görürdüm yine sağık yüzünü

Bir dağı görebildim o gözi bīmārı

(4) Şevkıle eylesem ay alınımı gün yüzünü seyr

Ṭālī' m eylese yārı görebilsem yārı

(5) Görebileydi bu **Nazmī** yine cānānımı āh

Nağd-i cān olurdu başdan aña ĩşārı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazîre**636**

- (1) Eyledüñ gül yüzüñüñ bülbüli çün ben zârı
Karşu karşu nola karşuña kılsam zârı
- (2) Göricek görmeze urma beni bilmezlenüben
Bir göz ucıyla nazâr kıl baña geh geh bari
- (3) Baña raḥm it ki beni zâr u dilfikâr etdi
Fırkatüñde be güzel vuşlatuñuñ efkârı
- (4) Sen ki ‘ aşıkларуña gel yoluma öl diyesin
Yok demez ol yola cânlar virür anuñ vâri
- (5) Reh-i ‘ işkuñda bu **Nazmî**’nüñ eyâ rûḥ-ı revân
Naḳd-i cânıdur ayaḡuñ tozına işârı
fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fa‘ lün

Nazîre**637**

- (1) Seve her kim seni sen cevri ü cefâ ḥü yârı
Dembedem kârı olur karşuña âh u zârı
- (2) Karşuña ey yüzi gül bülbül-i şūrîde şıfat
Nice zârî ile zâr [i]ncide seni ben zârı

- (3) Āh-ı şāhımla pür eyler seni her kim ki sever
Şehr-i yārum eli erdügi der-i dīvāri
- (4) ‘İzz ü iqbāle muḳārin olur anlar kim ola
Sen güzeller şehinūñ bendesi hıdmetkārı
- (5) Bir çeri gibi durur kim ola bir ḥayli ceri
Ḳanlu yāşım kim olur ḳande olursa cārı
- (6) Yoluña ölmege uş cān virür cānānım
Dil virüb **Nazmi** ki sevdi seni sen dildārı
- (7) Her nefes nefis diyen şūma olam ḡālib añar
Baña yāri idüb eylerse ‘ināyet Bārı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün
- Nazire heme ḳāfiyehā-yi mışrā‘ -i şānī tecnīs-i ḥaṭ**

638

- (1) Ḳılsa yāri bu ben āşufteye luṭf bari
Yine bari görebilsem bircik sen yāri
- (2) Mihr yüzünden olurdı baña dāyim naḳaruñ
Ṭālī‘ im ey yüzi māhum baña ḳılsa yāri

(3) Reh-i ʿ iŝkuñda ki ey yār çeker bār-ı ğamuñ

Dile her bār yine kılma cefālar bari

(4) Ƙaddi dāl olurdı derdile Ƙāfuñ egilüb

Aña urulsa benim çekdüğim ol ğam bārī

(5) Nāre döydügi ʿ aceb sırça eyā ħaddi sirāc

Ki yanar dilde şeb ü rüz bu ʿ iŝkuñ nārı

(6) Ŝevƙ-i mihrüñle senüñ ey meh ħurŝid cemāl

Def^ç olur dilde olan ğuşşa-yı hecrüñ tārı

(7) *Dīde-yi **Nazmi** nedīdest ebed ħūr-ı ʿ ālem*

Bičönin ħüsn ü behā hemçü tü zībā yārı

fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fa^ç lün

[582 a]

Nev^ç-i diğer deran Ƙāfiye ĩncā fā revī

639

(1) Eylemiş dāyre-yi arzda küh-ı Ƙāfi

Bir olur ħikmetine ħaƙƙuñ o ħaƙƙā kāfi

(2) Zī sa^ç ādet ki bulur raĥmetile rāĥat-ı rüh

ʿ Afvide ānı ki luĥfunda o Rabb-i ʿ Āfī

- (3) Bî hüner olmasına delildür ol şahşuñ kim
Vara her yirde ura tura demâdem lâfi
- (4) Zülme yüz tutub ayaklar yürür uş elleri vay
Kıanķı hâkim kim anuñ olmya bir inşâfi
- (5) Göre bir ehl-i kerem zâtı ki **Nazmî** şâfi
Hüb evşâfi ile anuñ olur vaşşâfi
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazire   **640**

- (1) Nola nüş eylersem cām-ı şafâyı şâfi
Dil-i bîmârıma olur o müdâmi şâfi
- (2) Nazar-ı 'ârızı cānān ki virür cāna şafā
Nazar-ı āb-ı şafā virür o yüzden şâfi
- (3) Rüşen ol şevķı iledür nice şems-i hüsnüñ
Gün ki her gün tolanur döne döne eţrafı
- (4) Hüneri varsa işbâtını etsün gelsün
'Işķ işinde o kişi kim ura her dem lâfi

(5) **Nazmi** her nazmı kemâl üzre idem derseñ eger

Gözle berveche hüsni-kâ'ide-yi eslâfi

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazire

641

(1) Kankı dilber ki dil ehli ola hoş vaşşâfi

Lâ cerem anuñ olur hûb u laţif o evşâfi

(2) Devrümüz hoş sürelim şevkıla mehrûlarıla

İçelim hoş geçelim gül gibi cām-ı şâfi

(3) Cān virür ölmege ' işkuñıla yalan dünyāda

Seni gerçek seven olmaz yerde urmaz lâfi

(4) Var mı ben haste dile būs-ı lebüñden dehān

Kāyilüz yoğise ver bāri cevāb-ı şâfi

(5) Vaşf-ı zātuñda ider cevher elfāzı nişār

Nazmi nazm ehlinüñ olmuşdur öñüt şarrāfi

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nazire

642

(1) Dileriseñ dilüñ ey tıfl ola dāyim şâfi

Turma çek gül gibi rez duhterini şâfi

- (2) Cümle dilhastelere ey eşki dārüşşifā
Leblerüñ şerbeti imdi şerāb-ı şāfī
- (3) Seni gören bu cemālile beni ʿışkuñdan
Eylemez menʿ güzel varsa bir inşāfī
- (4) Eylesün cānı revān yoluña cānı varise
Saña ʿāşık geçinen yok yire ʿosun lāfī
- (5) Medh-i hüsnünde ider ey şeh Māhmūd-ı Hışāl
Nazmi Firdevsī gibi hūb u laṭīf evşāfī
feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Nevʿ-i dīger deran ʿāfiye ĩncā ʿāf revī

643

- (1) Añmamağdur aña rızqın veren ol Rezzāqı
Cerre düşdügi o şūfī geçenüñ zerrāqı
- (2) Şoḥbeti kim vire bir ḥālet ola tā cānbaḥş
Her kişi ol kişinüñ cāndan olur müştāqı
- (3) Ehl-i manşib şevkıdur ğirre olur devlete kim
Qalısardur ebedī ḥüsnüne o devlet bāqī

(4) anı ol řāh-ı cihānlar nice dem tıtmışdı

Varınıñ řayt u řadāsı gōturi āfākı

(5) Varise bir ara yazusı dūrūr řōyle ki var

aralar **Nazmi** ki yo yire nice evrākı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

644

(1) Ver řafā şevile bezm ehline evvel sākı

řoñradan şobetimiz yine senüñle bākı

(2) Sākı-yi bezm gerekdūr k'ola bir řāhib-i ĥüsn

Daı ĥüsni gibi ĥüb ola amu alākı

(3) Ne řafādur ala sākı ele zerrin ayaı

Ola sımın anuñ ol sā' idi birle sākı

(4) Zehr-i mār-ı ġam-ı devrān bizi hāy etdi helāk

Sākıyā sürr bize şol bāde deyen tiryākı

(5) Yār u yārānıla **Nazmi** idelüm 'ıyř mūdām

' Işıla nālemüz ol dem tıta hem āfākı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire (derkenar) 645

- (1) Mühlike olur atı Őũfĩlerũ ol zerrākı
Ki riyāyıla hep aldaya geze āfākı
- (2) Hāk bu memdũhı olur hālķ-ı cihānuñ yekser
Bir kiŐinũ kim ola hũb u laif ahlākı
- (3) Ol ki hılķı ola hũlķı hep aalar hālķı
Anı var eyleye hālķ eyleyen ol Hhallākı
- (4) Őoñı her devletũ elbet k'olısardur fāñı
İstemez ānı o kim istiye ' izz-i bākı
- (5) Rızķ iun **Nazmi** yemez am bu cihānda ol kim
Aña dāyim aña rızķun viren ol Hhallākı
fe' ilātun/ fe' ilātun/ fe' ilātun/ fa' lün

Nazire 646

- (1) Gũl yũzi Őevķına gel ol boyı servũñ sākı
Ver Őafā meclise bũlbũl gibi her dem Őākı
- (2) anķı sākı ki ele ala o zerrin ayağı
Olsa simin anuñ ol sā' idi birle sākı

(3) Yār çıksa apudan aşıı sürer yere yüz

Şanki gün dönmedi kılar vatı ile işrāı

(4) Hūb kim tünd ola pür cevır olub olur bed hūy

Hūb kim şūh ola olur hoş anuñ ahlāı

[582 b]

(5) Geri kim şūret-i hūsn ol şaneme virmiş līk

Virmemiş hūl-ı asen alk iden ol Hāllāı

(6) Şübhe mi vardur olur cevrine yāruñ āyet

Ki gerekdür almaz anuñ hūsnı zāmānı bāı

(7) **Nazmiyā** devlet odur devlet o hūkm ehline kim

Adlıla med ü şenā hān idine āfāı

fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilātün/ fa lün

Nev-i dıger deran āfiye incā lām revī

647

(1) Dāyimā böyle dūrür böyle cihānuñ āli

Dāyim olmaz kışı bir uşsa vü amdan āli

(2) Götürüb gitmeyiser sen götüriod alısar

Nefı ne tūt ki senüñ ola cihānuñ mālı

- (3) Vay aña kim ola hep fikr ü me'âli dünyâ
Dağı hem keşret mâli dūn u gūn āmāli
- (4) Dergeh-i haqqā ne yüzile varur vay meded
Ol ki olmaya anuñ haqqā yarar a' māli
- (5) **Nazmiyā** varlığını yok yerine şaymıycağ
Dembedem yok yire var eyleme kıyl ü kâli
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire   **648**

- (1) Vay aña k'olmıya bir haqqā yarar 'āmāli
Dembedem ide bed efkârı vü bed āmāli
- (2) Dāyimā ğam çeker ol kes idemez hiç huzūr
Ki me'âli ola malı ide çok āmāli
- (3) Neye yarar kişi gönül verüb olmağ māyil
Bir karar olmıycağ işbu cihānuñ hāli
- (4) Bu durur āh ki hāli bu cihānuñ dāyim
K'olamaz bunda kişi ğuşşa vü ğamdan hāli

(5) **Nazmiyā** virmesün ol derdi hüdā kim kişinüñ

Dāyimā fikr ü me'āli ola dünyā mālı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

649

(1) Her kimüñ kim ola faqrıla diger gün hāli

Bula mı ol o belāyıla ferāğ-ı bālī

(2) Yaz u kış ıssı şovuk derdini çekmekle geçer

Geçer ehl-i fenā şālıla māh u sālī

(3) Ol ki mağrūr ola bir devletle iqbāle

Elden ol tez çıkarur devletle iqbālī

(4) Göremez gözi ebed hiçbir eyelük yüzünü

Ola anuñ ki bed āmālile bed a' mālī

(5) Rūzgāruñ çekelim cevriñi **Nazmī** her dem

Neye varur şoñucu bir görelim aḥvālī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

650

(1) Olmıya ol kişi kim hiç ḥasedden hāli

Ġam u endühıla çekmekde olur her hāli

- (2) Ol ki haḳ üzre olub ʿārif-i billah ola ol
Ḳāyil olmaz kim ide bihude ḳıyl ü ḳāli
- (3) Niyyeti ḥayr gerekdür kişinüñ dāyim kim
Cümle āmāline göre olısar aʿ māli
- (4) Nolur andan ki ebed āḥiretine kişinüñ
Fāyide vermeyicek devletile iḳbāl
- (5) Ne saʿ ādetdür o kim olmayub aşla ḥāli
Nazmiyā ḥaḳḳa ʿibādet ola dāyim ḥāli
feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Nazire (derkenar) 651

- (1) Fitne fenninde ki bir dānedür anuñ ḥāli
Diller almaḳdan o her gāh degildür ḥāli
- (2) Fitneden olmasa ḥāli nola ḥāli yāruñ
Kim anuñ dāyim olubdur gönül almaḳ ḥāli
- (3) Yāre vaşl olan irer devletile iḳbāle
Baḥt anuñ kim göre ol devletile iḳbāli

(4) Bāğ-ı hüsnuñde ıurub aç ıara zülfünde

Yār ider murğ-ı dile dāyim anuñla ālı

(5) Bir güzeller begi bir güzel efendi gördüm

Kim anuñ **Nazmi** eşiginde ıulı olmalı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger deran ıāfiye ĩncā mīm revī

652

(1) Nefsinüñ her nefes ol kes kim ola hep rāmı

İdemez terk-i hevā birle o bir ārāmı

(2) Rūzgārı geıer āvāreligile her dem

Geıire ol ki hevāda dūn u gūn eyyāmı

(3) Hāyf aña kim ola seyri yeri her hengāma

Vara bihude yere şarf ola her hengāmı

(4) Zī sa' ādet aña kim olmya hāli biran

Geıe Mevlāya ' ibādātıla şubı u şāmī

- (5) **Nazmiyā** şaķınur ol kimse ki bir hoş nāmın
Hemdem idinmez o bir bātıl olan bed nāmı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā nūn revī

653

- (1) Ol ki luţfile mürüvvet ola anuñ şānı
Her kişinüñ sever ānī aña göre cānı
- (2) Ola her kim ki güler yüzlü yüze gülmiye hem
Cānı gibi sever el imdi o yüzden ānī
- (3) Şefķati himmeti olur daķı bir hoş edebi
Ola her ķankı kişinüñ ki şaķih ĩmānı
- (4) Ebedī bir kişi devletde sa' ādetde olur
Ki ' ibādetde vü tã' atde giçe her ānı
- (5) **Nazmiyā** hayf aña kim yok yere ol döne döne
Vara şūrideligile geçire devrānı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

- (1) Sen ki hüsñile perîsin be hey âdem cânı
Kimdürür sevmiyen ol vechile sen cânânı

[583 a]

- (2) Ey perî saña revâ mı kim ola ellere fâş
Ehrimen bezmine ‘azm eyledüğüñ pinhânî
- (3) Var mıdur bir dahı bilsem yine senden şorsam
Leb-i la‘lün gibi bir luḫf u melâḫat kânı
- (4) Şaf şaf ol iki koluñda düzülen kullaruña
Bir nazâr eyle eyâ hüsñ ilinün sulṫânı
- (5) Tıḡ-ı hecrün yüregın eyledi **Nazmî**’nün çâk
Şimdi derdile çeker ol bu elem-i hicrânı
fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fa‘ lün

Nev‘-i dîġer kâfiye bâ redif ü vaşl u ḫurûc u mezîd încâ râ revî vü elif redif ü lâm u vaşl u ġayn ḫurûc u yâ mezîd ve ḫareketi ki piş ez redif âmed ḫazf u ḫareketi ki ba‘ d ezrevî âmednümâ pes derîñ kâfiye penc ḫarf ü se ḫareketest

- (1) Gelicek bir kişinün başına el ṫarlıġı
Nice güc gelmiye yoġ olmadurur varlıġı

- (2) Bu cihān kim olısar şöyle ki var āhırı yok
Bir degül mi pes anuñ yoqlığı vü varlığı
- (3) Kendüden her kişi haq bu ki bızār eyler
Kendüye hūy idine ol ki dil āzārlığı
- (4) Şimdiki ‘aşrda her kimse cefākār ancak
Kimseden göremezüz āh vefādārlığı
- (5) Nazmī kim nazm-ı durer gibi durer bilcümle
Gūyiyā **Nazmi** ider sözde durer bārlığı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

656

- (1) Saña arturdı çü dildār dilāzārlığı
Sende eksük koma kūyında dilā zārlığı
- (2) Çünküm eksügi degil yār u vefādār olmak
Bāri arturmasa vardıkça cefākārlığı
- (3) ‘Āşık oldur kim olub derdile serkeşte vü zār
Nerd-i miñnetde ide döne döne zārlığı

(4) Deheni yoqluğına zerrece Şek yoğ yāruñ

Ƙıl ƙadar dāhı belürmez belinüñ varlığı

(5) Etse ol Hüsrev-i hüsnuñ leb-i Őirinini vaş

Nazmi cânından ider sözde Şeker bārlıđı

fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fa^ç lün

Nazire

657

(1) Gelse götürse yine cāmla hüŐyārlıđı

Etse sākī bizi mest eylese hoş yārlıđı

(2) Mantığu't-ı tayr oğıdur ƙuŐlara geldikce behār

Būy-ı ezhārla eyler oda ' Ađđārlıđı

(3) Dehen-i yār ki yođ būsesi pes ol dehenüñ

Şübhe mi var ki yoğ gibi durur varlığı

(4) Kim görürse o hümānuñ o hümāyun zülfin

Düşürüb göñlün ider aña hevādarlıđı

(5) Vaş-ı la^ç l-i leb-i cânāneyile gören ider

Nazmi'nüñ nazmına cânile ħarīdarlıđı

fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fa^ç lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ zâ revî

658

- (1) Ögreden sen olıcağ ğamzeñe ğammâzlığı
Ögreden kimdürür âyâ saña ðannâzlığı
- (2) Nuḡḡ-ı şirîn ü şeker ḡandeyle vermiş ḡaḡ
Ḥüsrevâ ḡüblar içre saña mümtâzlığı
- (3) Luḡfuñuñ cevruñile yoḡluğu vü varlığı
Bir dürür şöyle ki var çoḡlığı vü azlığı
- (4) şanma hemdem ola 'uŝŝâḡa nigârâ aḡyâr
Zâḡ hiç eyleye mi bülbüle demsâzlığı
- (5) Ḥüsrevâ sen lebi ŝirînüñ olan Ferhâdı
Nazmi'dür kim idiser yoluña serbâzlığı
- fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ yâ-yi evvel revî vü vâv redif ü yâ-i şânî vaşl
(derkenar)

659

- (1) Ol gülendâm ki bir serv-i sehîdür boyı
Misk-i çibdür daḡı miskîn ŝaçuñ her müyü

- (2) Ehl-i diller dolanur ol yüzi gül dildāruñ
Şu gibi gülşen kūyında revān her sūyı
- (3) Etseler sa‘y şafāyıla tarafına nola
Oldı çün Ka‘be-yi ‘uşşāk ḥabībin gūyı
- (4) Zülfi düzd-i dile bir dārdur ol dildāruñ
Resen-i dārdur ol kākülünüñ her mūyı
- (5) Dil yöneldi der-i dildāra ten ü eşkümler
Çeken anda anı toprağı durur yā şuyı
- (6) Siḥrine uğramamağ olmaz olur şeydāsı
Bir naẓar her ki göre āh o gözi cāduyı
- (7) Ne belādur düşesen ‘ışkına bir bed ḥūnuñ
‘Āşıkça cevr ü cefā ola demādem ḥuyı
- (8) Dembedem gelse bu gönülüm nola hāy u hūya
Etdürür ‘ışk eşeri ‘āşıkça hāy u hūyı
- (9) Düşdi dil bir büt-i mehrūya hilāl-i ebrūya
Mihr idüb sevdi o mehrūyı hilāl-i ebrūyı

(10) Rūşen iden dil yārikim o mehrūdur kim

Mihr ider şevķile her kim göre ol mehrūyı

(11) La‘ l-i cānāneye meyl eylese cāndan nazar

Nola cānile sever mü’min olan şatluyı

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘ -i dīger kâfiye bā vaşl u ħurūc ĩncā tā revī vü kâf vaşl u yā ħurūc ve ħareketi ki pīş ez revī āmede tevcih ve ħareket revī mücerri vü ħareketi ki ba‘d ez revī āmede nefād pes derin kâfiye se ħarf ü se ħareketest

660

(1) Ħaste oldum dūn u gūn çekmegile firķatūñi

Şiĥhatile yine göremmi ‘aceb vuşlatuñı

[583 b]

(2) Cevr idersin baña ey yār cefāhū her dem

Āh kim göremzem luţfila bir şefķatūñi

(3) Kılısuñ ey yār perī rūyuña nāgāh nigāh

Ġāyib olur göricek ‘aķlım o dem ħazretūñi

(4) Mışr-ı ħüsnūñ olalı Yūsufi sen sulţānım

Ben ķuluñ ķılmadayın ‘izzet idüb ħıdmetūñi

(5) Naẓmı dūr bārıla pürdür götüri dīvānı

Naẓmi kim cevher zātuñıla ider midḥatüñi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i diġer deran ḳāfiye ĩncā nĭz tā revĭ mĭm vaşl

661

(1) Bār-ı miḥnet iki ḳat itdi büküb ḳāmetimi

Ṭāḳ iden āh o durur böyle benim ṭāḳatimi

(2) Nice bir deyr-i cihānda o şanem derdinden

Geçürem ben ceres-i āhıla her sā' atımı

(3) Uġramaz dāyreme ḥalḳa-yı bezm içre görüb

Eylemez hiç ḳabül āh o perĭ da' vetimi

(4) Āh kim merḥamet etmez o cefākār işidüb

Fırḳatinde dūn u gūn vuşlatına ḥasretimi

(5) Ṭāli' imdür ki bu devr etdi gözümde yine dūr

Naẓmiyā āh o gözüm nūri ḳamer ṭal' atımı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i diġer deran ḳāfiye ĩncā nĭz tā revĭ nūn vaşl

662

- (1) Ben ki her dem çekerem böyle ğam-ı firqatini
Ol nigāruñ görebilemmi dem-i vuşlatını
- (2) Etdi pür hūn cigerim firqati derdi yāruñ
Nice demdür çekerem vuşlatınuñ hasretini
- (3) Bezm idüb tāze güzellerle müdām içsün mey
Görmek ister o ki her laḫzada gül şöḫbetini
- (4) Döke döke içerür şūfiye meclisde meyi
Virür anuñ eline ehl-i şafa ḫürmetini
- (5) Ol ki kendüye ola himmeti ğāyet ‘ālī
Nazmiyā istemez ol dehr-i denī devletini
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘-i dīĝer deran ḫāfiye ĩncā bā revī ü nūn vaşl u yā ḫurūc

663

- (1) Uyduran şol feseḫa meşrebine meşrebini
Ol o keyfiyyetile hey yitürür mezhebini

- (2) Ādem oldur kelimāt-ı ḥasene tūrurken
Hiç depretmeye bir lafz-ı qābiḥa lebini
- (3) Tāb-ı nār-ı ğam-ı ʿıṣkuñ ne belā yidigini
Ne bilür çekmemiş olan ğam-ı ʿıṣkuñ tebini
- (4) İdemez āġı qaradan ebedī fark şu kim
Geçire girye vü zārī ile rüz u şebini
- (5) Zāyil olur taraḥ u qalbi tolar **Nazmī** feraḥ
Ḥaḳ müyesser ide bir kimseye kim maṭlabını
feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Nevʿ-i dīger deran qāfiye īncā rā revī

664

- (1) Vireler şöyle ki nā ehle bir ehlüñ yerini
Yerini qalır ol ehl ol cihetile yerini
- (2) Cāhla her ne qadar kim virile cāhile qadr
Ehl-i faẓluñ o ne ʿ ünvanıla tıtar yerini
- (3) Kimsenüñ yüzüne baqmaz vericek devlet el
Şimdi aʿ yānuñ o yüzden görürüm ekşerini

(4) Derde düşürmez ebed kendü eliyle kendün

Ehl-i cāhuñ bile ol kimse ki derd-i serini

(5) Şimdi her manşıbı nā ehle virürler ekşer

Nazmiyā sen anı ҡo anlara manşıblarını

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger ҡāfiye bā redif ü vaşl u ħurūc ĩncā zā revī vü vāv redif ü kāf vaşl u yā
ħurūc u ħareketi ki pīş ez redif āmed ħazv ve ħareket revī mücerri ve ħareketi ba' d
ez revī āmede nefād pes derin ҡāfiye çihār ħarf ü se ħareketest

665

(1) Aldurursun ruĥ ü zūlfün göricek kendözüñi

Ey gönül fark idemezsin giceden gündüzüñi

(2) Gördi gördükce gider yüzüni ' aqlım o perī

Didi dīvāne bu yüzden yiter aldur özüñi

(3) Didim ey cān seni bilsem ki perīymişsin sen

Didi cānān ki bilüb söyle deli var sözüñi

(4) Göz yumub ayağı tozına söz urdum didi yār

Gördügün kühl-i cilādur be ħerif aç gözüñi

- (5) Hâce Hâfız saña taḥsîn-i belîğ eylerdi
Görse **Nazmî** durer elfâz u müselsel sözüni
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ mîm vaşl

666

- (1) Görebilsem yine bir dâhı ol iki gözümü
Sürebilsem güzel ayağına çirkin yüzümü
- (2) Giryeden hıyra olan gözüme ayağı tozu
Tütüyâdur aña yüz sürsem açar dem gözümü
- (3) Fikr-i nevrûz-ı cemâl ü şeb-i zülfi dilber
Eyler elkışşa berâber gicemi gündüzümü
- (4) Ka' be-yi küyü ḥabîbimde ben âḥır cândan
Vuşlatı 'ıydına ḳurbân iderem gendözümü

[584 a]

- (5) **Nazmiyâ** nazm-ı ḥasen dirdi görse Hüsrev
Vaşf-ı la' l-i leb-i cānānede şîrîn sözümi
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün vaşl

- (1) Şemse teşbîh ider anuñ göre her kim yüzüni
Dağı merriha anuñ üzre o hūnī gözünü
- (2) Ayuñ ondördüne teşbîh ider anuñ her kim
Göre bu vechile gün gibi münevver yüzünü
- (3) Mürde diller işidüb cān bulur ol cānānuñ
Şol leṭāfetde ḥayāt ābına beñzer sözünü
- (4) İşigünde o mehūñ ‘ aşık-ı bī ṭālī ‘ ūñ āh
Kaṭre kaṭre yaşıdur düşgün iden yılduzını
- (5) Gördügince o perī rüyı bu **Nazmī** ānı
‘ Aqlını alduruben yāvī kıılır kendözünü
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Müreddef der ḳāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā rā revī vü elif redif ü ḥareketi ki piş ez
redif āmed ḥazv pes derin ḳāfiye dü ḥarf ve yek ḥareketest

- (1) Degme kimse olamaz ḥaşılı bir kār ehli
Meger ol kim ola muḳdim dağı güftār ehli

- (2) Cāhı rüşvetle vara vire olubdur ekşer
Sevķ ehli gibi erkān-ı şatubāzār ehli
- (3) Der a‘yān zamāndan ki rezālet yiridür
Ber murād olamaz ol kim ola bir ‘ār ehli
- (4) Ƙalbi şāfī yüzi yerde özi olur nālān
Ola bir kimsene kim şu gibi dīdār ehli
- (5) **Nazmi** bī zer gören olur seni senden bīzārı
Olduğūndan saña ne fāyda güftār ehli
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

669

- (1) Ola şol kimse ki bir ğayretle ‘ār ehli
Māhaşal olamaz iñende o bir kār ehli
- (2) Atasına daħı etmez ebedī bir ħürmet
Ola ķardaşlar o kes kim şatubāzār ehli
- (3) Ƙāyil olmazlar ebed ķāyil olub haķ söze hiç
Şol haķīķat nedürür bilmeyen inkār ehli

(4) Şoḥbetinden olunur ḥaz̄z-1 tamām anuñ kim

Bir tamām ehli kemāl ola vü güftār ehli

(5) Maʿ rifetden ola gelmişdürür ekṣer ʿārı

Naz̄miyā olmya ol kimse ki bir ʿār ehli

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Naz̄ire

670

(1) Sālik-i rāh-1 muḥabbet olamaz ʿār ehli

ʿ Işq ehlidürür anuñ yine ey yār ehli

(2) Ḥas ü ḥāşāk-1 rehüñ şatalar ey dost eger

Kehribā gibi ḳapardı anı bāzār ehli

(3) Der gören zülfüñi ḥaṭṭuñla lebüñde ne ʿ aceb

Hızrıla āb-1 ḥayāta vara zünnār ehli

(4) ʿ Işq-1 ḥālātına olmazdı hemişe münkir

Māḥaşal olmasa şūfī eger inkār ehli

(5) Dürr-i meknün gibi güftāruñı **Naz̄mī** göricek

Ṭabʿ uña baḥr-i düredür diye güftār ehli

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Nev' -i dīger deran k̄āfiye īncā lām revī

671

- (1) Hālden hiç haberdār olamaz k̄āl ehli
Ne bilür hāl nedür ol ki degül hāl ehli
- (2) Zīnete māyil olur yok haberi ma' nīde
Şūrete aldanur uş devlet ü iqbāl ehli
- (3) Hāşılı başına ğavġa şatun almağdur bes
Etdügi sa' y u heves manşibla māl ehli
- (4) Kendü emrinde o kim mühmil ola mühmel olur
Nesne taḥşīl idemez māḥaşal ihmāl ehli
- (5) Himmetinden bugün a' yān zemānuñ **Nazmī**
Behre alur o beher hāl k'ola āl ehli
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

672

- (1) Gözler öz hālini her hālde her hāl ehli
Anlara aldamaz hīle ile āl ehli

- (2) Hırş u āzile idüb keşret-i māl-i āmālin
Dāyim ol fikr ü me'āl üzredürür māl ehli
- (3) Bir işin başına çıkarmaz eli ermez bir işe
Kalur ayağda o hālile her ihmāl ehli
- (4) Kara bekmez bulamaz yimege bir merd-i faķır
Yer şeker lık hep aķ bālıla iķbāl ehli
- (5) **Nazmiyā** āteş-i ' ışkıla gerek kim vire söz
Sözlerden kāl ide altun gibi bir kāl ehli
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Müreddef der kâfiye-yi müreddef bâ elif incâ nün revî (derkenar)

673

- (1) Ola ' âlemde ki haķķ üstine sulţān emri
Ol haķıķatde olur hāzret-i sübhān emri
- (2) Götürildi götüri şimdi olan a' yāndan
' Āleme ' ayn-ı ' ināyetile bir ihsān emri
- (3) Şol kadar bir zillate düşmüşdürür ehl-i ' irfān
Ki gidüb ber taraf ola gibi ' irfān emri

- (4) Şimdi bir fakre düşen zâr u zelîlûñ haqqâ
Haqqâ qalmışdurur ol derdine dermân emri
- (5) **Nazmiyâ** qalmadı qânûn-ı qadîm erkânda
Bozulub eski düzen gitdi ol erkân emri
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev' -i dîger deran qâfiye incâ nûn revî

674

- (1) Ehl-i İslâmdan olub olan îmân ehli
Şeref-i şânıla elbet olur ihsân ehli
- (2) Biri biñe geçer anuñ ne taşadduq k'olına
Ola her kim ki şalâh ehli vü qurân ehli

[584 b]

- (3) İltifât etmez ebed faqr u fenâ ehline
Devlete girre olub ol k'ola 'ünvân ehli
- (4) Yoqdurur farkı o dānānuñ ebed nādāndan
Kim ola bir aña nā ehle 'irfān ehli

(5) Yedi biñden ğazeli etdi ziyāde **Nazmī**

Ḳanı anuñ gibi bir defter u dīvān ehli

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazīre

675

(1) Devlet erkānı olan k'olmaya ihsān ehli

Nolur andan kim ola bir ḳurı ' ünvān ehli

(2) Lāyıḳ-ı devlet-i iḳbāl odurur kim ola ol

Himmet ü luḫf u kerem şāhibi ihsān ehli

(3) Şöle kim ḳadrşinās olmya erbāb-ı divel

Ḳadr bulmaz ne ḳadar varise ' irfān ehli

(4) Manşıby ekşer aña virir olubdur erkān

Şöyle k'ol manşıbuñ ola olmya çendān ehli

(5) Ḳadr bulmadımsa nazmıla **Nazmī** ne ḳadar

Şükr-i Bārī hele oldum nice dīvān ehli

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

- (1) Yörise bî serv ü sāmān nola ʿ irfān ehli
 ʿ Işık yolun varamaz çün serv ü sāmān ehli
- (2) Cümle ferhāddan urur demi ʿ ışıkla bu dem
 Kūh-ı miḥnetde olan nāle vü efgān ehli
- (3) Gözlerim merdümi cāndan sever ān-ı ḥüsnuñ
 Nazar ehlidürür anuñ yine ey cān ehli
- (4) Hışm-ı çeşmüñ ruḥuñ āşufteler yine nice bir
 Nice maḡlūb ola ol kāfire ĩmān ehli
- (5) Nazmı dürr bārıla meddāḥuñ olaldan şāhım
 Oldı bu **Nazmi** ḡuluñ defter ü dīvān ehli
 feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ faʿ lün

Nevʿ-ı dīger der ḡāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā kāf revī

- (1) Āsitānuñda güneş kendözünü ḡāk etdi
 Ḗadrile ānuñçün menzilin eflāk etdi

- (2) Peyk-i āhim yoluña yelmege yel gibi bu dem
‘Işkuñ ey rūḥ-ı revān çābük çālāk etdi
- (3) ‘Işq-ı pākūñ ben efendi kılıyam ‘ālemde
Ki beni yoluña cān virmede bī bāk etdi
- (4) Merd olub pīrezen-i dehre ebed etmedi meyl
‘Ālemi şol kişi kim añlayub idrāk etdi
- (5) Āh kim firqati sen Hüsrev-i şirīn dehenūñ
Telhkām eyledi bu **Nazmi**-yi ğamnāk etdi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘-i diġer der kâfiye-yi mücerred ĩncā elif revī

678

- (1) Ol cefā pīşe baña gitdi vefā eylemedi
Bend-i ğamdan beni bir lahza rehā eylemedi
- (2) ‘Ahd-i vaşl etmişdi āh o cefāḥū baña līk
Olmaz iş eyledi ol ‘ahde vefā eylemedi
- (3) Ol ṭabīb-i dil ü cān āh bu ben ḥastesinūñ
Raḥm idüb derdine derdā ki devā eylemedi

(4) Etdügi cevri baña etdügüm añduqça bükā

Buña ol bir kes ol nev' a ezā eylemedi

(5) Deheni būsı ki var cāndur o cānānenüñ āh

Nazmi andan ānı yok yire recā eylemedi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev'-i dīger deran qāfiye ĩncā nīz elif revī

679

(1) Kimseye qalmalu olaydı bu dünyā bāqī

Haq ḥabībine qalurdı yine haqqā bāqī

(2) Devletine niye mağrūr ola dünyā ehli

Ḥod degül hiç kese devlet-i dünyā bāqī

(3) 'Ālem ü 'ālemyān her ne ki var külliyyā

Yoğ olub vara gide qalmıya illā bāqī

(4) Qılmasa devlet-i dünyāya heves ehl-i fenā

Nola kim şol ebedī devlet-i 'uqbā bāqī

(5) Kaşdı hep kişinüñ eylüge gerekdür dāyim

Nazmiyā soñra eyü ādı qala tā bākī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā tā revī

680

(1) Şanma ey dil qala ' ışk içre bu zaħmet bākī

Nafažasın ĥakk ide anuñ kıla rahmet bākī

(2) Ğam u endühıla geç ĥālet-i firqatde gönül

Şevk ü zevkıla yine ' ālem-i vuşlat bākī

(3) Gider elden öliceğ her ne ki var ' ālemde

Kişiye līk qalur ' ışk u muħabbet bākī

(4) Virelim cām lebün birle biraz cāna şafā

Şoñra yārānıla sākī yine şoħbet bākī

(5) Zülf ü ruħsarı temāşā seni ĥoş gör yāruñ

Nazmiyā çünki degül ' ömrile devlet bākī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

- (1) Ğam biḥaddüñi k'itmiş baña kısmet bâķī
 ala tā rûz-i ḥesâb olda nihâyet bâķī

[585 a]

- (2) Ğam-ı ıŖķuñıla olursam ben eger ol ḥâlet
 Umaram kim ala tā rûz-ı ıyâmet bâķī
- (3) Ḥüsñile MıŖr-ı melâḥatde   azîz olduñ lîk
 Yûsufa aldımı fikr eyle bu ḥâlet bâķī
- (4) Zülfüne Ŗunduĝuñun elleŖelüm Ŗâneyle
 Bâd-ı Ŗubḥile ḥod arada birüdet bâķī
- (5) Kimse añmazdı cihân içre cinân lezzetini
 Nazmiyâ olsa eger   âlem-i   iŖret bâķī
 fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fa' lün

Nev' -i dîĝer der âfiye-yi müreddef bâ elif ĩncâ râ revî

- (1) Eyleyüb derdile dolâb Ŗıfat zâr beni
 Ağladur döne döne arḥ-ı sitemkâr beni

- (2) Güldürüb hālîme aġyār bedendîşemi āh
Dembedem aġladur ol yār-ı cefākār beni
- (3) Yār kim bār-ı belāsın çekerem ben her bār
Şalmasa firqate bāri yine her bār beni
- (4) Ey h̄usūd uş göresin nice olurmuş ulumağ
Yār iderse seg-i kūyına eger yār beni
- (5) Bağmaz oldu baña **Nazmi** nideyin o nigār
İstedügi gibi gördi yine aġyār beni
fe° ilātün/ fe° ilātün/ fe° ilātün/ fa° lün

Nev°-i dīger deran k̄āfiye ĩncā nīz rā revī

683

- (1) Gören ol dilberi gül kūyına gūlzār didi
Ehl-i dil bülbülîni eyler o gūlzār didi
- (2) Böyle h̄usnile serāmed gören ol dildārı
Bu durur cümle-yi h̄usn ehline serdār didi
- (3) Merhābā eyleyüb öpem seni aġzuñda didim
Ço bu olmaz hevesi yoğ yere gel var didi

(4) Nāzenīnim kerem it olma cefākār didim

Nāzenīne olur elbette cefākār didi

(5) Ol güzeller şehinūñ dişleri evşâfında

Nazmi'nūñ nazmını gören dūr-i şehvār didi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ hâ revî

684

(1) Devlet-i dehri ki her gâfil aña câh didi

Lîk derdini bilen ' âkıl aña câh didi

(2) Cümle maqşūdına velhâşıl olubdur vâşıl

Şıdķıla cān u gönülden o kim Allah didi

(3) Neydügün kendini bildürdi hemāndem hālķa

Derd-i ' ışķıla derūnundan o kim āh didi

(4) Olma hemrāh kesil dostluğundan o kesūñ

Ki şerī'at aña bir hūkmile kemrāh didi

(5) Murtażāya dil ü cānile olan **Nazmī** muhibb

İhtiyār etdi ķalenderlige ya şāh didi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Naz̄ire**685**

- (1) H̄üsnilē yāre kimi mihr kimi māh didi
H̄ürimi yoḥsa melek mi bu ‘aceb āh didi
- (2) Naḫd-i cāna ne tekellūf yoluña cümle didim
Lā tekellūfi olur bendeyile şāh didi
- (3) Gördi ‘uṣṣāḫıla aḡyārı bir arada nigār
Hemdem olmaḫ ne ‘aceb ş̄irile rūbāh didi
- (4) Ḳanḫı yoldan varılır meykedeye didimdi
Zāhid ānı işidüb vay bire kemrāh didi
- (5) Lebūñ emmek diledim didi ola ḥoş ammā
Naz̄miyā anı şaḫın ṭuymaya bed ḥāh didi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Naz̄ire**686**

- (1) Lebūñe ḥaḫ gelicek derdile dil āh didi
Ne belā erdi benim cānıma eyvāh didi
- (2) Dil elif ḫaddūñile şaḡr-ı dehānuñ cānā
Göricek ‘ıṣḫıla göḡsün geḫürüb āh didi

(3) Sidre addũn göricek bg-1 cinndan tb

Ba açub  izzetile yricek Allah didi

(4) Seni hsnile gözüm nr gören didi melek

Hddne mihr-i cebnne daı mh didi

(5) Terk idüb varlıgn oldu alender **Nazm**

Rh-1 tecrde db  ııla y h didi

fe iltn/ fe iltn/ fe iltn/ fa ln

Nazre

687

(1) Göricek httn hddnde gönül h didi

Batm ara ılan budurur eyvh didi

(2) Buldı ddrunla t ki ref b-1 revn

Yüz urub tpraqa el minnetililah didi

(3) Her gören hüsn  cemlile cebn  hddn

Mihrile bir yere gelmek ne  aceb mh didi

(4) Her gören gördi güzellikte ki mnendn yok

Varsa imdi budur hüsn iline h didi

(5) Kime vaşf etdi ise zāt-ı şerīfūñ **Nazmī**

Bed nazarlardan anı şaķlasun Allah didi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger der kāfiye-yi mücerred mīm revī

[585 b]

688

(1) ' Āķıl olan bu cihān zevķına ' ālem demedi

Dem-i şādīsine anuñ daķı hoş dem demedi

(2) Bu cihānda nice bī ğam olaym ben ki o şuķ

Baņa bir dem nedir ey ' āşık-ı pür ğam demedi

(3) Ol perī kim ben anuñ ' āşık-ı dīvānesiyem

Daķı bir dem nażar idüb baņa ādem demedi

(4) Yüzüñ öpsem didi düşmen baņa ķarşu yāre

Yüzün öpdürdi o yār āh aña epsem demedi

(5) Aĝzunı zerreye beñzetdi o yüzi güneşüñ

Nazmī artık ne desün ģak budurur kem demedi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger kâfiye bâ vaşl u hurûc ĩncâ elif revî vü dâl vaşl u nün hurûc u hareketi
ki pîş ez revî âmed tevcîh ve hareketi ki ba' d ez revî âmede nefâd ve pes derîn kâfiye
se harf ü dü hareketest

689

(1) Me'mun olmaz kişiyē rāh-ı hedādan ğayrı

Bir mülāz olmaz ebed luḡf-ı hüdādan ğayrı

(2) Añ yer altını eyā yer yüzünüñ maġrūrı

Kimsenüñ yiri mi var taḡt-ı şerādan ğayrı

(3) Ey faķire naḡar-ı hār kılan şāḡib-i cāh

Çāh-ı ḡabre seni kim ḡor fuḡāradan ğayrı

(4) 'Ālim olanuñ eyā server-i 'ālem ḡadrün

Bil ki kimdür saña rehber 'ulemādan ğayrı

(5) **Nazmiyā** devlet-i dünyāda olan eşḡaşuñ

Nesi var ġuşşa vü ġam birle belādan ğayrı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nazire

690

(1) Yüzüñe ben ne diyem şems-i duḡādan ğayı

Alnuña yā ne diyem bedr-i vecādan ğayrı

- (2) Dil-i t̄arikimi ḡun gibi kim eyler r̄uŝen
H̄alet-i ŝevķile sen m̄ahliķādan ğayrı
- (3) Yoluña yelmege bu ‘ıŝķ-ı hevāsıyla baña
Kimse hempā olamaz bād-ı ŝabādan ğayrı
- (4) Ey ṭabīb-i dil ü cān nola ķapuñ beklersem
H̄astenüñ yiri mi var dār’üş-ŝifādan ğayrı
- (5) Zülf ü çeşm ü ķadd-i cānāna **Nazmī** göricek
Nesne gelmez dilime dāhı du‘ādan ğayrı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

691

- (1) Ne murād idine dil zevķ u ŝafādan ğayrı
Ne recā eyleye cān mihr ü vefādan ğayrı
- (2) Germ olub dilbere ber vechile ŝevķ-ı mihrin
Kimse izhār idemez şems-i duĥādan ğayrı
- (3) Dilberüñ ķāmet-i bālāsına ol kim vire dil
Nesne toĝrulmaz aña belki belādan ğayrı

- (4) Dilrübā cevr ü cefā etse ne var saña dilā
Dilrübālarda ne var cevr ü cefādan ğayrı
- (5) Ğam-ı devrānıla sākī bu cihān bezminde
Kimdürür başa çıkan cām-ı şafādan ğayrı
- (6) Sen kadar bilmez eyüsini meyün bāde fūrūş
Sākīyā ol ne bilür bey' u şerādan ğayrı
- (7) Yāruñ ebrūsı ile zülfi vü kıaddi hevesi
Kıomadı fikr bu **Nazmī**'de recādan ğayrı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger deran kıāfiye ĩncā rā revī

692

- (1) Ehl-i dünyāya ne var şūrıla şerden ğayrı
Yoıdur eglence aña sımile zerden ğayrı
- (2) Ecl-i dünyā için etseñ ne kıadar tül-i emel
Nesne yoı kıaşıl olur kıalbe kederden ğayrı
- (3) Naşb idüb nefslerden cerre idüb ref' i kıicāb
Yoı ' amel şimdiki şūfīlere cerden ğayrı

(4) ‘Āşıkā hemdem eglence mi olur herdem

Nāle vü āh-ı dem-i şām u seherden ğayrı

(5) **Nazmiyā** eyleme her giz heves-i cāh-ı cihān

Gelmez andan saña bir nef’i zārardan ğayrı

fe’ ilātün/ fe’ ilātün/ fe’ ilātün/ fa’ lün

Nev’-i diğer der kâfiye-yi müreddef bâ elif nün revî

693

(1) Dilrübā mülk-i dili yıkalı virān kaldı

Gitdi cem’iyyeti cevriye perişān kaldı

(2) Ol dilārāma ki dil virdi nice ‘āşık-ı zār

Ḥānımāndan çıkuben bî serv-i sāmān kaldı

(3) O nigāruñ o büt-i çine mişābih şanemüñ

Nağş-ı hüsnini gören vālih ü ḥayrān kaldı

(4) Tıfl-ı dil döndi ğam u cevri felekden aña kim

Aña mirāş atadan māl-ı firāvān kaldı

- (5) Dil-i **Nazmî**'de ki cāy etdi hayāl-i cānān
Çıkdı gönlünden anuñ gayrı hemān cān qaldı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā kâf revî

694

- (1) 'Āşık oldur kim ola gönli anuñ hāk gibi
Dūd-ı āhı dōne üstinde hem eflāk gib

[586 a]

- (2) Her ne toz kim gele hāk-i qademüñden güzelim
Yiri baş üzre dūrür hep dūrür-i pāk gibi
- (3) Düşüb ayağuna bu zülf-i perīşān 'ömrüm
Saña miskinlik ider 'āşık-ı ğamnāk gibi
- (4) 'Āşıkā öyküne mi hiç hasūd-ı nāpāk
Yoluña ola mı ol 'āşık-ı bî bāk gibi
- (5) Qad-i mevzūnına bu **Nazmî** şnavber diyemez
Sen gül endāmı o hāşā göre hāşāk gibi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

- (1) Acırım yok olıcak bu dil-i şad çāk gibi
Ağlaram yok dağı bu dīde-yi ğamnāk gibi
- (2) Dil virür saña çoğ ammā reh-i ' ışķuñda bugün
Cān virür ölmīye ben ' āşık-ı bī bāk gibi
- (3) Müdde' iler beni men' eyleyemez kūyuñdan
Bād-ı āhım tağıdur anları hāşāk gibi
- (4) Ey melek menzilini gün gibi eflāk eyler
Āsitānuña yüzün süre şu kim hāk gibi
- (5) Dehenūñ vaşfi ile her ğazelim tomarın
Başı üzre götürür her kişi misvāk gibi
- (6) Hāsret-i Yūsufıla kanlu yaşı Ya' kūbuñ
Deldi elmās şıfat taşları hakkāk gibi
- (7) Eşki mey nālesi ney sīnesi def **Nazmī**'nūñ
Dembedem işi anuñ ' ıyş-ı tarabnāk gibi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev^ç-i dīger kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revī vü elif redif ü hā vaşl u hareketi ki pīş ez redif nefād hazv vü hareket revī mücerri pes derīn kâfiye se harf ü dü hareketest

696

- (1) Kānķı ‘āşık kim ola ‘ışķıla dīvāne gibi
Baķışı olur anuñ bilişe bigāne gibi
- (2) Māhaşal ‘āşık olan kimse beher hāl olur
Hālet-i ‘ışķıla her hālde mestāne gibi
- (3) Tā ki per yaķmada pervāz ide pervāsız dil
Tutuşur āteş-i ‘ışķıla o pervāne gibi
- (4) Bī kes olub ola her kim ki cihān içre yetīm
Yerile gōk aña olur ata vü ana gibi
- (5) **Nazmiyā** ol k’ola bir kām-ı kerem zāt-ı şerīf
Başlar üzre yiri vardur dürr-i yekdāne gibi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nazire

697

- (1) ‘Işķ odına tutuşub bu dil oda yana gibi
Cān daķı cān atar ol o da oda yana gibi

- (2) ‘ Işkıla yoluña Ferhādveş ey Şīrīn leb
Cān virür ölmeye ben ‘ āşık-ı dīvāne gibi
- (3) Şāneveş zülfüñe ‘ ömrüm elüm irerdi benim
‘ Ömrden bende vefā görsem eger şāne gibi
- (4) Dil ruḥuñ şem‘ ine cān atsa nola bī pervā
Ey perī per yaқан oldur aña pervāne gibi
- (5) **Nazmiyā** ḥaste dilüñ derdine em şorarsañ
Emsem olmaz aña la‘ l-i leb-i cānāne gibi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ l

Nazire

698

- (1) Qanı bir cāy-ı şafā kūşe-yi meyhāne gibi
Qanıbir hemdem pür şevk ya peymāne gibi
- (2) Sāḳiyā olmiya bir meşrebi şāfī hemdem
Bezm-i devr içre bu demlerine peymāne gibi
- (3) Rūz-ı firqatde demādem dil ü cān eglemege
Qanı bir hemdem-i mūnis ḡam-ı cānāne gibi

- (4) Ben yetimi yerle gökdürür ancak ey dil
Aşağıya yukarı gözler ata vü ana gibi
- (5) Āşināyiken ezel yār ne müşkül şoñra
Gördüğünce nazār ide saña bīgāne gibi
- (6) Ruḥı üzre görünür ḥāl-i siyehler yāruñ
Şem‘ e düşmüş bir iki suḥte pervāne gibi
- (7) **Nazmiyā** oda gey bir gün başaruz didi nigār
Nola baş üzre yiri var dūr-i yekdāne gibi
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fa‘ lün

Nev‘-i dīger kâfiye bā vaşl u ḥurūc ĩncā elif revī vü dāl vaşl u rā ḥurūc u ḥareketi ki pīş ez revī āmed tevcīh ve ḥareketi ki ba‘ d ez revī āmede nefād vü pes derīn kâfiye se ḥarf ü dü ḥareketest

[586 b]

699

- (1) Devlete olma iñen ğırre bu dünyādur hey
‘ Āķibet her kişinüñ menzili ‘ uķbādur hey
- (2) Serbeser kār-ı cihān yok yiredür şöyle ki var
Derd-i serdūr kişiyeye bir ķuru ğavğadur hey

(3) Rızık için ğam yimek olmaz kişi kim her kuluna

Dāyimā rızık viren hey yine Mevlādur hey

(4) Bî keremden kerem ummamağ ki var ol her kişiye

Hâğ bu kim yok yire bir kırı temennādur hey

(5) Lu^ç b u lehv işi güci her kime kim baksañ hep

Nazmiyā kār-ı cihān özge temāşādur hey

fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fa^ç lün

Nev^ç-i diğer **ķāfiye** bā redif ü vaşl **īncā** nūn revī vü elif redif ü yā vaşl ve hareketi ki pīş ez redif āmed ü hāzv ve hareket revī mecrī pes derīn **ķāfiye** se harf ü dü hareketest

700

(1) Ey bugün ehl-i dilūñ cānı Mehemmed Çelebi

Vey kamu hūblaruñ hānı Mehemmed Çelebi

(2) Mışr-ı hūsnūñ bugün ol Yūsuf-ı Ken^ç āna bedel

Devlet-i hūsnile sulţānı Mehemmed Çelebi

(3) Muştafā hūsnile vü hulķıla olmuş Maħmūd

Devrūñ ol Yūsuf-ı Ken^ç ānı Mehemmed Çelebi

- (4) Leb-i ŧir̄inle ʿ iŧk ehlini Ferhād eyler
Devrũ ol Hũsrev-i hũbānı Mehemmed elebi
- (5) Gũn gibi rũŧen o her mihrine pũr ŧevk olanuñ
Hũsn birle meh-i tábānı Mehemmed elebi
- (6) Bũyle bu behcet ũ bu hũsnile ʿ iŧk ehlinũñ
Cān gibi sevgũli cānānı Mehemmed elebi
- (7) **Nazmiyā** cũmle cihān hũblarınũñ ŧimdi
Hũsnile ŧāh Sũleymānı Mehemmed elebi
feʿ ilātũn/ feʿ ilātũn/ feʿ ilātũn/ faʿ lũn

Nevʿ -i d̄iger der k̄āfiye-yi mũreddef bā elif ĩncā nũn revĩ

701

- (1) Ey gũzellũkde bugũn Yũsuf-ı Kenʿ ān Muŧlĩ
Ĝırrile hũsn ũ behā Mıŧrına sultān Muŧlĩ
- (2) Server-i kiŧver-i hũsn ũ ŧeh-i iqlĩm-i cemāl
Hũsrev-i mũlk-i behā Yũsuf-ı devrān Muŧlĩ
- (3) Gũn gibi rũŧen o kim hũsn ũ cemālile bugũn
Mihr-i dirahŧān olub olmuŧ meh-i tábān Muŧlĩ

(4) Kūyudur şeh̄r-i Stanbulda anuñ dikilü taşu

Taş bağlu güzel olmağın o cānā Muşlī

(5) **Nazmiyā** ol ki perī yüzlü güzel cānandur

Olmuş ensābın bu ol şānıla bir cān Muşlī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i diđer kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revī vü elif redif ü mīm vaşl

702

(1) Ey benim iki gözüm rūhı revānum Muşlī

‘Ömrümün hāşılı vü sevgüli cānım Muşlī

(2) Söyledüince virür cāna şafālar şāfī

Ey letāfetde sözi āb-ı revānım Muşlī

(3) Varken sencileyin naqşu güzel hūb nigār

Yokdurur ğayrı nigāra nigerānım Muşlī

(4) Senüniledür anı bil bu hayātım pes ben

Didi kim anuñcün nedir saña cānım Muşlī

(5) Hāq bu merdāne dūrür cūnbüşün ođlancıktan

Hāq seni pīr ide ey taze civānım Muşlī

(6) Lāleveş bağırma dāğ urdı meded hecrüñ odı

Ey benim gül ruğum ey ğonce dehānum Muşlı

(7) **Nazmiyem** kim yoluña ölmege ben cān virürem

Bende kim ey şeh-i ħübān-ı zemānum Muşlı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lün

Nev' -i dığer der kıāfiye-yi mücerred ĩncā rā revĭ

703

(1) Ey letāfetde mişāl-i leb-i dilber kıaysı

Leb-i dilber gibi hem nāzük ü ħuster kıaysı

(2) Beñzedürlerse leb-i dilbere anı nola kim

Bir nice vechile şeftalüye beñzer kıaysı

(3) Nice meyl etmiye cāndan aña diller çünküm

Luuf birle leb-i dilber gibi bir ber úaysı

(4) Şulu şeftalü mişāli lebine cānānuñ

Beñzer oldurur ki ħoşāb olunur ekşer kıaysı

(5) Leb-i yāruñ şulu şeftalü gibi mānendin

Nazmi'den şorarasuñ kıaysı birazer kıays

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fa' lü

[587 a]

[587 b]

[588 a]

[588 b]

Der baħr-ı remel müseddes heme eczā maħbūn u 'arūz u ğarb maħbūn u maħzūf
tağti' eş fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der kıāfiye-yi mücerred ĩncā yā revī ve ğāreketi ki
pīş ez revī āmed tevĉih pes derin kıāfiye yek ğard ü yek ğāreketest

704

(1) Nār-ı fağr ursa kimüñ bağrına key

Gey meşakķat çeker anuñıla o gey

(2) Bir kışi kim elem-i fağre düşe

Düşgün olur kıatı ol miskin hey

(3) Derd-i fağriyle olan dil mürde

Bu cihān içre ne yülden ola ğay

(4) Bilünir neydüği bezm-i ğamda

Dembedem nāle iden niteki ney

(5) **Nazmiyā** her kişinüñ āhır ecel

Defter-i ‘ömrün ider āh ki tay

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nev‘-i dīger kâfiye bā vaşl ĩncā bā revī vü yā vaşl

705

(1) İşbu dünyā cihetine talebi

Etmez illā o kişi k’ola ğabī

(2) Zī sa‘ ādet aña kim dāyim ol

Geçire tã‘ atile rüz u şebi

(3) Ehl-i hāl ola o kim anuñ olur

Özge hālâtıla ‘ıyş u tarabı

(4) Ne yere varursa hoş yiri var

Şol kişi kim ola anuñ edebi

(5) **Nazmiyā** bikerem olmağ katı bed

Kişi kim añıla beg yā çelevi

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazîre**706**

- (1) Ola bir kimse ki bî ' aql u ğabî
Kâr-ı dünyāya olur hep talebi
- (2) Zevk-i ' uqbâyı ebed añmaz o kim
Talebi hep ola dünyā tarabı
- (3) Ne bilür derd ü ğam-ı dehri o kim
Şevk u zevkile giçe rûz u şebi
- (4) Yokdurur şübhe mi var imānı
Olmya bir kişinün kim edebi
- (5) Cümleten Allah aşhâbı sever
Nazmiyâ kimde k'ola hubb-ı nebî
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

[589 a]**Nazîre****707**

- (1) Ola her kimde ki dünyā talebi
O ğamile geçürür rûz u şebi
- (2) Dembedem anı diler ehl-i hevā
Ki müdām eyleye ' ıyş u tarabı

- (3) Ol ki yoĥsul olub eksükli ola
Ĥadden artuĥ çeker anca ta' bı
- (4) Olur ĩmānı Őaĥiĥ anuñ kim
Őefkatile ola bir ĥoŐ edebi
- (5) **Nazmiyā** āĥiretin añmaz ebed
Ola her kimde ki dünyā talebi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diĥer deran ĥāfiye ĩncā tā revī

708

- (1) Kime kim yüz tuta dünyā ciheti
Unıdur göz göre ol āĥireti
- (2) Elleri zūlmile ayaĥlar olur
Kime kim el vire dünyā ciheti
- (3) Olmaz ĩmāndan eşer anda o kim
Olmiya Őefkatile merĥameti
- (4) Nolur ol Őāĥib-i devletden kim
Olmiya kimseye bir menfa' ati

(5) Eyü adı añulur şoñunda

Kişinüñ hayr olıcağ 'âkıbeti

(6) Bir kişi bir kişiye luğ idicek

Aña lâzumdur anuñ meğmedeti

(7) Kimüñ olursa olur memdūhı

Nazmiyâ ol kim ola 'âtıfeti

fe' ilätün/ fe' ilätün/ fe' ilün

Nazire

709

(1) Hâğdan ister o ki bir 'âfiyeti

Hayr olmak dilesün 'âkıbeti

(2) Ol ki dünyâ talebinde ola hep

Añmaz olur unıdur âhıreti

(3) El çeker âhıret aḥvâlınden

Aña kim el vire dünyâ ciheti

(4) Ne bilür 'âlemi 'âlem nedürür

Ol ki hiç olmya bir ma' rifeti

- (5) Başa ıkmaz kişi serkeşligile
Ellere olmıycağ meskeneti
- (6) Hağ bu kim  aceble ĥodbinlikdür
Her kesün göz göre bir bed şıfatı
- (7) Yā Ğafürü ĥoma dilden **Nazmı**
Her dem anuñıla dile mağfireti
fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilün

Nazıre 710

- (1) Kārı anuñ k'ola [dünyā] ciheti
Hāl idinmez cihet-i āĥireti
- (2) Elleri başdan ayaklar bir řāh
Virse bir zālime bir memleketi
- (3) Halkıla ĥulķıla olur hep dost
Bir kişinün kim ola  āĥıfeti
- (4) Varlığı  āriyetidür kişinün
Tez gider elden olan āryeti

- (5) almaz ayakda el ire **Nazmī**
Her kimūñ kim ola bir ma' rifeti
fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

Nev' -i dīger deran āfiye īncā dāl revī

711

- (1) Ol ki fark eylemiye nīk ü bedi
ayra erre yaramaz ol ebedī
- (2) Ehl-i ayra ide her kim ki ased
asedi birle yoğ ola cesedi
- (3) Yıılıur devleti bünyādı ki var
anı cāh ehli ki yoğdur senedi
- (4) avaa gelse ' askerle 'avām
olaur ānesin itile kedi
- (5) **Nazmiyā** ' uzlet idüb dūnyādan
ek elūñ ge o hevesden ebedī
fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

Naz̄ire

712

(1) H̄ayr u şerr işde ki olmaya yedi

Etmez ol fark ebedi n̄ik ü bedi

(2) Başa çıkmaz işi ayakda kalur

Olmıya bir kişinüñ kim senedi

(3) Bakmaz alur gözle gördüğüne

Ola başında anuñ kim h̄iredi

(4) Añalım ol günü kim olmayıser

Kimsenüñ kimseye her giz mededi

(5) **Naz̄miyā** kalur ayakda ol kim

Gelmiye bir iş elinden ebedī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Naz̄ire

[589 b]

713

(1) Bir kişinüñ ki ola bir işde yedi

Soñra çıkmaz olur adı yedi

- (2) Yokdurur dost yolunda dönüşüm
Düşmen olursa dağı altı yedi
- (3) Ol ki ħar tab^ç ı olar ola ħasīs
Anuñ ādemiligi olmaz ebedī
- (4) Tiz olan kes olur ellerile titiz
Ördekile olur ol itile kedi
- (5) Güc olur şöħbet o kesle **Nazmī**
Ki ne hūdı bile ol kes ne sedi
fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilün

Nazīre (derkenar) 714

- (1) Dilde anuñ k'ola ħıķd u ħasedi
Pür olur derdile cism ü cesedi
- (2) Cehli sevmez sever elbet ^ç ilmi
Farķ ide bir kişi kim nīk ü bedi
- (3) Olsa her kime muħabbet ezeli
Zāyil olmaz o gönülde ebedī

(4) Faḳrile kiſi ḳalır ayaḳda

Œöyle kim baſına olmaz mededi

(5) **Nazmiyā** ol kese sen bir ḥaredi

K'olmaya anuñ ebed bir ḥiredi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer deran ḳāfiye ĩncā rā revī

715

(1) Kār-ı dünyādan ola ol ki beri

Olur anuñıla ḥuzūr üzre yiri

(2) Görse miskinleri eyler ſefḳat

Ola her kimde ki ĩmān eſeri

(3) Gele çün ' iſḳ-ı ḥaḳīḳiyle ſafā

Giderür dilde ḳomaz bir kederi

(4) Devlet anuñ giceler ḫā' at idüb

Ḥura terk eyleye ḥāb-ı seheri

- (5) Kişiyē kār-ı cihān **Naz̄mi** ki var
Çekdürür yoğ yire çoğ derd-i ser
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Naz̄ire 716

- (1) Dāyim anuñ kim ola şūr u şeri
T̄urmaz andan çeker ol derd-i seri
- (2) Bir sa' ādet t̄arafın t̄utmaz ebed
Kimde kim ola şekāvet eşeri
- (3) Her hevāyile heves terkin iden
Ġuşşa vü ġamdan olur cümle beri
- (4) Ola her kim ki baş̄iret ehli
Pāk olur anuñ o yüzden nazarı
- (5) **Naz̄miyā** hıdmete bel bağlayanuñ
Bellüdür her ne yire varsa yiri
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Naz̄ire 717

- (1) Her hevādan ide ol kim güzeri
Her belādan olur elbette beri

- (2) Artırur hırşı hevāyile kişi
Eksük olmaz ebedī derd-i seri
- (3) Şūr u şer ehli olanuñ dāyim
Kime olursa olur bir zararı
- (4) Ol ki ‘ākıl ola olmaz ğāfil
Her haşardan olur anuñ hazeri
- (5) Okıma şi‘ rini her nādāna
Hāke neşr eyleme **Nazmī** güheri
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazire

718

- (1) Dāyimā ide o kim şūr u řeri
Veriser āhır o fi‘ lile seri
- (2) Dil ü cān ile ider meyl-i cihān
Ol ki olmaya cihāndan hāberi
- (3) Niçün añmaya kişi ‘uqbāyı
Āhır ol yaña olur hōd seferi

(4) Añsun ol degme yere şıgmıyan uş

Bir çuķur olısar eñ soñra yiri

(5) **Nazmiyā** eyle Һazer andan kim

Ola anuñ saña āhır zararı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazire

719

(1) Her Һatardan o ki etmez Һazeri

Her zamānda görür andan zararı

(2) Her zamānda baķar eller eline

Ol ki olmya elinde hūneri

(3) Һar durur aña ne şek ma' nide

Ādemilikden ola ol ki beri

(4) Kār-ı dünyādan o kes kim çeke el

Қurtarur ғuşşadan anuñıla seri

(5) Ursa el bir işe başa çıkar

Her işinde ola her kim ki beri

(6) Ağlamak anlamak olur işi hep

Ola her kimde ki bir ʿışk eşeri

(7) Ola gör kesb-i şafāda şāfī

Nazmi dilden gideri gör kederi

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Nazire

720

(1) Künc-i ʿuzlet ola anuñ ki yiri

Her ğam u ğuşşadan olur o beri

(2) Her hevādan kesilen kes yekser

Ġuşşadan ırur elbette seri

(3) Meyli hep ħayra olur niyeti ħayr

Kimde kim ola saʿ ādet eşeri

[590 a]

(4) Devlet-i dehr o durur kim kişinüñ

Elde avucda ola sīm ü zeri

(5) Kişinüñ her şebi zārile geçüb

Giçe āhile demādem seheri

(6) Ne sa‘ âdetdür o kim dâyim ol

Seheri ‘ âdet idine seheri

(7) **Nazmiyâ** başıña sulţâniken

Çul gibi kimsenüñ ola nökeri

fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

Nazire

721

(1) Çılmayınca bu cihândan güzeri

Giderimez kişi dilden kederi

(2) Giçe dünyâdan o kim el çeke hep

Derd ü ğamdan olur elbette beri

(3) Bir kişi degme işi iş edine

Añamaz olmayıcağ sîm ü zeri

(4) Her ne müşkil ki cihândâr olanuñ

Olmaya ħâl-i cihândan ħaberi

(5) Ellerüñ gönlün alur dâyim ele

Ola ol kimse ki bir göñül eri

- (6) Ola ol kimse ki maḳbūl kirām
Vardürür ikrām ile her yirde yir
- (7) **Nazmiyā** şefḳat olur ḳalbinde
Bir kişide k'ola ĩmān eşeri
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā sĩn revĩ

722

- (1) Fikr ide dāyim o kim şoñ nefesi
Evvelā dehre olur mı hevesi
- (2) Dehri yoḳ yirine ḳo anuñçün
Yoḳ yire eyleme bihude sesi
- (3) Kes yōri cāh-ı cihāndan hevesüñ
Ki oñarmaz o cihet degme kesi
- (4) Baḳma nā ehle ebed ehli gözet
Görme yeksān gülle ḥār u ḥası
- (5) **Nazmiyā** ola şu kes kim bed nefes
Bārid olur tutilacaḳ nefes
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

- (1) Ol ki hep h ayra ola her hevesi
H ayrıla h atm ola  h ır nefesi
- (2) Bir den  kim ide    l  kadre
G ze göstermez olur degme kesi
- (3)    rif oldur ki g m-ı h ali i  n
 ıkmıya degme bel yile sesi
- (4) A alum ol g ni kim g zliyev z
Nice yil Őađ u Őolu biŐ   pesi
- (5) **Nazmiy ** her kişiye olmaz o kim
Neye olursa ola destresi
fe  il t n/ fe  il t n/ fe  il n

Nev -i d iger deran kıafiye  nc  l m rev 

- (1)  re bir devlete anu  ki eli
Eli incitmek olur hep   ameli

- (2) Ola her kim ki hevāya tāb' i
Yiler oñmaz dili olur o deli
- (3) Yoq yirine qoya dñnyāyı o kim
Eylemez yoq yire tñl-i emeli
- (4) Qankı söz kim ola ma' qñl elbet
Ol ki ma' qñl oladur aña belī

[590 b]

- (5) Nazmiyā dergeh-i ' Osmānda dirig
Qalması luft u mürüvvet be' alī
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazire 725

- (1) Etmek olmaz yere tñl-i emeli
Haq bu kim bātıl ider her ' ameli
- (2) Bir kesün ola başında hevā
Burnınıñ çıkmaz ebed imdi yeli
- (3) Bir işe yaramaz ayaqda qalır
Bir kesün k' olmiya bir işde eli

(4) Halk içinde kişiye hulq-ı hasen

Gerçek erler ŝıfatıdur be' alî

(5) Anı añsa kişi **Nazmi** başdan

Öñcesin başa turur uş eceli

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

Nazire

726

(1) Diye bir hıdmete her kim ki belî

İki bükülse gerek anda beli

(2) 'Âkıll evvel ŝaķınur ol iŝden

Ki ŝoñunda ola anuñ hıaleli

(3) Kem hıreddür kim uma eylük o kim

Yaramazlık ola dâyim 'ameli

(4) Kişiye âh ki dünyâ elemi

Etdürür yoķ yire tül-i emeli

(5) Etme taķlıd 'avâm uşlı iseñ

Nazmiyâ aşlı ile olma deli

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

- (1) Ol ki incitmege yüz tuta eli
Eli erdüğüne irer h̄aleli
- (2) Beglig iş ala o kes kim ʿamele
Eller incitmek olur hep ʿameli
- (3) ʿĀkı̄l olduğı olur bes belli
Diye maʿkūle o kimse ki belī
- (4) Devletile gider elbet ebedī
Kimde kim ola saʿādet ezeli
- (5) Varsa ʿaqluñ eger kim **Nazmī**
Yok yire eyleme t̄ul-i emeli
feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

Nevʿ-i dīger deran k̄āfiye ĩncā mīm revī

- (1) Kişi kim olmiya vāfir diremi
Çoğalur anuñ o h̄alile ğamı

- (2) Bir kimse kim ıpu ılır nice kes
Gebr-i ma' bd idinür Şan Şanemi
- (3) Ber araf oldu kitbet ciheti
Añlamaz oldılar ehl-i alemi
- (4) Gtrile gibi ' ilm-i ' Arab
Ki aña birde oğaldı ' Acemi
- (5) Nazmiy ' arşa-yı nazm ire Őeci'
Ne adar oğsa ben dhı kemi
fe' iltn/ fe' iltn/ fe' ilün

Nazre

729

- (1) Ola dny in anuñ ki ğamı
Anuñ ol ğam olur zge elemi
- (2) Őoñra ğam ekse gerekdür her kes
Ne adar gese Őafyıla demi
- (3) Has gibidür bir eħas kes kim anuñ
Olmıya luşfıla her giz keremi

(4) Kimde kim buhl ola olmaya seḥā

Bir dūrūr imdi vücūdı ʿ ademi

(5) Her kişinüñ ölümüdür ölümü

Nazmiyā āh ki dünyā elemi

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Nevʿ -i dīger deran ḳāfiye ĩncā nūn revī

730

(1) Heves-i devlet-i dünyā ideni

Düşürür ğamlara dünyā-yı denī

(2) Fikr-i dünyāda olanlar her dem

Çeker envāʿ -ı ğumūm u miḥeni

(3) Zī saʿ ādet añā kim dünyāda

Uḥrevī ola hep ekşer suḥeni

[591 a]

(4) Dembedem nice hevāya yilter

İşbu dünyā hevesi āh beni

(5) Her nefes nefes-i hevāsını o kim

Nazmi dūnyāya o yilter o seni

fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

Nev' -i dīger deran āfiye īncā hā revī

731

(1) Gel eyā hūsn ilinūñ pādşehi

ıl naar ben uluña gāh gehi

(2) Seyr-i hūsnūñ gözüm eyler rūşen

Ey gūzellik gōgūnūñ mihr ü mehi

(3) Hadd ü addūñ bu leāfetile gūzel

Gūl-i ter biri biri ser ü sehi

(4) Başı devletlū ul ol kimse k'ola

Sen gūzeller şehinūñ hāk-i rehi

(5) **Nazmi** cānile ul oldı sañasın

Olalı hūsn ü behā mülki şehi

fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

Nev' -i dīger deran āfiye īncā şīn revī mā ableş meksūr

- (1) Hep reh-i ḥayra revān olsa kişi
Cümle ḥayr u ḥasenāt olsa işi
- (2) Ḥavf-ı ḥaḳdan olur elbet ğamkeş
şöyle kim olmıya bedkīř kişi
- (3) Ögrenür şovuğa ıssıya o kim
Faḳr birle geĉire yazı kışı
- (4) Azdur faḳr yolınıñ düzi az
Çoğdurur çoğ yoğuşı vü inişi
- (5) Bir ḥarāmuñ yimesine bu ‘avām
Tā ḳalınca ĉalıřur iki dişi
- (6) Olur iblīse düğünile bayrām
Gelse bir yire bir erkekle dişi
- (7) **Nazmiyā** ḳande k’ola bir ‘abeş iş
Ol aradan sıvışı gör sıvışı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nev‘-i diĝer ḳāfiye bā redif ü vaşl ĩncā bā revī

733

- (1) Dāyim olmağıla ğaflet ḥābı
Za' f bulur kişide dīn bābı
- (2) Ol ki ṭā' at kıla dāyim bekler
Kūşe-yi mescidile miḥrābı
- (3) Ḳādir olsa ki müselsel etse
Kişi eşkile revān seylābı
- (4) Her ne nesne kim ola 'ālemde
Ḳadr u kıymette olur kemyābı
- (5) **Nazmiyā** devlete irince kişi
Eylese luṭfila yād aḥbābı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā tā revī

734

- (1) Ol ki artırmağ ide vārātı
Sīm ü zer cem' ine düşer ḳatı

- (2) Kişinüñ artıg olur gavgası
Ne kadar artarsa dārātı
- (3) Dāyimā āhireti hālin añan
Haqqa cānile ider t̄ā' atı
- (4) Zī sa' ādet ki cevāmi' de varub
Güş ide kişi laṭif eşvātı
- (5) **Nazmiyā** cevher olur ma' nide
Ola luṭf üzre anuñ kim zātı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ cîm revî

735

- (1) Her kimüñ himmetin olsañ rāci
Olmuş olursun anuñ muhtācı
- (2) Yüz süre ol kim ayaklar tozuna
Olur ol yüzden o başlar tācı
- (3) Qaddi bir yā gibi iki bükülür
Ol ki ola t̄ir-i belā avmācı

- (4) Zī sa‘ ādet ki dālāletden añā
Hāḡḡ hidāyet virüb olur nācī
- (5) **Nazmi**’nün nazmı dūrür beher dūrür
Nazminün saḡırları emvācı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nev‘-i dīger deran ḡāfiye ĩncā hā revī

736

- (1) Nefsine k’olmıya bir işlāhı
Bulamaz ol kişi hiġ iflāhı
- (2) Nefsi aġlıġıla ider kiři zebūn
Nefsün anuñıla olur işlāhı
- (3) Ne ḡadar etse güneh kişi olur
Luḡfila ‘afv-ı ‘Afüvvün māhı
- (4) Hālık etmiş ḡader elbet bir hūḡḡ
Hāḡḡ etdikde ḡamu ervāhı
- (5) Kimde kim **Nazmi** göre hūḡḡ-ı ḡasen
Hūs-n-i vechile olur meddāhı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nev' -i dīger deran k̄āfiye īncā hā revī

[591 b]

737

- (1) H̄āce yapar nice k̄aşr u k̄āhı
Añmaz ol varacađı sūrāhı
- (2) Maraž-ı hırşla bīmār olanuñ
Hiç olur mı kim ola dervāhı
- (3) Nā kesüñ mişlini görmek dileyin
Görsün ol mīvesi yok bir şāhı
- (4) Nār-ı ğamdan ola ol kim dāđı
Nālesiz olamaz olur dāhı
- (5) **Nazmiyā** ehl-i hayāya baqmaz
Gözler a' yān-ı zamān küstāhı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran k̄āfiye īncā dāl revī

738

- (1) Ola anuñ ki kerem mu' tādı
Her kim olursa olur münkādı

- (2) Kişinüñ aña gerek sa' yı hemān
Ḥayrıla yād olına tā adı
- (3) Ezlem-i nāsdürür bī şübhe
Her fesāda ola ol kim bādı
- (4) Baht her kimi ki cāha düşürür
Üşürür ḥalk mübārek bādı
- (5) **Nazmiyā** fülk-i felāketde kalan
Gözler elbette beşāret bādı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā rā revī

739

- (1) Dünya için ' uçalānuñ vārı
Eylemez yoq yire çoq efkārı
- (2) Rahmider ol kişi kim mü 'min ola
Görse bir ' āciz ü nāçārı
- (3) Vardurur derdi düşübdür derde
İşi anuñ k'ola her dem zārı

(4) Bir büyük derd-i ser olur başdan

Ola anuñ ki büyük destârı

(5) **Nazmiyâ** cehli qabûl etmez o kim

Ola bir ğayreti birle ‘ârı

fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

Nazîre

740

(1) Oldı tâ nerd-i ğamuñ dil zârı

Her dem eyler döne döne zârı

(2) Göre bilsem yolına ölürdim

Âh o pür fitne kıyâmet yârı

(3) Yâre qarşu o ki zâr ola olur

Dembedem âhıla zârı kârı

(4) Varımı yok demezem dilbere ben

Ki benim ‘ömrümüñ oldur vârı

(5) Vaşl-ı cânânı için **Nazmi**’nüñ

Naqd-i cânı olısar îşârı

fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

Nev‘-i diĝer deran qâfiye ĩncâ zâ revî

741

- (1) Kişinüñ her dem olan demsâzı
Yine elbette olur hemrâzı
- (2) Biri biriyle tekellüfsüz olur
Bir kesün bir kimse giçse nâzı
- (3) Cem' i mâl eylemege çok düşünür
Ol ki artık ola hırş u âzı
- (4) Hazz-ı cāndur kide bir āvāze
Bir kişinüñ k'ola hūb āvāzı
- (5) **Nazmiyā** yāramaz eylük aña hiç
Çoğı bilmez o ki bilmez āzı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazire

742

- (1) Bilmez ol çoğı ki bilmez azı
Oldur ol kim ola hırş u âzı
- (2) Dile ğam kim gele bîhad şankim
Pür olur ' askerile bir yâzı

(3) Geçinür fakre düşenler geçürür

Bir kıru şalla kış u yāzı

(4) Yoğdurur kıara elif kıarnında

Okıyub bilmez o kes kim yazı

(5) ‘ Ākıı olmayıcağ olmaz ikisi

İki kes birbirinüñ hemrāzı

(6) Öldüre bir yolla nefşün o kim

Olur ol kimse ne şübhe ġāzi

(7) **Nazmiyā** fehmi anuñ kim ola āz

Bir az işde ider ol çok nāzı

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazire

743

(1) Ala tā kim ele bir şeh bāzı

Ṭut k’olur şehlerüñ ol şahbāzı

(2) Bāz şaydını idenler haqqā

Hep hevāyile iderler bāzı

(3) ʿĀrif oldur ki sükūn üzre olub

Olmiya ehl-i hevā demsāzı

[592 a]

(4) Varlıĝ ānuñdur anuñ kim her giz

Yoĝ bir işde ebedī enbāzı

(5) **Nazmiyā** ol ki ide iĥsān tamām

Ehl-i luĝfuñ olur ol mümtāzı

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Nevʿ -i dīĝer deran kâfiye ĩncā sĭn revĭ

744

(1) Bir kişinüñ kim ola iflāsı

Göñlinüñ her giz açılmaz pāsı

(2) Hızır irüb ergürür ezmāre ĥayāt

Şaĥn-ı hızır ide nesĭm enfāsı

(3) Ķuruda yaşda idinür hemrāĥ

Merd-i ĥaĝĝ Hızırı daĥı İlyāsı

(4) Kiminüñ düĝünü var yörür şen

Kimi düĝünü gider var yāsı

- (5) Şerr işüñ peyki olub şerre yelen
Bilesince yöridür ħannāsı
- (6) Mey-i şafvetden olur şāfī boş
Felegüñ çünkü ne gūndur řāsı
- (7) Pür şafā eyler ider bir cevher
Nazmi ey nazm-ı suĥen imlāsı
fe^ç ilātün/ fe^ç ilātün/ fe^ç ilün

Nev^ç-i dīger deran kâfiye ĩncā řĭn revı

745

- (1) Ola bağrında kimüñ kim başı
Dembedem şan olur anuñ yaşı
- (2) Eksilür ^ç ağlı ^ç acebdür kişinüñ
Ĥadden artuğ ola çünküm yaşı
- (3) Olsa bir yerde iki kişi olur
Varub üçinci olan kes nāşı
- (4) Ťuymaz aşla kişi yol zaĥmetini
Olcağ yāri yarar yoldaşı

(5) **Nazmiyā** ol ki faķīr ola añā

Baķmaz olursa daķı ķardaşı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran ķāfiye ĩncā şād revī

746

(1) Bir kişinüñ ola ol kim ĥāşı

Lāzım oldur kim ola iĥlāşı

(2) Ehl-i ĥāl olan idinmez hemdem

Şol hevā ehli olan eşĥāşı

(3) Her uyan vesvese-yi vesvāse

Veh ki Mevlāsına olur 'āşı

(4) Serv olub bādıla her dem hemdem

Bezm-i gülzāruñ olur raķķāşı

(5) Dürr-i vaşla irer āķır **Nazmī**

' Işķ-ı baķrīnüñ olan ğavvāşı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran ķāfiye ĩncā ' ayn revī

- (1) Ādemüñ gāyetle tammā^c ı
Cem^c -i māl etmede olur sâ^c i
- (2) Şerridür ehl-i fesād olduğunüñ
Hayruñ ol kes kim olur mennâ^c ı
- (3) Kānde varise yoğola zāleme
Dağı etbâ^c ı ile eşyâ^c ı
- (4) Cümleten luğf u kerem ehline
Cānıla dilden olurlar dâ^c i
- (5) **Nazmiyâ** ol kim ölüm fikrin ide
Dāyimâ tã^c ate olur sâ^c i
fe^c ilätün/ fe^c ilätün/ fe^c ilün

Nev^c -i diğer deran kâfiye ĩncâ ğayn revî

- (1) Göz göre zūlmile olan bâğî
Tez görür elde ayağda bağı

- (2) Dûn ü gûn haqqâ ʿibâdet birle
Tâʿ atı olmıyan olur tãgi
- (3) ʿAceble kendüni tutar yüksek
Âdemüñ ola o kim alçağı
- (4) Başları tãcı olur ellerüñ ol
Kendüni tutan ayak toprağı
- (5) **Nazmiyâ** bir kıara tãg olur anuñ
Yüreginde kim ola ğam dağı
feʿ ilätün/ feʿ ilätün/ feʿ ilün

Nevʿ -i dıger deran kıafiye ĩncâ fâ revî

749

- (1) Kıalbi şâfî olan âdem şâfî
ʿAhd ü peymânına olur vâfî
- (2) Elin özine kıor el haqqında
Ĝururı olmaz o k'ola inşâfî
- (3) Bir su'âl eylese bir dilhaste
Vir kerem birle cevâb-ı şâfî

(4) Her günāha umalım ʿafv-ı ʿAfüvv

Her günāhı olur ol çün ʿāfī

(5) Virür ey **Nazmi** kifāyet kıadri

Rızkımız haqq diyelim yā Kāfī

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ kâf revî

[592 b]

750

(1) Ola anuñ ki laṭif ahlâkı

Luṭf kılmuşdur aña ḥallâkı

(2) İder olmağıla cüy hep cerri

Cümle şūfîlerüñ ol zerrâkı

(3) Gidicek elden olur ṭâkati ṭâk

Kişi yapduğı revâk u ṭâkı

(4) Târik-i devlet fânî olana

Olısar devlet u ʿizz-i bâkî

(5) **Nazmiyâ** ehl-i fenâ şöḥbetinüñ

Ehl-i ḥâl olan olur müştâkı

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Nev' -i dīger deran āfiye ĩncā kāf revī

751

- (1) Dilde anuñ k'ola ' ış-1 pāki
Ebedī kimseden olmaz bāki
- (2) Degme kes veh ki hevādan giçemez
Bāde varıncaya dek tā haki
- (3) Özge bir bār-1 girāndur hā
Kişiyē mālī ile emlāki
- (4) Olamaz kendine mālīk derdā
Düşer ol derde olan tiryāki
- (5) **Nazmiyā** şobeti ki müşköl olur
Ol ki hiç olmıya bir ider iki
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran āfiye ĩncā lām revī

752

- (1) Ol ki her gāh hāseddür hali
Ĝuşşadan olmaz o bir dem hali

- (2) Başa varmaz işi gelmez ilerü
Ol ki her işde ola ihmâli
- (3) HÛsn-i hulk olmaz ebed halk içre
Anda kim ola kabîh ef' âli
- (4) Nîkḫâh olmaz ebed kimseye hiç
Bir kesün kim ola bed a' mâli
- (5) Göz göre derd-i seridür kişinün
Nazmiyâ devletile iqbâli
fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

Nazîre (derkenar) 753

- (1) Olmıya ol ki hevâdan ḫâli
Dembedem yelmek olur hep ḫâli
- (2) Turmadan varlığa virür noḫşân
Eyleyen yok yire çok âmâli
- (3) Nîkḫâh olmıya bir ferde o kim
Bed olur anuñ ebed her ḫâli

(4) Hüs̄n ü ceh̄ile olan hul̄k̄ı ḥ̄asen

Eylemez hiç ḳ̄abīḥ eḫ̄ āli

(5) Maḫ̄ rifet ḫ̄ āşıḳıdur **Naz̄mi** o kim

Sevmez ol bihude ḳ̄ıyl ü ḳ̄āl̄i

feḫ̄ ilāt̄ün/ feḫ̄ ilāt̄ün/ feḫ̄ ilün

Nevḫ̄-i d̄iger deran ḳ̄āfiye ĩncā mīm revī

754

(1) Nefsinüñ ola o kes kim rāmı

Her nefes nef̄s olur anuñ dāmı

(2) Bir dile āḥ eḫ̄er etmek beñzer

Havfa irgüre t̄ir̄in rāmı

(3) Bezlidür rızḳ̄ ki ḥ̄āḫ̄ u ḫ̄ āma

Añlamaz ānı olanlar ḫ̄ āmī

(4) Z̄āhirā neḫ̄v ü nemāyı dāyım

Terbiyet birle bulur her nāmı

(5) Kişi **Nazmĩ** aña sa'y etsün kim

Ḥayrıla añıla dāyim nāmı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran k̄āfiye ĩncā nūn revĩ

755

(1) İde her kim ki yalan eymānı

Bulur anuñıla ḥalel ĩmānı

(2) Cāhmuñ ḥaqq bu ki virür ḥaqqun

Ola cāh ehli ki bir ḥaqqāni

(3) Her perişān dile bir raḥmı olur

Ola anuñ ki mürüvvet şānĩ

(4) Kerem-i şānı olur k'ola qarĩn

Bir kişiye kerem-i sübhānĩ

(5) **Nazmiyā** ola o kim bir dānā

Hemdem idinmez o bir nādānı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

- (1) Her kim añmaz ki olısar devrānı
Ġafletile giçürür devrānı
- (2) Ol ki zevkine düşe devrānuñ
Hiç oñarmaz ebedî devr anı
- (3) Ola ol kes ki ahs-i has gibi pes
Olmaz anuñ ebedî ihsānı
- (4) Zî sa' âdet o ki dāyım ide zıkr
Eline sabha alub sübhānı
- (5) Bir beķā salṭanatına iriser
Ol k'ola mülk-i fenā sulṭānı
- (6) Fıkr iden mertebe-yi dānāyı
Hemdem idinmez ebed nādānı
- (7) Şānı şefkat olur elbet **Nazmî**
Ol ki kalbinde ola imānı
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazîre

757

- (1) Fikr iden oldığımı devr anı
Giçürür ‘ ıyşla hep devrânı
- (2) Râhdur rāhat-ı rûh anuñçün
Her mizâcı ider ıslâh ânî
- (3) Niye şād ola vişale kişi kim
Her vişâlün olısar hicrânı

[593 a]

- (4) Degil insân o ki insâniyyet
Olmaya luţfila anuñ şanı
- (5) **Nazmiyâ** kimseden ummaz ihsân
Ola haqquñ kime kim ihsânı
fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

Nazîre

758

- (1) Olıcağ hüsniye hūbuñ ânı
Gören anı sever elbet ânî
- (2) Gelsün ey ğonce ne demler ğonce
Gül gibi gönül açarsın ânî

(3) Böyle kim var bu güzellik sende

Sen per̄isin behey ādem cānı

(4) Kimdür ol kim göricek virmiye cān

Bir senüñ gibi güzel cānānı

(5) Sen şeh-i hüsnuñ olubdur **Nazmī**

Dil ü cānile ulı urbānı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazīre

759

(1) Sen per̄i ehre güzel cānānı

Sevdi cānım be hey ādem cānı

(2) 'Iyd-ı vaşluña irüb yā aşınuñ

Özge adr ol kim ola urbānı

(3) Nad-i cānile metā' -ı vaşluñ

Olur ey hāce Hāsan Erzānı

(4) Eylesüñ anımı Şu gibi revān

Görsem āh ol demi ol dem anı

(5) Saña bu **Nazmi** ul olmişdur sen

Olalı usn ilinüñ sultānı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer deran āfiye ĩncā vāv revī

760

(1) Bir hevāyı kim ide o avı

āv olur avıla ıar āvı

(2) Düşe ol kes ki hevāya her dem

Felege virmez o her gün avı

(3) Ola nādān olub ol kim ābı

a bu yaraşmaz āña termāvı

(4) ' Ārif olan kişi bir nādāndan

Eylemez far arile kāvı

(5) **Nazmiyā** andan olur bir tāvi

Yiye geh bir şey o ki geh bir nāvı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer deran āfiye ĩncā hā revī

761

- (1) Her dem ol kim ide zikrullahı
Dāyim Allah olısar hemrāhı
- (2) Ol ki derdi ola ḥadden bīrūn
Her dem eyler o derūndan āhım
- (3) Şoḥbeti gücdür anuñ hey ḳatı kim
Ḥālden olmiya bir āgāhı
- (4) ‘Işḳ mesti olur ānı ḥayrān
‘Aḳlı bir ān ki gele bir gāhı
- (5) Filḥaḳıḳa kişinūñ nefsidür āh
Nazmiyā gāyetile bed ḥāhı
fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazire

762

- (1) Kişinūñ devlet ü ‘izz ü cāhı
Ḳomaz añmağa varacaḳ çāhı

(2) Düşmese kişi ğurūra her gāh

Añsa şol rıhleti vaqtin gāhi

(3) Bir gedāyile berāber olısar

Heft iqlimūñ olanlar şāhi

(4) Kişinūñ derdile ħadden artıķ

Dembedem olmasa eksük āhi

(5) Göre **Nazmī** o ki bir kemrāhi

Gerek andan ola bir ikrāhi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i dīger deran ķāfiye ĩncā yā revī

763

(1) Ol ki dünyā ola fikr ü rāyı

Her dem eyler yörür āh u vāyı

(2) Şūfinūñ cādanısa zī şafvet

Dembedem etdügi hūy u hāyı

(3) Żabt-ı nefis imdi ki zabt etmekdür

Şol yedi başlu bir ejderhāyı

- (4) Hep riyâyile varur her cāya
    Ḳanḳı kes kim ola ol hercāyi
- (5) **Nazmi** ḥabīs görinür ālāya
    Düşmenüñ kim görine ālāyı
    fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

Nazire   764

- (1) Ol ki maṭlūb idinür dünyāyı
    Unıdur añmaz ebed ‘uḳbāyı
- (2) Ne sa‘ ādetdür aña kim dāyim
    Ḥāl-i ‘uḳbā ola fikr ü rāyı

[593 b]

- (3) İṣbu dünyānuñ olur kendü gibi
    Cümlen ehli daḥı her cāyı
- (4) Dāyim olur bilesince Mevlā
    Zikr ide dāyim o kim Mevlāyı
- (5) Ol ki rüşvet virüb alur manşıb
    Başına şatun alur ğavgāyı

(6) Ehl-i cāh olanuñ eñ ednāsı

Gözedür mertebe-yi a' alāyı

(7) **Nazmiyā** mertebe-yi a' alāya

Dehr-i dūn sevķ ider eñ ednāyı

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazire

765

(1) Nice bir gözliyevüz dünyāyı

Nice bir añmayavuz ' uķbāyı

(2) Kār-ı dünyāda olan göz göre hep

Başına şatun alur ğavgāyı

(3) Devlet anuñ ki bu dünyā ciheti

Ebedī olmiya fikr ü rāyı

(4) Fikr-i ' uķbāya düşünmek dāyim

Gözlemekdür taraf-ı Mevlāyı

(5) Fikr-i ' uķbāyla olur haķdan

Raħmete eyleyin istid' āyı

(6) Ehl-i dünyā ki var olur yekser

Yine dünyā gibi hep her cāy

(7) **Nazmiyā** ʿ āķıl olan velhāşıl

Değişür āhirete dünyāy

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

Müreddef der kıāfiye-yi mücerred ĩncā elif revī

766

(1) Kişi kim terk-i hevā eylemedi

Ĝuşşadan göñli rehā eylemedi

(2) Vay añā öldi vü oldı toprak

Şāğ iken terk-i hevā eylemedi

(3) Terk idüb ehl-i fenā dünyāy

Heves-i tād u kıabā eylemedi

(4) Niceler yel gibi yeldi hevese

Ol hevāy ʿ uķala eylemedi

(5) Dönüb üstine murādınca felek

Hiçbir ferde vefā eylemedi

(6) Kime yüz tıtdı murādınca felek

Ki dönüb yine cefā eylemedi

(7) Bu yalan dünyeden ol gerçikler

Nazmiyā nesne recā eylemedi

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer der kıāfiye-yi müreddef bā elif incā nün revī

767

(1) Hep reh-i hayra revān olsa kışı

Hayr işe belki devān olsa kışı

(2) Kışdı hayr olsa dağı hayrla hem

Şöhre-yi devr-i zamān olsa kışı

(3) Her kışı medhini etse cāndan

Şöyle memdūğ-ı cihān olsa kışı

(4) Kerem ü luğfila ihsānile

Añulub vird-i zebān olsa kışı

(5) Ādemī olmağıla hulqıla

Bir melek mertebe şān olsa kışı

- (6) Bir nigāra ki olurlar nigerān
Ehle şöyle nigerān olsa kişi
- (7) Şoḥbetine kişi cān verse revān
Özge bir ḥālile cān olsa kişi
- (8) Rāḥat irgörmegile rūḥa revān
Nazmiyā rūḥ-ı revān olsa kişi
- (9) Dāyimā āhireti ḥālin añub
Ağlayub eşk feşān olsa kişi
fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

**Nev' -i dīger kâfiye bâ redif ü vaşl u ḥurūc u mezīd incā ğayn revī vü elif redif ü yā
vaşl u dāl ḥurūc u dā mezīd pes derīn kâfiye penc ḥarf ü se ḥareketest**

768

- (1) Nefsi her kişiye yāğıdur hey
Hırşı hem āyağı bağıdur hey
- (2) Nefsile cenge demādem ṭā' at
Mü 'minüñ özge yarağıdur hey
- (3) Kişinüñ yüzün āğardan çāker
Ḥaḳ bu kim yüregi yağıdur hey

(4) Bir olur mesnedi kim var kişinũ

Ꞑuytılı bir Ꞑara Ꞑāğıdur hey

(5) **Nazmiyā** fakre düşen miskinũ

Meskeni ğuşşā bucāğıdur hey

fe' ilātũ/ fe' ilātũ/ fe' ilũn

[594 a]

Der baħr-i remel mũşkül taḫti' eş fe' ilātũ fā' ilātũn fe' ilātũ fā' ilātũn Ꞑāfiye bā vaşl u
ħurũc ĩncā elif revĩ vũ yā-i evvel vaşl u yā-i şānĩ ħurũc u ħareketi ki piş ez revĩ āmed
tevcĩh ve ħareketi ki ba'd ez revĩ āmede nefād ve pes derĩn Ꞑāfiye se ħarf ü dũ
ħareketest

769

(1) O ki düşe bir hevāya ola dembedem hevāyi

Hey anuñ döginmez eyvāy nice demler āh u vāyı

(2) Ebedĩ yolun düşürmez şer u şūra ħayra düşer

O kişi ki 'āḫıl olub ola ħũb fikr ü rāyı

(3) Odurur 'alĩ şıfat er ḫura yüz çürümiye hiç

Ki gözine ger görine bir alā-yı 'adũv alāyı

(4) Ne sa'âdet ol ki albi ola ger şafâda şâfî

O şafâdab ide şûfî ura nice hûy u hâyı

[594 b]

(5) Aña hayf **Nazmiyâ** kim düşe dembedem hevâya

Giçe ol hevâda anuñ nice günü nice ayı

fe' ilätü/ fâ' ilätün /fe' ilätü /fâ' ilätün

Nazire

770

(1) Bu cemâlile gördüm iñen âfet ol hümâyı

Yine oldı âh başdan bu gönül atı hevâyı

(2) O nigâra arşu 'uřřâķ yine şavt-ı bûselikte

Neğâmât ider demâdem omaz elden ol hevâyı

(3) Ne şafâyı irer ol kim o nigâra bezm-i meyde

olu içüb anuñile urub ide merabâyı

(4) Ne güzel demi var anuñ ki güzellerile şâfî

İçe gül gibi şerâbı süre řevķile şafâyı

(5) Ne şafâ sürer müdâm âh düşüb özge řevķe ol kim

Göre bezm-i meyde **Nazmî** o nigâr mehliķâyı

fe' ilätü/ fâ' ilätün /fe' ilätü /fâ' ilätün

Der baħr-ı serī‘ ‘arūz u ɗarb maqşūr taqti‘eş müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilāt der
kâfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī ü elif redif ü ħareketi pīş ez redif āmed ħazv
pes derīn kâfiye dü ħarf ü yek ħareketest

771

(1) Bir dem ola kim demevüz āh u vāyı

Dembedem ānı añalum imdi hāy

(2) Niçeye dek kār-ı cihāna heves

Āĥret içün idelüm fikr ü rāy

(3) Bir dem ebed āhını kim eylemez

Her kime kim künc-i belā ola cāy

(4) Neydügini bildürür ol kim ide

‘Işķıla hep nāle demādem çü nāy

(5) Dembedem ānı añalum **Nazmi** kim

Öliserüz varısaruz ħāke vāy

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilāt

Nazire

772

(1) ‘Āşķı odur gözi yaşı ola çāy

Tā ki leb-i cūy ola turduğı cāy

- (2) ‘ Āşık odur derdin añub dembedem
‘ Işıkla nālān ola mānend-i nāy
- (3) oıya felāketde kimi kim felek
Döner o girdāba düşen felege vāy
- (4) Bitse bir işi varmağıla bir iki gün
Yok yire uzanmasa bir iki ay
- (5) **Nazmi** uyursın dağı sen imdi hey
Ĝafleti o aç gözüni imdi hāy
müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilāt

Nazire

773

- (1) ‘ Işka düşen derde düşer imdi hāy
İşgi güci her dem olur āh u vāy
- (2) ‘ Āşık odur niydüğün izhār için
Her dem ide nāleyi mānend-i nāy
- (3) Olmaz ebed merdüñ bed rāya yār
Ola bir ādem ki ögölür nīkrāy

(4) Һayf aña kim gün geçire fişkıla

Giçe nice hefteyile nice āy

(5) Dembedem ol kes ki hevāya yele

Vāy anuñ ey **Nazmi** o hālīne vāy

müfte[‘] ilün/ müfte[‘] ilün/ fā[‘] ilāt

Nazire

774

(1) Nāle ide bezmde şol dem nāy

Özge hevāya düşürür qalbi vāy

(2) ‘Āşık odur yaş aqıdub çāğ çāğ

Eyleye her cāyda her çāğ çay

(3) Mülk bile gitmeyicek sīne pes

Her kişiyē mülk olur olduğı cāy

(4) Şūfī-yi şāfiye şafādandurur

‘Işkıla şol dem ki ider hūy u hāy

(5) Devlet anuñ kim dūn gūn **Nazmiyā**

Āhireti içün ide fikr ü rāy

müfte[‘] ilün/ müfte[‘] ilün/ fā[‘] ilāt

Der baħr-ı serī‘ ‘arūz u ğarb maħzūf tağti‘ eř müfte‘ ilün müfte‘ ilün fā‘ ilün ħāfiye bā
vaşl ĩncā tā revī ü yā vaşl u ħareketi ki piş ez revī āmed tevcīh ü ħareket revī mecri
pes derīn ħāfiye dü ħarf ü dü ħāreketest

775

- (1) Her kime virilse cihān devleti
Añmaz o devletden ebed firħati
- (2) Devlete şol deñlü olur ğirre kim
Olmaz olur kimselere rağbeti
- (3) Ķadrini bilmez kişi bir devletün
Olmayıcaħ ‘azlile tā nekbeti
- (4) Devlete düşen kişi unıtmasa
Faħrı zamānında olan zilleti
- (5) Yoħdur devletlüye kim kimseye
Himmeti olmayub ola rüşveti

[595 a]

- (6) Devlet anuñ devletinüñ ħadrini
Bile daħı ħayra ola himmeti

- (7) İyilik olur kişiye kim kimseye
Olmaya her giz yaramaz niyeti
- (8) Ötesi yok şöyle ki var **Nazmiyâ**
Bir kuru gavğa bu cihân devleti
- (9) Hâl-i muqarrer bu ki her şöhretün
Olsa gerek âhırı bir âfeti
müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ rā revî

776

- (1) Künc-i ferâğ ola anuñ kim yiri
Olur ol işğâl-i cihândan beri
- (2) 'Âkıll olan 'âkıbetin fikrider
Gâfil olub gezmez ebed serseri
- (3) Nefsi hevâsına uyar dembedem
Kılllet-i 'aql üzere olan ekşeri
- (4) Yeltene her demde hevâya o kim
Göz göre âh od olur anuñ yiri

- (5) Ola Şol ādem ki mürīd-i merīd
Kār idinür kendüne Őūr u Őeri
- (6) Āb-ı Őanā‘ at ire **Nazmī** meger
Yoĥsa beni yaĥdı bu ĥırŐ āzeri
- (7) Her ne ki var çün yoĝ olur āĥiri
Varlıĝ o ĥaĥdur nidelum āĥeri
müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

Nazire

777

- (1) Nefs hevāsında gezen serseri
Āĥır o derdile veriser seri
- (2) Nefsi hevāsıyla yelenler dūrür
Rāh-ı çalāle dūŐenũ ekŐeri
- (3) Uymıya Şol kimsene kim nefesine
Olur o dũnyā eleminden beri
- (4) Pür elem olur nice dem ehl-i cāh
Tā bula bir mertebe-yi bir teri

- (5) Devlet-i bâkiye irer âhırı
Ol kim ola mülk-i fenâ server
- (6) Hakk bu kim erlik gelür iylik gelür
Ol kişi kim ola sözünüñ eri
- (7) Şimdiki dem devlet anuñ **Nazmiyâ**
Elde avucda ola sîm ü zeri
müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ nün revî

778

- (1) Sensin iden ehl-i hevâ hep beni
Neyleyesin âh ben ey dil seni
- (2) Ehl-i hevâ etmegile kim bilür
Neyleyesin âh sen ey dil beni
- (3) Kurtulur işgâl-i cihândan o kim
Künc-i ferâğ ola hemen meskeni
- (4) Nâkese göstermez ebed ihtiyâc
Kañkı faķirüñ k'ola gönli ğanî

(5) Terk-i hevā eyleye gör **Nazmi** kim

Cümle umūruñ odurur aḥseni

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

Nazire

779

(1) Himmeti dūn olan olur bir denī

Göñli anuñ olmaz o yüzden ğani

(2) Himmetini himmeti dūnuñ görür

Ol kim ola kendü gibi bir deni

(3) Himmeti dūn olan ider terbiyet

Kendözine sīmile zer vireni

(4) Şimdiki 'aşr içre kemāl ehlinüñ

Künc-i mezelletde dūrür meskeni

(5) Şol heves-i pīrezen-i dehr olur

Āḥır **Nazmi** kişinüñ rehzeni

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

[595 b]

Nev'-i dīġer **kāfiye bā redif ü vaşl u ḥurüc incā rā revī Mu'ahḥar**

- (1) Eylemiye yād o ki bir yārini
Kendüden ol yād ider ol yārını
- (2) ‘Ākıl odur hiçe şayub dünyenüñ
Yok yirine kıoya kıamu vārını
- (3) Muttaşıl elbette dilfikār olur
Kār-ı cihāna kıoyan efkārını
- (4) Ma‘ rifetden kıor gözedür hep ‘ avām
Her kışinüñ cübbe vü destārını
- (5) **Nazmi** ider dembedem iş‘ār-ı söz
Söz şi‘ār eyleyüb eş‘ārını
müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğerk deran kıāfiye ĩncā dāl revī Muğaddem

- (1) Ğayrıla añdura o kim adını
Ğayrıla eylerler ebed yādını
- (2) Tālib-i dünyā idinür özge kıayd

Muttaşıl envālile evlādını

(3) Mertebe-yi hāl-i velāyetdür

Terk idebilmek kişi mu‘ tādını

(4) Buhlile isrāfdan olur beri

Maşrafına uyduran ĩrādını

(5) Devlet anuñ kim ölicez **Nazmiyā**

Her kişi iyiligile aña adını

müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

Müreddef der kâfiye-yi mücerred ĩncā rā revī

782

(1) Bir kişinüñ hayr ola ger āhırı

Raḥmet-i Raḥmāna gider āhırı

(2) ‘ Ākıı olan ḥāk olur olmazdan öñ

Çün ölıser ḥāk olısar āhırı

(3) Etme anı kim ḥoş olub evveli

Olmya nāḥoşluğ ider āhırı

- (4) Eylemiye şol nesneye kaçd evvelā
K'ola anuñ saña zarar āhırı
- (5) Cümle menāhi ki var olur anuñ
Fikr-i şafāyıla keder āhırı
- (6) Nice yimez vārını bir varyemez
Kendüni hōd yer kara yer āhırı
- (7) Kişi hevāya ki düşer **Nazmiyā**
Bir dem olur hāke düşer āhırı
müfte^ç ilün/ müfte^ç ilün/ fā^ç ilün

Nev^ç -i dīger deran kâfiye ĩncā elif revī

783

- (1) Şol kişi kim terk-i hevā eyledi
Devlet anuñ meyl-i fenā eyledi
- (2) Devlet anuñ dār-ı fenāda hemīn
Maşlahat-ı dār-ı beķā eyledi
- (3) Geçdi bu dünyā hevesinden o kim
Ĝamdan o kendüyi rehā eyledi

(4) Ey niceler etdi nice cem^ç -i māl

Yine qodı gitdi haṭā eyledi

(5) Haḡ yolını vardı o kim Naḡmiyā

Uymadı nefsine ezā eyledi

müfte^ç ilün/ müfte^ç ilün/ fā^ç ilün

[596 a]

Der baḡr-ı münserih^ç arūz u ḡarb maḡzūf taḡṭi^ç eṣ müfte^ç ilün fā^ç ilün müfte^ç ilün
fā^ç ilün ḡāfiye bā vaṣl ĩncā rā revī ü ḡareketi ki piṣ ez revī āmed tevcīh ü ḡareket revī
mücerri pes derin ḡāfiye dü ḡarf ü dü ḡareketest

784

(1) Künc-i maḡām-ı ferāḡ ola anuñ kim yiri

Devlet anuñ kim olur dünye ḡamından beri

(2) Ḥāṣılı ehl-i ferāḡ hiç bu dünyā için

Gezmez ebed serseri çekmez o derd-i seri

(3) Tārik-i dünyā gerek mü 'min olan çünki hiç

Etmedi dünyāya meyl iki cihān serveri

(4) Māl ü menāle daḡı sīm ü zer ü zivere

ç Aḡlı eḡal olanuñ māyil olur ekṣeri

(5) Özge belā **Nazmiyā** başına sultāniken

Bir kes ola bir kesün bende-yi fermānberi

müfte' ilün/ fā' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ nün revî

785

(1) Her dem iden pür hevā āh ki sensin beni

Neyliyeyin ey gönül bilemezin ben seni

(2) Kocamazımış gönül yaş yaşadıkça kişi

Ger yaşı yetmiş olub bulsa dağı sekseni

(3) Tālib-i dünyā olub āhireti añmayan

Cānını araqladub özge semerdür teni

(4) Kimseye ' arz eylemez varub ebed ihtiyāc

Künc-i kanā' at ola bir kişinin meskeni

(5) Himmet ' alī idüb kimseye olmaz mu' in

Bir kes ola şöyle kim buhlile dün u deni

(6) Sīm ü zer ihsānını kesmez ebed kimseden

Kanğı kişi kim ola luğf u kerem ma' deni

(7) Sekseni bulsañ dañı **Nazmi** gönül kocamaz

Dāyim aña imdi sen sekseni gör sekseni

müfte^ç ilün/ fā^ç ilün/ müfte^ç ilün/ fā^ç ilün

Nev^ç-i diğ̃er deran kâfiye ĩncā hā revī (derkenar)

786

(1) Rūşen o gün gibi kim kim ki göresin mehi

Hālet-i mihrüñile ol şevkden olmaz tehi

(2) Luţfila kılsañ nola ben kuluña bir nazār

Bende-yi dergāhuñum ben de güzeller şehi

(3) Benzemegin kaddüñe yüceligile senüñ

Her şecere dik gelür bağda serv-i sehi

(4) ^ç Āşıkuñ olmaz ebed āh gibi hemdemi

^ç Işk yoluñda dañı eşk gibi hemrehi

(5) Şūfī şafa bulmayub gāfiliken ^ç ışkdan

Cennet umar **Nazmiyā** gözle gör ol eblehi

müfte^ç ilün/ fā^ç ilün/ müfte^ç ilün/ fā^ç ilün

Nev^ç-i diğ̃er kâfiye bā redif ü vaşl u ĥurūc ĩncā rā revī vü elif redif ü nūn vaşl u yā ĥurūc u ĥareketi ki piş ez revī āmed tevcĥ ü ĥareketi ki ba^ç d ez revī āmede nefād pes derīn kâfiye çihar ĥarf ü se ĥareketest

- (1) Varına şükr it bugün yi vü yidür vārını
Rızkuñ için ğam yiyüb añma ҡo var yārını
- (2) Yār degildür o kim yārini hiç añmaya
Yār o durur luḡfila aña tura yārini
- (3) İşbu cihān varlığı maşlahatına düşen
Yoқ yire derde düşer kim aña ҡor kārını
- (4) Kār-ı cihāna düşüb aña gönül düşürüb
Ḥayf aña kim hep aña şarf ide efkārını
- (5) Ṭab' ını elbet bilür baḡr-i durer olduğın
Göre o kim **Nazmi**'nün nazm-ı durer bārını
müfte' ilün/ fā' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

Nazire

- (1) Hırşdur ol aña kim aña tura tura yārini
Merd odur unıtmıya aña tura yārini
- (2) Ṭālib-i dünyā düşer dünyenün efkārına
Her dem aña düşürür ḡayf aña efkārını

(3) Rızķı iün ğam yimez ehl-i tevekkül olan

Her ne ise hoş görür varlığıla vārını

(4) ʻĀřık olan ʻıřķıla özge cünūna düřer

Arturur eksük ķomaz nāle ile zārını

(5) Hep şıfat-ı hālını derc ider eřʻārına

Nazmi anuñıla ider hālınūñ iřʻārını

müfteʻ ilün/ fāʻ ilün/ müfteʻ ilün/ fāʻ ilün

Nevʻ-i dięer deran ķāfiye ĩncā nūn revī

789

(1) Ehl-i ğınānuñ faķır tā ıtuta dāmānını

Faķr elinden alur imdi giribānını

(2) Yaķa sitem odını yaķa o kim elleri

Ħaķ budur ol göz göre oda atar cānını

(3) Ol kim anuñ derdini artıra artura endūh u ğam

Bir dem ol eksük ķomaz āhıla efgānı

(4) Etse ümīd-i ħalāř gitse nice rūzgār

BaĦr-i ğamuñ bulamaz bir kişi pāyānını

(5) Mülk-i suheni māliki olduğına hüküm ider

Göre o kim **Nazmi**'nün defter ü dīvānını

müfte' ilün/ fā' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

Der baḥr-i ḥafīf ' arüz u ḍarb maḥzūf taḳṭi' eş fā' ilātün mefā' ilün fe' ilün der ḳāfiye-yi
mücerred ĩncā yā revī vü ḥareketi ki piş ez revī āmed tevcīh pes derin ḳāfiye yek ḥarf
ü yek ḥāreketest

[596 b]

790

(1) Āḥırı çün helāk olur her şey

Ya ne ğamdur ğam-ı cihān bize hey

(2) Diriligi kim hemin ğamile giçse

Geydürür ölmedügi ol kişi gey

(3) Yaramaz dirlik üzre iken ölüm

Gelmiye sen ' ināyet it yā Ḥayy

(4) Cümlenün āh ' ömri defterini

Devr eli idiserdür āḥır ṭay

(5) Bir fenā isteriseñ ey **Nazmi**

Ḷo libāsı fenā palāsın gey

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

(1) Hey ne mühmedür āba nisbet mey

“Ve mine’l mā’i küllü şeyin hay”

(2) Āb-ı şāfī hayāta bā’ iş olur

Mey memāta sebeb olur bir şey

(3) Mey-i müdāmı fesāda ba’ işdür

Āb-ı şāfī şafāya bā’ iş hey

(4) Yetişür buñ deminde ādeme āb

Bir şafā birle Hızır Ferruḥ pey

(5) Meye düşen müdām ey **Nazmî**

Geydürür düşmedügi cennete gey

fā’ ilātün/ mefā’ ilün/ fe’ ilün

Nev’-i dīger kāfiye bā vaşl ĩncā rā revī vü yā vaşl u ḥareketi ki pīş ez revī āmed
tevcih ü ḥareket revī mücerri pes derin kāfiye dü ḥarf ü dü ḥareketest

(1) Bir hünlerden ola o kes ki beri

Hiçbir yerde olmaz imdi yeri

- (2) Kādir olan cihānda sīm ü zere
Yerine şarf ideydi sīm ü zeri
- (3) Ğamdan olur ħalāş bilcümle
Kār-ı dünyādan eyleyen güzeri
- (4) Başda bir kimsenüñ büyük dülbent
Başdan olur bir özge derd-i seri
- (5) Bulamaz qadr ü raġbet ey **Nazmī**
Ol ki ne ‘ilmi ola ne hüneri
fā‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ilün

Nazīre

793

- (1) Şuġl-ı dünyādan ol kim ola beri
Derdden kırtarur o cān u seri
- (2) Her seven fikrine düşer dūn u gūn
Bir ruġı şemsi cebhesi qameri
- (3) İde gūn gibi bir güzel ki zuhūr
Mihr ider olsa her kimüñ nazarı

- (4) Āh ider dembedem derūnundan
Ola bir kimsede ki ʿışk eṣeri
- (5) Cām-ı ʿışkıla ola ol kim mest
Olmaz elķışsa kendüden ḥaberi
- (6) Dil ʿāşıkdurur şü pervâne
Ki yıkar nār-ı ʿışka bāl ü peri
- (7) Derd-i hicrân-ı yâre düşse o kim
Ḳande olursa ḳan olur cigeri
- (8) Ehl-i dil oldurur ki dilberinüñ
Ya ḳulı ola ola ya nökeri
- (9) Yâr u yoldâş idin şü kimse kim
Nazmiyâ ola ol sözünñ eri
fâʿ ilâtün/ mefâʿ ilün/ feʿ ilün

[597 a]

Nevʿ-i dîger ḳâfiye bâ vaşl u ḥurûc ĩncâ elif revî vü şın ü vaşl u yâ ḥurûc u ḥareketi
ki piş ez revî âmed tevcih ḥareketi ki baʿ d ez revî âmede nefâd pes derin ḳâfiye se
ḥarf ü dü ḥareketest

794

- (1) Bađrınıñ kim oñulmıya başı
Dembedem an olur anuñ yaşı
- (2) Ele gölünc olur ayakda alır
Ola anuñ ki oñmadu başı
- (3) ışalır  alı gey  aceb kiřinüñ
Ne adar kim özün ola yaşı
- (4) Göricek iki řaħşı bir yerde
Olma üçinci ki ola sen nāşı
- (5) Dürer elfāz olubdurur aā
Nazmi'nüñ cümle nazm-ı dürpāşı
fā ilātün/ mefā ilün/ fe ilün

Nev-i dīđer deran āfiye ĩncā nūn revī

795

- (1) Giçe her kim hevesde her ānı
Giçer anuñ ğamile devrānı

- (2) Devlet anuñ kim aña ola arĩn
Dāyimā luf u avn-ı Rabbāni
- (3) Zāhid oldur eline sūbha alub
Dembedem zikr ide o Sūbhānı
- (4) Kāfir etmez o zālimūñ eini
Ki gūce uta her mūselmānı
- (5) **Nazmiyā** hemdem ol aña her dem
Ki bile adr-i ehl-i irfānı
fā ilātūn/ mefā ilūn/ fe ilūn

Nazire

796

- (1) Ola mı hi o auñ ĩmānı
Ki yalan yire ide ĩmānı
- (2) Her hibe hep hebā olur aā
Aña kim bilmeye ol isānı
- (3) Nefse adurmiya o kimse ki gōz
Kōr ider anuñile eyānı

- (4) ‘Ayn-ı a‘ mā olub gözi görmez
Bağlar iḳbāl-i ‘ ayn-ı a‘ yānı
- (5) Umma himmet o derde kim anda
Bulmıya kimse derde dermānı
- (6) Tatlü dillü olur o ḳandeyise
Ol ki şīrīn ola anuñ şānı
- (7) **Nazmiyā** bilmez ādemüñ eyüsin
Bilmeyen ḳadr-i ehl-i ‘ irfānı
fā‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ilün

Nev‘-i dīger deran ḳāfiye ĩncā yā revī

797

- (1) Terk iden ‘ izz ü cāh-ı dünyāyı
Kesb ider şevḳ u zevḳ-i ‘ uḳbāyı
- (2) Devlet anuñ ki fikr-i ‘ uḳbāda
Olub añmaya hiç dünyāyı
- (3) Ğāfil olmaz o kim ola ‘ āḳıl
Zikr ider her nefesde Mevlāyı

(4) ʿİzz ü cāh-ı cihāna ʿalib olan

Şatun alur başına ğavġāyı

[597 b]

(5) Nice bir fikr-i ʿizz ü cāh-ı cihān

Nazmiyā ʔo bu ʔurı sevdāyı

fāʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

Nevʿ-i dīġer deran ʔāfiye ĩncā nĭz elif revĭ

798

(1) Yüzi ŧems-i ʔuhā Memi Çelebi

Almı bedr-i dūcā Memi Çelebi

(2) Nūr-ı Aġmed yüzünde berġ odur

Şems-i burc-ı behā Memi Çelebi

(3) Olmuş ismi Muġammed olmaġıla

Maġz-ı nūr-ı ħüdā Memi Çelebi

(4) Ĥūblar içre ħalkıla Maġmūd

Ĥüsnilē Muştafā Memi Çelebi

- (5) Yūsıfı ḥüsn birle ḥübānuñ
Dilber-i mehlikā Memi Çelebi
- (6) Nuṭṭa geldikce İ̄siveş her dem
Lebleri cānfezā Memi Çelebi
- (7) ‘İyd-ı vaşluñda olısar ḳurbān
Nazmi ḳuluñ saña Memi Çelebi
fā‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ilün

Nazire   **799**

- (1) Ey lebi cānfezā Memi Çelebi
İ̄siveş dilrübā Memi Çelebi
- (2) Ḥüsn ü ḥulḳıla bir perī ü melek
Âdeme pür şafā Memi Çelebi
- (3) Ḥüriveş ḥüsn ü sidre ḳāmetile
Ḥübdur müntehā Memi Çelebi
- (4) Cümle mihr ehlinüñ gözi nūrı
Ḥüsnile mehlikā Memi Çelebi

(5) Haste dil ' aşıkına kandeyise

Lebi şehd-i şifā Memi Çelebi

(6) Baña her demde etmezidi cefā

Olmasa bī vefā Memi Çelebi

(7) Oldı cānile kul efendi saña

Nazmi dil virdi tā Memi Çelebi

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

**Der baħr muzāri' şadr u ibtidā aħreb u haşv mekfūf u 'arūz u ğarb maqşūr taqti' eş
mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilāt der kâfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī vū elif
redif ü ğareketi ki piş ez revī āmed tevciħ pes derin kâfiye dü ğarf ü yek ğareketest**

800

(1) Tīr-i cefāyı cānıma ğadden geçürdi vāy

Etdi baña bu güci nice kez o ğaşı yāy

(2) Pür şevğ olur gören anı bir nūr-ı maħz o yār

Rūşen budur ki gündür anuñ alnı yüzi ay

(3) Yāruñ ki dest res bulur el pāybūsına

Ol yüzden umaram başıma bende imdi pāy

(4) Bezm-i belāda neydüğini ehl-i ‘ ışk olan

Her dem figānıla ider izhār hemçü nāy

[598 a]

(5) Reşk eyleme aña bre şükr eyle hālũne

Öldükda **Nazmiyā** bir olur yoĝsılıla bāy

mef̄ ūlü/ fā‘ ilātü/ mefā‘ ilü/ fā‘ ilāt

Der baĝr-i muzāri‘ ŝadr u ibtidā aĝreb u ħaŝv mekfūf u ‘ arūz u ħarb maĝzūf taĝti‘ eŝ
mef̄ ūlü fā‘ ilātü mefā‘ ilü fā‘ ilün der kâfiye-yi mücerred ĩncā yā revī ü ħareketi ki pīŝ
ez revī āmed tevcĥ pes derīn kâfiye yek ħarf ü yek ħāreketest

801

(1) Yāriile dün ki etmiŝdüñ nūŝ-ı cām-ı mey

Etmīŝdi mürde dilleri ol şevk ü zevk ħay

(2) Gül ruĝlarile gülŝene düŝmiŝdi bezmimüz

Taze bahār irüb şanma sen gitmiŝidi dey

(3) Ol şevk ü zevk bir daĝı āh ola mı diyü

Ĥasret odı bu cānımıza urdı nice key

(4) Bir dāĝı gözümüz göre mi āh o demleri

Devr etmedin bu ‘ ömrümüzüñ defterini ħay

(5) **Nazmî** senüñ gibi ne görübdür ne hod görür

Bir dilber-i Mesîh dem ü yâr-ı Hızır pey

mef' ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

**Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ĩncâ bâ revî vü yâ vaşl u hareketi ki piş ez revî âmede
tevcih ü hareket revî mücerri pes derin kâfiye dü harf ü dü hareketest**

802

(1) Şîr ü şeker mişâli dürür dilberüñ lebi

Beñzer desem aña nola nâzik muhâllemi

(2) Nâzuñ çü şîr-i tâze vü şîrîn çü kandinâb

Yâruñ muhâllemi demege pes muhal lebi

(3) Vermiş kemâl-i ziyneti bezm-i cemâline

‘Innâb la‘ li birle anuñ sîb-i ğabğabı

(4) Hürmetile eller üzre tutar illeri ânı hoş

Câm-ı şafânuñ oldığıçün şâf meşrebi

(5) Mihr ide mi uma baña **Nazmi** ki âh anuñ

Ben bî sitâre ile alışmadı kevkebi

mef' ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye ĩncâ tâ revî

803

- (1) Anuñ kim ola devlet-i dehre muḥabbeti
Çekdürür ol muḥabbet añā anca miḥneti
- (2) Şol dehr devletinde olan lâ cerem olur
‘Uḡbā sa‘ādetine göre vāy nekbeti
- (3) Her kim ki dehr devletine virmiye gönül
El virür āḡırını añā ‘uḡbā sa‘ādeti
- (4) Devlet anuñ ki devlet-i dünyāya baḡmayub
Dünyāda ola devlet-i ‘uḡbāya himmeti
- (5) **Nazmī** ḡaḡīḡate nazār idince göz göre
Baş aḡrısıdurur kişiyē dehr devleti
mef‘ ulü/ fā‘ ilātü/ mefā‘ ilü/ fā‘ ilün

Nev‘-i dīḡer deran ḡāfiye īncā dāl revī

804

- (1) Gören o burc-ı ḡüsn ü behā şemsi Aḡmedi
Başlar tezekküre şalvavāt-ı Muḡhammedi

- (2) Mülk-i melâhatüñ o durur şimdi serveri
Hübân-ı ʿâlemüñ bugün oldur serâmedi
- (3) Devlet anuñ ki ol şeh-i hübân ʿâlemüñ
Ola der-i saʿâdet ü iqbâli mesnedi
- (4) Ol dilrübâya dil vire her kim ki cânıla
Olur anuñ o cânıla dilden muqayyedi
- (5) Etdüñ çün ümmetinden ilâhi Muḥammedüñ
Ḥatm it yine o dînile **Nazmi** Muḥammedî
meʿülü/ fâʿilätü/ mefâʿilü/ fâʿilün

Nazire

805

- (1) Ol kim kenâr ide o nigâr-ı serâmedi
Yüz tutar aña devlet ü iqbâl sermedi
- (2) Zâhid ki menʿ ider bizi maḥbûb sevmeden
Kendü veli ki ḥalvete koyar her emredi
- (3) Ağyâr u yâr şöḥbeti yanında bir durur
Farq etmiye cihânda o kim nîk ü bedi

(4) Oñmaz cihānda olmaz ebed bir huzūra

Bir devlet ehli olmiya anuñ ki mesnedi

(5) **Nazmī** ölürse hālet-i ʿıŝķıla haşre dek

Hācetgeh ola cümle ʿuŝŝāķa merķadi

mefʿ ūlü/ fāʿ ilātü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

Nevʿ -i dīger deran ķāfiye ĩncā rā revī

806

(1) Her dem gezerse döne döne nola serseri

Serkeşte etdi devr-i ğamı bād-ı şarşarı

(2) Şol deñlü hürmetile el üstinde tutdı kim

Meclisde sākī dilbere döndürdi sāğarı

(3) Her ķande ise göñlüm alur dembedem ele

Ķanı hadeng-i yār gibi bir göñül eri

(4) Her gāh derd ü miñnet ü endūh u ğuŝŝadan

Olurđı dil beri görebilse o dilberi

- (5) Virmez bu cümle 'āleme zāt-ı şerīfūñi
Güzel bilür bu **Nazmi** senüñ gibi cevheri
mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nazire

[598 b]

807

- (1) Ber vechile görem diyü sen mäh peykeri
Her gün felek tokuz dolanur ey melek yeri
- (2) Her gün güneş yüzüñ görür ey mäh şol k'anuñ
Yār ola baht u t̄ali' i sa' d ola aḡteri
- (3) Virānedür perīlere mesken çü dāyimā
Olsa ḡayālūñüñ nola dil ey perī yeri
- (4) Berg ü nevā dil ehline bār-ı ' ḡāmuñdurur
Berg ü nevādan anuñ olur her biri beri
- (5) La' lūñle zātuña ideli **Nazmi** nisbeti
Adı olubdurur şu' arā içre cevherī
mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nazire**808**

- (1) Olsa hayālũñũñ nola dil ey perĩ yeri
Zĩrā sever hemĩŝe harābe yeri peri
- (2) Hũsn ili begleri ki begũm bendedũr saña
Sensin efendi memleket-i hũsn serveri
- (3) Cānā bu hũsnile o ki cāndan sever seni
Başdan yoluñda cānıla ol terk ider seri
- (4) Rũŝen bil ānı gũn gibi kim şevk-ı mihrũne
Ānĩ dũŝer gøren seni sen māh peykeri
- (5) Cānile **Nazmi** la^ç lũne olmazdı mũŝteri
Ey zātı cevher ol eger olmasa cevheri
me^f ũlũ/ fā^ç ilātũ/ mefā^ç ilũ/ fā^ç ilũn

Nazire (derkenar)**809**

- (1) Ol kim yoluñda kıoya gũzel cānıla seri
Senden o hiç ŝaķına mı ŝĩmile zeri
- (2) Cān virũrũm yoluñda senũñ ben kıul ølmege
Terk eylerem yoluñda senũñ serverā seri

- (3) Vaşluñıla kim müşerref ola ʿāşıkũñ biri
Olur o dem o cümle ğam u ğuşşadan beri
- (4) Görmek ħaţtuñıla ħaddũñi bir yerde görmedür
Tāze benefşe birle a servüm gül-i teri
- (5) Zātuñ şıfâtı vaşfi eyle nazma başlasa
İşār ider bu **Nazmi** hemīn nazm-ı cevheri
mef̄ ulü/ fāʿ ilātü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dīger deran kâfiye ĩncā şĩn revĩ

810

- (1) Seyr eyleyen bu ħüsnile ol şüh mehveşi
Mihriile tutuşur göze göz ʿışkı āteşi
- (2) Āhım ki bir levend-i hevāyidürür veli
ʿİşkıla ol tutuşduğı dem olur āteşi
- (3) Reyhān ħaţtu mişāli geçürmiş o dilberũñ
Fülfül dağı geçermiş anuñ ħāli beñdeşi
- (4) Yüz vermeseydi dilber aña yāhũ devlet el
Yüz sürmezidi başına ol zülf-i serkeşi

(5) Açar cemāli naqşını her resme **Nazmiyā**

Geydikce ol nigār libās-ı münakkaşı

(6) Biri ikisi üçü ki cem' olalı teklik

Anuñ gelür ol anda dağı dördü vü beşi

(7) Bu cīfe-yi dehre qarğāşa birle düşen ' avām

Şan qarğalar durur ki üşer görse bir leşi

mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incā gayn revī

811

(1) Dūnhimmet olub olan ol a' yānuñ alçağı

Müftüñ kılıdur aylagūñ ayağı toprağı

(2) Bir süfle kes kim irişe 'ālī merātibe

Görmez işitmez olur anuñ gözi kulağı

(3) Bir aqçesin çürütse ḥāsīs işbu dehr anuñ

Olur gözine karañu gözi karağı

(4) Her bī kerem mişāl-i kerim ḥarş içinde kirm

Pes olmaz ol cihetile 'yemişi vü yaprağı

(5) Her kim ki **Nazmiyā** ola ehl-i kerem anuñ

Yüz süriyü olur kişi ayağı toprağı

mef̄ ulü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nazire

812

(1) Yārān getüre tā elime meclisde ayağı

Şūfī götüre başlar o meclisden ayağı

(2) Meclisde açılır gözi maḥmūr olanlaruñ

Sākī ki ala destine destiyle sağrağı

(3) Bulur ṭarīḳ-i ḥacc şafāsın ṭavāf iden

Şol yolu kim ḥabībūñ ola yolu uğrağı

(4) Yāruñ benefşe ḥaṭṭı vü gül ḥaddi ḳadd ü serv

Hem zülfi tāze sünbül ü ter ḡonce dudağı

(5) Yāruñ ol desti birer deste güldürür

Hem ḡonce zanbaḳ anuñ o her ḥüb barmağı

(6) Āya elinde aya müşābih o dilberūñ

Yüzi güne o vechile yılduza dırnağı

(7) **Nazmî** düşen hevāsına ol serv-i kâmetün

Olur fütâdesi olub ayağı toprağı

mef' ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ kâf -1' acemî revî

813

(1) Sensin güzellik illerinün a güzel begi

Güzellerün güzellikle cümleden yegi

(2) Göz naşş ider hattun mişâlini hep deyr-i dilde hoş

Naşş-ı hatt-ı hadüñdürür ol yüzden örneği

(3) Pürdür hayâl-i la' lünle ' âşıkun dili

Nîteki kanla toludur tende her regi

(4) Gördüm hasûdı abraşa dönmüş çıkarmış ol

Şovuğ yüzünde ıssı belâsıyla demregi

(5) Ğamzeñ bu **Nazmi**'ye göze göz tığ çekmegi

Çomaz o yüzden ikide bir Ğamze geçmegi

(6) Dünyāya hırş birledür dirigā ki nefsi-i şūm

Āzārını çeker nicenūñ nice kim segi

mef' ūlū/ fā' ilātū/ mefā' ilū/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ lām revî

[599 a]

814

(1) Bir zālīmūñ ki irişe bir manşıba eli

Zulm-i âteşile halk yaçar hep yıkar eli

(2) Bir kār u kesbe kim olma ehl-i şevk sevķ

Bağlar harāmi gibi eli yıkmağa beli

(3) Hiç ola mı ' aklı ola evvelā anuñ

Añmaya aħırını pes olmaz mı ol deli

(4) Bî şübhe aħırını olısar hayr aħırını

Anuñ ki mazhar olmuş ola luşfa evveli

(5) Bulsaķ be **Nazmi** āh kul olsaķ varub aña

Bir 'ilmi birle 'āmili 'ilmiyle ekmeli

mef' ūlū/ fā' ilātū/ mefā' ilū/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nūn revî

- (1) Güftāruñ işiden ki sever cānla seni
   Işkuñ hevāsı birle olur h ak anuñ teni
- (2) Şevk-i hezārla göresin bülbülüñ olur
 Her kim ki bir nażar göre sen yüzi gülşeni
- (3) Cān virürem yoluñda senüñ ben ki ölmege
 Yoluñda pes olar o ki cāndan sever seni
- (4) Ağyār kim olur eşigüñde hemişe āh
   Alicenāb olmadur ol bir kes-i deni
- (5) Dil düşdi tā ki la  line **Nazmi** o dilberüñ
 Cānile   aşık eyledi kendüye ol beni
 mef  ulü/ fā  ilātü/ mefā  ilü/ fā  ilün

Nazire

- (1) Oldum helāk görmiyeli āh ben seni
 Gel hey kıyāmetim ğamuñ öldirdü gör beni
- (2) Bu behcet ü behā ü bu hüsn ü cemālile
 Göz gördi sevdi cānla cānā gönül seni

- (3) Sen serv-i kıadd ü gonce leb ü gül' izārsız
    ' Aynına mı alur bu göñül seyr-i gülşeni
- (4) Etmezse nola cennet-i firdevse ārzu
    Anuñ ki ola gülşen-i kūyuñda meskeni
- (5) ' Ālemdürür bu bunda olur çok şafā veli
    La' l-i lebūñ şafāsı güzel kıande var kıanı
- (6) Sen hüsn devleti ile ' ālicenābuñun
    Neyler senüñ kıapuñda şol ağıyār olan deni
- (7) Medħi yolunda cevher-i nazm eylesüñ nişār
    Girseydi **Nazmiyā** ele bir luş ma' deni
    mef' ūlü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran kıāfiye ĩncā hā revī

817

- (1) Sen hüsn gülşeninde ki bir servsin sehi
    Sensin serāmed olan o gülruħlaruñ şehi
- (2) Şevķ-i ' izāruñile cibinüñdürür senüñ
    Leyl ü nehār çarķa kıoyan mihriyle mehi

(3) Sen pādşāh-ı hüsñ ü cemālũñ güzel begüm

Devlet anuñ ki cāygehi ola dergehi

(4) ‘Uşşākuñ ey nigār ki ‘azm ide kūyuña

Āhile kanlu yaş olur ol demde hemrehi

(5) **Nazmī** ne müşkül āh ki bir tāze dilbere

Dil viresin sen olmya hiç anuñ āgehi

mef̄ ūlũ/ fā‘ ilātũ/ mefā‘ ilũ/ fā‘ ilũn

Nev‘-i dīger deran kâfiye ĩncā rā revī mā kableş meksūr

818

(1) Dil mürde ‘aşıkuñ benüm iki gözüm beri

Ṭatsa lebũñ şerābını olurdu dip diri

(2) Hüsñũñ şu resme hũb ‘imāretdürür k’anuñ

Her şeyh-i şehir olur o cihet birle nāzırı

(3) Ben varken ki yār idinürsin sen āheri

Āh öldürür senũñ beni bu cevruñ āhiri

(4) ‘Işkuñıla hālimi görüb etmezdi baña ṭa‘n

Hālāt-ı ‘ışkuñ olmasa zühhād münkiri

(5) Didüm ki hırdalikde dişüñ dürdürür senüñ

Geldi sözüñ niğāra benim **Nazmiyā** iri

mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ şin revî

819

(1) Gördügi demde sende bu nāz u bu kıñnaşı

Āni sever güzel seni elbette her kişi

(2) Cānā ne derd olur ğam-ı ğamzeñ cāna kim

Benden ne görse güzüñe ğamz itmedür işi

(3) Senden ayırdı āh beni ey mülk-i felek

Ādemler öldürür anuñ ol nev'e gerdişi

(4) Egri bakar gözi bize ey dost düşmenüñ

Toĝru degül o vechile dür gerçi baqışı

(5) **Nazmî** o dilberüñ lebi yāķüt ter dürür

Pirüzedür o tāze haţtı dürdürür dişi

mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

[599b]

Nev'-i diğer deran kâfiye incâ hā revî

820

- (1) Ol dilrübā ki hüsne yoğdur müşābihi
‘Işkıla olmuşam ben anuñ āh vālihi
- (2) add-i hamīdem āhum oına kemāndurur
Destimde ki ‘aşā durur işte anuñ zihi
- (3) eşmim pür olduğun yaşla görmegüz tehi
Bir eşme iki göz aar ol bi‘aynihi
- (4) Ma‘ şū u ‘āşıkuñ ze[v]ini mişli olmağın
Eller ele alub götürür sībile behi
- (5) **Nazmī** ki hecre düşdi yürür hasretile āh
Vaşl olmazise yāre zihi hayf aña zihi
mef‘ ülü/ fā‘ ilātü/ mefā‘ ilü/ fā‘ ilün

Nev‘-i diğer deran āfiye incā rā revī mā ableş mazmüm

821

- (1) Dendānlaruñ bu lufila hüsne ü behā düri
eşmüñ tamām ‘arşa-yı sihrüñ behāduri

- (2) Bir nāzenīn-i nāzīk u cānān-ı şūḥsun
Ḥüsn ehlinüñ senünledür ey cān tefāḥurı
- (3) Olmadı fetḥ-i bāb қаpuñda o derde āh
Ḷamm oldı kesr-i қalb ḥasūduñdan ötüri
- (4) Sensin hemīşe zāhir ü bāṭın sen ey nigār
Қalbün tefekküri vü zebānuñ tezekküri
- (5) Sensin murādı sensiz ebed eylemez қаbül
Ger virseler bu **Nazmi**'ye dünyāyı götüri
mef' ulü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran қāfiye ĩncā nūn revī (derkenar)

822

- (1) Ol kim zeki olub ola bir ḥoş tafaṭṭunı
Noқsān-ı aқlına zeng olur teyaққunı
- (2) Noқsan-ı ' aқl olmasa zende eger tamām
Virmezdi düzgünile yüzüne tezeyyüni
- (3) Bir ḥüb pāke māyil olur pāk ṭab' olan
Kim bāğ-ı ḥüsnüñ ola o bir tāze gülbüni

(4) Güzel ki aya beñzer ya destinde aya pes

Döner o resme hüsñile yılduza nâğunu

(5) **Nazmî** cihâna meyli ço soñı ħarâbdur

Gör nice oldı sen dağı ol senden öñdüni

mef' ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

**Nev'-i dîger kâfiye bâ elif te'sis ü ħarf dağıl incâ tâ revî vü yâ vaşl pes derin kâfiye
çihar ħârf ü se ħareketest**

823

(1) Hecrün güninün āh ki yoğ ħadd ü gâyeti

Şabr ideyin aña beni öldüre gâyeti

(2) Gözden perî gibi nice pinhân olursun āh

Yoğmıdur a güzel bu cefânun nihâyeti

(3) Hecründe ey nigâr ceres gibi nice bir

Uşşâkuñ āhıla geçe her vađt-i sâ' ati

(4) Nâzuñ lebile gün yüzi vaşfında sen mehün

Verd oldı baña kevşerile nür âyeti

- (5) anı o gün ki ben seni her gün görürdüm h
Y Rab görem mi bir daı ben ol sa' deti
- (6) anı o dem ki yine iitsem güzel sözün
Tebdl olınsa behcete albn melleti
- (7) Her gün grrdi **Nazm** sa' detile gün yüzün
apuında olmasaydı asdun Őekveti
- (8) Őf meyn Őafsı sennile olur güzel
Bulur sennile Şol mey ien zge leti
- (9) Yanınca Őalınan kese tb leh our
Luf-ı ıramıla gören ol sidre meti
mef' l/ f' ilt/ mef' il/ f' ilün

Nev'-i dier deran fiye nc luzm-ı m l yelzem be arf-i y

824

- (1) Her kime kim arn ola un ' inyeti
almaz alltille bulur bir hidyeti
- (2) Vermek ne Şübhe aa ki undurur hemn
Vay aa k' olmaya aa un ' inyeti

- (3) Ol k'ide nāle ney gibi her dem hevāyla
Ol hālile anuñ neye irer nihāyeti
- (4) İqbāl-i dehrile neye şād ola bir kişi
Her nesnenüñ ölüm olıcağ āh gāyeti
- (5) Bir cāhile ki virile bir cāhile 'amel
Ber muqtezā-yı cehl yıkar bir vilāyet
- (6) Hükkāma 'adl odur o ki maḥkūn olanlaruñ
Mesmū' ı ola zālīm elinden şikāyeti
- (7) Şol ehl-i cāh-i maşıb olanlar bu dem ki vār
Yok ehle **Nazmiyā** birinüñ bir ri' āyeti
mef' ūlü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl u ḥurūc u mezīd incā rā-yı evvel revī

825

- (1) Hünkârıla idüb yürimekten sağarları
Hūn oldı ' askerüñ elemiyle cigerleri
- (2) Şol yoğ olası surḥser üzre sefer ki var
Ol yolda çoqlaruñ kem olur zīb ü ferleri

- (3) Bu def' a k'oldı surhser üzre yine sefer
‘ Asker ziyāde derdile çekdi kederleri
- (4) Kalmadı h̄arc çoqluğı derdile gücleri
Kaldı çoğınun atları kaçdı nökerleri
- (5) Bu deñlü derd kim çekilür pes ne derdidi
Olaydı ‘ askere ulularuñ nazarlari
- (6) Çekdüđi derde kimsenüñ etmezler iltifāt
Himmet yirine cevr ü sitemdür hünlerleri
- (7) Himmetlerinde h̄ayr çü yok bāri yok yire
Dođunmıyadı kimseneye şūr u şerleri

[600 a]

- (8) Pāyānı yok meşakkatüñ ol yolda māhaşal
‘ Aklı olan çeker mi bu çoğ derd-i serleri
- (9) ‘ Aklıñ varise ‘ uzlete kaçdı eyle **Nazmiyā**
Etdüñ ne bulduñ imdi bu deñlü seferleri
mef' ülü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i d̄iger deran k̄āfiye ĩncā lām revī

- (1) Olub ziyāde hırşıla t̄ül-i emelleri
Erkānuñ oldu ħarc-ı k̄ānūn ʿ amelleri
- (2) Her biri cāhı ħıdmetle şatmağ öğrenüb
Ol vechile muʿāmeleden döñmez elleri
- (3) Bir cāhı ehline ebedī virmez oldular
Gözlerler özge rüşvetile nāmeĥelleri
- (4) Ehli şalub ayaklara nā ehl olanlaruñ
Virüb eline iş yıkar oldılar elleri
- (5) Māl-ı memāliki yerine şarf kılmayub
Her gāh cemʿ -i mālile ceng ü cedelleri
- (6) Şerʿ -i Muĥammediyeye iñen kılmayub nazār
K̄ānūn-ı şāhıla durur ekşer ʿ amelleri
- (7) Anlardan etme himmet ümīdini **Nazmiyā**
Gözetmez oldılar çün olar mübtezelleri
mefʿ ülü/ fāʿ ilätü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncâ mīm revī

827

- (1) Dünyâ için o kim çeke her gâh gamları
Kendüye yok yire getirür çok elemeleri
- (2) Bir derdi var şu t̄alib-i dünyâ olanlaruñ
Kim yok mezīd-i maldan özge ehenleri
- (3) Kalmadı 'adl u nişfet ebed ehl-i cāhda
Kaldı bir özge 'örf ele zulm ü sitemleri
- (4) Ol günü görevüz mi 'aceb ehl-i zulmüñ āh
Ola 'ale's-seviyye vücudu 'ademi
- (5) Var buhl ağniyāda bu demler şu deñlü kim
Yok hiç **Nazmiyā** fuqarāya keremleri
mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i dīger kâfiye bā redif vaşl u hurūc ĩncâ dāl revī vü elif redif ü mīm vaşl u yā
hurūc u hareketi ki pīş ez redif āmed hazv ü hareket revī mücerri ü hareketi ki pīş ez
revī āmede nefād pes derin kâfiye çihar harf ü se hareketest

- (1) Heer acısı ki omadı azımda dadımı
Andan benim alıvire mi Tañrı dādımı
- (2) Bir görmeseydi āh eger her bir ādemi
Eylerdi ola yād o perī geh geh o demi
- (3) Cān virürüm ben aña o benden açar  aceb
Cānile göre yörürken inıyādı
- (4) Cānāneden murād alam irem murāda
Mevlā müyesser eylerse ger murādımı
- (5) anı o dem ki göreydi her asūd āh
Cānāneye vedādıla bir ittiādımı
- (6) **Nazmī** benimde bir dem ola añalar mı āh
İyiligile adımı idüb iyiligile yādımı
- (7) Etdimdi şey-i ehre veli diyü i tiād
Bozdı rüyāyıla o veli i tiādımı
mef  ulü/ fā ilātü/ mefā ilü/ fā ilün

Nev-i dīger deran āfiye īncā rā revī

829

- (1) Çün rûzgâr yile viriser ğubârımı
Pes bende her dem âha ¼odum rûzgârımı
- (2) Bezm-i belâda bilmek için yâr neydüğüm
Her demde nâleye ¼odum eyvây kârımı
- (3) Mecnûnıyam bilür beni bir Leyli behcetüñ
Cism-i nizârımile gören âh u zârımı
- (4) Benden götürebilür mi bu ğam bârı dünyeden
Götürmeyince ben götüri kâr u bârımı
- (5) **Nazmî** nidem ki bir güzeli her ne dem görem
Alur elimden âh benim ihtiyârımı
mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

Nev' -i dîĝer ¼âfiye bâ redif ü vaşl u ğurûc u ĩncâ bâ revî ü elif redif ü nûn vaşl u yâ ğurûc

830

- (1) Nüş ide ol ki ' ışķ u muĝbbet şerâbını
Çekmez ğam-ı cihânuñ ebed ıztırâbını

- (2) Ma' şūḳ vaşlı ' aşıḳa olmaḡ mı var durur
Tā etmeyince ref' o varlık ḫicābını
- (3) Dāyim çeker o kim heves-i māl ü cāh ide
Erkāndan olanuñ nice cevr ü ' inābını
- (4) Maḡşerde cümle ḫalk ḫelāl ü ḫarāmuñ āh
Virüb ḫesābını çekiserdür ' azābını
- (5) ' Āḳıl odur ki çıḳmıya rāh-ı şevābdan
Ḳaşd ide **Nazmiyā** her işüñ ol şevābını
mef' ūlü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā dāl revī

831

- (1) Bir iyiligile añdura her kim ki adını
Eyler du' ā-yı ḫayrla her kişi yādını
- (2) Ḥükkāma lāzım olan odur ' adl ü dād ide
İde du' ā ḫayra sebeb ' adl u dādını

[600 b]

- (3) Ümmîd-i luṭf bir ḳuru sevdâdur [kim] ‘ abeṣ
Andan ki ekṣide kerem añsañ sevâdını
- (4) ‘ Ömrinüñ añsa ḥāce eger intikâşını
Etmezdi hep me’al o māl izdiyadını
- (5) Eyler yolun ṭutub o ki iyliğile gide hep
Ḥayrıla eyler eller anuñ **Nazmi** yâdını
mef’ ulü/ fâ’ ilâtü/ mefâ’ ilü/ fâ’ ilün

Nev’-i diġer deran ḳâfiye ĩncâ râ revĩ

832

- (1) Nefsün o kes ki idemiye kâr-ı zârını
Devrün ider kendüni bir zâr-ı kârını
- (2) Nefs ânı bir nefes ḳomaz âh iḥtiyârına
Nefsini eline vire o kim iḥtiyârını
- (3) Demlerle âh bĩhude kârı olur o kim
Her dem hevâyıla geçire rûzgârını
- (4) Vâr varlığını yoḳ yerine ḳor o kimse kim
Ḥaḳ yoluna vire vara her gâh vârını

- (5) Her nāsezā vü bīhude aḥvāli gözlemez
Her kim ki **Nazmi** gözliye nāmūs u ‘ārını
mef’ ülü/ fā’ ilātü/ mefā’ ilü/ fā’ ilün

Nazire 833

- (1) Her dem hevāyıla gerçiren rūzgārını
Eyler hebā hevāyıla her rūz kārını
- (2) Kendüye hep rezāletile virür ibtizāl
Gözetmiye o kimse ki nāmūs u ‘ārını
- (3) Her gördigüne māyil olur iḥtiyārsız
Nefsi eline vire o kim iḥtiyārını
- (4) Devlet anuñ cihānı şaya yoḡ ḥesābına
Ḥayrāta şarf ide vara bil cümle vārını
- (5) Dünyā hevesleriyle ider vārını telef
Yoḡ yire eyleye o ki **Nazmi** nişārını
mef’ ülü/ fā’ ilātü/ mefā’ ilü/ fā’ ilün

Nev’-i diğ er deran ḳāfiye ĩncā gayn revī

- (1) Öper müdām alla yāruñ dudāğını
Al etmede meyüñ çeker olmaz ayağını
- (2) Her gāh döndürür günimi giceye benim
Zülfi ki örter āh o nigāruñ yañağını
- (3) Lalası güle yile baña yār yāğınub
Her kıande gitse yanına alur nacāğını
- (4) İblīsile ins olub üns etmez inse hiç
Vire ğurūr anuñ ki fesāda dimāğını
- (5) Şahn-ı şafā ki olmya **Nazmi** saña naşib
Kimse elüñden ala mı pes ğam bucāğını
mef̄ ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nazire

- (1) Dāğ üzre yaķsa dilde uma mihri dāğını
Nola kıomaz söyünmege yanar çerāğını

- (2) Kılısun nazāra şu^çlesine nār-ı āhumuñ
Görmek diler o kim şeh-i ^çışkuñ otāğını
- (3) Her çāğ çāy olub yaşıım aqduğı çāğ çāğ
Bu kim o servuñ añar o şol seyri çāğını
- (4) Yāruñ müdām tutub öper göz göre lebin
Kimdür çeken meyüñ o tutuşla ayağını
- (5) Gül yüzlü serv boylular olmasa **Nazmiyā**
Kimler müzeyyen eylerdi dehr bāğını
me^fülü/ fā^çilātü/ mefā^çilü/ fā^çilün

**Müreddef kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā zā revī vü elif redif ü hā vaşl u hareketi ki piş ez
redif āmed hazv ve hareket revī mücerri pes derin kâfiye se harf ü dü hareketest**

836

- (1) Ol nāzenīn ki cevri qodı nāza başladı
Bu vechile nezākete ol tāze başladı
- (2) Āh ol hümā ki düşmüşem anuñ hevāsına
Ağyār-ı zāğıla yine pervāze başladı
- (3) ^çUşşāq yeltenüb o nigāruñ hevāsına
Her biri bir maqāmda āvāze başladı

(4) Her dilrübā hevāsına az az bu dilün

Oldı ziyāde hırşı yine āza başladı

(5) Elfāzdur nişārıla bu **Nazmī** şî' rde

Ṭarz-ı latîf Ḥāfız-ı Şîrāze başladı

mef' ūlū/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i diğer der kıāfiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

837

(1) ' Uḡbādatur çü ' ālem ḥūr u cinān daḥı

Dünyāda uzanur aña cān u cinān daḥı

(2) Alçağı yüksegi gözedürler bir özge ḥāl

Merdān-ı nefes esīri dürürler zenān daḥı

(3) Ārāyış cihāna ki her tıfl meyl ider

Düşer o ḥālede nice pīr ü civān daḥı

(4) Vay aña kim günāh idicek etmeyüb nihān

Utanmayub döne gelüb ide ' ayān daḥı

(5) **Nazmî** hevâ ki herkesi şūrîde hâl ider

Yüz şuyı qalmaz anda gider ʿizz-i şân daḡı

mefʿ ülü/ fâʿ ilâtü/ mefâʿ ilü/ fâʿ ilün

Nazîre

[601 a]

838

(1) Halk olmadın bu cümle cihân ins ü cân daḡı

Dil hemdemidi ʿışk-ı nigârile cân daḡı

(2) Cânânı seyr ḡazḡı ki var kûyı içre âh

Câna o ḡazḡı virmiye ḡür-i cinân daḡı

(3) Dil kendözin k'o serv-i revâna revân ide

Âni revân olur görüb ânî revân daḡı

(4) Naḡd-i revânı eyledim önünde der miyân

Gelmez kenâra neyleyim ol mû miyân daḡı

(5) Hâlim nolurdu hecr-i nigârile **Nazmiyâ**

Ger hemdem olmasa baña âh u fiḡân daḡı

mefʿ ülü/ fâʿ ilâtü/ mefâʿ ilü/ fâʿ ilün

- (1) Sensiz belâdurur bu cihân baña cân dağı
Cânânladur çü lezzet-i cân u cihân dağı
- (2) Sensin bu gün o hûb-ı melek manzar ey perî
Hüsnile beñzemez saña hûr-i cinân dağı
- (3) Yüz sürse ayağūñ tozuna vechi var begim
Zülfūñ esîridür bu dil-i nâtüvân dağı
- (4) Hûrbî zebûn ider anı bu keştegîr-i ğam
Olsa kişi ne deñlü cihân pehlivân dağı
- (5) Cânân görünmese saña **Nazmi** ' acebmidür
Gözden perî nihân olur elbette cân dağı
mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

- (1) Dünyâya meyl her dem idüb pür hevâsını
Âvâre idüb oñmaduğ eyler dilâ seni
- (2) Düşmek hevâya hey göze göz oda düşmedür
Berd ider ol ki qor qatı ' âciz oda seni

(3) Her dem hevāya yelmeği ey gāfil eyle terk

Kim her belāya oldur iden mübtelā seni

(4) Ey hırşıla düşen kişi rāh-ı dālālete

Ancak kanā' at eyler o rahdan rehā seni

(5) Devrūñ ki döne döne çekersin belāsını

Nazmī şağın ki āhır alur ol belāsını

mef' ūlū/ fā' ilātū/ mefā' ilū/ fā' ilün

Nazire

841

(1) Cāndan severse her kişi cānā nola seni

Cānile sevdürür sözüñ ey dilrübā seni

(2) Şīrīnlik için etdi raqam la' lūñe ḥaṭṭuñ

Şīrīnligile sevdürür ol Hüsrevā seni

(3) Cāna belā iken qadd ü zūlf ü müjeñ yine

Gönlüm sever 'acebdürür ey pür belā seni

(4) Qalduñ bu baqr-i gāmda gönül Hızr irişüb āh

Qurtarmağa bulunmadı bir aşinā seni

- (5) **Nazmî** nigāra ʿ işkuñı bildürmeyince sen
Kim ola kim aña o cihetden aña seni
mefʿ ülü/ fāʿ ilätü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

Nazîre 842

- (1) Şîrîñ lebüñle gördügi dem Hüsrevâ seni
Ferhâduñ oldu sevdi dil-i mübtelâ seni
- (2) Ğamzeñ oğına cānı hedef eyleyim revān
Bir kez ki bağrıma çekem ey қаşı yâ seni
- (3) Göstermez āhumuñ çü dühānı saña beni
Göstermez uş gözüm yaşı dāhı baña seni
- (4) Başdan ayağa zülflie қaddüñ belâ iken
Sevmek belâ degül midür ey pür belâ seni
- (5) Ol Hüsrev-i cemāl ne şîrindi eger
Laʿ lünden añsa buseyile **Nazmiyâ** seni
mefʿ ülü/ fāʿ ilätü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

Nevʿ-i dîger deran қâfiye ĩncâ râ revî

843

- (1) Cānile ben ki sevmişem āh ey püser seni
Cümle dil ehli şöyle sever serbeser seni
- (2) Sen bī bedel güzelde ki var böyle ān-ı hüsni
Her gören ān-ı hüsniñi ānī sever seni
- (3) Düşmüşdür ān-ı hüsniñüñ ey mäh mihrine
Gün her gün anuñiçün arar derbeder seni
- (4) Nağd-i revānı etmezdi yoluña revān
Dil sevmeseydi cānıla cānā eger seni
- (5) ẖādrüñ bilür bu **Nazmi** kadar kimdürür senüñ
Cānile kim sever be güzel ol kadar seni
mef' ulü/ fā' ilätü/ mefā' ilü/ fā' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün revî

844

- (1) Ol cānsın ey perī sen o cān kim gören seni
Cāndan sever bil ayla güzelsin şu sen seni
- (2) Cānsın ey perī seni her kim severse sen
Cānım desem saña nola gördükce ben seni

- (3) Ādem mi atlanur bu ki āh ey perī ki āh
Kendüye hemdem idine her ehrimen seni
- (4) İki gözüm güzel yüzüni bir gören senüñ
Bĩñ cānıla sever kim ola sevmiyen seni
- (5) Tā gördi ande-yi lebüñ ey Hüsrev cemāl
Cānile sevdi **Nazmi**-yi řirĩn suen seni
mef' ūlũ/ fā' ilātũ/ mefā' ilũ/ fā' ilũn

[601 b]

Nev' -i dıger deran āfiye ĩncā rā revĩ

845

- (1) Olmasa ger şübhe leb-i la' l-i yār mey
Olmazdı şev ü zeve müdāmi medār mey
- (2) Bir řāhbāzdur kim ider 'amel murını
Başdan müdām ayaa alub řikār mey
- (3) Nerd-i řafāda zāre döner şöyle kim müdām
Bezm ire dönme üzere olur mişl-i zār mey

- (4) Bezm içre görünür ad-ı ābginede
Āb ūzre bir aba gūl siyrāb var mey
- (5) Mey bezmi mil-i gūlen olur anda sūrcek
Zerrīn adele gūl gibi bir gūl' izār mey
- (6) Gūl rularile bezmi gūlistān ider mūdām
Her ehl-i bezmi būlbūl sermest ū zār mey
- (7) Her dilrūbāya dil virūb āufte olmada
Eyler amu dil ehlini bī itiyār mey
- (8) La' l-i nigāra bezemegin **Nazmiyā** bulur
Cevher gibi mūdām laif i' tibār mey
- (9) Her gūl' izār arusına būlbūl etdirūb
Zārile etdūrūr baa āhı hezār mey
mef' ūlū/ fā' ilātū/ mefā' ilū/ fā' ilūn

Nev' -i dīger der āfiye-yi mūcerred īncā elif revī

846

- (1) Ey lezzetile mā'ide āsā muallebi
Ni' metler içre nāzik u ra' nā muallebi

- (2) Lezzetde ھاḳ bu mennile selvāya müşebbeh
Cennet ٲa' āmına daḫı hemtā muḫallebi
- (3) Şuretdede ' aynı şaḫnile ol ḫavz-ı kevşer
Lezzetde buse-yi leb-i ḫūrā muḫallebi
- (4) Olsa cemi' -i eḫ' imeden nola ḫübter
Şīr ü şekerledür çü muşaffā muḫallebi
- (5) A' lāsıdur nefāyisūn ol iki vechlile
Bir bu ki aş bir bu ki helvā muḫallebi
- (6) İftār iden anı aña doymaḫ muḫāldür
Ḫān-ı cinān mıdur ola āya muḫallebi
- (7) Ola muḫallebi gibi maḫşerde yüzi aḫ
Ol kim cihānda eyledi peydā muḫallebi
- (8) Olsa sebīl dāyim o mānend selsebīl
Meclisden eksük olmasa aşla muḫallebi
- (9) Pālūde vü güllāce daḫı gerçi kim sever
Nāzik gelür bu **Nazmi**'ye ammā muḫallebi

(10) Luṭf it bişür diver aña ey manba^ç -ı kerem

Ednā behāne ile bir a^ç lā muḥallebi

(11) Tā kim tanaa^ç um ide nefāyisle aġniyā

Her gāh ḥān-ı ni^ç metūn ola muḥallebi

mef^ç ūlü/ fā^ç ilātü/ mefā^ç ilü/ fā^ç ilün

[602 a]

Der baḥr-ı muzāri^ç cüz^ç ü aḥreb ü cüz^çü sālīm taḫṭi^ç eş mef^ç ūlü fā^ç ilātün mef^ç ūlü
fā^ç ilātün ḳāfiye bā redif ü vaşl ĩncā rā revī vü elif redif ü yā vaşl u ḥareketi ki piş ez
redif āmed ḥazv ü ḥareket revī mücerri pes derin ḳāfiye se ḥarf ü dü ḥareketest

847

(1) Yel gibi yelmek ola her dem anuñ ki kārı

Yoḳ yire zāyi^ç olur āvāreligile vārı

(2) ^ç Ārī olur cihānda bir ^ç ilmile hūnerden

Olmaz bir özge kārı olmaya ol ki ^ç ārı

(3) Her dem ola hevesde her kim ki bir ḳarara

Eyler heves ne görse ḳalmaz ebed ḳararı

[602 b]

(4) Devr içre döner eyvāy nerd-i belāda zāra

Her kim ki ide her dem derdile āh u zārı

(5) Bir i' tibārı olsa a' yān atında nazmuñ

Nazmī'nūñ oluridi nazmile i' tibārı

mef' ūlū/ fā' ilātūn/ mef' ūlū/ fā' ilātūn

Nazīre

848

(1) Hecrūñde oldu iim āh u figān u zārı

Böyle geurūr oldum her demde rūzgārı

(2) Seyr-i cemālūñ ey yār mümkün degül ü her bār

Bari müyesser etse bir kere yine Bārī

(3) Göklerce luf iderdi dergāhuña iletse

Götürse hākden bād bir dem bu ben ğubārı

(4) Rengīn terennümile mevzūn adālar eyler

Gördükce bilbül-i dil sen serv-i gül' izārı

(5) Ey yār-ı cān eger sen **Nazmī'**ye val olayduñ

Olurdi nad-i cānı badan saña niārı

mef' ūlū/ fā' ilātūn/ mef' ūlū/ fā' ilātūn

Nazīre hem ebyāte mala' bā tecnīs

849

- (1) Ben zār-ı nātüvāna yāri kılaydı bāri
Kim bir nazār bu gözüm yārī göreydi bāri
- (2) Dāyim maḳām idinen şol dergeh-i nigāri
‘Aynine almaz aşlā bu tāk u zer nigāri
- (3) Nerd-i belā ü derdüñ gönüm ki oldı zārī
Devr içre döne döne eyler figān u zārı
- (4) Vaşlına etdi cānān çün ḳavlile ḳarārı
Ḳalmadı tende cānuñ ārāmıla ḳarārı
- (5) Gün gibi **Nazmi** her gün görem cemāl-i yārı
Yüz gösterse devlet baḫt eylerise yārı
mef‘ ūlü/ fā‘ ilātün/ mef‘ ūlü/ fā‘ ilātün

Nev‘-i diğer deran ḳāfiye incā lām revī

850

- (1) Anuñ kim ola her dem āhile nāle ḫālī
Ol ḫālile degüldür bir derdden o ḫālī

(2) Her demde eksük etmez bir derd birle āhını

Her kim ki ḥadden artuḡ ola anuñ melāli

(3) Her ḡanḡı kes kim ola ḡāyet ḡariṣ māla

Her yirde dāyim anuñ olur me'āli mālı

(4) Zāhid ki cennet umar 'āşık hemiṣe dīdār

Pes her kişinüñ olur bir fikrle me'āli

(5) 'Ārif o dur kim ide bir ma'rifet kelāmın

Ḳılmaya **Nazmi** bir dem biḥūde ḡıyl ü ḡālī

mef'ülü/ fā' ilātün/ mef'ülü/ fā' ilātün

Der baḡr-i mücetteṣ heme eczā maḡbūn cüz'-i rüm u 'arūz u ḡarb sālīm taḡti'eş
mefā'ilün fa' ilātün mefā'ilün fa' ilātün ḡāfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revī vü elif
redif ü yā vaşl u ḡareketi ki piş ez redif āmed ḡazv ḡareket revī mücerri pes derin
ḡāfiye se ḡarf ü dü ḡareketest

851

(1) Anuñ bu ḡüsnile ānı ki cān u dil alur ānī

Gören dilā dil ü cāndan bu vechile sever anı

(2) Güzel sever diyü vā' iz ki ḡa'n ider zürefāya

Helāk olurdu göreydi eger ol āfet-i cānı

(3) ‘ Aceb o gözleri cādu ne sihr ider ola yā Rab

Ki ‘ āşık idüb özine musahhar etdi cihānı

(4) İdersin ey kümūzī hūnī çü dembedem nice kıanı

Yazuq degül midür andan terahhumuñ yüzi kıanı

(5) Cihānda ğuşşa vü ğamdan hālāş olam deme **Nazmī**

Ki cāy-ı rāhat u şādī degül bu ‘ ālem fānī

mefā‘ ilün/ fa‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fa‘ ilātün

Der baħr-i mücetteş heme eczā maħbūn u ‘ arūz u đarb maħzūf taqti‘ eş mefā‘ ilün
fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün kâfiye yā vaşl ĩncā rā revī vü yā vaşl u hāreketi ki pīş ez
revī āmed tevcīh ü hāreket revī mücerri pes derīn kâfiye dü hārf ü dü hāreketest

852

(1) O kim kıanā‘ atile künc-i ‘ uzlet ola yiri

Ğam-ı cihāndan olur ol sa‘ ādetile berī

(2) Ola hemīşe hāzer üzre her hāřardan o kim

Olur cihāndan o hālile pes anuñ hāzeri

[603 a]

(3) Bu dehr-i pīrezeni degme kimse terk idemez

Olur anuñ daħı bir hāl birle başka eri

(4) Elinden iş gelüb olmaz ebed bir işde eli
Elinde olmıya ol kimsenüñ ki bir hüneri

(5) Cihân cihâtunuñ ol kim elinde ola biri
O **Nazmiyâ** olamaz ğuşşadan anuñıla beri
mefâ' ilün/ fe' ilätün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ sîn revî

853

(1) Kimüñ kim bir özge hevâ ile hevesi
Geçer ğamile demi âh birle her nefesi

(2) Ayakda qalmışa luţfile destġir olsa
Anuñ ki qudrete qadrile ola destresi

(3) Eyüye yatluyı farq itmiye o kim her giz
Gülile bir görür ol nev' e kimse ħâr u ħası

(4) O kes ki aġmağ u nâdân u bî mürüvvet ola
Dil ehli şey yerine qomaz ol maqûle kesi

(5) Cihān cihātına cān u dilile ʔalib olur

O kimsenüñ ki ola **Nazmi** hevāyile hevesi

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

Müreddef der ʔāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā mīm ʔarf revī

854

(1) Ruḫile zülfüne yāruñ ilet selām yüri

Esenlügile eyā bād-ı şubḫ u şām yüri

(2) Çü āh 'āşıka beñzer mişāli eyñiñüzüñ

Şabāya hemdem ol ey ebr ol aña rām yüri

(3) Gel ey ʔattı-ı āb-ı ʔayāt-ı lebünden ol yāruñ

Ver ehl-i dillere ey Hızır-ı pī peyām yüri

(4) O mihr-i ḫüsne ki olduñ muḫābil ey meh bedr

Olubdur imdi senüñ var eşk-i tamām yüri

(5) Yoluña rūḫı revān ola **Nazmi**'nüñ cāna

Tek aña ʔarşu cihān içre kıl ʔırām yüri

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

Der baḫr-i basıṭ taḫti' eş müstef' ilün fā' ilün müstef' ilün fā' ilün ʔāfiye bā redif ü vaşl
u ḫurüc ĩncā rā revī vü elif redif ü nün vaşl yā ḫurüc u ḫareketi ki pīş ez redif āmde

hazv hareket revî mücerri ü hareketi ki ba‘d ez revî âmede nefâd pes derîñ kâfiye
çihâr harf ü se hareketest

855

- (1) ‘Işık ola şol ‘aşıka bir görmege yârini
Harc ide varan bugün fikr etmiye yârını
- (2) Gülzâr-ı kûyında âh ol gülruḡ u ḡonce leb
Ben bülbülün diñlemez feryâdıla zârını
- (3) Göñli perişân olub ‘aqlı olur târumâr
Her kim ki yâruñ göre çin-i zülfün târını
- (4) Olur bugün Hamzevâr ‘âlemde şâhib kıran
Kâfir yerine kıran ol yâruñ aḡyârını
- (5) Bir hırḡayıla saña bir loḡma **Nazmî** yeter
Var yok ḡesâbına şay bu dünyenün vârını
müstef‘ ilün/ fâ‘ ilün/ müstef‘ ilün/ fâ‘ ilün

Der baḡr-ı müteḡarib sâlim taḡti‘ eḡ fe‘ ülün fe‘ ülün fe‘ ülün fe‘ ülün kâfiye bâ redif ü
vaşl ĩncâ râ revî vü elif redif ü yâ vaşl u hareketi ki piş ez redif âmed hazv u hareket
revî pes derîñ kâfiye se harf ü dü hareketest

- (1) Kiři ʿ iřka dūřmek olur ıztırārı
Hey olmaz ebed ʿ işk işi iħtiyārı
- (2) Çeke dāyim ol kim belā vü ğam u derd
İder her dem ol āh u feryād u zārı
- (3) Çeke her dem ol kim ğamın rūzgāruñ
Geçürür o hep āhıla rūzgārı
- (4) Olur hep saʿ ādetde tãʿ at kılub
O kim dembedem zikr ide Girdgārı
- (5) Olurđı bu **Nazmī** ħarīn iʿ tibāra
Eger nazmuñ olaydı bir iʿ tibārı
feʿ ūlün/ feʿ ūlün/ feʿ ūlün/ feʿ ūlün

Nazīre

- (1) O resme güzel naşşıla ol nigārı
Gören ʿ işkla olur ānīde zārı

[603 b]

- (2) Demādem baña etmese cev-r-i piħad
Aña virse bārı bir inřāf Bārı

- (3) Cefâlarla eyler helâk âhır
Ola her kimüñ bir cefâ pîşe yârı
- (4) Göre çün gözi bir güzel dilrübâyı
Kişinüñ elinden gider ihtiyârı
- (5) Ola gül gibi bir güzel tâ ki peydâ
Aña ‘âşıkun bülbül olur hezârı
- (6) Yolunda o rûh-ı muşavver nigâruñ
Olur **Nazmi**’nüñ naqd-i cânı nişârı
- (7) Olur vâşıl ânî murâdâtına ol
‘Înâyet-i Bârî kime kılsa yârı (derkenar)
fe‘ ülün/ fe‘ ülün/ fe‘ ülün/ fe‘ ülün

Nev‘-i dîger deran kâfiye încâ nün revî

858

- (1) Cihânuñ ğamile geçüren zemânı
Niçün terk kılmaya pes bu cihânı
- (2) Kişi devletine tayanmasun aşlâ
Cihândur bu zirâ geçer devlet ânî

- (3) Heves eylemez ‘ âkıl olan añā kim
Ol olmaya bâkî ola şoñı fānî
- (4) Ne yoldan müselmān ola yā Rab ol kes
Ki gerçek gibi söyliye her yalanı
- (5) Düşübdür ol luḫfına mazhar Ḥüdānuñ
Anuñ kim ola **Nazmiyā** luḫf şānı
fe‘ ülün/ fe‘ ülün/ fe‘ ülün/ fe‘ ülün

Nazire   **859**

- (1) O sevdüğim öyle güzeldür kim anı
Sever her gören gördüğü gibi ānî
- (2) O mihrüne gün giyse zerrin libās
Yağar gün gibi ol serāser cihānı
- (3) Revān olur ardınca āb-ı revānveş
Gören seyr iderken o serv-i revānı
- (4) O rūḫ-ı revānı gören gördüğü an
Yolına revān eyler ānîde cānı

(5) Beḳāsına bā' iş bu rūḥuñ o cāndur

Aña ben derisem nola rūḥ-ı şānī

(6) Geliser ḥaṭı ol kıyāmet nigāruñ

Olısar anuñ dāḥı āḥır zemānı

(7) Vücūduñ 'adem farz kıl **Nazmiyā** gel

Bilürsin ḥōd olursın eñ soñra fānī

fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün

Nev'-i diğer deran ḳāfiye ĩncā hā revī

860

(1) Görüb seyr iden ḥüsn birle o māhı

Anuñ göremez gün yüzünü kemāhı

(2) Ne gün görem āh ol mehūñ gün yüzün

Baña ol günü kıl müyesser ilāhi

(3) Yitirdi baña ol sa' ādet ki bāri

Göreymdim o yāri sa' ādetile gāhi

(4) Gören cān u dilden sever ḳulı olur

O ḥüsn ili şāhı olan pādişāhı

- (5) Gider elden ānīde āh ihtiyāri
İden ḥüsnile ol nigāra nigāhi
- (6) Der-i dilrübāsıdurur ehl-i ʿiṣkuñ
Der-i ʿizz ü iḳbāl ü devlet penāhi
- (7) Ḥaṭardan emīn it hemīşe ilāhi
Bu **Nazmī**'nün ol mihr etdügi māhi
feʿ ülün/ feʿ ülün/ feʿ ülün/ feʿ ülün

Nevʿ-i dīger ḳāfiye bā redif ü vaşl u ḥurūc ĩncā tā revī vü elif redif ü dāl vaşl u yā
ḥurūc u ḥareketi ki pīş ez redif āmed ḥazv ve ḥareketi ki baʿ d ez revī āmede nefād
pes derīn ḳāfiye ḳihār ḥarf ü dü ḥareketest

861

- (1) Şafāsı meyüñ ki dile geldi çatdı
Ġam ālāyını biri birine ḳatdı
- (2) Hemīn düşdi bir özge şevḳ u şafāya
Mey-i nāb ʿiṣḳı şu kimse ki ḫatdı
- (3) Ḥasūdı kemānveş çeküb kendüne yār
Beni tīr mānendi yabana atdı

(4) Gözün yumdı nâz uyḡusu birle ol yâr

Yine bir zemân fitne anuñıla yatdı

(5) Üşüp leşker-i ğam ḡaşâr-ı dile âh

Ferahbâbını veh ki ḡarbî ḡapatdı

[604 a]

(6) O kim **Nazmiyâ** 'ârın ardına atdı

Hep aġyârını yâruñ öñine ḡatdı

(7) Tamâm etdi kesb-i sa' âdet ne minnet

Bu dünyâyı her kim ki ' uḡbâya şatdı

fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün

Nev' -i diġer deran ḡâfiye incâ yâ revî derin ḡâfiye niz çihâr ḡarf ü dü ḡareketest

862

(1) O dilber vefâdâr olaydı nolaydı

Dil andan demâdem şafâlar bulaydı

(2) Olurdu sa' âdet baña yâr eger kim

O bî mih o mehrû baña yâr olaydı

(3) Vireydi baña devlet el ol nigâruñ

Güzel boynına ḡol ḡolamaḡ ḡolaydı

(4) Saḡal dirmiş řufĩ ḡatt-ı nigāra
Saḡalın tutub kendünũn hep yolaydı

(5) Gũzel ḡuydı ḡũbdı **Nazmiyā** āh

Gũzelde ḡaḡĩḡat olaydı nolaydı

fe' ũlũn/ fe' ũlũn/ fe' ũlũn/ fe' ũlũn

Der baḡr-ı mutekārib 'arũz u ḡarb maḡřũr taḡḡi'eş fe' ũlũn fe' ũlũn fe' ũlũn fe' ũl der
ḡāfiye-yi mũreddef bā elif ĩncā yā revĩ vũ elif redif ũ ḡareketi ki piş ez redif āmed
ḡazv pes derĩn ḡāfiye dũ ḡarf ũ yek ḡareketest mu'aḡḡar

863

(1) İriser ecel çũnki diyince hāy
Kişi yā niçũn mevtin añmaya vāy

(2) Sa' ādet şu cāna kim ola cinān
Murād-ı cinān ũzre me'vā vũcāy

(3) Beher ḡāl olur ḡayrdan behresi
Ola ol ki ḡoř ḡařlet ũ nĩk rāy

(4) Olurdı da' vĩ-i 'iřḡı řādĩḡ anuĩ
Ki her cāy ola eşk-i çeşmile çāy

- (5) O kim **Nazmiyā** ola derd-i dili
Olur nāle her dem işi hemçü nāy
fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ül

Nazire Mu'ahhar 864

- (1) Ola ol ki 'āqıl olub nīk rāy
İdinür o bir künc-i 'uzletde cāy
- (2) Ola ol ki dilhaste bir derdile
Olur her dem anuñ işi āh u vāy
- (3) Hey ani añalum demādem ki āh
İrer hā deyince ecel imdi hāy
- (4) Kişi kâdir olaydı ol hāle āh
Kim ideydi yaşını her çağ çāy
- (5) Ebed oñmaz elbette bed hāl olur
O kim **Nazmiyā** olmiya nīk rāy
fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ül

**Der bahır-ı mutekārib müsemmen müsebbeğ taqti' eş fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ülān
der kâfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī şan' ateş musammaṭ Muḳaddem**

(1) Ğamuñdan hey āfet ben öldüm meded vāy

Be gel hey kıyāmet ben öldüm meded vāy

(2) Gel ey şāh-ı hūbān cefā etme her ān

Nice bir bu hicrān ben öldüm meded vāy

(3) Bu hālim diger gūn idüb etdi gerdūn

Ğamuñıla ciger hūn ben öldüm meded vāy

(4) Hey āfet nigārīn idüb qaşlaruñ çīn

İdersin baña kīn ben öldüm meded vāy

(5) Kuluñ **Nazmi**yem ben efendim benim sen

Hey āfet ğamuñdan ben öldüm meded vāy

fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülān

Der baħr-ı müteķārib 'arūz u đarb maħzūf taķti'eş fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ul
ķāfiye

[604 b]

bā vaşl īncā rā revī vū yā vaşl u ħareketi ki piş ez revī āmed tevcīh ü ħareket revī
mücerri pes derin ķāfiye dü ħarf ü dü ħareketest

866

- (1) Ola bir kişi kim keremden beri
Döner bir drahta ki olmaz beri
- (2) Kerem birle ihsânla ehl-i hayr
Olur ehl-i fakruñ seri efseri
- (3) Nice varıadan kırtarur başını
Elinde ola ol ki sım ü zeri
- (4) İder mihr bir mâhrü gibi halkı
Ola bir kiřinüñ ki sa' d ahteri
- (5) İder nazm-ı **Nazmî**'yi fehm ehl olan
Bilür cevheri kıymet-i cevheri
fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ul

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ nün revî

867

- (1) Şalarsın çü her varıaya sen beni
Dilâ düşürürsin belâya beni
- (2) Denî kim vara câh-ı 'âliye ol
Olur câh-ı 'âlîde dâhı denî

- (3) Ola nefsüñ ol kim hevâsınca hep
Olur her nefes nefis anuñ rehzeni
- (4) Nider kişi ten perver olub ki âh
Olur cümle hâk âhıretini
- (5) Hevâyile yelmekde her dem ne tañ
Düşürsem ğama **Nazmiyâ** ben seni
fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ul

Nazîre   **868**

- (1) ' Aceb kim bu ' aşr içre olan ğanî
Ebed añmaz oldu faķîr olanı
- (2) Ğanî oldurur kim faķîre baķa
O yüzden ķanı ehl-i hâķ bir ğanî
- (3) Temennâ-yı câh u recâ-yı ğinâ
Olur her kesüñ özge bir rehzeni
- (4) Temennâ-yı câh u ğinâ eylemez
Anuñ k'ola künc-i fenâ meskeni

(5) Fenā küncin elden oma **Nazmiyā**

Ki cümle umūruñ odur aḥseni

fe' ūlün/ fe' ūlün/ fe' ūlün/ fe' ul

Nazīre (Murabba')metinde nazire olarak yazılmış olsa da bu manzume bir murabba' dır

869

(1) Gel ey ḥüsnile ḥūblar aḥseni

Bugün sensin ol ' āşıḳ iden beni

Gözet yoluña terk-i cān ideni

Sever cānım ey yār cānım seni

(2) Senūñ gibi bir şūḥ-ı ḥūb u ḥasen

Ebed görmedüm görmezem dāḥı ben

Benim yār cānımsın ey şūḥ sen

Sever cānım ey yār-i cānım seni

(3) Bu vechile bu ḥüsn kim sendedür

Yoluñda nice ' āşıḳ efgendedür

[605 a]

Saña cümle ehl-i dil bendedür

Sever cānım ey yār-i cānım seni

(4) Țutubdur ümîdim eli dâmenüñ
Ki seyr ide her gâh nâzik tenüñ
Yoluñda revândur bu cânum senüñ
Sever cânım ey yâr-ı cânum seni

(5) Nigâh eyle luṭfile benden yaña
Efendimsin olsun nigâhuñ baña
Benem **Nazmî** cândan ḳul oldum saña
Sever cânım ey yâr-i cânım seni
fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ülün/ fe' ul

**Der baḫr-ı müteḳârib cüz'-i eşlem ü cüz'-i sâlim taḳti' eş fa'lün fe' ülün fa'lün
fe' ülün ḳâfiye bâ redif ü vaşl ĩncâ bâ revî vü elif redif ü yâ vaşl u ḫareketi ki piş ez
redif âmed ḫazv uḫareket revî mücerri pes derin ḳâfiye se ḫarf ü dü ḫareketest**

870

(1) Devletden aldı şâhım nişâbı
Anlar kim oldu pâyüñ türâbı

(2) Ey mâh olubdur rüşen kemâhı
Olduğı yüzüñ ḫüsn-i âfitâbı

- (3) Virse hayālũñ gönlüm ħarāba
Nola perīler ister ħarābı
- (4) Dilberile içmek gerekdür
Def^ç -i ğam için şāfī şerābı
- (5) Dendānuñı vaşf etdikce **Nazmī**
Diñle sözün gör dürr-i ħoşābı
fa^ç lün/ fe^ç ülün/ fa^ç lün/ fe^ç ülün

Nev^ç -i diĝer deran ħāfiye ĩncā ħā revī

871

- (1) Her kim tutar rāh-ı şalāhı
Anuñıla bulur ğamdan felāhı
- (2) Ķadre irişür peyveste iden
Vaĝt-i şabāħa dāyim revāħı
- (3) Seg^ç ādetidür dāyim kişinũñ
Uyħuda geçmek vaĝt-i şabāħı
- (4) Ķaĝ raħmetinden kesmez ümīdin
Bir kes ne deñlü etse cünāhi

(5) Pes vaqte qāyim ol **Nazmi** dāyim

Qoma elüñden kār-ı şalāhı

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev' -i diğer deran kâfiye incâ râ revî

872

(1) Yâri kılaydı ihsân bâri

Yâri göreydüm bir yine bâri

(2) Bir gün yüzüni görmek ol mâhuñ

Baht eylemekdür tâl' ile yâri

(3) Yâr işüñde az az hâsed

Çü gâldı anuñ yoğ ola vâri

(4) Zâri olubdur nerd-i gamuñ dil

Pes döne döne eyler o zarı

(5) Tâ ' ışk-ı dilber düşdi dila âh

Etdi beni denk endüh bâri

(6) Pür söz olub uş bir hâle düşdüm

Göñlüme düşdi tâ ' ışk nârı

(7) **Nazmî** oñarsañ cānile oñ hoş

Būs u kenārı olan nigāri

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev' -i dīger deran kâfiye ĩncā lām revî

873

(1) Ey dil dilerseñ bir hoşca hāli

Var nūş-ı meyden hiç olma hāli

(2) Şāf eyler anı içdikce şāfî

Mey dilde kıomaz gerd-i melāli

(3) Şāfî şerāb iç dilber sev ey dil

Kim zevk ü şūmuñ oldur me'ali

(4) Ben sevdüğim bir cānānedür kim

Cānlar deger āh anuñ vişāli

(5) Şevkile düşüb mihrine sevdüm

Ol yüzi māh kaşı hilāli

(6) Ol dilrübānuñ bir lahza dilden

Hāli degildür hāli hayāli

(7) Olmaya **Nazmî** yâķut ĥaķķı

La' l-i nigāruñ ĥaķķı mişāli

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev' -i dīger deran ķāfiye ĩncā mīm revī

874

(1) Cānān lebine aldıķca cāmı

İrür şafālar cāña müdāmi

(2) Bezm ehli yekser pāyüñe düşsün

Sāķī müdām al destüñe cāmı

(3) Ķadre irişüb bulur sa' ādet

Bir şāh-ı ĥüsnüñ olan ĥulāmı

(4) Mecnūnı olub pāyine düşer

Görse göñül bir leyli ĥırāmı

(5) Nazm-ı dürer bār ancaķ bu derdi

Görse bu nazmı **Nazmî** Nizāmī

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

[605 b]

- (1) Sen sürseñ ey cān meclisde cāmı
Yārān ierler hep dostkāmı
- (2) Şāfī mey isek cānā senüñile
Destüñde görsek cāmı müdāmı
- (3) o bülbul-i dil serv-i addüñde
ursun k'anuñ rāst oldur maāmı
- (4) Bizden kesildüñ geri ki cānā
Gördükce bāri kesme selāmı
- (5) Kūyuñda dāyim alan selāmuñ
Kendüyi bilsün dāru's-selāmı
- (6) eşmüñ ki ādem öldürür āh ol
Cellāt mıdur yosa arāmi
- (7) Menfūrı iken her āş u 'āmuñ
āşuñ olubdur ayār 'āmi

- (8) Vaşf-ı lebûñle nazmını görse
Taḥsîn iderdi **Nazmî**'ye Cāmi
- (9) Bir şāh-ı ḥüsnüñ kim ḳulıyam ben
Her gören olur anuñ ğulāmı
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev' -i diĝer deran ḳāfiye ĩncā nūn revî

876

- (1) Fāñdürür çün bildüñ cihānı
Yok yirine şay gel var sen anı
- (2) Evvel muḥabbet etmegmi olur
Āḥır olunca bir nesne fāñ
- (3) Toĝan ölür hep ölen dirilmez
Getdi belürmez nām u nişānı
- (4) Şālih ' ameldür ḳalan kişiyē
Āḥır nedemdür girü ḳalanı
- (5) Dīne zarar dur cāy-ı ḥaḫardur
Nazmî nedersen cāh-ı cihānı
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazîre**877**

- (1) Fehm eyleyenler hâl-i zemânı
‘Aynine almaz fânî cihânı
- (2) İylik yaramaz bed hūy olana
Yoluna ҡosuñ ger baş u cānı
- (3) İylik ider hep iylik bulur hem
Ola mürüvvet anuñ ki şānı
- (4) Göz göre hayfā anca tüvānā
Pāmāl ider hey çoқ nā tüvānı
- (5) **Nazmî** aña baқ kim ola bāқ
Baқma aña kim ol ola fānî
fa‘lün/ fe‘ülün/ fa‘lün/ fe‘ülün

Nazîre**878**

- (1) La‘l-i lebile yāruñ dehānı
Haққā budur kim bir luғf-ı kānı
- (2) Gün yüzi üzre bir zerredür pes
Yoқ didkce vardur dehānı

- (3) Bir ānı var ol cānānenüñ kim
Cānile sevdüm tā gördüm anı
- (4) Bir bağrı atı aşılıcadur
Hep güce görür yāruñ kemānı
- (5) **Nazmī** ki eyler derc-i me' ānī
ab' ıdür anuñ dürc-i me' ānī
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazīre   **879**

- (1) Var ola diyü yāruñ miyānı
Yok yire ider iden kemānı
- (2) ol olar oldu zerrīn kemerler
Ortada şimdi yāruñ miyānı
- (3) aç kez o atsa ol aşları yā
Her giz şaşurmaz urur niřānı
- (4) Başı atıdur atı kemānuñ
Çekdi çevürdi bu eller ānı

(5) Cānānesine cānile her dem

Nazmī olubdur dā' ī ü şānī

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazīre

[606 a]

880

(1) Var ola yāruñ kılca miyānı

Bir zerrece yoğ ammā dehānı

(2) Būs u kenārı olmadıđıçün

Derler dehānı yoğ hem miyānı

(3) Olurđı bezm ol қаşı kemānım

Muğkem çekeydim bağruma anı

(4) Müjgān oğından ol ala gözler

Tır atsa güzel gözler nişānı

(5) Bir būs virse cānān lebinden

Virürdüm anı biñ nağd-i cānı

(6) Kıldıñ Mesīhī tarzını ihyā

Şād oldı anuñ **Nazmī** revānı

- (7) Bu ŧi' r-i nāzik bir dilrübādur
Esbāb-ı hūsni lafz u me' āni
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazīre   **881**

- (1) Hoş ' ālemidi hüsñüñ zemānı
' Ālem gibi āh olmasa fānī
- (2) ' Āşıkılarınñ cānā revāndur
' Işkuñ yolında naqd-i revānı
- (3) Sen yār-i cānı cānā görenler
Cāndan severler dil virüb ānī
- (4) Şekker lebüne öykünmüş ammā
Cānā degüldür bu şehd şānı
- (5) Her kıylı olur hep kıldan ince
Vaşf etse **Nazmī** sen mü miyānı
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazīre   **882**

- (1) Sevdim seni sen rüh-ı revānı
Kodum yoluñda naqd-i revānı

- (2) Cān vire ol kim sen yār-i cāna
Cāndan sever ol sen yār-i cānı
- (3) Tıflidüñ ey cān ben sevdüğümde
Sen pīr olası tāze civānı
- (4) Vaḥşet iderseñ ādemden ey cān
Nola perinüñ olur bu şānı
- (5) Sende ki gördi şol ḥüsn ü ānı
Sevdi bu **Nazmī** sen şūḥı ānī
fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazīre

883

- (1) Sen egleriken cān u cinānı
Ölsem gerekmez ḥūr-i cinānı
- (2) ẖaddüñ elifdür ḳaşıñdurur nūn
Ānīde bilür her gören ānı
- (3) Şekker lebüñe öykünmiş ammā
Cānā degüldür bu şehd şānī

(4) Derd-i firâķuñ başuma derdâ

Dâr eylemişdür dâr cihânı

(5) Gülruķlarıñ vaşf etdikce **Nazmî**

Bülbül olur ol demde zebânı (derkenar)

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nazîre

884

(1) Hüsniñe gördüm yok saña şânî

Ol yüzden oldum hüsniñe şânî

(2) Kaddüñ elifdür kaçundurur nün

Ānide bilür her gören ānı

(3) Mağrūr olma bu hüsniñ ü āna

Cānā geçer çün bu hüsniñ ānı

(4) Gönül viren sen rûķ-ı revāna

Ķosun yoluñda naķd-i revānı

(5) Kalmaz yoluñda ey dost cāna

Cāndan sevenler sen yār-i cānı

(6) Her demde girer göz göre kıana

Ĥūni gözüñüñ inşāfı kıanı

(7) İyler çekermiş zülfüñi şāna

Miħrim idine bu nev'e şānı

(8) Kūyuñda gören sen dilrübāyı

Olısar añmaz ĥūr-i cinānı

(9) Sen dilrübāyı söyler bu **Nazmī**

Bülbüldür anuñ güyā zebānı

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Nev'-i diğeri deran kıāfiye ĩncā hā revī

885

(1) Hey bulmadım bir cāy-ı penāhı

Ĥālim mükedder oldum tebāhi

(2) Yā Rab kıapuñdur yine penāhım

Ĥamunuñ oldur çünküm penāhı

(3) Dünyā ģamundan kırtar ĥüdāyā

Luṭfuñ muķārin eyle ilāhi

(4) Var raḥmetũnden yā Rab ümīdüm

Etdüm eger çi bīḥad günāhı

(5) Bir fetḥ-i bāba tuş oldum hiç

Oldum olaldan **Nazmī** sipāhi

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

[606 b]

Nev' -i dīger deran ḳāfiye ĩncā yā revī

886

(1) Şol ḥadden artuḳ olan hevāyi

Hiç eksük etmez āhile vāyı

(2) Neydügini hep bilür işiden

Şol ki ide her dem muḥriḳ şadāyı

(3) Hece düşen vaşl ister nitekim

Derd ehli ister derde devāyı

(4) Cāh ehli olmaḳ 'ālemde ancaḳ

Başına almaḳ anca belāyı

(5) **Nazmî** dilünden fikrün giderme

Çoma dilünden zikr-i Hüdâyı

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Müreddef **ķāfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revī redif ü hā vaşl u hareketi ki piş ez revī āmed ĥazv hareket revī mücerri pes derin ķāfiye se ĥarf ü dü hareketest**

887

(1) 'Işķıla kim dil dīvāne oldu

'Aķlıla başdan bīgāne oldu

(2) Her bir perinūñ 'ışķına gönölüm

Mesken olalı virāne oldu

(3) Her bir nigāruñ naķşıla gönölüm

Şan bir muşavver büthāne oldu

(4) Dil bezm-i ĥüsni şevķime yāruñ

Şem' -i ruķına pervāne oldu

(5) 'Işķuñ şerābın nūş eyleyelden

Eş'ār-ı **Nazmî** mestāne oldu

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Der baħr-ı müteķārib cüz' -i eşlem ü cüz' -i sālīm müsebbāğ taķti' eş fa' lün fe' ülün
fa' lün fe' ülün der ķāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā yā revī vü elif redif ü ĥareketi ki
pīş ez redif āmed ĥazv pes derīn ķāfiye dü ĥarf ü dü yek ĥareketest

888

(1) Nice olavuz şoñ demde biz vāy

Anı añalum hep dembedem hāy

(2) Dünyā ki var çün āħır olur yoķ

Var imdi anı yoķ yirine şay

(3) Keşret belāsın çekmez olur hiç

Ol kim idine vaĥdetde bir cāy

(4) İylikde olub ĥāli ĥoş olmaz

Ola o kes kim bed fi' l ü bed rāy

(5) Ķalbe ki **Nazmī** çok çok gelür ġam

Bīĥad çerīdür şan nice ālāy

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

Der baħr-ı mütedārik sālīm taķti' eş fā' ilün fā' ilün fā' ilün fā' ilün ķāfiye bā vaşl ĩncā
nün revī vü yā vaşl u ĥareketi ki pīş ez revī āmed tevcīh ĥareket revī mücerri pes
derīn ķāfiye dü ĥarf ü dü ĥareketest

- (1) Dāyimā fikret-i ʿizz-i dehr ideni
 ʿAklı yok bil sen ey nefis-i şūm ey deni
- (2) Kendüni kara toprak bilürdün hemin
 Bilsen ey nefis-i şūm āh eger sen seni
- (3) Ol ki dāyima ide fikr-i iqbāl-i dehr
 Ādemün gevdenüdür o gey gevdeni
- (4) Ol ki dehrün fenāsın bile ʿāqibet
 Niçün olmaya künc-i fenā meskeni
- (5) Faqr-ı dünyâyıla hatm kııl **Nazmî**'yi
 Faqr-ı dīnile hatm eyleme yā Ġanī
 fāʿ ilün/ fāʿ ilün/ fāʿ ilün/ fāʿ ilün

Nevʿ-i diğer deran kâfiye incâ nün revî

- (1) Her geçüren şafâ birle her ānını
 Gözlemez ğam giriftarı yārânını

(2) Bir kiři kim dūře bir ھاıarnāk iře

Göz göre oda aıkmaıdur cānını

(3) ‘ Iřka dūřen dūřer özge derde kıomaz

Derdile dembedem āh u efgānını

[607 a]

(4) Görürem zār olub geçgin olmuş ıurur

‘ Işk esrārunuñ cümle ھاırānını

(5) **Nazmiyā** destegir olsa devletlüler

Gözlese faır-i pāmāli yārānını

fā‘ ilün/ fā‘ ilün/ fā‘ ilün/ fā‘ ilün

Der baır-ı mütedārik hem eczā maıhbūn ki ĩnzād kefi elıayl güyend taııı‘ eř fe‘ ilün
fe‘ ilün fe‘ ilün fe‘ ilün kıāfiye bā vaşl ĩncā rā revī vü yā vaşl u ھاıreketi ki piş ez revī
āmed tevcih ھاıreket revī baıri pes derin kıāfiye dü ھاırf ü dü ھاıreketest

891

(1) O kim uñmaduđ ola cihānda seri

řatun alur o bařına řūr u řeri

(2) Heves eylememek gerek ol işe kim

řoñına anuñ eglene bir zārarı

- (3) Żararı olur aña ne söz kişiyē
Şu keşide olmaya luş eşeri
- (4) Ne ümide varur kişi aña ‘aceb
Ola luş u keremden o kes ki beri
- (5) Bizi yaşdı be **Nazmi** belā odına
Şeh-i ‘ālemün özün uzaş seferi
fe‘ ilün/ fe‘ ilün/ fe‘ ilün/ fe‘ ilün

Der baħr-ı mütedārik cüz‘-i mařtu‘ u cüz’-i maħbūn tařti‘ eş fa‘ lün fe‘ ilün fa‘ lün
fe‘ ilün řāfiye bā vaşl ĩncā dāl revī vü yā vaşl u ĥāreketi ki piş ez revī āmed tevcīh
ĥareket revī mücerri pes derin řāfiye dü ĥarf ü dü ĥareketest

892

- (1) Anuñ kim ola muħkem senedi
Yıķılmaz anuñ beyti ebedi
- (2) Ānide irer mařşūdına ĥoş
Kime kim ire ‘avn-i Şamedī
- (3) Gitmez kişiden āh imdi hevā
Tā varmıyaş ĥāke cesedi

(4) Oñmaduđ olur oñmaz dağı hiç

Anuñ kim ola dilde ıasedi

(5) Nādāna ıarın olmaz ebedi

Anuñ kim ola **Nazmi** ııredı

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Nazire Muıaddem 893

(1) Ğamdan olayın der ol ki beri

Dünyādan ider yekser güzeri

(2) Düşmez göze göz ' aıl ıatara

Gözler yürür ol cāy-ı ıatarı

(3) Yoldaşı k'ola yolsuz kişinüñ

Her yol görür ol andan zıararı

(4) Her kimse hemin meddāhı olur

Her kimde k'ola bir luıf eşeri

(5) **Nazmi** ğamıla miñnet odına

Yadı bizi hey şāhuñ seferi

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Nazîre Muqaddem 894

- (1) Her kim gözedür cāy-ı hātarı
Dünyādan olur dāyim hāzeri
- (2) Vaḥdetde olur ‘ uzletde olan
Her ğamdan olur elbette beri
- (3) Bir hoşca cūd ola kişide
Elbette olur bir cūd eşeri
- (4) Bülbülveş olan bir hūb nefes
Gül gibi ider baş üzre yiri
- (5) Kendüyi ider gün gibi ‘ ayān
Nazmî o k’ola rüşen nazarı
fa‘ lün/ fe‘ ilün/ fa‘ lün/ fe‘ ilün

Nazîre Muqaddem 895

- (1) Her kim ki ola bir gönül eri
Gönülde olur cān gibi yiri
- (2) Olur edebî hem şefkati hoş
Kimde kim ola ĩmān eşeri

(3) Dünyā ciheti kim var kişiye

Yoğ yire virür çoğ derd-i seri

(4) Dünyāya olan ğāyetde ħariş

Elbette sever çoğ sîm ü zeri

[607 b]

(5) ʿUğbāda yerin etmekte olur

Dünyādan olan ey **Nazmi** beri

fa^ç lün/ fe^ç ilün/ fa^ç lün/ fe^ç ilün

Nev^ç-i diğer deran kâfiye incâ nün revî

896

(1) Gördüm görelî ey yâr seni

Şol āla güzel āh aldı beni

(2) Cān virdüğü dil la^ç lüne bu kim

Cānā sever ol cānile seni

(3) Ol māha deme mihrüni göñül

Dilberler iñen sevmez seveni

(4) Vech-i ħüsni gibi o mehûñ

Āh olsaydı ħulğ-ı ħüsni

(5) Tîr urduġunı **Nazmî** saña yâr

Añub yörime unut geçeni

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Müreddef **ķāfiye bā redif ü vaşl ĩncā nūn revî ü elif redif ü hā vaşl u ģareketi ki piş ez redif āmed ģazv u ģareket revî mücerri pes derin ķāfiye se ģarf ü dü ģareketest**

897

(1) Hemdem mi olur peymāne gibi

Mesken mi olur meyĥāne gibi

(2) Üns eyleyicek ' ıŝķıla gönül

' Aģl ānda olur biġāne gibi

(3) ' Āşıķlara bir eglence mı var

' Işķ iġre ģam-ı cānāne gibi

(4) Mecnūna olan isnād-ı cünūn

Gönlüme göre efsāne gibi

(5) ' Işķa düşeli **Nazmî** gören

Der kim bu kişi dīvāne gibi

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

Der baħr-ı hezec sālīm taħtī' eş mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün der kâfiye-
yi mücerred incā elif revī vü hareketi ki piş ez revī âmed pes derin kâfiye yek harf ü
yek hareketest

[607 a]

898

- (1) Cihân pür ğamdur âh ândan irer dâyim belâ Nazmî
Anuñla olmuşuz derdâ belâya mübtelâ Nazmî
- (2) Cihānuñ yeltenür her kim hevâ-yı māl ü cāhına
Çeker her bār bār-ı dünyece ğam vây aña Nazmî
- (3) Sa' âdet aña dünyâyı idüb terk evvelâ yine
Olunca 'ömri âhır fikr-i 'uqbâda ola Nazmî
- (4) Sa' âdetden alur behre beher hâl ol ki dünyānuñ
Hevâ-yı 'izz ü cāhı yelmesinde olmya Nazmî
- (5) Kişiyē ħırş-ı dünyā bir oñulmaz derddür derdâ
Kanā' atdür dilerseñ sen o derde ger devâ Nazmî
- (6) Benem Nazmî kemâle irgüren tarz-ı selef üzre
Nizāmiveş dürer elfāz muhtaşardur baña Nazmî

(7) *Nemî renced âlâm u ğumûm-ı dehr-i dîn hergiz*

*Kesî kû dâyimâ bâşed beteslîm u rızâ **Nazmî***

mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ mefâ' îlün/ mefâ' îlün

Nev'-i dîĝer der kâfiye-yi müreddef bâ elif încâ mîm revî vü elif redif ü hareketi ki piş ez redif âmed hazv pes derîn kâfiye dü harf ü yek hareketest

899

(1) Aña kim geldi bahtı yâr ferhundepeyâm oldu

Îrüb iĝbâle devlet birle ol vardı benâm oldu

(2) Anuñ kim tãli' i sa' d oldu bahtı eyledi yârî

Îrüb kadrile iĝbâle sa' âdet iĝtişâm oldu

(3) Hâlâş olub hevâdan pür sükûn bulub o hâlile

Tamâm ârâm buldı ol aña kim nefsi râm oldu

(4) Geçüb keşret umûrundan bir özge hâlete düşdi

O kim vaĝdet meyin nüş eyledi mest-i müdâm oldu

(5) Yedi biñ yedi yüz yetmiş yedi oldu hep eş'ârı

Bu **Nazmî**'nüñ o cem' iyyetle dîvânı tamâm oldu

mefâ' îlün/mefâ' îlün/mefâ' îlün/mefâ' îlün

SONUÇ

Edirneli Nazmî Dîvânı'nın 521b-645b kısımlarını bu yüksek lisans tezinde inceledik. Çalışmamızda sadece Dîvân'da bulunan gazelleri transkribe ettik. Transkribe ettiğimiz bu gazelleri de farklı başlıklar altında incelemeye aldık. Ele aldığımız bu çalışma ile Nazmî'nin şiirlerini inceledik ve edebiyatımıza küçük bir katkıda bulunmayı amaçladık.

Çalışmamızı, ulaşabildiğimiz İstanbul Üniversitesi'nde bulunan iki ayrı nüsha ile yürüttük. Ancak küçük ve tam olmayan nüshada bizim incelediğimiz kısımlar yer olmadığından bu nüshayı değerlendirmeye almadık. Esas ve tam nüsha üzerinden çalışmamızı tamamladık.

Biz yaptığımız bu çalışmada Türk edebiyatının en hacimli eserlerinden ikisine sahip olan Edirneli Nazmî'nin yazdığı manzumelerin çeşitliliği bakımından her tür ve şekilde eser vermeye gayret gösterdiğini tespit ettik. Ayrıca Nazmî'nin nadir kullanılan aruz kalıplarını kullanması ve tezkirelerde belirtildiğine göre de birçoğu kendi icadı olan kalıpları kullanması onun önemli bir özelliğidir. Nazmî'yi sadece Türkî-yi Basît ile yazdığı şiirleriyle değil; nazım şekli ve vezin gibi şiirin dış cephesine yönelik arayış ve yenilikleriyle birlikte değerlendirerek nev'i şahsına münhasır" bir dîvân şairi olarak kabul edebiliriz.

Sonuç olarak, çalışmamız neticesinde Edirneli Nazmî ve eserleri, özellikle Dîvânı üzerinde çalışmalar arttırılmalıdır kanaatine varmış bulunmaktayız. Çalışmamızın, Edirneli Nazmî ve eserlerini edebiyat tarihimiz açısından önemini göstermesi yönüyle, örnek teşkil edeceğini ve bilim dünyasına katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

ALTUN, Kudret (2004); Edirneli Nazmî, Pend-nâme-i Nazmî, [İnceleme- Metin-Sözlük], Kayseri.

ATSIZ, Hüseyin Nihal (1934); XVI'ncı Asır Şairlerinden Edirneli Nazmî'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti, Arkadaş Matbaası, İstanbul.

AVŞAR, Ziya (1998); Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara.

AVŞAR, Ziya (2001); Türkî-yi Basîti Yendiden Tartışmak, Bilig-18, Yaz.

AVŞAR, Ziya (2008); Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler, Journal of Turkish Studies, Volume 3/6 Fall.

ÇINAR, Bekir (2009); Edirneli Nazmî'nin Türkî-yi Basît Şiirlerinin Teşbihler Sistemi Açısından Genel Anlayışla Mukayesesi, Journal of Turkish Studies, Summer.

GÜVEN, Ahmet Zeki (2009); Edirneli Nazmî'nin Pendnâmesinde Eğitim ve Ahlâk Anlayışı, Journal of Turkish Studies, Summer.

İSEN, Mustafa (1998); Sehî Bey Tezkiresi, Heşt-Behişt, Akçağ Yay., Ankara.

KINALIZÂDE HASAN ÇELEBİ (1989); Tezkiretü's-şu'arâ, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara, c:II.

KOMİSYON(Mustafa İSEN- Osman HORATA- Muhsin MACİT- Filiz KILIÇ- İ.Hakkı AKSOYAK) (2005); Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yay., Ankara.

KÖKSAL, M. Fatih (2001); Edirneli Nazmî, Mecma'ü'n-nezâ'ir, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.

KÖKSAL, M. Fatih (2002); "Orijinal Bir Şair: Edirneli Nazmî ve Divanına Yeni Bakışlar", Bilig, S. 20 Kış.

KÖKSAL, M. Fatih (2002); "Edirneli Nazmî'ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârîh-i Antâkiye", Journal of Turkish Studies – Türklük Bilgisi Araştırmaları (Prof. Dr. Günay Kut Hatıra Sayısı), Harvard University, 28/I, 47-108 , KTŞA.

KÖKSAL, M. Fatih (2009); “Edirneli Nazmî ve Çağdaşlarının Eserlerinden Türkçenin Tarihsel Sözlüğüne Katkıları”, Journal of Turkish Studies, 4/5, Summer, 249-261.

KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuad (1928); Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Dîvân-ı Türkî-yi Basît, Devlet Matbaası, İstanbul.

KUTLUK, İbrahim (1997); Beyânî Mustafa Bin Cârullah, Tezkiretü'ş-şu'arâ, Türk Tarih Kurumu Yay., İstanbul.

MAZIOĞLU, Hasibe (1977); “Edirneli Nazmî'nin Pend-i Attâr Çevirisi”, AÜDTCF Türkoloji Dergisi.

MENGİ, Mine (2000); Eski Türk Edebiyatı Tarihi- Metinler, Akçağ Yay., Ankara.

ÖZKAN, Mustafa (1994); Edirneli Nazmî, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul.

ÖZKAN, Mustafa (1997); Edirneli Nazmî ve Türkî-yi Basît Hareketi, İlmî Araştırmalar, İstanbul.

TUMAN, Mehmet Nail; Tuhfe-i Nâilî, Cilt 2, Sayfa:1607, Madde no:4328.

TURGUT, Savaş (2001); Edirneli Nazmî, Dîvân-ı Türkî-yi Basît, [İnceleme- Metin- Sözlük- Adlar Dizini].

TÜRKMEN, Seyfullah (2009); Türkî-yi Basît'in Söz Varlığı, Journal of Turkish Studies, Summer.

SÂMÎ, Şemsettin (1996); Kâmûsu'l- A'lâm, Kaşgar Neşriyat, Cilt:6, Ankara.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla- KARTAL, Ahmet (2007); Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul.

SOLMAZ, Süleyman; Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdî), Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B.

SÜREYYA, Mehmet (1996); Sicill-i Osmânî, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, c.IV.

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Yozgat'ta doğan Naciye Kaya, orta ve lise öğrenimini sırasıyla Agâh Efendi İlköğretim Okulu, Sorgun Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. 2005 yılında kazandığı İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde bir yıl okuduktan sonra yatay geçiş yaparak Erciyes Üniversitesinde aynı bölüme ikinci sınıftan devam etmiştir. 2009 yılında Erciyes Üniversitesinden başarıyla mezun olmuştur.

İletişim Bilgileri:

Şeyh Osman Mah.

Sanayi Caddesi

Korukent Apt.

B Blok Kat:5 No:9

66100 YOZGAT

Telefon:

0505 559 84 69

E-mail:

berceste_34_@hotmail.com

EKLER

Ek 1 : Tıpkıbasım